

Skärholmen 1998-03-06

Jag, Lars Fredrik Westman är född den 25 mars 1920 i Torvsjö by Åsele socken i Lappland. Mina föräldrar är Gustaf Laurentius Westman, född i Åsele den 18 Januari 1871 (död 21/5 1949) och Karolina Lovisa Westman, född Åkerberg den 15 Augusti 1880 (död 26/1 1937). Mamma föddes förmodligen i Åkerberget, där mina morföräldrar bodde då.

Farfar: Anders Gustaf Westman, född i Åsele den 24/7 1842, död i Umeå den 21/9 1888
Farmor: Christina Konkordia Westman (Lindblad) född i GAFSELE 18/3 1843, död i Åsele 17/2 1919.

Morfar: Jonas Erik Åkerberg, född den 1/6 1850, död 1923
Mormor: Kristina Karolina Åkerberg, född Ersdotter 18/8 1855, död 1931.

Morfar hette egentligen Mårtensson, men eftersom de bodde i Åkerberget tog de sig namnet Åkerberg.

Jag är den elfte i ordningen av en syskonskara på 13. Två av mina syskon dog som barn.

Mitt allra första minne är från 1923. Morfar dog det året men det har jag inget minne av. Däremot har jag en minnesbild av när mamma kom hem från BB i Åsele, då yngsta barnet Barbro var född (18/7 1923). Hon var den enda av syskonen som inte föddes i hemmet. Jag tror, att jag minns, att en bil stannade på gården och mamma med Barbro i famnen steg ur. Kanske är det bara vad man berättat för mig? Men jag har också ett svagt minne av att mamma och pappa hade med sig påsar med gravölskringlor från gravölet efter Erik Johan Johansson (1923).

Minnen från senare delen av 1920-talet

I början av 1920-talet hade pappa köpt ett hemman i Idvattnet, Vilhelmina. Den byn ligger 1,5 mil från Torvsjö. Gården i fråga ligger på Näset. Tidigare ägaren hette Sven Selin och sedan han sålt gården flyttade han med familjen till Dalarna. Hans föräldrar Salomon och Märta Selin blev kvar på gården som födorådstagare. Vad pappa hade för tanke med att köpa detta hemman vet jag inte, men förmodligen var det meningen att någon av sönerna skulle ha det, så blev det också så småningom.

Vid den här tiden fanns det inte landsväg till Idvattnet. För att komma till byn fick man färdas på en "kärrväg" från Åsele-Vilhelmina-vägen fram till sjön och sedan med båt över sjön. På vintern var det inga problem. Då hade man "vintervägen" fram till landsvägen. På andra sidan sjön, från byn räknat hade man byggt "kärrhus", dvs magasin där man förvarade kärror, lastvagnar, trillor etc. När dessa fordon skulle användas fick man gå med hästarna runt sjön. Detta var en omständlig procedur, så när pappa kom till byn ordnade han om så att det byggdes en färja. Det var ingen stor färja, men man kunde med den forsla över både häst och vagn. Den löpte inte med kabel, utan den roddes med åror.

En sommar, jag tror det var 1928, skulle jag få följa med till Idvattnet och vara där ett bra tag. Vi for med häst och trilla hemifrån Torvsjö, först 13-14 kilometer efter landsvägen mot Vilhelmina och sedan kärrvägen fram till sjön. Hästen var Stella- ett sto, lite av ardenertyp och jag tror att det var Gustaf-Adolf som körde.

Mamma hade skickat med några krukväxter som var placerade i en låda på det lilla flaket på trillan. Vid överfarten med färjan var Stella placerad vid sidan av trillan med huvudet vänt bakåt mot flaket med blommorna, men då hände det som inte fick ske, hon passade på att äta upp alla blommorna.

Jag fick vara med om en hel del roligt den här sommaren. Vid hade en piga som hette Agnhild Rylander. Hon skötte ladugården och hushållet. En yngre syster till henne var getare hos oss. Jag kommer inte ihåg om hennes namn var Linnéa eller Lovisa. Henne fick jag följa ut i skogen med korna. Hon lärde mig flera roliga ramsor. Tyvärr har jag glömt dem. Under slåttern fick jag följa med till ”myrodlingen” – Sämsjömyren. Där hjälpte jag till litet med ”räfsning”, men min främsta uppgift var att ”koka kaffe”.

Vägen till Sämsjömyren var mycket dålig. Man kunde dock köra dit slåttermaskinen, om man tog det försiktigt. Stella var yster och trots all försiktighet gick det vid något tillfälle för fort och ett av slåttermaskinens hjul slog mot en sten och gick sönder. Hjulen var ju av gjutjärn. Det sönderslagna hjulet kunde hjälpligt lagas med tillsnickrade tråklossar och järntråd, som fixerade de sönderslagna delarna på plats.

En dag, när vi höll på med höstskörden hemma på Näset, började det åska. Jag var rädd för åskan, så jag skyndade mig in i huset och kröp ned i sängen under en fårskinnsfäll. Jag trodde att åskan inte skulle nå mig då.

Här i Idvattnet fick jag en kompis vid namn Emil Fahlander. Vi var tillsammans väldigt mycket den här sommaren. Han var en entusiastisk ”fiskare”, dvs. han tyckte om att meta, tyvärr blev det mest mörkt, som det fanns gott om. I sjön fanns också gott om id, förmodligen därav namnet Idvattnet.

En dag for Emil och jag med båt längst bort till sjöns nordvästra ände, där den hade sitt utlopp i Idvattenån. Vi fortsatte nedför ån för det vara bara ”spakvatten” ända till vi kom till första forsen. Där gick vi iland och upp till en ensam gård som låg där. De som bodde där var ”Jorn Masen” och hans fru. Vad jag särskilt minns var, att på hennes högra hand var tummen bruten bakåt från nedersta leden. Säkert ett ”minne” från hårt arbete. Där vid forsen hade byn byggt en såg (ett cirkelsågverk) för tillsågning av husbehovsvirke.

Den här sommaren fick jag smaka mjuk pepparkaka för första gången. Nils Hellgren som var närmsta granne hade hyrt ut gamla byggnaden (”gambönninga”) till en familj, Ingeborg och Valdemar Johansson med barn. Hon var från byn och hette Sjödin före giftet, och han var fjärdingsman i Vilhelmina. En gång när vi var inne hos dem bjöd Ingeborg på mjuk pepparkaka.

De här systrarna Rylander som arbetade hos oss kom från en familj som bodde i ett kronotorp som låg några hundra meter från landsvägen och ungefär mitt emellan byarna Torvsjö och Idvattnet. Fadern härstammade från Medelpad, hans namn var Ante Rylander och mamman kallades allmänt ”Rylanders mor”. Det hade funnits sexton barn i huset. Kronotorpet hade ett mycket ”frostlänt” läge, så det var inte ovanligt att de fick dåligt med både korn och potatis. Varje höst gick de i gårdarna i Torvsjö och hjälpte till med potatisupptagning. En del av deras betalning bestod av potatis. Ante Rylander var en mycket stolt man. Han tog aldrig emot något av den ligga ”fattigvård” som fanns på den tiden.

Det berättas att han sagt: ”Då jag steker fläsk står Idvattenborna på förstutrappan med potatis på gaffeln för att hämta sovel”. Fast han sa det på dialekt förstås.

En man som hjälpte oss med slåttern den här sommaren hette Artur Danielsson. Han hade själv en gård ”ystibyn” men han ansåg sig ändå ha tid att vara ”slåttare” hos oss. Vad jag speciellt minns av honom är när han satt på ”förstubron” och tömde vattnet ur ”blötkängorna” och vred ur skotrasorna efter en dag på utslåttern i ”Blömsterskogen”. Vid den här tiden var det fortfarande vanligt att utöka behovet av kreatursfoder genom att slå gräset på skogsmyrar och sjöängar.

Som jag tidigare nämnt ligger gården på ett näs, dvs på ena sidan är det öppna sjön och på den andra sidan en vik. På andra sidan viken var sommarladugården placerad, så därför rodde man över viken morgon och kväll vid mjölkning. Man talade om ”Sö om vika”, alltså ”Söder om viken”.

Nere vid viken låg gårdssmedjan. Det var väl mest gubben Selin som hade använt den och fortfarande gjorde så. Han var född 1849 och härstammade från Torvsele i Åsele socken. Hans hustru Märta var född 1845 och hon var från byn Idvattnet. De bodde i eget hus vid gården (”förmånsstugan”) och om jag inte missminner mig hade Selin en liten snickarverkstad i ett rum på vinden.

De hade en trotjänarinna som hette Anna, hon kallades bara Gamanna. Selin (han kallades bara så) var också affärsman i liten skala. Han hade en liten butik för dagligvaror som var inrymd i uthuslängan. Från den butiken hade han under några år försett byborna med vad de behövde vid sidan av naturhushållningen. Vid den här tiden hade han dock fått konkurrens av en av Per Andersson startad byaffär. Jag var med pappa där en gång och fick en strut ”könfekt”.

Det här är vad jag har att berätta om från min sommar i Idvattnet. Men kanske jag skall berätta historien som handlar om ”Jorn Masens” tjuvskytte. En bybo kom en dag oväntat hem till ”Jorn Masen” då de höll på att koka tjuvskjutet älgkött. Bybon ifråga avkrävdes ett löfte att hålla tyst med vad han visste. Bybon svarade bara ”Stenhälla” dvs han skulle vara lika tyst som hälleberget. Efter en tid cirkulerade ett rykte i byn att ”Jorn Masen” hade tjuvskjutit en älg. ”JORNMASEN” kommenterade ryktet med yttrandet ”Nu tror jag allt att Idvattnets stenhälla har spruckit”

Då Barbro som var född 1923 började bli 4-5 år gammal blev det aktuellt med att bygga en lekstuga åt henne. Pappa och mina äldre bröder satte igång med detta. Dom höll till på vedbacken framför vedboden. Vi sade aldrig vedboden utan vedlidret (”velire”) Lekstugan byggdes på medar så att det skulle gå lätt att förflytta den. Då den var färdig spände man för två hästar och flyttade den till västra gaveln av mangårdsbyggnaden. (Jag kan nämna att under min uppväxt hemma i Torvsjö hade vi alltid tre hästar på gården, ibland fyra). I den här lekstugan sov jag ofrivilligt en natt när jag var 7-8 år gammal. Det var en vår. Man hade hängt ut fårskinnsfällar för vädring, och då det kom en hastig regnskur hade man skyndsamt kastat in fällarna i lekstugan. Jag hade gått in där och lagt mig bland fällarna och somnat. Ingen visste om detta, och då jag var försvunnen blev det en väldig uppståndelse. Man letade överallt, även nere vid sjön, men jag fanns inte någonstans. Men så råkade Gustaf Adolf titta in genom fönstret på lekstugan och där såg han mig ligga och sova så gott. Då lät man mig fortsätta sova där hela natten.

Mamma led av svår astma. Och då kan man förstå att det inte var lätt för henne att två gånger om dagen gå till lagårn för att ge kreaturen foder. Det var ju ett ”dammigt” arbete. Även om hon hade hjälp av pigor och sedermera av Gerda och Barbro med mjölkningen, så ville hon själv sköta utfodringen. Att märka är, att karlarna ej deltog i skötseln av lagårn. Eventuellt hjälpte väl karlfolket till med utgödslingen. Som hjälp mot sin svåra astma hade mamma blivit ordinerad att fara till en kurort.

Sommaren 1927 for hon till Medevi Brunn för att vistas där en längre tid. Där kunde hon få en välbehövlig vila, mat på bestämda tider och stärkande promenader (”grötlunken”) i den vackra omgivningen kring kurorten vid Vätterns strand.

Hon skickade vykort i vilka hon berättade om rutinerna där. När mamma var borta, hade vi en kvinna vid namn Klara Eriksson som husföreståndarinna. Gerda var ju bara elva år då men förmodligen hjälpte hon till en hel del ändå.

Klara var från ”västerska” gården i Torvsjö och det här året 1927 var hon 34 år, så det var en stabil hjälp vi hade fått.

Jag skall berätta om hur hon handgripligen hjälpte mig en gång. Hemma på gården finns det två jordkällare. Till jordkällaren finns det också en tillbyggnad- en källarbod. Det är en relativt låg byggnad så man kan med lätthet kliva upp på taket, om man villegöra det. Taket var spåntak. Jag for upp där och åkte kana på baken nedför. Då bar det sig inte bättre än att jag fick en stor trästicka i skinkan. Klara fick nu agera sjuksyster och dra ut den där stickan, och det gjorde hon på bästa tänkbara sätt.

Om jag inte minns fel så var det den här sommaren vi hade en räfsare som hette Martina. Hon var från en ensam gård som heter Bernhardstorp. Den ligger ett par kilometer väster om Näversjöberg by, och det var bara en skogsstig dit. Där bodde hon tillsammans med en broder som bara kallades ”Viktors Olle”. Jag kommer ihåg en speciell händelse från den här sommaren. Jag hade fått följa med till höslottern på myrodlingen på Stenmyren, som ligger 3-4 kilometer norr om byn. Vid den är tiden var det bara en kärrväg hela vägen dit. Sedermera bröts landsvägen till Näversjöberg, och då kunde man färdas 2 km på den när man skulle till Stenmyren (”Stenmyra”). Den händelse som jag tänker på var hemfärden på kvällen. Vi åkte på en lastvagn, dvs en vagn med hjul som hade järnskenor och med ett flak mellan hjulparen. Jag satt mellan Helge och Martina och vi satt med hängande ben. Martina hade ansvar för den tomma ”mjölkhämtan” som stod på flaket. Vem som körde kommer jag inte ihåg, men förmodligen var det Gustaf-Adolf eller kanske Ragnar. Han var då bara 15 år. Kärrvägen var gropig och stenig, men så länge hästen gick i skritt gick det bra. Men så nedför Stenbacken blev det plötsligt trav, och då blev jag rädd och höll mig krampaktigt fast i Helge och Martina vid min sida. Hon hade ju också ”mjölkhämtan” att hålla reda på. Färden efter Stenmyrsvägen var ju inget nytt för mina äldre syskon men för mig var det första gången, och det är väl därför som jag minns den så väl.

Vid den här tiden höll man på att bygga stentrummor efter Åsele-Vilhelminavägen. En stenhuggare som hette Gustaf Falk hade ett lag med stenarbetare i trakten av Torvsjö. Han härstammade från Bjurholm och han var en stor kraftig karl med bestämda åsikter. Några av hans manskap var söderifrån. Man kilade ut långa raka stenblock ur naturliga stora stenar. Dessa tillhuggna block forslades fram till den aktuella byggplatsen, och så byggde man en trumma som blev både ”vacker” och ändamålsenlig. Dess varaktighet är evärdlig. En av dessa stenarbetare hette Östman, och hans son Karl Östman har varit vår sommargranne i Östanbäck. De hade ”mjölktag” hos oss.

En av arbetarna som var söderifrån sa: ”Jag ska gå till hon Klara och hämta mjölk”. En broder till nämnde Falk som hette Johan Falk brände en stor tjärdal invid landsvägen vid Nölviken;

fyra km från Torvsjö mot Åselehållet. Det fanns gott om gamla tjärstubbar på berget intill (Storberget).

Klara Eriksson gifte sig sedan med Hilbert Asplund från Överrissjö och de fick flera barn.

Det här året (1927) började jag skolan. Skolan i Torvsjö var en C-formskola, dvs läraren var en småskollärlarinna och det var intagning vartannat år. Det betyder att ena året har skolan klasserna 1, 3 och 5 och andra året klasserna 2, 4 och 6. Ordinarie intagningsår var 1924, 1926 1928 etc. men av någon anledning fick jag börja 1927; alltså när jag var 7 år. Jag slutade skolan 1933 så följaktligen gick jag inte mer än vad som var vanligt dvs 6 år.

Vår lärarinna hette Erenia Fredriksson. Hon var från Murjek i Norrbotten och hon var 25 år. Hon gifte sig med kronojägare J.L Mårtenssons äldste son Martin och fick efternamnet Mårtensson. Sedermera tog de sig namnet Öjhagen. Skolhuset som bestod av skolsal, korridor och lärarbostad ligger mitt i byn. Från vår gård var det bara 100 meter till skolan. Barn från gårdar utanför byn hade längre skolväg; Mårtenslund 3 km och Gunnarsbo 6 km. Vi var inte så många elever i Torvsjö skola. Det året jag började var vi bara 12-15 barn, alla stadier i samma klassrum. Vi lärde oss läsning, (välskrivning, rättstavning), räkning, historia, geografi, kristendom (psalmverser, katekesen) och teckning. I slöjd fanns det bara sk ”flickslöjd” men mamma påbjöd att vi pojkar skulle frivilligt delta i ”flickslöjden”, så därför fick jag lära mig både sticka vantar och brodera på dukar och väggbonader.

Några gånger under min skoltid kom skolinspektör Erik Wästegård från Umeå och inspekterade vår skola. (1945 blev jag skolkamrat med hans son Ulf Wästegård på Tekniska Gymnasiet i Skellefteå, och våren 1948 kom Wästegård själv och inspekterade mitt arbete, då jag var lärare i fortsättningsskolan i Svanabyn, Dorotea. Wästergård var bondson från Jämtland, och vår vän George Mitchell i Skellefteå var på 1910-talet getare i Wästegårds hem-Långåsen.)

Under något av första åren i skolan var jag med om en speciell händelse. Anna-Lena Gavelin ”ystibyn” hade avlidit i en ålder av mer än nittio år. Hon var född 1833 och det var väl 1927 eller 1928 hon dog. Den speciella händelsen var, att vår lärarinna tog oss skolbarn med till Anna-Lenas stuga för att se den döda, där hon låg i sin kista.

Det är den enda döda människa jag hittills har sett. Anna-Lena bodde på Isakssons (moster Evas och morbror Jonas) gård, och hon hade födoråd från dem. Men hon hade även födoråd från oss (Westmans). Jag skall förklara varför det var så. Anna-Lena och hennes make Nils Petter Gavelin hade ägt gården. Skogsskiftena hade avyttrats till något skogsbolag så det var gården med den odlade jorden och tillhörande ägostyckning som var kvar i deras ägo. Till en ägostyckning hör även ett litet skogskifte, som skall kunna ge husbehovsvirke till gården. Om jag har förstått saken rätt, var det morfar (Jonas Erik Åkerberg) som köpte gården för moster Evas räkning, och då följde skyldigheten om födoråd till Anna-Lena med. Och då morfars hemman delades lika mellan mamma och moster Eva, så delades även ägostyckningen och därmed följde att Anna-Lena skulle ha födoråd även från oss.

Vi barn brukade bära mjölk till henne, och då sade hon: ”Jaså mjölkpinken kommer nu.” Då hon bjöd på kaffe tog hon fram en kaffekopp som stod väldigt ostadigt. Hon kallade koppen för ”kullerjuppen”. Ann-Lena kallades bara ”Farmor” förmodligen därför att hennes barnbarn sade så, och då sa alla ”Farmor”. Hon rökte pipa, pipan hade ett metallock med små hål i. Hon tände pipan med lång sticka som hon antände i öppna spisen. Anna-Lena hade aldrig haft någon kokspis. En gång då hon var inne i köket hos moster Eva och såg henne grädda en långpannkaka i ugnen och samtidigt såg morbror Jonas öppna en lucka till eldrummet och spotta ut snuset, då sa hon ”men Jonas spött int på pannkaken”.

Vid tidpunkten för Anna-Lenas död var allt manfolk hos oss och hos morbror Jonas på myrslätter på Skarpsjömyren, som ligger bortom skarpsjöfäbodarna; cirka 7 km från byn. Någon skickades dit med bud om vad som hänt. Erik (min äldste bror) och morbror Jonas avbröt slätterarbetet och kom hem för att snickra en kista. Jag minns det mycket väl. De höll till i vagnslidret hon morbror Jonas. De gjorde kistan av båtbräder, som är bara 0,5 tum tjocka och sedan målades den svart med Kimrök.

För att samla in pengar till en skolresa hade vi haft fester i skolan. Vår lärarinna lät oss öva in korta teaterstycke (tablåer) som framfördes för byborna. Dessutom framförde vi körsång och så hölls ”tårtauktion”. Skolresan gick till Umeå våren 1929. Det var utställning där då. Det var nog bara de högre klasserna som fick åka, dvs de som gick 3: an och 5: an det året. Jag var nog inte kvalificerad att följa med men mamma och pappa betalade extra för mig och då fick jag också åka med. Erik Näslund som hade trafikbil i Åsele, körde oss till Umeå. Under den här skolresan fick vi åka båt och tåg för första gången. Vi åkte med båten Dunker från Umeå till Holmsund, som ligger vid Umeälvens utlopp i Bottenviken. Tillbaka fick vi åka tåg. Vid gick också på cirkus. Gustaf-Adolf hade åkt med några andra till Umeå, och då han stötte ihop med oss på ett tivoli bjöd han mig på en tur med radiobil.

År 1929 var Erik (28 år) gift med Signhild Kristofferson från Tällmo i Anundsjösocken och de hade i februari fått sitt första barn Elsa. Erik hade köpt ett hemman i Svartbäcken; 3 km från Åsele kyrkby. De hade skaffat sig några kor och om jag inte minns fel hade de fått med sig hästen Rinkrot hemifrån. För sommaren 1929 behövde de en getare, och det blev jag som skulle vara det.

Det var inte något ovanligt i vår familj att pojkarna var getare hos andra bönder och även i andra byar. Flera av mina bröder har t. ex haft denna syssla i Avasjö. Det var ju ett sätt att redan från 9-10-års åldern börja ”bidraga till sin egen försörjning”. Inte för det att det inte fanns mat nog hemma, men det var ett sätt att på ett tidigt stadium lära oss att arbeta.

I Svartbäcken trivdes jag inte, för där hade jag inga jämnåriga kamrater. Det gick en s.k. turbil tidigt varje morgon från Åsele till Vilhelmina. Och en morgon smög jag mig ut och stoppade turbilen och åkte med den hem till Torvsjö. Hemma möttes jag av förvåning och det dröjde inte många timmar tills Erik hade fått meddelande om var jag fanns. Han kom på sin motorcykel (Rex) och jag fick vackert åka tillbaka med honom. Det första gången av två som jag åkt på ”bönpallen”. För att jag i fortsättningen skulle trivas bättre i Svartbäcken ordnades det så att jag i ”getarskogen” fick ibland följa med Gustav Larsson från Algovik och ibland med Gunnar Cederblad. De var några år äldre än jag. Jag trivdes bättre och bättre, och jag var kvar där hela sommaren, och jag lärde känna olika ”platser” i skogen: Boviksberget, Laberget, ”Wallinders myra”, ”Hollandersloken” etc.

På sensommaren lät vi korna beta på ”raningar” längs Ångermanälven. Då träffade jag Levina Mårtensson från Blåviken på motsatta sidan av älven. På senare tid har jag fått klart för mig att vi var litet släkt. Hennes mamma, född Lindblad, var min tremänning.

Någon av vintrarna 1928 eller 1929 hade pappa timmerkörning i Risberget, som ligger på södra sidan av Ångermanälven mellan Steselekrokan och Almsele. Erik, Gustaf-Adolf, Helge,

Tyko och Ragnar var där. Tyko hade oturen att få en stor timmerstock över högra benet, så att lårbenet bröts av. Han forslade under stor smärta med häst och släde till sjukstugan i Åsele. Där kunde de ingenting göra, så han blev förflyttad till lasarettet i Umeå. Han låg där i flera månader med benet i sträck. Sträcket gick till så att man hakade i på båda sidor av knäet med en ”klo”, som via en lina gick över en trissa som var i förbindelse med vikter. ”Klon” orsakade djupa köttår, som förutom smärtan i brottet måste ha gett svåra smärtor. Så småningom läkte benet men det blev krokigt, och det fick Tyko leva med livet ut. När han var i 50-års åldern fick han svår värk i högra knäet på grund av sned belastning genom det krokiga benet och bildning av nervknutor. När Tyko skulle komma hem från lasarettet för pappa ner till Umeå för att hämta honom. Jag minns, när de kom hem till Torvsjö. Tyko gick med kryckor, sådana som var av trä och som stödde i armhålan. Pappa hade köpt en fiol. Tyko och Ragnar lärde sig snabbt att spela på den. Senare köpte Tyko ett dragspel och blev ”dansmusiker”.

Sedan jag kom hem från Svartbäcken och skolan hade börjat på hösten, dröjde det inte länge förrän jag flyttade till min ny ”arbetsplats”. Jag var städslad som getare för sommaren 1930 hos vår närmaste granne Theodor Johansson, och då skulle jag bo där även under vinterhalvåret 1929-1930.

Det var inte så ovanligt att vi pojkar bodde hela året på vår ”getarplats”. Man fick mat och husrum och även en del kläder. Hon Theodors sov jag i farstukammaren tillsammans med drängen Allan Eriksson. Nu hade jag ännu närmare till skolan. Mitt ”arbete” bestod mest i att bära in vatten och ved, Theodors hustru hette Dagny, och hon var från Brattbäcken i Tåsjö, Ångermanland. Hon var född 1902 och han 1896. Jag minns väl när han skjutsade henne i sidovagnen på sin Harley Davidson motorcykel 1926. De var då antingen förlovade eller nygifta. I juli 1927 fick de sina första barn tvillingarna Axel och Melker. Tyvärr dog Melker bara efter några dagar.

Theodor var inte bara bonde. Han drev lanthandel också och hade bensinmack. Med tiden köpte han lastbil som han fick trafikrättigheter för. Han var också den första som köpte en jordbrukstraktor i Torvsjö, en Fordson med järnhjul. Som handlare hette han A.The. Johansson i Torvsjö, tel.1. Han hade låtit trycka en slogan på tändsticksaskarna:

”Gårdfarihandel är en landsplåga, köp hos ortens bofasta handlande.” Telefonväxeln fanns hemma hos oss. Jag har alltid levt med telefon, trots att jag är uppvuxen i glesbygd i Norrlands inland. När första telefonlinjen drogs mellan Åsele och Vilhelmina placerades en s.k. genomgångsstation hos oss. Detta var ju långt före min födelse.

Theodors pappa hette Johan Theodor Andersson. Han var änkeman och bodde med yngsta dottern Elsa i eget hus på gården. Han var föreståndare för poststationen i Torvsjö. Posten var inrymd i ett litet rum i huset. Rummen i hans hus var uppvärmda genom varmvattenelement från en s.k. spispanna i köket. Jag gick ofta in till farbror Johan Theodor på posten och värmdes mig vid det stora elementet där.

Den här familjen var ättlingar i rakt nedstigande led från de första bosättarna i Torvsjö på 1700-talet. De har omväxlande hetat Johan Andersson (”Jern Annersn”) och Anders Johansson (”Anners Jernersen”). Så vitt jag kan förstå är det ett begåvat släkte.

Vid den här tiden hade poststämpeln stavningen TORFSJÖ. Johan Theodor var också föreståndare för byns kraftverk. Det var byggt 1918 och det var en 12 hästkrafters likströmgenerator som alstrade strömmen. Bara en gård i taget kunde tröska, eller kapa ved. Ström fick inte brukas för annat ändamål än belysning när det var mörkt.

Under det här året var jag tidningskommissionär. Jag sålde Såningsmannen, Lektör och Svensk Damtidning. Skolarbetet gick bra. Jag hade lätt för att lära mig utantill. Det var värre

med räkning. Jag hade inte förstått räknesättet division, men en morgon efter det vi ätit gröt, lärde mig Theodor principen för detta på en kvart.

Till julen 1929 fick jag i julklapp av familjen Theodor: En liten stånka av trä (den står nu på sekretären i övre köken i Östanbäck) och 2 kronor insatt på en postsparbankbok.

Postbussen som gick mellan Åsele och Vilhelmina ägdes av Karlsson och Jakobsson i Åsele. Den körde in på Theodors gård både på framresan och återresan. Jag minns mycket väl då man första gången plogade upp vägen för att få reguljär vintertrafik.

Man hade kopplat ihop två lastbilar och en buss. Bussen i mitten. Den första lastbilen hade en förplog och den bakre lastbilen en ”tvåvingad” bakplog, som genom en ratt kunde göras bredare och smalare. På den satt ”amerikanaren” Per August Norberg i tjock päls och reglerade plogens bredd i förhållande till vägens bredd. Han kallades ”amerikanaren” för han och hela hans familj hade varit många år i staten Washington, USA.

Vid den här tiden var det ganska ruschigt i Torvsjö. Särskilt vintertid för då fanns det gott om skogsarbetare i trakterna kring byn. På söndagarna kom skogsfolket till Johanssons för att proviantera. Det var hö och havre till hästarna och kaffe, socker, bröd, fläsk, korv och blandad frukt till folket. Med åren avtog handeln i Torvsjö. Då togs en hel del varor från Åsele.

1930

Då sommaren kom började mitt egentliga arbete; att vara getare. Johanssons hade väl bara 5-6 kor och några ungnöt. Djuren som stått inne i ladugården hela vintern, måste varje vår ”tränas in” för skogsbete. Första dagen som ofta var bara en eftermiddag for jag bara en bit efter ”Daniel Pervägen” till ”Kroken”, en liten stenig myrfläck intill kvarnbäcken bara någon kilometer ”bakom hagen,” dvs. bygränsen. Vi var många getare i byn, förmodligen 5-6 stycken; Nästan en i varje gård. Morbror Jonas och Manfred Andersson hade getare ihop, nämligen Bertil Englén. Vi var inte tillsammans alla, men några av oss brukade avtala om åt vilket håll vi skulle fara med korna nästföljande dag. Det fanns många ställen att välja på: Storberget, Erik Jacksberget, Gambränna, Stenmyrberget, Stormyrtjälen, Nymyrriset, ”Svennes hakste” etc. Vi hade kommit överens om att vi på midsommardagen skulle fara med korna till Skarpsjöfäbodarna. Det är visserligen långt dit men där fanns bra bete på den gamla fäbodsvallen, och därför kunde vi bara ligga i sjön och bada, när vi väl kommit dit.

Ganska snart efter vi kommit ut i skogen varje morgon brukade vi stanna av och ”köks könt” dvs. vi såg efter vad vi fått i matsäcken (konten). Den här midsommardagen hade vi bara kommit till ”Lillkavelbrorået” efter fäbodvägen, då jag satte mig ned för att vittja matsäcken. Jag hade bland annat fått två kokta ägg. Jag knackade sönder det ena och en kyckling kom ut. Jag knackade den andra och det var likadant. Detta var ett olycksfall i arbetet, för vanligtvis var det inget fel på maten. När hönsen går lösa på gården händer det inte så sällan att de sätter igång och ruvar på någon otillgänglig plats. Hittar man ett sådan rede och inte kontrollerar ordentligt, så kan man få sådana ägg.

Johanssons hade och har väl fortfarande ett hemman i Näversjöberg. Där fanns ett hus och ladugård. Under en tid mitt i sommaren var vi där med korna. Höet på fastighetens inägor skulle bärgas, och så skulle utskiftena på Stormyren slås. En syster till Agnhild Rylander, som var piga hos oss i Idvattnet var piga hos Theodors. Hon hette Adele. Hennes bror Nils Petter Rylander var slättare. Vi tre bodde i den där stugan. På dagarna var jag som vanligt med korna i skogen. Mina getarkamrater var nu Ivar Mattsson och Frid Johansson. De var några år äldre än jag; och kusiner - förresten dubbla kusiner. Senare har Frid och hans bröder tagit namnet Agebro. En dag när vi for västerut med korna kom vi till Bernhardstorp som jag tidigare talat om. Därifrån kunde man se Nyland (Sörliden).

När vårt ”fäbodliv” i Näversjöberg var avslutat for vi hem till byn igen. Jag måste berätta om en sak som jag minns väl. Dagny skickade en bärhämtare med mig en dag. Det var en 5-liters ”truthämtare”. Meningen var att jag skulle plocka hjortron om jag fann några. Jag for med korna mot Erik Jacksmyren och kom till slut ända mot Göran Jons-myren. Där i ”grankällandet” mellan Göran Jons-myren och Lappuddmyren fann jag bra med halvmogna hjortron. Jag plockade ”hämtan” full ”flera gånger”, för allteftersom jag gick sjönk bären ihop och så fick jag plocka i mera igen. När jag kom hem på kvällen var inte ”hämtan” full men Dagny var nog glad ändå.

Det var sed att getaren skulle ha en söndag ledig under sommaren; en s.k. ”getarsöndag”. Det fick jag också den här sommaren, nämligen den 15 augusti, för då fyllde mamma 50 år. Det var stor fest hemma på gården då med alla bybor och flera därtill. Det var en minnesvärd dag. När sommaren var slut och skolan skulle börja igen flyttade jag hem igen. Jag kan nog säga att jag hade haft ett lärorikt år hos Johanssons. Det är året föddes deras son, Håkan.

Getarens klädsel och utrustning: Kängskor på fötterna, i bästa fall välsmorda. Inga strumpor, i stället skotrasor. Slidkniv och becoljflaska på bältet. Inga särskilda regnkläder. ”Getarhatt” på huvudet (skydd mot regn). Kont av näver. I allmänhet ingen klocka. Tiden bedömdes av solen läge. I konten: Bröd, smör, ost, mesost, rökt fläsk, en flaska med mjölk.

1931

Från vintern det här året har jag inga speciella minnen. Den här sommaren var jag getare både hemma och hos Erik Laurentius Erikssons. Deras son Göte skulle nu bli 13 år, och då ansåg man att han gjorde mera nytta genom att hjälpa till med annat arbete på gården. Då man vaktade kreaturen på två eller flera gårdar, bodde man också på de olika gårdarna genom ett alternerande boende.

Om vi hade 10 kor och Erikssons hade 5 så bodde jag och fick matsäck 10 dagar hemma och därefter 5 dagar hos Erik Laurentius Erikssons. Och så alternerade det hela sommaren. Vi sade inte Erikssons utan bra Erik Laurentius. De hade en skällko som hette Dolla. Hon bar den bästa koskällan i hela Torvsjöby. Då det var ”skvalt” väder kunde den höras flera kilometer. Den var nog tillverkad i Jorm, Jämtland. Jag fick alltid god mat i konten hos Erik Laurentius.

Den här sommaren var vi några veckor i Skarpsjöfäbodarna. Kristoffer Erikssons hade också sina kor där. Deras dotter Viola och Gerda var fäbodjantor och en av Kristoffers söner, Oskar, var getare tillsammans med mig. Det var ett ansvarsfullt arbete för flickorna. Viola var 15 år och Gerda 15,5 år. De skulle mjölka, separera (man hade burit dit en separator), kärna smör, göra ost och mesost och dessutom laga mat åt oss alla. Men det var roligt också. Korna mädde bra, för det var nära till bete. Skarpsjöfäbodarna ligger vid Skarpsjön ungefär 6 km från byn. Det fanns två stigar dit. Den västra den s.k. Daniel Pervägen, gick över Kvarnbäcken, Erik Nischmyren och Fäbodsbrännan. Den östra stigen gick via Erik Jacksmyren och Göran Jonsmyren och Sunnasjöbrännan. Det var nog den vanligaste vägen. Efter den stigen fanns det många ”hållplatser”. Det var ”Lillkavelbrorået” Storkavelbrorået”, Lyartallarna”, Hartbabacken”, ”Flatrået”, Görans Jonsmyren, Sunnasjöbännan och Skarspjödammen. I fäboden fick vi ibland besök av hästarna som gick lösa på skogen. Byarna Yxsjö, Insjö, Näversjöberg och Torvsjö hade gemensamt bete för hästarna på skogen mellan dessa byar. Man hade också gemensam hästgetare. Han bodde i en koja högst upp på Skarpsjöberget. Det här året var det nog Sven Eriksson (tog senare namnet Sibbing) från Torvsjö som var hästgetare. Senare blev det Karl Jonsson från Idvattnet.

Ibland såg vi fiskare ute på sjön. Det var folket från kronotorpen Sunnansjö som var ute och fiskade. Dessa torp fanns längre österut på Sunnansjöbrännan och det fanns ingen väg dit. Det var två familjer som bodde där. Det hette Fohlgren och Moberg. En dag fick vi besök av två getare från Yxsjö-fäbodarna. En av dem var Karl Bergström, som jag kom att arbeta ihop med, när vi körde grus på Insjövägen 1940.

Vid ett tillfälle kom folk från Skovelsjöberg. De var på väg till myrslåttern på Skarpsjömyren. Det här året började man bygga landsvägen till Näversjöberg. Tidigare fanns bara en ganska dålig kärrväg. Efter den utstakade linjen uppmättes vägskiften som var 200-300 meter långa. Dessa skiften auktionerades ut till den eller de som kunde göra arbetet billigast. Gustav-Adolf och Per-Otto Persson från Skovelsjöberg tog ett skifte strax hitom Arturs brännan. Det var inte bara folk från bygden som arbetade på vägen. Det kom också folk från andra byar i Åsele, Stenkulla, Sörnoret, Västernoret etc. Arbetat på vägen fortsatte även kommande år, och då hade mina äldre bröder ett vägskifte på norra slutningen av Stenmyrberget vid "småmyren". De byggde en "jordkoja" där som de bodde i. Jag tror att en del jordfyllning körde de med häst och kärra. Som exempel kan jag nämna att bröderna Alfons och Herman Danielsson från Stenulla hade ett vägskifte där lutningen mot norr börjar vid Stormyrkälven. Där var det både schaktning och fyllning, och det gjorde de med skottkärra.

Tidigt under hösten dog mormor. Hon bodde i vita huset på gården; "förmånsstugan". Hon var född 1855, så hon var 76 år då hon dog. Det var alltid roligt att gå in till mormor. Hon bjöd ofta på goda bullar. Då vi barn bar in ved till henne brukade hon säga: "int träng du göra det". Något som vi verkligen såg fram emot och uppskattade var hennes släktbjudning varje Annandagjul. Förplägnaden var alltid god och riklig, och så var det så roligt med alla skämt mellan mormor och mina äldre syskon och kusiner. För det var ju så att alla från oss och alla från morbror Jonas var där.

Då mormor var död, var det Tyko och Folke (kusin) som körde kistan med häst till Åsele. Till begravningen åkte vi "extrabil" till Åsele. Det hette inte taxi på den tiden. Mormors bror Daniel Viberg från Heligfjäll var också närvarande. Det var nog enda gången jag åkt med färjan över Ångermanälven i Åsele. Sedan blev det bro där. Jag skrev tidigare, att jag inte minns så mycket av vintern 1931. Men när jag tänker efter var det nog den här vintern vi hade skogsarbetare boende hos oss i bagarstugan. Det var Johan Johansson och sonen Helge från Näversjöberg och Vilhelm Eriksson med sonen Sture från Stenselekroken som bodde där. De körde timmer åt Strömnäs bolag väster om byn. Vilhelm E. kallades bara "Vilhelm i Kroken". En del av deras timmerhuggare bodde i "Erik Johans stuga" på Kristoffers gård. Dom var från Lomsjö (Nordin och Nerpin).

Det här året gifte sig Helge med Rosa Lindblad från Hacksjö och deras son Torgny föddes i oktober. Mårten slutade skolan. Han gick sista året i Idvattnet, Ragnar hade också gått i skola i Idvattnet.

1932

Vintern 1932 var det väldigt lite snö. Pappa hade timmerkörning åt Sandvikens skogsbolag väster om Nygård. Pappa var nog inte där själv, för mina bröder (Gustav-Adolf, Helge, Tyko, Ragnar och Åke) kunde sköta allt själva. De bodde i en koja väster om Bastumyren, Gustav-Adolf och Ragnar var körare. Snöbristen gjorde att det var lätt att arbeta i skogen, men timmerlassen fick mest köras på "rimfrost". Flera av huggarna var från Idvattnet: Alfred Danielsson, Agaton Lindberg, Sigvard Hellgren, men gamla gubben Erik Anton Wahlström från Nygård var också där. Det var ganska grov tallskog som avverkadades. Allt skulle rundbarkas och det var mycket noga med att även ta bort all bark i rotanglarna. Det fanns inga barkmaskiner vid bruken på den här tiden. En gång när tillsyningsmannen ("föskarn") var där,

var Erik Anton spydig mot honom. Han sa: ”Om man skall tillfredsställa dina krav, borde man använda skärsax (skedkniv) för att ta bort barken i rotanglarna”.

En gång fick jag följa med pappa till kojan. Vi körde med Blacken, som då var tämning. Han var glad i att få springa, så det blev fullt trav både dit och hem. Där i kojan lärde jag mig, hur man skall kila fast skaftet på en yxa.

Under vintern blev Gustav-Adolf sjuk i magen. Han kom in på sjukstugan i Åsele och senare på lasarettet i Umeå. Han blev bara sämre och sämre och den 20 april dog han, 28 år gammal (magcancer). Gustav Adolf var förlovad med Lovisa Sjödin i Idvattnet. De hade en son Melker som var född 1931. Det var väl meningen att de skulle ta över Idvattnethemmanet, men så blev det ju inte.

Mårten ”gick och läste” det här året, konfirmationsläsningen skulle avslutas till ”Lillmartnen” i mars. Då fick jag följa med till Åsele. Vi körde häst och då vi kom fram installerades hästen i Näslunds stall och vi bodde hos farbror Stens. Farbror Sten Westman var skomakare, men han var också kyrkvaktmästare och ”dödgrävare”. Jag fick följa med honom till kyrkan då han eldade där. På den tiden uppvärmdes kyrkan med två stora kaminer. Jag fick också gå upp i tornet och se, när en annan släkting (tremänning) Ernst Westman ringde i kyrkklockorna. Det gjorde han genom att trampa på ”trampor” som klockorna var fastsatta i. Under denna procedur skakade hela tornet. Vid ett tidigare tillfälle i kyrkan tittade jag in i en skrubben, där man hade placerat gamla tavlor. På en tavla stod det: ”Detta är ett heligt rum, här bor förvisso Gud” Jag trodde bestämt, att Gud bodde i skrubben.

När helgen var över, och vi skulle fara hem igen, hade Mårten insjuknat i mässling. Han hade feber, så vad skulle ske? Skulle han lämnas kvar, tills han blev frisk? Han bäddades ned ordentligt i risslan, och vi spände för hästen och körde hem till Torvsjö, 2,7 mil. Det gick bra, Mårten blev frisk efter någon vecka, men vi fick också mässlingen, Bernhard och jag. Under sjuktiden vävde vi på en fälltäckväv. Det var ett enkelt mönster, så det gick bra att lära sig trampningen.

Det var vid den här tiden Ivan Kreuger sköt sig i Paris. Den som kom och meddelade nyheten för arbetarna i timmerkojan var Frans Oskar Isaksson från Tallmon. Han sålde litet matvaror och det var väl ett sådan ärende han hade till kojan.

Sommaren 1932 var jag getare hemma, och vi var nog inte alls i fåboden det året. Helge och Rosa flyttade till Idvattnet. Jag minns väl, när de hade lastat sitt lilla bohus på lastvagnen, satte sig själva upp och körde iväg. De blev ju kvar där och skötte gården, och 1941 blev de ägare till hemmanet genom att köpa ut oss syskon.

I getarskogen fördrevs tiden på olika sätt. Då vi var flera getare tillsammans t.ex. vid Storberget brukade vi ligga vid sjön och bada. Om vi spelade kort blev det mest ”dyngtönna”. Ibland satt man och täljde på någon pinne. Och så ristade vi in våra namn både här och där. Om man satt på en stock så kunde man hacka med kniven efter en ramsa: ”Nicke, nicke nacke, käringa satt å hacke räknar du rätt så blir det fem-ton (=15).

Vi hälsade också på hos myrslåttare, skogsdikare och vägarbetare. Vid vägomläggningar vid Nölviken fanns t.ex. Manne Viklund från Åsele, Jonas Söderholm från Tensjö och Gösta Eriksson från Torvsjö. På Görans Jons-myren träffade vi Herlog Linder. Han var slåttare hos Theodor Johansson. Han bjöd på snus. Mitt namn på en pinne, som Bernhard efter 50 år hittat i skogen, finns nu på spiskransen i Östanbäck.

1933

Det här året köpte vi vår första radio; en Philip med en ratt som påminner om en växelspak i en bil. Den kostade 350 kr, och var mycket pengar på den tiden. Jag tycks minnas att pappa nämnde att radion var det enda som blev kvar av en liten stämpling som avverkades på Elakberget på Idvattnethemmanet. Det var mycket lågt pris på timmer och massaved vid den här tiden. Som alla vet var det djup depression i hela världen.

Pappa hade ingen timmerkörning den här vintern. Tyko och Åke var i Almsele och högg timmer åt Konrad Eriksson från Näversjöberg, som hade timmerkörning där. Tyko har berättat, att det var mycket grov skog. De hade 25 ör per bit sågtimmer och massaved. Allt arbete skulle göras med handkraft med hjälp av timmersvans (såg), yxa, barkspade, lyftkrok och dragsax. Allt virke skulle rundbarkas. De skulle också hugga upp ”stickvägar” och lasta ut virket. För att tjäna 6 kronor per dag måste de hugga 24 bitar. Man kan förstå, att det var ”hårda bud”, men dom var starka. Tyko var 23 år och Åke 19 år. Och i timmerkojan skulle de också laga mat själva. Ett problem var att få kläderna torra till nästa dag.

Jag slutade skolan den är våren. Vi hade hyvlat takspån av ”lump” från rotstockar, som var litet rötskadade eller var behäftade med s.k. vattved. Det blev mycket bra takspån av detta virke, för det var senvuxet. Ladugården skulle få nytt tak. Det är en lång byggnad, så takytan var ganska stor. Vi ”småpojkar” var med som ”spånläggare” och våra äldre bröder spikade. Det var ganska trevligt på taket. En dag när vi höll på med det här arbetet kom morbror Jonas till oss. Hans ärende var att fråga mig, om jag ville vara getare hos dem och hos Manfred Andersson. Eftersom Bernhard nu kunde ta över ”getarskapet” hemma så blev det bestämt, att jag skulle komma till dem.

Som jag nämnt tidigare hade Tyko köpt ett dragspel, först ett litet italienskt sedan ett Exellent från Hagströms i Älvdalen. Han blev nu anlita att spela på bjudningsdanser och även ”inträdesdanser”. Han hade också köpt en motorcykel, så han körde med dragspelet på pakethållaren till byar både inom Åsele och Vilhelmina socknar. Spelningen gav honom bra extra inkomster, och jag kommer ihåg, att han köpte ett par gummiskor med läderskaft både åt Bernhard och mig.

Hos moster Eva och morbror Jonas fick jag leva ihop med mina fem kusiner, alla vuxna: Folke 25 år, Gottfrid 24 år, Brynolf 22 år, Berta 20 år och Greta 18 år. Manfred Andersson var sedan några år tillbaka gift med Ebba Lundberg från Hacksjö. Deras son Rune var föddes 1930, och det blev faktiskt så, att han och jag gick i samma skola, Tekniska Gymnasiet i Skellefteå läsåret 1948-49.

Då jag nu var getare i två familjer, alternerade boendet på samma sätt som jag tidigare beskrivit. Hos morbror Jonas sov jag med pojkarna i Anna Lenas stuga och hos Manfred sov jag på vindsloftet i bagarstugan (den är riven nu). Där sov man så gott, när regnet smattrade på taket.

Manfred A hade en dräng från Hacksjö, som hette Agnar Nilsson. Ibland följde jag med honom ut på sjön och lade ut nät.

Hos morbror Jonas var jag getare två somrar; både 1933 och 1934. Jag måste berätta hur några pojkar i Torvsjö ”firade semester” på den här tiden. Det var någon av de här somrarna. Dom som äntligen skulle ta sig en vecka ledigt var mina kusiner Gottfrid och Brynolf Isaksson, min bror Åke, skraddaren i byn Henning Andersson (Manfreds bror), Uno Karlsson (dräng hos Otto Eriksson) och Sigvard Eriksson i Näversjöberg (Sigvard tog senare namnet Ersmo).

Under denna ”lediga vecka” cyklade de från Torvsjö till Vilhelmina, Storuman, Tärnaby, Umbukten, Moi Rana, Mosjöen, Gäddede, Strömsund, Dorotea, Åsele, Torvsjö. Vilsamt? Tala om vikingar. Det var alltså en Norgeresa.

Under den här sommaren var vi en längre tid med kreaturen i Gammelgårn. Det är en fåbod som ligger på andra sidan Torvsjön ungefär 2 km söder om byn. För att komma dit med korna kunde man antingen fara via sjöns ände vid Dammvik eller få dom att simma över sjön vid Kroksundet. Den här gången tog vi det första alternativet. Fåbodjantor den här sommaren var Greta Isaksson och Dagmar Danielsson från Stenkulla, som var piga hos Manfreds. När de hade mjölkat på morgonen, tog de med sig mjölken och rodde hem till byn, och jag for med korna till skogen. På kvällen kom flickorna roende tillbaka, mjölkade och sov över till nästa dag. Detta upprepades varje dag. Jag for oftast med korna till baksidan av Gammelgårdsberget. Där fanns skogshyggen med bra bete. Någon gång for jag också upp efter Skovelsjönbäcken, och då brukade jag hälsa på i Skovelsjöberg. Här på andra sidan av Gammelgårdsberget läste jag för första gången om den amerikanska gangstern Dillinger. Maten i kontan var inslagen i en tidning i vilken det stod att läsa om honom. En dag stannade Dagmar kvar för att ”lada” höet som Manfred hade slagit på fåbodens inägor. Då lämnade jag korna ”vind för våg” och hjälpte henne med detta. Den dagen kom Viola och Astrid Mårtensson från Mårtenslund och hälsade på oss.

På den här getarplatsen stannade jag inte kvar över vintern, så då sommaren var slut flyttade jag hem. I november 1933 blev jag inskriven i IOGT-logen 4767 Framtidshopp i Torvsjö. I december var jag med om något som jag måste berätta om. Georg Svensson och hans fru var nyinflyttade till Klingerberg, som är en ensam gård in på skogen ungefär en mil från Torvsjö. Georg Svensson härstammade från Idvattnet och hans fru från trakten av Vilhelmina. Hennes flicknamn var Dellmar. Georg var på skogsarbete någonstans kring Torvsjö by. Hans hustru kände sig otrygg då hon var ensam hemma, och därför blev jag tillfrågad om jag ville fara till Klingerberg och bo där en vecka. Det var snö så jag åkte skidor över Torvsjön, vidare över Skovelsjöberget förbi Skovelsjöbergs gård, längs Skovelsjön och sedan uppför Klingerberget fram till gården. Totalt blev det ungefär en mil. Jag var bara där, gjorde ingenting. En dag kom en skidåkare förbi. Det var Östen Parkvall, som hade varit i Idvattnet och nu var på väg tillbaka till Almsele. Jag for hem efter veckans slut.

Tidigare bodde på Klingerberg en gubbe som hette Per Johan Emanuelsson och hans hustru Stina Sofia. Det berättas att en gång när Stina Sofia satt på pottan mitt på köksgolvet med ryggen mot dörren, så öppnades dörren av någon. Hon trodde, att det var gubben, så hon sa ”Ge dig iväg efter ved”. Den som var i dörren svarade: ”Jag måste väl få komma in först”. Då vände hon sig om och såg att det var Johan Lindberg från Idvattnet som var på väg förbi. Då sa hon: ”Jaså är det du, skål på dig”. En sak hände när kronojägare Nejde var på Klingerberg med ”stämplingslag”. Dom bodde och åt hos Stina Sofia, och en gång när dom satt vid bordet, hade Nejde (som var flintskallig) råkat bli utan sked. Han sade försynt, ”kanske jag kan få en sked”? Stina Sofia sa: ”Jaså har du inte fått någon sked du, och du tycks väl vara högsta hönset du lillklingerflint”, och klappade honom på flintskallen.

Några dagar före jul följde jag med pappa till skogs och hjälpte till att hugga upp en ”basväg”. Det var på BA Jonssons söners skogsskifte i Gambränna. Vi åkte skidor efter fästigen över ”Storkavelbrorået” och ”Varn” för att komma dit. Basvägen gick norr om ”Gråtarmyren” och sedan rakt ner mot sjön vid Lappuddviken, väster om Mårtenslund. Pappa hade alltid en hård mesostbit med sig i västfickan. Om han blev trött under hemfärden, tog han upp den och gnagde på den och fick på så sätt i sig en nyttig portion mjölksocker.

Jag måste berätta om hur det gick när Tyko körde med sin motorcykel, då det var mörkt och köldgrader. Han hade karbidlykta som lyse. I en sådan alstras acetylen då man droppar vatten på karbid. Den antända acetylenen, som brinner med starkt lysande låga, kan alltså ge ljus i en

karbidlykta, som följaktligen innehåller både karbid och vatten. Men när det är under noll fryser vattnet och lyset slocknar.

1934

Vintern var snöfattig. Ragnar och Mårten körde timmer på var sitt håll. Mårten som då var bara 16 år körde hela vintern från BA Jonssons skifte med Blacken. Han och huggarna (bla Tyko och Åke) bodde i Svanös koja på "Svennes Hakste".

Ragnar körde med Strix från Strömnäskogar tillsammans med Johan Johansson från Näversjöberg. Han bodde hemma. Först körde de en stämpling från västra delen av Stenmyrberget vid trakten av "Hartpundstinasbränna". Basvägen kom ner vid Yxlösbäcken strax hitom Nygård. Det var en "trevändors väg". Några av huggarna (Johan Karlsson med sonen Set och Nensén från Dorotea) bodde i jordkojan vid Näversjöbergvägen, som jag tidigare talat om. Erik Sandström från Lakasjö var avmätare, och han hade sonen Marcus (14 år) med som huggare. Marcus tillhörde Westamanssläkten, dvs hans mormor och min pappa var kusiner. Senare på vintern blev vi "läskamrater".

När den här stämplingen var färdigavverkad påbörjades en ny avverkning i Stormyrkälén. Det var en "tvåvändorsväg". Basvägen kom ner vid Bastumyren strax bortom Nygård. Jag var inte med i själva skogsarbetet, men jag fick rycka in, då virket skulle "tummas in" på vattendraget. Vid tumningen skulle varje stock "krönas" med tre krönmärken vid varje ände. Det var mitt jobb.

Den här vintern "gick jag och läste", dvs jag gick i konfirmationsskolan, som var ganska omfattande på den tiden. Jag bodde en hel månad hos farbror Stens i Åsele, och vi hade "läsning" flera timmar om dagen. Vi var omkring 60 läskamrater, bara pojkar. Flickorna gick senare på våren. Vi "gick fram" till Lillmarknan i mars, och då kom förstås mamma och pappa till Åsele. Jag och en som hette Kjell Johansson (från Söråsele) var de enda som hade kängskor (s.k. blötkängor) men inte blev vi mobbade för det. Vår konfirmationspräst hette Vilhelm Edström. Som jag sagt tidigare hade jag lätt för att lära mig utantill (psalmverser, budord, artiklar etc). Det ledde till, att jag tillsammans med fyra andra fick dela på en premie på 15 kronor, dvs vid fick 3 kronor var. Jag kommer ihåg två av de andra, Nils Jonsson från Erikshall och Tage Enfeldt från Gafsele. Jag minns från marknaden en som gjorde reklam för choklad. Oupphörligt stod han och skrek "För reklam för ny fabrik säljs här idag chokladnougat, fem stora bitar för 25 öre".

Jag hann konfirmeras i gamla kyrkan. Senare på våren brann den ner. Det var flera kyrkor i Västerbotten som brann det året.

När sommaren kom flyttade jag åter till morbror Jonas och Manfreds för att vara getare åt dem en sommar till. Det här året var båda stugorna i Gammelgårn bebodda. I Antes stuga var Greta och jag från "Ystibyn" och Gerda och Bernhard från vårt hem och i Franses stuga fanns Viola och Oskar. Jag var alltså inte ensam getare där.

Ibland kom pojkarna från byn och hälsade på "fäbojanten". Någon gång kom det besök av "samvetsömna" från förläggningen vid Idbacka. Det var alltså vapenvägrare som istället för värnplikt gjorde vapenfri tjänst. Flera somrar fanns det folk på Idbackaförläggningen. De byggde den nya landsvägen till Idvattnet och de bröt också cykelvägar på Kronans (Domänverkets) marker.

När sommaren var slut stannade jag kvar ett tag på hösten hos Manfreds. Jag följde med honom till deras skifte på Skovelsjöberget och högg ved. Han hade salongsgeväret med och då vi tog rast och åt vår matsäck ”sköt vi på fläcken”. En söndag fick jag låna geväret för att följa Kalle Eriksson på jakt, men vi såg inga villebråd. Kalle blev ju sedermera en duktig jägare.

Sedan jag flyttat hem igen var jag med Tyko och högg ved i närheten av Erik Nisch-myren. Det är på bolagets mark, men genom att vårt hemman hade en del av ägostyckningen från bolagets skifte, så hade vi rätt till ”vedbrann” från det. Det var dock mer sällan som vi utnyttjade denna rätt. Innan jag slutar berättelsen om 1934, skall jag berätta något om moster Eva. Hon var en ståtlig kvinna, som hade god ordning omkring sig. Jag fick för mig att hon var den enda av morfars döttrar, som varit getare. En söndag, när jag var med korna vid Nymyren dök hon plötsligt upp i skogen. Hon var ute för att plocka hjortron. Hon brukade använda en del lustiga uttryck. Om hon tyckte att någon av pojkarna var onödigt sysslolös sa hon: ”Varför sitt du här och titt utåt näsan”? Eller ett annat omdöme rörande sysslolöshet ”Han håller i åt den som ingenting gör”.

Moster Eva lärde mig också morfars självpåhittade ramsa som han sjöng för barnbarnen: ”Ole oleoleole skvittcherire okaramanchalile akabeansrats. Här vi ställa stenplats. Åkade filebåkade bänkur, omajastenkaja arkinisse lusejätten fulefis å fingelur”.

Den här hösten kom en vandrande smed förbi. Han hette Lindfors. Han stannade hos oss i några veckor och gjorde smidet på timmerdoningar. Jag var ”smehalv”.

1935

Den här vintern var Ragnar och Mårten och körde timmer i Idvattnet. Tyko och Åke var också där. Avverkningen låg på Aspsjöbrännan och avlägget var på Idvattensjön nedanför byn. Basvägen gick genom byn. På samma avverkning arbetade ett arbetslag från Tåsjö i Ångermanland. De bodde i en stor timmerkoja vid Aspsjön. Det här var första året som arbetarna inte hade självhushåll. Nu hade de bildat s.k. kocklag, och kockan som också var från Tåsjö, hette Dagny Olsén. Mårten var nu 17 år. Han körde med Blacken och jag är inte säker på om Ragnar hade Strix eller Fiin. (Ragnar hade nämligen farit till fjälls en sommar, närmare bestämt till Dikanäs). Och där råkade han se en häst, som han köpte och tog med sig hem. Hästen påstods vara en ”finnhäst” och kallades därför Fiin).

Något ovanligt hände den här vintern. Albin Ahrenberg kom nämligen till Torvsjö med sitt flygplan för att ha ”uppstigningar”. Planet hade skidor, så det kunde landa på sjön. Mina bröder och några av Tåsjöborna tog ledigt från arbetet en dag och kom hem till Torvsjö för att flyga för första gången. Jag tror att det kostade 50 kronor per person.

Det var i mars. Pappa sa till mig att jag skulle köra en skrinde hö till Åsele (27 km). Det var moster Evelina och morbror Oscar som behövde hö. Jag kommer inte ihåg, om de hade någon ko eller kanske var det bara kalvar. I varje fall jag for väl till någon lada och packade en skrinde, och sedan körde jag den till Åsele. Det var en fredag. Hästen fick stå i Daniel Jonssons stall över natten, och jag sov naturligtvis över hos morbror Oscars. Dagen därpå körde jag hem till Torvsjö. Det var rätt kallt, så jag fick gå ganska mycket för att hålla värmen, trots att jag hade en promenadpäls. När jag kom hem kom Göte Eriksson och Bror Eriksson hem till oss. Det var på ”hugget” för att fara till Idvattnet där det skulle vara skidtävling dagen därpå. Jag var med på deras förslag, och på aftonen skidade vid iväg till Idvattnet (15 km). Vi tog in hos Rosa och Helge, och vi fick ligga över i salen hos dem. Om jag minns rätt var det bara Bror av oss som deltog i skidtävlingens juniorklass. Båda två var

16

17 år. Jag var väl för ung (15 år) och Göte var väl inte i form. Hur det gick för Bror, minns jag inte, men förmodligen gick det ganska bra. Han blev ju sedermera en av de bättre skidåkarna i hela Åsele socken.

Under någon period var han den bäste och deltog till och med i distriktsmästerskap för Västerbotten. Efter skidtävlingen i Idvattnet skidade vi hem till Torvsjö.

När skogsavverkningen på Aspsjöbrännan var klar, körde de fram en stor mängd björkved till landsvägen i Idvattnet. Den sågades sedan i meterlängder, klövs och staplades i långa travar. Jag vet inte om veden skeppades på järnväg söderut eller om den såldes i Vilhelmina. Det hade nu införts fortsättningsskola inom Åsele skoldistrikt, och alla som hade gått ut skolan 1934, skulle nu gå en fortsättningskurs på 4-5 veckor. Från vår region skulle barnen gå i Almsele. Bernhard skulle alltså gå i Almsele, så en dag skjutsade jag honom dit. Han bodde hos Harald Almroths. Jag satte in hästen i stallet för några timmar medan vi åt mat som vi blev bjudna på. Vad jag särskilt minns från dessa timmar var deras dotter Kerstin (16 år). Jag lämnade Bernhard och körde hem till Torvsjö (ca 18 km).

I maj månad kom Verner Enerstedt från Borgen och städslade mig som getare för sommaren. Märten hade varit där två somrar tidigare och han hade tydligen skött sig så bra, att det ville ha en Westmans pojke till. Jag fick 10 kronor i städselpengar. Då jag for dit i slutet av maj åkte jag buss till Åsele och där mötte Verner E. I Borgen är det fyra gårdar, och jag skulle vara getare i tre av dem. På den här tiden fanns det inte landsväg till by, bara en väg som byborna själva hade brutit.

Sommartid kunde man köra bil dit. När jag skulle fara dit, var det översvämning i Kvällån, så att en lång sträcka av vägen till Borgen var under vatten. Därför måste vi ro första biten. Vi startade från den plats där utedansbanan Trillen är nu, och rodde över Ångermanälven och uppför Kvällån tills vi kom till fast mark på vägen till Borgen. Där hade Verner en cykel, men bara en. Denna enda cykel använde vi på följande sätt: En av oss cyklade en kilometer, lämnade cykeln och fortsatte att gå. När den först gående kom fram till cykeln, tog han den och cyklade framåt förbi den gående någon kilometer, lämnade cykeln och fortsatte att gå. På detta sätt tillryggalade vi de 8-10 kilometrarna fram till byn.

De fyra gårdarna var ganska stora hemman, så borgenborna var tämligen välbärgade. Det kunde man också se på byggnaderna i byn. Allt var rejält i Borgen. Ursprungligen hade det varit ett enda hemman, som måste ha varit rejält stort. Det hade först delats i två, som sedan hade dessa delats i två, så nu fanns det alltså fyra hemman. Dessa var: Olssons sterbhus (änkan Levina Olsson med sönerna Verner och Erling Enerstedt och fosterdottern Herta Olsson), Rudolf Olsson (ogift), J.O Borgén och Hansson (han var från Sandsjö och ingift i byn).

Det var hos de tre första gårdarna jag var getare. Hanssons hade en egen son Arne (12 år), som var getare hos dem.

Jag trivdes bra i Borgen. Människorna var snälla och jag fick alltid god mat i konten. En av gårdarna var jag släkt med. Borgéns hustru Alma var från Torvsjö och kusin till mamma. Följaktligen var barnen Borgén och jag tremänningar.

Byn ligger mellan två sjöar. För att komma till något sånär bra bete måste man fara med korna förbi ena sjöns ände och uppför Idvattenberget på baksidan av berget, dvs. i nordost. Västerut från byn var det mest bara tallhedar och följkärligen dåligt bete för korna. Därför var vi största delen av sommaren i fåbodarna, som ligger österut vid Idvattensjöns ände cirka 5 km från byn. Varje bonde hade en egen fåbodstuga med tillhörande ladugård. Som jag berättat tidigare

flyttade jag mellan gårdarna alltefter hur många kor varje bonde hade. Fäbodjäsentorna var Herta Olsson, Vera Borgén och Rudolf Olssons piga (jag har glömt hennes namn). Flickorna rodde hem till byn varje morgon med mjölk från två mjölkningar (kväll och morgon), sedan rodde de tillbaka på aftonen. Då jag flyttade med korna till fäbodarna, måste jag ta vägen bakom Idvattenberget och över Mossavattenmyren, för terrängen närmare sjöstranden var alltför oländig.

Ibland träffade jag folk i skogen: Albinsson, som höll på med skogsdikning på kronans mark (30 öre sträckmetern). På Mossavattenmyren träffade jag Teodor Näslund med familj, som höll på med myrslätter, likaledes mötte jag två bröder Andersson från Västervik, som var en ensam gård inne på skogen, mot Långvattnet.

När sommaren var slut, flyttade jag till Torvsjö igen med ett verkligen gott minne från min sommar i Borgen. Detta var min sjunde sommar som getare och det blev inga fler i detta ”yrke”.

Hösten 1935 blev min första i timmerskogen. Pappa hade tagit på sig en avverkning åt Kronan (Domänverket) på Sjöberget i Idvattnet. Ragnar, Åke, Mårten och jag for dit. Vid bodde i ett vindsrum hos kronatorparen Valdemar Persson öster om sjön i Idvattnet. Ragnar, Mårten var körare och Åke och jag var brosslare. Brosslarens uppgift är att hugga upp vägar i skogen och dra fram virket till dessa vägar. Man kan förstå att jag som 15-åring inte var så lämpad för detta tunga arbete men det gick. Jag fick väl hjälp av Åke ibland. Det var ”frovuxet virke” så det var ganska tungt. Huggarna var från trakten, Bara Bror Eriksson var från Torvsjö.

Körvägen var inte så lång, och därför blev det inte så stora lass. Vi hann inte göra färdigt till jul, så därför for vi tillbaka för några veckor, sedan vi varit hemma och firat jul. Jag minns mycket väl då vi for tillbaka dagen efter trettondagen. Pappa och jag åkte buss till Idbacka (där det var -40°C) och sedan gick vi därifrån till Valdermars. Ragnar körde med häst hela vägen från Torvsjö i denna kyla. Sedan vi ätit något gick pappa och jag ut till avverkningen och gjorde i ordning några ”stickvägar”. Jag hade svårighet med att hålla mig varm i kylan. Pappa hade bara hatt på huvudet. Av någon outgrundlig andledning frös han aldrig om öronen.

1936

Sedan vi gjort färdigt timmerkörningen vid Sjöberg i slutet av januari for vi till Aspsjöbrännan och körde ”kastved” dvs. det var kluven björkved i enmeters längder som var staplad i skogen. Snön var djup, så vi fick skotta oss fram till vedstaplarna. Vi hade nu ett långt flak på timmerdoningarna, som veden lastades på. Detta ekipage var besvärligt att vända i skogen. När vi kört veden färdigt, for vi hem till Torvsjö. Vi hade nu ingen legokörning, och därför tyckte pappa att vi kunde avverka en liten stämpling på egen mark alldeles norr om byn. Mårten körde och Helge, Åke och jag var huggare. Helge var ju boende i Idvattnet, men nu var han hemma hos oss under veckorna. Ragnar hade börjat som körare åt Erik, som hade timmerkörning i Rissjö. Det gick inte särskilt bra för mig att hugga timmer, kanske främst beroende på att jag inte var så bra på att skärpa redskapen; yxa, och såg.

Då det var radiosändningar från vinter-OS i Garmisch Panterkirchen, stannade vi hemma och lyssnade. Kiruna-Lasse vann 18 km och på 5-milen blev det fyrdubbel svensk triumf med Elis Viklund, Nils Englund, Axel Vikström, och Hjalmar Bergstöm.

När vi var färdiga med hemstämplingen blev det plötsligt bestämt, att vi skulle fara till Idvattnet igen. Nu gällde det att köra sommarhuggen massaved på norra sidan av Sjöberget till avlägg på Torvsjöån. Vi for dit med två hästar, Blacken och Fiin. Vi fick bostad i

bagarstugan hos Alfred Danielsson på Sjöberg. Mårten körde med Blacken och Hugo Palmqvist från Tåsjö körde med finnhästen. Elof Person (stor och stark) från Dalasjö och jag skottade fram massaveden, som låg i triangelres under snön, ibland under skare. En helg hade jag varit hem till Torvsjö, och då jag skidade tillbaka på skarsnön, såg jag för första gången älgar i skogen. Det var en familj, tjur, ko och kalv. Sträckan mellan Torvsjö och Sjöberg är väl cirka 12 km.

När vi var färdiga med massaveden på Sjöberget, for Mårten för att hjälpa Halvar Fransson, som hade kärning på Aspsjöbrännan. De bodde i samma koja som året innan. Mårten blev tyvärr sjuk i influensa och låg flera dagar inne i kojans i feber. Under den här tiden fick han dock ha nöjet att ha sett och lastat en stock som var s.k. 27 x18, för det var den största som fanns på tumsedel. 27 fot lång och 18 tums diam. I toppändan

Kronan hade kontrakt med något bolag om leverans av en viss mängd virke. För att fullgöra detta kontrakt gjordes en utstämpling alldeles intill Krutsjöbäcken, som var flottled. Eftersom det var nära flottleden blev det bara släpkörning. Vi for dit. Vi bodde i en timmerkoja vid Krutsjön, som hade ”räpp”, dvs. rökhålet var i princip ett en kvadratmeter stort hål i taket. Mårten stannade kvar med Blacken tills det var färdigt, men efter två dagar for jag hem. Det är de enda nätter jag legat i en koja med ”räpp”.

Jag gick över Sjöberget och Torvsjöån hem till Torvsjö.

En dag i maj var jag med pappa i kvarnen och hackade kvarnstenarna. Mesta malningen skedde om våren när smältvattnet kom. Där i kvarnen började jag känna frysningar i kroppen. Då vi kom hem konstaterades att jag hade feber. Jag blev bara sämre och sämre, och efter några dagar kom doktor Vickbom från Åsele, och han konstaterade, att jag hade dubbelsidig lunginflammation. Hans bil var bäddbar, så han tog mig med till sjukstugan i Åsele. Det var gamla sjukstugan, som låg i väster om prästgården. Jag var mycket sjuk. Mamma kom ner till Åsele och vakade över mig. Jag var mycket borta, då såg jag i syner. Jag fick en känsla av att det trodde att jag skulle dö. I tio dagar hade jag över 40° feber. Det fanns inte antibiotika på den tiden, varken sulfa eller penicillin. Men jag kvickande till och efter någon vecka, då jag var helt feberfri, fick jag åka hem. Turbilen som gick mellan Åsele och Vilhelmina, kom ner till sjukstugan och hämtade mig. Syster Maja blev arg på mig, då jag inte ville ta på mig en ylletroja, som hade skickats till mig. Den andra sjuksystem var Erika. Hon var strikt och prydlig. De hade verklig ordning på sjukstugan.

Nästan hela den följande sommaren var jag matt och svag. I slåttern deltog jag på sin höjd med räfsning. Jag följde med till slåttern på Stormyren. Då bodde vi i slätterkojan där. Jag tror, att det var sista året vi slog myrfoder på Stormyren.

I senare delen av augusti var jag så pass bra, att Mårten och jag beslöt oss för att fara till Borgen och hälsa på. Vi cyklade dit. Av Verner Enerstedt fick vi låna motorbåten, och då körde vi till fåbodarna. Det var roligt att återse detta trivsamma ställe. Alla fåbojantor var inte samma som året innan, och en ny getare var det förstås också (Halvar Johansson från Svedjan). Vi fick naturligtvis mat och nattlogi och dagen därpå for vi hem igen.

Men i början av september kom Erling Enerstedt, hem till oss och frågade om jag ville fara till Borgen igen och hjälpa hans broder Verner med höstgöromålen. Erling hade nämligen fått stämplingsarbete åt ett skogsbolag, och då ville han ordna med en ”ersättare” hemma.

Jag for dit och var dräng där i 1,5 månad. Jag fick göra allt som är att göra på en gård så här på hösten. Jag mjölkade inte, för det hade jag inte lärt mig. En dag for jag med motorbåten till ett gammalt hygge på andra sidan sjön några kilometer från byn. Jag hade med mig en stor

”pärkont” och i den skulle jag plocka lingon. Det fanns gott om bär. Konten blev full, och jag orkade inte lyfta den i båten. Då tömde jag ut en del, lyfte in den i båten och fyllde sedan på det jag tömt ut. När jag kom hem fick jag hjälp av Verner med bärkonten. Jag plöjde ”lägdan” bakom bagarstugan. Det var omständligt, för jag körde ”enbett” dvs. bara med en häst. Hemma hade vi alltid två hästar. Nu körde jag först med risten och sedan med ploget, och då tar det tid. Bröderna Enerstedt hade rivit gamla ladugården och byggt en ny. Vi ”räddade” gammal spik ur rivningsvirket och satt under mörka kvällar och rätade spikarna. De hade en piga som hette Tora Lindström (från Västernorret). Hon var förlovad med en pojke från Gafsele. En syster till henne som hette Dagmar blev sedermera Erling Enerstedts hustru. Till höstmärknaden (”höstböndan”) slutade jag min tjänst. Min lön var mat och husrum och 3 kronor per dag. Under märknadsdagarna fick jag bo i Enerstedts ”kyrkstuga” som var på övre våningen på Brännströms kafé vid Storgatans högsta punkt. Sedan, när helgen var över, åkte jag hem till Torvsjö.

Vid den här tiden hade man slutat med att timra upp timmerkojor i skogen. Nu satte man upp monteringsbara baracker vid avverkningarna. Skogsbolaget Gideå-Husum (numera Mo och Domsjö) hade en stämpling norr om Övre Nymyren. Ragnar skulle köra där kommande vinter. Theodor Johansson hade tidigare gjort en skogsbilväg förbi Stenmyren till sitt skifte i trakten av Nymyren. Den kunde befaras bara då marken var frusen. Bolaget fraktade byggelementen för både manskapsbarack och stall så långt det gick efter bilvägen. Sedan körde vi elementen vidare med häst och satte upp ”byggnaderna” på plats.

I Theodor Johanssons nya ladugård fanns en drängkammare. Där bodde för det mesta två personer, en dräng och en chaufför. En av drängarna hade skaffat boxningshandskar. Vi brukade vara där och ”träna” boxning.

1937

Som jag nämnt tidigare hade Ragnar timmerkörning med Fiin vid Nymyren. Basvägen gick norrut mot avlägget på Nävertjärn, som har sitt utlopp i Gideåälven. Mårten for med Blacken till Idvattnet för timmerkörning på Aspsjökullen. Helge var brosslare åt honom. Han bodde hemma i Idvattnet. Mårten bodde hos Einar Gillblad. Jag var hemma med Strix och fick körning åt Petter Torvén, som hade en liten stämpling på eget skifte vid Nymyrriset. Hans svåger Jonas Persson hade tagit på sig körningen, men under juluppehållet fick hans häst korsförslamning och måste slaktas, och därför fick jag hoppa in. Hästar som gått i tungt arbete, kan man inte utan vidare ställa på stall i dagar, veckor, för då kan de få korsförslamning. Särskilt hästar med inslag av ardenerras.

Mamma led av svår astma, och nu fick hon en svår förkylning och blev mycket dålig. Doktor Vickbom kom och han konstaterade lunginflammation. Hon fick dock fortsätta att ligga hemma. Fortfarande fanns inte någon antibiotika.

Det var nog mest Gerda och Åke som skötte om mamma, där hon låg i sin säng i kammaren. Trots att mamma hade vakat över mig, när jag var sjuk, deltog jag inte mycket i skötseln av mamma. Jag orkade liksom inte se henne lida. Mamma orkade inte mer, och under natten den 26 januari dog hon. Åke kom och väckte mig, där jag låg i väggsängen i morfars stuga, och berättade det sorgliga. Mamma var bara 56,5 år.

Så småningom selade jag Strix och for till skogs. Petter Torvén hade väntat på mig och sa:

”Du kommer sent idag.” När jag berättade vad som hänt sade han: ”Du är tokig”, och det får man väl ta som en kommentar, då man inte finner ord. När jag var färdig med timmerkörningen åt Petter körde jag hem två verkligt stora vedlass åt honom. Det blev spisved för hela året.

Hemma var det naturligtvis stor sorg över mammas död. Efter begravningen blev vi bjudna till moster Evelina och morbror Oscar. Vår kusin Ivar Marcusson har förevigat detta på ett foto. Gerda som nyss fyllt 21 år fick nu ta över ansvaret för hemmet, och så småningom kunde också Barbro hjälpa till. Nu närmast skulle hon gå fortsättningskolan i Almsele och sedan konfirmeras i Åsele. Som jag nämnt tidigare var det praktiskt taget vattentäta skott mellan karlgöra och kvinnögöra i vårt hem. Åke och jag for nu till Idvattnet för att förenas med Mårten och Helge i timmerkörningen på Aspsjökullen. Helge bodde hemma, men vid bodde i ett vindsrum hos Einar Gillblad. Basvägen gick alldeles förbi deras gård. Einars hustru Freja lagade mat åt oss. Deras son Alf var väl tre år då. Han kallade sig själv ”Jajen”, och han tyckte mycket om senap. På Aspsjökullen där vi tog virket, var det mycket brant, stenigt och oländigt, så Helge och Åke, som var brosslare hade ett hårt arbete. Några lediga lördagar hade vi inte, kanske litet kortare dag. Om vi ville se något annat och träffa folk, gick vi till kapellet där pingstvännerna hade bönemöte. Senare har jag fått veta, att Alf Gillblads son blev läkare och bland annat tjänstgjort i Åsele.

När påsken kom, for vi hem till Torvsjö för att fira den. Strix var glad att få komma hem, och därför travade han hela vägen (15 km) trots sina 23 år på nacken.

Efter påsk for jag inte tillbaka till Idvattnet. I stället hjälpte jag Ragnar att slutföra körningen norr om Nymyren. Där fick jag verkligen se stora timmerlass. Det var Ragnar, som körde enorma lass. Mot slutet körde vi bomslanor, som var praktiskt taget hela träd. När körningen var slut, revs baracken och stallet och fraktades därifrån. I min urklippspärm finns ett foto av och Strix och mig.

Tiden före ”slåttanna” under sommaren 1937 var vi på vägarbete i Almsele. Man höll på att bygga ny väg till byn och vidare upp efter älven (Ångermanälven) mot Meselefors.

Ragnar, Mårten, Bror Eriksson och jag hade tagit på oss skifte i själva byn. Vi bodde i Hilmar Anderssons bagarstuga. Sedan vi grävt dikena längs vårt skifte, fyllde vi på resten av jord genom att köra dit med lastbil. Ragnar hade nämligen köpt en ny lastbil, en Bedford. Jordtaget var på Oskar Johanssons mark längst österut i byn. Det fanns arbetare överallt efter vägen. En lördag då vi arbetade som bäst kom några arbetare från Älgsjöås förbi. De hade tagit ledigt och var på väg till Åsele. En av dem hette Erling Nilsson, och han hade följande ”visdomsord” att säga till oss: ”Girigbuk skall hängas upp och ej på jorden spöka, lat skall ha mat och ej på ryggen kröka”. 1992, alltså efter 55 år träffade jag syskonen Andersson (Hugo, Tyra och Vera) på Åsele marknad. Det var roligt att prata gamla minnen med dem.

Den här sommaren var första då jag deltog helt och fullt i slätterarbetet. Sommaren innan var jag mer eller mindre konvalescent efter min sjukdom. Slättern hemma bestod ju dels av höskörden hemma och på Stenmyren och dels av lieslättern på ”raningar” och skogsmyrar. Vi hade utslätter på följande ställen: ”Klippbäcken, Storbergbäcken, Grundsundmyren, Nölvikmyren, Mellanmyren, Nolabergmyren, Skarpsjömyren, Kallkällsforet, Stormyren, Stenmyrraningen och Fräkentjärnen.” All denna utslätter utnyttjades då vi hade 10-12 kor, kalvar, får och getter och hushållet var som störst. Man hade nu börjat inse att myrfodret var så pass näringsfattigt att korna inte kunde producera mycket mjölk av det. Av den anledningen har jag varit med om lieslätter bar på närmsta och mest lätt tillgängliga ställena: Storbergbäcken, Grundsundmyren, Nölvikmyren och Mellanmyren.

Då Barbro gick fortsättningsskolan i Almsele, hade hon fått några kamrater där; Asta Almroth och Inga Almroth. Barbro hade bjudit hem dem till oss, och en dag i september kom de cyklande. Jag minns det så väl, jag satt på logen och ”handkastade” kornet, när de kom. Efter tröskning och rensning i kastmaskin brukade vi ”kasta” kornet för hand för att ”skilja på” tyngre och lättare korn. Jag satt på ”åttingen” (ett rymdmått för säd och potatis), tog korn i ”handkastan” och tömde ur den över loggolvet genom en svepande rörelse med armen. Kornet landade i en båge, det tyngre kornet längst bort och det lättare närmast. Sedan lades det i olika lårar i häbbret (”hebärget”), för att användas för olika ändamål.

Den här sommaren var mormors och morfars stuga uthyrd till en jägmästare, som hette Bertil Haglund, och hans familj. Hans hustru var tandläkare, men hade tagit ledigt från arbetet för att vara med man och barn ”på landet”. De hade en barnsköterska som hette Inga Axelsson. Jägmästarens jobb var att taxera Strömnäs skogar eller kanske det var Graningeverkens skogar. I taxeringslaget ingick två Umeåpojkar, Börje Kallin och Bertil Orring, min kusin Ivar Marcusson och en som hette Alf Johannesson. Barnsköterskan var vacker, och jag tror att Ivar blev mycket förtjust i henne. Det var en kyrklig förening i Åsele som ville ha medresande på en några dagars busstur till Tärnaby, och då följde Gerda, Inga, Ivar och jag med. Vi stannade vid Allan Erikssons kafé i Storuman och drack kaffe, och då fick jag träffa Allan Eriksson som var dräng hos Theodor Johansson, då jag var getare där. Vägen mellan Storuman och Tärnaby var på den tiden mycket smal och krokig. Det här var min första bekantskap med fjällvärlden.

Tyko var inte hemma nu, han var i Åsele och körde taxi åt Kalle Näslund, och nu under hösten 1937 hade han köpt en lastbil med trafikrättigheter av Einar Gavelin. (Einar Gavelin var bördig från Torvsjö, sonson till Nils Petter och Anna Lena Gavelin som hade haft morbror Jonas gård). Lastbilen var en Chevrolet. Han bytte sedan till en Volvo. Våren 1937 hade vi bouppteckning efter mammas död. Det var kronojägare Öhman i Åsele som förrättade den. E.L Eriksson var närvarande som godman för oss omyndiga. På den här tiden skulle allt upptecknas: Redskap, verktyg, allt i lådor och skåp, kor, hästar, smådjur, allt. Jag minns att Öhman skrev på dubbelvikta folioark. Två hemman+lösöre uppskattades till ett värde av 46000 kronor om jag minns rätt. (I dagens penningvärde kanske bortåt 2 miljoner).

1938

Pappa hade stämplat ut en stor stämpling på eget skifte i Stormyrkälven (mellan Stenmyren och Stormyren) och det hade även morbror Jonas. Jag tror att stämplingarna såldes på rot, och sedan hade pappa tagit på sig avverkningen. Eftersom det var ganska lång körväg därifrån beslöts att Tyko skulle köra virket med bil. En vinterlastbilsväg över Stenmyren iordningställdes. Vi köpte en monteringsbar barack av Runo Eriksson i Söråsele och den satte vi upp mitt i stämplingen. I den bodde timmerhuggarna: bröderna Algot och Otto Ricklund från Ångermanland, Helge Olovsson och Hilmer Jonsson från Vilhelmina, Jacke Jakobsson från Vallen Junsele. Jacke var kusin till mamma. Bröderna Ricklund var kusiner till konstnären Folke Ricklund i Saxnäs.

Jag var där med Blacken och ”skotade” ihop virket. Med skotning menas att man kedjar fast stockarna på stöttingen (framkälken) och sedan släpar fram dem till en vält vid bilvägen. Jag bodde hemma, så det blev lång väg (6-7 km) att köra kväll och morgon. Märten var lastare åt Tyko. De lastade en del virke på bilen som ”barlast” men största lasset drogs på bilkälken. Allt gick mycket bra ända till det kom mycket snö med snöyra. Vägen över Stenmyren ”yrade” igen, och det blev omöjligt att ploga upp den igen. (Med dagens starka bilar hade det

nog gått). Vi blev tvungna att göra en ny väg genom skogen längs Stormyrkälen fram till Näversjöbergvägen. Den vägen blev ganska ojämn, men vi kunde dock slutföra avverkningen. Jag har funderat över varför vi tog ut så stor stämpling. Kanske var det de begynnande oroligheterna i Europa som gjorde att virkespriserna steg, och att det därför ansågs lönsamt.

I februari var vi färdiga med den här avverkningen, och så satte vi igång med nästa projekt. Pappa köpte en stämpling på norra sidan Näversjöberget av Nils Petter Rylander. Jag har tidigare berättat, att han var slättare hos Theodor Johansson 1930. Nu hade han gift sig till ett hemman i Näversjöberg, och han skulle leverera virke till Gideå-Husum. Han klarade inte av det, och därför var det en tjänsteman i Skogsbolaget, som föreslog pappa att köpa stämplingen och fullgöra avverkningen. Så blev det. Vi rev baracken och flyttade den till det nya avverkningsstället. Pappa och jag byggde ett stall i form av en ”jordkula”. Väggarna gjordes genom att klivna stockar restes något lutande mot en ram. Liknande klivna stockar lades på ramen som tak. Det hela täcktes med torv och jord. Dörren försågs med fönster. Blacken trivdes där. Basvägen gick över stora delar myrmark till avlägget på Gideåälven, så den var mycket yrväderkänslig. Timmerhuggarna Helge Olovsson, Hilmer Jonsson och Bror Eriksson var friska karlar, som lätt kunde hålla mig med timmer. Det visade sig, att skogen där var hårt angripen av röta. Det var uteslutande gran, och nedre delen av stammarna var ihåliga, och därför blev området kallat ”fågelholkskogen”.

På grund av att basvägen inte från början fått ordentlig grund var den för ”ihålig och svag”, och därför kunde man inte köra tunga lass på den.

En dag tröttnade jag på slitet, för hem till Torvsjö med Blacken och åkte sedan till vintermarknaden i Åsele. Efter helgen för jag åter till ”fågelholkskogen” och slutförde avverkningen. Det var nu i slutet av mars. Baracken revs och fraktades hem. I allmänhet brukade våra timmerkörningar vara slutförda i början av april, men nu dök det plötsligt upp en ny körning. Det var skogsbolaget Torsvik, som hade köpt en stämpling av BA Jonssons söner på Storberget vid Nölviken. Det var tallskog, mest fanertimmer. Stämplingen sträckte sig från sjöstranden och en bit uppför berget, så det var bara släpkörning.

Vi bodde i BA: s timmerkoja. Bröderna Ricklund var nu åter huggare, och så hade vi två jämtlänningar, Kvist och Vikström från Havsnäset. Det här var ett trevligt jobb på vårkanten, då värmen kom, solen sken och fåglarna kvittrade. Vi höll på så länge att isen börjat lossna från land. Blacken fick ”hoppa” över den smala råken, då jag körde ut på isen. Inkomsterna från det här arbetet fick väl kompensera en del av det dåliga utfallet i ”fågelholkskogen”.

Från sommaren 1938 har jag inte så många ihågkomster. En del av sommaren arbetade jag med hyggesrensning åt Domänverket (”kronan”) på kronparken Torvsjöån. Gunnar Wahlström var vår arbetsledare. Dagspenningen var 6 kronor per dag.

Jag arbetade hemma på gården med vårbruket, slåttern etc. Dock kommer jag ihåg, att jag följde Tyko med lastbilen och bärgade en personbil, som kört i diket. Hugo Andersson från Almsele hade med sin lilla Opel kört i diket vid Idbacka. Vi körde dit och lyckades dra upp Opeln på lastbilsflaket och fraktade den sedan till Åsele. Det här var en söndag. Samma dag körde Tyko till Sollefteå för att hämta sin fästmö Lilly Jakobsson från Brattbäcken, och då fick jag följa med. Jag tror, att hon hade haft ett arbete där, men nu skulle hon vara hos släkten i Torvsjö (Theodors).

Erik i Svartbäcken hade startat ett tegelbruk för tillverkning av cementtegel. Det var s.k. ”Stortegel” och han åtog sig nu murning av både ladugårdar och husgrunder. Mårten arbetade hos Erik något tag den här sommaren för att sedan under hösten ta ett vägarbetarjobb vid brytningen av vägen Åsele-Sörnoret. Det var på det sättet vi blev närmare bekanta med

Gustav och Sven Näslund, som var söner till Per Johan Näslund i Sörnoret. PJ var riksdagsman för Folkpartiet i första kammaren, och då jag under 1950-talet var i Uppsala, bjöd han mig till riksdagshuset, där han visade mig runt och sedan bjöd på lunch. Mårten hade på sina jobb tjänat en del och nu köpte han en gammal Whippet för 300 kronor, och med den skjutsade han oss till olika danstillställningar under hösten. Motorn var gles, så den tog mycket olja. Mårten brukade fylla på med spillolja. Den här hösten kom Ida Fredriksson in i mitt liv. Hon var syster till lärarinnan i byn (min lärarinna) och hon var lika gammal som jag (18 år). Vi började träffas en del. Var ute och gick och åkte spark, när det blev vinter.

1939

Den här vintern körde vi timmer åt kronan vid Rosendal, som ligger 5-6 km norr om Näversjöberg; alltså 13 km från Torvsjö. Nu var det ju landsväg till Näversjöberg, men därifrån var det bara en skogsväg. Man måste passera Gideåälven för att komma till Rosendal. Hemma sa vi alltid "Gigåern". Rosendal är en ensam gård som då ägdes av Robert Andersson. Stämplingen var på södra slutningen av Renberget och avlägget var på Gideåälven. Vi hade "trevändorsväg". Åke var brosslare åt mig. Både Robert Andersson och en som hette Person från Mårdsjöberg körde på samma stämpling. Huggarna var: Karl och Bo Lidström från Dalasjö (far och son), Sten Vestin och Folke Andersson från Siksjöhöjden och Sten Vallinder från Rismyrliden. Vi bodde i ett vindsrum hos Robert Andersson, och vi lagade maten själva. Den bestod av smör, bröd, mjölk, fläsk, kory, blandad frukt. Vissa helger körde jag hem för att hämta hö och havre åt Blacken och proviant åt oss. Jag tror, att vi fick köpa mjölk av Robert Anderssons. Någon helg åkte jag skidor hem, för att jag ville träffa Ida. Jag minns att jag sent på söndagskvällen åkte de 13 kilometerna tillbaka i månskenet. En dag då jag höll på att lasta av timmerlasset på älven, kom S. A. Bjurberg från Åsele. Han var förvaltare åt skogsbolaget Gideå-Husum, som hade köpt virket, och nu var han ute för att inspektera. Det var första gången jag träffade honom. Det enda han sa var: "Ni är en Westman ni." Ja, svarade jag. Då replikerade han: "Det syns på rasen." Han visste väl vad han talade om, för hans hustru Nanny Maria Olivia, född Westman, var dotter till Erik Olof Westman och alltså min tremänning. Ett par eller tre kilometer väster om Rosendal ligger en ensam gård som heter Renberget. Här bodde en gubbe som bara kallades "Olle i Renberget" Han var en godmodig själ, och brukade hjälpa oss att hålla basvägen i trim. Han hade en dotter, som hette Asta. Hon brukade komma och hälsa på fru Andersson i Rosendal. En dag hade Sten Vestin oturen att "hugga in yxan i foten" Han blev omplåstrad så pass att såret slutade blöda, men han kunde inte gå på foten. Jag skjutsade honom till Gideåkroken, där han kunde ta bussen till sjukstugan i Vilhelmina. Efter några veckor kom han tillbaka till oss igen och arbetade tills avverkningen var slutförd. Innan jag slutar berättelsen om vårt arbete i Rosendal skall jag tala om, att numera går det landsväg förbi gården. Det är vägen från Insjö till Gideåkroken som passerar där.

Våren 1939 deltog jag i bäckflottningen i Skovelsjöbäcken. Jag hade en postering vid Flatforsen. Det var enda gången jag deltog i flottningsarbete. När vårbruket var över, började jag arbeta på tegelbruket hos Erik i Svartbäcken. Vi som arbetade där var: Åke och jag, Helge (tidvis), Aron Olsson från Älgsjöån, Sigvard Eriksson (Ersmo) från Näversjöberg och Anton Palmkvist från Åsele. Vi bodde i Eriks bagarstuga, och Elna Nyström från Tjärn, Anundsjö var kocka hos oss. Hon blev sedermera Åkes hustru.

Som jag berättat tidigare åtog sig Erik att mura både ladugårdar och husgrunder. Han hade nu ett ganska stort arbete på gång, nämligen murnning av ladugården på prästbordet i Åsele. Erik och Helge var murare, och jag skulle vara hantlangare, dvs. den som bär tegel och gör murbruket. Det fick jag nu inte göra, för jag var inte med i grovarbetarfacket, som ansåg sig ha monopol på detta arbete. Erik var foglig och gick med på deras ”ultimatum”, och nu blev Harald Jonsson hantlangare. Däremot fick jag ”stå på ställningen” och delta i murningsarbetet. Det var början till att jag lärde mig något om detta yrke. Den här ladugården skulle ju tjäna jordbruket på prästbordet, som tidigare var prästens jordbruk. Nu var det ett arrendejordbruk, och har under lång tid arrenderats av familjen Hellgren. Eriks åtagande i bygget var alltså murnning av själva ladugårdsrummet. Den som åtagit sig hela byggnationen var en byggmästare som hette Johansson. Han hade sin svåger Gunnar Jonsson från Erikshall där som byggnadsarbetare. Gunnar var en riktig spjuver. Med anspelning på den titelsjuka som florerade i olika sammanhang konstruerade han en förlovningsannons mellan lättviktsmotorcykelägaren NN och stickmaskinsägarinnan NN. Sedan talade han mycket om Manfred, nManfred. Det var kyrkoherden Manfred Björnegård han åsyftade (prästgården låg alldeles intill). Ingen vågade kalla kyrkoherden vid förnamn på den här tiden. Erik och Gunnar var förresten också svågrar, för deras hustrur var systrar. När kyrkoherde Björnegård blev pensionär, flyttade han till Uppsala. Jag träffade honom någon gång på Norrlands Nation under 1950-talet.

Nästa murnning var i Nordanås, Fredrika hos en som hette Arnquist. Här var det inte någon fackförening som nekade mig att fungera som hantlangare. Det första jag gjorde, när vi kom till en ny arbetsplats, var att släcka kalk. Det gjorde jag i en plåttunna genom att hälla vatten på bränd kalk. Sedan sållade jag sand på brukslaven, hällde på släckt kalk och blandade omsorgsfullt tills bruket hade fått optimal konsistens. Därefter fyllde jag murarnas bruksbaljor. Det var Erik och Helge som murade. Dessutom skulle jag bära upp tegelstenar på ställningen. Av det här blocktegllet tog jag bara två åt gången, så det var att sno på för att hålla tegel åt två murare. Dessemellan skrek dom: ”Mera bruk.” Stämningen var god. Vi hade trevligt. Det här var ett bra sätt att komma närmare mina äldre bröder, som jag ju ”egentligen inte kände”. Farfar Arnquist satt som en patriark på hustrappan och tittade på vårt byggande.

Mellan våra murningsarbeten ute i bygden var vi hemma i Svartbäcken, och då arbetade vi i tegelbruket. En dag hittade vi på att vi skulle fara till Vilhelmina och se cirkus Mijares-Schreiber. Vi tog taxi (extra bil som det hette på den här tiden). Jag kontaktade Ida hemma i Torvsjö och bjöd henne med, så då vi passerade Torvsjö fångade vi upp henne. Jag kommer ihåg att platsanvisarna i cirkustältet skrek: ”Andra plats denne vegen, trela plats denne vegen.” Det var andra gången jag såg cirkus.

När det var dags för ”slåttanna”, gjorde vi uppehåll i arbetet i Svartbäcken, och jag for hem för att hjälpa till med slåttarn. Mårten gjorde rekryten i Boden, så det var nog jag som fick köra slåttermaskinen. (Hemma var det så att det var vissa av oss pojkar som var självskrivna att sköta stallet och köra häst. Främst var det Gustaf-Adolf, Ragnar och Mårten. När de inte fanns hemma fick t.e.x jag rycka in. Jag har sällan sett

Helge, Tyko eller Åke köra häst hemma. De gjorde naturligtvis annat som skulle göras. Ganska snart, sedan vi börjat arbetet i Svartbäcken igen, skulle vi till Torvsjö för att mura en ladugård, närmare bestämt åt Gustav Vahlström i Nygård. Han hade övertagit gården efter Erik Anton Wahlström redan 1934, och nu skulle han bygga ny ladugård. Det är så lätt att komma ihåg, när detta var, för det var just när Hitler gick in i Polen den 1 september 1939,

och när England och Frankrike förklarade Tyskland krig den 3 september. Under den här tiden i Nygård bodde vi hemma i Torvsjö. Gerda skötte nu om allt hemma och Barbro hade blivit 16 år, så därför behövdes ingen piga. Det var ju ovanligt att ha de äldre bröderna Erik och Helge hemma i Torvsjö igen.

Inte så långt efter det vi var färdiga med arbetet i Nygård slutade jag hos Erik och flyttade hem. Det fanns göra: Tröskning, potatisupptagning, höstplöjning, vedhuggning etc. I oktober dök det upp ett nytt jobb. Vägen rill Näversjöberg skulle grusas. Theodor Johansson, som nu hade en lastbil med trafikrättigheter, skulle köra gruset, och då behövdes det gruslastare. Det blev Gustav Vahlström, Bror Eriksson och jag. Grustaget var vid sjöstranden vid Stensundet, cirka 1 kilometer väster om byn. Lastningen skedde för hand med spadar. Bilen skulle ju stå så kort tid som möjligt, så det gällde att skotta grus med största möjliga effekt. Bilflaket tog väl inte mer 1,5 kubikmeter, men man kände ändå viss ”blodsmak” i munnen innan det var fullt. Vi fick ju vila medan Theodor körde iväg med lasset. Men så kom vi på ett sätt att få jämnare arbetsbelastning. Vi skaffade två vagnar som gick på räls och som kunde tippas. Rälsen placerades på en ställning cirka 2 meter över marken och förlängdes in mot grustaget. Medan bilen var borta lastade vi vagnarna fulla och rullade upp dem på ställningen. Bilen backades in vid sidan av spåret och gruset i vagnarna tippades på flaket. På det här viset behövde inte bilen stå så länge, och vi fick en lugnare ilastning. Tyvärr hade jag oturen att få ett gruskorn i ögat, så att jag måste fara till sjukstugan Åsele. Doktor Frambäck undersökte och så bad han syster (Maja eller Erika) om ”ett främmande kroppars instrument”, och så tog han bort gruskornet.

I slutet av november höll jag på att köra hem ved. Var vi hade huggit veden det här året, har jag glömt. Men vad jag minns väl var, när jag kom hem med vedlasset den 30 november, kom någon ut på farstubron och ropade: ”Sovjet har anfallit Finland, Helsingfors bombas.” Nu var alltså kriget på nära håll. Mårten som tidigare hade muckat från rekryttjänstgöringen blev inkallad igen. Med spänning och oro följde vi händelserna i Finland både i radio och i tidningar. Senare ordnade lärarinnan (E.Mårtensson) och bybor en ”fest” i skolan med insamling under parollen ”Finlands sak är vår”.

Den här hösten blev det mycket politiskt ”snack” i stugorna. Min kusin Folke Isaksson hade etablerat sig som bagare i Latikberg, Vilhelmina, och i den byn hade tydligen högern ett starkt fäste, och därmed hade de en något liberalare syn på Hitlers förehavande. En gång när han var hemma hos morbror Jonas, var jag där och fick höra hur de diskuterade politik.

Ida flyttade till Umeå och arbetade i hemmet hos Inger Andersson, född Mårtensson. Det blev slutet på vår ”romans”. Bondpojkar stod inte så högt i kurs då, och gör det kanske inte nu heller.

Inte förrän jag börjat läsa kemi förstod jag proceduren med kalk i murbruket. Bränd kalk (CaO) fås genom ”bränning” av kalksten (CaCO₃). Då man häller vatten på bränd kalk, bildas släckt kalk (Ca(OH)₂). När murbruket stelnar tar den släckta kalken upp koldioxid (CO₂) ur luften och kalksten (CaCO₃) bildas på nytt. Stelningen av murbruket påskyndas om man eldar så att luften blir koldioxidrik.

1940

Gideå-Husum hade köpt en stor stämpling på bondskogen på Skarpsjöberget. Vi hade tagit på oss avverkningen. Först körde vi dit vår barack och satte upp den intill den befintliga hästgetarkojan. Vägen dit gick över Kvarbäcken, Nolabergmyren, längs Storskarpsjön, över Skarpsjömyren och uppför Skarpsjöberget. Bolaget tillhandahöll stall och torkrum, som vi

körde dit och satte upp. Karl Jonsson från Idvattnet, som om somrarna var hästgetare och bodde i hästgetarkojan skulle vara kock åt oss. Kojan gjordes iordning till kok och matrum.. Kalle J hade också sin sovplats där. Basvägen gick norrut nedför Skarpsjöberget till Gransjön, där vi lade virket. Gransjön hade sitt utlopp i Gideåälven. Vi körde med två hästar, Bernhard med Fiin och jag med Blacken. Helge Westman och Gottfrid Isaksson var brosslare. Huggare var: Albert Danielsson och hans son Ture från Näversjöberg, bröderna Bror, Karl och Oskar Eriksson från Torvsjö och Martin Mårtensson, Torvsjö. Vi var alltså 10 man i baracken. Tack och lov! Vi hade nu ett särskilt torkrum. Där kunde vi också hänga in seldonen.

I skogskojan hade vi ett särskilt sätt att markera turordning för skyldigheten att svara för vatten och ved. Vi gjorde en bräda med alla namnen skrivna under varandra. Mitt för varje namn borrades ett hål, som man satte en pinne i. Pinnen flyttades undan för undan och markerade vem som var på vedtur. Brädan, som kallades ”vattebräa” sattes upp vid dörren.

Virket var uteslutande granskog, men ganska friskt sådan. Även det som var angripet av röta togs nu under kriget till vara som brännved. Timmerkalkarna bestod av två delar: En framkälke, som vi kallade ”framstötting eller bock”, en bakkälke som hette ”getdning eller bara get”. Geten kopplades ihop med bocken genom en tistelstång. Då vi lastade lades virket i varv och så ”kedjades” vi varje varv. På så sätt kunde vi behålla samma bredd på lasset nerifrån och upp. Ja, man kunde t.o.m. göra lasset bredare och bredare uppåt. Just på den här avverkningen körde vi inte så stora lass, för det var inte så lång körväg. Vi hade en ganska besvärlig utförsbacke, då det bildades svallis (”sväis”) där. När vi hade lastat av, lyftes bakre änden på geten upp på bocken och kedjades fast och drogs på det viset under tillbakavägen.

Albert Danielsson skulle det här året bli 45 år. Han hade slitit i många år i timmerskogen och ansågs vara den främsta timmerhuggaren på trakten. Han hade stor familj; 7-8 barn. Jag träffade honom i Torvsjö, då han var närmare 90 år, och då var han fullt ”frisk”. När det blev vapenstillestånd i Finland den 13 mars fick Mårten komma hem igen, och då kom han till oss och övertog Bernhards jobb att köra med Fiin. Men det blev inte så länge. En dag då jag hade varit hem till byn efter hö och proviant och var på väg tillbaka till kojans mötte jag Mårten på Skarpsjön. Han hade via meddelande i radion blivit inkallad igen, och nu var han på väg hem. Tyskarna hade den 9 april invaderat Norge.

Trots att den här kojans i Skarpsjöberg låg långt inne i skogen mellan byarna Torvsjö, Näversjöberg, Insjö och Yxsjö fanns det telefon där. Det var Kalle Jonsson som hade tigt ihop telefonstolpar av bönderna och fått dem att sätta upp dem efter en upphuggen linje till närmsta byn, Insjö 3-4 km. Sedan drog televerket telefonrådarna dit. Jag var med, då vi förberedde för den här telefonlinjen.

Vi var väl färdiga med timmerkörningen här omkring den 20 april, och strax efter fick vi förfrågan från några ”utsocknes” som hade timmerdrivning i Gammelgårdsberget, om vi kunde komma och hjälpa dem att få färdigt innan föret tog slut. Jag tog Fiin och for dit. Gottfrid följde med mig som brosslare. Gottfrid bodde hemma och cyklade morgon och kväll. Jag bodde i B A Jonssons timmerkoja. Det var mycket stenigt och oländigt där virket fanns. Och det var brant, så det blev bara släpkörning. Valborgsmässoafton ”firade” jag med Erik Leider och Anselm Nilsson, som bodde i ”Jonssons villa”, medan de utförde något arbete åt bröderna Jonsson. Jag drog fingerkrok med Anselm Nilsson om en halv tunna korn. Jag förlorade. Kornet skickade jag till honom senare under våren.

Även den här sommaren arbetade jag hos Erik i Svartbäcken. Vi for runt i byarna inom Åsele och Fredrika socknar och murade ladugårdar. Vi var t.o.m i Granträsk, Lycksele. Det var bensinransonering och så småningom kom gengasdriften igång. Man alstrade gengasen

antingen med ved eller kol. Erik lät bygga ett vedaggregat på lastbilen, för vi måste ju ha möjlighet att frakta teglet ut till byggställena. Aggregatet eldades med björkvedsknubb. Gasen renades genom att den fick passera behållare som innehöll kutterspån, och den avkyldes då den passerade ett rörsystem på bilhyttens tak. Effekten var låg och det var stor risk för att motorn skulle becka igen, om gasen inte renats tillräckligt. Det var Mählers verkstad i Örnsköldsvik som hade byggt det här aggregatet.

På B.A Jonssons Söners affär i Åsele arbetade en pojke från Latikberg i Vilhelmina som hette Sam Sundin. Jag kände honom något och en helg då det var dans på föreningshuset i hans hemby Latikberg beslöt vi oss för att fara dit. Vi arbetade till 1-2-tiden på lördagar, så det blev efter det klockslaget vi satte oss på cyklarna och trampade iväg; Åsele-Torvsjö-Dalassjö-Bäsksele-Latikberg, en sträcka på 7,5 mil. Det var dans på kvällen till klockan ett. Jag fick sova över i hans hem. Under söndagen kunde jag hälsa på mina kusiner Folke och Greta Isaksson, som bodde där. Greta var nu gift med Oskar Lidberg och Folke var gift med Oskars syster Karin. På söndagskvällen blev det dans igen till klockan tolv. Jag dansade flera danser med Märta Lidberg, som var kusin till Oskar och Karin. Efter dansens slut satte vi oss på cyklarna och cyklade hem till Åsele. Klockan fem på morgonen var jag framme i Svartbäcken och klockan sju skulle jag börja jobbet. Jag blev mäkta glad när Erik kom och väckte mig och sa: "Idag ska vi fira" dvs. ta ledigt. Jag vet inte varför det blev så.

Den här sommaren var jag mycket tillsammans med min ungdomskamrat Mårten Mårtensson. Han hade något "skogsjobb" i trakten av Åsele. En helg kom vi på idén att cykla till Lakasjö (4 mil). Det var dans där. Adolv Söderlind spelade. Där träffade vi två flickor, Margit Karlsson och Gulli Malm från Överrissjö. Vi sov över i en farstukammare på en hög trasmattor. Här träffade jag för första gången Enar Josefsson; Åseles store skidåkare. Senare träffade jag honom, då han arbetade på Monarks i Skellefteå och tävlade för Skellefteå Skidklubb. Det var i slutet på 1940-talet.

Tyko hade sålt lastbilen och köpt en taxibil i Åsele. Han var nu gift med Lilly och Erik Gustaf var född. Det hyrde lägenhet hos länsskogsvaktare Hänström på Norrstrand. På grund av bensinransoneringen ställde han in bilen och körde i stället ett tag åt Erik. En vecka på hösten följde jag med Tyko och körde grus på nya vägen Insjö- Gideåkroken. Vi bodde i Gideåkroken och gruslastare var: Karl Bergström och Agnar Moberg från Yxsjö och så jag. Vägen var så svag att man knappt kunde köra på den, så efter en vecka fick vi ge upp. Mårten Mårtensson och jag hade bestämt oss för att ta värvning i det militära. Vi sände in ansökan till A4 i Östersund, och i slutet av oktober blev vi kallade dit för mönstring. Vi åkte med tåget från Vilhelmina, och det var andra gången i mitt liv som jag åkte tåg. Regimentet hade gott om ansökningar till volontärer, så det tog inte emot vad som helst. Mårten blev antagen för ett år på överstat, men jag blev ratad på grund av att jag var plattfotad. Jag for hem till Torvsjö och arbetade med de gängse sysslor vi hade.

På grund av bensinbristen hade man nu kommit igång med kolning för att få bränsle till alla koleldade gengasaggregat. Vid Dalsjöfors intill Dalassjö hade man byggt kolugnar, och där behövdes mycket björkved. Pappa tyckte, att vi kunde hugga en del björk Idvattnetskiftet vid Långstjärn och leverera till kolugnarna. Några veckor före jul var vi där och körde björkved. Vi bodde i bagarstugan hos Karl Svensson på Långstjärn. Jag hade tagit en kurs i aritmetik på NKI, och i den räknade jag på under kvällarna.

Medan vi var i Östersund kunde vi på radion höra om den svåra olyckan i Armasjärvi, då många unga pojkar miste livet.

Block II

Göromål på gården i Torvsjö under ett helt år

Under vintern var karlarna i timmerskogen. Pappa hade alltid timmerkörning, ofta med flera hästar. Alla vuxna pojkar deltog i detta arbete. Mamma med piga eller pigor och sedermera Gerda var hemma och skötte hemmet och ladugården. Ibland måste något manfolk vara hemma och köra hem hö från stenmyrodlingen. Vissa år kunde det hända att vattenledningen till ladugården frös och då måste vi köra vatten i ett stort kar från bäcken. När vi hade oxen, som Mårten tämjte, brukade Gerda köra hem vatten med den.

Sedan skogsarbetet var slut för vintern körde vi hem allt hö från Stenmyren, likaså brukade vi köra ut gödseln på åkrarna och lägga upp den i stora högar. Därefter kapade vi all ved som låg i en hög på vedbacken. Den kapade veden klövs för hand och staplades in i vedlidret.

Sedermera byggde pappa en vedklyv. Vi hade ganska trevligt, när vi klöv ved. Det här var i början av maj, då vårsolen kunde vara ganska varm. Samtidigt höll kvinnorna på med vårbaket av tunnbröd. Vi brukade baka 3-4 dagar, och då hade vi ofta två lejda "bakerskor". Under "vårfloden" sågades husbehovsvirket i byns vattensåg och samtidigt malde vid kornet på skvaltkvarnen. Eftersom "vårfloden" ofta var kort utnyttjades såg och kvarn både natt och dag.

Vårbruket började vi på myrodlingen Stenmyren av den anledningen att tjälen skulle vara kvar cirka 20-25 cm under markytan. Detta för att det inte skulle bli för mjukt för hästen. På myrodlingen brukade vi så havre till grönfoder. Samtidigt ströddes konstgödseln ut på vallarna. Arealen på Stenmyren var 6-7 hektar. Sedan vidtog vårbruket hemma. Gödseln från de tidigare nämnda gödselhögarna kördes ut med "vinkkärria" och spreds för hand med grep.

Vid den här tiden på våren (i slutet av maj) brukade kvinnorna klippa fåren. Mamma brukade röka fläsk och kött i bastun. Omkring svenska flaggans dag den 6 juni satte vi potatis.

Därefter flyttades korna till sommarladugården, och sommararbetet i skogen började.

Vinterladugården skurades och kalkades. Och så brukade vi tjära vinterredskapen. I mitten av juni släppte vi hästarna på sommarbete. Sedan vi satt skälla på dem, ledde vid dem en bit öster om byn och släppte dem, och då for de självmant till trakten kring Skarpsjöberget. Nu vidtog en ledigare tid och då brukade vi kanske lägga spån på något tak. Det var ju många hus och lador, som skulle underhållas. När potatislandet skulle kupas gick vi till skogen och hämtade hem en häst. Vi kallade det "att lägg på pären". Då vi nu hade en häst hemma kunde någon granne låna den för samma ändamål. Då "slåttanna" började brukade vi starta med höskörden hemma. Sedan blev det Stenmyren. Då vi hade matrast vid arbetet där åt vi förutom fläsk och bröd alltid gröt. Det var kornmjölsgröt, som kokades i en kopparkittel som hängde på en "måg" över elden. Kaffe kokade vi i en trebent kopparpanna (kaffepetter). Efter höskörden vidtog myrslåttern. Vi slog för hand med lie, som var försedd med ett "krag" dvs. ett slags "stängsel" som satt på lien och förde ihop de glesa stråna till en sträng. "Myrforet" hässjades i hässjor, som fick stå kvar till hösten, då vi körde hem det på första snöföret.

Myrslåttern pågick länge. Dessemellan kanske vi måste slå havreåkern på Stenmyren och "skära" kornet hemma. Kornet bands i kärvar, som först lades i skylar på åkern. Sedan kördes kärvarna på lastvagn till kornhässjan, där de hässjades upp. Högst upp fick vi använda block och talja. När kornet i hässjan torkat vidtog tröskningen. Vi hade inte självrensande tröskverk utan ett "slagverk" kopplat till ett skakverk. Därefter rensades "drasan" i en kastmaskin.

Ibland torkades säden i bastun, innan den lagrades i häbbret "(hebäрге")

Omkring den 20 september tog vi upp potatisen. Vid den här tiden gick korna på höstbete på "lägdorna" hemomkring.

Nu var det tid för höstplöjning, dels på Stenmyren och del hemma. Vi körde alltid "tvibett" dvs. med två hästar i par. När vi plöjde en icke igensådd åker, använde vi en vändplog. På den kunde vändskivan vändas, och då kunde man plöja åt båda hållen. I oktober var det

hyggesrensning och vedhuggning. När marken frusit och första snön kommit körde vi hem ”foret” från myrslåttern. Ibland hände det att snön kom innan det frusit till, och då blev det problem med att köra hem grödan från myrslåttern. Myrarna bar inte. Nu var det också tid, då vi körde hem årsbehovet av ved. På hösten bakades åter tunnbröd några dagar. Jag kan namnge några ”bakerskor”: Gertrud Eriksson från Näversjöberg, Anna Danielsson från Sjöberg, Idvattnet; Agnes Flodin, Dammvik, Frida Persson Skovelsjöberg; Klara Eriksson Torvsjö, Gerda och Barbro deltog också i bakningen. Nu inföll också höstslakten. Under hösten höll vi till ganska mycket i smedjan och snickarstugan, där reparation och underhåll av redskap utfördes. Martin Mårtensson var ofta hos oss i smedjan under höstkvällarna.

Hemma hade vi alltid ett rejält julfirande. Mamma och sedermera Gerda lagade allt som var brukligt på ett julbord: Sill, syltor, köttbullar, fårbog, grishuvud, skinka, dopp i grytan, lutfisk, risgrynsgröt. Julafton arbetade vi halva dagen och därpå följde ett lätt mål av dopp i grytan. Själva julfirandet började med att vi drack kaffe vid 3-4-tiden. Då hade vi tänt i alla rum. Även i ladugården och i stallet hade vi tänt lamporna. Både i kammaren och i salen hade vi tänt brasor i öppenspisen. Julkaffet med alla hembakade kakor drack vi på kammaren, där julgranen stod. Då kom jultomten. Sedan hästarna fått sitt och kvinnorna ”gjort bort lagårn”, åt vi julkväll vid 7-8-tiden. Det stora bordet var dukat på kammaren. Pappa satt vid bortre kortändan, längst bort från öppna spisen. Den som var yngst i familjen läste bordsbön. Vi blev mäkta mätta, men ändå kunde vi snaska med knäck och frukt senare under kvällen. Pappa köpte aldrig julklappar, men ha delade ut pengar på juldagsmorgon. ”Julpengens” storlek var i proportion till mottagarens ålder. Ibland var det julotta i skolan, särskilt innan radion hade slagit igenom. Gårdarna turades om att ansvara för julottan. Jag kommer ihåg, då vi hade ansvaret. Erik läste julevangeliet.

Medan mormor levde var vi alltid bjudna till henne på annandagsjul. Nyårsafton och trettondagsafton äts också middagen på kammaren med eld i öppna spisen.

Så sent som på 1930-talet hade vi ”husförhör” hemma i byn. Prästen kom och byborna var sammankallade till skolan. ”Förhöret” var numera en formsak. Egentligen var det hela anordnat för att gör en ”folkräkning”. Men jag minns från år 1935-året efter min konfirmation att min konfirmationspräst komminister Vilhelm Edström i samband med ”husförhöret” ställde några frågor på katekesen till oss som nyligen konfirmerats.

1941

Trettondagen (6/1) var det bröllop. Gerda ingick äktenskap med Alvar Mikaelsson från Ullsjöberg, Dorotea. Vigsselförrättare var kyrkoherde Manfred Björnegård. Senare tog Gerda och Alvar namnet Winnbäck. De inrättade ett hem åt sig på övervåningen i mormors hus. Det här året hade vi åtagit oss timmerkörning åt Graningeverken på Erik Jacksberget. Stämplingen låt mellan Lappuddmyren och fåbodvägen. Basvägen gick i kanten på Lappuddmyren och Oxmyrrånningen (oxmyrråningen”) och väster om Gråtarmyren och kom ner till sjön i Lappuddviken.

Kristoffers pojkar var huggare, Åke var brosslare och jag körde med Blacken. Vi bodde hemma. Varje morgon steg jag upp vid halvfemtiden och gick till stallet och utfodrade med hö och havre. Därefter stekte jag sill och åt med potatis. Vid halvsjutiden for jag till skogs. Jag körde fåbodvägen fram till stämplingen. På kvällen körde jag landsvägen hem. Det var ”trevändorsväg”. När vi hade matrast i skogen, höll vi till vid en ganska stor ”koja” som getarpojarna byggt litet väster om fåbodvägen.

Mot slutet av vintern avverkade vi en liten stämpling på samma skifte men bara cirka 1 km från sjön. Det var samma basväg. Här var det mest tallskog.

På grund av tyskarnas ockupation av Norge kom det nu flyktingar därifrån. Hos Johan Johansson i Näversjöberg bodde ett helt skogshuggarlag norrmän som kommit från trakterna kring Mosjöen. Eftersom en stor del av svenskarna var inkallade i militärtjänst, kunde flyktingarna få jobb i skogen. En av dem som hette Terje Jensen var hemma hos oss någon gång. Norrmännen hade en kocka, som var från Norsjö.

I ”Kronstugan” vid Skovelsjön bodde ett helt gäng skogsarbetare från Varpsjö, bland dem Sigurd Eliasson som var min läskamrat.

Jag var nu 21 år och blev inkallad till rekryttjänstgöring vid A5 i Boden. Den 21 april for jag hemifrån med destination Öjebyn, där A5 hade förlagt ett fältdepåbatteri. Det var Hedbergs gård med husbyggnader och ladugård som kronan lagt beslag på för detta utbildningsbatteri. Dessutom hade man satt upp en del baracker. Förbandet var ju ett hästanspant artilleri.

Följaktligen hade vi många hästar, och de bästa övningarna vi hade var ridningen. Vi var många åselepojkar i förläggningen: Klas Öberg och Olle Edén (tremänning) från Åsele, Gustav Eriksson, Set Salomonsson och Valter Svensson från Långvattnet, Gustav Eriksson, Insjö, Yngve Fahlgren, Yxsjö, Rune Westerlund (tremänning) Varpsjö.

I början hade vi något sorts skriftligt prov, och därefter blev vi placerade i olika troppar: pjäsmanskap, kuskar, signalister. Jag blev signalist, trots att jag inte är musikalisk, för det var många musiker i den truppen. Sedan blev det en grupp fältmätare av dem som kunde matematik, Yngve Fahlgren hörde dit.

Här i Öjebyn fick jag uppleva pingsthelgen, då plötsligt alla kyrkstugor blev bebodda av folk från trakten. Det myllrade av folk överallt. Öjebyn är en av de bäst bevarade platserna i landet som har kyrkstugor. Gammelstan i Luleå är en annan. ”Kyrkstan” i Åsele är nedbränd. En lördag var det dans i en lada mellan Öjebyn och Kopparnäs. Vi var några som for dit. Där stötte jag ihop med Margit Karlsson från Överrissjö (vi hade träffats i Lakasjö året innan). Hon var här och hälsade på släktingar i Kopparnäs, och dessutom skulle hon träffa Einar Eriksson, som arbetade någonstans i trakten av Boden. Sedermera gifte de sig med varandra. Einar blev ju Mårtens kompanjon i grävmaskinsfirman. Jag lotsade Margit hem till Kopparnäs den här kvällen.

Vi signalister blev skickade till Boden, men först var jag med i en orienteringstävling, där jag blev sist av 98 man. Jag förvirrade mig till Piteå, och jag fick ta bussten tillbaka till Öjebyn. Strax före midsommar det här året anföll Tyskland Sovjetunionen, och då blev det skärpt bevakning även hos oss. Vi fick fara ut i skogen intill järnvägen mellan Bodens central och Bodens södra och gräva små skyddsvärn. Det hela var ganska löjligt. När det s k fortsättningskriget i Finland startade, började det att gå tyska ”permittenståg”, och då blev vi utkommenderade att gå vaktpatruller vid järnvägsstationen. Det var alltid natttid. Jag var med flera gånger. Tågen fraktade reguljära vapen och trupper, så några permittenståg var det inte fråga om.

Tyko var också i Boden. Han låg utanför stan på ett ställe som hette Klinten; inte så långt från Paglabacken. Jag brukade hälsa på honom på söndagarna. Det skulle vara arvskifte hemma, och då fick Tyko permission och for hem. Jag for inte hem. Morbror Jonas var godman för mig. När Tyko kom tillbaka berättade han att Ragnar och Bernhard skulle ta hem hemmanet och Helge skulle ta Idvattnet hemmanet. Värdet var 15000:- resp 7500:- och eftersom vi var 10 st arvtagare blev det 2250:- på oss var. Det skrevs aldrig några reverser. Jag för min del fick pengarna undan för undan, när jag började studera.

I Tykos förläggning var det en annan Åselebo som kallades ”Tysta Erik”. Han hade en cykel, som han ville att jag skulle ta med hem, då jag åkte hem på skördepermissionen i juli. Jag polletterade cykeln, och tänkte förstås också ta den med bussen från Mellansel till Åsele men då tåget kom till Mellansel mitt i natten och bussen gick först på morgonen, satte jag mig på cykeln och började åka mot Åsele. Jag hann ända till Hällaström (9 mil) innan bussen kom ifatt mig, och då hade jag ändå stannat i Solberg och fikat. Från Hälla tog jag bussen till Åsele, och jag lämnade cykeln på avtalat ställe.

Efter skördeuppehållet bar det åter till Boden och ”harvningen” fortsatte. Vi hade många musikanter på luckan. Dragspelarna Gerhard Lundgren (”Mix Gerhard”) från Bergsholmen, Skellefteå och Jonsson från Blåvikssjön, Lycksele, Saxofonisten Axén och klarinettisten Gustavsson. Som signalister var musikerna de bästa i telegrafi. Ett tag under hösten var Mårten på Ing 3 i Boden. En dag när vi nyss kommit hem från tre dagars manöver, kom Mårten och ville att jag skulle följa honom på bio. Vi såg en film med Alice Babs. Jag somnade snart, och vaknade när det stod SLUT på duken. Jag var tydligen alltför trött efter övningen.

Vi var många bröder som samtidigt var inkallade under kriget. En gång var vid fyra, som strålade samman vid Bodens Central.

Julen 1941 var jag hemma på julpermission. Pappa hade nu flyttat in i mormors stuga, och då jag var hemma bodde jag hos honom, men vi åt inne hos Ragnar och Bernhard. Jag tror att det fortfarande var Gerda, som skötte om hos dem. Men nu var ju Birgitta född. Alvar var också ofta inkallad under kriget. Barbro gick på folkhögskolan i Vindeln den här vintern.

Av de befäl som jag kom i kontakt med på A5 framstod furir Samuelsson och sergeant Westerberg som de mest ”mänskliga”. En gång då jag blev arg efter att inte ha fått ”varm dryck” (choklad) efter en övning, gick Westerberg hem till sin bostad och gjorde choklad speciellt till mig. Han visste, att jag var en uthållig soldat, om jag bara fick mat.

Vintern 1941 var den sista av de sex vintrar jag arbetade i skogen, varav fem som timmerkörare. Jag kunde konstatera, att jag under den här tiden hanterat cirka 50000 stockar två gånger, dvs vid lastning och avlastning.

I överluleå kyrka i Boden hörde jag för första gången Jussi Björling sjunga och dessutom ”live”.

1942

Soldatutbildningen fortsatte under januari och februari, och sedan ansågs vi vara färdiga att fullgöra beredskapstjänst vid våra gränser. Vårt batteri förflyttades till Vuono utanför Haparanda. Medan vi väntade på att barackförläggningen skulle utrymmas fick vi ligga någon vecka i tältbivack i närheten av förläggningen. Det var mycket kallt (-35°C) under den här perioden. Det var mest synd om hästarna i denna kyla. I tälten kunde vi dock elda.

Nu blev jag konstituerad till vice konstapel med en pinne på axelklaffen. Vad det skulle tjäna till, vet jag inte, men jag fick 1:80 kr om dagen i stället för 1:50. En gång hade vid dans på batteriet, och då körde vi in till torget i Haparanda med stora slädar i parspann och hämtade flickor. En annan gång åkte vi på ett lastbilsflak i vår vinterkylan över isen till Seskarö till en danstillställning. Där lärde jag mig en finsk fras; ”Tupankanpolto kiälätty”. ”Tobaksrökning förbjuden”.

Efter några månader flyttade vi från den här förläggningen till Pirtimaa; en mil från Övertorneå efter vägen mot Överkalix. Det var en sträcka på 10 mil. Vi låg i en bivack en natt i Hedenäset. Jag red hela vägen. Den här förläggningen låg vid en å som heter Orjasjoki. Vid

ån hade vi en bastu. Efter bastun kunde man doppa sig i ån. Vår batterichef var kapten Zandelius. Han verkade nervös. Min närmaste chef här var furir Hedin (Vidar Hedin). Han var student och läste teologi och skulle bli präst. Han ville lära mig franska. Hedin blev verkligen präst, och har varit verksam i Stockholmstrakten. Ja han blev t.o.m. prost. När min kollega Anders Brandrup-Wognsen dog 1985 var det Hedin som förrättade jordfästningen och då träffades vi. Här i Pirtimaa skötte Olle Edén marketenteriet. Trots att jag bara var vice konstapel fick jag här förtroendet att helt på egen hand organisera en fältskjutning. Det var ganska roligt. En annan fältskjutning som ordnades i trakten av Armasjärvi, vann jag. Vid det tillfället såg jag minnesstenen från Armasjärviolyckan i oktober 1940, då många soldater omkom. En soldat hemifrån (Birger Fahlgren) klarade sig genom att stå kvar på färjan med vattnet upp till halsen.

En dag blev jag kommenderad att hjälpa till med att packa upp en fältutrustning för tandläkare. Den skulle installeras i en barack på K4:as förläggning på andra sidan Orjasjoki. Som kompensation för denna handräckning fick jag komma långt fram i kön för tandvårdsbehandling. Tandläkaren trampade igång borren med foten. Jag har fortfarande en lagning kvar från den tiden.

Då jag var hemma på julpermission och träffade Barbro fick jag ta del av hennes beskrivning av folkhögskolan, och nu skrev jag efter prospekt därifrån. Det resulterade i att jag skickade in den ansökningsblankett som fanns med. Detta var alltså upprinnelsen till min skolgång. Det var valår, och många av oss skulle rösta för första gången. Det ordnades så, att vi ”körde” in till Övertorneå med hela batteriet och så fick vi turas om att gå och rösta. Här i Övertorneå såg jag filmen ”Borta med vinden” för första gången.

I slutet av september for vi tillbaka till Boden, där vi avrustade, och sedan fick vi åka hem. Då hade jag legat i lumpen i 17 månader, men min kamrat Mårten Mårtensson, som ”snodde värvning” på ett år ”låg inne” bara 12 månader.

Jag hade nu fått meddelande om, att jag var välkommen till Vindelns folkhögskola i början av november. Men innan dess hann jag delta i höstplöjningen, och så var jag med i stämpling på B.A Jonssons skifte i Gambränna. Det var Bror Eriksson, Brynolf Isaksson, min svåger Alvar och jag som var stämplare. Prickaren hette Scholander.

På grund av att det var lång gångväg till Gambränna, blev vi lovade tre dagsverken om vi gjorde det på två långa dagar. Men när vi väl fick betalt fick vi bara för två dagsverken. Det regnade oupphörligt båda dagarna, så vi hade verkligen gjort tunga dagsverken.

Jag for till Vindeln och blev inkvarterad hos en familjs som hette Edin. De fanns inte elevhem för alla elever, så de flesta var inkvarterade ute i samhället. Mina rumskamrater var Yngve Hellgren från Sjöbotten, Bureå och Stig Eriksson Överrisjö, Åsele.

Familjen Edins sonson är förresten nu ekonomireporter på TV. Jag betalade 62 kr i månaden för mat och husrum och undervisning. Vi åt alla i skolans matsal. Husmor hette Fanny Hörnsten. Hon hade det jobbigt med alla ransoneringskort som eleverna lämnat.

På grund av de oroliga tiderna hade det utgått något slags påbud att skolelever skulle ”drillas” i någon form av ”militär disciplin”. Det kändes konstigt för mig som nyss hade muckat från militärtjänsten, men de flesta av eleverna hade inte gjort lumpen. Axel Fjällström från Tärna, som var sergeant, och jag, som vice konstapel, blev utsedda till ”gruppchefer”. När de där ”övningarna” var avslutade, fick vi äntligen börja med skolarbetet. Rektor hette Fredrik Borelius. Han hade tidigare varit lärare vid en folkhögskola i Övertorneå. Vi fick göra ett diagnostiskt prov och därefter blev vi indelade i olika grupper i svenska och matematik. I svenska kom jag i Stig Kihlbergs grupp och i matematik i Carl Segerståhls grupp. Kihlberg var egentligen gymnastikdirektör, och han ledde en gymnastikledargrupp som jag deltog i. Jag

var klumpig och kunde aldrig göra överslag på bommen. Jag var gärna med och spelade korgboll (basket). I kemi och fysik hade vi Gustav Malmros. Han var både agronom och fil.kand. Det är nog den bästa lärare jag haft. På min allra första kemiskrivning hade jag betyget A. Den finns i min urklippspärm.

Då vi fick jullov, åkte jag hem till Torvsjö och firade jul som vanligt. Efter nyår kom Gustav Wahlström och frågade om jag ville komma och köra timmer med hans häst dagarna fram till trettondagen. Så jag gjorde, och det blev ett litet tillskott i kassan.

1943

Efter juluppehållet var jag åter i Vindeln. Om jag inte minns fel, gick Umeåbussen förbi Hörnsjö på den här tiden, och där kunde man ta tåget till Vindeln.

I februari inträffade något som kom att bli av stor betydelse för mitt framtida liv. Att sitta på skolbänken var trots allt mycket ovant för mig efter alla år med kroppsarbete. Så när jag fick inkallelse till militärtjänst packade jag genast väskan, och reste hem för att vara hemma en vecka, innan jag skulle rycka in. Jag för genast ut i skogen och jobbade med timmervägar, där Ragnar körde. Men så kom det kontraorder. Inkallelsen var fel. Nu stod jag i valet och kvalet. Skulle jag stanna hemma och arbeta i skogen eller skulle jag åka tillbaka till skolan? Efter mycket funderande blev det det senare. Jag for tillbaka till Vindeln, och jag blev undan för undan mer tillfreds med skollivet, och det skulle visa sig att det livet blev mitt för många år framåt.

Skolåret vid folkhögskolan var bara fem månader, så i början av april var första årskursen slut. Nu var jag inkallad igen, och nu reste jag direkt till Boden. Det skulle bli en stor manöver med många vapenslag i trakten av Vännäs. Vi utrustades på Heden strax utanför Boden. Åke var också inkallad till A5, men på ett annat batteri. Han var kock, och då jag gick över till honom, fick jag en extra matbit. Vännäsmanövern var något alldeles extra. Det var just under tjällossningen, så vägarna blev ordentligt sönderkörda. Jag var nu biträdande avdelningschef och beriden med en egen hästskötare. Abel Olofsson, (känd skidåkare) från Vittjärn var min hästskötare. Under manövern stötte jag ihop med många hemifrån som tillhörde andra vapenslag: min kusin Folke Isaksson, som satt i en bil, Karl Johan Eriksson, som marscherade i en grupp från I20. Jag frågade honom, om han sett Johan och syftade på Johan Eriksson från Näversjöberg. Nästa gång jag red förbi KJE sa hans kompisar i gruppen ”har du sett Johan”? I detta ”krigiska helvete” måste man roa sig i det lilla.

En pojke från Vindeln som hette Gösta Jonsson var också med på manövern. En eftermiddag, då vi hade uppehåll i ”kriget”, tog han taxi hem till Vindeln, och då följde jag med. Han blev sedermera skådespelare och tog tillnamnet Bråhner efter den del av Vindelns samhälle som heter Brånet. Manövern tog slut, och vi for till Boden och avrustade och sedan bar det hemåt. Från våren kommer jag bara ihåg, att jag hjälpte Ragnar att mura skorstenen på myrpipan i ladugården. En norsk flykting som hette Gunnar Bråten hade arbetat hos Ragnar och Bernhard under vintern och nu hade han stannat hos dem i Torvsjö. Bråten hantlangade vid murningen. Då han konstaterade att sanden sjönk i bruksbaljan sa han: ”de ä färt hur det söker i kassa gut”. Han blev kvar i Torvsjö till kriget tog slut.

Den här sommaren arbetade jag också hos Erik i Svartbäcken. Vi for runt som tidigare somrar och murade ladugårdar och husgrunder (källarvåningar). Det här var alltså tredje sommaren hos Erik. Vi hade varit i Fredrika, Nordanås, Myrbränna, Granträsk, Borgsjö, Gigsela, Insjö, Älgsjöås, Borgen. I Borgen murade vi en källarvåning på Borgéns gård. De gamla (Jonas och Alma Borgén) hade lämnat ifrån sig hemmanet åt sonen Runo och nu skulle de inrätta en

bostad åt sig genom att ”bygga källarvåning” på bagarstugan och renovera den. Det var roligt att komma tillbaka till den här byn igen, där jag varit både getare och dräng. Senare under 1970-talet fick vi åter kontakt med Runo och hans hustru Ingrid. Då vi hade köpt vårt radhus i Vårberg kontaktade vi Runo för att få honom att tillverka möbler till gillestugan. Han gjorde matbord, åtta stolar (svarvade tolvslåstolar) och soffbord. Då jag skulle betala honom sa han: Ska jag var dyr med dej, eller ska jag vara billig med dej”? Och så sa han:” men du har ju varit getare här” och så begärde han 1600 kronor för alltihop, och dessutom tillverkade han två småbord som vi fick gratis.

Deras son Jan Olov Borgén gick militära banan, blev överste och chef för Svea Livgarde och kommandant över Stockholms försvar. (Under den tiden kände jag mig trygg, då en avlägsen släkting var chef för försvaret).

Mårten hade en tid funderat på att skaffa sig en egen lastbil, och nu kom ett tillfälle. Karl Togo Persson skulle sälja sin lastbil med trafikrättigheter, och Mårten slog till.

Jag vet inte hur han lånade pengar till den, men han fick väl några borgenärer så att han kunde låna i bank.

Bilen var inte så stor och rätt så gammal. Han fick körning på Tegelträskvägen, så jag tror han tjänade rätt bra första tiden. Jag följde honom en resa till Storholmen i Vilhelmina och hämtade tegel till mejeribygget i Åsele. Sedan jag slutat i Svartbäcken var jag i Idvattnet och hjälpte Helge att mura ett stall i anslutning till ladugården. Han var nu ägare till hemmanet och kunde bygga och förbättra enligt egen skön.

När jag var hemma i Torvsjö igen, skulle jag fara till kronojägare Mårtensson och plöja en ”lägda” på myrodlingen. Bernhard hade köpt en stor märr, och jag körde ”enbett” med henne. Då jag plöjde nära diket sjönk hästen ner något, tappade balansen och föll på rygg i diket. Nu var goda råd dyra. En häst kan inte ligga länge på det viset utan att det blir kritiskt. Jag tog en spade och grävde ur dikeskanten ordentligt ända ned till diket botten. Mårtensson var med. Sedan tog jag en spak och fick ett spadtag mot lokan på selen, och på så sätt kom hästen på rätt köl igen och kunde resa sig. Så småningom blev ”lägdan” färdigplöjd.

I början av november for jag till Vindeln igen för att gå andra årskursen. Nu var Barbro med. Vi blev skolkamrater det här året. Jag fick inkvartering i ett stort rum på telefonstation. Rummet hade en säng i varje hörn, så vi blev fyra i rummet. Henning Lundgren, Sven-Erik Åström, Martin Oskarsson och jag. Fru Olsson var vår värdinna. Hon var änka med tre vuxna barn (Birgit, Bengt och Ann-Marie). Barbro bodde med två andra flickor inte så långt ifrån oss.

Nu i årskurs två började vi läsa engelska i olika grupper. Barbro och jag var inte i samma grupp. I svenska gick jag i Segerståhls grupp. Han körde hårt med satslära.

På vägen hem till jul gjorde Barbro och jag uppehåll hos Lilly och Tyko i Åsele. Gudrun var nu nyfödd.

1944

Åter i Vindeln fortsatte ”studierna” i årskurs 2. I de två första årskurserna gavs inga graderade betyg utan bara intyg över genomgångna kurser. Icke desto mindre kunde man lära sig mycket, om man var intresserad. Vissa lärare kunde konsten att fånga eleverna, och de brann av iver att lära ut. Carl Segerståhl t ex kunde verkligen entusiasmera. Han var fil.kand. och titulerade sig kandidat Segersthål. Han bodde med sin familj i ett hus inom skolområdet,

som kallades ”kråkslottet”. Han hustru var brorsdotter till Natan Söderblom. De hade en son-Fredrik- som vid den här tiden var 10-12 år. Han är nu känd författare.

Vi hade mycket roligt på folkhögskolan. Varje vårtermin hade vi åtminstone två samkväm - pojkarnas och flickornas. Till dessa samkväm producerades långa ”nidvisor” rörande lärarna och pojkar resp. flickor. Jag fick ”äran” att sjunga dessa två gånger, och det var inte enbart angenämt. Att framföra en visa med 60-70 verser utantill och dessutom med ett innehåll som var ren pekoral. Vid samkvämen hade vi ringlekar och ibland dans. Rektor Borelius var en fantastisk berättare. Vid sidan av själva skolarbetet fick vi avnjuta framträdanden av kulturpersonligheter som Lydia Wahlström, Sten Bergman, Jeanna Otherdahl, Gunnar Hahn etc. Barbro och jag var med i ett gäng elever som hade mycket trevliga träffar utanför skolan. Vi kunde samlas hemma hos någon av dem som var från Vindeln eller också lånade vi någon stuga-Bubergstugan eller Abortjärnstugan. Min moatje var Ethel Henricsson från Tärendö. Hon gick i årskurs 3. Jag nämner några i gänget som jag kommer ihåg: Maj-Lis Fridolfsson, Barbro Westman, Eva Karlsson, Ulla-Britt Strömberg, Ethel Henricsson, Elsa Lundholm, Tage Wikström, Sven-Erik Åström, Henning Lundgren, Martin Oskarsson, ”Hakkas Larsson”, Lars Westman, Nisse Jonsson. Som jag nämnt tidigare hade skolan elevhem för bara ett antal flickor. I matsalsbyggnaden fanns några rum och i en byggnad som hette Tånga fanns ett antal rum med kakelugnar, övriga elever pojkar och flickor bodde ute i samhället. Det var strängt förbjudet för pojkar att besöka flickor och tvärtom. Men det var pojkarnas skyldighet att bära in ved till flickorna på Tånga.

När skolan var slut för året i april, åkte Barbro och jag hem till Torvsjö och Ethel H följde med. Hon skulle stanna hos oss någon vecka, innan hon skulle resa hem till Tärendö. Men jag blev inte hemma den här veckan. Ragnar hade timmerkörning kvar borta vid området kring Skarpsjömyren, och han ville att jag skulle komma genast och hjälpa till. Det var fråga om att skaffa fram sommarhuggna triangelres. Tidigt en måndagsmorgon åkte jag skidor på skaren bort till arbetsplatsen. Vi bodde i Otto Erikssons koja, som låg i dalgången bortom Skarpsjömyrens östra ände. Virket kördes till Gideåälvens flottningsled. Åke Moberg från Sunnansjö och jag hjälptes åt. Ragnar körde. När veckan var slut, skidade jag hemåt igen. Efter ytterligare någon dag reste Ethel hem till Tärendö, men hon skulle senare under sommaren fara till en praktikplats i Gottne utanför Örnsköldsvik. Senare hittade hon ingen sin gamla kärlek (Heikilä) i hembyn, men han blev inte hennes man, utan det blev Winsa, lärare som hon. Jag träffade dem i Stockholm 1952.

Innan jag for från Vindeln, hade jag anmält mig till Lantmannaskolans sommarkurs. Så i maj reste jag tillbaka till Vindeln. Jag bodde nu på samma ställe. Som rumskamrater fick jag Ander Karlsson från Skråneträsk, och så tror jag, att det var Tomas Vikström från Högland. Rektor för Lantmannaskolan var Vilhelm Sterner. Han var agronom och hade pipskäg. Malmros som jag nämnt tidigare, var lärare i en massa ämnen: kemi, fysik, matematik, geologi, botanik, jordbrukslära. Vi koncentrationsläste ett par ämnen i taget och tentade av dem. Jag tyckte, att det var ett utmärkts studiesätt. Vi fick nu graderade betyg. I trädgårdsskötsel hade vi en trädgårdsmästare som hette Hemmingson, och i skogsvård en jämstare von Otter. Vi hade en hel ”skogsvecka” i Ekträsk, då vi hade primitiv förläggning och ”lagade mat” själva. Jag fick en del förtroendejobb den här sommaren. Hushållningssällskapet hade ett möte i Vindeln, och då fick jag förtroendet att sköta mötesbyrån. Likaså när vi under två dagar skulle bevista lantbruksutställningen i Umeå. Inga lärare var med. Jag fick matkassan (skolan bekostade) i min hand och betalade varje gång vi åt eller fikade. Hela kursen bestod bara 12-14 elever. Vi låg över i en skola. Två av mina skolkamrater var Torsten Nordström från Kussjön och Sten Sture Winter från Granö. Torsten

blev kronojägare och Sten Sture blev polis i Skellefteå, där jag träffade honom flera gånger. Sorgligt nog dog han i 50-årsåldern. Han var begåvad.

Mitt i sommaren deltog vi i skördarbetet på skolans ägor, men vid fick också en vecka ledigt för att kunna hjälpa till med ”slåttanna” i respektive hem. Alla av oss var inte bondsöner. Eftersom jag inte hade några direkta ”obligationer” visavi mitt hem numera nappade jag på en förfrågan till skolan från Gustav Karlsson på Tuskulum, som behövde hjälp med slåttern. Det här var en ensam gård några kilometer från Vindelns. Det fanns ingen bilväg dit. Man fick gå genom skogen. Husbonden kallades ”Gustav på Tusken”. Där var jag en vecka och arbetade med höskörden. Han hade en häst. Jag körde släpräfsan, som inte var vändbar, så man måste backa ur höfånget. Här såg jag för första gången en orm. Jag minns inte om jag sov över där, eller om jag gick hem till min ”vaerelse” på telefonstation. Som lön fick jag mat och 10 kr per dag. Det blev totalt 60 kr, som var välbehövligt. För övrigt klarade jag uppehållet genom att Ragnar och Bernhard samt Helge avbetalade på sin skuld till mig.

Min rumskamrat Ander Karlsson var en märklig man. Han var äldre än jag och ägde ett hemman i Skråmträsk. Och han spelade fiol, men det lät mest som ”vedsågning”. Då någon kom och hälsade på oss, ställde han fram en stol och sa: ”varsågod och sitt på en trästol för vi har inga elektriska”. Han funderade mycket, men han hade inte lätt för att ta till sig det som stod i böckerna.

Sommaren 1969 då Gertrud var på kurs i England, var det en auktion i Skråmträsk. Jag tog Eva och Erik med mig och for dit. Vi hade nya, röda Volvo 142. På auktionen träffade vi Ander, och han bjöd hem oss på fika. Han var ogift, men hade en hushållerska. Jag fick en stor, gammal nyckel av honom. På auktionen ropade jag in kommoderna, som vi har som sängbord i Östanbäck (30: - resp. 60:-) och kopparsprutan, som hänger på väggen i köket här hemma.

Parallellt med vår kurs i Lantmannaskolan löpte en lantushållskurs för flickor. Den hade sina lokaler på Tånga. En gång hade vid ett gemensamt samkväm med dem. Jag minns det ganska väl. Vi hade frågesport, och jag fick frågan: ”Vad heter böckling i levande livet?” Jag från Lapplands inland visste inte, att det är strömming.

Medan jag var i Vindelns den här sommaren hade Barbro mött sin stora kärlek Kjell Forsgren. De bestämde sig snabbt för äktenskap. Vigseln skulle äga rum i Åsele i september, och jag blev tillfrågad om att vara marskalk. Barbro hade bjudit Maj-Lis Fridolfsson till bröllopet, så vi gjorde gemensam resa till Åsele. ”Min tärna” var Märta Grönlund från Vilhelmina- en släkting till Kjell. Det andra marsalkparet var Bernhard och Gerd Danielsson från Näversjöberg. Vigsselförrättare var komminister Jakob Metz.

Lantmannaskolan slutade i mitten av oktober och jag åkte hem på en kort visit. Jag skulle snart tillbaka igen, för jag hade anmält mig till folkhögskolans 3-årskurs. Väl tillbaka i Vindelns igen installerade jag mig i min gamla bostad. Mina rumskamrater blev nu Arne Eriksson, Sven-Erik Åström och Nisse Bjärståhl (Nisse Jonsson hade tagit nytt namn). Vi var bara nio elever i årskurs 3, så man kan säga att det var hög lärartäthet. Men skolgången kom inte igång genast. Skolan blev nämligen tagen som karantänförläggning för finska flyktingar. Finland hade bytt sida i kriget och börjat driva ut de tyska trupper, som varit deras allierade i fortsättningskriget. Tyskarna drevs norrut mot Nordnorge, och då brände de allt efter sig - hela finska Tornedalen. Befolkningen evakuerades till Sverige och placerades ut på olika ställen i Norrbotten och Västerbotten. Märten var inkallad igen, och nu var hans förbands –ingenjörstrupperna-uppgift att köra evakueringsfärjor över Torneå älv. Det var inte bara folk som evakuerades utan även kreatur och bohag. Med på flyktingtågen till Vindelns

åkte en 17-årig käck och kavat flicka som tolk. Det var Ingrid Baltzari från Tärendö. Hon stannade sedan i Vindeln och blev elev på folkhögskolan, och hon blev min och vår familjs vän hennes liv ut. Hon dog tyvärr vid 57-års ålder. Efter karantänen i skolan flyttades finnarna ut till olika bostäder i samhället. De blev kvar hela vintern tills kriget var slut i maj 1945. Ingrid hade lärt känna en familj som hette Wiiri något mera, och jag följde med henne några gånger, då hon hälsade på dem. De var från trakten av Rovaniemi. Far i familjen hade under vinterkriget förlorat ena benet. Han visade med glatt humör hur han satte fast strumpan med ett häftstift i protesen.

I årskurs 3 läste vi också tyska. Som lärare hade vi rektor Borelius. Han var mycket intensiv. Vi fick skriva tyska på tavlan varje dag. Vårt klassrum var ett mysigt, litet rum i bottenvåningen i huvudbyggnaden. Nu fick vi graderade betyg, men det var väl inte lätt att säga vad betygen betydde t.ex. i jämförelse med realskolans krav.

På skolan hade vi gymnastik varje vecka. Och vi hade också en sångkör. Körledaren hette Åke Engström, som också var lärare i samhällskunskap. Han bildade en dubbelkvartett som jag var med i. I gymnastikhusets källare fanns en bastu, och det avsattes tid varje vecka, då vi kunde bada. Varje söndag spelade vid korgboll tillsammans med pojkar från byn: Knut Almer, Sten Edlund, Göran Vindelhed, Karl-Erik Lindgren, Artur Gustavsson. Andra från byn som jag kände var Erik Edin och Torgny Axelsson. Våra matcher slutade ofta med fika på Eklunds kafé.

När höstterminen var slut åkte jag hem till Torvsjö och firade jul som vanligt. På nyårsafton var vi samlade för att med radion fira nyårsvaka. Jag kommer inte ihåg vilka vi var men ofta brukade några andra från byn komma och vara med oss. Gerda var gravid i hög grad, och nu kom värkarna kraftigt, så det blev taxi till BB i Åsele. Och på nyårsdagen 1945 föddes Britt-Louise.

1945

Tillbaka till Vindeln. Vi fyra som bodde i på telefonstation bildade nu en ”förening” som hette T4SF. Det betydde Telegrafens Fyra Stora Filosofer. Vi skrev också en kampsång, men den har jag glömt. Dessutom gjorde vi ett emblem, som vi satte på kavajslaget. I årskurs 3 fick man plugga ganska mycket, om man ville ha bra betyg. Men nog hade vi tid för lite roligt också, som t.ex. samkvämen på skolan. Jag hade träffat Asta Olsson, som gick i första årskursen. Hon var från en by vid Umeälven som heter Ramselefors. Då vi hade kostymfest på skolan var hon och jag klädda som en liten flicka och en liten pojke. Asta var duktig på längdskidor. Hon blev tvåa på distriktsmästerskapet för Västerbotten. I april gifte sig Märten och Margret, och då följde Asta med mig till bröllopet i Åsele.

Jag hade under våren haft magkatarr en längre tid. Doktor Bennet i Vindeln skickade mig till lasarettet i Umeå för röntgen, och då visade det sig att jag fått magsår.

På den här tiden fanns inte de förnämliga magmediciner som finns idag. Vad som brukades var kurer på sjukhus med diet.

Efter skolårets slut i april blev jag intagen på Vindelns sjukstuga, där jag låg en hel månad.

Under den tiden tog andra världskriget slut. Efter kurens slut blev det ny röntgen i Umeå, och då fick jag beslutet att såret var läkt.

Jag reste hem och var hemma ända till efter midsommar, då jag for till Ramselefors och hälsade på Asta. Där var jag den 9 juli 1945, då det var total solförmörkelse.

Nu hade jag börjat fundera över vad jag skulle göra efter avslutad folkhögskola. Vid ett tidigare tillfälle hade jag sökt anställning vid hamnpolisen i Holmsund, men jag blev inte

antagen. De flesta flickor från folkhögskolan sökte till sjuksköterskeutbildning, en del sökte till lärarutbildning, det gällde även pojkar. Jag beslöt mig för att söka till tekniskt gymnasium, så jag skickade in ansökan både till Härnösand och Skellefteå. För att bli antagen måste man ha några månader praktisk erfarenhet från något ”tekniskt” fack. Jag fick intyg från mitt arbete hos Erik i Svartbäcken.

Men jag hade inte fått någon undervisning i teckning och linearritning och ännu mindre något betyg. Det här ämnet fanns ju i realskolan. Vad göra? Jag kontaktade en dotter till min tremänning Marga Lundmark (född Westman) i Åsele, hon hade gått i realskolan och var duktig i teckning. Jag var i Åsele några dagar och hon ”gnuggade” mig. Från Härnösand hörde jag ingenting, men från Skellefteå fick jag inbjudan att komma till inträdesprovningar. Jag åkte till Skellefteå, men jag var så pessimistisk att jag köpte tur och returbiljett. Det var i senare delen av augusti. Jag fick bo hos Nisse Bjärstahl medan jag tenderade. Jag fick avge prov i alla ämnen, och jag vet inte resultatet, men jag blev antagen, och det räckte för mig. Nu gällde det att ordna bostad. På Kanalгатan 19 hos Anna-Lisa och John Nordin fick jag hyra ett litet rum för 30 kr per månad. Rummets storlek var cirka 4 m². En säng och ett litet skrivbord och sedan cirka 1,5 m² att vistas på. Jag åt på Nyströms matsalar, där jag kunde få någon form av skonkost.

Skolan var inrymd i gamla seminariet inte långt från min bostad. Kemi och fysik hade vi på allmänna läroverket. Rektor Einar Lundell var lärare i matematik. I kemi hade vi Kurt Svensson (civilingenjör) och i fysik Gustav Rosander (fil.mag.). Vår lärare i svenska presenterade sig så här: ”Jag heter Jonsson och tituleras för magister.” Teckningslärare Drake var lärare i projektionslära. Eftersom jag inte hade realskolebetyg i vare sig tyska eller engelska fick jag dispens från tyska och ingick i en enspråkig engelsk grupp. Vår lärare var Erik Westberg (fil.dr). Rektor Lundell var fil.dr och docent i matematik.

Bland klasskamraterna fanns särskilt tre som blivit mina vänner för resten av livet. Jag tänker på Erik Ellborg, Josse Mitchell och Ingmar Nerdal.

Mina ärvda pengar (2250: -) var nu slut, så jag måste börja låna. Jag fick ett lån i Sveriges Riksbank. Förmodligen var det borgenslån, men jag kommer inte ihåg vilka som var borgenärer. Troligtvis var det Ragnar och Bernhard.

Studierna gick väl hyfsat bra. Det var matematiken som var marigast. På en skrivning fick jag betyget B? Hade jag blivit underkänd på den, hade jag kanske tappat sugen. Men rektor Lundell hade nog en viss psykologisk blick, och det hjälpte mig.

Min bästa skolkamrat blev Erik Ellborg. Han bodde längre bort på Kanalгатan tillsammans med en klasskamrat som hette Stenlund. Jag var ofta hos dem. Erik hade läst en hermodskurs i matematik, så han var redan bekant med logaritmer och trigonometri. En dag då jag var hos dem, och vi hörde på Barnens brevlåda med Sven Jerring, berättade han, att han på sin 50-årsdag blivit uppvaktad av ett barn med en rulle toalettpapper.

Hos Nordins fick jag använda badrummet för dagligt bruk, men jag badade inte där utan gick till varmbadhuset vid stadskyrkan. Underkläderna skickade jag hem till Gerda för tvätt. Under många år av min studietid tvättade hon åt mig gratis. När jag så här efteråt tänker på det, kan jag inte annat än skämmas. Hon hade ingen modern tvättstuga att tillgå, så det blev för henne ett tungt arbete.

Jag mådde inte bra i magen, och för att jag skulle få bättre mat ordnade Anna-Lisa Nordin om, så att jag skulle få bli matgäst i ”granngården” hos familjen Almlöf. Fadern i huset var präst i missionskyrkan. De hade två döttrar i 30-årsåldern, som bodde hemma, och en son var butikschef på Sjäodins järnhandel. De var snälla mot mig.

När jullovet kom, reste jag hem till Torvsjö. Då jag var hemma bodde jag med pappa i mormors stuga. Gerda och Alvar bodde på övervåningen. Pappa och jag åt inne hos Ragnar och Bernhard. De här åren hade de piga.

1946

Åter i Skellefteå. Nya skolan var nu färdig och vi fick flytta in där. Det var fantastiskt med dessa nya lokaler.

Jag var fortfarande dålig i magen, och då jag sökte doktor Abramsson på lasarettet blev jag inlagd för en ny kur med diet och grädde-vattenblandning. Detta var ett besvärligt avbrott i studierna. Erik Ellborg var snäll nog att komma upp till mig och berätta var i kurserna de befann sig. På så sätt följde jag med någotsånär. Fru Almlöf kom också och hälsade på mig. När jag kom ut från lasarettet i februari började en skrivningsperiod. Vi skulle ha skrivning i fysik. Rektor tyckte, att jag trots frånvaron skulle delta i provet. Så jag gjorde, och tänk, på detta prov fick jag betyget AB. Det var bara en i klassen som hade bättre och hade AB+. Jag hade verkligen tur.

Nu var det SM på skidor i Skellefteå. Ragnar hade tagit ledigt från timmerskogen och kom till Skellefteå för att se tävlingarna och samtidigt hälsa på mig. Han låg på golvet i sovsäck hos mig. Det var trångt, men det gick. Skidtävlingarna såg vi tillsammans. Mora-Nisse vann 30 km, Nisse Täpp vann 15 km och Gunnar Karlsson vann 50 km. IFK Umeå vann stafetten.

I mars hade vi sportlov. Jag stannade kvar i Skellefteå och satt dagligen i skolans ritsal och gjorde projektionsritningar, för jag hade blivit efter med dessa, då jag låg på lasarettet. Studierna gick bättre och bättre, och när läsåret var slut fick jag hyfsade betyg. Mitt umgänge utanför skolan var på SGU-avdelningen i Skellefteå. Det resulterade i, att jag anmälde mig till en SGU-kurs på Gripsholms folkhögskola i Mariefred. Det var en vecka i mitten av juli, och det som förvånade mig mest var, att det var mörkt på kvällarna. Jag hade förut inte upplevt värme och mörker samtidigt. På vägen hem stannade jag i Stockholm och träffade Ida igen. Hon arbetade på Söderby sjukhus i Uttran sedan några år tillbaka. Eftersom det här var första gången jag var i Stockholm, tog jag tacksamt emot hennes vänlighet att visa mig stan. Det här var första gången jag åkte spårvagn. Vi var också på Skansen och Gröna Lund.

Tidigare under sommaren hade Ragnar och Brynolf Isaksson följts åt till Stockholm. Jag tycks minnas, att det var en lantbruksutställning som lockade dem.

Övriga tid under sommaren 1946 var jag hemma i Torvsjö. I augusti fick vi besök av kusin Ina och hennes man Bosse Hallberg och hans bror Ingvar. Vi hade så trevligt. Bosse sjöng visan ”Fimpen och tändstickan”. Ina var gravid sedan någon månad. En dag tog Ragnar och jag med dem ut i skogen för att plocka hjortron. Vi gick fåbodvägen mot Göran Jonsmyren, där jag 1930 hade plockat hjortron, då jag var getare hos Theodor Johansson. Vi fann verkligen bär. På den gamla rastplatsen vid östra ändan av Göran Jonsmyren gjorde vi upp eld och kokade kaffe och åt vår matsäck. Det var verkligen trevligt. Efter rasten gick vi genom Sunnansjöbrännan mot Skarpsjön, och där efter Bernhards och Ragnars timmerväg längs sjöstranden fann vi stora, fina hjortron. Framme vid Skarpsjödammen tog vi fåbodvägen (5km) tillbaka hem. Det var en lyckad dag. Ina och Bosse har ofta talat om den, då jag varit hemma hos dem.

Tillbaka i Skellefteå igen för att börja höstterminen i 2: an. Erik Ellborg och jag hade bestämt oss för att bo tillsammans. Vi hade nästan bestämt oss för att hyra hos en tant i hörnet av Lasarettsvägen och Storgatan, då jag av en händelse träffade min kusin Ernst Jonsson, som jobbade på Färgbolaget. De hade under sommaren kommit från Luleå och bodde nu på Norrbölegatan 37C och hade ett rum att hyra ut. Vi nappade på det.

I skolan tillkom nu nya ämnen: Mekanik, hållfasthetslära, ritteknik, handelslära, organisk kemi, mer avancerade laborationer i kemi etc. Erik och jag pluggade bra ihop. Han tyckte, att jag var flitig och drog med honom, och jag tyckte, att han var den klyftigaste av oss. Vi blev ett team. Det märktes ibland, att jag hade sämre förkunskaper än andra, och därför fick jag lägga ned mycket tid på studierna. Det blev inte tid att roa sig. Ibland var det dans på skolan, men jag passade inte in så bra där. Jag var 5-6 år äldre än klasskamraterna och många av dem som var från stan och dess omgivning hade tjejer. I SGU hade jag en förankring, men mina kamrater där, var också ofta ”par”. Det var Anna-Greta Widmark och Åke Karlsson (sedermera Cedertun), Margit Wikström och Olle Boström, Eva Gustavsson och ”Pricken” Hedström, Birgit Östlund (gift Blidegård) och Greta Boström (gift Mitchell).

Den här terminen blev jag tillsammans med Gustav Sundqvist, som var elev i 3:an, utsedd som ombud till Tekniska Läroverkens Elevförbunds årsmöte i Malmö.

På nedresan gjorde vi uppehåll i Stockholm en dag, och då träffade jag Maj-Lis Fridolfsson, som nu var elev på S:t Eriks sjuksköterskeskola. Det här var vid tiden för Mårten Gås, så i Malmö fick vi svartsoppa (första och enda gången). I det här sammanhanget kan jag nämna att Gustav Sundqvist är en av de mest begåvade som gått på Tekniska Gymnasiet i Skellefteå. Senare under 1950-talet var han i Uppsala och tog en fil.lic-examen. Han var då gift och hade sin familj med sig i Uppsala. Jag var hemma hos dem en gång och stöpte ljus.

Strax före vårterminens slut det här året invigdes den nya skolan. Ecklesiastikminister Tage Erlander och landshövding Elof Lindberg var närvarande. Vi hade övat in fosterländska sånger som vi framförde. Det lät inte så bra. Nu utexaminerades också den första kullen gymnasieingenjörer från skolan.

Den här sommaren i Torvsjö fick vi besök av tre flickor från Yxsjö. Det var vår tremänning Maj Jonsson och hennes kamrater Maja och Anna-Lisa Jonsson. De hade meddelat per telefon att de kom cyklande och jag satte mig på cykeln och cyklade emot dem. Jag mötte dem på ”möcken”, cirka 1 mil hemifrån. Maja Jonsson hade i slutet av 20-talet varit getare i Torvsjö hos Manfred Andersson, och nu ville hon se hur det såg ut i byn efter 15 år. Hon blev gift och bosatt i Storvreta utanför Uppsala, och där hälsade jag på en gång under mina år i Uppsala. Flickorna låg över hos oss på natten, och sedan cyklade de tillbaka mot Åsele och Yxsjö. Under vistelsen i Malmö var jag på Statsteatern och såg ”Så tuktas en argbigga” med Edvin Adolphsson som Petruccio.

1947

Jag hade varit på Vitbergsstugan, för det var pjäxdans där. När jag kom hem därifrån berättade Thea och Ernst att de hade hört på radion att prins Gustaf Adolf hade omkommit i en flygolycka på Kastrup. Prins Carl-Gustaf, som nu är konung Carl XVI Gustaf var bara 8 månader då. Hos Thea och Ernst fanns också barnen Rolf och Britt-Marie. När Britt-Marie skulle tala om vad hon hette sa hon: ”Kickan Blicka bli heter”.

Studierna gick sin gilla gång. I hållfasthetslära hade vi lektor Wessberg. Han var civilingenjör, och han hade ett märkligt sätt att undervisa. Vi ”körde igenom” hela läroboken under höstterminen, och när vårterminen började startade vi från början av boken igen och plöjde igenom den på nytt. Det var inget dåligt sätt. Repetition är viktigt vid inläring. Erik och jag gick hos tandläkare Sjöberg. Där träffade vi en tandsköterska som hette Berta. Då hon under påsken bodde hos sin chef, som var i fjällen, och skötte hans barn, bjöd hon Erik och mig att komma dit. För oss var det ett trevligt inslag i ”påskfirandet”.

Jag hade så ont i magen. Det sög och värkte hela dagarna, och på nätterna vaknade jag i kallsvett. Jag åt magnesia, och hade en flaska mjölk med mig i skolan som jag kunde ta, när det var värst. Erik och jag gick i bilskola, och vi skulle just köra upp, då jag blev så jäkla sjuk, att jag ”cyklade” upp till lasarettet. Medan jag satt och väntade på att få komma till läkaren trodde jag att jag skulle svimma. Jag blev tagen till röntgen för genomlysning utan kontrastmassa. Det blev operation, sövning med eter. Det visade sig att magsåret brustit. Hål på tarmen, (tolvfingertarmen). Det var omkring 10 maj och jag fick ligga kvar på lasarettet i 3 veckor. Första tiden fick jag morfin. Man hade inte börjat med nutidens sätt att ge näringsdropp. Nu fick jag näringslösning genom att man sprutade in stora sprutor i låren. Det sprängde som tusan i början. När jag började gå uppe och kom in i avdelningssköterskans rum för att ringa (det fanns ingen patienttelefon) såg jag min journal, som låg framme. Jag läste: Hålet på tarmen var av en strumpstickas tjocklek med måttligt maginnehåll i buken”. När jag kom ut från sjukhuset var skolåret slut. Jag hade varit med på så många skrivningar att jag fick fullt avgångsbetyg från årskurs 2, och det var jag glad för. Jag var dock tvungen att komplettera några laborationsredogörelser. Anna-Greta Widmark var vänlig nog att hjälpa mig att skriva dem på maskin.

Tyko kom med sin bil och hämtade mig, då jag skulle resa hem. Två bröder Nilsson från Skansholm, som den här våren tagit sin examen på TGS, åkte med oss. Därför tog vi vägen över Lycksele- Vilhelmina-Torvsjö. Under resan började jag få kännning av blåskatarr. Före operationen hade jag blivit tappad och förmodligen infördes bakterier då. Efter några dagar hemma måste jag till doktorn i Åsele för att få medicin. Jag blev bättre, och när det senare på sommaren var SGU-kongress i Östersund, åkte jag dit. Under tiden i Östersund bodde jag hos Inga Mattson från Åsele. Hon hade någon sommar tidigare varit hos oss i Torvsjö, och nu hade hon hamnat i Östersund. Hon sade att hon var gift, men jag såg inte till någon karl. Det starkaste minnet var upplevelsen att få se operan Arnljot på friluftsteatern på Frösön. I fonden såg man Oviksfjällen.

När jag var hemma i Torvsjö igen, dröjde det inte länge förrän magen började krångla igen. Och nu blödde magsåret. Doktorn i Åsele skickade mig till lasarettet i Umeå. Tyko skjutsade mig dit. (På den här tiden betalade sjukkassan hela taxiresan Åsele-Umeå). Nu skulle skolåret börja också. Jag kunde inte göra annat än meddela skolan, att jag inte kunde komma. I Umeå låg jag väl 3-4 veckor, och innan jag for hem igen blev det bestämt, att jag skulle komma tillbaka senare under hösten för att opereras.

Medan jag gick hemma och väntade på operation, jobbade jag något med att skriva realstilar i tyska. Det var en hermodskurs. Och den 1 oktober var det 75-årskalas hos tant Agata. Hennes dotter Hanna hade kommit ända från Dalarna, och det var många andra där också. Jag hade alltid trott att Agata hette Gata, för hemma satte vi alltid ett a före kvinnonamn, likaväl som vi satte ett n före mansnamn.

I slutet av oktober var jag åter på lasarettet för att opereras enligt en ny metod. Man gjorde ett snitt från naveln snett ner åt vänster och skar av vagusnerven. Det hela skedde med ryggbedövning. Metoden heter visst ”vagotomi”. Dr Schildt var chefsläkare på kirurgen, och där fanns ett biträde som hette Selina. Hon var ett riktigt faktotum. När Schildt flyttade till Norrköping tog han Selina med sig. Då jag åkte hem, hade jag turen att få åka med Tyko. Han hade haft en skjuts till lasarettet och skulle bara köra hem. Strax före jul var jag åter i Umeå för kontroll, och då ansågs magsåret vara läkt.

Julen firade jag hemma i Torvsjö. (Under sommaren körde jag upp för körkortet i Åsele).

1948

När sjukdomsperioden för den här gången var över, måste jag skaffa mig ett jobb. Jag var för svag i kroppen för att gå ut i skogsarbete, så jag anmälde mig till arbetsförmedlingen för något lärarjobb. Det erbjudande jag fick var att bli lärare i fortsättningsskolan i Dorotea, och det tog jag. Det gällde fyra kurser på fem veckor vardera. Väl i Dorotea fick jag instruktioner av överlärare Bergström. Första kursen var i Dorotea samhälle. Jag fick bo hos Alvars broder Börje Mikaelsson. Han var anställd hos vägförvaltningen och hade eget hus inte långt från järnvägsstationen. Jag fick ett rum på nedre våningen. I ett rum ovanpå bodde Lena Westerlund från Varpsjö; en tremänning till mig. Hon var tandsköterska. Börje och hans hustru hade en son som hette Klas. Det var spännande att sätta igång med den här undervisningen. Kursen omfattade inte mina ämnen precis. Det var inte fråga om fysik, kemi och matematik. Nej, eleverna skulle lära sig att skriva blanketter (postanvisningar o.dyl.), orienteras något i litteratur och medborgarkunskap samt svensk skrivning, (uppsatser). Det fanns läroböcker och arbetsböcker. En kunnig lärare skulle nog ha kunnat fånga eleverna, men de var även snälla mot mig.

Jag åt lunch med barnen i skolbespisningen. Middagen intog jag på en barsservering. Min lön var låg; 3 kronor per undervisningstimme och eftersom jag hade fem timmar per dag blev det 15 kr om dagen eller 90 kr i veckan. Här i Dorotea träffade jag Holger Lindholm från Överissjö och hans hustru Viktoria (Gebart från Järvsjöby). Holger var verkmästare på ett bygge.

Nästa kurs var i Avaträsk. Där bodde jag hos en tant som hette Kunnigunda. Hon hade ett litet pensionat. Jag kommer inte ihåg vad inackorderingen kostade, men det var inte mer än 3-4 kronor per dag. Folkskolläraren i byn hette Lindberg. Han hade en verkstad i källaren, där han var ofta på fritiden, och jag var med honom där. Hans fru var också lärare. Då hon hade syjunta, var jag med några gånger. Jag hade ju lärt mig att sticka, då jag gick i skolan, och tidigare under hösten hade jag börjat sticka en slipover åt mig själv. Det var den jag jobbade på, då jag deltog i syjuntan. En eftermiddag åkte jag spark över Avaträsksjön och tog en skogsväg till Nappsjö. Lärarinnan där var en oexaminerad fröken Råhde och jag tror, att hon var från Umeå, senare stötte jag ihop med henne på en buss i Uppsala.

Tredje kursen hade jag i Ormsjö. Där fick jag bo hos Olga och Erik Westerlund. Här var verkligen duktiga elever. En flicka som hette Frida Karlsson var mycket receptiv. Hon gick sedan i realskolan i Dorotea och vidare seminariet i Lycksele. När jag var i Uppsala, var hon lärare i Östervåla. I östra Ormsjö var det en lärarinna som hette Bärbel Hüller. Hennes pappa var tysk. Här lärde jag också känna Svante Vikner. Han gifte sig med Britt-Karin Johansson från Torvsjö (Theodors dotter).

Under påsken var jag på SGU: s distriktsmöte i Robertsfors. Jag kommer ihåg, att resan därifrån var jobbig. Jag hade så ont i magen. Under tiden Ormsjö följde jag med ungdomarna i byn till en dans i Högland. Och så dansade vi i en skola uppe i Mon.

Den fjärde och sista kursen hade jag i Svanavattnet eller Svanabyn som den hette bland byborna. Här bodde jag hos läraren i byn i lärarbostaden. Han hette Josef Persson och var från Göteborg, och var inte folkskolelärare utan fil.kand. Det roliga med honom var att han försökte lära sig byns dialekt. Skolbespisningen var i en gård intill skolan. Det var fru Eriksson, som hade den. Sonen i huset Sören Eriksson blev min kompis. Medan jag var här i Svanbyn, fick jag besök av både överläraren och skolinspektören Wästergård. Det var nervöst. Men jag hade ju gjort så gott jag kunnat. En gång följde jag med ungdomarna till en dans i Lajksjö. Det var taxiägaren Sigurd Lövgren som skjutsade oss. Han hade även en last från Granåsen. Då vi skulle hem, var det meningen att han skulle köra hem Granåsborna först

och sedan köra oss. Men vi hoppade in i bilen först, och då utbrast han ”Jä skä ju sjuss him granåsa men då svarabyarna pack sä full i biln sä”.

Det var nu sent i maj månad och till och med i början av juni. Det var dans i en by som heter Grundsjö. Den ligger 4-5 kilometer från Svanabyn och tillhör Ångermanland. På den här tiden var det ingen landsväg mellan byarna. Vi gick genom skogen till den här dansen. I ”gänget” hade nu tillkommit en tjej, som nyss hade kommit från Lycksele som nybliven lärarinna. Det var Elsy Vikström. Året efter övertog hon den lärartjänst i Siksjö som Gertrud hade haft.

Här i Svanabyn hade poeten Helmer Grundström sitt hem. Långa tider bodde han i Stockholm. Två diktsamlingar heter ”Från myr och mo”.och ”Torparskogen”. En dikt som jag kommer ihåg heter ”Bo ihop”, ”Det vore väl bäst, att gå till en präst, men lysning och tocke där är bara besvär, skitungar som det skall, blir det i alla fall”.

Som jag nämnde, försökte Josef lära sig Svanabydialekten, det gick inte så bra, för han hade fel betoning på orden. Han sa: ” I henne och i denne, denna bortat”, vilket betyder ”här och där, där borta”.

När jag kom hem till Torvsjö var Gerda och Alvar i flyttningstagen, de hade köpt Mårtenslund av kronojägare Mårtensson, och de skulle flytta dit. Britt-Louise som då var 3,5 år minns denna flyttning. Jag hade fått för mig, att jag skulle fara till midsommarhelgen i Fatmomakke. Jag lånade tält och sovsäck och åkte iväg med bussen till Vilhelmina och vidare till Saxnäs. Därifrån gick det båt till Fatmomakke, för det fanns inte landsväg då. Det var intressant att vara med på den här för lapparna så viktiga kyrkhelgen. I ett stort tält vid sjöstranden var det matservering. Där kunde man få välsmakande kokt röding, som kändes bra i magen. Jag träffade min skolkamrat från Vindel tiden Sven-Erik Åström där. På kvällarna var det dans på en utedansbana. Men det var kyligt om nätterna, jag frös fruktansvärt i tältet. En kväll kom det två flickor och frågade om de fick sova hos mig. Det fick dom. Jag vet inte vad de hette, och jag har inte sett dem varken förr eller senare. När jag åkte därifrån med båten, kom jag så sent till Saxnäs, att bussen hade gått. Jag fick ”kinesa” på golvet hos bussförarna. Ragnar hade börjat köra buss nu och han körde Vilhelmina-Saxnäs. Sedermera blev han fast anställd vid postverket som bussförare, och då överlät han sin del av hemmanet i Torvsjö till Bernhard.

Sommaren 1948 var jag mest hemma i Torvsjö utom en resa till en IOGT-kurs i Molkom. På väg dit gjorde jag uppehåll hos Erik Ellborg i Stackmora, Orsa över en helg, då var han hemma från militärtjänsten på I13. Efter en vecka i Molkom fortsatte jag till Göteborg, där jag fick bo några dagar hos min kusin Eija och hennes man Ernst Wallin. De körde mig runt stan i bil och visade mig på olika sevärdheter. En dag åkte jag och hälsade på min farbror Herman Westman. Under sommaren fick pappa en lindrigare ”hjärnblödning eller propp” så att han fick svårigheter att gå. Lyckligtvis hade Ragnar och Bernhard dragit in vatten och byggt en vattenklosett åt honom i mormors stuga. Senare på sommaren gjorde jag en tripp till Svanabyn och hälsade på. I slutet av augusti åkte jag till Skellefteå för att fortsätta studierna där. Det gällde nu tredje och sista året. Nu fick jag nya klasskamrater. Min förra klass hade ju avgått med examen. Återigen fick jag bo hos Thea och Ernst på Norrböljegatan 37C. Nu fick jag också äta där. Det här året hade vi som lärare lektor Carl Du Rietz. Honom hade vi många timmer i veckan; dels i organisk specialkemi och dels kemiska laboratorier. Senare 1964-1967 blev vi kolleger och arbetskamrater på Thorildsplans gymnasium i Stockholm. Vi hade honom också i kemisk teknologi. Och så ledde han våra studieresor. Under hösten gjorde vi en resa norrut till Munksund och Karlsborg och en resa söderut till trämassefabriker i Ångermanland. Vi hade några dagar ledigt under hösten, då reste jag hem. Pappa hade blivit

sämre. Han hade svårigheter med att ”kasta vatten”. En sköterska åkte upp från Åsele och tappade honom.

Som rumskamrat hos Thea och Ernst hade jag Arnold Magnusson från Näsåker. Han var begåvad men ganska lat. Han kom senare att arbeta på FOA, och då jag 1984-1985 hade en specialarbetande elev hos honom träffades vi igen. Arnold träffade sin blivande fru i Skellefteå. Hon hette Falkman och var ifrån Bureå.

Thea och Ernst hyrde ut ett rum till, åt två andra teknister.

Då jullovet kom hade vi terminsavslutning i aulan. Då fick Karl-Hugo Thelin och jag mottaga diplom för att vi var skolans bästa elever i nutidsorienteringen. Men vi hade inte så höga poäng. Jullovet tillbringade jag hemma i Torvsjö.

En tid under mina studieår i Skellefteå åt jag hos en familj som hette Holmberg. De bodde nära stadskyrkan. En gymnasist från Fällfors som hette Carl-Martin Sundbom, var inneboende hos dem. Deras son Anders Holmberg gick också i gymnasiet. Jag tror att han blev präst. Carl-Martin träffade jag i Uppsala ibland. Han studerade till läkare och har varit verksam som sådan i Piteå.

Under mina gymnasieår i Skellefteå fick jag ett par bokpremier och ett penningstipendium.

Vt 46: Universums själ

Vt 47: Hungerns banemän

Vt 48: Scharins stip. till bästa organiker, 100 kr

1949

Nu var det sista terminen på TGS. Jag var rätt så frisk, så studierna gick bra. När vi hade sportlov, åkte jag hem. Pappa hade blivit flyttad till ålderdomshemmet i Åsele. På den här tiden fanns det inte någon långvårdsavdelning på sjukstugan, så enda möjligheten att komma närmare sjukvårdspersonal, var att komma till ålderdomshemmet. Det var det gamla, röda trähuset som låg vid vägen mot Söråsele. Pappa tyckte inte om att vara där. Han hade nog tankar om fattighuset, då han var där.

Under de här dagarna fick jag låna Mårtens personbil; en stor och gammal Plymouth, och då gjorde jag en tur till Dorotea. Jag fick sova över hos Börje Mikaelssons. På återvägen körde jag över Svanabyn-Granåsen- Björksele. I Granåsen var jag in och fikade hos Elsy Vikström, som det här året hade sin lärartjänst där. Det var hennes första år som lärare. I mars gjorde vi en studieresa till Stockholm, där vi bodde på ett unkarshotell på Tjärhovsgatan. Vi besökte bland annat Liljeholmens stearinfabrik och Pharmacia som då låg i närheten av Liljeholmen. En dag var vi på Oxelösunds järnverk. En klasskamrat-Erik Hedman hade fått kontakt med Gudrun Knutsson från Skellefteå, som gick på seminariet i Stockholm. Hon skulle gå till Handelshögskolan på dans, och då följde vi med Erik dit.

Till påsk reste jag hem igen. Bernhard och Elsy skulle gifta sig, och jag skulle vara marskalk. ”Min tärna” var Elsys kusin Eivor Persson från Östersund. Bröllopsmiddagens var på Lidens pensionat. Vi hälsade på pappa på ålderdomshemmet. Han hade blivit sämre.

Tillbaka i Skellefteå och slutspurten på läsåret. Så här på slutet gjorde vi några studiebesök runt Skellefteå: Mejeriet, Rönnskärsverken. På tåget från Skelleftehamn hade jag sällskap med Gertruds goda ungdomsvän Eva Sundelin (g. Andersson).

Den 21 maj ringde Ragnar och talade om att pappa avlidit. Om en vecka skulle det vara begravning. Då jag gick in till rektor Lunnell och bad om ledigt för att åka hem, frågade han: ”Visste pappa om, att det gick bra i skolan?” Det var så dåligt med förbindelse med Åsele, så jag måste åka tåg till Lycksele, och där fick jag ligga över. På tillbakavägen gick det bättre. Den 8 juni nalkades. Då skulle vi ta examen. Och i samband med den var det stora festligheter. Det kändes konstigt, då vi nyss haft begravning av pappa. Examensdagen var inne. Vi hade de informella examensförhören inför examensombuden; ett av dem var professor Myrbäck. Det var inte så vanligt att någon i Torvsjö hade gått gymnasium, så därför kom mina syskon, Barbro, Mårten och Bernhard långa vägen från Åsele. Sedan vi kommit ut och behängts med blommor, åkte vi i det sedvanliga ”vikingaskeppet” genom stan. Vi hade varsin ”sköld” med smeknamn, och på min stod det av någon anledning ”docenten”. Det var kul.

Examensmiddagen var på ”statt”. Jag hade ingen stadigvarande tjej, men jag bjöd med Berit Markström som sällskap. Dagen efter examen åkte jag med mina syskon hem.

Innan jag avslutar det här med skolan i Skellefteå, måste jag berätta om en lärare, som talade i ”metaforer”. Han hette Möller och vi hade honom i ämnet maskinteknik. Han var svensk, men han hade arbetat så mycket utomlands, att han bröt på andra tungomål. Och han var gift med en fransyska.

Det var in slutet av sista terminen, och han hade just lämnat tillbaka sista provskrivningen. Av någon anledning ville han berömma mig på något sätt, och då blev det så här; ”Ni står Ju säkert i stövlarna, ni har marskalkstaven i tornistern, det är detsamma som en ingenjörssdiplom i bakfickan”. Med uttrycket: en ingenjörssdiplom kom brytningen fram.

Visst var det ett lustigt sätt att ge beröm på ?

Till midsommarträff i stugan vid Holmselehamn hade Barbro och Kjell bjudit Mårten och Margret med barn, och jag blev bjuden att följa med, och jag fick också bjuda med mig en tjej, om jag hade någon.

Den enda som möjligen skulle vilja komma med var Elsy Vikström. Jag ringde till henne och hon tackade ja. Vi fick en verkligt trevlig helg i Holmselehamn.

Mårten hade bytt personbil till en Pontiac. De hade planerat att göra en semesterresa i Norge; en tältsemester. Elsy Vikström och jag kunde få följa. Under vår helg hos Barbro hade Elsy och Margret funnit varandra. De blev goda vänner för många år. Jag beskriver resan bara kortfattat. Vi tältade vid Tännforsen, Hommelvik utanför Trondheim, Dombås i Gudbrandsdalen, Hamar, Oslo (vid Bjerkebanen). I Oslo tältade vi två nätter, under tiden där sökte vi upp Gunnar Bråten i hans hem som låg uppe i ett berg utan landsväg. Gunnar B. följde med oss tillbaka till Oslo. När vi fortsatte resan söderut, tältade vi i Sarpsborg, och sedan körde vi vidare över Svinesundsbron till Göteborg, där vi stannade två nätter. Elsy lämnade oss nu, för hon skulle gästa svanavattnetläraren Josefs familj, som var där under sommarlovet. Från Göteborg fortsatte vi hemåt. Vi tältade utanför Hofors och dagen därpå körde vi till Ockelbo, där vi gästade Anders Sjödin, som flyttat dit från Åsele. Han hade vulkaniseringsverkstad i Åsele alldeles i närheten av Mårtens och Margrets hus. Från Ockelbo körde vi direkt hem till Åsele, och på den sträckan satt jag en lång tid vid ratten. Det här var ju en fantastisk resa jag fick göra med Mårtens och det var också första gången jag kom utanför Sveriges gränser.

Resten av sommaren vistades jag dels i Torvsjö och dels hos Mårtens i Åsele. Mårten hade körning med lastbilen i Tresund, Vilhelmina, och jag följde honom dit och körde lastbilen några dagar. Men nu började jag också söka jobb. Det verkade inte var så gott om ingenjörjobb inom kemifacket. Så småningom fick jag napp på ett kort praktikantjobb på

Värtagasverket i Stockholm. Men innan jag reste till Stockholm hände en viktig sak. En lördag i början av september fick jag låna Mårtens Pontiac för att köra till Siksjö och hälsa på Elsy Vikström, som nu hade börjat lärartjänst där, och därmed övertagit den plats som Gertrud hade haft året innan. I Siksjö var det dans på Mattssons loge, och där träffade jag Gertrud för första gången. Hon hade en lärartjänst i grannbyn Sandsjö, och nu var hon i sin "gamla by" för att roa sig. När dansen var slut skjutsade jag Elsy och Gertrud till skolan, för Gertrud skulle sova över där. Min tremänning May Jonsson från Yxsjö var också med, och henne skjutsade jag hem till Yxsjö på vägen hem till Åsele. Så gick det till då jag såg min livskamrat för första gången. Jag skulle hälsa på Elsy men det blev Gertrud (ja inte genast). Senare har jag ju fått veta att Gertrud "hoppade av" sin tjänst i Sandsjö och for till Landskrona för att fullfölja utbildningen på seminariet.

Den 19 september 1949 lämnade jag Torvsjö och reste till Stockholm. Det var samma dag som Bernhards och Elsys andra son Svante föddes. Det var också min definitiva flytt från Torvsjö. Jag hade ju varit kyrkobokförd där hittills i livet. På bussresan Åsele-Mellansel hade jag sällskap med May Jonsson. Hon skulle till Örnköldsvik och arbeta hos sin syster Irene som hade modeaffär där.

I Stockholm fick jag bo hos Erik Ellborg. Han hyrde ett inackorderingsrum i Riksby inom Bromma församling. Han hade efter militärtjänsten fått jobb på Rifa som då låg i Ulvsunda inte långt därifrån. Till arbetet på Värtagasverket åkte jag spårvagn och buss. Arbetet på laboratoriet var trevligt, men jag hade dåligt betalt. Första uppgiften jag fick var att göra konduktometriska tiltreringar på olika fenoxiättiksyror (hormoslyr). Sedan fick jag göra en reaktionskinetisk undersökning på xylener.

Det var meningen att xylenisomernerna skulle separeras genom att först sulfoneras och sedan hydrolysera sulfonsyror. xylenerna frigjordes vid torrdestillation av stenkol, och en av de tre isomererna är grundsubstanten i lokalbedövningsmedlet Xylocain. Mina måltider intog jag på barer. Jag hade mycket ont i magen.

Efter ett par månader fick jag också jobb på Rifa (genom Eriks försorg). Lönen där var bättre; 570 kronor per månad+fri lunch, som värderades till 30 kr/månad. Mitt jobb här var att analysera elektrolyter i elektrolytkondensatorer. Vi hade trevligt på laboratoriet. Vår närmsta chef hette Hans-Olof Hansson. Han var fiolbyggare på fritid. Förutom Erik fanns på labbet Klingberg, Blixt och Öhman. Erik och jag flyttade snart in till city, där vi hyrde ett rum på Drottninggatan av en fru Öström. Hon var sånglärarinna, och vi träffade där hos henne många sångfåglar, bland annat en sjuksköterska från S: t Eriks sjukhus. En gång bjöd hon hem oss till sitt rum högt upp under takåsen på hemmet för sköterskor på Kungsholmen.

Efter en tid inne i stan sökte vi ny bostad närmare arbetsplatsen. Vi fick tag i ett rum på övre våningen i en villa på Barrstigen 4 i Ulvsunda hos en familj som hette Christensson, han var målare. Vi fick en trivsamt bostad där.

Julen 1949 fick jag fira hos min kusin Ina och hennes familj, som nyss flyttat in i en till stor del självbyggd villa i Tullinge. Under kommande år hade jag mycket trevligt hos Ina och Bosse. De hade ett så trivsamt gäng med grannar, som ordnade roliga fester. Det var familjerna Krook och Rosendal.

Den här hösten var jag för första gången på Oscarsteatern. Axel Johansson från Torvsjö, som gjorde lumpen i Stockholm, gjorde mig sällskap dit. Vi satt allra längst upp i teatern och såg "Annie get your gun" med Ulla Sallert i titelrollen. Jag tror biljetterna kostade 3:50 kr. Sista året på TGS hade vi en lärare i maskinteknik som hette Möller. Han var svensk, men var född utomlands och bott utomlands under mesta tiden av sitt liv. Han var gift med en fransyska. Han talade svenska med viss brytning, och han var ingen bra pedagog. Han

använde en hel del ovanliga uttryck t. ex ”mutatis mutandis” (efter vederbörliga ändringar), ”logarithmus naturalis” (naturliga logaritmer). När han skulle berömma mig, då jag gjort en bra skrivning sade han: ”Ni står ju säkert i stövlarna”, ”Ni har marskalkstaven i tornistern”, ”det är detsamma som en ingenjördiplom i bakfickan”.

Nyårsafton 1949 firade jag på restaurang Gondolen tillsammans med en arbetskamrat som hette Blixt och hans tjej.

1950

Maj-Lis Fridolfsson gick fortfarande på sjuksköterskeskolan, och hennes syster Mary arbetade också i Stockholm. Hon var kontorist. På trettondagen gick Maj-Lis och Mary, Erik och jag ut på en promenad i Ljudarnskogen. På det sättet träffades Mary och Erik och till midsommaren 1953 gick de till prästen och ”de blevo ett”. Något senare under vintern gick vi fyra och såg ”Annie get your gun” och det blev andra gången för mig. I övrigt under våren hände inte så mycket. Vi jobbade och gick väl på bio ibland. Rätt ofta åkte vi från Ulvsunda in till Fridhemsplan eller till Tegelbacken med spårvagn 13. Titt som tätt åkte statsministern Tage Erlander med samma spårvagn till Tegelbacken och gick sedan till kanslihuset. Inga säkerhetsvakter! Ingen tjänstebil!

Vid Fridhemsplan fanns en restaurang, som hette Skandinav. Där åt vi ofta.

När det började våras, tog jag kontakt med min kusin Arne von Sneidern, som jag visste bodde i Stockholm. Vi hade aldrig träffats förr. Han bjöd mig att komma till sin båt, som låg i kanalen under Skanstullsbron. Det var ett intressant möte. Vi talade ömsesidigt om släkt, som vi inte sett. Han hade en tjej där, som han kallade ”Rasta Kajsa”. Hon bröt på finska. Senare under sommaren seglade jag med honom flera gånger. En gång var Maj-Lis med.

Till semestern hade Erik och jag bestämt oss för att göra en fjällvandring. Först reste vi till Eriks hem i Stackmora Orsa, där vi var över en helg med bland annat dans på Sker. Därefter reste vi till Torvsjö. Där lånade vi tält och ryggsäckar och sovsäckar. Bernhard bjöd på den mat vi fick med oss i ryggsäckarna. Med buss tog vi oss till Vilhelmina och vidare till Barbro och Kjell i Holmselehamn, där vi låg en natt. Dagen efter med buss mot Saxnäs och sedan båt till Klimpfjäll. Det var sent på kvällen, så vi sökte bara en plats att slå läger. Vi hittade en lada med hö i, och i den sov vi några timmar, men sedan bar det av uppåt fjället. Vi gick upp till Dorrnskalet, där vi tältade två nätter. Det fanns en stuga där, men den var ockuperad av ett par från Värmland. Jag frös mycket de här nätterna. En dag gick vi upp på Dorrorpiken. På baksidan fanns en jökell med jökelsjö. Vi låg där och solade oss. Det värmländska paret badade nakna i jökelsjön. Hu vad kallt! Då vi vandrade vidare, gick vi över fina fjällhedar mot Saxån. Där hade vi ett helt underbart läger. Varmt, helt myggfritt, färsk fisk, som Erik fångat. Sista natten tältade vi åter vid Saxån, men nu längre ner, där stigen från klimpfjäll mot Steckenjokk passerade. Medan Erik fiskade efter ån, gick jag in till byn och köpte mjölk. Där träffade jag en gubbe som i den sena kvällen var ute och slog med lie. För att skydda sig mot myggen hade han bara ögonen i ansiktet blottade. I övrigt var han helt täckt av klädesplagg. Efter våra fem nätter och dagar i fjällen tog vi båten från Klimpfjäll till Saxnäs och vidare buss till Vilhelmina och Torvsjö. Det var lördag och dans på Nisseborg i Sörnoret. Vi följde med ett gäng från Torvsjö dit. Där träffade vi Thea Jonsson, som var hemma i Åsele på semester. Innan vi reste åter till Stockholm besökte vi mina övriga syskon i Åsele.

Jag hade sökt ett naturstipendium för studier vid Universitetet, och det fick jag. Stipendiet innebar fri mat och bostad i 3år. Att jag fick det berodde på att jag var totalt medellös och dessutom inte hade några föräldrar i livet att falla tillbaka på, och att jag redan hade

studieskulder. Och så hade jag ganska bra betyg. Erik hade kommit in på KTH och skulle börja där i september. Det betydde att vi båda slutade på Rifa, och jag flyttade till Uppsala. Väl i Uppsala fick jag genom studentkårens rumfördelning anvisning på ett rum hos Ruth och Herman Tapper på Slöjdgatan 14. Det var ett vindsrum med tvättalkov i ett parradhus. Det kostade 65 kr per månad och jag tog det. Det visade sig vara ett gott val. Jag trivdes bra med mitt värdfolk, och jag kände mig som ”en son” i huset. De hade en son Karl-Herman Tapper, som redan var fil.mag. och lärare på Marieborgs folkhögskola i Norrköping. Husrummet betalades av stipendienämnden och jag fick kuponger för maten på Dagnys matsalar. Nu skulle jag delta i inträdesprovningen för att få börja på kemiska övningslaboratoriet. Josse Mitchell deltog också. Han kom in men inte jag. Det är den enda skrivning som jag missat under min studietid. Nu visade det sig, att denna ”miss” var bra. Då jag skulle skriva in mig vid universitetet, så fick jag inte det av två anledningar. Från TGS hade jag bara betyg i engelska, tyska saknades, och dessutom måste man ha realskolekompetens i franska. Jag satte igång med att läsa tysk text och skriva tyska affärsbrev enligt den läroplan som gällde för tekniska gymnasier. Och parallellt läste jag realskolans lärobok i franska. Under den här tiden sov Barbro hos mig några nätter. Hon var i Uppsala på IOGT-möte. Min säng gick att bädda ut. Naturligtvis fick jag inte ha flickor sovande över hos mig, men för min syster gick det bra.

Jag anmälde mig för efterprovning i tyska, och i slutet av oktober reste jag upp till Skellefteå för att avlägga provet. Jag fick bo hos Nisse Bjärståhl. Tentamen var muntlig inför läraren i tyska på TGS Stig Andersson. Jag fick B och var glad för det. Jag minns att under de här dagarna i Skellefteå dog konung Gustav V och Gustav VI Adolf tillträdde som konung av Sverige. Tillbaka i Uppsala läste jag franska intensivt, och då jag kände mig mogen, kontaktade jag lektor Erik Westberg på Högre Allmänna Läroverket på Östermalm i Stockholm för att avlägga prov. Jag hade ju haft honom i engelska i Skellefteå, men nu hade han tillträtt en tjänst här på Östra Real. Vi avtalade en tid, och jag reste till hans skola för muntligt prov. Efter en stunds provning sa han: ”Nu kan jag sätta Ba; Ska vi fortsätta?” ”Nej tack, sa jag”. Och då jag frågade honom, vad jag blev skyldig, sa han att det kostar ingenting. Jag var glad, tackade honom och gick. Kostnaden för tentamen i tyska gick formellt genom TGS. Nu var jag berättigad att få skriva in mig vid universitetet, och så jag gjorde. Nu satte jag igång med att repetera kemin för att jag skulle kunna göra ett bättre inträdesprov till kemilaboratoriet i januari. Mårten hade nu en lastbil till. Den gick på långtradartrafik till Stockholm. På återresan några veckor före jul blev det något fel med motorn just när de passerade Uppsala. Det var Sven Edlund som körde, och så hade han en annan man med sig. Det tog flera dagar att laga bilen, och under tiden bodde mannarna på hotell. Jag besökte dem varje dag, och när de väl var klara för att köra norrut igen, åkte jag med hem till Åsele. Jag firade julen hos Margret och Mårten, Stefan och Monica.

1951

Efter att ha haft en trevlig jul i Åsele hos Mårten och Margret återkom jag till Uppsala. Terminen började med inträdesprov till kemikum och nu gick det bättre. Det var inte så många studenter i vårkursen. Några av dem kommer jag ihåg. Naturligtvis Sven-Olov Lavesson och sedan Bertil Gelland och Eivor Granlund. Hon hade gått på TGS. Analyserna på labbet gick bra. Jag hade ju en viss vana, dels från TGS och dels från jobbet på Rifa. De ”vanliga studenterna” hade det litet svårare. Vid sidan av ”labbandet” gick vi på Rolf Hesses föreläsningar på ”lilla Hägg”. Då märkte jag, att jag låg långt före de andra, tack var den undervisning jag fått av lektor Carl du Rietz (”pH-Kalle”) på TGS i Skellefteå. Vi gick också

på föreläsningar av professor Gunnar Hägg. Det var nog genom honom jag riktigt började förstå kemi.

Lab-kursen i oorganisk kemi bestod av både kvalitativ och kvantitativ analys. Jag fick i uppgift att bestämma mängden natrium och kalium i ett silikat. Svårigheten var att först kunna få provet i lösning (silikater är svårösliga). Och det andra svåra var att dess båda metaller inte så lätt bildar svårösliga salter, och därför är det mycket svårt att bestämma dem genom metoden ”gravimetri”. Jag lyckades, och då fick jag beröm av Rolf Hesse.

Lab-kursen i oorganisk kemi avslutades med ett förhör på ”lilla Hägg” för docent Arne Magneli. Sedan läste jag ett kompendium i organisk kemi. Inträdesprovet gjordes muntligt för docent Söderbäck. Han är den ende jag sett med geniknölar på huvudet.

Den 5 april fyllde min äldste bror Erik 50 år, och då åkte jag hem till Åsele. Han hade fest på barsserveringen vid busstationen. Det var roligt att träffa alla nära och kära och dessutom många andra bekanta.

Valborgsmässoafton firade jag på Norrlands Nation tillsammans med Gertrud och Josse och Mariana. På första maj strosade vi omkring i Uppsala. Josse tog kort, som jag fortfarande har i förvar.

Som jag berättat hade jag genom naturstipendiet mat och husrum, men jag måste ju också ha pengar till böcker och kläder, resor och nöjen, och därför fick jag låna. Nu hade man börjat bevilja statsgaranterade studielån till studenterna, och det var förnämligt. Man behövde inte be släkten om borgensnamn. Mitt första lån av den här typen var på 1500: - och betalades ut med 500: - i kvartalet. För att inte behöva låna så mycket tänkte jag ta ett jobb över sommaren. Min kusin Arne hade ”känningar” på ett företag som hette Defibrator, och han ordnade ett jobb åt mig där. Defibrator var en skapelse av ingenjör Arne Asplund. Det gick ut på att i en kvarn (defibrator) mala sönder basad flis till s.k. mekanisk pappersmassa. En annan metod är ju slipmassa, där hela stockar slipas mot en stor slipsten. Jag arbetade på laboratoriet, som var ett litet utvecklingslab.

När laboratoriet stängde 14 dagar mitt i sommaren, åkte jag hem till Torvsjö för att hjälpa till med slåttern. Bernhard var inkallad på repmånad. Jag hade kontakt med Josse som var hemma i Skellefteå. Vi kom överens om att han skulle komma en tripp till Torvsjö. Först träffades vi i Vilhelmina och åkte upp till Barbro och Kjell i Holmselehamn, där vi låg en natt. Sen for vi till Torvsjö och körde in hö. Josse körde traktorn och jag lastade. Gustav Eriksson- en pojke från byn- var lejd att hjälpa till. Den traktorn var Bernhards första. Den hade en liten egenhet. Om man körde på för hög växel, då det gick tungt och man var nära motorstopp, kunde svänghjulet och motorn ”vända” och börja snurra åt motsatt håll. För att komma framåt då måste man lägga in backen. En afton var vi i Mårtenslund och hjälpte till att lada hö. Under den här tiden hälsade vi också på mina syskon i Svartbäcken-Åsele. Josse och jag skildes åt. Han for hem till Skellefteå, och jag reste tillbaka till Stockholm och fortsatte mitt jobb på Defibrator.

Nu vid höstterminens början startade laborationerna på organisk-kemiska övningslaboratoriet. Här var det verkligen roliga ”labbandet”. Jag fick för första gången kontakt med Göran Claesson och Salo Gronowits. Båda blev så småningom doktorer och professorer. Vid sidan av det praktiska arbetet på laboratoriet läste jag flitigt i läroboken, som var skriven på norska av Berner. Där talades om ”lösa förbindelser”, som betydde ”svaga bindningar”. Den som skrev in genomgången kurs (12/10) i tentamensboken var docenten Sigvard Wideqvist. Senare i livet var vi kollegor på Tekniska Gymnasiet II i Stockholm -1964 till 1967. Wideqvist kallades allmänt ”Widequ”. Ganska snart efter kursens slut tenderade jag för professor Fredga. Det var den 27 oktober.

När terminen var slut, reste jag hem till Åsele och firade julen hos Märten och Margret. Men dessförinnan hade jag plöjt igenom Holleman-Wiberg: Lehrbuch der anorganischen chemie 586 sid. En gång även läst en hel del Linus Pauling: General Chemistry.

1952

Nu började kursen i fysikalisk kemi. Sven-Olof Lavesson och jag laborerade tillsammans. Det gick ganska bra. Assistenten Ingrid Classon som var hustru till professorn i ämnet, gillade oss inte. Samtidigt läste jag något i läroboken Farrington Daniels: Outlines of Physical Chemistry. Men det jag huvudsakligen pluggade vid sidan av lab-arbetet var oorganisk kemi, för jag tänkte tentera av det ämnet. I slutet av mars tenderade jag för professor Hägg. När jag kom till rummet före professors rum, där kanslisten Margareta Englund satt, ställde hon fram en pinnstol och sa: "Var så god och sitt på den här stolen, den är väl indarrad". Jag satt där och "darrade" och snart kom en student (Sven Lindenfors) ut från professors rum och skakade på huvudet. Han hade blivit underkänd. Så var det min tur. Professorn förhörde mig på kvävet halogenföreningar och om bandstrukturen hos kiselföreningar. Det hela tog 30 minuter, och jag blev godkänd. Detta var 24 mars 1952.

Under den här våren gick jag en preparandkurs för inträde på fysicum. Det var svårt att komma in där. Först skulle man klara ett skriftligt prov och sedan ett muntligt. Jag klarade det första och det muntliga var onsdagen före Kristi himmelfärdsdag. Tentator var laborator Arne Eld-Sandström, "Brasan" kallad. Vi var två studenter: Ingvar Marklund från Skellefteå och jag. När förhöret var över vände sig "Brasan" till mig och sa: "Ni var ju något så när, men ni kunde inte mycket" och menade Ingvar M. Nu hör det till saken att Ingvar Marklund sedermera blev doktor i fysik. Så kan det gå.

När det blev sommar åkte jag till Stockholm och började arbeta på Difibrator. Det var bra att ha denna reträtt för att kunna förstärka kassan. Jag bodde på Barrstigen 4. Nu var inte Erik där utan en skåning som hette Roslund. Erik hade flyttat till Älvsjö.

Till midsommarhelgen cyklade Mary, Erik och jag till en stuga i trakten av Gnesta, där vi var hela helgen. Erik fiskade och fick en stor brax.

Laboratoriet stängde ett tag även detta år, och då åkte jag hem till Torvsjö. Bernhard hade legat på lasarettet i någon slags körtelfeber och var därför inte så stark, och då ville jag hjälpa till något. Jag körde traktorn rätt mycket nu. På den här traktorn var slättermaskinkniven fastsatt mellan hjulparen och var därför lätt att manövrera. Jag kommer ihåg, att jag slog ned lägdan i Nyåkern åt morbror Jonas. Bernhard hade Oskar Eriksson som hjälp. Då vi satt och åt sa Elsy till Oskar: "Ta sallad du också Oskar." Han svarade: "Nä ja kan börj på röt". Nä jag kan börja råma.

När jag åkte ner till Stockholm igen, stannade jag till i Furuvik för att se Elsy Vikström. Hon var där och passade "Furuviks barnen". Det var intressant att se Furuviksparken under ett helt dygn, för där var så många saker på gång. Det här var sista gången jag såg Elsy.

På Difibrator gick arbetet sin gilla gång. Så mycket roligt hade jag inte. Men jag kom med på en kräfts-kiva på ett egendomligt sätt. Frun i familjen som Erik E. hyrde av i Älvsjö visade sig vara syster till en Hildur Persson som var piga hos Theodor Johansson i Torvsjö på 30-talet. På det viset fick hon (Hildur) veta, att jag fanns i stan, och då hon bodde i Ulvsunda, tog hon kontakt med mig och bjöd mig på en kräfts-kiva som hon skulle ordna. Kräftar är ingen höjdare för mig, men det var ju vänligt av den tidigare pigan i granngården i Torvsjö att bjuda mig. Hon var ju bortåt 40-års åldern nu.

Nu i slutet av augusti blev jag inkallad till repmånad på A1. Föreläggningen var vid Akalla gård. Det var meningen att vi skulle dra till Värmland för manöver, men jag gick till läkaren och talade om mina magbesvär, och då tyckte han, att jag inte skulle "fara ut i busken". Han nedklassade mig till malaj, och så fick jag stanna hemma i föreläggningen och arbeta i ett förråd. Han förordade också, att jag skulle ha mellanmål. Månaden gick, men i slutet av tjänstgöringen fick jag en fruktansvärd luftrörskatarr, och den var fortfarande kvar, när jag åter var tillbaka i Uppsala.

Nu började jag på fysicum, där jag laborerade 4-5 dagar i veckan hela läsåret. Före varje laboration utsattes man för ett förhör, som man måste klara för att få börja laborationen. Varje laboration skulle redovisas med en ordentlig redogörelse med felberäkningar. Vid sidan av laborationerna gick jag på föreläsningar av professor Axel Lind. Han var mycket omständlig och gjorde även matematiska bevis som behövdes för att ta fram en formel. Han kallades allmänt "optiska Axeln", för hans föreläsningar behandlade geometrisk optik och fysikalisk optik.

När det blev juluppehåll, åkte jag till Stockholm och arbetade på Difibrator. Det blev närmare en månad. Jag bodde på Barrstigen 4. Jag hade kontakt med Sven-Erik Åström och Maj-Lis Fridolfsson. Vi kom överens om att fira julafton tillsammans. En tjej från Vindeln Marianne Nyman skulle också vara med. Jag hade väldigt lite pengar, för jag skulle inte få lön för mina arbetsdagar på Difibrator förrän mellandagarna. Min kassa var bara omkring 5 kronor. Av Gertrud Nordlander- en annan vindeltjej- som var bortrest, fick vi låna lägenheten i Hammarby. Där samlades vid fyra och lagade lutfisk och risgrynsgröt och hade julafton utan julklappar. Sven-Erik och jag fick diska. Flickorna hade ställt till det med mycket disk. Framåt småtimmarna bröt vi upp och åkte var och en hem till sitt. Det är den enklaste julafton jag varit med om.

En av laboranterna på Fysicum hette Adolv af Ekenstam. Han doktorerade sedan i matematik, och då jag var på Kärrtorps läroverk 1960-64 arbetade han där en termin. Han hade den egenheten att han kunde skriva lika bra med båda händerna. Då han skrev på svarta tavlan, stod han i mitten och började skriva från vänster med vänster hand, och då han hade skrivit till mitten på tavlan tog han över kritan till höger hand och fortsatte skriva åt höger. Det såg verkligen "kaxigt" ut.

Under vårterminen kom Maj-Lis Fridolfsson (Mary Ellborgs syster) upp till Uppsala och var med mig på en gask på Norrlands nation. Här uppfördes en parodi på Snoddas Nordgren, som nyss slagit igenom i Hylands Hörna. Dagen efter var vi med Josse och en tjej till Odinsborg i Gamla Uppsala. På Valborgsmässoafton var Mariana med mig på Norrlands.

1953

I mitten på januari fortsatte laborationerna på Fysicum. Men rätt snart reste jag hem. Moster Eva (Isaksson) hade dött i hjärnblödning, och jag ville gärna deltaga vid begravningen. Jag hade kommit henne nära genom de två somrarna, då jag var getare hos dem. Dagen för begravningen var mycket kall. Samlingen efteråt var i bönhuset.

Fysiklaboratorierna var ganska krävande, så man hann inte med så mycket annat. Jag träffade Josse ibland. Han hade ju hösten 1951 träffat Greta Boström från Skellefteå, och nu var hon i Uppsala och arbetade som sjuksköterska på Akademiska sjukhuset. Hon bodde i ett "sjuksköterskehem" vid Samariterhemmet och Josse bodde i studentstaden. Mitt naturstipendium gällde än. Som förut åt jag på Dagnys matsalar. Ibland blev dagen på lab. så dryg att jag inte hann med lunch och vid middagstid kändes magen helt inverterad. På

Dagnys fanns ett rum en trappa upp, där man kunde ta en kopp kaffe eller te. Det var intressant och höra och deltaga i ”djupsinniga” resonemang studenter emellan. En som hette Tor Lövgren och som forskade i oorganisk för Hägg, hade trovärdiga åsikter om det mesta. Några som nu 1998 är kändisar var stamgäster på Dagnys t. ex Assar Lindbeck och Bo Södersten.

Ragnar och jag hade kommit överens om att jag skulle komma upp till honom över påsk. Han hade fått låna en stuga intill Tärnaby. Där skulle vi kunna bo och på dagarna göra utflykt på fjället. Ragnar hade just köpt sin 444 Volvo PV för 13000: -. Jag kom med tåg till Storuman och så körde vi bil till Tärna. En bussförare som hette Nilsson bodde i Tärna och var Ragnars arbetskamrat. Hans dotter hade kommit hem från Stockholm och hade en kamrat med sig som hette Naima Bredin. De här tjejerna träffade vi hemma hos Nilssons och sedan följdes vi ett par dagar på fjällturer. Naima hade alltid önskat sig att få vara med om valborgsmässofirande i Uppsala någon gång. Eftersom jag inte hade bjudit någon annan till festen på Norrlands nation bjöd jag henne nu, förutsatt att jag kunde få biljetter.

En afton under påsken var Ragnar och jag i Gardvik och hälsade på hans vänner där-familjen Vinka. Det var många ungdomar där. Vi dansade till dragspelsmusik av Ragnar. Innan jag åkte ner till Uppsala igen, var jag kvar en dag i Storuman hos Ragnar. Vi såg då biltävling på sjön Storuman.

Till sista april kom Naima till Uppsala och festen på Norrlands Nation. Hon fick sova över i Greta Boströms rum vid Samariterhemmet. Hon tyckte att det varit kul i Uppsala, men ångrade att hon hade köpt så dyr klänning, för hon insåg att det inte behövts. Som tack för denna helg i Uppsala fick jag många vykortshälsningar från henne under år framöver; hon arbetade dels på Snäckgårdsbaden i Visby och dels på kryssningsbåt som gick till olika världsdelar. Till slut for hon till USA och gifte sig.

När terminen var slut åkte jag till Stockholm och började på Defibrator igen. Jag hade kontakt med Sven-Erik Åström som arbetade på Sociala nämnderna. Vi beslöt oss att hyra rum tillsammans och ettsådant fann vi hos en fru Ullman på Karlavägen. Jag cyklade nu till jobbet över Sundbyberg och Bällstabro. På fritiden hade Sven-Erik och jag mycket trevligt, för Stockholm firade 700-års jubileum. Det var nu som underhållningarna i Kungsträdgården kom till, så och restaurangen 7-sekel.

Vår gemensamma skolkamrat från vindeltiden Ingrid Baltzari arbetade som sjuksköterska på Mörby lasarett, och henne hade vi kontakt med. Vi cyklade ofta till Mörby. Där träffade vi andra sköterskor- Elsy Brännström och Margit Lemon, båda från Norrland.

Några gånger under senaste året hade jag haft telefonkontakt med Gertrud. Jag visste, att hon den här sommaren skulle göra en lång utlandsresa till England och Frankrike. Den dagen hon reste med tåget mot Oslo hjälpte jag henne med väskorna till centralen.

Det blev midsommar. Mary och Erik skulle gifta sig, och jag var bjuden. Själva vigseln ägde rum i Brännkyrka prästgård och bröllopsmiddagen var på en restaurang i Huddinge. Det var bara släkten närvarande och så jag. Vigseln var så tidigt på midsommarafton, att det hela var över någon gång vid 8-tiden på kvällen och då bröt jag upp och gick till dansen på Skansen, där Leif Kronlunds orkester spelade. Mary och Erik skulle tidigt på midsommardagen starta sin bröllopsresa till Spanien med buss. Maj-Lis följde med.

När jag skulle hämta mitt ”gandiskynke” från garderoben vid dansbanan upptäckte jag, att det var fel rock, och jag beskyllde vaktmästaren för att ha blandat ihop nummer. Jag tog i alla fall den rock jag fick, och sanningen uppdagades inte förrän jag träffade Mary och Erik efter deras

återkomst från bröllopsresan. Det var jag som hade tagit Eriks skynke, då jag gick ifrån dem på midsommaraftonen, och min rock hängde kvar hos dem.

Helgen efter midsommar cyklade Ingrid B, Elsy B, Margit L, Sven-Erik och jag till Resarö. Elsy hade en kusin-Lisa- som bodde där och hade eget hus. Hon var inte hemma, men vi skulle få låna det över helgen. Det var vackert väder. Vi solade och hade trevligt. På söndag kväll (28/6) cyklade vi hem till Stockholm. Fru Ullman berättade, att min bror Bernhard hade sökt mig på telefon, och att det var angeläget. Jag ringde genast och fick höra den tråkiga händelsen, att Mårten drunknat vid Kroksundet. Det var en verklig chock. Natten blev så gott som sömnlös. Jag åkte till jobbet på måndag, men på kvällen tog jag nattåget norrut till Mellansel och sedan bussen till Åsele. Det var mycket svårt att komma hem till Margret och barnen. Stefan var nu 8 år och Monica 5. Vi syskon och Margrets närmaste följde kistan från sjukstugan till gravkapellet på kyrkogården. Kistan öppnades och den som ville fick gå in och se Mårten, men jag ville inte, jag ville ha minnet av honom levande. Sista gången jag såg honom var på Slöjdgatan 14 i Uppsala. Han kom förbi då han hade varit i Landskrona och köpt en ny grävmaskin. Han var bara 2 år äldre än jag, så vi hade varit mycket tillsammans och stod varandra nära. Efter begravningen söndagen efter var det samling på Lidens pensionat. Det var många deltagande. Mårten hade många arbetskamrater och vänner. Nu kom en svår tid för Margret. Hon fick ta över ansvaret för lastbilarna och grävmaskinerna. Med grävmaskinerna hade han en kompanjon -Ejnar Eriksson- så han tog över den delen helt så småningom. Efter ett par år sålde Margret lastbilarna till en som hette Lindström. Så småningom gifte Margret om sig med Jan-Erik Norström.

Dagen efter begravningen reste jag tillbaka till Stockholm. Det här gänget jag var med i försökte uppmuntra mig, men jag kände mig som död. Jag kommer särskilt ihåg två gånger då jag var med fysiskt men var själsligt frånvarande. Det var en kväll vid ett ställe som hette Borgen vid Danderyds golfbana. Kvällen var varm och vacker, och det var meningen att vi skulle ha trevligt, men ”jag var inte med”. Den andra gången var då vi gjorde en båtutflykt till Mariefred ”jag var inte med”.

På Defibrator höll jag på med en undersökning av styrkan hos papper ur defibratormassa. Jag gjorde pappersark under olika betingelser och styrkan på dessa skulle mätas, men Defibrator hade inga sådana mätmaskiner, så jag fick gå till Träforskningsinstitutet. Där arbetade en estländska som hette Maia Liiv. Hon var mycket hjälpsam och satte mig in i de apparater jag behövde. Hon var dessutom trevlig och hon bjöd mig på teater på Skansens friluftsteater. Hennes fästman var i Canada, och så småningom åkte hon dit och gifte sig och blev kvar där. Många från Balticum flyttade till Canada

Den här sommaren träffade Sven-Erik och jag en gemensam skolkamrat från vindeltiden. Det var Eva Sandström från Lakasjö i Åsele. Hon hade varit gift, men var nu skild och hette Von Arnim. Hon tillhörde Westmansläkten, för hennes mormor och min pappa var kusiner. Hennes bror Markus och jag var ”läskamrater”. Det speciella med henne var, att hon tog mig med en söndag till ett nakenbad ute vid Saltsjö-Duvnäs. Det var inte så roligt men en erfarenhet.

Under sommaren skrev Gertrud till mig från Nice och ville låna 100: -. Jag lade en hundralapp i ett brev och skickade till henne, men hon fick aldrig det brevet. Det var poststrejk i Frankrike, och brevet kom på villovägar. Hon fick låna pengar på Svenska ambassaden, så det gick bra ändå att komma hem.

När Gertrud var återkommen till Stockholm och bodde hos sin tremänning May Hansson i Hammarby, träffades vi en afton och gick och strosade i stan. Detta var mot slutet av sommaren. Sven-Erik och jag skulle bryta upp från vårt boende på Karlbergsvägen. Han

skulle återgå till studierna på Stora Sköndal, och jag skulle åter börja i Uppsala. Han hade under sommaren funnit sin livskamrat i Margit Lemon, och året därpå gifte de sig i Frösö Kyrka. Jag var bjuden på bröllopet och hade säkert varit med, men då låg jag i reumatisk feber på Akademiska sjukhuset i Uppsala. Innan jag började i Uppsala igen, tog jag en vecka ledigt och åkte hem till Åsele, främst för att se hur det gick för Margret och barnen. På tåget norrut fick jag sällskap av Elsy Brännström. Hon skulle åka hem till Jörn.

Under sommaren hade jag börjat fundera över hur mina fortsatta studier skulle förlöpa. Jag hade gjort de obligatoriska kurser som erfordrades för två betyg i kemi och fysik. Dessutom hade jag följt föreläsningar för ett betyg i pedagogik. Mitt naturastipendium var snart förbrukat, så nu måste jag antingen låna mera pengar eller skaffa mig en extra inkomst. Jag beslöt mig för det senare och gick till professor Fredga och frågade om jag kunde mot betalning få arbeta ett par timmar om dagen på laboratoriet för organisk kemi. Resten av tiden skulle jag använda till att läsa in tentan i fysikalisk kemi och sedan sluttentamen i fysik. Jag fick jobbet som professor Fredgas personliga lab-assistent, och jag betraktade det som ett arbete för mitt uppehälle. Jag kommer inte ihåg vilken lön jag hade, men den var inte hög. Arbetet gick bra, och rätt snart började jag förstå att Fredga betraktade mitt arbete som ett tre-betygsarbete. Och det var bara positivt för mig. Då skulle jag kunna få ut en fil.mag-examen bestående av tre betyg i kemi, två betyg i fysik och ett betyg i pedagogik. Det krävdes sex betyg. Ursprungligen hade jag tänkt ta betyg i matematik, men på det här sättet behövde jag inte det. Jag är inte så bra i matematik. Mitt arbete på labbet ledde snabbt till en publikation där jag stod som medförfattare: The configuration of the allyl-phenylacetic acid - A. Fredga and

L. Westman, Arkiv kemi 7, 153 (1954).

Jag var glad över denna framgång och fortsatte arbetet på laboratoriet med nya uppgifter. Vid sidan om läste jag på mina tentamina. Titt och tätt dök tankarna kring Mårtens frånfälle upp, och då blev jag mycket ledsen.

Gertrud och jag talades vid per telefon ibland, och till slut blev det bestämt att jag skulle komma till Adelsö på besök. Det skedde i november, och det var då det sade "klick" även om det tog mer än ett halvår innan det blev bestämt mellan oss.

Greta och Josse skulle gifta sig i Skellefteå under julhelgen, och jag var bjuden på bröllopet annandag jul. Min skolkamrat från vindeltiden Maj-Lis Fridolfsson arbetade som sjuksköterska i Visby. Hon skulle åka hem till Vindeln över jul, och då hon ömmade för mig i min sorg, bjöd hon mig att fira jul i hennes hem. Jag tackade ja till det.

På Fysicum hade jag en praktisk uppgift kvar. För fil.mag-examen fanns det ett krav, att man skulle ha fullgjort en liten kurs i demonstrationsförsök. Vi arbetade ihop två och två, och min "kompanjon" var Stellan Hjertén. När han demonstrerade var jag hjälpreda och tvärtom. Stellan blev sedermera professor i biokemi. Den här kursen gjorde vi strax före jul 1953. Jag hade mycket ont i magen under den här tiden.

Så skulle det bära norrut. Josse och Greta skulle åka bil med Siv och Harry Lundberg, och jag skulle få följa med mot att jag betalade i bensen. Harry hade nyss köpt en stor gammal bil. Vi skulle köra på natten, så de kom på kvällen till Slöjdgatan 14 och hämtade mig. Resan började lite dramatiskt. Vi fick skjuta igång bilen, för att batteriet var för svagt för att dra självstarten. Generatoren laddade inte tillräckligt. Vi kom i alla fall iväg och rullade norrut, men eftersom det var mörkt och strålkastarna var tända, blev batteriet svagare och svagare. När vi kom till Hudiksvall, gick det inte längre. Harry fick väcka en bensinmackägare och köpa ett nytt batteri (bensinmackarna hade inte nattöppet på den tiden). Jag minns, att batteriet kostade 40 kronor. I Jättendal hade Mitchells släkt, och de fick besök av oss mitt i natten. På grund av lite

sömn och dåligt med mat hade jag mycket ont i magen hela natten. På morgonkulan var vi framme i Umeå, och där klev jag av och tog en buss till Vindelns. Maj-Lis var då redan hemma och tog emot mig. Hennes familj kände jag väl sedan tidigare. Mamman och pappan hette Johansson. Pappan hette Fridolv Johansson och han var smed och delägare i Vindelns mekaniska verkstad. En broder hade tagit namnet Kolterud. Det här sättet att ta efternamn efter faderns förnamn var det vanliga i gamla tider. Jag hade en trevlig julafton i det Johanssonska hemmet, men på juldagen tog jag tåget till Skellefteå. I Skellefteå fick jag bo hos Degerstedts. Greta hade ordnat detta med sin väninna Inez Degerstedt. Greta och Josse vigdes av prosten Fällström (Gretas konfirmationspräst) i Skellefteå landsförsamlings kyrka och bröllopsmiddagen var på Perssons festvåning. Brudparets släktingar var förstås med, men också deras vänner Ingmar och Britta Nerdal. Ingmar spelade gitarr och sjöng. Under festen gick jag ifrån en stund och ringde till Gertrud som var hemma på Nygatan 34. Dagen efter bröllopet reste jag till min hembygd. Nyåret firade jag med Barbro och Kjell i Vilhelmina. På nyårsafton var vi på nyårsbön i kyrkan.

1954

I Uppsala fortsatte jag med arbetet på laboratoriet. Min närmsta arbetskamrat där var Stig Åkerström. Hans föräldrar var från Norrbotten men hade lång tid bott i Kvarntorp. Stig hade tagit studenten i Örebro. Nu bodde hans föräldrar i Pershagen utanför Södertälje. Stig hyrde tillsammans med två andra studenter en trerumslägenhet inte långt från Vaksala torg, jag var ofta hemma hos dem. En av Stigs rumskamrater var Lennart Wetterberg, som numera är professor vid S:t Eriks sjukhus i Stockholm (ljusspecialist).

Stig hade bil och då Gertrud nu i januari skulle besöka sin studiekamrat Ulla Fredriksson, som var lärare i Bålsta, bestämde vi per telefon, att Stig och jag också skulle komma till Bålsta. Vi var där över helgen. På vilket sätt vi sov på natten har jag glömt, men jag kommer ihåg, att det var mycket kallt väder utomhus. Det var i alla fall roligt att få träffa Gertrud igen.

Vid sidan av lab-arbetet läste jag på tentan i fysikalisk kemi. I mars deltog jag i ett repetitorium i fys.kemi. Det var Bengt Rånby som ledde detta. Sedan gjorde jag det skriftliga provet, 12/4 som jag klarade, och därefter muntliga förhöret för professor Stig Classon. Jag blev godkänd och fick till och med betyget 2,5, dvs. ”spets” på betyget 2. Nu var jag klar med ämnet kemi. För att få räkna betyget i fil.mag-examen måste man dock läsa in en liten kurs i mineralogi. För ämnet fysik måste man ha liknande kurs i astronomi.

Även påsken 1954 åkte jag upp till Ragnar i Storuman för att fara till fjälls. Naima och Marie Bredin följde också med. Ragnar hade av en arbetskamrat fått låna en stuga i Boksjö. Vi hade det bra där. Flickorna lagade mat. Vi åkte både på närmsta fjäll och på fjäll längre bort till exempel Ryfjället. En dag körde vi bil till turishotellet Laisaliden. Därifrån åkte Ragnar över fjället till Hemavan, och jag körde bilen dit och mötte honom. Tyvärr fick jag snöblindhet; även Naima råkade ut för detta.

När jag kom tillbaka till Uppsala var jag ordentligt förkyld och troligtvis hade jag också ”solat fast” en infektion i bihålorna. Mina problem blev bara värre. Gertrud kom till valborgsmässoafton, då vi var på ”gast” på Nationen. Jag hade nu börjat få ont i lederna. Efter några dagar kom febern och jag hade värk i hela kroppen. Till sist gick jag till studentläkaren, och då blev jag inlagd på Akademiska sjukhuset. Febern var inte hög, men den gick heller inte ned. Det här var omkring den 10 maj.

Efter en tid fick jag diagnosen ”reumatisk feber”. Medicineringen bestod av 5-8 st magnecyl per dag, vilket gjorde att jag svettades kopiöst. Jag låg hela tiden, hade ingen ork, och man fick byta sänglinne flera gånger per dag/natt.

Hela sommaren låg jag på sjukhuset. Jag fick rätt många besök: Min hyresvärd Herman Tapper, Stig Åkerström, kanslisten på kemicum Margareta Englund, Gertrud kom förbi då hon for upp till Skellefteå, Mary och Erik Ellberg, Naima Bredin kom upp från Stockholm, med flera. En som ofta tittade in till mig var en släkting till Josse, Inga Espmark. Hon var sjuksköterskelev och fanns alltså i huset.

Man laborerade med att ge mig ett hormon ATCH. Det var begynnelsen till cortison. I augusti kom en ny läkare. Han tog bort all medicin och satte in vitamintabletten ”Multiplex”. Då kom jag sakta men säkert upp på benen igen, och omkring den 20 augusti blev jag utskriven. Jag var mycket svag, och jag hade fortfarande värk.

Efter bara någon vecka i Uppsala fick jag komma till Ina och Bosse i Tullinge. Det var svårt för mig att vara kvar i Uppsala, då jag måste gå ner till stan för att få i mig mat, och det orkade jag inte med. I Tullinge hade jag det bra. Ina och Bosse var alltid så snälla mot mig. Jag var ju hos dem julen 1949, och jag hade också varit med om några midsommarfester där tillsammans med deras grannar Krook och Rosendal. Då jag nu var hos dem, kom vår gemensamma kusin Arne von Sneidern på besök, och då bjöd Ina på surströmming. Det blev bestämt att jag skulle komma och bo hos Arne på Gullmarsvägen i Johanneshov. Han hade tidigare under året varit i Australien och då fått med sig sin son Paul hem till Sverige. Paul hade varit 7 år i Australien och glömt mycket av svenska språket. Nu hade han börjat i gymnasiet, och då kunde jag bo hos dem och hjälpa Paul med studierna. Paul var intelligent och ganska humoristisk. Då jag sade, att jag led av värk sa han ”I suffer from läroverk”. Och då vi läste Olof von Dalins allegori ”Sagan om hästen” kallade han den ”Sagan om hasten”. Hela hösten var jag kvar hos Arne och Paul. Det var fantastiskt bra för mig under denna konvalescensperiod, och jag är Arne evigt tacksam för detta. Här träffade jag Arnes ”käreasta” Margit Möller. Hon var skånska och syster till den mera kända Märta Philipsson, som en tid var Sveriges rikaste kvinna.

Medan jag var här kom Gertrud och hälsade på mig en gång, och då blev jag verkligen glad.

När det ”lackade mot jul” reste jag hem till Åsele för att fira jul hos Tykos. Vi hade en fin jul. Erik-Gustaf var nu 14 år, Gudrun 11 år och Anders 2 år.

Men jag borde också tala om att i november blev jag bjuden på bröllop. Det var Maj-Lis Fridolfsson, som i Visby hittat en son till en järnhandlare. Han hette Bengt Åman, och nu skulle de viga i Brännkyrka kyrka. Bröllopsmiddagen var på en festvåning inne i stan. Jag var inte så stark, men jag lånades Arnes smoking och var med. Från festen gick jag tidigt.

Block III

1955

Jag var fortfarande hemma hos Tykos, där jag firat både jul och nyår. Per telefon hade jag kontakt med Gertrud i Skellefteå, och vi bestämde att hon skulle komma förbi Åsele, när hon åkte ner till Stockholm och Adelsö igen. Hon kom och var hos oss i några dagar, och det var helt underbart. Jag blev uppiggad av henne. Nu hade jag bestämt, att jag skulle åka tillbaka till

Uppsala och försöka fortsätta studierna. Värken i kroppen var fortfarande påtaglig. Jag gjorde inte sällskap med Gertrud, när hon reste, utan stannade ytterligare någon vecka.

Det blev närmare en månad jag gästade hos Lilly och Tyko, och för det är jag dem stort tack skyldig.

När jag så reste, fick jag sällskap av min kusin Eija Wallin (född Westman). Hon åkte någonstans söderut för att gå någon kurs, men jag vet inte vilken.

Väl i Uppsala började jag fundera över min studiesituation och min ekonomi. Det hade gått mer än åtta månader utan att jag orkat med några studier, och det kändes inte som jag skulle kunna ta upp studierna med någon kraft. Att återgå till arbetet på laboratoriet var uteslutet. Eftersom jag var pank, gick jag till Norrlands nation skattmästare och bad om ett lån ur Nationens lånekassa. Något fick jag låna, men det kändes absurt att leva på lån, då jag inte kunde arbeta för fullt. Dessa känslor och tankar ledde till, att jag till sist gick och anlidade ”socialen”. Handläggaren där verkade förstående och gav mig ett bidrag. Sedermera var jag beredd att betala tillbaka pengarna, men då visade det sig att det behövdes inte. Jag blev verkligen förvånad. Tydligen hade jag inte förstått hur det där med ”socialen” fungerade. Vad studierna beträffar, blev det inte mer den här terminen än, att jag läste in litteraturen för ett betyg i pedagogik. Obligatoriska föreläsningarna hade jag gjort tidigare.

Under terminen hälsade jag på Gertrud några gånger, och till valborg skulle hon komma till mig i Uppsala. En gång under vårterminen 1955 följde jag med Mary och Erik Ellborg ut till Gertrud på Adelsö. Jag tror att det var i april. Erik hade fått låna en bil av en släkting.

Tentamen i pedagogik var skriftlig. Provet hölls i sal 10 i universitetsbyggnaden. Det är den värsta pers jag varit med om, när det gäller skriftligt prov. Att sitta där i timmar och ösa ur sig från den ganska digra litteraturen, utan att vara frisk var fruktansvärt. Jag trodde, att jag skulle kollapsa, men turligt nog gjorde jag inte det. Gudskelov, jag blev godkänd och fick alltså min ”etta i peddan”.

Hur jag firade påsken det här året kommer jag inte ihåg. Gertrud kom till valborg, och sedan vi lyssnat på talet vid Gunillaklockan var det ”gask” på Norrlands.

En vår var det ”Andersson i Nedan” Tage Danielsson, som höll detta tal till våren. Vi hade trevligt, men tråkigt nog hade Gertrud börjat känna värk i leder. Det här fortsatte, och till sist kunde hon inte arbeta längre. Hon blev inlagd på Mörby lasarett med diagnosen reumatisk feber. Hennes tremänning May Hansson, som hade gått ett år på seminarium, ryckte in som hennes vikarie på Adelsö. Det här var början till att May så småningom blev antagen som lärare, trots att hon inte hade fullföljt utbildningen.

Gertrud blev kvar på sjukhuset över midsommar och till början av juli. Det var nu, hon träffade min skolkamrat Ingrid Baltzari, som var sköterska på Mörby lasarett, och de blev verkligen goda vänner.

Midsommarhelgen var jag i Stockholm och hälsade på Gertrud på sjukhuset alla dagar under helgen. Jag fick sova över hos Ragnhild och Enar Lindahl i Bergshamra. Enar och jag var skolkamrater på TGS, och nu gick han på KTH.

I början av juli blev Gertrud utskrivna från sjukhuset. Jag var där och tog emot henne och följde henne till Siv och Harry Lundbergs lägenhet i Solberga. Efter några dagar reste Gertrud hem till Skellefteå.

Av någon anledning fick jag inte bo hos familjen Tapper på Slöjdgatan 14 under sommaren, och därför hade jag fått låna Inger Hellströms lägenhet i Studentstaden. Hon var ute i

Sydeuropa och åkte runt på vespa tillsammans med Bo Södersten. En tid under Uppsalatiden var de "ett par".

I studentstaden fick jag heller inte bo. Styresmannen Rästas kom och meddelade mig att studenterna inte fick hyra ut lägenheterna i andrahand. Då packade jag väskan och reste till Skellefteå och hälsade på Gertrud. Jag blev väl mottagen i Gertruds hem. Gertruds pappa Oscar mönstrade mig noga. Jag hade det bra där.

Sommaren 1955 var mycket varm, och det var mycket välgörande för Gertruds och mina värkande leder. Vi brukade gå till Bonnstan och ligga och sola oss. Oskar hade en stor bil, och med den skjutsade han hela familjen till Byske havsbad. Robbe hade sin lilla söta flicka, som hette Anita. Det här var min första kontakt med Byskebadet. Det skulle visa sig bli ett betydelsefullt ställe för Gertrud och mig och våra barn.

På Nygatan 34 åt vi på balkongen i det vackra sommarvädret.

Efter vistelsen hos Gertrud åkte jag hem till mina syskon i Åsele. Någon speciell händelse från vistelsen hemma kommer jag inte ihåg.

När jag for söderut igen i augusti, åkte jag till min kusin Arne i Stockholm. Där hjälpte jag honom en dag som bilbud. Jag körde runt i Stockholm med en volkqvagnsbuss och distribuerade paket. Det var mycket varmt och jag svettades mycket. Detta visade sig vara nyttigt för mitt tillfrisknande. Arne hade firma som sysslade med hydraulik. Gertrud flyttade nu från Adelsö in till Stockholm. Hon hade fått tjänst på Skanskvarns skola och hon hyrde rum av en som hette Rut Bergs på Paternostervägen i Johanneshov.

En lördag skulle Arne fara ut och segla. Han hade båten vid Stavsnäs, och jag följde med honom ut för att ta bilen tillbaka till stan. Och jag skulle få ha bilen till dagen därpå, och sedan hämta honom på Resarö.

Gertrud och jag hade nu "egen" bil. På lördagskvällen körde vi ut till Herrgården-en restaurang vid Björknäs i Nacka. Bilen en Opel kapitän, hade ett "bensinlås", som var helt enkelt en kran på bensinröret under mattan i framsätet. När vi gick in till restaurangen, stängde jag kranen, och när vi kom ut igen och skulle köra hem till stan, hade jag glömt kranen. Bilen startade inte. Jag hade börjat vandra till ett bussgarage i närheten för att om möjligt få hjälp, då jag plötsligt kom ihåg "bensinlåset". Glad i hågen vände jag åter till Gertrud och bilen, öppnade låset och körde mot stan.

På kvällen dagen efter körde vi upp till Resarö och hämtade Arne. På vägen tillbaka till stan var det onormalt lång bilkö. Skolan skulle börja dagen därpå, och alla var på väg in från landet.

Sensommaren var mycket varm. Jag minns mycket väl en lördagskväll i mitten av september, då Gertrud och jag var på bio i innerstan. Det var högsommarvärme. Den här kvällen stötte vi ihop med Håkan Johansson från Torvsjö, som gick på KTH. Vi följde honom och hans tjej hem till lägenheten i Vasastaden, där de bjöd på fika.

Nu började jag arbetet på laboratoriet igen. Uppgifterna var en fortsättning på mitt gamla arbete, och i oktober 19/10 fick jag betyget "berömlig" (dvs. tre betyg) i kemi inskrivet i tentamensboken.

Under hösten gjorde jag 25/10 och 31/10 också färdigt kurserna i mineralogi och astronomi. Det var inte bara arbete.

När Gertrud kom och hälsade på mig, gick vi ofta på Stadsteatern. Gösta Folke var teaterchef, och han hade samlat en del gamla och många unga goda skådespelare omkring sig. Där var Agneta Prytz, Anita Blom, Meta Velander, Fylgia Zadig, Kerstin Rabe, Marianne Karlbeck, Carl Ström, Magnus Kesstner, Hans Strååt, Ingvar Kjellsson, Jan-Olov Strandberg, Ernst-

Hugo Järegård med flera. Chalmeristerna var också i Uppsala med ett spex som hette ”Caesarion”.

Den 12 november var en stor dag. Gertrud och jag förlovade oss. Det var lördag. Jag kom till Pater Nostervägen med ringar, rosor och silverarmband. Vi firade växlingen av ringar med middag på restaurang Cattelin i Gamla Stan, och sedan gick vi till Scalateatern och såg Stoppa världen med Jan Malmsjö.

När det blev jullov åkte jag med Gertrud till Skellefteå. Vi hade en verkligt jobbig tågresa. Redan från Stockholm var tåget försenat 4-5 timmar, och vi var inte uppe i Skellefteå förrän vid 4-tiden på aftonen istället för 8 på morgonen.

Vi hade en verkligt trevlig julhelg, och jag stannade även över årsskiftet. En av helgdagarna var vi med Oskar i landsförsamlingens kyrka. Det som var mest fantastiskt där var kollekten. Man hade inte ”håvgång” utan församlingen gick fram och lade sitt bidrag i en stor skål (offerskål). Där var det inte bara 50- och 100-lappar utan också 1000-lappar. Skelleftebygden är mycket kyrklig.

En dag var Gertrud och jag bjudna på middag till veterinär Fredrikssons. Det var inte så roligt.

1956

Jag jobbade på laboratoriet, men nu hade jag gått in för att läsa in sluttentamen i fysik. Jag gick på räkneövningar för en assistent som hette Lars Sjöqvist. Senare på 60-talet var han rektor för Tekniska Gymnasiet i Skellefteå. Läroböckerna i fysik var skrivna på danska av en fysiker som hette Bjerger. Det var Lyslaere (optik). Elektricitet og Magnetisme, Elektron-og Atomfysik. Dessutom läste jag Textbook of Physics av Kronig och en del i Theory and Applications of Electricity and Magnetism av Culver.

En dag i januari då jag var hemma på mitt rum på Slöjdgatan 14 hade jag radion påslagen och hörde nyheterna. Plötsligt hör jag namnet Arne von Sneidern nämnas. Han hade på väg från Söderhamn till Stockholm frontalkrockat med en bil och omkommit omedelbart. Det var verkligen hemskt att höra detta direkt i radion. Jag minns att jag var tvungen att gå ut direkt, jag gick upp till Josse för att få prata med någon. Gertrud låg på Sabbatsberg för en ”skrapning”. Jag ringde till avdelningen och bad dem så skonsamt som möjligt berätta vad som hänt. Arnes ex-hustru Billy hade kommit från Australien och bodde i en lägenhet på Östermalm. Hon tog nu hand om Paul.

Till begravningen kom Arnes systrar Maja-Lisa, Barbro och Britta. Brodern Bo var i Amerika, där han bott ända sedan 20-30-talet. Ina och Bosse, jag och kusinen Tord Jonsson från Borås deltog också. Begravningen var i ett kapell på Skogskyrkogården. Det var en mycket kall dag. Vi kusiner blev inte inbjudna till någon samling, så Tord och jag följde Ina och Bosse till Tullinge, där vi fick både mat och kaffe. Vi lyssnade på radion och hörde Sigge Eriksson ta olympiskt guld på skridsko. Tord som jag talat om kommer från Avasjö i Åsele och var son till min faster Elin och hennes make August Jonsson. Han hade i unga år ”utvandrat” till västkusten.

Studierna i fysik fortskred och i mars gjorde jag det skriftliga provet. Jag klarade det och gjorde sedan ett muntligt prov för professor Per Olin den 29/3. Men det provet blev också skriftligt, för han kom och gav mig en uppgift att arbeta med och sedan gick han. Han återkom och läste vad jag åstadkommit och gav mig sedan en ny uppgift och så vidare. Det mesta handlade om svängningskretsar, och jag löste differentialekvationerna så gott jag

kunde. Jag blev godkänd och fick två betyg i fysik inskrivna i tentamensboken. Nu hade jag de betyg och kurser som behövdes för att få en fil.mag-examen, då lämnade jag in en ansökan om den. Gertrud och jag hade en stående inbjudan från Maj-Lis och Bengt Åman i Landskrona, och nu hörde vi oss för, om vi kunde komma till påsk, det skulle vara ett bra sätt att fira min examen. Vi var välkomna till dem. Bengt hade köpt en järnaffär där i Landskrona. Maj-Lis var fortfarande hemmafru för Annika var ännu inte ett år. Det var trevligt att vara i Landskrona den här tiden på året, för där var det riktig vår. En dag tog Gertrud och jag båten till Köpenhamn, där vi strosade en hel dag. Till sist måste sägas att det var vänligt av Maj-Lis och Bengt att bjuda oss på det här sättet. Vi åkte norrut mot Stockholm igen och till vardagens verklighet.

Jag var nu färdig med en akademisk examen och kunde i princip lämna Uppsala och återgå till ett vanligt arbete. Å andra sidan hade mitt arbete på laboratoriet fortskridit, och jag hade nu material för ytterligare publikationer. Professor Fredga uttalade inte direkt, att jag skulle fortsätta men jag kände hans tystnad som att en fortsättning var helt naturlig. Och så blev det.

Gertrud skulle som vanligt komma till Uppsala till valborg. Vi hade talat om att försöka uppmuntra Margit Möller ("Arnes Margit") genom att bjuda henne att komma med oss på det här traditionella firandet av vårens ankomst. Hon kom, och skulle vara Sven-Olov Lawessons moatje. Det blev nu inte så lyckat. Hon tyckte, att Sven-Olov inte passade henne så bra. Gertrud flyttade från Pater Nostervägen till Bivägen 8 i Älvsjö. Det var inte bara ett rum där utan ett rum och "kök", alltså en liten lägenhet.

Jag fortsatte laboratoriet och en ny publikation kom ut: Optical Resolution of L-Phenylglutaric Acid-A. Fredga and L. Westman, Acta Chem. Scand. 10, 477 (1956).

Hur jag finansierade min levnad vid den här tiden kommer jag inte ihåg i detalj, men jag tror knappast, att jag fortfarande hade kvar professor Fredgas enskilda anslag. Jag tog ytterligare lån och så småningom fick jag både amanuens- och assistenttjänster.

När Gertrud hade avslutat läsåret, reste hon hem till Skellefteå, och till midsommar åkte jag också upp dit.

Gertruds mamma Klara hade under många år lidit av dålig mage, och nu under midsommarhelgen blev det verkligen akut. Hon fick en kraftig magblödning och togs direkt in på lasarettet. Där fick hon naturligtvis ligga kvar. När vardagen kom, gick Gertrud och jag till vårt gamla ställe i Bonnstan, där vi låg och solade, vädret var vackert, och vi hade det verkligen underbart, om det inte hade varit det här med Gertruds mamma. Varje dag gick Gertrud upp till lasarettet, och sedan kom hon till mig där vid älven nedanför Bonnstan. I början av juli åkte jag hem till Åsele för att hälsa på mina syskon, innan jag skulle fara tillbaka till Uppsala igen. Det enda jag speciellt kommer ihåg från min vistelse hemma i Torvsjö är, att jag följde Gerda och Alvar till en dans i Yxsjö. De hade då sin första bil; en svart "Volkvagn". I Yxsjö träffade jag Viktoria och Holger Lindholm, som jag lärde känna i Dorotea 1948. Det här var sista gången jag var på dans i Yxsjö, där jag tidigare under ungdomsåren varit så många gånger. Till och med en gång då musikerna var Janne och Jakob Levi Mårtensson på fiol och Kalle Jonsson på gitarr. Det blev inte så bra dansmusik.

Jag hade telefonkontakt med Gertrud för att höra hur det stod till med hennes mamma Klara. Det var långt ifrån bra och till slut återstod bara operation. Jag åkte ner till Uppsala och arbetade på lab. En kväll gick Sven-Olov Lawesson, Berndt Sjöberg och jag till Stadshotellet, där det var dans, och det blev kvällen, då Sven-Olov träffade Valborg, som senare blev hans hustru. Gertruds mamma blev bara sämre, och den 6 augusti ringde Gertrud till mig och berättade att hennes mamma avlidit samma dag. Jag reste nu genast upp till Gertrud för jag

inbillade mig, att jag kunde vara ett stöd för henne. Begravningsakten den 12 augusti, var i gravkapellet på kyrkogården på Sunnanå. Officiant var prosten Anselm Lindström. Samlingen efteråt var på Perssons konditori. Robbe hade dubbel sorg, för det hade blivit slut mellan honom och Anita.

Jag åkte samma dag tillbaka till Uppsala igen, för jag hade fått ett anslag för att delta i Nordiska kemistmötet som skulle hållas i Århus, Danmark, och vi skulle rätt snart åka dit. Det var flera från "organ", som skulle dit; Lawe, Berndt, Göran Claesson med flera. Det var härligt i Århus. Vi bodde i studentbostäder och åt också i "kantin". En hel vecka pågick mötet. Förutom alla föredrag och symposier fanns det också tid att bese "Den gamle by" och "Mossmannen". En kväll var Sven-Olov och jag på en restaurang som hette Varna. Efter mötets slut åkte jag med tåg till Köpenhamn, där Gertrud mötte mig enligt vad vi tidigare bestämt. Vi var i Köpenhamn en dag och det regnade hela dagen. Gertrud förstörde ett par snygga skor i regnet.

På kvällen tog vi båten över till Landskrona, där vi fick härbärge hos Maj-Lis och Bengt.

Men nu var det slut på sommarledighet. Jag hade mitt i Uppsala och Gertrud sitt i Stockholm. Robbe kom nu ner till Stockholm för att bo hos Gertrud och gå i skola på Enskede Gymnasium vid Gullmarsplan. Det blev 2 år han bodde hos henne, innan han tog studenten 1958. Jag hade nu bestämt mig för att fortsätta studierna till en fil.lic-examen. I lic-examen måste man ha godkänt i två sidosämnen förutom huvudämnet, som för mig naturligtvis var organisk kemi. Jag valde analytisk kemi och biokemi som sidosämnen, och nu i september började kursen i analytisk kemi. Laboratorierna för analytisk kemi låg i källaren på kemicum. Chef för institutionen var laborator Nydahl. Den som ledde laborationerna var Lars-Henrik Andersson. Som lärobok hade vi Kolthoff-Sandell: Textbook of Quantitative Inorganic Analysis. Det här var en rolig kurs och den blev för mig senare i livet till verkligt stor nytta, för jag kom ju att undervisa i analytisk kemi på Tekniska Gymnasiet. Den 24 oktober fick jag kursen inskriven i tentamensboken. Vid sidan av lab på "organ" läste jag in analyskursen för att kunna tentera så snart som möjligt.

Den här hösten hände mycket i världen. Det var Ungernrevolten och Zueskrisen. Ungrarnas revolt slogs ner av sovjettrupper och president Nasser i Egypten nationaliserade Zueskanalen, och England och Frankrike slog till.

Efter analyskursens slut arbetade jag så mycket som möjligt på "organlab". För jag visste, att nästa termin skulle jag gå en kurs i biokemi.

När julen nalkades, åkte vi alla tre till Skellefteå; Gertrud, Robbe och jag. Det var nu första julen utan mamma Klara.

Jag får inte glömma att berätta att Gertrud och jag deltog i Nobelfestligheterna den 10 december. På grund av Ungerrevolten var inte festen i Stadshuset. Det var en enklare "mottagning" i Börshuset. Efter prisutdelningen i konserthuset var vi på studenternas fest i studentkårens lokaler på Holländergatan. Därifrån åkte vi buss med en uppvaktning till Börshuset.

1957

Första månaderna under 1957 präglades av högaktivitet. Det började med, att jag 14 januari tenderade i analytisk kemi för laborator Nydahl, och jag blev godkänd. Sedan fortsatte det med lab-kursen i biokemi för ett betyg i lic-examen. Kursen leddes av docent Bo Malmström. Vissa försök vi gjorde var besvärliga för mig. Vi skulle ta njurar från stora skeppsråttor, och då gjorde jag något, som jag inte brukar göra. Jag smet! Men bara under den tid som själva

operationen pågick. Vissa laborationer gjorde jag ihop med en student som hette Karl-Erik Eriksson. Han var från Malmön på västkusten, och han sjöng och spelade gitarr men han var i många stycken mycket okunnig. Icke desto mindre blev han sedermera professor på Träforskningsinstitutet. På kursen hade vi en assistent som hette Anders Hedbom. Han blev lektor i Visby. Den 22 februari var kursen slut, och då hade vi en trevlig avslutningsfest på Västgöta Nation. En av studenterna i kursen var Ylva Ramström. 10 år senare blev vi arbetskamrater på Åsö gymnasium i Stockholm, men då hette hon Ylva Pettersson. Den 26 februari fick jag också laborationskursen i organisk kemi för fil.lic-examen godkänd och samma dag skrev professor Fredga in betygen utmärkt i kemi i min tentamensbok. Betygen utmärkt är detsamma som fyra betyg.

Den här våren flyttade Gertrud från Bivägen 8 till Pukslagargatan 63, där Ulla och Yngve Norberg bodde. Det var Robbe som först hade sett, att ”den där som bygger nytt hus på Pukslagargatan måste vara från Skellefteå”. Gertrud hade också lagt märke till att ”den där dörren på källarplanet måste leda till ett uthyrningsrum”, och en vacker dag knackade hon på och frågade. Mycket riktigt rummet var till uthyrning ledigt. Där fanns också egen toalett. Det hela resulterade i, att Gertrud hyrde rummet och Robbe fick ta ett rum på boplanet. ”Kök med kokplatta” inrättades i tvättstugan. Ulla och Yngve var nygifta. Han var från Gummarksnoret utanför Skellefteå och Ulla hade anor från Värmland. Vi blev för all framtid goda vänner. Jag bodde fortfarande på Slöjdgatan 14 i Uppsala. Min värd Herman Tapper blev sjuk och kom in på Akademiska sjukhuset. Det var något allvarligt fel med bukspottskörteln. Han blev inte bättre, och det dröjde inte så länge till han dog. Detta var en ny tragisk händelse i min närhet. Gertrud och jag deltog i begravningen. Mitt arbete på ”organlab” hade alltid hög prioritet, när jag inte gick någon kurs eller läste för tentamen, för arbetet skulle ju leda till en lic-avhandling.

Till valborgsmässoafton kom IngaBritta och Arne Jansson med Gertrud till Uppsala för att fira våren. Jag hade hyrt logi för oss på Vårdsätra. Arne hade en ny svart Volkswagen och det var jag som satt vid ratten ut till Vårdsätra. Han har många gånger sedan tråkat mig för den här körningen. Jag var naturligtvis nykter, men jag var ovan vid bilen. Trevligt hade vi i alla fall. Dagen därpå (1 maj) var på trädgårdsparty med Ragnhild och Börje Östman och Elisabeth och Berndt Sjöberg.

Den här våren var det också andra saker på gång. Jag hade fått pengar för att delta i en stor kemikongress i Paris, och sedan var jag en av dem som skulle få göra en månads lång resa i USA med SYNFF (Sveriges yngre naturvetares förening).

Till midsommar var Gertrud och jag bjudna till Siv och Harry Lundberg, som hade köpt ett hus i Roslags Näsby Gertrud var där före mig, men då jag kom hade jag en glad nyhet. Jag hade sökt ett stipendium ur Helge Axelsson-Jonssons stiftelse och nu hade jag fått meddelande om att jag tilldelats ett stipendium på 2000:-. Gertrud gladdes med mig. Vi hade trevligt hos Lundbergs. Efter midsommar började vi planera för en lång utlandsvistelse; först Paris, sedan USA för mig och Nice för Gertrud.

I mitten av juli for vi med tåg till Paris. Kemikongressen hölls på Sorbonne, så Gertrud och jag tog in på ett hotell i närheten. Hotellet låg på Boulevard Saint Michell och hette Hotel Saint Louis. Gertrud och jag delade rum, men värdinnan poängterade nogsamt att Gertrud var mademoiselle Boström.

Medan jag deltog i föreläsningarna på dagarna, spanade Gertrud efter vad vi skulle roa oss med på kvällen. Vi hade en härlig tid i Paris. En kväll var vi på teater och såg en operett. Vi

satt längst upp på de billigaste platserna. Det var varmt och klabbigt, så då vi kom ut från teatern hade min mohairkostym skarpa ”pressveck” överallt.

Efter 14 dagar skiljdes våra vägar. Gertrud åkte söderut mot Nice, och jag reste norrut till Köpenhamn, där jag skulle stråla samman med övriga resenärer till USA.

Vi samlades på Rådhusplatsen och åkte ut till Kastrup. Flygbolaget var Icelandic Airlines (Loftleidir) och planet var en DC4. Vi gick ner i Stavanger, Reykjavik, Goose Bay (Labrador) och landade slutligen i New York, där vi fick inkvartering på Park Crescent Hotell vid Riverside Drive. I New York stannade vi ett par dagar, och var och en av oss kunde disponera tiden efter eget val. Jag var ute i stadsvimlet själv eller solade på hotellets tak. En dag var jag i Radio City Music Hall och såg filmen Silkstockings med Syd Charisse. Jag lämnade in kostymen till kemptvätt och det var förvånansvärt billigt.

I hela resan hade var och en av oss (25 personer) satsat 1000: - alla övriga kostnader betalades av The Sweden-America Foundation och American Scandinavian Foundation. Vi fick därutöver en rundligt tilltagen summa till fickpengar. Syftet med resan var att se institutioner och industrier i östra delen av USA.

Resan gick över Princeton, Wilmington, Washington, Pittsburgh, Rochester (NY), Niagara Falls, Detroit, Boston, New York. Vi åkte buss, tåg och flyg. Från Niagara Falls till Detroit åkte vi buss genom Canada. Mellan Detroit och Boston var det flyg. I Boston-Cambridge besökte vi både Harvard University och MIT. Vid Harvard drack vi kaffe hos professor Woodward, som 1965 fick Nobelpriset i kemi. I Pittsburgh var några av oss på nattklubb och såg en floor show med Dinah Washington.

Innan vi lämnade New York för Europa, gick jag till världens största varuhus (”Macy’s”) och köpte lingerie åt Gertrud. Vi flög också nu med IAL. I Reykjavik gjordes nu ett längre uppehåll, och då tog vi taxi in till centrum av stan och tittade bland annat på ett varmbadhus, som värmdes av heta källor.

Det gick inte fort med DC4 propellerplan, men så småningom kom vi hem. När jag kom hem till Gertrud på Pukslagargatan 63 efter en månad i USA, bjöd hon på stekt sill med löksås.

Mycket gott. Resan som helhet var fantastisk. Vi fick se så många välutrustade universitetens institutioner och kemiska industrier. Representationsmiddagarna var så väl tilltagna att man inte orkade igenom allt.

När jag var tillbaka i Uppsala igen, måste jag först ordna med en ny bostad. Fru Tapper ville hellre hyra ut till en flicka, nu när hon blivit ensam. Varför vet jag inte. Då jag besökte henne efter en tid, verkade det som hon ångrade sig. Jag fick tag i ett rum längst upp på Norrlands Nation. Det var ganska ruffigt där, men rummet var billigt-600 kr/år. Den jag skrev kontraktet med var nationens andre kurator Gunilla Forslund från Skellefteå. Nationens förste kurator var Stig Strömholm. De två blev sedermera herr och fru Strömholm. Han har senare varit rektor för Uppsala Universitet.

Mitt rum på Nationen låg alldeles intill toaletten som alla andra (4-5 personer) använde. I en skrubbskåp fanns en kokplatta, där vi kunde koka kaffe och te. I andra änden av korridoren fanns en diskbänk. När Gertrud kom och hälsade på mig, tyckte hon att det var primitivt, men jag hade ju bott i timmerkojor, så för mig var det OK! Några av övriga hyresgäster i korridoren var Lennart Owén från Östersund, Todor Milanov (Bulgarien), Milan Ilic (Jugoslavien). Todor hade som extrajobb att läsa av meteorologstationen på Rackabergen. Milan blev läkare. Han gifte sig med en flicka från Tornedalen, som också läste medicin. Lennart blev sedermera studierektor på skidgymnasiet i Järpen.

Nu hade jag definitivt tjänst på organisk-kemiska övningslaboratoriet, men jag kommer inte ihåg om det var amanuens eller assistenttjänst. Emellertid var det så, att när tjänstgöringstiden var fullgjord arbetade jag på lic-arbetet. Nu läste jag också på tentan i biokemi. Stellan Hjertén och jag jobbade ihop och det gick alldeles utmärkt. Stellan var en snäll västgöte, och han var både begåvad och flitig, men så blev han också professor i biokemi.

En helg under hösten tog Gertrud med sig Ulla och Yngve Norberg till Uppsala. Det var fest på Norrlands, och eftersom jag bodde i huset, var det naturligt att delta i den. För nattlogi hade jag hyrt rum åt oss fyra ute på Vårdsätra, som är en friluftsgård ägd av studentkåren. Där finns en del övernattningsrum som studenterna kan hyra.

När Gertrud kom ensam till mig, gick vi ofta till föreställningar på Stadsteatern, och på bio gick vi förstås. I centrum av Uppsala fanns det på den här tiden sex biografier inom ett litet område.

När det blev juluppehåll åkte jag till Gertrud i Stockholm. Oscar B. kom från Skellefteå, så vi blev fyra personer som firade julafton i källaren på Pukslagargatan 63. Robbe var ju också med. Gertrud stod nog för hela spenderingen, det blev i alla fall trivsamt och minnesvärt.

Under höstterminen 1957 hade Josse Mitchell och jag undervisning vid Uppsala studentkårs och SYL: s kompletteringskurser i kemi. Det var "latinstudenter" som skulle komplettera kemi för realgymnasiet. Josse hade teorilektionerna och jag hade laborationerna. Vi höll till i praktiska realskolans lokaler. Där träffade jag min fysiklärare från TGS Gustav Rosander, och en annan kemilärare Stig Ossian Eriksson. Han blev sedermera skådespelare och regissör och har under senare år setts i "Fångarna på fortet" i TV 4.

1958

Tillbaka i Uppsala satte jag igång med slutspurtin inför tentamen i biokemi. Den 17 januari satt jag framför nobelpristagaren Arne Tiselius, som genom frågor och diskussioner undersökte, om jag hade kunskaper nog för ett betyg i biokemi i lic-examen. Det hade jag tydligen, för jag blev godkänd. Men han såg ju, att jag var närmare 38 år gammal och undrade över vad jag sysslat med tidigare. Jag förklarade att jag inte påbörjat studierna förrän jag var 22 år, och därmed var han "nöjd" och tyckte, att det var ett stort steg från skogsarbetare.

Under den här terminen arbetade jag för fullt med att slutföra licentiatarbetet. Den skrivna sammanfattningen, som hade titeln: Stereokemiska studier över 1.2.3.4-tetrahydro-1-naftoesyra och några alfa-fenylsubstituerade karbonsyror, skulle enligt bestämmelserna ligga till påseende under tre veckor på institutionen. Den 2 juni 1958 satte professor Fredga betyget berömlig på mitt arbete, och därmed hade jag bara sluttentamen kvar. Men mycket annat skulle hända denna vår och sommar. Det viktigaste som hände i maj månad var, att Robbe tog studenten vid Enskede Gymnasium. Vi var där och tog emot honom på skolgården. Siv Lundberg gav honom en vetekrans som det stod "nybakad" på. Yngve körde honom i Volkswagen till Pukslagargatan 63, där det var mottagning. Robbe ryckte sedan in till militärtjänst i Sollefteå.

En annan viktig sak hände i maj, Gertrud och jag tog ut lysning. Vi hade en liten mottagning hos mig i Uppsala. Nu planerade vi för fullt för själva vigseln. Det skulle vara enkelt. Vi hade svårigheter att få tag i präst och vigsellokal. Till slut blev det så, att vi sökte oss mot Norrort. Siv och Harry Lundberg skulle vara vittnen och de bodde norr om stan. Prosten Werner lovade att viga oss i Danderyds prästgård den 28 juni 1958.

Gertrud hade ny, ljus dräkt och en vacker hatt. Jag hade min blåa mohairkostym. Sedan vi hämtat brudbuketten i Örby åkte vi buss in till stan till en fotograf på Kungsgatan. Siv och Harry skulle hämta oss med bil på ett avtalat ställe på Sveavägen. Robbe skulle också komma dit. Medan vi väntade gick vi in på ett konditori och drack kaffe. Vi blev hämtade och åkte sedan till prästgården och lovade varandra evig kärlek. Gertrud var så vacker.

Under den här tiden pågick också VM i fotboll i Stockholm. Jag var på Råsunda och såg matchen mellan Sverige och Sovjet, vilken Sverige vann med 2-0. Vårt lag avancerade ju till final mot Brasilien som skulle spelas dagen efter vår bröllopsdag. Efter vigseln åkte vi till Stallmästargården, där bröllopsmiddagen intogs. Om jag minns rätt fick vi ”full corse”, det vill säga förrätt, huvudrätt, dessert med kaffe och dryck. Vi var fem personer. Och det hela gick på 157 kronor. Vi blev i alla fall ordentligt gifta. Samma kväll satte vi oss på tåget för resa till Römö på Danmarks västkust för att vistas där i 14 dagar. Resan gick i 3:dje klass, så vi hade skilda sovvagnar. Efter vår ”bröllopsnatt” träffades vi på färjan Göteborg-Fredrikshamn och åt frukost. Tåget söderut genom Jylland gjorde uppehåll i Vejle, och då gick jag in i stationshuset och fick se lite av finalen på Råsunda som sändes på TV. På kvällen kom vi till Skaerbeck, där vi sov över för att morgonen därpå åka över till Römö och hotell Lakolk, där vi stannade 14 dagar. Helinackordering kostade 19 kronor per dag och person. Vädret var huvudsakligen vackert, så vi var riktigt bruna efter vistelsen där. På hemresan stannade vi till i Danmarks äldsta stad Ribe. Resan norrut gick direkt till Åsele. Under en dags uppehåll i Stockholm gick Gertrud in till frisören på hotell Carlton och fick en klippning av herr Martin, som hon sedan gick till i många år. I Åsele och Vilhelmina hälsade vi på hos alla mina syskon. Då vi var hos Åkes i Långvattnet fick Gertrud blåskatarr, så hon måste uppsöka läkare i Åsele. Lilly, som var läkarsekreterare, hjälpte henne till detta. En dag var vi hos Eriks i Svartbäcken, men Signhild var inte hemma. Hon låg svårt sjuk på sjukstugan. I Åsele blev vi också bjudna till Ingegerd och Olle Edén. Olle var min tremänning och lumparkompis och Ingegerd (Marklund från Bureå) var Gertruds skolkamrat från realskolan. Medan vi gästade hos Tykos körde vi med deras bil och tittade på Storforsen i Ångermanälven. Där är numera ett kraftverk. Då vi var hos Gerda och Alvar i Mårtenslund, åkte Gerda, Gertrud och jag med Alvars bil till Almsele och tittade på en konstutställning hos en konstnär som hette Engebrand. Hela vistelsen avslutades med att vi var i Idvattnet på Helges 50-årskalas den 1 augusti, och där fick vi också träffa Ragnar. Nu hade Gertrud blivit introducerad i min släkt, under lång tid hade hon svårt för att hålla reda på alla släktförhållanden.

Nu fortsatte vår odysse till Skellefteå för besök hos Oscar, som ännu så länge var ensam. Vi följde med honom på en affärsresa till Norrbotten. I Kalix köpte jag en ring till Gertrud. Under vistelsen i Skellefteå var vi i Skelleftehamn och hälsade på familjen Gustav Sundqvist. Innan det bar åter till Stockholm, skulle Gertrud och jag fara till Mary och Erik Ellborg i Holmsund. Oscar hade börjat träffa Greta i Umeå, och då han skulle köra dit, åkte vi med. Men nu hade vi också fått bud från Åsele, att Signhild avlidit, då ville jag fara hem till begravningen. När vi väl var i Umeå åkte Gertrud till Holmsund och jag tog bussen till Åsele. Efter begravningen åkte jag tillbaka till Umeå och Holmsund. Visserligen hade vi haft mycket trevligt under den här ”påhälsningsturnén”, men det kändes på sätt och vis skönt, då vi intog sovvagnsplatserna i Umeå för resa söderut mot Stockholm och till det vanliga livet. Gertrud skulle börja läsåret i Bäckahagens skola, och jag hade tjänstgöring som assistent på övningslaboratoriet.

Sven-Olov Lawesson hade återkommit efter ett år i USA, där han varit forskare vid ett universitet i trakten av Chicago. Mot slutet av sin vistelse där deltog han i en kemikongress, och där hade han mött en ung assistant professor från University of Illinois i Urbana, Illinois, som hette Kenneth L. Rinehart Jr. Han hade uttalat en vilja att ta emot någon från Sverige som forskningsassistent. Sven-Olov tjatade med mig om, att jag skulle skriva till Rinehart. Jag tyckte att jag var för gammal för ett sådant äventyr. Andra från vår institution som varit över (Lawe, Forsblad, Sjöberg) var 6-12 år yngre än jag. Men Sven-Olov framhärjade. Till slut sa jag till honom ”om du skriver brevet åt mig, så att jag bara behöver renskriva det och skriva under, då skall jag skicka det”. Så blev det, och jag fick ett positivt svar. För ett år skulle jag få 5640 dollar. Att det blev så ojämn summa berodde på att en del var resebidrag. Jag blev alltså antagen som ”research associate” för ett år med början så snart jag var färdig med min lic-examen.

Jag hade slutexamen i organisk kemi kvar, och så snart min tjänstgöring på laboratoriet var slutförd, satte jag igång ordentligt med läsningen. Litteraturen var: Fieser & Fieser: Organic Chemistry och Müller: Neure Anschauungen der Organischen Chemie.

Gertrud och jag hade talat om, att jag skulle vara hos henne, medan jag tentamensläste, och vi försökte det också ett tag, men jag fick ingen ro. Det hela slutade med att jag åkte tillbaka till Uppsala och min egen studerkammare. Vi träffades dock varje helg. En helg då jag var hos Gertrud och vi kom hem till Pukslagargatan efter att ha sett Carmen på Operan, kom Yngve emot oss glädjestrålade och berättade att han fått en son; Ola. Studierna och planeringen för USA-resan fortsked. Eftersom jag hade ett kontrakterat arbete där kunde Gertrud åka på emigrationsvisum. Nu först skulle vi åka hem till Oscar i Skellefteå och fira jul. Robbe var nu också i Uppsala, så det blev Gertrud, Robbe och jag som följdes åt till Skellefteå. Oscar hälsade oss hjärtligt välkomna. Från Umeå kom Greta Jonsson med dottern Margot, så vi blev ett stort gäng. Margot, som bara var 15 år, hade nog hellre stannat i Umeå, där alla kompisar fanns. De stannade bara över juldagarna, men vi var kvar in på nyåret. Jag hade min tenta att tänka på, så därför försökte jag läsa så mycket som möjligt. För att få läsro gick jag till biblioteket och satt där och läste. I läroboken på kapitlet steroider står skrivet ”Skellefteå Stadsbibliotek 29.12.58”.

Det bör väl nämnas, att VM-finalen i fotboll mellan Brasilien och Sverige på Råsunda, som jag såg lite av i TV i Vejle på Jylland, slutade med seger för Brasilien (5-2).

Tjänstgöring på org.kem.övningslab

1/1-31/7 1958 1:e amanuens

1/8-31/12 1958 1:e assistent.

1959

När jag var tillbaka i Uppsala, satte jag igång med slutspurten för tentamen, och jag läste igenom böckerna ännu en gång. Det hela slutade med att jag fick följande inskrivet i min tentamenbok: ”Att studeranden Fil.mag.Lars Westman, Norrl. denna dag avlagt tentamen i kemi (organisk kemi) för betyget berömlig i filosofie licentiatexamen, betygas Uppsala 29 januari 1959”. Arne Fredga.

Det hade nu gått ganska precis 16 år sedan jag funderade, om jag skulle återgå till skolan i Vindeln eller om jag skulle stanna hemma och arbeta i skogen. Av dessa år hade två gått åt till sjukdom och ett till arbete på Rifa. Min totala studieskuld var nu 21000:- . När examen var

klar överfördes eventuella olika lån till ett enda statsgaranterat lån, och så avskrevs 25 %. Mitt kvarvarande lån blev alltså 15750:- .

Gertrud den snälla bjöd på Berns. Det var Robbe, Ingrid Baltzari, Irma Anjou (Gertruds kusin), Gertrud och jag. Josefine Baker uppträdde.

Nu var detta med studierna över. Nu gällde det att ordna med resan till USA; skaffa visum, boka flygbiljett och dyligt. Sedan gällde det att packa vettigt, för vi fick inte ha med mer än 50 kg tillsammans. I slutet av februari flög vi med SAS från Bromma flygplats. Några av Gertruds arbetskamrater kom och vinkade av oss. Det blev en dryg flygresa. I New York byte till TWA, som tog oss till Chicago. Och där nytt byte, nu till ett ganska litet flygbolag med DC3-flygplan; Orzak Airlines. Efter ett dygns flygresa kom vi till Urbana-Champaign helt utslagna. Vi fick ett rum på hotell Tilden Hall, och vi sov 13 timmar i sträck. När vi väl vaknat och kommit igång igen, upptäckte vi att vi hade för varma kläder. Vi sökte oss till University of Illinois och Noyes lab, där vi träffade professor Rinehart. Det kändes onekligen lite pirrigt att jag från Torvsjö skulle komma ut i stora världen på det här sättet. Mötet med Rinehart och med institutionen var blandade känslor. Kenneth L. Rinehart Jr (KLR) var relativt ung- kanske 10 år yngre än jag – inte så lång man, men han såg vänlig ut. Institutionen verkade gammal och sliten. Efter ett kort samtal lämnade vid Noyes lab och koncentrerade oss på uppgiften att hitta en bostad. Jag kommer inte ihåg, om vi tittade på annonser i en tidning eller om vi gick till någon studentrumsförmedling, men vi fick en adress att gå till, 705 West Main Street. Där fanns ett rum med kokvrå och en bäddsoffa, och det tog vi. Våra värdar blev Mr and Mrs Corbet.

På laboratoriet skulle jag arbeta med en relativt ny metallorganisk förening, som kallades Ferrocen. (en förening mellan cyklopentadien och järn). Jag började med litteraturstudier. En rysk kemist med namn Nesmeyanov hade arbetat med den här föreningen och därför var en hel del litteratur på ryska. En del fanns dock översatt. Jag kom igång bra med arbetet och vi började trivas. Rinehart hade många medarbetare i sin grupp-10-15 personer. 2 var tyskar. Det var Klaus Strigler från Freiburg och Heinrich Grubert från München. Några andra var Stanley Golberg, James Beck, T. Culbertson, Tom Kinstle, D.Gustafson, Tom von Aucken. De flesta arbetade med tetracykliner (antibiotika).

Rätt snart kom våren och värmen. På fritiden brukade Gertrud och jag gå till Crystal Lake Park, ett litet friluftsområde, men sjön var långt ifrån kristallklar. Gertrud upptäckte att hon inte tålde lukten av kött. Det var ett tecken på att Eva var på väg. Vi tog nu kontakt med en läkare på Carle Memorial Hospital som hette Stevens. Han tog hand om Gertrud under hela graviditeten. Vi hade planer på att göra en resa under sommaren, och därför började vi spara av min lön. Ursprungligen hade vi tänkt, att Gertrud skulle kunna arbeta som lärare, för hon hade ju emigrantvisum, men på grund av Mc Carthy-lagarna kunde inte utlänningar få lärarjobb. De var sjukligt rädda för kommunismen. Vad vi betalade i hyra kommer jag inte ihåg, men jag minns, att vi handlade för cirka 12 dollar i veckan (ungefär 60 kronor).

På laboratoriet arbetade jag träget. Jag tog aldrig ledigt. De amerikanska forskarna stack ut och spelade golf, om det var fint väder. Några ferrocenkarboxylsyror hade jag framställt och separerat genom kromatografi på aluminiumoxidkolonn. Man såg substanserna bra på kolonnen för de var färgade (orange). Oftast gick jag hem och åt lunch. Ibland fikade vi på ett "shap" nära laboratoriet. Det var en avdankad student som kallades Charley, som drev kaffeshopen. Han tuggade tuggummi och tittade på "cartoons" hela dagarna bakom bardisken. Kaféet kallades allmänt "Charlies". Heinrich Grubert eller Heiner som han kallades brukade säga till mig "let's go to Charlies", och så gjorde vi det.

Gertrud fick kontakt med ett gäng, som kallades Chem´s wives”. Det var alltså kemisternas fruar som träffades och utbytte tankar och erfarenheter. Det var inte bara amerikanskor. En var från Indien och en från Island. Men Gertrud var nog mest med Marsha Looker från Ohio. Ovanför oss bodde en musikstuderande som hette Joan Brown. Hon var från Edmonds utanför Seattle. Henne blev vi goda vänner med. Hon hade en stor De Soto. En gång var vi och lyssnade på hennes elevuppspelning på piano. Då fick vi träffa Igor Stravinskys son, som var pianolärare där.

När sommaren kom blev det fruktansvärt varmt och fuktigt. Man gick klabbig hela dagarna. Vi hade inte aircondition i rummet så på nätterna låg jag och ”fläktade fram och tillbaka” med dörren. På labbet hade vi fönster i taket, så kallade ”skylights”, så vi hade nog 35° varmt. När jag extraherade med eter försvann det mesta ut i rummet. Eter kokar vid 36° C.

I juni åkte KLR till Europa och till ett kemistmöte i München. Under tiden skulle vår grupp lämna rapport över forskningens fortskridande till anslagsgivaren Wright- Patterson Air Force Base, Ohio. Rinehart gav mig i uppdrag att skriva denna rapport. Först måste jag ta uppgifter av alla berörda i forskargruppen och sedan sammanställa, och sedan skicka iväg rapporten. När KLR var tillbaka, visade jag honom rapporten, och då sa han bara ”terrific”. Jag kände inte till innebörden av ordet, så då jag kom hem till Gertrud och slog i lexikon och läste, att det betydde ”fruktansvärt” blev jag mäkta bedrövad. Senare lärde jag mig att det också kunde ha en positiv innebörd.

Under 14 dagar i juli gjorde vi resan västerut, som företogs med tåg. Från Chicago åkte vi med The Santa Fe railroad, och det var meningen, att vi skulle ha sittvagn hela vägen, men det blev för jobbigt. Då hyrde vi Pullman, det vill säga sovvagn som var bemannad med ”betjänt”. I Grand Canyon kopplade vagnen ifrån över en dag, då vi disponerade den som bostad medan vi såg oss omkring. På kvällen kopplades den på tåget igen och vi fortsatte mot Los Angeles. På tåget träffade vi en Mrs Johnson som bjöd oss till Glendale- en förstad till LA. I Los Angeles var vi två dagar, bodde i en svit på ett hotell, och det var förvånansvärt billigt. Just då var Gertrud mycket trött. Under en rundtur med buss i stan sov hon mest hela tiden. Bussen körde till Santa Monica och över Beverly Hills, förbi Coconut Grove och naturligtvis såg vi de ”berömda fotavtrycken”.

Från LA fortsatte vi med tåg mot San Francisco, men med uppehåll i Yosemite Valley, där vi låg en natt i tält. Vi gjorde en rundtur genom naturreservatet, där vägen gick genom ett träd. På resan norrut träffade vi en Mr Sharp, som sedan i San Francisco bjöd oss på restaurang, och då åt jag svärdfisk. Här var vi på Fischermans Warf och åt hummer, och naturligtvis åkte vi cablecar. Tågresan fortsatte norrut genom Oregon till Seattle, där Joan hämtade oss. Vi gästade hennes hem några dagar, då vi försökte bada i Stilla havet, men det var kallt. En dag fick vi åka med Joan upp på Mount Rainer. När vi vände österut igen, åkte vi med The Greate Northern Railroad över Spokane, Montana, North Dakota till Minneapolis. Här gästade vi Gertruds tremänning Elisabeth Bodine och hennes man Crain. Med dem fick vi följa med till Taylors Falls där Karl Oskar och Kristina i utvandrarerna gick iland vid ankomsten till Minnesota. Crain bjöd oss till en restaurang på andra sidan gränsen till Wisconsin. Vi åt grodlår. Han visade också en kyrka som var byggd som en rotunda , där prästen i centrum roterade, så att han kunde se hela församlingen. Elisabeths syster Margareta som också fanns i Amerika kom på besök. Båda blev kvar över there. Sista etappen gick fortfarande med tåg till Urbana-Champaign. Vi hade tagit en del ”slides” på resan och en kväll kom några kompisar från lab. Och tittade på dem hemma hos oss.

En lördag-söndag i augusti åkte Gertrud och jag till Chicago för att se något av den staden. Det var för ovanligheten ganska svala dagar. Det mest intressanta som vi såg var The Science and Industrial Museum. Där fanns till exempel The Spirit om St Louise att beskåda. För övernattnings försökte vi finna ett YMCA eller liknande, men lyckades inte med det. Till slut tog vi in på hotell Hilton och tog det billigaste rummet högst upp under takåsarna.

Inom universitetsområdet i Urbana försiggick en hel del kulturella aktiviteter. Vi åhörde en konsert med Marian Anderson och en med Philadelphia Symphony Orchestra dirigerad av Eugen Ormandy. Vi hörde också ett föredrag av Adlai Stevenson.

Under våra dagar i Chicago var vi på The Schubert Theatre och såg en operett; ”The Music Man”.

I september var vi och såg en match i ”fooball” mellan University of Minnesota och University of Illinois. Det var första gången jag såg ”cheer girls”. Kvällen innan besåg vi ett så kallat ”pep rally”, där båda lagens anhängare ”häcklade” varandra. Vi råkade komma i närheten av skyltar, på vilka det stod ”go home Swedes”. Rätt snart förstod vi, att det inte gällde oss utan studenterna från Minnesota.

En kväll i oktober gick jag med ”killarna” från lab till ”Wigwam” för att fika. När jag kom hem, sa Gertrud direkt att hon hade fått värkar, och efter ett tag åkte vi till sjukhuset. Doktor Stevens kom genast, och Gertrud fick lumbalanestesi och Eva föddes den 21 oktober 1959. Eva var slät i hyn och hade öppna, klara ögon. Allt gick bra, och snart var vi hemma igen. Eva fick genast en egen läkare, doktor Perucca. Elva dagar efter förlossningen måste Gertrud snabbt in på sjukhuset igen. Det visade sig att placentan inte var ordentligt borttagen, och det blödde ymnigt. Hon fick genomgå en skrapning och fick därefter två ”pints” blod. Jag var hemma med Eva och matade henne med ”similac”. Hon grät och jag grät. Till slut gick det bra. Gertrud kom hem och blev starkare och starkare. Gertrud ammade Eva, något som var ovanligt i USA, där mammor fick sprutor för att stoppa mjölkproduktionen. Gertruds väninnor strömmade till och anordnade en ”baby shower”, det vill säga kom med kläder och dylikt till babyen.

Arbetet på laboratoriet fortskred som vanligt med framgångar och misslyckanden. I mitt arbete använde jag mycket butyllitium och därför gjorde jag stora ”byttor” med detta reagens. Kemikalierna hämtades från ett stort förråd, som sköttes av en heltidsanställd person. All glasapparatur hämtades från ett förråd, som förestods av en Mr Murrel. Han hade ett eget hus med trädgård ungefär mitt emellan laboratoriet och 705 West Main Street. Då jag passerade där, fick jag ofta stora bifftomater från trädgården.

Till Thanksgiving Day i november fick vi besök av Karin och Ingemar Forsblad från Kalamazoo i Michigan. De körde bil, trots att det var 50-60 mil till oss. Vid den här tiden hade vi flyttat till en större lägenhet, som bestod av rum, kokvrå och ett sovutrymme. Vår adress var nu 110 South Gregory. Jag kommer inte ihåg hur vi ordnade för Forsblads övernattnings. Kanske sov de på hotell. Det var i alla fall roligt att ha dem hos oss. Till jul blev vi bjudna till dem. Vi tänkte ta flyget för vi hade ingen bil. Det gick inte att få tag på någon ”babykorg”, som finns här hemma, och därför köpte vi en vanlig avlång korg, som Gertrud fodrade med tyg och så satte vi på handtag av snören. Vi flög med Orzak Airlines till Chicago och bytte där till planet till Kalamazoo. Vår korg för Eva tilldrog sig stor uppmärksamhet, ty den var mycket ovanlig. Nu kan jag också nämna att den baddräkt Gertrud sydde åt sig, då hon hade stor mage, beundrades också mycket. Om vi hade haft något affärssinne, kunde vi ha lanserat dessa båda ting i USA och vid det här laget varit ”stormförmögna”.

I alla fall blev vi väl mottagna av Karin och Ingemar. Och vi hade ganska nära en svensk jul. De är fortfarande kvar i Kalamazoo. Ingemar har jobbat på UpJohn Company, men är numera pensionerad. Deras barn är visst helt amerikaniserade.

I juni 1959 var vi på ett party just den dagen Ingemar Johansson mötte Floyd Patterson. De närvarande blev mycket snopna då Ingemar vann, men Gertrud och jag jublade. Innan jag lämnar 1959, måste jag berätta om KLR: s glöggparty, eller som han sa "glockparty". Vid studier i Berkeley hade han träffat en svensk flicka som hette Olga. Hon hade lärt honom att göra glögg, och nu hade han tagit upp detta som sed att bjuda sin forskargrupp på glögg inför varje jul. Han hade också lärt sig lite "svenska". När han bjöd på påfyllning sa han; "Vill du ha en tvåta glock"? Det var i alla fall vänligt.

I Urbana såg vi filmen "Sommar nattens leende". Den var översatt med textremsa, men översättaren hade inte fångat allt, så när vi skrattade vände sig folk om och tittade på oss. När jag tvättade på "Quicky Washie", träffade jag en ung amerikanska med bömiskt och svenskt påbrå. Hon kunde ramsan: Tummetott, slickepott, långeman, gullebrann och lille petter speleman".

1960

Det viktigaste som hände under vårvintern var dopet av Eva. Det skedde i en luthersk kyrka i Urbana den 20 mars 1960. Allt var så fint och vår dotter fick namnet Eva Isabella. Efteråt hade vi kaffe hemma hos oss. Fem dagar efter fyllde jag 40 år, men det väckte ingen uppståndelse. Förmodligen fick jag en present av Gertrud, men vad det var har jag glömt.

Något senare på våren följde jag med några från vårt lab. till en kemistkongress i Cleveland, Ohio. Klaus Strigler och jag bodde tillsammans på YMCA. På kongressen träffade jag en stockholmskemist som hette Åke Jönsson, och en tysk vid namn Gottfrid Juppe, som var i Uppsala 7 år tidigare. Det märkliga med honom var att han på 5 månader i Sverige lärde sig flytande svenska, och nu efter 7 år växlade han obehindrat över till svenska då vi pratade med varandra. Klaus och jag tänkte att vi skulle gå på någon teater, det fanns inte, så vi hamnade på en "burlesk show". Vi åkte bil till Cleveland, en sträcka på 70-80 mil, så det blev drygt. Det jag bäst minns från den här vistelsen är föreläsningar av Carl Djerassi; professor vid Stanford University och H.C. Brown; Nobelpristagare 1979. Luncherna på en restaurang på en brygga i sjön Erie kommer jag också väl ihåg.

Under våren var vi med på många picknicks, särskilt en med Don Borders och hans fru minns jag väl. En söndag åkte vi bil med några till Illinois huvudstad Springfield. Det var trevligt, men det som oroade oss var, att vi hade lämnat Eva hemma hos några vänner. Sedan har jag tänkt. Hur skulle det ha blivit för Eva, om vi hade omkommit i en bilolycka under den här turen? Vad vi främst fick se den här dagen var en sorts "ursprungsstad", där Abraham Lincoln varit "postmästare".

Vi såg också en vacker park med bland annat skulpturer av Milles. Jag hade förlängt kontraktet med fyra månader-mars till juni- och när dessa månader började vara till ända fick jag bråttom att redovisa allt jag gjort så att någon annan kunde ta vid om det ansågs fruktbart. Mitt arbete hade redovisats något i Tetrahedron Letters. Som ett bidrag i en festskrift till professor Arne Fredgas 60-årsdag 1962 publicerades en artikel i Acta Chemica Scandinavica 16 (1962) 1199-1205: Lars Westman and Kenneth L. Rinehart, Jr; An Optically Active Ferrocene Carboxylic Acid.

Under terminen hade jag också i ett seminarium redovisat mitt arbete från Uppsala. Vi hade nu bestämt, att vi skulle resa från Urbana i slutet av juni. KLR hade rest till Europa, och han skulle senare under sommaren vara i Stockholm på KI och lära sig organisk masspektroskopi. Sverige var föregångare på den tekniken.

En del av våra tillhörigheter skickades med båt från Chicago. Resan hem företogs med flyg från Urbana till Chicago och vidare till Washington, där vi stannade ett par dagar. För vår sightseeing i Washington DC tog vi taxi runt stan. Vi besökte Arlingtonkyrkogården och Capitolium, Washington monuments och Lincoln memorial.

Just när vi var här, gick andra matchen mellan Ingemar Johansson och Floyd Patterson. Vi ordnade barnvakt åt Eva genom hotellets försorg och gick ut för att om möjligt få biljetter till någon biograf, som visade matchen. Turligt nog fick vi inte tag på några biljetter, så vi kom tidigt hem, Eva hade vaknat och grät hjärtskärande. Barnvakten var negress, och det blev alltför stor kontrast för Eva. Man kan undra, om hon tagit skada av detta?

Mellan Washington och New York åkte vi tåg. Eva väckte mycket häpnad, när det visade sig, att hon kunde sitta vid matbordet i restaurangvagnen och äta själv. I New York bodde vi hos Inger Hellström, som hade lägenhet i Italienkvarteren. Inger hade varit gift med en amerikan och hette då Betham, men nu var hon skild och hade återtagit sitt flicknamn.

Medan vi disponerade hennes lägenhet, bodde hon hos en ”kille” i Bronx. Inger var guide på FN, och en dag visade hon oss omkring där. Två kvällar ordnade vi barnvakt hos en ”italiensk matrona” och gick på teater. Vi såg en pjäs som hette ”Between two thieves”- en ny rättegång mot Jesus, och så såg vi ”My fair lady” på Broadway. Naturligtvis var vi upp i Empire State Building. När vi gick i varuhus för att köpa med oss några presenter, visade det sig, att de saker vi tyckte om var tillverkade i Europa.

Då vi gick in i en fotoaffär vid Times Square hände något oväntat. Jag skulle köpa en filmrulle och betalade med en 10-dollarsedel. Expediten visade inget tecken på att ge mig tillbaka några pengar. Han sa bara, att den kostade så mycket. Då jag krävde pengar åter, gav han mig till slut en 5-dollarsedel. Men jag ville ha 2 dollar till, och det fick jag till slut. Han hörde att jag var utlänning, och trodde att vi var nykomna till USA, och då försökte han. Vi hade ju varit där i 16 månader, och jag visste att en filmrulle kostade ungefär 3 dollar.

Från New York flög vi med Icelandic Airlines. När vi skulle gå genom passkontrollen på Idlewild, hände något som höll på att ge oss ”dåndimpen”. Helt plötsligt sa de, att vi inte fick föra ut Eva ur landet. Vi hade tidigare skickat Gertruds pass till Sveriges konsul i Chicago, och han hade fört in Eva i passet. Passkontrollen nöjde sig inte med det. Men när vi förklarade att vi inte skulle återvända, gick det bra.

Planet var en DC4. Vi gick ner för tankning på New Foundland och i Reykjavik, där vi kunde gå in i flyghallen och sköta om Eva. I planet satt vi på stolarna längst fram, så att Eva kunde ligga vid våra fötter. Hon var så snäll. I Köpenhamn blev det byte till ett SAS-jetplan, och det var första ”flighten” med jettflyg.

Ulla och Yngve hade nog tänkt att möta oss på Bromma, men eftersom vi hade fått ett tidigare plan från Köpenhamn, hann de inte komma. Vi tog taxi och plötsligt var vi hemma hos dem. Det kändes skönt att vara hemma igen, och det var roligt att träffa familjen Norberg. Ola var nu drygt 1,5 år. Nu gällde det för oss att ordna lägenhet. Jobb hade jag fått. Under sista tiden i Urbana sökte jag arbete i Stockholm. Jag hade haft kontakt med FOA om ett jobb som analytiker, men det blev givet till en mera meriterad sökande. I långliga tider hade jag vurmat för att bli lärare, och då min hustru var lärare skulle det passa rätt bra med ett sådant arbete.

Då skulle vi få samma lediga tider. Därför hade jag redan från Urbana anmält intresse till Stockholms skoldirektion, och på det sättet fick jag tjänsten på Kärrtorps läroverk-ett försöksgymnasium med både enhetsskola och gymnasium. Gertrud hade stått i bostadskö i ganska många år, så vi hade blivit lovade en lägenhet, då vi kom hem till Sverige.

Det blev ändå något strul, men till slut fick vi en 4-rumslägenhet i ett nybyggt hus i Hagsätra med adress Glanshammargatan 45.

Eva hade varit så ”sterilt” omhändertagen, så då hon nu mötte lite mer bakterier fick hon ”torsk” i munnen. Vi fick ta henne till Samariterhemmet för behandling.

Efter några dagar hos Ulla och Yngve satte vi oss på tåget för att resa till Skellefteå. Vi hade sovvagn. Men vi satt uppe mest hela natten och beundrade den vackra naturen i Sverige. Morfar Oscar mötte oss vid stationen och det var ett kärt möte. Nu fick han ju hålla sitt barnbarn. Greta och Margot hade ju kommit från Umeå och flyttat in hos Oscar, men vi fick också plats. Här skulle vi nu träffa många och visa upp vår dotter. En söndag kom Mary, Erik och Anders från Holmsund, och då bjöd vi dem på middag på Margaretas matsalar. Under den här tiden var vi några gånger i Boviken. Josse och Greta kom med Joakim till Nygatan 34.

Efter tiden hemma hos morfar Oscar for vi med tåg till Lycksele. Där mötte Ragnar med bil och skjutsade oss till Vilhelmina, där vi gästade Barbro och Kjell. Under bilfärden gjorde vi uppehåll i Öravan och köpte korv till Eva. Nu hälsade vi på mina syskon i Vilhelmina, Idvattnet, Torvsjö, Mårtenslund, Svartbäcken, Åsele, Långvattnet, och sedan reste vi söderut mot Stockholm.

Gertrud skaffade sina möbler som varit magasinerade på Adelsö, och den 2 augusti flyttade vi in i Hagsätra. Efter någon vecka åkte jag till Uppsala och hämtade mina få ägodelar, som förvarats i kartonger i en skrubbe på Norrlands nation. Min vän Stig Åkerström körde hem grejorna åt mig. Jag kan ännu känna lyckokänslan av att ha fått ett eget hem, och ett nytt jobb. På radion spelade man ”sommar, sommar, sommar”.

Gertrud hade sängar, linneskåp, skrivbord, matbord med stolar, någon fåtölj och en vit sittsoffa med 2 karmstolar och 3 andra stolar. Vad vi köpte var en stoppad soffa på NK-kontrakt för 1289:- och ett soffbord på köpkort för 410:- .

Jag började min lärartjänst som extra adjunkt vid Kärrtorps läroverk och min lön var 1738 kronor/månad. Gertrud fick tjänst i Gällersta paviljongskola i Hagsätra. Hyran för lägenheten var 400 kr/månad. Skatten på min lön var 497 kr/månad. Som barnflicka fick vi en flicka Laila, som bodde i samma hus som vi. Tyvärr visade det sig snart att hon hade problem, och att hon inte var att lita på. Vi kunde inte ha henne kvar. Vi hade tur. Elnas och Åkes dotter Gun-Britt (18 år) var i Stockholm och arbetade på ett sjukhus. Hon var villig att komma till oss och ta hand om Eva på dagarna. På det sättet fick vi stadig hjälp ända till sommaren 1961. Gun-Britt bodde hos oss, och jag tror att hon reste hem till jul och kom tillbaka sedan.

Läsåret i Kärrtorp började med upprop 31 augusti. Jag skulle undervisa i kemi i klasserna RIII, RII, RIb, AI, 9g3 och i fysik klasserna RIa, R1b, AI, 9g4 med 26 veckotimmar under hösten och 22 veckotimmar under våren. Jag hade alltså 7 olika klasser med bortåt 200 elever. Kenneth L. Rinehart var på KI ännu. Vi hälsade på honom i hans bostad på Östermalm. Höstterminen förflöt, och jag kom mer och mer in i jobbet. Eva blev 1 år, och hon var så duktig. En skolkamrat till mig både från Vindeln och Skellefteå Paul Forsgren och hans hustru Gunvor bodde på andra sidan torget i Hagsätra. Vi var hemma hos dem, och de beundrade Eva mycket.

Hyreshuset som vi bodde i hade tre ingångar, och det var sex våningar högt. I samma hus bodde den numera kände advokaten Leif Silbersky. Mitt emot oss bodde Vera och Birger Ögren med barnen Birgitta och Lars. Vi och Ögrens bodde på 4:e våningen. På 5:e våningen bodde familjen Magnusson, som sedermera blev våra vänner.

Rektorn för Kärrtorps läroverk hette Erik Sjöberg, och han var teologie doktor. Det var en mycket fin man. En annan Sjöberg på Kärrtorp var Mats, jämtlänningen från Klövsjö. Han undervisade i matematik, men han var också rektors sekreterare, det vill säga för några timmars nedsättning i undervisningsskyldighet gjorde han skrivschema och vaktschema och skrev protokoll vid kollegium etc. Han var vänlig och tog sig an mig en del. Sedermera blev Gertrud och jag bjudna hem till Mats och hans hustru Barbro och sonen Per. De bodde i Bandhagen på den tiden. Han körde bil till skolan och många morgnar gick jag av tunnelbanan i Bandhagen och liftade med honom. Min åktid blev mycket kortare på det viset, familjen Sjöberg blev våra vänner och är det än.

Mats S var efter min pensionering rektor på min skola Åsö gymnasium.

Jag har glömt att berätta en sak. Strax innan vi skulle resa från Urbana, fick vi känna på vad en tornado är. Vi var i utkanten av den, men det stormade tillräckligt ändå. Vi gjorde som vi blivit lärda, öppnade fönstren och placerade oss intill den vägg varifrån tornadon kom. Det var hemskt.

Nöjesliv i Torvsjö med omnejd under min uppväxttid

Då jag börjar minnas i mitten på 1920-talet, fanns det redan en skjutbana och i anslutning till denna en skyttepaviljong. Det hade väl funnits en livaktig skytteförening, och det var väl den som hade arbetat för att få till stånd en skjutbana. Skjutbanan låg i nordväst från E.L Erikssons gård räknat, och den hade sträckningen i ungefär nord-sydlig riktning; förmodligen efter linjen mellan 2 skogsskiften. Markeringsgraven låg mot ”mellanmyrkullen” och från denna räknat fanns det skjutplatser på 100, 200, 300 meter. Då jag var getare var den fortfarande i gott skick, men jag har aldrig sett den användas. Alldeles i början av skjutbanan hade man byggt en paviljong. Den var byggd som en rotunda med taket som en topp. På den runda byggnaden hade man en liten utbyggnad för spelmännen, och den var försedd med snedtak. I centrum på det runda golvet fanns en lodrät pelare som höll upp taket. Det fanns inga glasade fönster men väl gluggar. Då vi refererade till den här byggnaden sade vi bara ”paviljongen”. Det fanns inte landsväg dit, bara en stig, men den var bred. Många årgångar ungdomar hade vandrat till dans där uppe på ”paviljongen”. För att komma dit gick man över Kristoffer Erikssons gård, förbi deras gårdssmedja och sedan stigen fram till dansbanan. Jag har några minnen av att ungdomarna i byn hade anordnat ”bjudningsdans på paviljongen”. Det var väl ungefär vid den tiden då Helge och Tyko (Westman) och Folke och Gottfrid (Isaksson) var i 20-årsåldern, alltså omkring 1930. Jag tror, att det var då man tog bort stolpen i mitten och förstärkte taket på annat sätt. Detta för att få större ”svängrum”. Vilka som var musiker på den här tiden vet jag inte, men det har berättats mig, att i tidigare skede var det de tre kusinerna Theodor Johansson, Otto Eriksson och Verner Flodin, som spelade fiol. Jag har ett minne av att det var ”inträdesdans” på paviljongen en gång. Det var riksspelman Jon Erik Öst och hans fru som ”hyrde” där. Han var ju under många år bosatt i Meselefors. Jag själv har aldrig varit med om någon större tillställning på paviljongen, men under senare delen av 1930-talet var jag förstas med, då vi ungdomar från byn helt apropå sa”skä vi ställ till baln”, och så tog vi en resegrammofon och drog iväg upp till paviljongen och dansade. Jag minns särskilt en gång, då Märta Eriksson skulle lära mig ”swing”. Sedermera brukade Bernhard spela åt oss. Sådana här lokala ”baler” kunde vi inte ha på paviljongen, när det var

vinter. Då frågade vi om lov i någon ledig stuga. Sådana tillfällen, som jag minns var Erik Johans stuga på Kristoffers gård i Manfreds "böninga" (sedermera Gottfrid Isakssons), och i vår bagarstuga (Westman). Och i Näversjöberg hade vi liknande träffar. Jag kommer ihåg, att vi dansade i Albert Danielsson "gamböninga", och då spelade Per Mattsson på grammofon. Det var Jungfrun på Junfrusund och liknande låtar. Ett minne som jag har från mellandagarna i början av 1940-talet, då vi körde häst till Näversjöberg och dansade hos "Konrads" (Kondrad Erikssons).

Min ungdomskamrat Mårten Mårtensson var med och hans fästmo Eva från Mattmar.

Det hände ibland att man selade en häst i den sena timmen och skjutsade hem någon tjej. Jag skjutsade Mary Lindberg från Sjöberg, Idvattnet, som var piga hos Ola Flemström på Rylanders torp, och en annan gång gav jag lift åt Gudrun Eriksson från Näversjöberg.

Till sist ska jag berätta, att då jag var 15 år, var jag med på en sådan här "kängskodans" i Gunnarsbo hos Anna och Gunnar Wahlström. Det stället finns inte längre.

En del nöjen ordnades av IOGT-logen 4764 Framtidshopp. Våren 1936, då jag låg på sjukstugan, var det gökotta på "Pärlannholmen". Den hörde jag så mycket berättas om. Jag har också sett ett foto från en annan utflykt till ängen vid kraftstation. Men den verkligt stora festen som logen arrangerade var i början av 1930-talet. Man höll till på vår loge (Westmans), och den pågick i två dagar. Man visade teaterpjäs och sketcher, musik och sång. Det var lotterier och tävlingar, och så var det dans. Man sålde kaffe, läsk och smörgåsar. Och nu var det naturligtvis inträde. Jag tror att det var Tyko som spelade.

Vad jag särskilt minns var ballongdansen. Göte Mårtensson dansade med Elin Fredriksson (lärarinnans syster) och de vann. Till den här festen kom det folk även från grannbyarna.

Så var det bjudningsdanserna. Vi dessa tillställningar bjöd vi ungdomarna från Idvattnet, Siksjöhöjden, Yxsjö, Almsele, Näversjöberg. Näversjöberg var nog med som medarrangör. Vad som bestods med var musik med dans, och så förtäring i form av kaffe och smörgåsar som var gjorda på smörgåskakor och med pålägg av ost och hamburgerkött. Dansen pågick till långt fram på morgonen. På de bjudningsdanser, jag var med på, var det Tyko och Bernhard som spelade. Det här försiggick mest sommartid, då vi kunde dansa på logar. Jag kommer ihåg, att vi använde vår loge (Westmans), Gustav Wahlströms loge i Nygård och Otto Erikssons loge. 1936 hade vi bjudningsdansen sent på hösten, och då hade vi dansen i Gottfrids "böninga". En gång (1933?) hade byn anordnat nyårsvaka, och då var det dans i salen hos Otto Erikssons. Då kom ungdomar från Almsele. Men det var inte bara Torvsjö som ordnade bjudningsdans. Nej, andra byar bjöd igen. Många gånger var vi bjudna till Idvattnet på "helgamäss". Det var i oktober. Dansen hölls i "gamskola", medan den fanns kvar. Vi hade alltid mycket roligt i Idvattnet. Ofta var det dans både lördag och söndag. Folkskolläraren i Idvattnet hette Rickard Andersson och var från Järvsjöby. Han var duktig dragspelare och ställde gärna upp med musik. En gång då jag var 15 år var dansen hos Ivar Petters. Den gången var det mycket kallt (-25°C). Ungdomarna i Siksjöhöjden bjöd oss till Hagalund i Vilhelmina. Det var ett dansställe intill järnvägen i Vilhelmina. Året kunde vara 1937.

Det året var jag också med på en bjudningsdans i Almsele på Ekebacks loge. Det var den sommaren vi hade vägarbete där. Vi åkte också ut på andra danstillställningar; i Åsele, Yxsjö, Latikberg etc. En tid hade Ragnar en gammal Chevrolet, som han skjutsade med, och Mårten hade sin Whippet. Dessutom brukade Martin Mårtensson (Öjhagen) köra oss. Först hade han en Chevrolet och sedan en Opel. Ibland tog vi taxi från Åsele, speciellt då Tyko körde åt Kalle Näslund och då han själv hade taxibil. Men vi åkte inte alltid bil, ibland blev

det cykel. Barbro har berättat, att hon och kamrater brukade cykla till Hällålund i Siksjöhöjden, men det måste ha varit någon sommar då jag inte var hemma. Jag har aldrig varit på Hällålund; en utedansbana på en klippa vid Risån inte så långt från Långtjärn. Men egentligen var det inte nödvändigt med något särskilt arrangemang för att vi skulle ha roligt. Genom att vi var så många syskon, som arbetade tillsammans, hade vi ganska trevligt, även om arbetet var hårt, särskilt sommartid. Dessutom hade vi trivsamt umgänge med våra kusiner och andra ungdomar i byn. Några gånger var jag med om att gå på bio i Torvsjö. Det var ”BioNisse” som kom och slog upp sitt biotält på den lilla ”lägdan” framför Theodor Johanssons gård. ”BioNisse” var från Jämtland, nummerplåten på hans lilla lastbil hade bokstaven Z. Han hade eget elektricitetsverk; en generator som drevs med en bensinmotor. Ett år på Åselemarknad såg jag i ”BioNisses” tält en film med Rudolf Rhudin som hette Hemliga Svensson. Den permanenta biograflokalen i Åsele var Amalienborg, medans dansstället var Föreningshuset. Båda ställena har jag besökt många gånger.

Idrott i Torvsjö under min uppväxttid.

Som småpojkar höll vi mycket på med fotboll. Vi var ofta på Kristoffers gård och sparkade. Från början hade vi nog ingen riktig fotboll utan en ”trasboll”. Deras gårdsplan lutade, men vi ”sparkade uppför”, och det var oftast spel mot ett mål. Hela kvällar var vi där och höll på. Det var i början Bror, Kalle och Oskar av Kristoffers pojkarna, och så var det Mårten, Bernhard och jag samt Göte Eriksson. Så småningom så var det väl någon som köpte en riktig fotboll; kanske det var Göte E.

Nu började vi åka ner till Mårtenslund för att få spela. Pojkarna hos Mårtensson- Göte, Bror och Allan- hade med handkraft brutit en liten plan invid landsvägen sydost om gården. Åtskilliga sommarkvällar var vi där och sparkade boll. Med tiden började vi skaffa oss fotbollsskor. Jag skrev efter ett par från Åhlén och Holm.

Jag har ett minne från 1931, då jag såg de stora pojkarna spela boll. ”Fotbollsplanen” var den lilla ”lägdan” som låg mellan landsvägen och Isakssons sommarladugård. Bland dem som var där och sprang efter bollen fanns Sven och Hilding Karlsson från Östernoret. De hade ett vägskitte på Näversjöbergsvägen och de bodde i Anna Lenas stuga. Och i ett skogstaxeringslag fanns Bo Nordenstedt från Dorotea. Han var också med i den ”fotbollsmatchen”, och han kunde leverera riktiga hästsparkar. Och naturligtvis var pojkar från byn också med. En höst under senare delen av 1930-talet spelade Torvsjö en match mot Näversjöberg. Vi höll till på en ”lägda” på Johan Johanssons ägor. Den lutade något, men det blev lika för båda lagen, eftersom vi bytte sida i halvtid. Vi från Torvsjö förlorade. I Näversjöberg hade ungdomarna brutit upp en ganska stor bollplan väster om vägen hitom byn. Den var ojämn men hade kunnat blivit bra, om arbetet fullföljts. Vi i Torvsjö började också fundera på att få en fotbollsplan. Den plana marken på Borgéns skifte mellan landsvägen och Kroksundet skulle vara idealiskt för en bollplan. Vi utsåg Göte Eriksson (Egeskans) till ombud för att göra en förfrågan hos Borgén. Det blev nej. Marken ansågs för värdefull att kalhuggas, och sanningen att säga, det var fin tallskog där. 20 år senare blev skiftet ändå kalhugget, då det blev taget till virkesavlägg.

De mest kända fotbollsspelarna i Torvsjö är bröderna Ivan och Sören Eriksson. De var så duktiga, att de i slutet av 1940 och början av 1950-talet representerade Åsele idrottsklubb (ÅIK).

Jag har själv sett dem spela på Lappvallen. Det har berättats mig, att de under den här tiden cyklade två kvällar i veckan fram och tillbaka till Åsele för att träna fotboll. Min egen ”karriär” i fotboll inskränker sig till sommaren 1940, då jag tillsammans med Mårten

Mårtensson spelade med Rissjö i en match mot Östernoret. Jag har ett ärr kvar från den matchen. Då jag hämtade bollen utanför planen rev jag upp ett stort sår i låret på en taggtråd. 1943 spelade jag också korpfboll i Åsele. Man hade bildat lag med namn från engelska ligan. Jag spelade med Everton.

Redan tidigt blev jag intresserad av skidåkning. Jag hade ett par skidor som var långa och breda och omaka. Den ena skidan var tjock och styv och med litet brätte, den andra tunn och mjuk och med ett stort brätte. Skidorna hade naturligtvis ingen bindning utan bara en ögla (öle). Vi hade ett spår bort på Näset, som vi åkte på tid. Tiden togs med en väckarklocka, som stod på ”förstubron”. Då vi gick i skolan ordnade vi små skidtävlingar. De första i Torvsjö som deltog i några större skidtävlingar var nog Mårtenssons pojkar. Jag minns speciellt att Göte Mårtensson deltog i tävlingar i Åsele. Det var klubbmästerskap eller kretsmästerskap. Den som var bäst i Åsele på den här tiden var Gunnar Eriksson (”Kingen”). När Göte M tävlade åkte han först skidor från Mårtenslund till Åsele, och så tävlade han i 3 mil, och efter tävlingen åkte han skidor hem igen. Det blev totalt 8 mil. Det allra första som väckte mitt intresse för skidtävlingar i Sverige och övriga världen var Sven Utterströms seger på 18 km vid OS i Lake Placid 1932. Omkring 1935-36 ordnades det en skidtävling för vuxna i Torvsjö. Jag tror att det var Gottfrid Isaksson som dragit upp spåret. Bror Mårtensson var hemma på permission från Umeå, där han var stamanställd. Han var vältränad och skulle ju lätt ta hem den här tävlingen, och det gjorde han kanske också, men den som förvånade mest var min bror Åke. Han åkte förvånansvärt bra. Men den som var allra bäst på skidor under min ungdomstid i Torvsjö var Bror Eriksson. Han kunde åka riktigt fort, en tid var han helt klart en av de bästa i hela Åsele socken. Jag tycks minnas, att han till och med placerades sig ganska bra på ett distriktsmästerskap, där hela västerbottens elit var med. Med rationell träning hade han kunnat bli mycket bra. Nu bestod hans uthållighetsträning av tung timmerhuggning. Jag är inte riktigt säker, men jag tror att Bror Erikssons kusin i Näversjöberg Johan Eriksson också brukade tävla något på skidor. Jag själv deltog i en skidtävling i Åsele. Det var ÅIK som hade anordnat tävlingar i många klasser för att popularisera sporten. Det var min kusin Ivar Marknsson, som tog mig dit. Start och mål var på älvens is intill Rönnholms villa vid Svartbäcken. Vilken placering jag fick, har jag glömt, men jag fick en kaffepanna av aluminium i pris. 30 år efter den epok jag beskrivit var Bo-Staffan Westman i Torvsjö som bäst både som skidåkare och banlöpare. Han åkte och sprang väldigt fort. Jag har ett tidningsurklipp som visar hindersegraren Bo-Staffan Westman JFK Umeå. Två gånger representerade han Sverige i friidrottslandskamper. Hans bror Svante Westman var en gång ett framtidslöfte i slalom.

Beträffande fotboll i Torvsjö så hade vi bästa planen på höstarna när sjön frös tidigt, och det var lagom rimfrost på isen. Då kunde vi spela fotboll riktigt bra. Vi var ute på söndagarna och även kvällar med månsken. Då brukade vi också göra upp eld på isen. Men att grilla korv var inte på modet. Gunnar Eriksson (”Kingen”), som jag tidigare nämnt, tog sig senare namnet Ejergård.

Jag själv blev ingen skidåkare, men i unga år blev jag en experimenterande ”vallakokare”. Ingredienserna var tjära, stearin och grammofonskivor. Kanske var det början till mitt yrke som kemist?

1961

Arbetet i skolan gick väl något så när bra, men det är klart att min ovana att undervisa på det här stadiet hade sina problem. Särskilt 9g-klasserna var livligare än jag var villig att acceptera. En av dessa två klasser bestod bara av flickor, och de kunde ”tjatträ” ibland. Nu

hade jag dem sista timmen på lördag, och efter att ha låtit dem sitta kvar 1,5 timme en lördag eftermiddag blev det lättare att handskas med dem.

Mats och jag gick en kväll i veckan till Lärohögskolan, där vi deltog i en metodikkurs i fysik för högstadiet. Den som ledde kursen hette Liljeqvist, och han hade tidigare varit lektor på Kärrtorps läroverk. Vid ett försök med UV-ljus blev mina jacketkronor osynliga, och jag fick en ”glugg” i tandraden. Jag såg med andra ord ut som en kanadensisk ishockeyspelare, som hette Sly. I februari månad började vi förstå att ett nytt barn var på väg. Graviditeten var till en början helt normal, men senare under våren i maj månad fick Gertrud blödningar och måste vara sjukskriven ett tag. Under den här tiden var Ragnar hos oss en hel vecka. Just då hade man tagit upp regalskeppet Vasa ur strömmens djup och bogserat det till ett provisoriskt varv på Djurgården. Det gick båtturer dit ut. Ragnar och jag åkte ut dit en dag. Gertrud blev starkare och kunde återgå till arbetet igen.

I skolan hade jag mitt första studentförhör. Nu hade jag bestämt mig för att satsa på läraryrket, och därför skickade jag in ansökan om att få genomgå ”provår”. Josse som hade tjänst i Nacka läroverk, hade också anmält sig till ”provår” och vi tänkte försöka komma till samma skola. Efter skolans slut var vi kvar i Stockholm även över midsommar, men i början av juli reste vi upp till Skellefteå. Här gjorde vi ”intrång” på Nygatan 34 hos morfar Oskar och hans nya familj. Vi hade det bra där. Ofta var vi borta vid Svandammen med Eva. Morfar skjutsade oss till Boviksbadet ibland. Där träffade jag återigen Viktoria och Holger Lindholm som jag lärt känna i Dorotea 1948. Jag stötte också ihop med Kajsa Lundström (Nordlander) från Vindeln och hennes man Sven Lundström. Under senare år har vi gästat honom och Birgitta Åström i Furugrund. Vi hälsade på hos moster Ester och morbror Richard. De hade nu flyttat från Tjärhovsgatan till Norrbölegatan. Nu träffade vi också Gertruds faster Hildur och farbror William. Under tiden vi var hemma i Skellefteå, satte vi in en annons om en barnflicka i Norra Västerbotten. En 18-årig flicka från Falmarksforsen Britt Lundgren svarade på annonsen. Hon kom till oss på Nygatan 34, och vi anställde henne bums. Senare besökte vi hennes hem och fick träffa hennes föräldrar. Med tiden blev det lite jobbigt att bo i kappsäck hos morfar Oskar, så vi beslöt oss för att resa hem till Stockholm igen. Vi väntade också besök av James Beck från Rineharts forskargrupp. Han hade varit i Zürich en längre tid, och nu ville han besöka oss, innan han for tillbaka till Urbana. Gertrud, Eva, Jim (som han kallades) och jag gick till Millesgården. Eva såg många bilder av Maria och Jesusbarnet, och då frågade hon ”ä ofef då ”? ; ” var är Josef då?”. Eva var vid den här tiden 1 år och 10 månader.

Jag hade blivit antagen till att gå ”provår”, och det hade Josse också. Vi blev placerade på det läroverk som kallas Norra Real. Men först var det en inledande kurs med föreläsningar under 3 veckor. Då höll vi till i Vasa gymnasium. Det var föredrag av skolfolk, talpedagoger, jurister etc., över huvud taget en allmän introduktion i vad som skulle ske den kommande terminen. Förr var den här utbildningen ett helt år, därav namnet ”provår”. Nu var det alltså en termin. Man hade full lön under tiden, det var därför man blev antagen till utbildningen. Gertrud började också höstterminen i skolan. Vårt barn skulle födas i oktober. Britt kom till oss och skötte Eva och hjälpte till något i övrigt. Hon bodde också hos oss. För mig blev det ganska jobbigt med allt som skulle göras på Norra Real. Jag skulle undervisa i 5 undervisningsserier; 3 i kemi och 2 i fysik; fördelade både på gymnasiet och realskolan. Dessutom skulle jag auskultera i 150 timmar, varav 50 timmar i enhetsskolan. Den senare skolformen fanns inte på Norra Real. Då måste man ut i andra skolor i stan. Jag var i Nytorp, Kärrtorp och Stureby.

Allt tycktes gå sin gilla gång ända till den 15 september, då jag fick telefon till skolan som meddelade, att Gertrud hux flux hade åkt in till Sabbatsbergs sjukhus. Vattnet hade gått i skolan. Jag skyndade till sjukhuset, och där var Gertrud väntande. Jag fick beskedet, att man skulle avvakta och efter någon timme åkte jag hem. På kvällen fick jag telefon från sjukhuset med meddelande, att det skulle bli kejsarsnitt. Jag åkte in och fick träffa både Gertrud och Erik. På det här sättet kom han fem veckor för tidigt, och han vägde bara 2,5 kg. Efter tio dagar kom Gertrud hem igen. Erik hade svaga sugreflexer, och därför startade inte mjölkproduktionen ordentligt. Vi fick köpa mjölk från modersmjölkscentralen. Gud ske lov, Erik kom igång bra och efter två månader var han ikapp, som om han hade fötts i rätt tid. Tillvaron som lärarkandidat på Norra real var jobbig men också ganska intressant. Där råkade jag på lärare, som var helt fantastiska pedagoger. Och vid terminsslutet fick jag nöjet att åhöra en ”rolig timme” med den legendariske kemilektorn Gunnar Starck. Hans son var lärare i en realskoleklass på skolan, och då det var fråga om att hitta på något speciellt vid terminsslutet, tog han dit sin far, som gjorde spektakulära experiment. ”Provåret” var över och jag fick bra betyg i undervisningsskicklighet och ansågs lämplig som lärare. Nu var jag alltså behörig att söka ordinarie lärartjänst.

På valborgsmässoafton 1961 åkte vi till Uppsala. Robbe fanns ju i Uppsala då. Gun-Britt följde med oss. Och naturligtvis var Eva med. Det var bara under tidiga aftonen vi var där. Under våren bodde Erik-Gustav Westman hos oss en tid, då han gick datautbildning.

1962

Nu återgick jag till min tjänst på Kärrtorps läroverk. Under min frånvaro hade en ny lärare kommit till skolan. Det var Elov Persson från Anundsjö, som tillträtt en tjänst i matematik och fysik. Vi blev goda vänner och samarbetade mycket i ämnet fysik. Goda vänner är vi fortfarande. Gertrud återgick också till lärarjobbet, så nu skötte Britt både Eva och Erik under den del av dagen, då Gertrud var i skolan. Jag arbetade mycket i skolan, då jag som institutionsföreståndare för kemi hade börjat upprusta institutionen. I februari döpte vi Erik i Vantörs kyrka i Högdalen. Robbe och Ingrid Baltzari var med. Efteråt hade vi dopkaffe hemma hos oss. Den här månaden kom min syster Barbro och besökte oss.

I och med att jag nu fullföljt min provårstjänstgöring kunde jag nu söka ordinarie lärartjänst. Det fanns ganska gott om lektorstjänster i landet, och jag sökte flera; i Skellefteå, Landskrona och i Stockholm, vid min egen skola Kärrtorp och Whitlockska samskolan och Mörby läroverk. Jag hade nog chans på att kunna välja vilken som helst av tjänsterna, men av olika anledningar valde jag Kärrtorp. Så från 1 juli, 1962 var jag ordinarie lektor i kemi och fysik vid Kärrtorps läroverk i Stockholm. Jag besökte Whitlockska och kände genast, i den här överklasskolan på Östermalm passade jag inte in. Till Landskrona ville vi inte flytta, för då skulle barnen växa upp och prata skånska. Förmodligen ett dumt skäl. I Skellefteå var man inte villig att hjälpa till att skaffa bostad, och så skulle det bli svårt för Gertrud att få jobb första åren. Därför blev jag kvar på Kärrtorp, och där trivdes jag också. Enda nackdelen var att man måste ha så många elever för att få full tjänst, då till exempel kemiämnet hade så få veckotimmar. Som arbetskamrat i skolan hade jag Reino Sepp, som kommit från Estland under kriget, och tagit studenten vid Estniska gymnasiet och sedan akademisk examen. Han var snäll och hjälpsam, men han slutade som lärare och gick över till industrin. 1969 blev vi grannar i Skärholmen.

Något speciellt som hände under våren kommer jag inte ihåg. På Kärrtorps läroverk hade vi studentexamen redan den 16 och 17 april. Jag gick upp med två grupper i kemi. En av grupperna hördes på oxider och hydroxider, och en abiturient som hette Jan Fröström fick en fråga på amfotera hydroxider, och det gick inte så bra. Efteråt på "Gubbskivan" på Hasselbacken höjde Fröström glaset mot mig och sa "Skål för de amfotera hydroxiderna". En annan i den gruppen var Jan Engstedt. Han är numera framstående lärare i Skärholmens gymnasium. Efter skolårets slut var vi kvar i Stockholm över midsommar. Jag deltog i 14 dagar i en sommarkurs för lärare Uppsala. Den som ledde kursen var lektorn i kemi vid Högre Allmänna Läroverket i Uppsala Bertil Englund. I Uppsala bodde jag i Robbes lägenhet på Glimmervägen. Robbe studerade i Uppsala på den här tiden.

I början på juli reste vi upp till Skellefteå för att omedelbart åka ut till Bygdsiljum. Morfar Oscar hade hyrt ett stort hus av Arvid Linde åt oss. Huset hade fyra rum och ett stort kök. Vi betalade 200 kronor i hyra för en månad, och då fick vi ta så mycket ved vi behövde. Vi eldade mycket för sommaren var kall. Varje morgon var det klart, molnfritt väder, men rätt snart kom tunga kalla moln, och så kom regnet. Nästan varje dag regnade det. Vi brukade ta en promenad med Eva och Erik bort till Westmans kafé och titta på påfågarna. Erik var så matfrisk. Han skrek mellan varje matsked. Arvid Linde hade jordbruk. Jag hjälpte honom med slåttern. En kväll när vi hade slagit ut en lägda var det -2°C . Linde hade en bror som var professor i teoretisk fysik på KTH. Och sonen Linde var gift med en dotter till Hedlund i Rådom. Morfar Oscar kom ofta ut till oss, fastän det var långt-6 mil från stan. Vi fick också besök av familjen Ellborg från Holmsund, som tog oss ut till havet. Den dagen var det soligt hela dagen. Lill-Britt och hennes svägerska kom också och hälsade på. De skjutsade oss ut till en fäbodstuga som Linde ägde. Det var när vi såg den som drömmar om att ett ställe på landet väcktes. Vi fick också besök av en ungdomskamrat till Gertrud, Ulla-Gull Torgrimson från Burträsk. Nu var hon hemma efter många år i USA, och hon hade sin amerikanska man med.

Efter vistelsen i Bygdsiljum var vi några dagar i Skellefteå. Då passade vi på att gå till Nevens foto och ta kort på Eva och Erik. Vi hade också under sommaren fått tag i en barnflicka i Bygdsiljum. Hon hette Lilian.

Hemma i Stockholm Hagsätra igen köpte vi vår första TV. Vi köpte den på NK på ett så kallat kontrakt.

Det skulle hållas Nordiska kemistmötet i Åbo, Finland. Sven-Olov Lawesson, som numera var universitetslektor i Aarhus, skulle resa till Åbo, och jag beslöt mig att följa med. Han körde bil. En ganska liten färja gick från Norrtälje till Pargas söder om Åbo. Det behövdes inte mycket vind för att den skulle börja rulla. Vi var någon dag före mötets början, så vi körde till Helsingfors och låg där en natt. I Åbo var vi sedan en hel vecka. Vi bodde i studentbostäder på finska universitetet, Turun yliopisto, där kemistmötet hölls. Vi gjorde också ett studiebesök på Åbo akademi, som är det "svenska" universitetet. Här träffade jag många uppsalakemister; bland dessa Karin Nordlander (Sandmark, sedan Ekman) och Lena Källqvist (Danielsson). Innan vi åkte hem var jag på Marimekko och köpte en klänning till Gertrud. Den passade inte alls.

Lilian hade kommit till oss, och höstterminen började för både Gertrud och mig. Jag började nu som ordinarie lektor i skolan, och då kändes det ännu mera angeläget att utrusta kemiinstitutionen ännu bättre. Under sommaren satt jag i Bygdsiljum och textade etiketter till reagensflaskor. Jag lät också utrusta "reagenslådor" för halvmikroanalys.

Vi fick besök av min kamrat från urbanatiden Klaus Strigler, som nu var tillbaka i Tyskland. Han stannade hos oss några dagar. Han var med oss då vi besökte Sankt Eriksmässan på

Storängsbotten. Klaus och jag var också och såg det nya Vasamuseet, inte det nyaste som finns nu. Där träffade jag Marianne Grönlund, som arbetade där. Henne var jag bekant med från Uppsalatiden.

Josse och Greta hade nu flyttat från Nacka till Skellefteå, där Josse hade fått en lärartjänst i matematik och kemi på läroverket. Vi hade dem i gott minne sedan vårterminen, då de var hos oss och Josse lärde Gertrud göra palt.

Vi hade otur med vår barnflicka Lilian. Hon blev sjuk och måste åka hem till Bygdsiljum. Vi fick nu tag i en som hette Trude. Hon bodde inte hos oss utan kom på morgonen och gick hem på eftermiddagen. Det artade sig bra i början med Trude. Hon vara samma storlek som Gertrud, så hon fick en del kläder av Gertrud. Hon bodde tillsammans med en man, som var mycket äldre än hon. Det hela fungerade någotsånär ända till dagen efter sportlovet i februari, då hennes karl helt plötsligt ringde och skällde ut oss, för att vi varit så hemska mot Trude. Hon hade tydligen slagit i honom en historia om oss. Efter sportlovet kom hon inte mer. Britt Lundgren som vi allmänt kallar ”Lill-Britt”, utbildade sig till sjuksköterska. Hon gifte sig 1967 med en läkare som heter Staffan Holmner, och de har verkat i Boden, men är numera i Umeå. Vi har fortfarande kontakt med dem.

Karin Nordlander, som jag tidigare nämnt var från Umeå och syster till en brödratrio (Arne, Göte och Sune), alla studerande i Uppsala. Hon tog fil.lic-examen och blev lektor i kemi och matematik vid Mörby läroverk. Då Erik gick lärarhögskolan 1996-97 hade han en praktikperiod hos henne. Hon är sedan många år tillbaka gift med författarinnan Kerstin Ekmans exmake och heter numera Karin Ekman.

1963

Som jag nämnt tidigare slutade vår barnflicka Trude till sportlovet, och det blev ju ett problem för oss. Vi fick tag i en annan som också bodde hemma hos sig och alltså kom varje morgon och gick hem på aftonen. Hon var inte särskilt ”bright”, men det gick.

Vi hade börjat fundera på att skaffa oss ett sommarställe, gärna i närheten av Skellefteå. Visserligen hade vi inga pengar, men vi tänkte: ”vi undersöker lite”. Ett spar hade vi börjat, nämligen 100 kr/månad i Sparbankens Ekkronan. För att söka sommarställe satte vi in en annons i Norra Västerbotten med svar till morfar Oscar i Skellefteå. En hel del svar kom in, och morfar Oscar besökte några ställen. Han ville, att jag skulle komma upp till Skellefteå och åka runt med honom och titta på några ställen, som han föreslog.

Tisdagen den 30/4 hade jag tre grupper uppe i studentförhör i kemi. På kvällen tog jag tåget till Skellefteå. Eva följde med mig. Hon sov med mig i sovvagnen och då hon vaknade mitt i natten sa hon: ”pappa jag älskar dig”. Ljuvligt att höra. Vi hade sovit och var utvilade, så när vi hade fått frukost hos morfar och mormor Greta, åkte vi iväg för att se objekten. Första stället var i Skelleftehamn mitt emot Rönnskär. Det var en ”ren sommarstuga”, och verkade inte så tilltalande. Därifrån åkte vi till Östanbäck och tittade på ett ”riktigt boningshus av typen Per-Albinhus”. Det var inte så vackert och låg i ett vägsål, men jag blev ändå tilltalad av det. Jag tänkte på att vårt ställe inte skulle vara något weekendställe utan en verklig bostad, eftersom det var långt hemifrån. Det var Bertil Lundström, som visade huset. Vi bestämde träff med ägaren Johan Lundgren och kom överens om en köpesumma av 8000:- . Jag lämnade 500:- i handpenning. Morfar Oscar var glad över, att jag fastnat för ett ställe, som låg bara 2,2 mil från Skellefteå. Ett stort problem fanns dock kvar, men jag ville inte genast tala om det. Vi hade inte 8000 :-.

Vid Hagsätra torg inte så långt från där vi bodde, fanns ett Skandinaviska bankens kontor, där kontorets kamrer var från Skellefteå. Vi gick dit och frågade om vi kunde få låna 8000: - på "våra tjänster". Både Gertrud och jag hade ordinarie lärartjänster i Stockholms skolor. Men se, det gick inte. Vi måste ha borgensmän. Vi fick namn av min broder Helge W och min svåger Kjell Forsgren, och då gick det vägen. Båda var skogsägare och ansågs solida nog. Jag kan inte låta bli att påminna om den ansvarlösa utlåningskarusell som bankerna sysslade med 25 år senare på 1980-talet. Då fick ju staten gripa in och hjälpa bankerna med den så kallade bankakuten. Under denna "flumekonomi" hände det att personer utan fast anställning kunde gå från bank till bank och låna flera tiotusentals kronor utan säkerheter.

Nu satte vi igång med planering hur vi skulle ta vårt fritidshus i besittning. Några möbler måste vi ha. Vi beslöt att Gertruds "vita möbel" skulle fraktas upp. "Vita möblen" bestod av sittsoffa, 2 karmstolar och 3 stolar. Vi köpte två "kulansängar". Av Vera och Birger Ögren (våra grannar) fick vi ett bord och två stolar och en barnsäng som de kasserat. Jag köpte virke och tillverkade två utemöbelstolar efter en modell som Ulla och Yngve hade. Min "snickarbod" var det rum, som vår barnflicka Ingalill inte använde, eftersom hon bodde hemma.

Mot slutet av majmånad slutade Ingalill hos oss, och då erbjöd sig Vera att hjälpa oss med barnen den tid som kvar av terminen. Allt bohag som skulle upp till Östanbäck skickades med järnväg, och jag måste nämna att bussbolaget Hellgren-Holmlund fraktade våra saker i en speciell släpvagn från Skellefteå till Östanbäck för 15 kronor.

Ett sorgligt meddelande fick vi strax före terminens slut. Gertruds kusin Gunnel Lindekvist hade hittats död i sin lägenhet. Gunnel arbetade på L.M Eriksson i Stockholm. Hon bodde ensam, och hon var bara 30 år vid sin bortgång.

När skolåret var slut, reste vi omedelbart upp till Skellefteå. Morfar Oscar skjutsade oss ut till Ostvik, där Johan Lundgren nu bodde hos sin dotter och måg. Han hade vidtalat nämndeman Klas Melin att komma dit och skriva köpebrevet. Vi betalade resterande 7500 kronor och Östanbäck 15:23 var "vårt". Ja, bankskulden var förstås kvar.

Vårt hus med 1600 m² tomt placerat i hörnet mellan "Skatavägen" och Sjulsviksvägen kom senare att av Josse benämnas "Lasses hörna". Det fanns vatten indraget från ett privat vattensystem som bestod av 13 gårdar. Vattnet togs från en brunn nere i dalen. Huset hade rum och kök på nedre botten och kök, sovrum och sovalkov på övervåningen. Det fanns också en så kallad golvkällare.

Undan för undan fick vi i ordning. Gertrud var duktig på att göra trivsamt av de få möbler vi hade. Förresten har hon alltid gjort trivsamt för oss. Eftersom vi inte hade någon bil var det bra, att Bror och Lisa Lundkvists diversehandel var så nära, bara 250 meter. Den första jag träffade i byn var John Brännström- en 70-årig "tusenkonstnär". En dag då jag gick till handelsboden för att köpa mjölk träffade jag John utanför sitt uthus. Han höll på att lägga ner cementrör i ett dike. Så småningom följdes vi hela familjen till affären, för det var som en samlingspunkt i byn, och det var så roligt att lyssna på "byidiomet". Jag lärde mig fort, men Gertrud hade svårigheter, trots att hon är från Skellefteå.

Hur vi firade midsommar det första året i Östanbäck kommer jag inte ihåg, men förmodligen kom morfar Oscar och mormor Greta ut till oss.

Lördagen efter midsommarhelgen var det auktion i Storbäcken, ute vid E4 (eller riks 13 som vägen hette då) rakt västerut från byn. Oscar kom och hämtade mig och körde mig till

auktionen. Sedan for han hem. Ganska många timmar var jag där. Jag ropade in soffan som numera står vid köksbordet för 13 kronor och ”höstolen” som står i hallen för 46 kronor. Soffan fick jag ställa in i ett uthus, och stolen tog John med i sin Austin 30. Själv gick jag hem den så kallade Vallvägen.

Dagen därpå körde Oscar och jag hem soffan på taket på Volkvagnen. För övrigt kom han till oss nästan varje dag, och innan han svängde in på gården lät han ”tut tut”, och då sa Erik ”mossa bilen assen”, morfar bilen glassen.

Under sommaren fick vi besök av Barbro och Kjell, som hjälpte mig att köra hem ett skänkskåp från Gertruds moster Ester. Jag tvättade av skåpet, och det fick stå ute en natt. Kjell hjälpte mig att bära in det. Efter en stund kom en fladdermus flaxande i rummet. Den hade tydligen gömt sig under skåpet, och nu kröp den fram. Vi blev i alla fall skrärade. Numera står skänken i vår köksavdelning. Sedan år 2002 finns den hos Eva och Claes vid Bysta kvarn.

Elsy och Bernhard med pojkarna Bo-Staffan och Svante kom också och hälsade på oss. Och Ragnar förstås. Han hjälpte mig att lägga tjärpapp på taket på det lilla garaget, som fanns bakom vedboden. Också skjutsade oss till havet, så att vi fick bada.

Under tiden för ”slåttanna” blev det naturligt att lära känna närmsta grannarna syskonen Karlsson- Ida och Ture. Jag brukade hjälpa till med slåttern. Ture hade en mÄrr som hette Hassy. Med henne körde jag släpräfsan. Senare gjorde Eva följande kommentar: ”Jag vet varför pappa hjälper farbror Ture med slåttern. Då får han laxmacka av tant Ida”.

Undan för undan blev vi verkligen goda vänner med Ida och Ture.

En verkligt viktig sak hände denna sommar. Nisse Lundgren (en broder till Johan Lundgren) kom en dag och frågade om vi skulle gå med i det nya vatten - och avloppssystemet. Byn hade fått AMS-medel för att bygga detta system. Villkoren var bra. Det skulle kosta något över 3000 kronor räntefritt och amortering under 8 år. Vi funderade ett tag, men tack och lov, vi sa ja. Hur skulle det ha varit om vi var de enda i byn utan vatten och avlopp??

Efter en trevlig sommar i Östanbäck åkte vi hem till skolstarten.

Nu hade vi tur igen, när det gällde att få tag i en pålitlig barnflicka. Jag kommer inte ihåg, hur det gick till. Om vi annonserade eller anlätade någon förmedling. Hur som helst fick vi tag i en flicka från Stuvsta som hette Kerstin Liljegren. Hon bodde hemma och gick till oss dagligen. Plikttrogen kom hon varje morgon vid halvåtta tiden. Hon var verkligen pålitlig. Sedan hon slutat hos oss, åkte hon till Amerika, och jag tror hon blev kvar där.

Det här året hade jag två avgångsklasser i kemi och en avgångsklass i fysik. För att bättra på ekonomin något hade jag extraundervisning med en pojke från Bandhagen. En afton i veckan gick jag av tunnelbanan i Bandhagen och gick hem till den här pojken och gav honom lektioner i fysik. Hans mamma, fru Hedström, bjöd på ärtsoppa och pannkaka. För att ge mig en extra dusör gav hon mig en prenumeration på skattebetalarnas förenings tidning Sunt förnuft. För att kontrollera att jag hade fått tidningen ringde hon hem till oss. Gertrud svarade, och då sa hon, ”det här är fru Hedström, jag skulle bara höra om lektor Westman fått Sunt förnuft”.

Under den här sommaren var mormor Gretas dotter Margot i Stockholm, och hon bodde i vår lägenhet på Glanshammarsgatan 45. Det var nu hon träffade sin blivande make Kjell Allgurin. I skolan hände något tråkigt. Skolans rektor Erik Sjöberg blev sjuk och kom in på sjukhus. Han blev inte bättre och strax före jul dog han. Jag var med på begravningen i Björkhagens kyrka. Han blev bara 56 år. Nu var det Mats Sjöberg, som fick hålla i ledningen av skolan

höstterminen ut. Före höstterminens början i augusti deltog jag i en av SYNFA anordnad studieresa till Göteborg och vidare till Oslo. Där träffade jag Solo Gronowitz, som var professor där. Jag besökte också Kontiki-museet.

1964

Vårterminen började med att vi fick en ny rektor, Carl Gustav Trotzig. Det var sista terminen för den klass, jag var klassföreståndare för –RIIIc. Jag hade en tid funderat över att söka mig till en skolform, där man hade varje elev ganska många timmar i veckan. Nu var det en tjänst i kemi och kemiska laborationer utannonserad vid Tekniska gymnasiet i Stockholm, och den sökte jag. Visserligen skulle det bli något längre resväg, men det där med många veckotimmar med varje enskild elev tilltalade mig. Rätt snart fick jag veta, att jag fått tjänsten. Den skulle tillträdas vid höstterminens början. Men nu gällde det först och främst att förbereda avgångsklasserna för studentexamen. I ämnet fysik hade jag gott samarbete med främst Elov Persson men också Bertil Hellman.

Under sportlovet åkte vi med så kallade ”sportlovsbussar” ut till olika fritidsanläggningar, Skevik, Lida etc. Vår buss utgick från Hagsätra torg varje morgon och återkom på aftonen. Allt gick i fritidsförvaltningens regi. En bussvärdinna fanns med. Vi sjöng och hade trevligt under bussfärden. Det var kallt och vackert väder. Eva och Erik var så duktiga. Ingeborg Magnusson med Stefan och Ralf var också med. Som ett välbehövligt och trevligt avbrott i våra sportsliga övningar var intagandet av den medhavda matsäcken. Jag kommer inte ihåg, om vi betalade något för de här utflykterna eller om de var helt gratis. I varje fall var det bra för sådana som vi, som inte hade någon bil.

Det här året hade vi studentexamen under fyra dagar i maj-8/5 till 12/5. Jag var uppe med sex grupper, tre i kemi och tre i fysik. Det är många elever man kommer ihåg, men några har jag haft kontakt med efter skoltiden, till exempel Bo Johansson, Per-Olov Lund och Anders Wiggberg. De lånade en lastbil och hjälpte oss att flytta 1969, då vi flyttade från Hagsätra till Skärholmen. Och Bo J kom till oss under sommaren 1964, då han lumpade i Boden. En annan är Kim Alpgård, som var min elev i fysik och kemi från 9:an till studentexamen. Jag fick hans doktorsavhandling, då han hade disputerat i fysik. Hans lärare på universitetet var professor Gösta Ekspong, som var assistent på fysicum i Uppsala, då jag laborerade där. En flicka, som var min elev i kemi på allmänna linjen, Kerstin Söderman blev Kim Alpgårds hustru. En gång då jag var på Huddinge sjukhus, träffade jag Gunnar Alvan, och då fick jag många av hans publikationer, som ingått i avhandlingen för M.D. Han var min elev vid Kärrtorps läroverk. I skolan hade vi det här året liksom förra året lediga lördagar under maj och juni. För att inte alla lördagslektioner skulle försvinna hade vi så kallade rullande lördagsschema, dvs. vi läste lördagsschema även på andra dagar i veckan.

Min bror Åke skulle fylla 50 år den 12 juni, men eftersom skolan inte slutade förrän den dagen, kunde vi inte komma då. Det var tidigare bestämt, att vi skulle åka upp till Åsele det här året, för vi hade inte varit där sedan 1960. Omedelbart efter terminens slut åkte vi med tåg och buss till Åsele och vi fick ”härbärge” hos Tykos. Redan dagen därpå for vi ut till Långvattnet och hälsade på hos jubilarerna och hans familj. Vid den här tiden bodde de på övervåningen på skolhuset. Senare byggde de ett eget hus alldeles intill. Jag kommer inte ihåg vem det var som skjutsade oss till Långvattnet, men det måste ha varit Tyko. Efter vistelsen i Åsele fortsattes besöksturen till Torvsjö och vidare till Vilhelmina. Där var vi över midsommar. Gertrud hade nu blivit så förkyld, Barbro och jag insisterade, att hon skulle gå

med oss till GDV. Förmodligen var Bengt hemma som barnvakt för Eva och Erik. Han var då 13 år. Barbro föreslog, att hon mot bensinkostnad skulle köra oss till Östanbäck. Det var ju ett fantastiskt erbjudande som vi naturligtvis accepterade. Som övrigt tack för vänligheten blev hon smittad av Gertruds enorma förkylning. Innan vi for från Vilhelmina, var vid hos Georg Nilsson, som då hade börjat med skrothandel i liten skala, och köpte några saker till Östanbäck. Det var en trasig kaffepetter (nu lagad och står i öppna spisen), en gammal kista (står i garaget) och den så kallade pusselstolen, som står intill öppna spisen. Sedan var vi hos en gubbe, som hette Kanon, och köpte klaffskåpet (på norra väggen) för 225 kronor. Grejorna från Georg Nilsson tog vi med, men klaffskåpet fick stå kvar. Vi beställde också ett matbord av Torgny Westman (Helges son). Barbro sov över en natt hos oss i Östanbäck, men som sagt hon blev mycket förkyld på kuppen. Senare under sommaren kom Rosa och Helge och Torgny och IngaLisa och hälsade på oss, och då hade de både bordet och klaffskåpet med sig. De hade otur på vägen till oss. När de hade kommit till Latikberg blev det punktering på ett släpvagnsdäck, så de fick köra tillbaka till Vilhelmina och skaffa ett nytt. Torgny tog bara 200 kronor för bordet och med tanke på att han också körde båda sakerna till oss, var det verkligen ett broderspris.

Den här sommaren kom också Lilly och Tyko till oss, och det var verkligen roligt. Tyvärr hade vi så dåligt med sängar på den här tiden, att de fick väl ligga lite illa. Vi hade heller inget kylskåp, så all färskmat förvarades i golvkällaren. Tack och lov hade vi nära till butiken, så vi kunde handla varje dag. Nu gick det ändå rätt bra, men sommaren innan var Erik ofta magsjuk. Ragnar kom inte till oss den här sommaren. Han körde turistbussar till Norge och var alltså engagerad i det hela sommaren. Några auktioner besökte jag under sommaren. Jag minns särskilt en, då jag följde med John Brännström till Tällåsen. Det regnade hela dagen. Jag ropade in en skottkärra ("drillebur") för 36 kronor. Den har jag haft stor glädje av.

Gertrud hade "designat" hur vi skulle ändra om hos oss. En skrubbdörr på övervåningen kunde bli badrum. På nedre våningen kunde dörren mellan köket och rummet göras större till en öppning så att rummet blev matplats och i diskbänkens förlängning kunde elspisen placeras med kylskåp emellan. De väggfasta skåpen på norra väggen skulle rivs bort. Korkmattan i köket skulle bort. Jag var naturligtvis emot en del av de här förändringarna för jag är nu en gång för alla "rigid", men till slut blev jag arg, och då rev jag i all hast bort korkmattan. Gertrud jobbade som en slav med att få bort "klistret" på golvet.

Innan vi åkte hem till Stockholm vidtalade vi två yrkesmän från byn om våra planer. En äldre farbror från Sjulsviken Johan Boström skulle göra snickeriarbetet och Rolf Berglund (rörmokare) från Brännsvedjan skulle dra alla rörledningar och sätta in toalett, badkar och varmvattenberedare. Redan nu fanns ju vatten och avlopp indraget i golvkällaren. Vi kom överens med dessa båda yrkesmän att arbetena skulle vara färdiga till nästa sommar. Även den här sommaren hjälpte jag Ture med slåttern. Han hade nu köpt en traktor, så min uppgift var att köra släpräfsan, men jag slog också långa dikesrenar med lie. Det kallas "att slå renjern". Och naturligtvis var jag med vid höladningen.

Vi hade också besök av Birgitta och Daniel Israelsson och deras son Ulf. Eftersom de hade bil fick vi åka med dem till en auktion i Drängsmark. Vi ropade in en pigttittare, som nu står på byrån i sängkammaren i Östanbäck.

Vid skolstarten började jag på min nya skola Tekniska gymnasiet I. Där hade jag bara tre klasser med totalt cirka 75 elever. Men jag hade också kvar en klass i kemi (RIIIa) vid Kärrtorps läroverk. På det sättet fick jag övertimmar och följaktligen högre inkomst. På TGI hade jag 12 veckotimmar kemiska laborationer (GKIIIa), sju veckotimmar kemi (GIg) och 3 veckotimmar oorganisk och fysikalisk kemi (GKIIa).

Ännu en gång hade vi tur, när det gällde barnflicka. Vi fick tag i en 19-årig flicka från Frösön-Elisabeth Bäckman. Jag tror, att det var Kerstin Liljegren, som förmedlade kontakten med henne. Hur som helst, det visade sig att Elisabeth var en verklig pärla. Under tiden hos oss träffade hon en stockholmspojke Ingvar Kindström och de blev sedan ett par, så nu heter hon Kindström.

På TGI blev jag kollega med Carl Du Rietz (PH-Calle) och Sigvard Wideqvist. Calle hade jag själv haft som lärare på Tekniska gymnasiet i Skellefteå i slutet av 1940-talet, och nu arbetade vi ihop 12 timmar i veckan i ämnet kemiska laborationer. Han var en snäll och vänlig man. Han hade många idéer men man behövde bara effektuera de, man tyckte var bra. Sigvard kände jag från kemicum i Uppsala, där han var docent under min studietid. Han och jag hade mycket trevligt på rasterna, för han kunde många historier ur verkliga livet, särskilt kriminalhistorier. Jag fortsatte att läsa extra med Jan Hedström i Bandhagen. Och fru Hedström bjöd på ärtsoppa och pannkaka som vanligt. Rektor på TGI hette Nils Sjöberg, och Nils-Erik Nordengren var biträdande rektor. Jag kommer ihåg, att han synade noga mina första kemiskrivningar.

Jag måste berätta om Eriks yttrande till vår snälla Elisabeth Bäckman, då hon sa till Erik och Ralf att de skulle plocka ihop sina saker i barnkammaren för hon ville torka golvet där. Då sa Erik: ” Du kan packa dina glejor och sticka hem till Flösön”.

Jag nämnde tidigare, att jag fått Kim Alpgårds doktorsavhandling i fysik, som skulle försvaras den 18 maj 1979. Så här skrev han: ” Hej Lars. Jag hoppas att allt är bra och att eleverna är lika snälla idag som vi var på den goda Kärrtorpstiden. Översänder här ett exempel på vad entusiastisk undervisning och intresse för både ämne och elever kan få för konsekvenser”.
Med vänliga hälsningar
Kim Alpgård
Student 64.
Man blir glad åt en sådan hälsning.

1965

Från och med den här terminen började jag ha lärarkandidater. Den förste var en civilingenjör som hette Alf Grennard. Han hade arbetat många år utomlands i oljebranschen, och nu hade han satsat på att bli lärare. Jag tror, att det hela var ett arrangemang för att få vara hemma i Stockholm en tid.

Både onsdag och torsdag var jag fri från undervisning på TGI, och då hade jag mina lektioner på Kärrtorp i RIIIa.

Nu under vårterminen hade jag orienteringskurser i kemi i klasserna LII och AII spr, där LII betyder andra ringen på latinlinjen och AII spr andra ringen på allmänna linjens språkliga gren.

Under påsklovet gjorde vi en rundresa söderut med tåg. Först åkte vi till Lund för att hälsa på Robbe. Han hade börjat på tandläkarhögskolan i Malmö. I Lund bodde vi på hotell. Under tiden där åkte vi över en dag till Landskrona och hälsade på hos Maj-Lis och Bengt Åman. Deras yngsta barn Jonas var nyfödd. Från Lund fortsatte vår resa till Danmark (fortfarande med tåg) för att hälsa på hos Sven-Olov Lawesson och hans familj i Aarhus. Tågfärjan mellan Själland och Jylland går från Kalundborg till Aarhus. När vi gick av färjan i Aarhus säger

Erik ”ska alla de här till Lawessons”? Han tyckte att det var en stor skara människor. Valborg och Sven-Olov bodde i eget hus i Risskov. De hade varit här i tre år nu. Vi hade trevligt hos dem. Deras son Jonas var född 1959 som Eva. En dag gjorde vi utflykt till Ebeltoft vid Kattegattkusten med deras bil. Vi åt lunch på en restaurang där, och då blev Eva illamående och kräktes. Hemresan gick över Fredrikshamn, Göteborg till Stockholm, så det hela blev en rundtur; den första utlandsresan med barnen.

Den 10 maj hade jag två studentförhör i Kärrtorp. Skolan slutade före pingst, och då åkte Erik och jag direkt upp till Östanbäck. Gertrud och Eva stannade kvar i Hagsätra över pingst, varför vet jag inte. Erik och jag hade det skönt tillsammans. Det var mycket varmt. Jag flyttade sängen mot väggen, så att Erik kunde ligga mellan mig och väggen. Ändringarna i huset var nu färdiga. Vi hade nu WC, badkar, handfat och varmvattenberedare på övervåningen och nedre botten hade vi fått en stor öppning mellan köket och rummet, som nu blev matrum. Elspisen flyttades till söderväggen vid sidan av diskbänken. Då utedasset nu hade tjänat ut, grävde Erik och jag ned ”dyngtunnorna” i skogen. Erik hade tidigare fått ett sår mellan två fingrar ihopsytt, och då det nu var läkt skulle stygnen tagas bort. Vi åkte in till Skellefteå, och sjuksköterskan Greta Mitchell tog bort dem.

Även det elektriska i huset blev åtgärdat. Elektrikern Elving Lundqvist i Ostvik drog nya ledningar i hela huset, och sedan monterade han varmvattenberedaren och belysning i badrummet. Dessutom satte han in tre element på nedre botten, och på övervåningen satte han in element i badrummet, köket och sängkammaren. Totala kostnaden för allt som gjorts var 5572 kronor och 9 öre. Efter några dagar kom Gertrud och Eva och då var vi alla glada.

Efter midsommar var jag i Umeå en vecka på en sommarkurs för lärare. Kursdeltagarna var inkvarterade i ett KFUM:s elevhem. Stefan Westman som nu gjorde rekryten på I20, kom och hälsade på mig. Stefan och hans kusin Britt-Louise Winnbäck hade båda tagit studenten i Vilhelmina det här året och efter det bjöd vi dem att komma till oss i Stockholm, och de kom båda.

Nu i Umeå hade Stefan ett glädjande meddelande till Gertrud och mig. Hans syster Monica var villig att komma till oss som barnflicka under nästa läsår. Naturligtvis tackade vi gärna ja till detta. Monica var nu 17 år och hade tagit realexamen.

När jag kom hem från Umeå, fraktade Ture och jag hem en timrad bod, som jag köpt i Kusmark. Jag hade tänkt bygga upp den på gården till en så kallad gårdssmedja. Det blev inte av, och efter några år sålde jag golvet från boden till Ingmar Nerdal, och timret gav jag bort till Ture.

Gerda och Alvar kom på besök, och Alvar hjälpte mig att sätta upp en gungställning. Senare under sommaren kom Helge och murade en öppen spis åt oss, och det gjorde han alldeles gratis. Och Ragnar kom också ett tag under sin semester. Fortfarande hade vi ingen bil, så det blev morfar Oscar som ”servade” oss med ”småkörningar”. För övrigt kom han till oss nästan varje dag. Och han hjälpte oss med att skjutsa Eva till simskolan vid Brännträsket i Ostvik. Det var auktion i Björnmoran, som ligger i triangeln mellan Ersmark, Kusmark och Drängsmark. Jag cyklade dit. Närmaste vägen är över Frostkåge och sedan en smal grusväg genom skogen. Auktionist var Lars-Erik Brännström från Drängsmarkskläppen. Det var en mycket liten auktion. Man höll till i en lada vid ett vägskäl, och det var mycket liten publik. Jag ropade in: ett litet träskrin, matta, sockertång, stolar, bord och två gustavianska sängar (2 kronor styck). Allt detta för 40 kronor. Sängarna fick stå kvar i ladan. Auktionisten skjutsade mig hem med det övriga. Dagen efter körde morfar Oscar hem sängarna på Volksvagnen.

Vi köpte ett kylskåp av Hans Erik Gyllenberg. Han var gift med Gertruds kusin Rita och hade en affär på Nygatan i Skellefteå, där han saluförde vitvaror, TV-apparater och dylikt. Kylskåpet var begagnat, men det fungerar än.

Skolan började den 1 september, och då hade vi Monica på plats som skötte om Eva och Erik. Jag hade åtagit mig en klass i fysik också, och då blev det totalt 30 veckotimmar för mig; alltså 9 övertimmar. På det viset fick jag god inkomst, men tyvärr ingen schemafri dag. Allt verkade gå sin gilla gång. Lördagen den 9 oktober var Gertrud och jag bjudna till Uppsala på Stig Åkerströms disputation och disputationsmiddag. Vi var med på den och det var trevligt. Stig och jag hade varit så mycket tillsammans under Uppsalatiden. Före disputationen hade Stig arbetat på Bofors i Karlskoga några år. Vi hade hyrt rum på Gillet, så vi hade inte långt hem från festen på Sörmland-Nerikes Nation. Dagen efter disputationen mötte vi min brorsdotter Gudrun Westman och hennes dåvarande fästman (Alenius). Vi åt lunch tillsammans på Glunten. Sedan gick vi hem till Karin och Axel Johansson, som redan då bodde i Uppsala. (Axel är från Torvsjö och Karin är från Näversjöberg). Där började jag må så illa. Axel skjutsade oss till tåget, och vi åkte hem. Då jag gick på toaletten på tåget, märkte jag blod i avföringen. Jag var så sjuk. Vi tog oss hem till Hagsätra, och jag fick komma i säng. Jag ringde redan nu till biträdande rektorn Nils-Erik Nordengren, och anmälde mig sjuk, men det var inte populärt att ringa på söndag. På måndagsmorgonen tog jag tunnelbanan till Högdalen och gick akut till vårdcentralen där. De tog blodprov och sedan blev jag skickad bums till Södersjukhuset. Men nu fick jag inte ta tunnelbanan. Det blev taxi. På Södersjukhuset blev jag inlagd. Blödande magsår! Läkaren hette Stafsing-Karlsson. Efter att ha legat en tid på sjukhuset blev jag hemskickad med förhållning om diet och återbesök efter några veckor. Då jag kom tillbaka och förklarade, att jag inte mådde bra, sade Stafsing-Karlsson förvånad "Va, ni ska ju vara frisk nu".

Jag gick hemma och mådde dåligt. Hade svårt att sova, var mycket spänd. Vår vän Ingrid Baltzari, som arbetade som sköterska hos doktor Gunnar Berg på Danderyds sjukhus, ordnade så att jag fick komma till honom. Han ordinerade ett magsårspiller som han själv komponerat. Men det bästa av allt var, att han ordnade så att jag skulle få komma in på Sabbatsbergs sjukhus och opereras av en doktor Jonsson. Medan jag gick hemma och väntade på operationen, var Erik och jag ofta ute i skogarna kring Hagsätra. Vi hade smörgåsar och te med oss. Erik var väluppfostrad. Om han i förväg ville resa sig från den stock vi satt på, sa han "får jag lämna stocken"? När han hörde kråkorna kraxa sa han "dumma kråka". Jag kom in på Sabbatsberg den 7 december och dagen därpå blev jag opererad av doktor Jonsson. Han gjorde en Billroth I. Den här gången var det inte fråga om etersövning utan behagligt med ett stick i armen. Det fanns ingen intensivvårdsavdelning att ligga på genast efter operationen. Enda enskildheten var att ligga bakom en skärm i ett hörn av en sal med 24 patienter. Första dagarna var besvärliga, men jag fick smärtstillande sprutor. Den första mat jag fick var en ansjovissmörgås på hårt bröd. Efter tio dagar fick jag åka hem.

Under min sjukdomstid kom Monicas mamma Margret Norström och hälsade på oss. Det var nu 12 år sedan Mårten dog. Margret var omgift med Jan Erik Norström och de hade en dotter Erika; alltså en halvsysster till Stefan och Monica. Margret skulle sedan fara och hälsa på sin väninna Elsy Wikström-Sandkvist i Haninge. Elsys make Svante Sandkvist kom och hämtade Margret. Året efter (1966) dog Svante i en hjärntumör och Elsy blev änka 39 år gammal.

1966

Jag var naturligtvis fortfarande sjukskriven så jag kunde inte återgå till jobbet. Snabb förbättring i magen var det inte. För att få någon annan miljö bestämde vi, att jag skulle åka upp till Oscar och Greta i Skellefteå. Jag tog tåg med sovvagn och Oscar hämtade mig vid stationen. På den tiden gick sovvagnen ända ner till Skelleftehamn. I Skellefteå var jag en hel vecka i januari månad. Det var mycket kallt. De gav mig bästa tänkbara mat. Som ett litet tack för all vänlighet köpte jag ett nytt batteri till Oscars Volksvagn. En kväll kom Curt Göran Forsgren och hälsade på. Han gick på Tekniska gymnasiet i Skellefteå vid den här tiden. Kanske var det sista eller näst sista året.

Ganska snart efter hemkomsten till Stockholm var jag på återbesök på Sabbatsberg. Vad jag minns av detta är, att läkaren nekade att skriva på kvitto för taxiresa. Han tyckte, att jag gott kunde åka tunnelbana.

När det blev sportlov i februari följde vi med Ulla och Yngve med barn till Karlhyttan utanför Filipstad. Där åkte vi skidor, följde med på slädfärder, dansade på kvällarna etc. Men det var mycket kallt väder hela veckan.

En dag åkte vi upp till Lönnhöjden i snöyan och tittade på det hus, som Ulla och Yngve sedermera köpte. Över huvudtaget hade vi en mycket trevlig vecka. Det här var den första och en av de få sportlovsveckor vi åkt från Stockholm.

Måndagen efter lovet den 21 februari återgick jag i tjänst, men det var kämpigt första tiden. Klassen i fysik som jag hade som övertimmar tog jag inte upp igen. Den 14 och 15 mars var examensombuden på skolan och inspekterade, och den 10 och 11 maj hade vi examen. Efter det datumet hade jag 12 timmar färre i veckan.

Efter skolans slut reste vi genast upp till Östanbäck med tåget. Och Oscar ”forslade” oss ut till Östanbäck. Som vanligt fick vi hjälp av Rolf Berglund med att koppla på vattnet. Han har för övrigt stängt av och kopplat på vattnet alla år, sedan vi fick vatten och avlopp. I början av juni åkte vi med bussen till Luleå för att hälsa på hos min kusin Ernst Jonsson. Jag har ju tidigare berättat, att jag under skoltiden i Skellefteå bodde hos Thea och Ernst. Nu hade de flyttat till Luleå, och de hade en färghandel på Örnäset. De hade också köpt ett fritidsställe på Skäret ungefär 1 mil söder om Luleå. Det här fritidsstället bestod av ett stort bostadshus och en magnifik ladugård med tjocka stenväggar. Deras barn Rolf och Britt-Marie var nu drygt 20 år gamla. När vi åkte hem igen, hade vi med oss tapeter och färg, som vi fått köpa till nettopris. I Östanbäck fanns på den här tiden en målare som hette Ivar Brännström. Vi vidtalade honom, om han ville komma och hjälpa oss med tapetsering i storstugan och matrummet. Han gjorde det hela på en dag. Dessförinnan hade vi målat taket. Det gjorde förresten Gertrud alldeles själv, medan jag hjälpte Ture med slåttern.

Den här sommaren fick vi besök av Ingrid Baltzari. Hon stannade till hos oss några dagar, då hon åkte upp till hemmet i Tarendö. Och Barbro och Kjell med nyfödda dottern Elisabeth besökte oss också. Och naturligtvis kom Ragnar. Han besökte oss nästan alla år. Och det var lika kärkommet varje år.

När vi skulle till en auktion i Blåfors, fick vi låna Tures röda Volksvagn.

I och med skolans start det här året började också ”nya gymnasiet”. Nu blev indelningen Naturvetenskaplig linje, Samhällsvetenskaplig linje, Ekonomisk linje och Teknisk linje. Den sista blev 4-årig. Betygen skulle vara relativa. Gymnasieinspektörer tillsattes. Dessa skulle resa runt i landet och inspektera gymnasierna. Centrala prov infördes i basämnen. Studentexamen avskaffades.

Jag fortsatte med klasserna GKIIIa och GKIIb enligt gamla organisationen och fick en klass

GI4a enligt nya gymnasiet.

Jag hade nu inte bara laborationer i GKIII utan även teorilektionerna. Det blev tillsammans 16 veckotimmar i den klassen. Det blev konflikt på lärarnas arbetsmarknad den här hösten. Den 11 oktober blev TGI indraget i punktstrejk och vi lärare fick gå hem. Det hela upptrappades och den 20 oktober inträdde lockout. Den 24 oktober utlöstes generalstrejk bland gymnasielärare, men redan den 26:e tog den slut. Den 6 november var konflikten över, och dagen efter var vi tillbaka i skolan. Under konflikten arbetade jag en dag på SACO:s kontor med att stoppa meddelande i kuvert. Jag hade så fruktansvärt ont i magen, så hade detta varit senare i mitt liv, hade jag inte ställt upp för detta arbete.

Under den här tiden var det ofta inslag i TV om hur gymnasisterna i skolorna klarade av sina självstudier. I det sammanhanget sågs en viss ung man agera, och som senare på 1990-talet var statsminister, nämligen Carl Bildt.

Senare under höstterminen kom gymnasieinspektör Stig Andersson på besök. Han är den Andersson som är med i kemiläroboken Andersson-Leden.

Under det här året hade vi ingen barnflicka. Eva hade börjat skolan, och Ingeborg Magnusson tog hand om Erik på dagarna. De hade själva Rolf, som var född 1961 som Erik.

På annandag jul kom Thea och Ernst och hälsade på oss. Jag vet inte i vilket annat ärende de var i Stockholm, men vi var naturligtvis glada av att få besök av dem.

Vi satt och tittade på Hylands Hörna i TV, där Per Oscarsson var med. Plötsligt började han klä av sig, och man visste inte, hur det skulle sluta. Den här händelsen blev livligt ventilerad efteråt.

Vid skolstarten i höst började Eva skolan. Hon gick i Glanshammarskolan och hennes lärarinna var Elisif Malmenbeck.

Block IV

1967

Det var i februari. Gertrud och jag var på Intiman och såg "Thehuset Augustimånen" med Sven Lindberg i huvudrollen. I pausen drack vi apelsinjuice, och efter en stund fick Gertrud så ont i magen. Jag kommer inte ihåg, om vi såg pjäsen färdigt eller om vi åkte hem i förväg. Vi tog i alla fall tunnelbanan hem och kom i säng. Gertrud blev inte bättre och fick naturligtvis stanna hemma från arbetet. Vi tog hem läkare, men han kunde inte säga vad det var; pratade om "tarmretning". Det blev bara ondare och ondare. Jag minns att Gertrud stod på knä på golvet och lutade sig mot sängen. Vi kallade på läkare igen, och nu blev det ambulans till Södersjukhuset. Där fick hon ligga en dag på en rullbår. Hon hade inte bara mycket ont, hon mådde också väldigt illa av den lukt som fanns i ambulansen. I den hade man resan innan kört en person, som var skadad i en brand.

På Södersjukhuset började man misstänka blindtarmsinflammation, men man måste kontakta Sabbatsbergs sjukhus och fråga, om blindtarmen var tagen i samband med kejsarsnittet, då Erik föddes. Till slut opererade man, och då hade blindtarmen redan brustit. Efteråt fick Gertrud ligga med dränering, men även sedan det hela ansetts läkt, blev det en abscess i såret. Därför måste Gertrud gå för omläggning även sedan hon kommit hem. Till slut läkte såret i alla fall.

Genom den nya organisationen för gymnasiet började man förstå att det skulle bli för många kemilärare på TGI, och därför blev jag tillfrågad, om jag ville flytta över till TG II, som nu fanns i nya lokaler på Söder. Det var rektor Nils-Olof Elfman för TG II som frågade. Jag

funderade ett tag, men så tackade jag ja. Det skulle ju bli mycket kortare resväg för mig, och dessutom skulle jag få vara med och bygga upp kemiinstitutionen där. Detta steg har jag aldrig ångrat.

I och med den nya gymnasieorganisationen hette skolan inte längre TG II utan Åsö Gymnasium.

Vi sparade i Ekkronan för att få så kallad sparpoäng och därmed möjlighet att komma ifråga då nya byggnadsprojekt presenterades. Men vid sidan av detta sparande hade vi också knapat ihop till en begagnad bil. En vacker dag gick jag till Volvos bilaffär i Rågsved och tittade efter en lämplig bil. Jag föll för en Amazon av 1963-års modell som kostade 12000 kronor. Den köpte vi kontant.

Den 10 maj hände två viktiga saker. Jag besökte för första gången Åsö Gymnasium, som från och med höstterminens början skulle bli min nya arbetsplats. Den som tog emot mig och visade skolan för mig var Ingegerd Danieli. Sedan gick jag till närmsta Sparbank och tog ut pengar till bilköpet. Med pengar på fickan i form av en postremissväxel åkte jag till bilaffären i Rågsved och fick ut min bil. Det kändes litet ovant. Jag hade inte kört bil mer än sporadiskt under flera år.

Första turen vi gjorde med ”nya” bilen var till Tullinge på en studentmottagning. Ina och Bosse Hallbergs son Sven hade tagit studenten, och honom ville vi hylla. Nästa gång vi gav oss ut med bilen var, när vår kära vän Ida Karlsson från Östanbäck kom och hälsade på oss. Då körde vi dels ut mot Drottningholm och dels ut på Djurgården för att visa henne något av staden.

Den 24 och 25 maj hade vi examen på TGI, som nu hette Thorildsplans gymnasium. Ett av examensombuden var lektor Bo Nyman. Han fanns på fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala under min tid på organisk-kemiska, så därför var vi gamla bekanta. Jag hade två examensförhör. Halva klassen skulle höras på ämnet ”reaktionskinetik” inför lektor Nyman, och andra halvan av klassen skulle förhöras på ämnet ”spektroskopins användning inom kemin” inför professor Larsson.

Efter skolans slut packade vi genast bilen och körde norrut. Vi körde i ganska korta etapper beroende på att jag var ganska ovan att köra och Eva och Erik behövde stanna någon gång då och då.

Jag minns till exempel att vi gick in på ett kafé i Iggesund och fikade. Vi körde dock ända till Härnösand. Där övernattade vi på Esso-motorhotell. Ett familjerum kostade 60 kronor natten. Vid den här tiden kostade bensinen 90 öre/liter. Bränslet gick på en 100-lapp mellan Stockholm och Östanbäck. Vi kom lyckligt och väl fram till vårt kära sommarhus och väckte förundran. Westmans har köpt bil!!

Till midsommarhelgen kom Stefan Westman till oss från Umeå. På midsommarafton for vi alla till ”torgfesten” i Byske. Jag blev dock mest kvar i bilen, för jag hade råkat ut för ett fruktansvärt ryggsnitt. Josse kom till mig i bilen med en ”laxmacka”. För att bota ryggsnittet fick jag låna ett kattskinn av Ida, och dessutom fick jag en ”hästkur” i form av ett liniment av grannen John Vikström. Så småningom blev ryggen bra igen.

I och med att vi hade egen bil blev vi rörligare, och morfar Oscar var befriad från all service med sin bil.

Den här sommaren fick vi också nya, kära vänner. Vi var på en auktion i Frostkåge, och där träffade vi på Margareta och Tore Lindh med barnen och Kicki och Eva-Lena. De bodde i Skellefteå men hade fritidshus i Söderbodan. Numera bor de i Umeå, och fritidshuset i Söderbodan är sålt, men vi är fortfarande goda vänner och många gånger har de kommit in till oss i Östanbäck på väg till och från Haparanda, där Margaretas föräldrar bor.

Nu kunde vi själva köra barnen till simskolan i Brännträsket. Och det var lätt att fara in till stan och tvätta kläder hos Greta och Oscar. Vi hälsade också på hos Josse och Greta i deras fritidshus i Ytterstfors, Byske.

Och nu behövde vi inte lita till andra bilägares välvilja, då vi skulle till auktioner. Men i det sammanhanget skulle jag väl säga, då jag ville till auktioner, för det är mest mitt intresse. Det var en auktion hos ”Janse på Vitjälan” i Ostvik, och där ropade jag in ett så kallat ”kantor”, som står i garaget, för 10 kronor. Vi hade bestämt oss för att besöka mina syskon i Åsele och Vilhelmina under sommaren, och vi fann det lämpligt att göra detta i samband med resan till Stockholm. Resan skulle påbörjas den 7 eller 8 augusti. Vi skulle först köra till Barbro eller Kjell i Vilhelmina. Natten före avresan var det ett fruktansvärt regnväder. Det var ymnigt regn och hård blåst, som gjorde att regnet kom vågrätt genom luften. Det slog in under plåtskoningen vid skorstenen och uppåt skorstenen så att vattnet sipprade ner längs muren och genom pappen i taket i övre köket.

Vi hade inget att göra än att konstatera att det gått till så under dessa extrema förhållanden, och det har aldrig hänt sedan dess.

När vi startade hade regnet upphört, och allt gick bra ända tills vi hade passerat Vindelälven vid Ruskträsk. På grund av regnet hade den dåligt grusade vägen där blivit helt upplöst. Det var som att köra i såpa, och det var med stor svårighet vi höll oss på vägen. Där det fanns mera grus på vägen gick det bättre och närmare Lycksele var vägen asfaltbelagd. För att slippa ”såpan” i början av Vilhelminavägen körde vi en bit efter Blåvägen och sedan över Björkberg in på vägen till Vilhelmina.

Hos Barbro och Kjell blev vi som vanligt väl mottagna. Och vi hade deras hem som ”boplats” medan vi hälsade på hos Helges i Idvattnet och i Torvsjö. Vi flyttade över till Åsele och gästade Lilly och Tyko, som följde med oss till Tegelträsk på en auktion. Där träffade jag Sven Näslund för sista gången. Året därpå dog han 47 år gammal. På hemresan låg vi över i Söderhamn. På det viset blev sista etappen ganska kort.

Vid höstterminens början var jag nu på en ny skola. Ljusa fina lokaler, men med ganska tomma skåp och hyllor. Jag blev väl mottagen, lika väl som jag blev väl avtackad på gamla skolan. Rektor Sjöberg sände mig ett telegram med tack den 30 juni, då jag formellt slutade min tjänst vid Thorildsplans gymnasium.

Tredje och fjärde årskursen på gymnasiet kemitekniska gren hade ännu inte kommit igång, och därför fick jag nu som första tjänstefördelning fackskolans andra årskurs i fysikalisk kemi med analys och i organisk kemi och dessutom två klasser i kemi i årskurs II. Till på köpet hade jag ett digert arbete med att undan för undan utrusta kemiinstitutionen. Det fanns ännu ingen tekniker anställd. Stockholms Stads Tekniska Aftonskolas (SSTA) kemiska del skulle flytta från Thorildsplans gymnasium till Åsö gymnasium, och mycket av det fick jag delta i genom att lyfta och stapla lådor och packa upp. En del körde jag själv i egen bil. Och jag fick ingen ekonomisk ersättning för detta.

Den 3 september 1967 gick vi över från vänstertrafik till högertrafik. Det var naturligtvis ovant att hålla till höger och köra om på vänster sida men så många omkörningar blev det inte

för maximihastigheten var satt utomordentligt låg. Jag kommer inte ihåg om det var 50 eller 70 km i timmen.

Vi var bjudna att komma till Ulla och Yngve i Lönnhöjden, och jag tyckte, att det tog en ”hel evighet” att köra dit, 33 mil. Det var nu bara drygt ett år sedan de köpte huset, så de hade inte rustat upp ”salen” för oss, och därför tog vi in på gästgivargården i Fredriksberg; cirka 2 mil från Lönnhöjden. Det var ett fint, gammalt ”gasthaus”. Tyvärr är det nu nedbrunnet. Under dagarna var vi i Lönnhöjden hos familjen Norberg och fick god mat och hade trevligt, och på nätterna sov vi i Fredriksberg.

Vår bil fungerade klanderfritt, men jag var ändå litet tvivlande visa vi begagnade bilar på den tiden, och därför bytte jag till en ny Amazon redan efter ett halvt år. Vår nya bil var vit till färgen.

1968

Från och med den här terminen hade jag mycket att göra med Lärarhögskolan, först som handledare men sedan också som metodiklektor i kemitekniska ämnen. För min del i analytisk och fysikalisk kemi, organisk kemi och fysikalisk kemi. Ingegerd Danieli fick samma uppgift i apparatteknik och teknisk kemi. De första lärarkandidater som kom till oss var Monica Björkman och Ulla Nyberg. Båda blev sedermera lärare på Åsö gymnasium, men då hette de Monica Arve och Ulla Jender. Det här engagementet med lärarkandidater var intressant men även mycket krävande. Man måste vara kapabel att ge den blivande läraren något, och det var många gånger jag kände den oförmågan.

Jag hade nu börjat vara ute och åka skidor något. Fortfarande hade jag bara mina breda hickoryskidor, som jag köpte i Tärnaby 1954 av sporthandlaren Rune Ringbrant. Vi var skolkamrater i Vindelns.

Nu brukade jag köra med bilen till Ågestaområdet och åka spåren där. Så småningom köpte jag längdåknings-skidor både åt Erik och mig. Det var träskidor av fabrikat Edsbyn med bygelbindning.

I skolan hade jag mycket arbete med att utrusta kemiinstitutionen. Det måste ju göras så bra som möjligt, så att det blev ordning och reda och lättarbetat. Fortfarande hade vi ingen institutionstekniker.

Den 30 maj var vi i Drevviken hos May och Knut Hansson. May fyllde 40 år. När vi kom hem till Hagsätra gick Gertrud in före mig, för jag skulle lämna bilen i garaget. Vi hade hyrt en plats i storgaraget under Hagsätra torg. Nu var det så, att jag inte hade fått med mig någon portnyckel, och där stod jag både länge och väl, och inte kunde jag kasta sand på fönstret fyra trappor upp. Så småningom började Gertrud ana oråd och tittade ut genom köksfönstret och fick se mig arma stackare. Hon slängde ner nycklarna och jag kom in.

Det här året tog vi resan upp till Östanbäck genom Finland. Vi hade planerat att sova två nätter i Finland, så jag skrev i förväg och bokade rum dels på ett motell strax norr om Åbo och dels i Kristinestad. På motellet beställde jag ett rum för fyra, men det fanns inte. Istället erbjöds vi två rum intill varandra, där vi kunde gå mellan varandra ”över balgongen”, som de skrev.

När skolan var slut för året, körde vi samma dag till Kapellskär och tog nattbåten till Åbo, där vi var en hel dag. Vi besökte Åbo slott och Domkyrkan, och så var vi i varuhus.

Nådendal besökte vi också. Efter övernattnig på motellet fortsattes resan norrut längs Finlands västkust. I Pori (Björneborg) åt vi lunch på ett ställe, som hade en vidunderlig utsikt utåt havet. Här var det få som pratade svenska.

Då vi fortsatte norrut, ville plötsligt Gertrud köra bilen, och jag lär förvånad ha sagt ”utomlands”, och så blev det ingen övningskörning.

I Kristinestad bodde vi på Stadshotellet. Det hade nog varit väldigt fint en gång. Man sade, att ryske tsaren hade övernattnat där. Vilken tsar vet jag inte, men kanske var det Alexander II. Han var väl relativt omtyckt i Finland.

I Kristinestad fanns många svensktalande; jag tror omkring 60 %. Här såg vi en gammal träkyrka. Jag tror, att det inte alls var varmbonad, och den hade ingen uppvärmningsanordning. Från Kristinestad fortsatte vi 10 mil norrut till Vasa, och där tog vi färjan över till Holmsund. I Vasa var jag i på en antikaffär och köpte tre saker av trä:

1. En blå svepask som står på golvet i sängkammaren 2. En röd mjölkflaska som hänger i övre hallen 3. En blå stäva som står på golvet i matrummet (i Östanbäck förstås). Från Holmsund körde vi raka vägen hem till Östanbäck med uppehåll i Skellefteå för att träffa Oscar och Greta.

På midsommarafton åkte vi till torgfesten i Byske. Som vanligt var där dans kring midsommarstången men även andra lekar. I säcklöpningstävlingen vann Arne Lundberg, och som pris fick han en stor polkagrisklubba. När vi kom hem, tog Erik en stolsittdyna som hade röd-vitrutigt tyg och jublade glatt ”jag har en polkagrisklubba jag å”.

Tore Lindh och jag var på en auktion i Frostkåge. Han ropade in en gustaviansk säng och jag ropade in ett stort överskåp och en trampsymaskin. Skåpet kostade 11 kronor och symaskinen 1 krona. Efter auktionen lånade jag traktor med släpvagn av Ture Karlsson och körde hem mina saker och sedan sängen till Tores ställe i Söderbodan.

Den här sommaren gjorde jag i ordning flaggstången. Ture hade redan förra året huggit en lämplig gran och kört hem den till vår gård och lagt upp den för torkning. Nu var den torr, och jag satte igång med att hyvla och göra den slät och fin. U-balkarna till flaggstångsfästet skaffade Erik Forsman åt mig på ”skrotet” i Skellefteå. Nödvändigt svettningsarbete gjordes på båtbyggeriet nere vid bäcken. När Ragnar var hos oss, grävde han gropen för fästet och hjälpte mig att gjuta fast detta. Sedan jag målat stången och satt fast knopp och lina, fick jag hjälp av Ture och andra grannar att resa den. Vi hade nu en flaggstång av lämplig längd (10-12 meter), och det är Ture vi har att tacka, att den kom till. Han skänkte oss granen som blev till flaggstång. Och inte nog med det han hjälpte mig även med att lägga plåttak på vedboden. Någon liten gentjänst gjorde jag honom med att köra släpräfsan och ”slå renjern”.

Vi åkte rätt tidigt hem till Stockholm. Jag hade anmält mig till en lärarkurs i Ronneby. När vi kom hem till Hagsätra, blev vi mottagna av Josse, Greta och Joakim. De hade tagit en tur till Stockholm och bodde i vår lägenhet. Om jag inte minns fel, hade de under tiden i Stockholm gjort en resa till Åland.

Vi var hemma några dagar innan vi for till Ronneby; hela familjen. Det var meningen att Gertrud, Eva och Erik skulle ha det skönt vid poolen i Ronneby, medan jag deltog i lärarkursen på dagarna. Resan ner var behaglig. Eftersom vi körde bil, kunde vi göra uppehåll, där det passade. I Västervik stannade vi några timmar och badade. Tyvärr blev det för dåligt väder, för att det skulle vara skönt vid poolen. En afton gjorde vi utflykt till Karlskrona. Erik hade tur. Han fick tennisbollar av Zabrodsky, som var tennistränare, men han är väl mest känd som tjeckisk ishockeyspelare under 60-talet.

Ledare för kursen var Andersson och Leden; kända läroboksförfattare. Kursen behandlade mest gymnasiets allmänna kemi, men även ämnet fysikalisk kemi på kemiteknisk gren behandlades.

Efter veckan i Ronneby fortsatte vi mot Malmö och vidare med bilfärjan till Köpenhamn. Där skulle jag delta i Nordiska kemistmötet. Vi hade beställt rum för oss fyra i Klampenborg, som ligger litet norr om Köpenhamn. Kemistmötet hölls vid Bella Center. Här träffade jag Sven-Olov Lawesson, som vid det här laget var väletablerad och välkänd kemist vid Aarhus universitet. Många andra kemister träffade jag också. Medan jag deltog i mötet, försökte Gertrud och barnen att roa sig med andra aktiviteter. Bland annat besökte de Zoologisk Have. Vid ett tillfälle, när Gertrud och barnen var med, träffade vi Arne Brännström- en Uppsala kemist som nu arbetade på Hässle-Tika. Han hade som barn bott i Skellefteå, och han erinrade sig nu, när han fick veta vem Gertrud var, att hon var mäkta populär, för hon bjöd alltid på godis. Och vad kunde man annat vänta som dotter till ”Choklad Boström”. Gertrud och barnen reste hem till Stockholm före mig, för hon skulle vara på plats vid höstterminens början. Jag hade fått ledigt några dagar och stannade därför till kemistmötet var slut. På avslutningsfesten dansade Elisabeth Sjöberg (Södertälje) och jag ”la bostella”, som var mycket populär det här året.

När jag körde hem, stannade jag vid museet Louisiana söder om Helsingör och tittade på konstverken. Det är ett fantastiskt ställe. På färjan mellan Helsingör och Helsingborg stötte jag ihop med Eva-Maria Magnusson (15 år), som åkte med tåget från Italien, där hon varit hos sin mormor och morfar. Jag körde inte längre än till Jönköping, där jag låg över på Esso motorhotell. Dagen efter fortsatte jag hem till Stockholm.

I en antikaffär norr om Nyköping köpte jag en ”trökslaga” som hänger i trappen i Östanbäck.

I och med den här höstterminens början fick vi också den första klassen på 4-åriga gymnasiets kemitekniska gren. Jag undervisade den klassen i organisk kemi och Ingegerd Danieli hade fysikalisk kemi. Dessutom hade jag fackskolans årskurs 2 i fysikalisk kemi med analys. Arbetet för Lärarhögskolan som handledare och metodiklektor fortsatte också. Bland de lärarkandidater som nu kom fanns Bodil Möller. Hon fick sedan anställning på vår skola och blev en mycket uppskattad arbetskamrat. Nu hade vi också fått en institutionstekniker, Nils Eriksson, som visade sig vara en pärla. Med hans hjälp blev min uppgift som institutionsföreståndare mindre betungande. Trots detta satt jag hemma på nyårsafton med Luna-katalogen och komponerade sammansättningen av de verktyg, som skulle finnas på våra verktygstavlor, 5-6 till antalet. Från och med nu hade vi lediga lördagar, så nu behövdes inga rullande lördags schema under maj-juni och augusti-september.

I november följde vi med Ulla och Yngve till Lönnhöjden. Fortfarande hade de inte möjlighet att hysa oss, så vi tog in på ett ”rum för resande” i Lesjöfors. Under våra dagar där var vi på en auktion i Lönnhöjdens gamla skola. Där ropade jag in bland annat en ofullständig fotogenlampa, som tillhört släkten Falk. Ulla Norberg hette som ogift Falk. Jag kompletterade lampan, och så gav vi den till Ulla när hon fyllde 50 år 1983. Av Ullas pappa fick vi en gammal vaggan (”tulla”) som Eva nu har. Halvar Falk, som Ullas pappa hette, klättrade upp på den gamla skolans vind, och tog fram vaggan och gav den till oss.

När skolan startade den här hösten, började Erik sitt första skolår. Han gick i samma skola, som Gertrud arbetade i, Gällerstaskolan. Hans lärarinna hette Sonja Onselius. Gällerstaskolan var en så kallad paviljongskola och är förmodligen riven nu.

Till jul kom morfar Oscar och mormor Greta till oss. De kom från Skellefteå körande Volkvagn, trots att Oscar uppnått en ålder på 72 år. Mormor Greta vistades hos dottern Margot med familj som nu hade köpt eget hus i Huddinge, så det var inte så långt från oss i Hagsätra. Vi träffades naturligtvis under juldagarna.

Jag måste berätta om Eriks kommentar till sin upplevelse av skolmognadsprovet våren 1968. Den som utförde provet var Benita Brännström- en flicka från Skellefteå som var lärare i Hagsätra. Då vi frågade Erik om vad han fick göra på provet sa han ” vi var inne och ritade streck, och så var det rast, så fick vi gå in och rita streck igen”.

Vi hade nu sparat i Ekkronan och började ha så många sparpoäng, att det var idé att ha önskemål om att få titta på olika radhusområden för att om möjligt få eget hus. Vi var i Bredäng, Mälarhöjden och Sköndal och tittade, men vi blev inte intresserade. När erbjudandet om att få se ett nytt byggnadsprojekt i Skärholmen, åkte vi dit och nu var vi intresserade. Tyvärr hade vi inte tillräckligt med sparpoäng för att ha chans på det bäst belägna radhuset, men då vi tyckte mycket om hela området läge, anmälde vi vårt intresse, och nu kunde vi också komma ifråga. Huset skulle vara klart för inflyttning våren 1969. När Ture kom från Östanbäck i maj månad, kunde vi visa honom var vårt radhus skulle ligga. Men då såg vi mest sprängsten.

Under sommaren 1968 gick Gertrud 1 veckas lärarkurs. Jag tror, att det hölls på Medlefors folkhögskola. Kursen behandlade religionshistoria.

Under påsken det här året tänkte vi åka till Tyskland hela familjen, för att hälsa på våra vänner från amerikaitiden; Klaus Striegler och Heinrich Grubert. Tyvärr blev det inte så. Barnen fick mässling, och Gertrud stannade hemma med dem. Jag åkte ensam med tåg. Jag var i Frankfurt a.M hos Klaus och Ludwigshafen hos Heiner. De körde runt med mig i bil, så att jag fick se mycket, bland annat Heidelberg.

På hemvägen stannade jag ett dygn i Lübeck.

1969

En dag alldeles efter nyårsdagen åkte Erik med morfar i Volkvagnen till Allgurins i Huddinge. Tyvärr hände en obehaglig sak på vägen dit. När de stod i ett gathörn och tvekade om vilken väg de skulle ta, blev de påkörda bakifrån. Lyckligtvis blev ingen av dem skadad. Bakluckan på bilen, som täcker motorn där bak, blev intryckt så att den glipade. För att få skadan åtgärdad kontaktade vi en Volkvagen verkstad vid Hammarbyleden på Söder. Jag lotsade Oscar dit genom att köra före med Amazonen. Efter någon dag var bilen lagad, och då körde Oscar och Greta hem till Skellefteå.

När sportlovet kom, åkte vi till Billingsfors i Dalsland för att hälsa på hos Mary och Erik Ellborg. De hade under hösten 1968 flyttat dit från Holmsund. Vi fick en fin vecka i Billingsfors. Våra värdar skötte om oss på bästa tänkbara sätt. Det var rejäl vinter, så vi kunde åka skidor varje dag. Deras son Anders var nu på sitt 14-e år. Jag kommer inte ihåg, om han gick i 7-an eller om han börjat i realskolan i Bengtsfors.

Det här var andra gången vi lämnade Stockholm under ett sportlov. På hemvägen köpte jag en tillbringare i kristall i en antikaffär i Karlstad. Den står nu på bokhyllan i rummet.

Vi hade mycket att bestyra under den här terminen. Radhuset var klart för inflyttning i april. Något i möbelväg måste kompletteras. Vi köpte två fåtöljer på hemslöjden, men de var inte klädda, så vi köpte tyg på Carl Malmstens, så det skulle räcka till både fåtöljerna och den

redan befintliga soffan. Till det blivande TV-rummet köpte vi en bokhylla och en bäddsoffa på NK; förmodligen på så kallat NK-kontrakt.

Radhuset kostade 167 000: -, och kontantinsatsen var 25 000: -. Nu hade vi bara 13 000: -, så resten av kontantinsatsen fick vi låna i Sparbanken. Även de övriga pengarna lånades i Spintab och Sparbanken.

Under påsklovet i början av april körde vi resor med bilen och flyttade sådana saker, som vi inte behövde ha hjälp med. Tyvärr råkade jag ut för ett mäktigt ryggskott. Det första jag lyfte i var en packe med kemisk tidskrift, som låg på nedre hyllan på sängbordet, och då kom ryggskottet. Hela flyttningen var jag svårt handikappad. För de tyngsta sakerna tog vi en flyttfirma. Mina gamla elever från Kärrtorp; Anders Wiggberg, Bo Johansson och Per-Olov Lundh lånade en lastbil och körde en hel del åt oss. En fantastisk gest. Kjell Allgurin hjälpte också till. Gertrud hade planerat det hela väl, så alla möbler och övriga saker kom på rätt plats direkt. Hon hade också lagat mat, som ”flyttfolket” undfägnades med. Vi satt på lådor i rummet och åt, för stolarna räckte inte till.

Den 14 april 1969 flyttade vi definitivt in i vårt nya radhus.

Den som övertog vår lägenhet i Hagsätra var en son till riksspelmannen Jon Erik Öst och alltså en broder till Erik Öst. Han övertog våra persienner, men jag kommer inte ihåg om vi fick något för dem eller om de ansågs vara en kompensation för något vi åsamkat i lägenheten.

Strax före sista april var Gertrud och jag bjudna till Uppsala på min studiekamrat Göran Claessons disputation. För att klara barnvaktsfrågan bjöd vi morfar Oscar på resa hit ner, och han var villig att komma. Han skulle ligga på vår nya bäddsoffa i TV-rummet, men vi hade inte instruerat honom om, hur den skulle bäddas upp. Följden blev att han fick ligga på en långsgående skena under sängdynan hela natten. Den skulle nämligen fällas upp.

Vår vistelse i Uppsala var trevlig. Vi bodde på Esso-motellet. Dagen efter disputationsfesten var vi på Flustret.

I maj-juni gick jag en lång fortbildningskurs i Uppsala. Det var Skolöverstyrelsen som beordrat denna kurs för lärare i kemitekniska ämnen; främst i fysikalisk kemi och analytisk och fysikalisk kemi. Lärarna på kursen var universitetslärare. Genom min gode vän Sven-Eric Åströms försorg fick jag kontakt med en person som hade en lägenhet att hyra ut under de här veckorna, och där bodde jag bra.

Det som blev verklig fortbildning för mig var främst NMR och organisk masspektroskopi.

Det senare kunde jag lite av sedan jag gick på föreläsningar för professor Stenhagen i slutet av 1950-talet. Stenhagen-Ryhage var föregångare i denna teknik. Min chef i USA K.L. Rinehart var ju här i Sverige hos Ryhage för att lära sig om org.masspektrometri.

Kursen avslutades med att vi hade en liten fest på Flushet. Under lunchen en dag åkte jag iväg till en ”skrothandlare”, som hade sitt ”upplag” mot Tunabackar-hållet. Han hade alldeles nyss fått hem ett bord, som i sitt innandöme dolde en fullständig hemskomakarutrustning. Jag köpte det hela för 30 kronor. Numera finns detta i vår gäststuga i Östanbäck. Innan jag skulle köra hem, åkte jag till en bensinstation för att tvätta bilen i en automattvätt. Oturligt nog lossnade borsten som går över taket, och den ramlade ner på biltaket och skadade detta. Det hela blev en försäkringsfråga, men från den dagen ville jag inte ha Amazonen längre, så jag bytte till en röd Volvo 142. Den modellen var ganska ny då.

Under kursen i Uppsala hade jag ograverad lön och traktamente.

I början av juni åkte hela familjen plus morfar Oscar med nattåget till Malmö. Vi skulle övervara Robbes vigsel med Britta Björgerd. Själva vigseln var i en liten kyrka, och sedan var

det en enkel bröllopsmåltid. Och när allt var över tog vi nattåget tillbaka till Stockholm. Robbes och Brittas äktenskap höll inte så länge. Efter 1 år var de skilda.

Tekniska linjens lärarförbund (TLL) hade årsmöte i Stockholm, och vi på Åsö gymnasium var arrangörer. Detta ägde rum efter terminens slut. Gertrud skulle fara till England på språkkurs, som hon behövde för den så kallade kompetensen, det vill säga behörighet att undervisa i engelska i grundskolan.

Just den dagen Gertrud skulle resa, fick vi oväntat besök av Lilly. Hon och Tyko hade varit i Göteborg på Gudruns bröllop, och på hemvägen blev det strul med flyget, så att de måste övernatta här i Stockholm. De låg över på Kristinebergs hotell. Tyko var trött och blev kvar där, men Lilly kom till oss på Centralen och vinkade av Gertrud.

TLL- mötet avslutades med en bankett på Hasselbacken. Jag körde bil dit, och på hemvägen skjutsade jag ett par Wiorek som deltagit i mötet, och nu övernattade i Årsta. De var från Småland. När jag kom hem, satt jag i sängen och skrev ett kärleksbrev till Gertrud. Eva, Erik och jag packade in vad vi behövde i den nya bilen och så körde vi upp till Östanbäck med övernattning i Härnösand. Vi kom i ordning i vårt hus. Barnen var så duktiga. Eva kände riktigt husmodersansvar. Hur vi firade midsommar kommer jag inte ihåg, förmodligen var vi på torgfesten i Byske. Vi var i stan och köpte flagga och blomplantor, och planterade dessa i blomlådor.

Efter midsommar for vi till en auktion i Skråmträsk. Där ropade jag in ”kommoderna”, som vi har som sängbord i sängkammaren. De var exakt lika. Den ena kostade 30: - och den andra 60: -. Sedan ropade jag in brandsprutan av koppar; den hänger på väggen i köket här hemma. Den kostade 60: -. På auktionen träffade jag en skolkamrat och rumskamrat från tiden på lantmannaskolan 1944. Han var bonde i Skråmträsk och hette Ander Karlsson. Han bjöd hem oss på fika, och jag fick en stor, gammal nyckel av honom. Han är död nu.

I juli satte jag igång med att bygga förstukvisten. Jag ville, att den skulle vara relativt färdig, när Gertrud kom från England. Jag lånade traktorn av Ture och körde till Kåge och köpte virke och cement. Erik var med mig hela tiden, då jag gjöt grunden till kvisten. Jag fick inte tag i hyvlat virke till stolparna, så jag körde ner till Båtbyggeriet vid bäcken och fick dem hyvlade. Eskil Lundmark gjorde det för 5 kronor.

Förstukvisten blev färdig men inte målad. Då jag skulle lägga på plåttaket var Ragnar hos oss, så han hjälpte mig med det. Andra som kom förbi under den här tiden var Margit och Sven-Eric Åström och Gunvor och Paul Forsgren.

Sedan Gertrud kom hem dröjde det inte många dagar, förrän vi körde till Åsele och Vilhelmina. På en auktion hos Ejegårds i Åsele ropade jag in en ”kinka”; den som Mårten, Maja och Alexander suttit i, då de varit i Östanbäck.

Den här sommaren bekom vi det så kallade ”Lövångerskåpet”, som står på norra väggen i gäststugan. Sedan år 2002 finns det i familjen Wikströms ägo i Mälarhöjden. Vi ropade in det för 110 :- på en auktion i Broänge, Lövånger.

När förstukvisten var målad och kunde underkastas en helhetsbedömning, fick jag beröm för att det var välproportionerad, och det var ju glädjande.

Vid sidan av allt arbete på förstukvisten, auktioner, utflykter och solbad vid stranden var jag med Ida och Ture i slåttern. Under åren med Ture kom jag i kontakt med andra som han hade till hjälp. Det var till exempel Gustav Karlsson, Oskar Lundberg, Gunnar Larsson. Oskar Lundberg var litet spjuveraktig. En dag sa han: ”Vet du att Sigfrid Lundkvist ska bli KR-bonde i Östanbäck.” Nu hör det till saken, att Sigfrid L var vid det här laget bortåt 90 år. Av Oskar Lundberg fick jag ett stocklås.

Britta och Robbe gjorde en tur upp till Skellefteå, och naturligtvis var de och hälsade på oss i Östanbäck. Robbe körde då en Alfa-Romeo. Under hemresan till Stockholm gjorde vi inga ”avstickare” utan körde direkt hem, dock med övernattnig i Härnösand.

När skolan startade, började också för första gången en avgångsklass på gymnasiet kemitekniska gren; alltså en 4: e årskurs. I ämnet analytisk och fysikalisk kemi hade Ingegerd Danieli teoriundervisningen och laborationerna hade hon och jag tillsammans. Mitt förordnande som handledare och metodiklektor på Lärarhögskolan fortsatte som förut.

Dessutom började jag att undervisa på Åsö vuxengymnasium på kvällstid. På det viset hade jag fullt upp att göra. I början av terminen deltog jag i en veckoslutskonferens på Skepparholmen i Nacka i vuxengymnasiernas regi. Detta ledde till att jag blev studiehandledare på vuxengymnasiet: ett uppdrag som jag innehade i 16 år.

Senare på hösten kom Britta och Robbe och hälsade på oss. Jag tror att det var till Allhelgona helgen. Vad man minns från det besöket var att det blev ett hårt väder med svår storm. Det blåste så att automatlarmet på Robbes bil- en Ferrari- utlöstes. Otaliga träd blåste omkull. Den här hösten gjorde vi i ordning gillestugan. Kjell Algarin kom och hjälpte oss med att måla taket och tapetsa inre väggen med väv. Jag gjorde väggen mot förrådet och panelväggen mot öster och söder. Nu så här efteråt förstår jag inte hur allt hängs med.

År 1969 var min inkomst från skolförvaltningen 75516: - och från lärarhögskolan 5264: -; alltså totalt 80780: - med en skatt på 42 %. Gertruds årsinkomst var från skolförvaltningen 37089: - och från seminariet 2276: -; alltså totalt 39365: - med skatt på 35 %. På den här tiden täckte skatterna mycket mer än nu. Som exempel kan nämnas att läkarbesöken var fria från avgift, och mycket annat var ”gratis”. Tillsammans hade vi en nettoinkomst av 6000:-/månad.

Under tidiga hösten var jag med Ulla och Yngve i Lönnhöjden. Det var auktion efter ”Sven i hagen”, som hastigt hade avlidit. Han var den som Ulla och Yngve hade köpt huset av. Jag ropade in klaffskåpet, som står i förrådet, och stora karamellskålen, som står i bokhyllan. Halvar Falk var också med. Han stannade sedan över älgjakten. Hela vårterminen 1969 hade vi Gertruds kusin Björn Hedman som gäst. Han var här nere och gick lärarhögskolan. Han hjälpte oss med flyttningen.

1970

I början av februari bjöd Gertrud och jag hem mina arbetskamrater vid kemiavdelningen på Åsö gymnasium. Gertrud hade gjort pizza och tårta. Vi höll till i gillestugan som var något så när färdig. De som kom var Ingegerd Danieli, Anders Brandrup-Vognsen, Rolf Odelius, Bodil Möller, Ylva Pettersson, Nisse Eriksson, Berit Björk, Gunnar Hellsten och Britta Öberg. Vi hade mycket trevligt. Vi fick ett skriftligt tack i form av ett ”ämniskonferensprotokoll”, skrivet av Anders.

Inför min 50-årsdag den 25 mars hade Gertrud köpt en charterresa till Rom för hela familjen. Vi reste med Fritidsresor, och resan var på hela 11 dagar. Tursamt nog inföll påsken under den här tiden, så vi behövde bara någon dags tjänstledighet. I resan ingick halvpension, det vill säga frukost och antingen lunch eller middag.

Vi bodde på ett mycket fint hotell, och vi hade två rum intill varandra med dörr emellan rummen. Allt detta kostade 4516:-.

Vi hade mycket trevligt i Rom. Tyvärr hade Gertrud starka känningar av högt blodtryck. Vi var med på några guidade turer genom staden och en längre utflykt till påvens sommarresidens. Många berömda platser besökte vi: Kolloseum, Forum Romanum, Fontana di Trevi, Panteon, Viktor Emanuel Monumentet, Spanska trappan, Sixtinska kapellet, Vatikanmuséet och Birgittiner-klostret. Även andra sevärda platser.

Vi åkte hästdroska genom staden. På påskdagen stod vi på S:t Petersplatsen och hörde och såg påven från den berömda balkongen. En dag då vi hade en eftermiddag ledig, frågade vi Eva och Erik vad de ville göra. De ville så gärna gå till Vatikanmuséet igen. Själva födelsedagen firade vi på en restaurang som hette Biblioteka. Det var Ingrid Baltzari som hade rekommenderat den. Erik gjorde succé där, och han fick naturligtvis namnet Enrico. Som present fick jag ett fantastiskt armbandsur med armband; allt i guld, det kostade 1265: -. Gertrud bjöd på hela kalaset; resa och allt. Vid den här tiden hade Erik ingen lust att pröva olika maträtter. Följden blev att han under de här dagarna åt 22 "bisstecca". Vid hemresan kom vi mitt i natten till Arlanda och fann bilen med 2 dm snö på taket. Det var den 2 april. Gertrud och jag gick till arbetet dagen därpå, men barnen fick stanna hemma och sova.

I slutet av maj och början av juni hade vi en dansk vid namn Bruno Hedegård inneboende hos oss. Det var Sven-Olov Lawesson som frågade oss, om Hedegård kunde få bo hos oss. Vad han gjorde här har jag glömt, men förmodligen rörde det sig om någon uppgift inom organisk kemi vid universitetet. Det var mycket vackert väder under den här tiden. Gertrud reste med flyg till Malmö för att hälsa på Robbe, som hade slitningar i äktenskapet med Britta.

Omedelbart efter terminens slut flyttade vi till Östanbäck. Som vanligt planterade vi blommor i blomlådor på gården. Men nu hade vi också förstukvisten, som kunde prydas med blommor. Det blev i form av en blomlåda på var sin sida av trappan och fyra blomkorgar, som hängdes i förstukvisten.

Jag hade anmält mig till en kurs för handledare som hölls i en vecka i månadsskiftet juni-juli i Rättvik på pensionatet Siljansborg. Jag körde bil dit. Då gjorde jag dumheten att ta upp två liftare. De var från Schweiz och hade varit i Lappland och vandrat i fjällen. Det som var tråkigt med dem var, att de förmodligen inte hade badat på länge och därför "luktade illa". I anslutning till kursen ordnades en del kvällsprogram. En kväll var det båtutflykt på Siljan. En annan kväll var det träff på restaurangen Lerdalshöjden med dess vackra utsikt över dalalandskapet. Där spelade jag roulette för första och enda gången, jag vann 10 kronor.

En välkänd kemilärare i Stockholm - Birgitta Lind- var också med. Under en längre rast i kursprogrammet körde jag till Nittsjö och tittade på keramik. Den dagen kursen slutade på aftonen, körde jag direkt hem och kom till Östanbäck mitt i natten. Dörren var låst och jag hade ingen nyckel. Genom att slänga grus på fönstret kunde jag väcka Gertrud, och så fick jag komma in.

Vi var på en auktion hos Lundqvist på södra sidan älven i Byske. Gamla gumman som bott på den gården var Gustava Lundqvist, född Vikman, och syster till Gertruds mormor, Isabella Hedman, född Vikman.

Vi ropade in kistan som står i matrummet nedanför södra fönstret och en svart dosa av trä för virkgarn. Det står StavaVikman eller Lundqvist under foten på dosan. Den står på klaffskåpet på norra väggen i "storstugan". Jag satte igång med att måla huset. En lång stege lånade jag av Ture. Den var av trä och så lång att jag nådde ända upp tillnocken på gavlarna. Stegen var mycket tung, men vid den här tiden var jag ganska stark, så jag orkade manövrera den själv.

Den 20 juli på Margareta-dagen höll jag på att måla östra gaveln. Klockan var halv åtta på kvällen. Det var varmt och himlen utåt havet var ”svart”. Gertrud öppnade dörren och ropade: ”Lars kom in, det blir oväder.” Jag gick omedelbart ned från stegen, ställde undan målargrejorna och gick in. Strax efter brakade det lös. En häftig storm kom från öster. Den slog ner i tallskogen öster om huset. Praktiskt taget alla träd blåste omkull på ett område 75-100 meter bort och in mot vår gård. 23 träd nådde in på vår tomt. Eftersom jag höll på att måla huset, hade jag flyttat bilen från östra gaveln av huset till södra gaveln av vedboden. Där den stod blev den helt gömd av fallna träd som stått nära tomtgränsen. På var sin sida av bilen låg två 10-tums tallar och över bilen hade tre 5-6 tums tallar lagt sig. På grund att jag hade takräcke på bilen blev skadorna mycket små.

Norra Västerbotten var där och fotograferade. Det var enorma naturkrafter, som på en gång ändrade omgivningen kring vår tomt. Det här hände en måndag. Dagen innan var Josse Mitchell hos oss, och då hade Gertrud sagt till honom något om att skogen på östra sidan är så tät, att den ger sådan skugga på vår tomt. ”Man borde tala med André Davidsson, som äger marken, att han avverkar något.” När Josse kom igen efter några dagar och såg förödelserna, sa han till Gertrud: ”Du behöver inte önska så starkt, din önskan uppfylldes så drastiskt”. Jag lånade traktorn av Ture och körde bort allt ris som låg på vår tomt. Det blev många lass. Just när jag höll på med detta kom Ragnar. Han hade sett verkningarna av stormens härjningar långt upp i inlandet. Det var stora mängder värdefull skog som blåste ner på Östanbäcks marker under de här minuterna den 20 juli 1970.

Många vägar var blockerade. Man gick med motorsågar och kapade träd, som låg över vägarna. Ture var med på detta. Tyvärr fick han blödande magsår av allt slitet. André Davidsson hade ett styvt arbete med att laga upp alla träd som fallit öster om vår gård. Nu 28 år efter den här händelsen är skogen ganska tät där igen.

Vi hade börjat fundera på att bygga till något i anslutning till vedboden. Vår sommargranne på den tiden Olaus Nyström erbjöd sig att göra en ritning så att vi kunde söka byggnadslov. Av Ture fick jag köpa en del virke, som han sågat på byasågen. Det passade bra till resvirke och takstolar.

Den 15 juli fyllde mormor Greta 65 år och fick folkpension. Vi var inne på Kågevägen 38 H på ”kalas”. Jag var klädd i ljusa byxor och svart blazer. Under dagen gjorde jag en kort tripp till Bergsbyn, där det var auktion. Där träffade jag vår vän, Tore Lindh, och han fällde yttrandet ”Du har uniformen på dig”. Det som jag hade på mig var mycket vanligt på den här tiden.

Som alla somrar tidigare körde vi in till stan till Oscar och Greta och tvättade kläder. Oftast var det då mycket fint väder, och då var jag sur, för att jag inte fick vara kvar i Östanbäck. Men tvättstugan måste beställas i förväg, och då visste man inte hur vädret skulle bli. Vi hade inte besökt mina syskon under sommaren, så vi tänkte göra det i samband med vår resa till Stockholm. För att slippa köra samma väg söderut tänkte vi köra genom Norge. Första etappen gick till Åsele, där vi tog in hos Tykos. Så här efteråt förstår jag inte hur vi bara kunde komma och ”rå om dom” sådär. Eva och Erik var ganska stora nu, så vi tog stor plats. I varje fall när vi var där tog Tyko med oss på en utflykt, som för mig var mycket intressant. Vi körde med vår bil. Och vi hade vår vita TV stående i bagageutrymmet. Vi körde till Österstrand (”Mossavattnet”), och där tog vi en skogsbilväg, som gick till Borgens fåbodrar. Det var för mig med nostalgiska känslor jag återsåg denna plats, där jag 35 år tidigare hade varit getare. Alla fyra stugorna stod kvar. Vi kunde gå in i stugan, som tillhörde släkten Borgén, så att jag fick visa Gertrud och barnen den skrubb jag brukade ligga i. I

farstun som var tapetserad med tidningspapper hade jag skrivit mitt namn. Vi getare hade för vana att skriva namnet lite var stans. Det var verkligen en trevlig utflykt.

Tyko skulle fylla 60 år den 12 augusti, men vi stannade inte över den dagen utan fortsatte vår resa över Torvsjö till Vilhelmina. Barbro var bortrest. Sedan vi fikar hos Kjell fortsatte vi västerut mot Saxnäs, Klimpfjäll och vidare över Steckenjokk till Gäddede, där vi hyrde en stuga på campingen. Gertrud lagade middag åt oss i stugan, och vi hade ganska mysigt. Följande dag körde vi vidare in i Norge och fram till Trondheim. Här övernattade vi i "ett rum för resande". På kvällen såg vi oss omkring och var bland annat i Domkyrkan, som är verkligen magnifik. Det är roligt att ha sett det berömda "solvinduet". Efter Trondheim gick färden över Dovre fjäll ned till Gudbrandsdalen vid Dombås. På fjället gjorde vi upp eld vid en liten bäck och kokade kaffe och åt lunch i det fria. Vi körde vidare nedför Gudbrandsdalen till Otta, och där hyrde vi en stuga alldeles intill Lågen. På kvällen körde vi upp på en högplatå till ett flott hotell, men där vände vi bara. Jag tvättade bilen i Otta. Vår avsikt var nu att köra till Ulla och Yngve i Lönnhöjden. I Lillehammer köpte vi en stor bordduk, som numera ligger i skåpet i gillestugan.

Färden gick sedan över Hamar-Elverum-Finnskoga-Sysslebäck-Likenäs-Ekshärad till Hagfors. I Hagfors åt vi på Domus-baren, för att inte propa på mat det första vi gjorde hos våra vänner. Från Hagfors gick färden över Lesjöfors och Rämnen till Lönnhöjden.

Det var roligt att komma till Ulla och Yngve. Vi blev väl undfägnade. Yngve och jag körde till en auktion i närheten av Hagfors. Det regnade hela dagen. Jag ropade in två kärhjul, som jag gav till Yngve. En lustig sak hände. Jag bjöd på en skopa av trä, som man öser säd med. Hemma kallades en sådan för "kornkasta". Jag fick den för åtta kronor, men auktionisten var "vild" och slog på den, så att den sprack. Jag limmade ihop den, och den hänger i Östanbäck. Efter att ha varit 2 dagar i Lönnhöjden körde vi hem till Stockholm. Det hade regnat, och i närheten av Eskilstuna kände jag en tendens till "vattenplaning". Det var läskigt.

I skolan undervisade jag en klass årskurs 4 och en klass årskurs 3. Dessutom hade jag kvällsundervisning i vuxengymnasiet. Nu kom Ingvar Englund till oss som lärarkandidat. Han hade undervisat flera år vid Tekniska gymnasiet i Skellefteå men ville nu genomgå lärarutbildning för att bli formellt behörig. Ingvar och hans Marianne blev senare goda vänner till oss, och vi har varit många gånger hos dem i Kroksjön, Skellefteå och de har också varit hos oss i Östanbäck.

I oktober gick jag en tredagars kurs i kromatografi i Kemistsamfundets regi. På fritiden ägnade jag många kvällar och nätter åt styrelsesammanträden i Ekonomiska föreningen för vårt radhusområde. Vår ordförande hette Carlsson och han älskade att sitta till långt in på nätterna och älta frågorna "in absurdum". Han var någon sorts "kvasijurist", och han vände och vred på alla formuleringar, som skulle skrivas. Han talade mycket om "brännvinsadvokaty". Jag hade ofta mycket ont i magen under de här "seanserna". Eftersom vi var bortresta, då jag fyllde 50 år, hade vi inte tänkt ha något kalas, men vår gode vän Ingrid Baltzari insisterade att "vi måste ha en bjudning". Det blev i vår gillestuga för våra allra närmaste vänner. Vi var väl en 20-30 personer. Den enda släktingen var min kusin Ina och hennes man Bosse. Det blev nog ganska trevligt, tycks jag minnas.

1971

Under höstterminen 1970 hade Berit Björk arbetat tillsammans med mig under laborationerna i analytisk och fysikalisk kemi (7 t), men nu skulle hon vara mammaledig, och därför fick

Ingvar Englund övertaga hennes 7 timmar. Han skulle ändå ha viss undervisning som lärarkandidat. Dessutom hade han haft denna undervisning i Skellefteå.

I februari inträdde konflikt på lärarområdet igen. Det blev strejk, och vi på Åsö gymnasium blev inblandade. Det hela trappades upp undan för undan, och till slut svarade motparten med lockout. Det hela ledde till det absurda att hela försvarsmakten blev inblandad i lockouten och Sverige var utan försvar. Regeringen blev tvungen att genom tvångslag tvinga tillbaka människorna i arbete. Jag var i alla fall ledig i nästan 3 veckor.

Vi hade fin snö vinter, så jag kunde åka skidor varje dag. Jag körde med bilen till Paradiset i Lissmaområdet, och där åkte jag spåren vid Långsjön och Tornberget.

Sportlovet inföll under den här tiden, så barnen kunde vara med ibland. Det här året firade vi påsken i Östanbäck. Vi körde inte bil upp utan åkte tåg. Morfar Oscar körde oss ut till Östanbäck i sin Volkvagn. Det var ganska mysigt att vara där så här på vårkanten. Man kunde vara ute och åka spark på isen. Vi satte igång med att riva ut det väggfasta garderoberna som fanns i sovrummet. Av virket, som inte gick att ta till vara, gjorde vi en påskbrasa. Det var meningen att vi skulle fullfölja renoveringen av sovrummet till sommaren. Vår vistelse här började med, att vi måste tina upp vattenledningen. Lennart Vikström hjälpte oss med detta. En sak som jag minns väl från den här påsken var, att vi lyssnade intresserat på radioreferat från bordtennis-VM i Nagoya, Japan. Till slut stod Stellan Bengtsson från Falkenberg som världsmästare i BT.

På påskafton var Josse och Greta och Joakim hos oss. Gretas broder Karl Johan var också med. Han var mäkta imponerad av morfar Oscars berättarkonst.

Kommande sommar skulle mycket hända. Eriks kamrat Ralph Magnusson följde med oss till Östanbäck. De hade så roligt tillsammans. Av skåpdörrar och sådant som rivits ut inomhus byggde de en koja vid gamla garaget bakom vedboden. Jag började bygget av "lillhuset". Ritningen som Olaus Nyström gjorde blev godkänd med några tilläggsberäkningar av hållfastheten hos takstolarna. Den beräkningen gjorde jag själv med hjälp av en bygghandbok, som jag fått låna av Curt-Göran Forsgren, då han bodde hos oss och gick utbildningen till hälsovårdsinspektör. Rune Lundström hjälpte mig att mäta ut för grunden till huset, och efter betonggjutningen fick jag hjälp med resvirket och takstolarna. Jag lejde totalt för 30 timmar å 15 kronor; alltså totalt 450 kronor. Resten gjorde jag själv. Virket jag köpte av Ture räckte till stommen. Resten köpte jag på Holmfors såg i Kåge, som ägdes av bröderna Anders och Axel Wahlberg.

Jag var ganska flitig med byggandet. Då jag vaknade tidigt, gick jag upp och började spika, och jag jobbade sent på kvällarna. Men det blev uppehåll ibland. Jag måste ju gå på auktioner. Ralphs föräldrar kom på besök och för att hämta Ralph. Deras andra son Stefan var också med. Han skulle bli 15 år, och de var i fundering att köpa en moped åt honom.

En dag gjorde vi alla en utflykt till Burträsk. Där hade vi en grilllunch vid stranden av Burträsket. Men myggen var mycket besvärande, särskilt för våra gäster. Ingeborg Magnusson deklarerade framt: "Aldrig mera Norrland." Antingen på vägen till Burträsk eller på vägen från körde vi förbi Bergviken; Henning Sjöströms hemby.

En kväll var Magnussons och vi bjudna till Ögrens i Stämmingsgården. De hade ett fritidshus där vid den här tiden, men de sålde det bara något år senare. Sedan köpte de hus på Mallorca, men nu är de etablerade på spanska fastlandet.

Som sagt några avbrott i byggandet blev det. På en auktion i Kåge ropade vi trasmattor som Eva nu har. Och så körde vi till Tarendö för att vara med på Anna-Lisa Baltzaris och Christer Sjöborgs bröllop. Ingrid's make Harald Schröder sjöng i kyrkan. Allt var för övrigt mycket

vackert. Bröllopsmiddagen hölls hemma i Baltzaris stora hus. Vi fick sova i Lasse Baltzaris husvagn.

Dagen därpå körde vi mot Pajala och färjade över Torneå älv och vidare in i Finland för att på aftonen nå Rovanniemi. Där övernattade vi på ett motell, som var ett vackert exempel på finsk byggnadskonst. Hotellet låg på berget Ounasvaara och var byggt på pelare, i vilka hissarna löpte. Under själva byggnaden var parkeringen. Från rummen hade man en vidunderlig utsikt. Dagen därpå fortsattes färden mot sydväst till staden Kemi vid Bottenviken. Där köpte jag några gamla kaffepannor av koppar. Och så såg vi den berömda mumien. Det var en präst för länge sedan, som sade ungefär så här: ”Om det är sant det jag predikar, kommer jag aldrig att ruttna när jag dör.” Och där ligger han nu förtorkad i en krypta i kyrkan.

Vi körde hemåt över Torneå-Haparanda. I Torneå köpte vi ett dussin rejäla kaffekoppar av märket Arabia för ”sista hundralappen”.

Väl hemma igen fortsatte jobbet med bygget. Sedan plåttaket var lagt fortsatte jag med att spika ytterpanelen. Sten Svanborg i Frostkåge hade snickrat fönster och dörrar. Glasningen gjordes av glasmästare Lindström i Byske. När Ragnar var hos oss, hjälpte han mig med hängrännorna. Till sist målade jag huset rött med interlin, och dörrarna målades stålblå. Det här med byggandet av ”lillhuset” började inte förrän efter midsommar. Före midsommar var jag en vecka i Umeå på 14:e Nordiska kemimötet. I Umeå bodde jag hos Erik-Gustav Westman på Mariehem. Han var ungarl vid den här tiden. När mötet var slut följde ”Ekka-G” med mig till Östanbäck och stannade över midsommar. Sven-Olov Lawesson var också på mötet, och han kom sedan till oss. När Sven-Olov for, åkte Erik-Gustav med honom till Umeå, och han har senare berättat, att det var en ”vild färd”. Under påsken hade vi påbörjat renoveringen av sovrummet. Denna fortsatte nu. Först målade vi taket, och sedan lejde vi målaren Hans Lundkvist att tapetsera. Men dessförinnan hade jag rivit upp golvet och slagit ihop detta. En som hette Holmkvist från Källbomark slipade golvet. Det var ett styvt jobb att få upp den tunga slipmaskinen uppför trappan. Vi fick tag i honom, då han var och slipade golv hos Erik Forsman. Sedan vi lackat golvet, byggde jag den säng som fortfarande står där. I samband med att Hans Lundkvist tapetserade vårt sovrum, målade han yttertakets på huset svart. Denna målning höll många år, men 1996 målade jag om taket själv.

Den här sommaren var det några auktioner i Östanbäck som jag minns. En var hos Eugen Vikström i Sjulsviken. Jag minns den inte för någon speciell sak som jag ropade in utan för att jag fick avbryta den, när det var som bäst, för att åka till Ytterstfors i Byske och äta palt hos Hilda och Georg Mitchell. Det var Gertrud som hade lovat, att vi skulle komma klockan två på dagen. Jag blev sur på Gertrud. Så här i efterhand är jag inte gramsen, för det var ju alltid trevligt att komma till Mitchells, och att bli bjuden på Hildas goda palt var ju alltid något extra.

Den andra auktionen var hos Irma Westermarck. Där ropade jag in den femlåsbyrå, som står i sovrummet, för 165 kronor.

Vi hann med mycket under 2 sommarmånader på den här tiden. Jag har inget särskilt minne av slätterarbete med Ida och Ture den här sommaren, men jag förmodar, att något litet ”öft” blev det nog. Jag kände alltid, att jag måste ställa upp något, för Ture var alltid så hjälpsam mot mig.

Robbe var tydligen uppe och hälsade på, för jag ser på gamla bensinnotor, att han tankat vår bil på Esso, Kågevägen i början av augusti. Det här året var priset på bensen bra nära 1 kronor/liter.

När vi körde hem till Stockholm, övernattade vi på Esso-motorhotell i Sundsvall, och vi betalade 73 kronor för ett fyrbäddsrum.

I skolan arbetade jag som vanligt med full tjänstgöring och dessutom åt LHS och Åsö vuxengymnasium. Under hösten arrangerade jag en studiedag för alla Stockholms huvudlärare i kemi. Och sedan var jag ledamot i Kemist samfundets medaljnämnd. På min lott föll främst uppgiften att föreslå lämpliga, förtjänta kemilärare, som skulle få den så kallade Gunnar Starck-medaljen. Med uppgiften följde också skyldigheten, att med en artikel i Kemisk Tidskrift presentera medaljören.

Vid höstterminens början hade Gertrud påbörjat sin utbildning till speciallärare. Hon åkte med tunnelbanan varje morgon till station Mariatorget, och ibland hade vi sällskap. Några gånger träffades vi och åt lunch på något ställe på Hornsgatan.

Den 30 november fyllde Ture Karlsson 50 år. Han hade nyligen kommit hem från lasarettet, där han opererats för magsår. Vi förärade honom en slidkniv, som vi köpt på Hållhängnen i Byske. Ture använde den kniven, när han jagade hare, och tyvärr tappade han den vid ett jakttillfälle.

1972

Gertrud fortsatte utbildningen till speciallärare. Jag hade lärarkandidater som förut. En lärarkandidat hette C.G Jemtå. Siv Lundberg gick i den vuxengrupp, som han undervisade i. I februari gick jag en tvådagarskurs i gaskromatografi.

Under sportlovet åkte vi skidor i Paradiset. Det var Malin, Johan och Anna Grenfors och Eva, Erik och jag. Jag minns, att vi stannade på spåret och vallade skidorna, för jag hade med mig en liten gasol tub avsedd för skidvallning. Vi åkte över sjön Trehörningen förbi lapplägrret och sedan spåret till rastkojan på hitsidan av Tornberget. Där gjorde vi upp eld och grillade korv.

Gillestugan var nu så färdig, att vi ville förse den med möbler. På Tumba möbler köpte vi en soffgrupp av finsk design i rött läder. Den bestod av tresitssoffa, tvåsitssoffa och fåtölj. Matbord och åtta stolar samt soffbord i allmogestil hade vi året innan beställt av min tremänning Runo Borgén i Borgen, och nu i maj kom dessa möbler, som vi fick för 1584: - fraktfritt. Då vi gjorde upp om priset utspann sig följande: Runo sade: ”Skä jä vara dyr ve dä eller skä jä vara billi ve dä?” Jag svarade: ” Du behöver inte vara det ena eller det andra. Jag betalar gärna vad du begär”. ”Ja men du har ju vöra getar här”, svarade Runo. Och billigt blev det, så nog fick jag retroaktiv ersättning för att jag var getare hos Borgéns sommaren 1935.

En dag i maj var Bodil och jag på studiebesök på tekniska gymnasiet i Västerås. Artur Sonesson, som var lärare där, hade året innan varit hos oss som gymnasieinspektör, och då hade vi talat om det här besöket.

I maj följde vi med Ulla och Yngve till Lönnhöjden. Jag tror att det var vid Kristi Himmelfärdshelgen. Det var auktion i en gård av den del av byn, som ligger på andra sidan Mana. Jag ropade in en dragkärra, som jag förärade Yngve.

Vi hade bestämt oss för att resan upp till Östanbäck skulle gå genom Finland i år. Jag var inte klassföreståndare, så därför behövde jag inte vara kvar i skolan till avslutningsdagen, och

Gertrud hade heller inte klass, eftersom hon gick speciallärarutbildning. Vi kunde därför åka någon dag före skolslutet. Vi hade bokat nattresa med Silja Line till Helsingfors, så efter att ha kört ombord i Värtahamnen, kunde vi ha det skönt tills vi var framme på morgonen därpå. I Helsingfors hade vi bokat rum på ett studenthotell. I Finland är det vanligt att studentbostäder blir logi för turister på sommaren. Här kunde vi laga mat, och det gjorde vi också. Under dagarna här fick bilen stå på parkeringen. Vi åkte buss och spårvagn i stan. Bilen var lastad med bagage även på taket. En morgon, när jag tittade ut på bilen, var bagaget borta. Lyckligtvis var det folket i receptionen som tagit in det, för de tyckte, att det var onödigt att fresta någon oärlig.

I Helsingfors gjorde vi utflykter till Sveaborgs fästning och till Högholmen. Högholmen motsvarar vårt Skansen. Och så besökte vi den vackra kyrkan, som är insprängd i berget. Från Helsingfors körde vi österut till Borgå. En mycket fin, liten stad med gammal träbebyggelse. Här såg vi naturligtvis J.L. Runebergs hem som nu är museum. Runeberg bodde 40 år i Borgå. Här såg vi också ett magnifikt krigsmonument. Färden gick vidare till Lappenranta (Vilmanstrand), där vi övernattade på ett motell, vackert beläget vid stranden av Saimen. Nu var vi ganska nära ryska gränsen, men då vi fortsatte mot nordost förbi Imatra, kom vi ännu närmare. När vi sedan körde västerut igen mot Savonlinna (Nyslott), körde vi längst den undersköna Punkaharjuåsen. Vägen går längs en smal rullstensås i sjön Saimen. I Nyslott besökte vi den gamla borgen Olofsborg. Den ligger på en holme i sjön, och det var studenter, som rodde oss över dit. Hela sommaren satt de där med bar överkropp och rodde turister. Här i Nyslott köpte jag ett besman, som hänger i farstun i Östanbäck. Vi hade tänkt oss till Jyväskylä under dagen. I Mikkeli gjorde vi uppehåll för middag på en restaurang, och det var en verkligen god oxfilé vi åt. Vad jag känner till av Mikkeli är att Harri Kirvisniemi åker för dess skidklubb! Efter övernattnings i studentbostäder i Jyväskylä körde vi mot Jakobstad, men eftersom vi inte hade plats på färjan förrän dagen därpå, tog vi in på ett motell någon mil före Jakobstad. Här höll vi på att bli ”kokta”. Barnens rum och vårt rum var mitt ovanför bastun, och då isoleringen tydligen var dålig strömmade värmen upp till våra rum. Värst var det för barnen. I deras rum var det nog mellan 40-50°C. Och inte kunde vi öppna fönstren, för det fanns gott om mygg ute. Eva och Erik fick flytta in till oss, och då kunde vi i alla fall sova något. Vi betalade bara för ett rum.

Innan vi körde på färjan i Jakobstad, hann vi med att se både Runebergs skola och jaktstuga. Han föddes i Jakobstad, och hans lärarinna kallades Westmans mor.

Bilfärjan tog oss till Skelleftehamn, och sedan vi hejat på morfar Oscar och mormor Greta, körde vi ut till Östanbäck. Tiden närmast före midsommar var jag i Umeå på en lärarkurs i analytisk och fysikalisk kemi. Jag bodde på KFUM:s elevhem, såsom jag gjorde sommaren 1965. Ingvar Englund var där och även Bodil Möller. En kväll körde jag ut på Teg och hälsade på hos Britt och Staffan Holmner. De hade eget hus där, och de höll just på att tapetsera. När kursen var slut, följde Bodil med mig till Östanbäck. Hon hade lånat bort sin bil till någon som skulle lämna den hos oss i Östanbäck, där Bodil skulle hämta den för att sedan köra till Borgafjäll. Hon skulle delta i någon friluftaktivitet där. Men hon var hos oss ett par dagar. Hon och jag cyklade till Hamnträsket och till Söderbodan. Vi körde också till Ytterstfors och hälsade på hos Josse och Greta.

Efter midsommar satte jag igång med att bygga garaget. Det var gamla vedboden som skulle byggas om till garage. Jag började lite tafatt med att riva ut ”innanmätet” och började förbereda för gjutning av golvet. Olaus Nyström kom och såg vad jag höll på med, och då ryckte han in och gjorde ”utrivningen” något mera radikalt. När förberedelserna var klara köpte jag betong från Cementgjuteriet i Sandfors. Betong måste skyfflas ut snabbt, så därför

fick jag hjälp av grannen Erik Forsman och Kjell Allgurin, som med sin familj tältade i Byske, hjälpte också till.

Nu var det ”grövsta” gjort. Träarbetet kunde jag sedan göra undan för undan. Enligt byggnadslovet skulle det byggas någon typ av brandvägg mellan garaget och övriga huset. För detta behövdes gipsplattor, och dem köpte vi på Marklunds i Kåge.

Gertrud och jag körde hem dem på biltaket, men de var tunga att lasta. Vi fick köra flera gånger. Egentligen var det för tunga lyft för Gertrud. Men vi gjorde det.

När vi hade gjutit golvet färdigt, bjöd Gertrud på lunch, som bestod av stekt strömming.

Av Elving Lundqvist i Ostvik köpte jag hans gamla garageportar för 100:-, och de blev riktigt bra i vårt garage.

I mitten av juli var vi på en auktion i Sjulsviken. Då kom morfar Oscar och sökte upp oss och berättade att man hade hittat Gertruds morbror Axel Hedman död i sin lägenhet. Han hade avlidit i sömnen. Axel blev 76 år. Han hade under tidigare somrar kommit cyklande ut till oss ibland, och då fick vi ta del av hans filosofiska utläggningar. Han var något av en levnadskonstnär.

Trots allt jobb vi hade med att färdigställa ”lillhuset” hann vi med en tripp till Åsele och Vilhelmina. Barnen var så stora nu, så vi kände, att vi kan inte bara komma och ”rå om” mina syskon. Därför försökte vi hitta andra sovställen. En gång sov vi i Älgsjö fåbodar, och en annan gång tog vi in på ”rum att hyra” i Söråsele. När vi var på marknaden i Åsele, försökte vi alltid besöka friluftsgudtjänsten på kyrkkläppen.

Den här sommaren skedde en stor förändring i Östanbäck. Vägen genom byn blev oljegrusad. Denna utfördes av firman Forsman och Lundmark i Drängsmark. I samband med detta kostade vi själva på beläggning av Skatavägen förbi vår gård. Det gick på något mellan 900:- och 1000:-.

På en auktion på Ostvikssidan nere vid bäcken ropade jag in en byrå för 120:-. Den står på västra väggen i övre köket.

Vi blev länge kvar i Östanbäck den här sommaren. Resan till Stockholm startade den 20 augusti och det vara bara Eva, Erik och jag som for. Gertrud blev kvar och anledningen till detta var att moster Valborg hade dött den 17 augusti. Hon var på läkarbesök, och under detta dog hon 74 år gammal. Gertrud stannade kvar för att övervara begravningen och avveckla Valborgs hem. Det var Einar Holmströms auktionshammare, som tog hand om allt lösöre. Robbe var också uppe i Skellefteå. Gertrud följde med honom till Stockholm, när det hela var över.

I och med skolstarten denna höst hade vi fått en ny kemilärare på Åsö gymnasium. Det var Nils-Erik Nordengren, som flyttat över från Thorhildsplans gymnasium till oss. Varför han ville komma till oss vet jag inte riktigt. Han hade ju tjänstgjort på sitt förra gymnasium under många år, och det var avsevärt kortare restid dit. Tydligen var det något där borta som han tröttnat på.

Gertrud började nu sin tjänst som speciallärare i Söderholmskolan i Vårberg. Jag började köra bil till skolan. Ända sedan jag blev magopererad 1965, hade jag haft svåra problem med så kallad ”dumping”, det vill säga rätt som det var ”sköljde” maten genom magen, och då var det nödvändigt att vara nära en toalett.

Nu började jag med att inte äta frukost hemma. Jag tog med mig en smörgås, och körde hemifrån kvart i sju. Då var jag i skolan ungefär tio över sju, så jag hade gott om tid att göra te och fika. På det här sättet kom jag ifrån de nervösa tunnelbaneresorna.

I september var vi i Mariestad och hälsade på Mary och Erik. De hade flyttat hit från Dalsland. Erik hade fått tjänst på Katrinefors. Vi gjorde utflykter bland annat till Skara. Där tittade vi på domkyrkan.

Då vi var till Lönnhöjden i maj, stannade vi till i Nora och gick in i kopparboden- en mysig liten ”antikaffär”. Innehavaren, som kallades ”Lasse gjutare”, åtog sig arbete med att putsa kopparsaker. Jag hade tidigare ropat in en mjölkspann i koppar som tillhört en mjölkmaskin. Den var förtennad utanpå. ”Lasse gjutare” putsade bort förteningen. Numera står spannen i gillestugan. Av honom köpte jag en gammal affärsdisk med många lådor för 200:-. Den står nu i förrådet i källaren.

Till Allhelgonahelgen körde vi ner till Arlöv och hälsade på Inger och Robbe. Vi bodde inte hos dem utan tog in på Esso-motorhotell. I slutet av året fick vi meddelande från Skellefteå att Gertruds moster Ester hade dött. Hon dog också i sömnen under natten. Gertrud åkte upp till begravningen, som var lördagen den 16 december. Vi hade bestämt oss för att fira jul i Östanbäck, och vi hade bokat plats på tåget den 20 december; alltså den dagen terminen var slut. Jag kommer faktiskt inte ihåg, om Gertrud blev kvar i Skellefteå eller kom hem för att åka upp igen efter några dagar. I varje fall skulle vi vara i Östanbäck under jul och nyår. Ture hade förberett genom att plöja bort snön på gården, och så hade han huggit en julgran åt oss. Ture hade också sett till att Rolf Berglund hade kopplat på vattnet. Vi fick en fin jul. På julafton kom morfar Oscar till oss och han sov över till juldagen. Mormor Greta hade farit ner till Stockholm till Margot och Kjell. Det fanns gott om snö, så Erik och jag åkte skidor något. Ingvar Lundkvists döttrar Ulla och Margareta hade åkt upp några träningsspår. Tyvärr hade vi inte så bra skidor med oss. Vi gjorde en liten isbana vid östra väggen på huset. Där åkte Erik skridskor. En dag var Erik och jag på skridskobanan vid Ostvik. På nyårsafton kom Josse, Greta och Joakim till oss. Då stöpte vi bly.

En dag mellan nyår och trettondagen kom trillingarna Markstedt till oss. Jag åkte spark ner till Bertil Lundström i Söderboden och köpte en ryggsäck. Den har jag kvar än.

Vårt att notera är, att jag i november 1972 gjorde min slutamortering på studielånet, och då bjöd jag på tårta på jobbet. Under sommaren kom familjen Norberg till oss i Östanbäck. Då hade vi bland annat några härliga baddagar i Byske.

1973

Vi åkte tillbaka till Stockholm på trettondagen, som inföll på en lördag. Skolan skulle börja på måndag. På den här tiden var det bekvämt att åka tåg till och från Skellefteå på natten. Man placerade sig direkt i sovvagnen både i Stockholm och i Skellefteå. Numera måste man åka buss mellan Skellefteå och Bastuträsk.

I skolan hade jag som förut undervisning i årskurs 3 och årskurs 4 och dessutom hade jag en grupp i Åsö vuxengymnasium. Något speciellt hände inte under vintern. Jag kommer inte ihåg om det var något skidföre här i Stockholm under sportlovet. Jag minns dock, att Erik och jag sökte oss till ett skidspår i Tumba, där det fanns snö, men efter någon dag var den borta. Men jag vet inte om det var just det här året.

En sak som upptog våra tankar under terminen var, att vi hade bestämt oss för att göra en bilresa i England under sommaren. Med dessa planer följde en del planeringar.

En rolig händelse fick vi vara med om under terminen. Vi blev bjudna till Lund på Ulrik Erikssons doktors disputation den 28 april. Ulrik som är från Åsele, hade skrivit en avhandling om Åselemålet. Redan på sin tid i Uppsala gjorde han en uppsats om vår dialekt i ämnet fonetik. Då var jag med honom som sagesman, eftersom jag behärskar denna dialekt. Ulrik hade också upprepade gånger varit i Torvsjö och gjort inspelningar av min broder Bernhard. Dagen före disputationen körde vi ner till Arlov och tog in på Esso-motorhotell, där vi sov i tre nätter. Disputationen var på förmiddagen, då var Eva och Erik också med. Bernhard och Elsy hade också kommit. Middagen och festen på kvällen hölls på ett värdshus, och då var Eva och Erik hos Robbe och Inger.

Det var en fin middag med många hyllningstal av lärda akademiker och andra. En ungdomskamrat till Ulrik från Lomsjö höll tal och Bernhard höll ett bejublat tal på klingande Åselemål, något som de lärda herrarna inte hade hört förut. Jag yttrade mig också något. Sedan blev det dans till klockan 12. Då tog Bernhard av sig fracken och tog på sig dragspelet, som han lånat i en musikaffär i Lund, och spelade i en och en halv timme till. Vi hade verkligen trevligt, så Ulriks disputation blev ett glatt minne för livet.

Dagen därpå var vi i Evas och Ulriks hem på en trevlig träff. Resten av dagen var vi med Robbe och Inger.

På valborgsmässoafton körde vi norrut igen. Vi skulle stanna över hos Thor och Sylvia Hedman i Jönköping. I Landskrona gjorde vi ett kort uppehåll hos Maj-Lis och Bengt Åman. Bengt tog en paus från jobbet och kom hem medan vi var där. Maj-Lis bjöd på lunch. Vi var alltså hos familjen Hedman i Jönköping på valborgsmässoafton. Thor hade varit i Kina. Han hade mycket att berätta, och han visade oss allt fint han köpt där.

Första maj körde vi upp till Stockholm. Under tiden som var kvar av terminen använde vi en del av fritiden till att förbereda oss för Englandsresan. Den skulle företagas med bil, så den måste ses över. Och eftersom vi skulle köra direkt upp till Östanbäck, måste vi sända en del nödvändigheter med tåg dit upp.

Skolan slutade den 14 juni och samma dag anträdde resan västerut. I Göteborg låg vi över på Esso-motellet och dagen därpå fortsatte vi med Stena Line till Fredrikshamn och körde vidare till Esbjerg, där vi gick ombord på M/S Winston Churchill och kom iland i England den 16 juni. Gertrud har dokumenterat vår resa i en ”klippärm”, så jag skall inte relatera så mycket från den. Jag måste skryta med, att efter fem dagar i London då vi fortsatte söderut, körde jag under värsta morgonrusningen rakt genom centrala London med största bravur. Man må betänka att nu var det vänstertrafik igen.

Vår resa gick först söderut och sedan norrut till Skottland upp till Inverness. För det mesta bodde vi på ”bed and breakfast”. Från Skottland bar det söderut igen till Newcastle, där vi tog båten över till Bergen. Vi hade de senaste dagarna blivit sjuka i magen, så det blev litet jobbigt. Från Bergen körde vi direkt över Voss till Sognefjorden, där vi tog bilfärjan till Sogndal. Efter övernattning där körde vi norrut över fjället och vidare till Otta i Gudbrandsdalen. Här var det inte lätt att taga sig fram. Då vi hade kört i fyra timmar, hade vi förflyttat oss 12 mil. Nu längtade vi hem och därför körde vi ”non stop” över Dovrefjäll, Trondheim, Meråker till Östersund, där vi övernattade i ”rum för resande”. Nästa etapp blev Östersund- Östanbäck, och vi körde inte ”den inre vägen” utan tog oss på snabbaste sätt ut på E4-an, och sedan norrut. Det var nu den 5 juli.

Men när vi kom till vårt sommarhus, fann vi att huset var utan ström. Det var bestämt, att vi inte längre fick ha elmätaren inomhus. Den skulle placeras på en stolpe vid östra tomtgränsen, och sommaren 1972 grävde jag ned en jordkabel mellan huset och stolpen, där mätarskåpet skulle sättas upp. Elving Lundqvist i Ostvik skulle göra detta, men han hade inte haft tid. Nu

kallade vi på honom, och han kom, men han hade skadat ett öga, och det var med stor möda han kunde hjälpa oss. Jag tyckte synd om honom. Hans son Sören var med och hjälpte honom. Vi fick dock ström till sist.

Vi hann inte så mycket mer än att installera oss förrän det var dags att fara på en utflykt igen. Barbro skulle fylla 50 år den 18 juli, och nu for vi till Vilhelmina för att fira hennes födelsedag. Nu kunde vi inte ta in hos Barbro och Kjell, så därför kontaktade vi turistbyrån och fick genom den hyra en av kyrkstugorna. Det visade sig vara en alldeles utmärkt bostad. Gertrud ritade av den öppna spisen, som fanns där, för den skulle kunna bli bra i vårt "lillhus". Själva födelsedagsfesten var mycket trevlig. Barbro blev uppvakad av släkt och många vänner. Om jag inte minns fel, så var festen på en barsservering. Kjell höll ett mycket vackert tal till sin hustru. Dagen efter födelsedagsfesten återvände vi till Östanbäck. I augusti kom Gertruds tremänning May och hennes man Knut och hälsade på oss. Deras dotter Susanne var också med. Knut och jag var nere vid havet och plockade blåbär. Sedan satt vi ute på gården och rensade bären. Något annat speciellt kommer jag inte ihåg från sommaren 1973.

Vi körde hem till Stockholm och satte igång med skolarbetet. Eva började nu i 8:an i Vårbergskolan.

I september dog konung Gustav VI Adolf på Sofiero 91 år gammal. Hans valspråk var "Plikten framför allt". Nu tillträdde Carl XVI Gustaf som Sveriges konung, och hans valspråk är "För Sverige i tiden".

Ungefär vid den här tiden tilldrog sig ett kidnappningsdrama i Stockholm. Det var en kriminell person som gick in på en bank vid Norrmalmstorg och tvingade personalen ner i bankvalvet, där den hölls som gisslan i flera dagar. Kidnapparen krävde pengar, och att den kriminella Clark Olofsson skulle frigges från fängelset. Dramat fick till slut en oblodig upplösning.

Under hösten började Yngve Norberg och jag att gå Sörmlandsleden. Vi gick etappvis varje lördag-söndag. Vi startade i Handen. Från början tog vi oss ut till leden medelst tunnelbana, pendeltåg och buss. Då vi kom längre bort körde vi med varsin bil, och ställde en bil vid dagsetappens slut. På etappen mellan Södertälje södra och Järna stötte vi ihop med Karl-Erik Ståhl, en kille som Yngve hade gjort repmånad med. Han blev sedan med oss på senare etapper. Det hela pågick hela hösten till i slutet av november, då jag måste avstå från vidare vandring på grund av sjukdom. Efter en helg då vi gått en lång etapp förbi Skottvångs gruvor till Ånhammar, fick jag sådan värk i underlivsregionen, att jag måste gå till läkare, och jag blev sjukskriven resten av terminen. Det var synd, för de här helgvandringarna var verkligen trevliga. En helg i oktober var det dock ingen vandring på Sörmlandsleden. Den helgen var Gertrud och jag på Saltsjöbadens hotell på en elevträff.. Det var 1948-års avgångsklass från Tekniska gymnasiet i Skellefteå som hade samlats till 25-års jubileum. Jag gick inte ut skolan med den klassen, eftersom jag var sjuk läsåret 1947-1948, men vi hade ju varit klasskamrater i två år tidigare; alltså 1945-1947. Därför fick jag erbjudande om att vara med på jubileet. Det var en mycket trevlig kväll. Kjell Sandström-norrman från Bergen-hade med sig en katalog från skolan, och ur den läste han upp de ordningsregler som gällde på 40-talet. Mary och Erik Ellborg var med. Så och vår lärare lektor Carl Du Rietz med hustru Inga. Han och jag hade ju senare arbetat tillsammans på Tekniska gymnasiet I i Stockholm under åren 1964-1967.

En lördag i oktober var vi på Berns och såg Hasse och Tages "Glaset i örat". Vi var där tillsammans med Ingrid och Harald och Ulla och Yngve. Efteråt gick vi med Ulla och Yngve till "Fem små hus" i Gamla stan och hade en liten supé.

I december var det gott om snö. Erik var ute och åkte skidor om aftnarna. Tyvärr kunde jag inte vara med på grund av sjukdom. Vi hade tidigare under hösten tänkt oss att åka upp till Östanbäck över julen, men det blev skrinlagt på grund av min ohälsa. Morfar Oscar kom istället till oss. Vi köpte före jul vår första färg-TV.

Jag har glömt att berätta om en viktig händelse i början av året. Vår goda vän Ingrid Baltzari hade funnit en livskamrat Harald Schröder och nu blev det bröllop och Ingrid fick namnet Baltzari-Schröder.

1974

När vårterminen började återgick jag till arbetet trots att jag inte var frisk. Den kemigrupp jag hade i vuxengymnasiet som övertimmar lämnade jag ifrån mig, för att om möjligt kunna klara av min ordinarie tjänstgöring. Det gick ett tag men med stor möda. I början av februari var jag tvungen att ge upp. Jag blev sjukskriven igen, och jag åt både antibiotika och annan medicin. Med jämna mellanrum var jag på besök på Urologkliniken på Huddinge sjukhus. Den 19 februari var jag där på så kallad cystoskopering. Min sjukdom rubricerades som "prostatit" dvs inflammation i prostatakörteln. Jag hade en verkligt svår värk, och jag kunde knappt sitta. Ändå försökte jag göra något. Jag satt vid skrivmaskinen och knackade ned ord för ord mening för mening. Det hela resulterade i två kompendier som vi sedan under alla mina år på Åsö gymnasium använde i undervisningen. Det var ett kompendium i "gaskromotografi" och ett i "IR-spektroskopi". Det här gjorde jag mest för att vi i skolan inte hade någon lärobok om dessa moment. Någon ekonomisk ersättning erhöll jag inte för detta arbete, men jag var ju sjukskriven.

En annan sak som jag höll på med var, att jag gjorde en fullständig förteckning över allt vårt lösöre i skåp och lådor. Denna förteckning hade vi stor glädje av två år efteråt då vi hade inbrott i huset. Jag gick bara hemma, var knappast ut. Konditionen försökte jag uppehålla genom att springa upp och ner i trapporna och springa runt i rummen.

Under påsken blev jag och Erik ensamma. Gertrud åkte till London tillsammans med May Hansson och hennes dotter Susanne. Eva var också med. Erik och jag lagade mat åt oss så gott vi kunde. Josse kom också och besökte oss en dag. Han var här nere i Stockholm i något ärende.

Besöken på Huddinge sjukhus hade resulterat i att jag skulle komma in där och opereras, så det fick jag gå och vänta på. Under tiden sökte jag dr Gunnar Berg i Danderyd privat. Han gav mig "Librax" som medicin, och det ledde till att jag blev något bättre. I maj kunde jag till och med köra bil något. Jag till och med skjutsade Gertrud till dr Mirjam Furnhjelm i Djursholm. Det var en kall maj. Till kristihimmelfärdshelgen omkring 18 maj var Eriks skolklass bjuden till Ingeborg och Per Lennart Magnussons land bortom Gnesta. Deras son Ralph gick också i klassen. De hade otur med vädret. Det blev mycket regn men de hade haft roligt ändå. Hemfärden företogs med båt från Mariefred till Skärholmens brygga.

Det skulle vara Nordiska kemistmötet i Tammerfors, Finland, och jag hade bokats plats för oss fyra på färjan Kapellskär-Nådendal till den 7 juni. Vi hade tänkt taga den vägen till Östanbäck. Detta fick vi nu skrinlägga, för jag blev kallad till Urologen på Huddinge. Jag blev opererad av docent Lars Collste, och han sade, att det var ingen större operation. Han hade

tagit bort "en kant" på prostatan. Efter 4-5 dagar var jag hemma igen. Och efter ytterligare några dagar körde vi upp till Östanbäck med övernattnig i Härnösand. Men jag var långt ifrån frisk. Jag minns, att jag var ganska skakis. När vi hade kommit i ordning i Östanbäck, tog jag mig för att slöjda något. Jag gjorde skaft på täljyxorna, som hänger i övre hallen, men på grund av att jag inte återfått krafterna blev resultatet dåligt.

Midsommar firade vi på sedvanligt sätt. Besök på torgfesten i Byske och sedan midsommarmat hemma. Ibland kom Josse och Greta med oss hem. Den 6 juli var jag i Ostvik på en auktion. Det blev tröttsamt, och jag kände, att allt inte stod rätt till. Dagen efter på söndag förmiddag blev det stopp i "kisseriet". Gertrud hade gått till Ida. Vi hade ingen telefon ännu, så jag kunde inte ringa. Jag såg Gertrud ute på Tures gård, så jag öppnade fönstret åt väster på övervåningen och ropade på Gertrud. "Kom hem"! Hon kom och vi diskuterade, vad vi skulle göra. Ture skjutsade mig in till lasarettet i Skellefteå. Jag fick inte stanna där utan fick gå hem med ordination att dricka mycket. Vi åkte hem till morfar Oscar på Kågevägen 38H och inväntade vad som skulle ske. På TV visades finalen i fotbolls-VM mellan Tyskland och Holland. Tyskland vann i kraft av att turneringen gick där. Jag blev tvungen att åka tillbaka till Akuten och nu tog man hand om mig. Satte in kateter och lade in mig på sal. Det blödde ymnigt och det fanns gott om bakterier i urinen. I nio dagar låg jag på sjukhuset. Ragnar hade kommit till oss i Östanbäck, så han skjutsade Gertrud in till mig. May Hansson hade också kommit. De roade sig med att spela "Gin rummy". May hade nu börjat känna av MS, som till slut ändade hennes liv 1983.

Den 16 juli blev jag utskriven från lasarettet, med läkarens ord ringande i öronen: "prostatiten brukar med tiden få benämningen kronisk".

Den är sommaren hade jag inte ork att var med Ture i slåttern, men vi gjorde säkert sällskap till flera auktioner. Som jag nämnde tidigare hade vi inte telefon ännu. Ida och Ture som alltid var snälla, lät oss gå till dem och ringa, och då någon ville nå oss per telefon fick vi uppge deras telefonnummer-0910/221 51. Åtskilliga gånger kom de med telefonbud till oss.

Innan vi körde hem till Stockholm, gjorde jag en beställning av en spiselhäll på gjuteriet i Kåge. Vi tänkte ju så småningom inreda "lillhuset", och då skulle det bli öppen spis i ena rummet, och för det ändamålet behövdes en häll av gjutjärn. Vi körde hem rätt tidigt. Jag tror, att det var den 8 augusti. Och som vanligt övernattade vi i Härnösand eller Sundsvall. Det var fortfarande billigt, ett fyrbäddsrum kostade totalt 92:-/dygn.

Efter att ha varit sjukskriven större delen av vårterminen 1974, var jag nu åter i tjänst, när höstterminen startade. Det kändes bra, även om jag fortfarande hade rätt stora besvär av min "krämpa" tidvis.

I början av september följde vi med Ulla och Yngve till Lönnhöjden en helg. Det var nog meningen att vi skulle vara ute i skogen och plocka lingon eller svamp eller taga upp potatis på gården. Hur det blev, kommer jag inte ihåg. Dock vet jag, att vi hade alltid trevligt hos dem.

Under hösten blev Gertruds broder Robbe svårt sjuk. Han togs in på Akademiska sjukhuset i Lund. Njurarna krånglade. Man sade, att det var LED, vad nu detta betydde. Gertrud åkte ner till Lund för att ge stöd åt sin broder. Jag minns, att morfar Oscar var hos oss vid den här tiden. Så småningom fick Robbe kortison, och då vände det, så att han blev bättre och bättre. En annan tråkig sak hände. När jag kom hem från skolan en dag, kom Gertrud emot mig och berättade att min äldsta broder Erik hade avlidit den 28 oktober. Man hade ringt från Åsele. Det kom oväntat, för han hade inte varit direkt svårt sjuk. Han dog i bostaden 73 år gammal. Jag åkte upp till begravningen. Jag tog tåg till Östersund och sedan rälsbuss till Dorotea. Där

hämtade Tyko med bil. Det var nu 21 år sedan en annan kär broder gick bort, nämligen Mårten. På söndag eftermiddag reste jag tillbaka och kom i rätt tid till Stockholms central för att hinna till skolan kl 8.00 på måndag morgon.

Vi hade bestämt oss för att fira jul i Östanbäck, och den här gången skulle vi köra bil upp. Vi startade samma dag skolan slutade. Dagen innan var det ett besvärligt snöväder. Robbe och Inger hade kommit från Malmö och sovit över en natt hos oss och sedan fortsatt norrut mot Skellefteå. De fick en ganska besvärlig resa. För oss var det något bättre, men jag var ju inte helt kurrant. Jag minns, att jag svettades av matthet där jag satt och körde.

Vi övernattade i Härnösand, och jag kommer ihåg, att Gertrud hämtade mat åt mig i restaurangen och kom till mig i rummet, så att jag kunde sitta i sängen och äta och samtidigt titta på TV. Återstående etappen var lättare för mig. När vi kom fram kunde vi köra in på gården, för Ture hade plogat bort snön. Han hade också kopplat på elementen, så det var ganska varmt. Rolf Berglund hade också kopplat på vattnet. Gertrud pyntade i huset så att det blev verkligen fint. Ture hade även nu huggit en julgran åt oss. På julafton var vi alla samlade hos oss. Morfar Oscar, Robbe och Inger och så vi fyra. Det hela var mycket trevligt. Efter jul åkte Erik och jag skidor. Och Robbe hade köpt skidor åt sig och Inger. Som varande skånska ”körde” Inger skidor. Robbe hade blivit rätt så bra efter sin sjukdom, men han var på grund av kortisonet något förändrad i ansiktet.

Jag har glömt att berätta en sak från sommaren. Gertruds morbror Richard skulle fylla 80 år den 2 augusti. Då körde jag in till stan och hämtade honom ut till oss. När Gertrud frågade honom om vad han ville äta på sin födelsedag, svarade han: ”Tunnpannkakor och hjortronsylt”. Och det fick han. Efter att jag hade skjutsat hem Richard stannade jag till vid Karl Bergmarks gård, där det var auktion. Jag ropade in: en kökssoffa (5:-), som står längst in i garaget. En rissla (5:-) som jag gav till Helge 1977. En trampsymaskin (10:-) som står vid västra väggen i ”storstugan”. Under sommaren kom Barbro och Kjell och hälsade på oss. Vi följdes åt till Klutmark på en auktion. Richard lärde oss två ramsor från äldre tider. Då man på söndagarna gick från Kåge till kyrkan i Skellefteå, gick man barfota och bar skorna för att inte nöta dem så mycket. Vid Dalkarlsleden vilade man och tog på sig skorna. Då hörde man kyrkklockorna ringa. Den lilla klockan sa: ”Ska ji till kyrkan så sätten ji ne, haven i pipa så stoppen uti, I hinn nog, I hinn nog”.

Den stora klockan sa: ”Dä kom en gångar å gå åt storängom storängom”.

I augusti kom Nils-Erik Nordengren med hustrun Eva och dottern Maria förbi i Östanbäck.

1975

Året började inte bra. Jag fick influensa med muskelvärk i hela kroppen. Ett par dagar fick jag stanna inne, men vi måste vara hemma i Stockholm till skolstarten. Vad var att göra?

Med Magnecyl i kroppen körde vi söderut och övernattade i Sundsvall. När vi var hemma dagen därpå, kunde vi konstatera att det trots allt gått ganska bra.

I skolan undervisade jag i två klasser och dessutom en grupp i Åsö vuxengymnasium. Jag var klassföreståndare i en årskurs 3 klass. En dag i februari då vi hade idrottsdag under ledning av klassföreståndaren var jag med klassen på sjön Gömmaren i Huddinge, där vi åkte skridskor och spelade bandy. Det var mycket trevligt. Jag hade under min uppväxt i Torvsjö åkt på så kallad ”spiskrokar”, men sedan dess hade jag inte åkt så mycket. Medan vi bodde i Hagsätra, var jag på en isbana och åkte med Erik i en mes på ryggen. Det var jobbigt. Sedan vi flyttade hit till Skärholmen, var jag ofta ute med Erik och grannarnas barn både på Mälaren och Aspen. Vi åkte skridskor, spelade bandy och grillade korv. Erik blev duktig på skridskor, men jag blev alltid så trött i vristerna. Och långfärdsskridskor kunde jag inte med. Jag åkte på ett

par begagnade bandyrör från 40-50-talet och sedan köpte jag begagnade hockeyrör. Som kontenta kan man säga att jag är nog bättre på skidor.

Något speciellt i övrigt som inträffade på vårterminen 1975 kommer jag inte ihåg. I slutet av maj blev Gertrud och jag bjudna av ”min klass” till en fest hemma hos en av eleverna som bodde i höghus i Gröndal. Eva gick ut nian i Vårbergskolan och sökte till NA-linjen i Skärholmens gymnasium. Terminen slutade rätt tidigt och samma dag körde vi norrut mot Östanbäck med övernattnig i fyrbäddsrum i Härnösand (71:-).

Umeå universitetets organisk-kemiska institution skulle vara värd för ”Organikerdagar” mellan 10-13 juni, och jag hade sökt ett anslag hos Stockholms skolförvaltning för att delta i dessa.

Jag fick 712:-, vilket räckte till ”kursavgift” och resa Stockholm-Umeå tur och retur med tåg i första klass. Mötet var förlagt till ”kyrkstaden” i Lövånger, och eftersom jag då var i Östanbäck körde jag varje dag de 7 milen dit. Pengarna för tågresan fick jag lägga på bensinkostnaderna. Det var klokt av arrangörerna att lägga mötet till den här miljön.

Deltagarna var inkvarterade i kyrkstugorna och i huvudbyggnaden fanns både föreläsningssal, utställningssal och restaurang. Här träffade jag många uppsalakemister, som jag tidigare arbetet med på 1950-talet, såsom min lärare professor Arne Fredga, docent Gerd Bendz, FD Kjell Olsson, professor Göran Bergson. Den sistnämnda var mycket ung, då han kom till org-kemiska institutionen på 1950-talet. Han gjorde snabb akademisk karriär.

Vi var kurskamrater på lic-kursen i biokemi. Han blev snart doktor och docent, och när professor Fredga pensionerades 1967, efterträdde Bergson honom som professor. Tyvärr blev han sjuk och fick svårigheter att uppehålla professuren. När han höll en föreläsning här i Lövånger, hörde jag, att det inte var densamma, skärtpte Bergson, som jag lärt känna 20 år tidigare. Han avgick som professor och det senaste jag hörde om honom var, att han studerade teologi. För att lära mig något mer om kemisk apparatteknik hade jag anmält mig till en veckas lärarkurs i ämnet. Den skulle hållas veckan före midsommar i min egen skola Åsö gymnasium. Därför åkte jag tåg till Stockholm, och jag bodde naturligtvis hemma. Kursen hölls företrädesvis i källarregionen, där apparattekniken höll till. En av kursledarna var vår egen kollega Monica Björkman. Som avslutning hade vi en informell träff på Fatburen vid Medborgarplatsen.

Samma dag, som jag kom hem till Östanbäck, lånade jag traktorn av Ture och körde hem ett litet lass sand från Bredviken. Min broder Helge skulle nämligen komma och mura spisen och muren i övrigt, i ”lillhuset”. Tegel hade jag köpt hos Marklunds i Kåge. En del gammalt tegel till grunden av murstocken hade jag hämtat från det Anders Östlund rivit ur en gammal mur. Jag byggde en brukslave och skaffade en ”sandharpa”. Nu var allt klart. Helge kom och murade efter den skiss som Gertrud gjorde i kyrkstugan i Vilhelmina. Jag hantlangade och Erik hjälpte till att bära tegel. Helge skojade med Erik och kallade honom ”Åkerbergarn”. Han kanske fann likheter mellan Erik och Helges och min morfar Jonas Erik Åkerberg. Murningen tog två dagar och det blev ett verkligt fint arbete. Han gjorde det alldeles gratis. Senare fick jag möjlighet att i någon mån visa min erkänsla. På en auktion ropade jag in en stor kopparkaffepanna (5-6 liter) och den gav jag till Helge. Den passade bra i det museum, han inrättat i ”gamhuset” på gården i Idvattnet.

Nu kunde inredningsarbetet i ”lillhuset” taga sin början. På Marklunds i Kåge köpte jag gullfiber och förhydningspapp, och hos Holmfors såg köpte jag golvbjälkar, golvträ och panelvirke. Ragnar var hos oss, och han hjälpte mig mycket. Jag tror, att han tyckte det var roligt. Han var kunnig. I unga år hade han några somrar arbetat med träarbete hos Petter Torvén i Torvsjö, som brukade åtaga sig att bygga så kallade småbruk. Detta var på 30-talet.

Som ensamstående tyckte Ragnar, att det var bra hos oss, för nu slapp han laga mat. Han brukade säga: ”Lars han har en riktigt matkäring” och menade förstås Gertrud.

Trots allt jobb med ”byggnationerna” hann vi med att göra en sväng till Vilhelmina, Torvsjö, Åsele. Man hade nu en 3-4 år hållit på med visningar och kulturdagar i Torvjö. För mig var det mycket roligt och nostalgiskt att komma hem till Torvsjö och se hela anläggningen i Kvarnbäcken i restaurerat och funktionsdugligt skick. Många minnen från uppväxttiden återuppväcktes. Bernhard som initiativtagare och ordförande i stiftelsen Torvjö kvarnar hade lagt ner ett mycket förtjänstfullt arbete, och hans agerande som guide på visningarna var magnifik. Min kusin Brynolf Isaksson måste också kommas ihåg. Han var ”ingenjören” bakom restaureringen av hela anläggningen.

Så lyckligt att det hela blev gjort medan dessa två fanns i livet. Bernhard dog 1992 och Brynolf dog 1995.

Den 15 juli fyllde mormor Greta 70 år, men jag har tyvärr inget minne av, att vi var hemma hos dem och uppvaktade, kanske var det så att hon hade rest ner till Margot i Stockholm. Däremot kommer jag bestämt ihåg, att vi var hemma hos Gertruds faster och farbror Hildur och William Boström den 9 augusti, då Hildur fyllde 70 år. Där fick vi träffa Gertruds kusiner Dan och Stig Boström med familjer. Det var alltid så trevligt att träffa dessa människor. Gertruds kusin Rita och hennes man Hans-Erik Gyllenberg var också med.

En lördag under sommaren kom Britt och Staffan Holmner med barnen Fredrik och Marie från Boden för att hälsa på oss. Vi följdes alla till en stor auktion i Boviken. Vi ropade in bland annat det skåp som står på södra väggen i ”storstugan”. Vi kallar det allmänt ”Boviksskåpet”.

Omkring den 1 augusti kom Rosa och Helge till oss och sov över en natt. De skulle sedan fara till Andersvattnet, Jörn, för att hälsa på en syster till Rosa, som bodde där. Samtidigt var det auktion hos Hugo Larssons, den gård där Siv och Dennis Strid nu bor. Där ropade jag in ett skänkskåp. Det har jag sålt till Gunnel och Erling Jakobsson, så det finns i deras möblemang. Den dagen vi var i Booviken började det åska kraftigt, det blev ett ymnigt regn. Åskan slog ned i Adolv Johanssons gård i Ostvik och antände eld, så att hela huset brann ned. Man trodde att åskan hade slagit ned just där för att det fanns höga radioantennor på huset. Om detta verkligen var orsaken är väl höljt i dunkel.

I mitten av augusti körde vi ner till Stockholm. Eva skulle nu börja i gymnasiet. Hon började på Na-linjen vid Skärholmens gymnasium.

Redan medan vi bodde i Hagsätra hade vi börjat med en tradition att varje höst i september bjuda ”norrlänningar i förskingringen” till surströmmingsfest. Detta hade vi fortsatt med även sedan vi kom till vårt radhus här i Skärholmen. De ursprungliga gästerna var Ingrid Baltzari, Ulla och Yngve Norberg, Vera och Birger Ögren. Sedan tillkom Ingrid's make Harald Schröder och Ingeborg och Per-Lennart Magnusson. Ibland var det också några extra gäster med till exempel Anna-Lisa och Henning Nyström. Vi hade mycket trevligt på de här sammankomsterna. Alla hade något att berätta om sommarens upplevelser.

Som upplysning till eftervärlden skall jag berätta, att min inkomst det här året var 107000:- med 46,7 % i skatt, vilket gav en nettoförlänsning av 57000:- eller 4750.-/månad.

För Gertrud gällde 65500:-, skatt 41,8 %, netto 38000:- eller 3170.-/månad.

OBS skattesatsen verkar hög, men då får man komma ihåg att omsättningsskatten var lägre, många punktskatter fanns inte, läkarbesök och medicin var praktiskt taget ”gratis”.

1976

I mars månad fick jag en kraftig förkylning. Jag var hemma i tre dagar med en häftig huvudvärk högst upp på huvudet, och det ledde till att jag var mycket ”vimmelkantig”. Strax efter den här sjukdomsperioden var det studiedag för Stockholms lärare på Åsö gymnasium. Då kom bland annat Elov Persson från Kärrtorps läroverk, och jag fick bjuda honom på kaffe på vårt lärarrum, C33.

Till påsk reste vi hela familjen till Paris. Vi bodde på ett rätt litet hotell ganska centralt, nära Folies-Bergère. Gertrud och jag hade ett rum med dusch och Eva och Erik hade ett rum utan dusch våningen ovanför oss. Då de skulle tvaga sig kom de alltså till oss. Påsken var sent det här året 16-19 april, så det hade börjat bli ganska varmt. På hotellet fick vi ”continental breakfast”. Ett mål per dag åt vi på olika restauranger. All övrig föda intog vi på rummet. Två middagar intog vi på en liten trevlig restaurang i Quartier Latin, och en annan dag åt vi nära Place de la Bastille. En kväll var vi i Montmartre och i närheten av Sacré-Cour åt vi löksoppa. Vad barnen fick kommer jag inte ihåg. Det var ganska svalt ute då. Museer som vi besökte var Louvren förstås, där vi naturligtvis såg Mona Lisa och Venus Milo, och så var vi på Le jeu de Paume, ett modernare museum. Jag kommer ihåg, att Eva tyckte mycket om den konsten. Vi var i Notre-Dame och i Invaliddomen med Napoleons sarkofag och i Eiffeltornet. På platsen utanför Notre-Dame uppträdde olika gycklare, bland annat eldslukare. Ett besök på ”loppmarknaden” i Clignancourt hann vi också med. Om jag inte minns fel, köpte vi en liten silverkopp där, en så kallad ”vinprovare”. Det påstods att servitörerna hade en sådan på bältet och hällde upp vin i den och lät gästerna provsmaka. En kväll såg vi en föreställning på Folies-Bergère och en annan kväll var vi på Operan, det var balettafton med Stravinskys Eldfågeln, Petrusjka och Våroffer. En verkligt stor upplevelse.

På långfredagen gjorde vi en utflykt till Versailles. Den dagen var det svalt och regnigt. Men vi såg en hel del av slottet och parken. Spegelsalen är ju någonting alldeles fantastiskt från 1600-talet och Ludvig XIV tid. En kväll försökte vi få komma in på Moulin Rouge, men det gick inte. Kanske ansågs Eva och Erik för unga, men de skyllde på att Erik hade träskor. Gertrud och jag tyckte att resan till Paris var mycket intressant och trevlig. Barnen var kanske inte lika entusiastiska, särskilt Eva ville väl börja göra saker skilt från föräldrarna. Parisresan blev också den sista utlandsresan vi gjorde med Eva och Erik.

Tidigare hade vi varit tillsammans i Danmark, Finland, Norge, England, Skottland och Italien (Rom).

Innan jag helt lämnar Parisresan skall jag berätta att vi fikade på trottoarserveringen vid Cafe de la Paix. Och på det stora varuhuset Lafayette köpte jag en röd keps.

I maj hjälpte Kjell Allgurin oss att måla huset och impregnera träpanelen på östra gaveln. Sedan impregnerade jag skärmarna mellan husen. Den 26 maj dog Gertruds morbror Richard, och hon reste upp till begravningen. Dessutom måste hon ordna med bouppteckning och avveckling av hemmet, eftersom Richard var den sista i syskonskaran som gick bort, det fanns ingen annan släkting som tog sig an detta.

Rickard hade de sista åren talat om sig själv som ”den sista mohikanen”.

Före pingst flyttade vi upp till Östanbäck. Jag hade anmält mig till en kurs i ”styr och reglermekanik” som hölls på Kaplanskolan i Skellefteå före midsommar. Det var faktiskt riktigt intressant att få någon inblick i denna teknik.

Gertrud fick övertaga Richards telefon som ett arv, så från och med nu hade vi egen telefon i Östanbäck med nummer 0910/22197. Numera; 0910/722197

Efter midsommar satte jag igång med att inreda det rum i ”lillhuset” som Ragnar brukade kalla ”snickarboa”. Han kom förresten till oss, och då hjälpte han mig med att spika panelen.

Det andra rummet var i det närmaste färdigt. Eva målade muren vit. Hon fick hjälp av sin kamrat Ann-Marie Markstedt. Före panelningen hade Elving Lundkvist i Ostvik dragit alla rör för elledningar, och när allt träarbete var färdigt, kom han och satte in element och monterade färdigt.

Sista söndagen i juli var det kulturdag i Torvjö, och då tänkte vi vara där. Vi körde först till Barbro och Kjell i Vilhelmina, närmare bestämt till Storholmen. Det hade regnat på vägen så bilen var ”skitig”. Jag körde ner den till sjöstranden och tvättade den. Dagen efter följde vi med Barbro och Kjell till Hällfors med uppehåll i Stalon, där det var auktion. Den här dagen var det underbart väder, 25° varmt och strålande sol. Vi låg på klipporna i forsen och solade oss. Det här var en lördag. Dagen därpå for vi alla till Torvsjö, där det var kulturdag. Den stora händelsen var, att en ny flaggstång skulle resas på platsen framför Erik Johans stuga. På de här dagarna hände alltid trevliga saker. Jag träffade många gamla bekanta. Det här året träffade jag Nils Jäger som under trettioalet var skomakare hos min farbror Sten i Åsele. Han var där, när jag konfirmerades 1934. Nu var han pensionär efter att en lång tid varit ”vattenrallare”. Här på kulturdagen satt han och visade hur man gör lasknören och lasksömmar. Han brukade åtaga sig att göra skor på beställning, och nu beställde jag ett par åt mig själv och ett par åt Eva. De skulle göras efter ”Sten Westmansmodellen”. Vi skulle bara rita av foten på papper och skicka honom. Året därpå fick vi ”klubbkängorna”. Han begärde 250:- för mina och 225:- för Evas. Jag skickade honom 550:-. Jag har kvar mina skor, men Eva har slitit ut sina. Bland gamla bekanta som jag träffade var Agnar Moberg från Yxsjö, Edine Karlsson från Järvsjöby, Mary Almroth från Almsele och många, många fler. De nämnda damernas efternamn är deras flicknamn. Nu var de gifta och hade andra namn och bodde också på andra ställen i landet.

Besöken på ”Torvsjödagen” innefattade också att gå in och heja på mina kusiner Brynolf Isaksson och Greta Lidberg (medan hon bodde i Torvsjö).

Dagen avslutades alltid med en god måltid hos Gerda och Alvar i Mårtenslund. Huvudrätten av älgstek och efterrätten var hallon i mängd.

Under dagen visades alla anläggningar i bäcken men Bernhard som guide. Gerda demonstrerade kvarnen och sålde mjöl. Sedan brukade man visa lieslätter, och Gerda kokade kornmjölsgröt i en kittel över öppen eld; precis som vi gjorde på slåttern förr i tiden.

När vi var hemma i Östanbäck igen, kunde vi konstatera, att trippen till Lappmarken varit mycket trevlig. Eva hade varit ute och tågluftat med Malin Grenfors och en tjej till. När hon var uppe hos oss i Östanbäck, jobbade hon på Hållhängnen i Byske.

Sedan satte hon sig ned och läste in vissa saker, som hörde till första årskursen på Samhällsvetenskaplig linje. Hon hade nämligen bestämt sig för att gå över till den linjen från Na-linjen.

I början av augusti åkte vi till Boden för att hälsa på familjen Holmner (Britt och Staffan med barnen Fredrik och Marie). De bodde nu i eget hus. Staffan arbetade på Garnisonssjukhuset, och just den här dagen hade han opererat ”en galla”. Han var hemma medan vi åt, men sedan blev han orolig och ville åka till sjukhuset och titta till patienten. Då han backade ut från garageinfarten, hade han oturen att köra över barnens kattunge. Det blev stor sorg.

Vi åkte till en badplats som var anlagd intill älven. En trevlig dag hade vi i Boden. Den 11 augusti var Ture och jag ute i skogen och plockade bär. Vi var bland annat vid Hällbodarna och plockade hallon.

När vi kom hem, berättade Gertrud, att Lena Axelsson (en granne till oss i Skärholmen) hade ringt och meddelat att vi hade haft inbrott i vårt radhus. Vad var att göra? Vi bestämde oss för att packa ihop genast och köra hem till Stockholm. Vi kontaktade Yngve Norberg i

Stockholm och bad honom att åka ut till Skärholmen och titta till vårt hus. Han ringde tillbaka och berättade, att vi hade haft tur; det var ”en snäll tjuv”, ingen vandalisering. Jag hade en hel del möbler under presenning vid södra väggen på ”lillhuset”. Dessa fick jag köra till Turesså kallade sommarladugård och härbärgera dem där. Eva och Erik var duktiga och hjälpte till att packa och städa ihop.

På kvällen var vi färdiga, och då satte vi oss i bilen och körde praktiskt taget nonstop till Sundsvall, där vi sent omsider fick ett rum på Esso-motellet. Det var tråkigt att behöva lämna Östanbäck så abrupt. Vi hann inte ta ett riktigt adjö av alla vänner där. Tidigt på morgonen dagen därpå startade vi hemåt för att vara hemma så fort som möjligt. Vi kunde konstatera att ingenting var förstört utom dörren till uteplatsen, där tjuven tagit sig in. Ganska snart kunde vi konstatera, att tjuven tagit småsaker såsom Gertruds och Evas smycken, silversaker och en del andra mera kuriösa saker. Först av allt anmälde vi stölden till polisen och försäkringsbolaget Skandia. En värderingsman från Skandia kom, och han var till en början ganska arrogant, men blev till slut mera resonabel, då han insåg, att vi inte var några försäkringsbedragare.

Efter att ha lagat dörren, började vi göra en förteckning över vad som stulits. Nu kom inventarielistorna, som jag skrev våren 1974, väl till pass. Redan den 17 augusti hade vi en fullständig lista med noggrann beskrivning (till exempel smyckens vikt) på det stulna. På grund av denna snabbhet och noggrannhet från vår sida kunde både hälare och tjuv anhållas. Hälarer var nog tidigare under polisens bevakning men var svår att få fast, då hans saker inte kunde härledas till något speciellt inbrott. Det var möjligt i vårt fall på grund av vår noggranna beskrivning. Tjuven var en ung narkoman från Sandviken.

Efter en tid blev vi kallade till polishuset för att identifiera de saker som beslagtogs hos hälarer. Skandia hänvisade oss till Sixtens Lindströms Antikhandel för värdering och återköp av de smycket som stulits. Allt uppgick till ett värde av cirka 35000 kronor. Vi tog inte pengar utan ersatte i möjligaste mån det som försvunnit, och vi blev väl i stort sett kompenserade.

En lustig sak i sammanhanget var att tjuven tagit några Kreuger och Toll-aktier som jag köpt på en antikaffär för en krona styck. Det var alltså bara kurios, men polisen i Sandviken sände dem tillbaka till mig och då assurerade för 2000 kronor.

Nu satte jag in metallplåtar i dörren till uteplatsen och i dörren till tvättstugan. Och så satte jag lås på vreden till dessa dörrar och på fönstren i gillestugan och i köket. Dessutom så satte jag nytt lås på ytterdörren. Ett inbrott gör att man känner sig kränkt på något sätt. Gudskelov försvinner denna känsla med tiden.

Enligt en gammal bensinnota från Laxå den 5/9 har vi tydligen varit hos Mary och Erik i Mariestad, men jag har inte något övrigt minne av detta besök.

Den 15 september fyllde Erik 15 år, och det är ju detsamma som att ”fylla moped”. Som vi bor är det ganska olämpligt med ett sådant fortskaffningsmedel, och Erik var inte intresserad heller. Han ville ha en ”racercykel”, så vi åkte till Björks cykelaffär och köpte en lämplig sådan. Numera finns den cykeln i Östanbäck, och den fungerar bra, trots att den inte har så många växlar.

Som plåster på såret för vårt plötsliga uppbrott från Östanbäck tänkte vi göra en liten tripp till Dalarna över ett veckoslut. I slutet av september gjorde vi slag i saken. På fredageftermiddag packade vi in hela familjen i bilen och körde till Borlänge, där i övernattade på Esso-motellet. Dagen därpå åkte vi till Sundborn och såg Carl Larsson-gården. Mycket intressant och trevligt. Färden gick vidare över Bjursås, Rättvik till Orsa med en avstickare till Fryksåsen. I

Orsa gick vi in på turistbyrån och fick anvisning till en stuga, som uthyrdes av Kristina Bengts. Det var en trevlig stuga med öppen spis.

Det var marknad i Orsa så vi gick dit ett tag, men tyvärr var det lite regnigt och kallt. Vårt värdfolk hade fiskat löja i Orsajön som vi fick. Och dem stekte vi och åt. På söndag fortsatte vi runt Orsajön förbi Våmhus till Mora, där vi besökte Zornmuseet. Den reflektion man gör, då man ser, vad konstnärer åstadkommer: Har dessa människor mer än 24 timmar på dygnet?? Efter besöket på Zornmuseet körde vi ut på Sollerön och åt en medhavd lunch i det fria. Därefter bar det iväg hemåt över Rättvik, Tällberg, Leksand. Väl hemma kunde vi konstatera att ”lillsemestern” varit givande.

I november tog Gertrud och jag båten till Åland, där vi låg över på Strandnäs motell. Vi betalade 70 kronor för ett dubbelrum. Eftersom vi hade bilen med kunde vi köra runt och titta oss omkring. Bland annat såg vi segelfartyget Pommern.

Den 19 november på Elisabeth-dagen skulle Ulla och Yngve komma till oss och äta middag. Gertrud hade nog förberett en hel del, men då hon gick från skolan råkade hon halka på en isfläck och bröt något ben i vristen. Hon gick här hemma och haltade och hade ont, men vi kunde fullfölja att ha våra vänner hos oss. Men nu var det också så, att Gertrud skulle åka upp till Skellefteå för att fira sin pappas 80-års dag den 24 november. Trots det onda i foten reste hon upp till Norrland och deltog i firandet. Hon klarade av det, men det var plågsamt. Då hon kom tillbaka, mötte jag henne vid tåget och skjutsade henne till Gullmarsplan, där hon tog en taxi till Huddinge sjukhus. Jag måste återgå till skolan för jag hade lektioner. Efter röntgen konstaterades, att det var flera brott i vristen. Det blev operation med spik och märlor och sedan gips. Den som utförde operationen hette Staffan Eriksson, och han undrade mycket över, hur det hade varit möjligt att gå en hel vecka på den där foten.

Bara dagen efter dagen operationen måste Gertrud in på gyn-avdelningen för en skrapning. Efter ytterligare någon dag kom Gertrud hem och gick omkring här med kryckor. Vi hyrde en rullstol, som jag kunde skjutsa Gertrud i, då vi var ute i affärer. Då hon skulle gå uppför trappan första tiden, ”gick hon baklänges på stjärten”. Med Gertrud sittande i rullstolen med gipsat ben rullade jag henne runt i Skärholmens centrum då vi gjorde inköp till julen. En gång var vi också på NK i Farsta.

Trots sitt handikapp gjorde Gertrud all julmat så att vi kunde fira jul på samma sätt som vi alltid gjort.

Min inkomst under året var 123000 kronor. Betald skatt 61500 kronor det vill säga 50 % i skatt.

1977

I skolan hade jag undervisning i två klasser: analytisk och fysikalisk kemi i K4 (12 tim), fysikalisk kemi i K3 (3 tim), organisk kemi i K3 (9 tim). Dessutom hade jag fem veckotimmar i organisk kemi i Åsö vux. Det blev 8 övertimmar. Jag var också institutionsföreståndare och studiehandledare i Åsö vux.

Vattenbolaget i Östanbäck hade sålts till kommunen, så från och med nu hade vi kommunalt vatten och avlopp, där avloppet går till ett reningsverk i Kåge. Som mellanskillnad fick vi erlægga 1335 :- och därutöver betala kostnaden för inmontering av vattenmätare.

Söndagen den 30 januari åkte vi till Bilia i Solna för att titta på bilar. Det fanns ingen allvarligare tanke på byte, men när vi väl var där blev frestelsen stor. Det blev affär. Den nya bilen var en Volvo 244 L till ett pris av 37772:-, och i detta ingick radio, Bachovärmare,

vinterhjul och dragkrok. För den gamla bilen, en Volvo 142 av 1969-års modell som gått 11257 mil fick vi 6500 :- rest att betala var 31272:-.

Den 14 februari fyllde Ingrid Baltzari-Schröder 50 år, och i början på mars var vi tillsammans med många andra av hennes vänner hemma hos Ingrid och Harald på en stor fest. Då jag mötte henne första gången i Vindeln var hon bara 17 år.

I början av mars blev Gertrud friskskriven, och då började hon jobba igen. Det hade alltså tagit 3 månader att läka den brutna vristen.

Vi hade planerat att under påsken göra en bilresa till Danmark och Skåne. Vårt påsklov var veckan före påskdagen. Fredagen den 1 april efter skoldagens slut körde vi till Göteborg, där vi övernattade på Esso-motellet. Dagen efter körde vi ombord på färjan till Fredrikshamn och sedan vidare till Århus och familjen Lawesson. Det var nu 12 år sedan vi var hos dem förra gången. Då körde vi inte bil. Vi gästade Lawessons i två dygn, varefter vi fortsatte resan närmast till Odense på Fyn. Här besökte vi H.C Andersen-museet, vilket var mycket intressant. Vädret var mycket dåligt; regnigt och svalt.

Sedan bar det vidare österut med bilfärjan över Stora bält till Själland. När jag skriver det här i juni 1998 har man just invigt den färdiga bron över Stora Bält. Det var drottning Margarete som förrättade den högtidliga invigningen av bron. I Roskilde låg vi över. Efter att ha besökt Domkyrkan och Vikingaskepp-museet dagen därpå, fortsattes resan till Köpenhamn, där vi tog in på ett ganska centralt hotell, som hade garage i källaren. Det var skönt att bli av med bilen, så att vi kunde röra oss fritt i staden. Första dagen blev det bara besök i affärer i anslutning till Ströget. Eva och Erik hade väl ganska tråkigt, då vi gick affärsrundan. Men innan vi lämnade Köpenhamn dagen därpå (6 april), gjorde vi ett besök på Glyptoteket, och det gillades nog.

Nu var det dags att lämna Danmark.

Vi tog bilfärjan från Tuborg till Landskrona och körde sedan till Inger och Robbe i Arlov. Det här var nu onsdagen före påsk. De fick ”rå om oss” ända till påskdagen den 10 april. Då startade vi tidigt, för jag hade lovat min arbetskamrat Anders Brandrup-Vognsen, att vi skulle göra ett uppehåll hos dem i deras fritidshus i närheten av Halmstad. Det blev en omväg för oss, men å andra sidan skulle det bli roligt att se hans ”sommarviste”. Jag hade fått vägbeskrivning, så det gick lätt att hitta dit. Vi blev bjudna på våfflor och rundvandring. Anders hade allt så välordnat, och det visste jag på förhand. Han var en prydlig och ordentlig person. Efter ett par timmars uppehåll fortsatte vi hemåt. Vi körde nu den så kallade ”Nissastigen” tills vi kom in på E4. Mot slutet av resan blev det snöslask och ganska besvärligt väglag. Av en händelse kom vi att ligga efter våra grannar Grenfors: som var på hemväg från deras fritidsställe i Skåne. Det var skönt att vara hemma igen efter 10 dagars bortavaro.

En lördag i mars var på fest hos Birgit och Curt Blidgård i Örebro. Vi låg över hos dem till dagen därpå. Birgit hade flicknamnet Östlund och var från Boviken. Hon var med i det gäng i SGU, som var jag var med i Skellefteå under 40-talet. Medan de bodde kvar i Skellefteå hade de fritidshus i Selsvik norr om Byske, och då träffades vi en del.

Den 28 april fyllde Gertrud 50 år, och då kom vänner och uppvaktade. Vi i familjen gratulerade naturligtvis också med en ring i vitt guld med en safir och två briljanter. Vi hade fest här hemma i gillestugan för de närmaste vännerna: Ingrid och Harald, Ulla och Yngve, Vera och Birger, Ingeborg och Per-Lennart, Barbro och Mats, Maud och Elov, Gudrun och Bengt-Åke och kanske några fler som jag inte kommer ihåg. Ingrid och Ingeborg höll tal och Yngve höll ett verkligt bejublat tal. Jag vet, att Bengt-Åke tyckte, att det var vansinnigt roligt och elegant.

Under maj månad fyllde både Josse Mitchell och Britta Nerdal 50 år, och då vi kom upp till Östanbäck, ordnade Gertrud till en ”150-års fest” hemma hos oss. Dessa tre var tillsammans 150 år.

I början av juli var vi i Gagsmark på en stor auktion. Lösöret hade tillhört Jenny Åström. Vi ropade in en hel del textilier, bland annat det tyg som vi numera har på stolsitsarna i Östanbäck. Vid den här tiden hade väl Ingmar och Britta Nerdal bott 5-6 år i Gagsmark. Vad jag minns speciellt från den här dagen är, att jag på kvällen var i Turess ladugård och skötte om djuren, det vill säga gödslade ut och gav kvällsgivan foder. Han hade inga mjölkkor utan endast gödkalvar. Ida och Ture var bortresta eller bortbjudna hela dagen.

På grund av att vi hade haft inbrott i vårt radhus ville jag försvåra för ett eventuellt inbrott i Östanbäck därför gjorde jag iordning luckor att sätta för fönstren från insidan, och så gjorde jag en extra dörr att placera utanpå ytterdörren. Denna försågs med en bom och ett kraftigt hänglås.

Då vi for till kulturdagen i Torvsjö lånade jag en släpvagn av Henning Nyström i Nyland, Varuträsk så att vi skulle kunna ta med två saker till Helge. Det var en rissla med tillhörande fimmelstänger och en långsläde. Jag hade ropat in dem på auktion för ringa penning men ansåg mig inte ha möjlighet att härbärgera dem. Helge hade gott om utrymme på ladugårdsvinden. Vi kom tillbaka till Östanbäck en måndag och dagen därpå skulle vi återställa släpkärran i Nyland. Just den dagen kom Barbro och Mats Sjöberg med barnen Per och Elisabeth på besök. Deras barn stannade hemma med Eva och Erik, men Mats och Barbro följde med oss till Nyströms. Anna-Lisa och Henning undfägnade oss med antingen väskustsallad eller löjrom, jag minns inte exakt.

Omkring den 17 augusti flyttade vi hem till Stockholm. När skolan startade, började Erik på teknisk linje i Brännkyrka gymnasium. Hans kompisar började i Skärholmens gymnasium, så Erik hade nog kämpigt i början utan sina gamla klasskamrater. Men jag tror inte att han ångrar valet nu.

Första helgen i september körde vi till Mariestad för att hälsa på Mary och Erik. Vi följde med dem till Göteborg till sonen Anders. Han hade läst ett år på universitetet där men nu hade han fått meddelande om, att han kommit in på Tekniska högskolan i Lund. Han var i valet och kvalet, men till sist valde han Lund. Där blev han sedan teknisk doktor (1989).

I slutet av september åkte Gertrud och jag över till Åland. Vi övernattade på gästhem Kronan, och jag kommer ihåg att det var sent på kvällen, när vi kom dit. På Åland besökte vi bland annat Jan Karlgården; en kulturgård.

I oktober följde jag min arbetskamrat Nils-Erik Nordengren till Åland. Han hade ett fritidshus där; i Norrboda by i Lumparland socken. Då jag kom hem på söndagskvällen, fick jag veta, att Erik hade blivit sparkad i ansiktet, när han åkte med tunnelbanan på lördagskvällen. Orsaken till detta var, att han bar keps, och det gillades inte av unga bråkstakar.

Erik och Gertrud hade fått åka till Huddinge sjukhus för att få såret under ögat ihopsytt. I december blev vi bjudna till Ulla och Yngve på glöggparty i deras nya hem på Hägerstensåsen. Det var ett stort rejält hus de köpt. På nyårsafton var Gertrud och jag också där hos dem. Man har en fantastisk utsikt över stan därifrån, och på nyårsnatten såg man hela Stockholm upplyst av fyrverkeri.

Under julen var morfar Oscar hos oss. Mormor Greta var i Rönninge hos Margot och Kjell Algrin. Vi hade utbyte mellan varandra på så sätt att vi var hos dem och de var hos oss. I oktober var vi på 50-års fest hos vår vän Elov Persson på Vendelsö.

Mormor Greta var 72 år gammal men hade ändå inte helt flyttat från sitt barndomshem. Hon hade vissa saker kvar där. Gertrud och jag erbjöd oss att följa med henne att hämta dessa saker i Hemling, Ångermanland. En dag under sommaren satte vi oss i bilen och körde E4 söder ut till Saluböle, där vi tog nordväst ut över Långviksmon till Hemling. Det blev en sträcka på 50 mil tur och retur. Vi hade lunchmat med oss. Sakerna bestod huvudsakligen av kistor. Den ena rymdes i bagageluckan och den andra band jag fast på taksäcket. Vi stannade vid en sjö och åt lunch. Ganska snart efter det vi vänt hemåt blev mormor Greta illamående så hon måste kräkas. Bland sakerna fanns en liten tråkage (kutting?) och den fick jag som belöning. Den finns i gäststugan i Östanbäck.

Block V

1978

Några speciella minnen från de första månaderna på året har jag inte. Under påsklovet i påskveckan reste Gertrud och jag till Aten. Vår tanke var att åren framöver åka till olika huvudstäder på påskloven. För två år sedan var vi i Paris, och nu stod Aten på tur. Vad jag kommer ihåg från flygresan till Aten är, att det sprängde fruktansvärt i öronen vid landningen i Aten. Förmodligen satt det någon förkylning i öronen. Vi bodde i ett centralt beläget hotell nära Omoniaplatsen. Därför kunde vi promenera till affärer och till Plakan. Första dagen hade vi en orienteringstur med buss genom staden. Vår guide var en danska, som bott många år i Aten, och hon var också gift med en grek. Här i Grekland hade jag en fördel framför Gertrud, när det gällde att läsa gatuskyltar. Detta beroende på, att jag i naturvetenskapen fått använda grekiska bokstäver i olika sammanhang. I Aten var vi naturligtvis upp på Akropolis och så var vi upp på en annan höjd: Lykabettos. Dit upp ledde en bergbana. I slutet på gatan med basarerna fanns en skomakare i ett mycket litet skjul, som han själv hade benämnt "lilleputt". Vi åt middag 3-4 gånger på en restaurang som jag tror hette Ideal. Vad jag minns är, att vi tyckte mycket om den grekiska salladen, som bestod av grönsallad, tomater, oliver och osten "feta" med god dressing. Något som jag inte tyckte om var "moussaka", men kanske åt vi den på fel restaurang.

En dag följde vi med på en gruppresa till Peloponnesos. Vi passerade Korintkanalen och gjorde uppehåll i Korint. Här kunde man besöka något som måste ha varit världshistoriens första vattenklosett. "Dasshålen" var huggna i sten, och under hålen flöt en "bäck" av rinnande vatten. Man kunde väl föreställa sig att här hade självaste aposteln Paulus "gjort sina naturbehov". Färden gick vidare till Mykene och Epidauros. I Mykene kände jag rysningar i kroppen, då jag tänkte på den grekiska mytologins konung Agamemnon, som enligt sagan skulle ha residerat här. Vi besökte också en kupolgrav. Jag tror att det var den som kallas Atreus skattkammare. Atreus var fader till Agamemnon. I Epidauros besökte vi Asklepiostemplet och Amfiteatern, där vi fick "prova" den utmärkta akustiken. När man rev ett papper på scenen (i fokus), kunde man höra det väl på översta raden. Den här dagsutflykten var fantastisk, och vi ångrade nu, att vi inte följde med på en liknande tur till Delfi.

På långfredagen åkte vi själva med lokalbuss ut till Kap Sounion på Attikas sydöstra udde. Där fanns också ruiner efter ett akropolis. Trots att det var den 24 mars var det så pass varmt, att man kunde sitta ute och dricka kaffe. Bussen vi åkte med var en Volvo, liknande den som gick mellan Åsele och Vilhelmina på 1930-talet. Förarsätet var så trasigt, att man hade lagat det genom att fläta det med plastremor fram och tillbaka på stolramen.

På påskafton tog vi tåget ut till Pireus. Där gick vi längs kajen och läste på restaurangernas matsedlar. En ”inkastare” började tala med oss på engelska. När han började förstå, att vi var från Sverige, övergick han till att tala svenska. Han bodde i Sverige sedan 19 år tillbaka, arbetade på posten. Nu var han sjukskriven, för att han hade skadat en arm, och var här nere och hjälpte sin mamma med restaurangen. Vi gick in på ”hans restaurang” och åt en verkligt god påskaftonsmiddag. Jag kan ännu känna smaken av den rostade langustern. ”Vår värd” gav oss tipset att fortsätta påskafton på svenska sjömanskyrkan, och det var ett gott tips. Vi fick en fin påskafton där. Det här var också min 58-års dag. Inte så sent reste vi tillbaka till Aten och vårt hotell. Av hotellet minns jag, att stengolvet var mycket kallt.

På påskdagen kunde vi beskåda en stor parad förbi parlamentsbyggnaden. Det var stora grupper av militärer, poliser, lottor, idrottsorganisationer, Röda korset, Frälsningsarmén, musikkårer och alla möjliga olika sammanslutningar. Det hela var mycket storslaget. Under vår vistelse i Aten kunde vi höra i massmedia att den italienska politikern Aldo Moro blivit kidnappad av gruppen Röda brigaden. Han blev senare mördad.

I Aten köpte vi en ikon i silver, och Gertrud köpte ett guldarmband.

Eva och Erik hade klarat sig fint under vår bortovaro. Kylskåpet hade pajat, så de fick kalla på en reparatör. Den 12 maj fyllde Vera Ögren 50 år, och då var vi där på öppet hus. På den här tiden bodde de i Hässelby. Siv Lundberg hade också öppet hus den 9 juni då hon fyllde 50 år. Det var samma dag som skolan slutade för året, och en av mina elever som blev gymnasienginejör var Inger Lundberg; en syster till Sivs framlidne make Harry.

Gertruds tremänning May Hansson fyllde 50 år den 30 maj, men jag har inget minne av hur vi uppvaktade henne. Hon var nu svårt drabbad av MS.

Den här våren gick Eva ut gymnasiet. Vi var inte på skolgården och tog emot. Något sådant var inte på modet vid den här tiden. Eva hade heller ingen studentmössa, och följaktligen blev det heller inte något studentfoto. Så här efteråt tycker jag, att det är tråkigt att Evas avgång från gymnasiet inte finns dokumenterat på något sätt. Ja, hon har ju sitt betyg förstås.

Dagen efter skolslutet hade vi i alla fall en fest här hemma för Eva och hennes kamrater.

När vi flyttade till Östanbäck var inte Eva med. Om jag inte tar fel, skulle hon nog ut på tåggluff igen. Efter midsommar blev Erik och jag ensamma på landet. Gertrud for till England närmare bestämt till Folkstone, där hon skulle delta i en språkkurs mellan 26/6 och 17/7. Gertrud hade fått två stipendier för den här kursen, ett från skolöverstyrelsen på 1300: - och ett annat från Stockholms skoldirektion på 1700: -. Erik och jag klarade oss fint på egen hand. Då Gertruds förpreparerade mat var slut åkte vi till Normans slakteriaffär i Byske och köpte biffrad, som vi lagade i ugnen. Erik visade redan nu, att han hade sinne för matlagning. En helg kom Ola Norberg till oss. Han gjorde militärtjänst i Boden. Jag kommer ihåg, att det var mycket fint väder den här helgen.

Medan jag var på en auktion i Kåge (Hällbergs), var Erik och Ola vid bassängbadet i Kåge. Senare på lördagskvällen tog de bilen och ”for ut på vift”. Ola hade ju körkort. Under den här tiden fick vi också besök av Per Lennart Magnusson. Han var på affärsresa i Skellefteå, och en natt sov han över hos oss. Innan han reste tillbaka på eftermiddagen, gjorde han och jag en sightseeingtur i Skellefteå. Vi körde upp på Vitberget och till Skelleftehamn. Och så var vi hemma hos morfar Oscar och mormor Greta och drack kaffe och såg fotboll på TV. Det var VM.

Erik och jag var i Ytterstfors på en auktion. Där ropade jag in den spegel med förgylld ram, som sitter i sovalkoven i Östanbäck. Jag betalade visst 65 kr för den. Efter auktionen var vi bjudna till Josse och Greta i deras fritidshus. De hade färg-TV, så vi kunde se finalen i Wimbledon mellan Jimmy Connors och Björn Borg. Borg vann lätt den här gången.

Efter den här helgen for Erik och jag på en rundtur i Lappmarken. Första anhalten var hos Ragnar i Storuman, där vi sov en natt. Medan Erik satt inne och tittade på TV gick Ragnar och jag ut på en promenad i samhället. Vi var på hembygdsgården och campingplatsen. Dagen därpå följde vi med Ragnar till Forsmark och tittade på hans ”koja”. Han brukar benämna den så. Ragnar stannade där, men Erik och jag fortsatte mot Vilhelmina fjällvärld, närmare bestämt till Barbro och Kjell i Hällfors. Vi körde över Umnäs, Dikanäs, Eriksberg, Blaikliden, Grytsjö, Kultsjöluspen, Hällfors. Det var torsdagen den 13 juli. Det var trevligt att komma hit till Hällfors igen. Barbro och Kjell hade gjort så fint här. Vädret var vackert och efter middagen körde vi bil mot Saxnäs och gick en bit upp mot Satsfjället i den ljusa sommarkvällen. Sedan vi sovit gott i den höga fjällluften och fått en ordentlig frukost, fortsatte Erik och jag till Vilhelmina. Jag minns, att jag tog ut pengar på Sparbanken där, innan vi fortsatte till Rosa och Helge i Idvattnet. Vi fick ligga i rummet till vänster från hallen sett. Här fick vi naturligtvis återigen se det fina ”gårdsmuseum” som Rosa och Helga skapat i ”Sellins stuga” på gården. Det är verkligen sevärt.

Nästa stopp på vår resa i mina hemtrakter var hembyn Torvsjö, där vi gästade Bernhard och Elsy. Vi körde ut i skogen på skogsbilvägar. Sådana finns nu till de marker där det förr i tiden var bara stigar. Man kan köra bil till Skarpsjöfäbodarna, Skarpsjöberget, ”Gambränna” med flera ställen. Vid de här ”utflykterna” kunde man se älgar, som betade på kalhyggerna. Vid den här tiden fanns det gott om älg. Torvsjö jaktlag hade en tilldelning på ett 80-tal älgar en höst. Bernhard sköt själv 19 älgar ett år. Bilvägarna till Skarpsjöområdet hade brutits av Graningerverkens AB, som avverkat hela området. Min svåger Alvar Winnbäck var förman vid de här avverkningarna.

Efter att ha hälsat på hos Gerda och Alvar i Mårtenslund fortsatte vi till Åsele, där det var marknad. Vi sov över hos Lilly och Tyko. ”Marknadsmåndagen” var det auktion i hörnet av Storgatan och ”Fräsargatan” med Backman från Kvällträsk som auktionist. Det var så roligt, att höra hans genuina Åselemål. Jag ”löste” bland annat Ählén och Åkerlunds koversationslexikon i 30 band, som står i bokhyllan vid Gertruds säng i Östanbäck. Jag skriver ”löste”, för i Åsele säger man så. I Skellefteå säger man ”ropade in”. Bland alla säljare på marknaden fanns en som hade mera ”antika saker”. Jag köpte tallrikar som komplettering till vår service Druvan i Östanbäck, och dessutom köpte jag en ”jättestor” träskål, som numera finns ”gömd” i trappskrubben på landet. Sedan vi fått god mat hos Tykos, körde vi hemåt mot Östanbäck. Vi gjorde en kort avstickare till Yxsjö och körde upp på ”berget” till mina släktingar Jonssons. Mina tremänningar Lennart och May var hemma. Ja, Lennart bodde alltid där, men May hade kommit från Sundsvall. Vi hade inte träffats sedan 1949, då vi hade sällskap på bussen mellan Åsele och Mellansel. May var nu änka. Resan hem gick bra.

Gertrud kom hem från England och allt blev normalt igen. Under senare delen av juli brukade Ture och jag gå ut och plocka hjortron. Vi hade våra ställen: Mossamyren vid ”Nordsjöstranna”, Hjortmyren, Brännskogen och upp mot Enar Söderströms koja, ”Ängesvika” med flera ställen. Vi frös bären i mjölkpaket och packade i ”termosboxar” under hemfärden till Stockholm. Men nu kunde vi inte ligga över, utan måste köra direkt hem på dagen.

I början av augusti var vi över en dag i Umeå. Det var Kerstin och Allan Lönneborg, som bjudit oss. Dels var vi i deras hem i stan och dels i deras sommarställe vid havet. Det var på vår påskresa till Rom 1970 vi lärde känna dem.

Det här året åkte vi inte till Stockholm förrän dagen innan skolan skulle börja. Anledningen till detta var, att det skulle hållas auktion i granngården hos Algot Lundkvist.. Allt lösöre skulle säljas, och gården skulle lämnas ut på anbud. Jag ropade in ett par ljusstakar i lövsågningsarbete. De finns på skåpet i gäststugan. De som blev våra nya grannar, var Britta och Lage Lundqvist. Året därpå renoverade de huset, och 1980 fanns de där med sonen Emil. Senare fick de en dotter som heter Hanna.

I mitten av september var vi med Ulla och Yngve i Lönnhöjden, och i slutet av månaden gästade vi Mary och Erik i Mariestad. I anslutning till Allhelgonahelgen hade vi en dag ledigt från skolan, och då gjorde hela familjen en endagsutflykt med bil till Uppsala, där vi besökte Gamla Uppsala, Gustavianum och Norrlands Nation. Eva och Erik fick se där jag bodde högst upp i Nationshuset från 1957 till i början av 1959. Vi stötte ihop med Nationens kurator, och han visade oss den tillbyggnad som fanns inne på gården. Från Uppsala körde vi västerut mot Enköping och besökte Härkeberga kyrka med de fina målningarna av Albertus Pictor. Innan vi kom in till Uppsala var vi förbi på Linnés Hammarby.

Den här hösten gick Eva på S: t Erikskolans vuxengymnasiums kurs i textil och vävnad, och Erik gick andra året i Brännkyrka gymnasium. Den 13/11 fyllde Mats Sjöberg 50 år. Vi var där på kalas.

Under sommaren i Östanbäck köpte vi på Färgbolaget i Skellefteå tapeter till både rummet och hallen i vårt radhus. Tapeterna skickades direkt till oss från fabriken. Sedan kom Kjell Algurin och tapetserade åt oss. På en brädgård i Tumba köpte jag lister av teak och bytte ut alla dörrlister av plast. I december rev jag ut väggen mellan köket och tvättstugan. Erik hjälpte mig att köra lättbetongblocken till sopstationen i Gladökvärn. Kjell hjälpte oss sedan med målning och tapetsering i köket. Jag kommer ihåg att köket inte var färdigt till julen. Vi gick bland bråtet på julafton.

1979

I skolan hade jag bara två klasser: Ke4a (12t) och Ke3a (9t). Jag hade schemafri onsdag och schemafritt torsdag förmiddag och fredag eftermiddag. Vi höll på att ändra om i köket. Skåpluckorna hade lämnats till en firma i Fittja för omlackering. När jag hämtade dem en dag i början på januari, var det svår snöyra här i Stockholm. I en bilkö i Vårby råkade jag ”kana in” i en framförvarande bil. Vår bil fick inga skador, men på den påkörda bilen- en Volkswagen Golf- blev bakändan något intryckt. Den som körde bilen blev väldigt arg, men skadan var skedd i alla fall. Vår bilförsäkring stod för skadorna, och vi förlorade bonus på försäkringen.

På sportlovet åkte Gertrud till Robbe och Inger i Arlöv för att få tänderna lagade. Eva hjälpte mig att tapetsera på lilla toaletten. Jag hade sett hur Kjell Algurin gjorde, så nu kunde jag pröva själv. När vi var färdiga med tapetseringen, tog vi med oss korv och bröd och gick ner till Sättrabadet och gjorde upp en grilleld och grillade korv och åt och hade mysigt. Det var ju sportlov.

Yngve Norberg fyllde 50 år och vi var där på kalas. Deras nya stora hus kunde hysa många gäster.

Renoveringen av nedre våningen i vårt radhus var i det närmaste klar. Det sista vi gjorde var att lägga korkoplastgolv i köket. Sedan ”snickrade jag” en hatthylla till hallen och en annan liten hylla och hängare till lilla toaletten.

Till påsk kom morfar Oscar och mormor Greta; den här gången med flyg. Vi mötte på Bromma. Som vanligt var morfar hos oss och Greta var i Rönninge hos Margot och Kjell. Deras dotter Susanna skulle konfirmeras under påsken. Vi var med på detta i Salems kyrka, och sedan var det mottagning hemma hos Algrins i deras stora hus. Jag kommer ihåg, att jag mådde inte bra den här våren.

Trots detta följde jag med Nils-Erik Nordengren till Åland över Valborgsmässohelgen. Det var mycket snö på Åland, så vi kunde inte köra bil ända fram till hans stuga. Vi fick nog gå närmare en kilometer. Det var långhelg, för måndagen den 30 april var en så kallad klämdag. Men vi låg nog inte mer än två nätter på Åland. Under pingsthelgen hade min klass Ke3a utflykt med övernattnings i tält till Gålö. De bjöd Signar Bergvall (matematiklärare) och mig att komma ut till dem under pingstdagen. Signar åkte med mig, och Gertrud åkte också med till Dreviken, där hon stannade hos sin tremänning May Hansson medan vi var på Gålö. Vädret var vackert. Eleverna bjöd på grillat, och sedan var det lekar och tävlingar, även vila i solen. Vid den här tiden var det inne med ”topless” och flera flickor i klassen drog sig inte för att praktisera detta mode trots närvaro av ”vördade lärare”. En flicka i klassen hette Helena Götherfors. Hon hade gått hos Gertrud i lågstadiet i Hagsätra. Helena var mycket duktig. Hon gifte sig senare med en pojke, som kuriöst nog hette Lars Westman. Framåt kvällen åkte Signar och jag hemåt och hämtade Gertrud i Dreviken.

När skolan slutade för året, hade Erik gått färdigt i Brännkyrka gymnasium och skulle börja på kemiteknisk gren på min skola Åsö gymnasium till hösten. Mellan årskurs 2 och årskurs 3 på teknisk linje måste man ha viss praktik, och därför hade vi under våren försökt ordna sådan för Erik helst i Skellefteå. Det visade sig inte vara så lätt, men till sist lyckades vi få verkstadspraktik på AMU-center i Skellefteå. Han bodde hemma hos oss i Östanbäck, och om jag inte minns fel, fick han åka med någon jobbare som bodde i Östanbäck. Ibland åkte han cykel från och till. Vi har två synliga bevis på vad Erik gjorde; en hammare och ett lod i mässing.

Den 14 juli var det auktion hos John Brännström. Han var nu 86 år och ville avveckla sitt hem. Samma dag fick vi besök av Josse och Greta. Hon hade under året drabbats av cancer bakom svaljet och varit på behandling i Umeå, och det hade gått bra. Cancern var stoppad. Robbe och Inger skulle komma upp till Skellefteå. Innan dess hade Gertrud och jag tänkt åka till inlandet och hälsa på mina syskon. Vi körde först till Storuman och hälsade på Ragnar. Han bjöd på våfflor och efter några timmar hos honom fortsatte vi längre upp mot fjällen. Vi körde över Dajkanvik och Dikanäs till Barbro och Kjell i Hällfors. Det var regnigt, och eftersom vi körde på grusvägar blev bilen helsmutsig. Regnet fortsatte, det blev häftigare och häftigare, och blåsten tilltog. Vi fick god mat och gick till sängs. Morgonen därpå vaknade vi och konstaterade att himlen var blå och solen gassade. Och det var varmt. Bilen hade tvättats ren av det hårda regnet. Vi fick frukost, och Barbro packade en picknickkorg och så satte vi oss i bilen och körde upp på Stekkenjokk. Där gjorde vi stopp och gick ut på kalvfjället. Men snabbt måste vi retirera till bilen igen. Det var miljoner myggor som anföll oss, och de var stora som helikoptrar. Tydligt hade de vaknat upp efter regnet. Vi återvände, körde förbi Klimpfjäll och tog avstickaren till Fatmomakke. Nu var det alltså bilväg dit. Då jag var där första gången 1948, åkte jag båt från Saxnäs. Och ännu tidigare måste man åka båt ända från Kultsjöluspen.

Vi tog med oss matsäcken och gick till själva kyrkplatsen Fatmomakke. Vädret var fortfarande mycket vackert, solen sken från en klarblå himmel, och det var varmt. Här fanns inte heller så många myggor. Vi gick där och tittade på kyrkan och alla lappkåtor, och sedan slog vi oss ner på en bänk, där vi hade utsikt över sjön med Marsfjället i bakgrunden. Gissa

om kaffet och smörgåsarna smakade särskilt bra! Då det är fint väder, är det verkligen härligt i fjällvärlden. Jag kommer inte ihåg, om vi stannade hos Barbro och Kjell över Barbros födelsedag den 18/7, men jag vet, att vi var hemma i Östanbäck den 21 juli, för just den dagen fick vi meddelande om att Gertruds kusin Thor Hedman var död, och att han hade tagit sitt liv. Men innan vi körde hem var vi säkert både i Idvattnet, Torvsjö, Åsele och Långvattnet på besök.

Den 21/7 var Ture och jag på auktion, dels i Selet, Byske och dels i Kusmark. Ture ropade in en stor, glasad tavla som föreställde Jesus. Han skänkte den sedan till Östanbäcks bönhus. Då jag kom hem från auktionerna, fick jag höra detta sorgliga om Thor. Robbe och Inger var hos oss. De startade ganska snart återresan söderut för att komma till Uppsala och begravningen. Den här sommaren fick vi också besök av Ulla och Yngve Norberg. Ulla följde med oss till Gagsmark, som firade "Årets by". Det var verkligen en trevlig upplevelse med många inslag. Vår vän Ingmar Nerdal hade utställning av akvareller med motiv från byn i gamla skolan. Min skolkamrat från Vindelntiden Filip Gerhardsson kåserade om sina upplevelser från tiden som ung landsfiskal i Vindeln och Sorsele. Det var mycket roligt.

I nya skolhuset serverades filbryta med rökt fläsk och kaffe. Det var auktion på skänkta saker. Man kunde också besöka Hugo Lundmarks gårdsmuseum. Och vi fick också se Ingmar och Britta Nerdals fantastiska gård med dess innehåll av vackra saker. Yngve var inte med. Han valde istället att besöka de byar han vistats i som ung.

Vi gjorde också en annan trevlig utflykt den här sommaren. En dag i slutet av juli tog vi Ida och Ture med oss och körde upp till Arjeplog. Där såg vi först silvermuseet och fick träffa självaste doktor Wallqvist, "museets skapare". Detta museum är någonting alldeles speciellt. Av Wallqvist köpte vi en kritteckning, som tyvärr inte blivit inramad än. Efter besöket på museet åkte vi upp till restaurangen Silverhatten och åt lunch. Från den hade man en härlig utsikt över nejden. Man såg den höga toppen mitt emot; Galtispuouda. Och så fick vi veta, att dit upp kunde man köra bil, och då gjorde vi det. Därifrån såg man ju ännu längre bort; kanske mot norska gränsen. När vi körde ner från fjället, såg vi folk som kom från skogen bärande på hjortronhinkar. Vi stannade på ett lämpligt ställe, och Ture och jag tog på oss stövlarna och stack iväg ut i skogen. Vi hade väl gått bara 100 meter så började det lysa gult av mogna hjortron. Vi hade bara plastkassar att plocka i, men det fick duga. Efter bara någon timme var kassen till hälften fylld, och vi kunde ha plockat mycket mera, men Gertrud och Ida satt i bilen och slogs med myggen och signalerade och då måste vi ge upp plockandet. Synd!! Vi körde hemåt med uppehåll på ett ställe, där Ture bjöd på kaffe och våfflor. Vi kunde konstatera att dagen varit mycket lyckad.

En dag i augusti fick vi oväntat besök av min kusin Gottfrid Isaksson och hans hustru Solveig. Jag höll just på att göra en brasgaller till öppna spisen i "lillhuset". De hade gjort den här resan från Vilhelmina till Skellefteå i samband med att Gottfrid fyllde 70 år. I Skellefteå skulle de övernatta hos en son till Solveig. Gertrud lagade mat och bjöd dem på middag. Det var ett roligt besök. Gottfrid och jag hade arbetat tillsammans i timmerskogen 1940, det vill säga då han var 31 år och jag 20 år.

När skolan började den här hösten, var vi två i familjen Westman som dagligen åkte till Åsö gymnasium på Blekingegatan. Erik började i årskurs 3 på kemiteknisk gren. Han gick i Ke3a, en parallellklass till min klass Ke3b, som var en halvklass. Då jag körde bil till skolan, åkte Erik med mig, och ibland åkte han med mig hem också.

Det jag verkligen uppskattade från de två år Erik var elev i min skola är, att han aldrig ”skämdes” över, att jag var hans pappa. Om vi träffades i korridoren eller på planen utanför skolan kunde han mycket väl ”ta mig om ryggen” även i klasskamraters åsyn.

Den här hösten började Eva och jag i en ABF-kurs i silversmide. Kursen hölls en kväll i veckan i en lokal i Sätra. Vår lärare var en silversmed, som heter Christer Jonsson. Vi hade honom som lärare i två säsonger. Sedan kom Maria Elmquist-Roll och var vår kursledare. Alltsedan hon slutade har gruppen arbetat som studiecirkel. Jag var med i 18 år och Eva är fortfarande med. Numera använder gruppen Sätarskolans slöjdsalar.

I oktober blev morfar Oscar sjuk. Det konstaterades, att han hade någon form av cysta på tarmen och skulle opereras. Gertrud reste upp till Skellefteå för att vara nära sin far, men tyvärr blev hon sjuk i lunginflammation och kunde inte vara kvar där utan reste hem. Själva operationen gick väl bra, och det verkade som att morfar skulle klara sig, men så plötsligt den 12 november dog han. Då reste Gertrud upp igen för att ordna med begravningen. Jag och barnen reste upp sedan. Begravningen var i Alhelmskyrkan och det var samling på Vitbergsstugan. Johan Oscar Boström skulle ha fyllt 83 år den 24 november. Oscar var en snäll människa.

1979 hade jag en inkomst av 154034:- och betalade 79361:- i skatt, det vill säga 51,5 %.

Mormor Greta var nu ensam. Till julen kom hon hit till Margot och Kjell i Rönninge, och de kom alla till oss under juldagarna.

Jag har glömt att berätta om vad vi gjorde med morfars bil. Innan vi reste tillbaka till Stockholm efter begravningen, satte vi oss alla fyra i bilen och körde ut till Östanbäck till Ida och Ture. Vi fick ställa in bilen i Tures ”sommardugård” över vintern. (han hade nu byggt ett garage vid huset).

Efter att ha blivit trakterade av Ida kom Josse och hämtade oss och skjutsade oss in till stan. En elev, som gått årskurs 4 det här året, och heter Seija Ahlén kom förbi oss i Östanbäck och låg över både på väg till och från sitt barndomshem i Finland. Hon hade gjort ett uppehåll i Hälsingland, och därifrån hade hon med sig ett halvt kilo getost. Hon hade sin dotter Johanna (3 år) med. Hon var så söt. Sedermera började hon på tandläkarhögskolan (Seija).

1980

Under det här året skulle jag fylla 60 år, och då började jag fundera på möjligheten att söka delpension. För närvarande var min lön för full tjänst 124 068 kr/år + 7212 kr (institutionsföreståndare) + 11 064 kr (studiehandledare i vuxengymnasiet), det vill säga totalt 142 344 kr/år (brutto) eller 64 692 kr/år (netto) = 5391 kr/månad (netto).

Med delpension och 12/21 tjänst skulle ge 70 896 kr + 7212 kr (inst) + 11 064 (vux) + 12 935 kr (sjukkassan) + 14 040 kr (SPV), det vill säga totalt 116 147 kr eller 59 615 kr (netto) och det blir 4968 kr/månad (netto). Denna beräkning visar att lönebortfallet blev endast 423 kr/mån (netto), men arbetsinsatsen var 37 % lägre. Alltså blev delpensionen mycket gynnsam, och den blev också beviljad enligt den beräkning jag visat.

Gertrud och jag hade bestämt, att vi skulle resa bort över min födelsedag den 25 mars. Vi beställde en veckas resa till London. Tyvärr inföll denna inte under påsklovet, så vi måste ta ledigt från arbetet. Jag kommer inte ihåg, om vi fick ledigt med fullt löneavdrag eller ej.

Jag fick höra att mina arbetskamrater på kemiavdelningen på Åsö gymnasium hade planer på att fira mig med anledning av min 60-års dag. Jag påpekade bestämt, att min födelsedag skulle få passera så obemärkts som möjligt. Då hittade de på, att jag som institutionsföreståndare skulle firas. Det var Nils-Erik Nordengren som var primus motor för det hela. Hans hobby var att laga mat, och nu hade han hittat på att vi alla skulle samlas en eftermiddag i lärarmatsalen på skolan och aväta av honom lagad mat. Alla utom jag hade ”salat” till ”evenamanget”. Han hade lagat god mat, jag tror att det var filé provençale. Vi hade mycket trevligt. Efter maten blev det dans till grammofonmusik. På kemiavdelningen fanns många lärare av båda könen. En ”delegation” från fysikavdelningen bestående av Signar Bergvall och Bengt Dahl kom och uppvaktade mig med presenter. Det var en ”lerskärva”, som Pythagoras skrivit sin berömda sats på, och så fick jag en ”antik” voltmeter från Fysicums samlingar. Detta inslag var mycket oväntat, och mycket roligt. Signar hade alltid goda idéer, när det gällde ”påhitt”. Ett annat inslag under kvällen var ”auktionen”. Alla var ju medvetna om mitt intresse i den vägen. Ingredienserna, som var över från matlagningen, samlades på ett bord. Berit och Nils-Erik satte sig vid bordet såsom kassör respektive auktionist. Vi övriga satt på stolar med bordet framför oss. Det hela började med att Nils-Erik delade ut pengarna som inte gått åt vid inköp av maten. Även jag som inte salat någonting fick pengar. Auktionen började, och vi ropade in och betalade. När kassören fått in pengar, delades de ut igen, och auktionen fortsatte tills alla varor var slut och alla pengar var fördelade. Det hela var mycket roligt. Och jag, som inte satsat några pengar fick också ”min del” av det som inte gått åt.

Den 23 mars flög Gertrud och jag till London. Det var söndag tidigt på morgonen. Under eftermiddagen gick vi runt till olika teatrar och skaffade biljetter till flera föreställningar. Vi såg ”The king and I” med Yul Brynner, och så såg vi två musikaler; ”Evita” och ”Chicago”. På Adelphi-teatern såg vi ”May fair Lady”. Vi hade också biljetter till ”The sleeping beauty” (balett), den 29 mars, men det var strejk på tunnelbanan, och det var omöjligt att få tag på taxi, så vi missade den föreställningen. Synd!

Vi fick visserligen tag i en taxi, men han kunde inte garantera att hinna i tid till teatern på grund av den trafikstockning som rådde. Det var inget annat att göra än att gå hem till hotellet och titta på fotboll på TV.

En dag var vi på Tate Gallery och såg dess fina konst från 1700 och 1800-talen. På British Museum såg vi en utställning om vikingarna. Den kom till Sverige sedan. En dag promenerade vi genom Hyde Park till Albert Hall för att skaffa biljetter till någonting men det fanns inga. Då gick vi in på ett tekniskt museum i närheten. En antikrunda gjorde vi först; till Chelsea Antic Market, där vi köpte ett ”toastrack”, och till Portobello Road, där vi inhandlade en fotoram i silver och en silversked i lappmodell, som var tillverkad i Piteå. Sedan var vi i ”silveralven”, och det var ju någonting alldeles fantastiskt. En dag då Gertrud gick i affärer, var jag och besökte Caledonian Market; en antikmarknad. Jag köpte ett skrin i trä, som Erik fick till syskrin, och en ”burk”, som numera står på bokhyllan i rummet. På vägen till marknaden gick jag till fots från tunnelbanans ändstation, och då stötte jag ihop med en man, som jag började prata med. Vi talade engelska, men till sist sa han ”I think we are from the same country”, och så övergick vi till svenska. Vandrigen gjorde mig genomsvevttig, och det ledde till, att jag just till hemresan blev genomförkyld.

En dag gjorde vi en utflykt till Greenwich. Där stod jag bredbent över nollmeridianen med en fot i öster en fot i väster.

På varuhuset Harrods drack vi kaffe och köpte en burk the. Själva 60-årsdagen firades på en restaurang med något gott att äta.

Då vi reste till London, flög vi från Arlanda, men återresan gick till Bromma med ett plan från Linjeflyg. Från Bromma blev vi fraktade i taxi till Arlanda, där vi hade vår bil på långtidsparkeringen.

Efter påsk fick vi ta itu med ett plötsligt påkommet jobb. Vår granne Gunnar Grenfors hade fått möjligheten att överta ett parti isoleringsmaterial från sin bror. Det var så mycket, att det skulle räcka till tilläggsisolering av taket på båda våra radhus, så han frågade om vi ville vara med och dela på partiet, och det ville vi. Jag lånade en släpkärra av en lärare på byggavdelningen på skolan och körde hem balarna.

Det blev ett styvt jobb att ta upp balarna på västra gaveln och sedan dra dem över hela vinden till våra radhustak, men vi gjorde det. Vi var Gunnar och Johan Grenfors och Erik och Lars Westman. Vår kostnad blev 1244:-.

Förkylningen som jag fick i London hade på något sätt angripit bihålorna värre än vanligt vid förkylning. När jag i slutet av maj satt och vaktade på en skrivning, började jag må verkligen dåligt. Jag kände mig så yr. Min klass skulle ha klassfest samma dag, och jag var bjuden, men jag var tvungen att säga till dem, att jag inte kunde komma. Jag satte mig i bilen och körde hem. Under bilkörningen kände jag ingen yrsel. Jag fick ligga hemma i 3 dagar, och första tiden måste jag hålla i mig i väggar och dörrar för att inte falla, när jag gick på toaletten. Emellertid blev jag bättre, så att jag kunde arbeta den tid som var kvar av terminen.

Vi åkte som vanligt till Östanbäck och försökte ha det som vanligt, men för mig blev det inte som det brukade. Jag hade dåligt med ork. Under ”slåttanna” var jag nere på ”lägdorna” hos Idag och Ture för att hjälpa till att ”slå renjern”, men det gick som knaggligt. När ”Lill-Britt” ringde till oss beklagade jag mitt tillstånd, och då bad hon sin make Staffan att skriva ut någon medicin åt mig. Jag fick ett antibiotikum och Otrivin att droppa i näsan. Så småningom blev det något bättre.

Det blev inte många besök på auktioner den här sommaren. När det var missionsauktion i bönhuset, ropade jag in två bördor huggen ved, och dem orkade jag knappt att lyfta in i bakluckan på bilen. Vi åkte heller inte upp till Vilhelmina- Åsele.

Erik hade fått praktikplats på laboratoriet på Rönnskärsverken. Om jag inte minns fel höll han på med guldanalyser. Under veckorna bodde han i stan hos mormor Greta och åkte buss till Rönnskär. På helgerna kom han till oss, då han inte var på disko i stan. Ibland då han var på diskotek, brukade han ringa till mig mitt i natten och bad att få bli hämtad. En gång hade han med sig en tjej, som vi skjutsade hem till Ursviken. Jag gjorde det gärna.

I början av juli fick vi det tråkiga meddelandet att vår gode vän Per-Lennart Magnusson avlidit. När hans hustru Ingeborg fyllde 50 år i februari, reste de till Brasilien, och under den resan blev Lenni riktigt sjuk. Vi hemkomsten blev han genast intagen på sjukhus och opererad. Jag hälsade på honom både när han låg på Södersjukhuset och på Huddinge sjukhus. Det var någon form av cancer, som gett metastaser i bakhuvudet, och därför var koordinationsförmågan mycket dålig, då jag träffade honom sista gången på Huddinge sjukhus.

En dag kom min elev Stefan Brandt med fästmö till oss i Östanbäck. De åkte på en stor motorcykel. Vi erbjöd dem övernattnin, och det tackade de ja till.

Den 15 juli fyllde mormor Greta 75 år, men jag har inget minne av några ”festligheter” i samband med denna dag. Förmodligen hade hon rest till Rönninge för att vara hos dottern Margot med familj.

I augusti fyllde Gertruds faster Hildur 75 år, och då var vi med all sannolikhet där. Vid den här tiden bodde Hildur och William i en lägenhet på Nygatan.

Den dagen vi startade hemfärden mot Stockholm skjutsade vi först Erik till flygfältet i Sjöbotten, där han tog flyget till Stockholm. Sedan fortsatte vi direkt söderut. Vi hade så trångt i bilen, för att Erik skulle kunna sitta bra hela vägen, och dessutom var det mycket billigt för studerande att flyga. Jag tror, att studerande ungdom ”flög på hundralappen”. Jag kommer inte ihåg, om vi körde direkt hem eller om vi låg över någonstans på vägen. Sedan vi började att ta med frysta bär, körde vi alltid hem på en dag.

Den här hösten flyttade Eva hemifrån. Först hyrde hon en lägenhet i andra hand i Vårberg inte långt från oss. Senare flyttade hon till en lägenhet på söder, närmare bestämt på Krummakargatan, där hon bodde ända till hösten 1989, då Erik övertog lägenheten. Han bodde där till 1995.

Den här lägenheten hyrdes omöblerat. Det var Gertrud som genom en kollega och väninna Gunnel Wennerberg ordnade den. Hennes dotter Karin hade tidigare bott där. Innan Eva flyttade in där, var Gertrud och jag där och tvättade den heltäckande mattan. Det gjorde vi med en hyrd ”tvättapparat”. Sedan hjälpte jag Eva att tapetsera köket.

Från den 1 augusti var jag delpensionär vilket innebar att jag arbetade 12/21 av full lärartjänst och dessutom var jag institutionsföreståndare och studiehandledare i vuxengymnasiet. Med delpension kunde jag inte ta några extra timmar eller vikariat.

Inspirerad av succén med maten på festen för mig startade Nils-Erik Nordengren med gemensam lunch för alla lärare på kemiavdelningen en gång i veckan. Det blev på tisdagar. Han lagade maten i ett pentry på första våningen och jag var hans assistent. Vi rullade upp anrättningen på rullbord till vårt lärarrum på plan 3. Detta höll vi på med i flera år. Nils-Erik var duktig på att variera rätterna.

Under sommaren köpte Gertrud Volkvagnen av mormor Greta för 1000: -. Den står fortfarande kvar i garaget i Östanbäck.

Under hösten blev jag uppringd av en skolkamrat från Vindelntiden; Hans-Göran Nilsson. Han bodde nu i Stockholm och var anställd på skolförvaltningen. Hans dotter hade börjat läsa medicin på Karolinska Institutet och höll nu på med kemikursen. Hon hade vissa svårigheter med ”kemiräkning” och ville, att jag skulle hjälpa henne. Det ville jag, men jag ville inte åka hem till dem, och flickan tyckte också att det var tidsödande att resa hit till oss.

Det hela slutade med att jag med långa återkommande samtal hjälpte henne per telefon. Hon klarade tentan. Jag begärde inget arvode för detta, men hon sände mig en dusör.

Det här året fick vi oväntat besök från Australien. Det var min kusin Arne von Sneiderns dotter Sandra som kom, och hon hade sin dotter Bronvyn med sig. De stannade hos oss några dagar, och det blev ett kärt besök.

1981

I Skärholmen hade man startat en loppmarknad. Först fanns den i Gula huset vid Torget, men nu fanns den på bottenplanet i det stora parkeringsgaraget. De som drev den här loppmarknaden hade i början en avdelning med begagnade möbler. En dag i februari, då jag var där nere, fick jag syn på ett skåp som skulle passa i vår hall nu sedan vi tagit bort mellanväggen och den lilla hallgarderoben. Skåpet var tillverkat på NK: s verkstäder i Nyköping och var av mahogny. Priset var 1500: - och jag slog till direkt. Erik hjälpte mig att lyfta upp det på taksäcket på bilen, och vi lyfte in det i huset på tvåmanhand också. Och sedan dess har det stått där i hallen och bevarat glas och porslin åt oss.

På sportlovet åkte Erik med en grupp elever och lärare på Åsö gymnasium till fjällen. De åkte buss, och jag kommer ihåg, att jag körde in till skolan och hämtade honom vid hemkomsten.

Vera och Birger Ögren, som vid den här tiden hade ett hus på Mallorca, hade bjudit oss att komma till dem över påsk. Vi beställde en charterresa dit, och vi hade också betalat resan. Tack och lov hade vi också tagit så kallad avbeställningsskydd. Vi fick nämligen ett sorgligt meddelande från Ragnar om att Åkes hustru Elna hade fått hjärnblödning och avlidit. Detta hade hänt den 1 april och begravningen skulle vara under den tid då vi skulle vara på Mallorca. Vi ringde genast och avbokade resan. För att få igen de erlagda pengarna utom 200 kronor måste vi ha ett intyg om begravningen, och det fick vi av prästen i Åsele.

Gertrud och jag reste upp till Åsele. Vi flög till Örnsköldsvik och tog bussen därifrån. I Åsele fick vi bo hos Lilly och Tyko. Vi hade ganska lång väntan i Örnsköldsvik. Vi åt på Konsumbaren och Gertrud passade på att göra hål i öronen.

Elna var bara 67 år gammal. Ragnar grät då han ringde och berättade om hennes död. Han hade under många år varje år farit till Elna och Åke i Långvattnet, och där upplevt den godhet som Elna hade i rikt mått. Åke var nu också 67 år, och han hade blivit så vit i håret. Han hade tidigare haft något problem med hjärtat, förutom, att han under långliga tider lidit av dålig mage.

Då vi åkte tillbaka med bussen till Örnsköldsvik, fick Gertrud träffa en gammal bekant från tiden som lärare i Siksjö. Det var John Eriksson som körde bussen.

Erik gick ut årskurs 4 på tekniska linjens kemitekniska gren och var nu färdig gymnasieingenjör. Vi gav honom en ingenjörarring, och i slutet av maj ordnade vi en liten fest för honom och hans vänner här hemma. Det var inte möjligt att vänta till efter skolavslutningen, för Erik fick rycka in till värnpliktstjänstgöringen 1 vecka före terminsslutet. Han kom till S3 i Boden. När vi sedan flyttade upp till Östanbäck kunde Erik komma till oss under helgerna. Från Boden gick nämligen en ”permissionsbuss” varje fredag till Sundsvall, och med den kunde Erik åka och hoppa av vid Ostviksbrännan, där jag hämtade honom.

Bussen gick tillbaka på söndagseftermiddag, men då måste han stiga på i Skellefteå. Om han ville fara in till stan för att roa sig, åkte han med grabbarna från byn. Erik kom till oss varje helg under sommaren utom då han var i Stockholm med sitt förband och gick högvakt på slottet. Under den perioden gjorde Gertrud och jag den årliga återkommande trippen till mina syskon i Vilhelmina och Åsele.

Senare under sin militärtjänst kom Erik hem till oss i Stockholm praktiskt taget varje helg. Han flög från Kallax i Luleå varje fredagseftermiddag till Arlanda och sedan flygbussen till Hagaterminalen, där jag brukade möta honom med bilen. Då han åkte tillbaka på söndagseftermiddag, tog han flygbussen vid Centralen. Då jag gjorde militärtjänsten 1941-42 var det inte så lätt att få helgpermission. Det hände mig två gånger på 1,5 år. Ena gången följde jag med några andra grabbar till Älvsbyn, där det var dans på en dansbana nära älven. Hur vi låg på natten har jag glömt. Andra gången följde jag och en Doroteapojke, som hette Nyström, med Lundström från Luleå hem till hans hem i Luleå. Det blev en mycket trevlig helg, för mamma Lundström tog väl hand om oss. Jag minns särskilt att jag blev förvånad då Lundströms mamma skalade potatis åt sin son. Nu efteråt förstår jag, att hon ville ”sköta om honom”.

Något speciellt som hände under sommaren 1981 kommer jag inte ihåg, men något litet var jag väl med Ida och Ture i slätterarbetet. Ibland brukade jag på skoj säga, att jag var ”Östanbäcksmästare”, när det gällde att ”slå renjern”, av den anledningen att jag var den ende, som höll på med sådant. Ture och jag brukade också plocka hjortron varje sommar.

Det här året fick vi lämna in nya deklARATIONER för fastighetstaxering. Vårt radhus åsattes taxeringsvärdet 365 000 :- och fastigheten i Östanbäck blev taxerad till 79 000 :-.

Som jag berättat tidigare hade vi gjort en del målning och tapetsering och övrig förbättring i boplanet på vårt radhus. Nu började vi fundera på att göra något åt sovvåningen. Där hade vi heltäckande yllemattor på alla golv, som kanske bidrog till Gertruds begynnande allergi. Först tänkte vi nog bara på att måla taket och tapetsera, men en söndag i slutet av september var vi på OBS i Fittja, och då låg där ”en packe” med 13 mm tjock parkett till nedsatt pris. En mängd, som skulle räcka till alla golv i övervåningen, skulle kosta strax under 6000: -. Vi lämnade en handpenning för att säkra köpet och åkte dit dagen efter och betalade. Jag körde hem buntarna i omgångar på taket på bilen. Vi köpte tapeter till övre hallen och till alla fyra rummen. Jag hade sett hur Kjell bar sig åt vid tapetseringen, så nu dristade jag mig till att göra det själv. Men först målade jag alla tak. Då använde jag ömsom roller och ömsom pensel. Genom att jag hade delpension hade jag bara 12 fasta timmar i veckan i skolan. Jag kommer inte ihåg hur det var, men förmodligen var jag i skolan bara 3 dagar i veckan. Då fanns det gott om tid för arbete hemma.

Sedan vi rivit bort den heltäckande mattan och målat och tapetserat, började jag lägga golven, som lades direkt ovanpå den befintliga plastmattan. Det var ganska jobbigt att krypa på knä och limma alla fogar och pressa ihop bräderna. Hela golvet i ett rum ligger som ett ”sjok” och ”flyter”. Det är bara fastspänt med golvlisterna. Dessa hade varit gråmålade, men jag målade dem bruna, och skruvade fast dem i pluggade hål i väggen.

Ett problem dök upp. På grund av att golven blev 13 mm högre måste alla berörda dörrkarmar höjas. Samtidigt ”fyllde” jag igen de ”speglar” som ursprungligen fanns ovanpå dörrarna. När det hela var klart, var vi riktigt nöjda med resultatet. Det jobbigaste av allt var nog att flytta undan bokhyllan i TV-rummet, och för att få in bokhyllan på plats igen måste jag kapa av något på översta sektionen mot taket.

I oktober kom ett trevligt avbrott i arbetet i hemmet. Gertrud och jag blev bjudna till en doktorsdisputation i Lund. En elev, som jag hade på Åsö gymnasium läsåret 1971-72 Peter Michelsen, skulle den 17 oktober 1981 försvara sin doktorsavhandling med titeln: ”Synthesis and chiroptical properties of some glycerolipids”. Han skickade mig avhandlingen med följande dedikation: ”Till vännen Lars från författaren. Detta är ett bevis på hur en skicklig lärare kan få en elev intresserad av ett ämne”. Naturligtvis blev jag glad åt detta.

Gertrud och jag körde bil ner till Skåne, och vi tog in hos Robbe och Inger. Först var vi med på själva disputationen på förmiddagen och sedan festen på kvällen. Det var verkligen roligt att se Peter i den här situationen. Peter är nämligen ”stammare”, men har alltid ”hackat på” utan hämningar. Och han är i övrigt en frimodig person. Och nu verkade det som att mycket av stamning hade försvunnit. Kanske med den ökade självsäkerheten. Nu fick vi också träffa Peters lärare professor Salo Gronowitz. Honom kände jag från tiden i Uppsala. Han var fil.kand. och tredje amanuens på organisk kemiska laboratoriet, då jag började där 1951. Gertrud pratade mycket med Peters syster, och hon berättade hur svårt Peter hade haft det i skolan i Södertälje. Han hade till och med blivit placerad i specialklass. Peter kom ursprungligen från Danmark, och i början av Åsö-tiden hette han Rördam-Michelsen. I samma gymnasieklass gick en pojke från Värmland-Thomas Lönngren, som numera arbetar på Apoteksbolaget eller Livsmedelsverket, jag är ej säker. Han syns i TV-rutan ibland. Dessa båda och jag brukade ”sammangadda” oss mot stockholmarna i klassen, eftersom vi tre var från ”landet”. Jag måste nämna, att Peter var lastbilschaufför också. Under tiden i Lund körde han ofta långtradarturer hit upp till Stockholm, och då kom han och besökte oss ibland. I Lund hann vi också med ett besök på museet ”Kulturen”, och det var ju någonting alldeles fantastiskt. Då vi körde norrut mot Stockholm igen, hade vi med oss två kassar äpplen från Robbe och Inger. På vägen till Skåne stannade vi på vägen, och jag skickade en 50-års present till Torgny Westman i Vilhelmina.

1982

Det som var kvar att göra vid renoveringen av övervåningen fortsatte i början av vårterminen. På IKEA köpte vi en soffa och en fåtöljs med läderklädsel för att ha i TV-rummet. Jag bar ensam upp soffan till övervåningen. Erik ”krigade” i övre Norrland i form av vintermanöver. Och han kom så ofta som möjligt hem under helgerna. Då han ”muckade” i april anmälde han sig som tillgänglig för vikariat i skolan här i Vårberg, och han fick jobba mycket. Det blev nästan ”heltidsjobb”. Men så ”kvackade” han också i alla möjliga ämnen. Ja, han hade till och med timmar i musik och hemkunskap. Erik trivdes med detta, och han fick ju tjäna lite pengar. I slutet av januari var Gertrud och jag i Skokloster och uppvaktade min lärarinna i Torvsjö Erene Öjhagen, som fyllde 80 år. Sedan hon flyttat från Torvsjö på 1940-talet, hade hon bott och verkat i Skokloster, fram till pensioneringen. Hon hade haft en ”mindre propp” och hade därför svårt att gå, men i övrigt var hon frisk. Hennes man Martin Öjhagen (som jag jobbat med i skogen 1940) hade haft arbete på Skoklosters slott. (Båda dog 1994 vid 92-års ålder). Den här dagen i januari var det mycket snö. Martin hade skottat upp en väg fram till deras stuga, så vi kunde komma fram med bilen. Det var många andra där och uppvaktade; dottern Maj-Britt Öjhagen med barn och Erenes syster Ida, som var min ”flamma” 1938-39. Det var verkligen trevligt att vara där. Senare under året (30/6) skulle Martin fylla 80 år, men eftersom vi skulle vara i Östanbäck då, körde vi till Skokloster med en blomsterkvast till Martin den 6 juni- Svenska flaggans dag. Då hände ett missöde. Jag skulle hjälpa Martin att hissa flaggan i deras flaggstång, och då gick flagglinan av. Det var en lina av sådant plastmaterial, som så småningom blev som ”ett mjöl”. Vår första flagglinan i Östanbäck var av samma sort.

Under januari och februari hade vi ett flitigt umgänge med våra vänner. Vi var på bjudningar hos Ingrid och Harald Schröder och Ragnhild och Börje Östman (Ragnhild fyllde 50 år) i januari, och i februari var vi hos Inga-Britta och Arne Jansson och hos Vera och Birger Ögren. Och hos Ingeborg Magnusson var vi på öppet hus. Dessutom kom May och Knut

Hansson hem till oss. May var mycket sjuk då. Och ovanpå allt detta festande deltog vi i en ”betalfest” som Gertruds arbetskamrat Christer Hermansson anordnat.

Gertrud och jag hade tänkt göra en utlandsresa efter vårterminens slut. Vi fann en bra sådan på 14 dagar till Garda i Italien, så den beställde vi. I början av maj var vi i Mariestad och hälsade på Mary och Erik. Alltid när vi var hos dem, gjorde vi trevliga utflykter.

Jag fick en inbjudan att övervara en disputation på KTH den 24 maj. Det var min forne elev Dag Noréus som skulle disputerar på en avhandling med titeln: The structure and dynamics of the Mg₂Ni-H and LaNi₅-H systems by X-ray diffraction and elastic and inelastic neutron scattering.

Jag fick avhandlingen med dedikationen: ”Till Lars Westman med tack för en gedigen kemiundervisning vilken jag till allt för ringa del tillgodogjorde mig, från vännen Dag Noréus.” Jag var med på själva disputationsakten men hade inte tillfälle att delta i den efterföljande samlingen. Dag Noréus hade en syster som hette Ann. Hon började på Åsö gymnasium hösten 1979, och hon gick förresten i Eriks klass. De var till och med lab.kompisar i organisk kemi. Hon slutade efter höstterminen, men återkom året därpå, och då gick hon i min klass. Vid laborationer i organisk kemi användes ganska mycket glasapparat, som inte är så billig. Ibland kunde man ha otur och råka slå sönder något av apparaturen. Eleverna behövde inte betala detta, men vi brukade på ”skoj” ha som ”straff”, för den som slagit sönder mest under läsåret, att bjuda på tårta vid terminens slut. Våren 1981 var det Ann Noréus, som skulle bjuda på tårta. Hon hade gjort det mesta hemma men skulle lägga grädd på tårtan i skolan. Sedan hon gjort det, ställde hon tårtan på en stol på laboratoriet och sköt stolen under bordet. Så småningom skulle hon använda stolen för att sitta på den och drog fram och satte sig på tårtan, som hon helt glömt bort. I sista sekunden hejdade hon sig något, och hon hade vita rena byxor på sig, så vi åt upp tårtan i alla fall.

I årskurs 3 skulle eleverna göra ett specialarbete, som egentligen kunde vara vad som helst. Ann Noréus hade på eftermiddagarna gått hos en silversmed på Södermalm-Jan Brunk- och gjort en verkligt vacker soppselev i silver. Det var när jag såg den som jag blev inspirerad att göra en soppselev, men min blev inte så fin som Anns. Hon gick årskurs 4 året därpå, och sedan arbetade hon ett tag i en kemikaliefirma. Men det har gått genom mina öron, att hon omskolat sig till silversmed.

Vårterminen slutade den 11 juni, men vi reste till Garda redan den 10:e. Gertrud fick begära tjänstledighet i två dagar. Av någon anledning behövde jag inte det. Vi reste med fritidsresor. Flyget gick till Verona och därifrån åkte vi buss till Garda. Vår inkvartering var på hotell Benaco. Vi bodde i hotellets annex i ett rum med balkong med middagssol. Frukosten serverades i hotellets huvudbyggnad. Fritidsresors kontor fanns i vårt annex. Det fanns inte TV hos oss, men man kunde gå till ett intill liggande hotell-Continental- och titta på TV, och det gjorde jag ofta, för det var fotbolls-VM i Spanien, för övrigt en turnering som Italien vann. På detta hotell fanns också swimmingpool, som vi fick utnyttja.

Första dagen orienterade vi oss i byn. Vid den här tiden fanns det bara 3000 bofasta invånare i Garda. På kvällen åt vi middag vid stranden. Det fanns gott om uteserveringar vid stranden av Gardasjön. Om det var för soligt kunde man sitta under platanträden.

Nästa dag var det fredag och marknad i byn. Så var det varje fredag. På eftermiddagen följde vi med på en guidad tur till Verona, där vi besökte den romerska amfiteatern som också kallades Arena. Tyvärr var det för tidigt på sommaren för att det skulle vara möjligt att se något skådespel där. Och så var vi förstas och tittade på den balkong, där Julia förmodas ha stått då Romeo uppvaktade henne. Vi gick också igenom ett valv, där en rund kanonkula satt fast i valvbågen. Det sades, att kulan skulle lossna, om en person, som alltid talade sanning,

passerade valvet. Den har hittills aldrig lossnat. En analoghistoria finns i Köpenhamn. Vid Rådhusplatsen finns några lurblåsare i brons. Där säger man, att dessa skall blåsa, då det går en oskuld över Rådhusplatsen. De har hittills aldrig blåst i lurarna.

En dag tog vi båten tvärs över sjön söderut till Sirmione; en pittoresk ort på en smal udde ut i sjön. Där åt vi ”trout”, som var en vanlig rätt här vid sjön.

Då det gjordes reklam för en resa norrut mot Dolomiterna, anmälde vi oss direkt. Det blev en heldagstur. Mycket vackert. Vi passerade bland annat den plats där det välkända långloppet på skidor Marcia Longa går. På återvägen gjorde vi ett uppehåll i Boltzano. Gertrud och jag gick in i en kyrka och tände varsitt ljus för vår döde vän Per-Lennart Magnusson. Att vi kom att tänka på honom här berodde på att hans hustru Ingeborg härstammade från Bolzano här i Tyrolen. Då vi solade vid stranden, gick vi mot öster nedanför den klippa som heter La Rocca. En förmiddag vandrade jag upp på klippan. Därifrån var det en härlig utsikt. Gertrud gick inte gärna med, om det var någon längre vandring. Hon hade redan nu börjat känna av högra höften.

Tisdagen den 15 juni deltog vi i en heldagstur till Venedig, dit det är bortåt 20 mil. Följaktligen startade vi tidigt. Bussen parkerade vid Tronchetto och därifrån färdades vi i gondoler på kanal Grande fram till Rialtobron. Just när vi skulle gå ombord på gondolerna regnade det något, så vi fick i all hast köpa tunna plastskynken att skydda oss med. Vi promenerade över Rialtobron och vidare fram till S:t Markusplatsen. Där åt vi först lunch på en restaurang i närheten. Vid lunchen fick vi ett par från Umeå som bordsgrannar. De kände Björn Hedman. Efter lunchen samlades vi till en guidad visning av Markus-kyrkan och Dogepalatset. Guiden var en italienare som talade svenska. Han hette Sergio. Det speciella med honom var, att han lärt sig svenska på egen hand, och han hade aldrig varit i Sverige. Att han var autodidakt hördes på hans uttal av vissa ord. Han uttalade bokstaven P som Pe. Då han till exempel skulle säga präst blev det ”peräst” och påve blev ”peåve”. Han var i alla fall en duktig guide, och det han visade var fantastiskt och oförglömligt. Efter den här visningen såg vi en glashytta, där man tillverkade Muranoglas. Vi köpte en liten skål med lock som står i vårt vitrinskåp. Innan vi skulle påbörja vår återresa, hann vi med att ta en kopp kaffe på en uteservering vid Markusplatsen bland duvorna. Färden tillbaka till Tronchetto, där bussen väntade, gick med vaporetta, det vill säga Venedigs motsvarighet till andra städers spårvagnar och bussar. Bussresan till Garda blev angenäm, för vår bussvärdinna spelade så fin och njutbar musik. Nu smakade det bra med middag vid stranden. Och vi kunde sammanfatta att dagens utflykt till Venedig var något att minnas för framtiden.

En dag vandrade jag några kilometer norrut bort från byn Garda till en liten krigskyrkogård, där tyska soldater, som stupat i kriget, ligger begravda. Gertrud var inte med för det var ju en bit att gå.

Ett par dagar solade vi bara halva dagen och sedan tog vi lokalbussen till någon annan plats. En dag var vi i Verona på egen hand och en annan dag åkte vi till Lazise. Där åt vi en helt underbar lunch bestående av ”forelle” på en restaurang belägen på en ”veranda” ute i Gardasjön.

Lördagen den 19 juni deltog vi en lång busstur runt Lago di Garda. Först söderut till Sirmione, där vi varit förut, och sedan vidare norrut på västra sidan till Gardone. Innan passerade vi Salò; den plats som en tid under andra världskriget var Italiens huvudstad, därför att diktatorn Mussolino flyttade dit från Rom. I Gardone besökte vi Gabriel D’ Annunzios palats. Han var en italiensk författare och i många stycken en märklig person. På den här platsen hade han byggt ett mausoleum åt sig, och han hade också skaffat sig ett ganska stort

krigsfartyg, som han placerat högt upp på torra land. Färden gick vidare till Limone, där det blev lunchstopp. Vägen gick genom massor av tunnlår. Vår reseledare spelade även nu fin musik. Nästa stopp var i Riva, vid Gardasjöns norra ände. Här pågick en livlig brädsegling. Det blåser bra där sjön smalnar av. Sedan bar det av söder ut på östra sidan av sjön tillbaka till Garda. Det här var den sista guideade turen vi deltog i. Senare gjorde vi bara egna utflykter: en med buss till Torri del Benaco och sedan färja över till Maderno, där vi åt en god lunch. En annan utflykt var till Malcesine för vidare befordran med linbana upp till Monte Baldo, där vi kunde se långt bort över det norditalienska landskapet. Malcesine var ännu mysigare än Garda. Gertrud köpte en axelbandsväska där.

De återstående dagarna i Garda tillbringade vi vid stranden, men nu höll vi till på den västra sidan. Och nu blev vi ordentligt bruna. Som minne från vistelsen här köpte vi ett tårtbestick i silver. Det kostade 725 kronor. Vi köpte också med oss några små presenter till Eva och Erik samt till Ida, Ture och mormor Greta. Resan och hotell kostade 4230 kronor. Det måste sägas, att vi var mycket nöjda med den här resan.

Den 24 juni reste vi hem och bara efter ompackning hemma körde vi vidare norrut till Östanbäck. Både Eva och Erik blev kvar i Stockholm. Erik hade fått sommarjobb på Vårbergs sjukhem. Han bodde hemma och Eva bodde på Krukmakargatan. Eva arbetade på Domus i Skärholmen.

I Östanbäck hände inte något speciellt som jag kommer ihåg. Jag tror, att Ragnar var hos oss den 13 juli då han fyllde 70 år, men jag är inte säker på det, kanske var han i fjällen hos Axel Bergmark.

Vi gjorde en tur till Vilhelmina-Åsele Gertrud och jag. Så många auktioner blev det inte under sommaren. I Stensjön ropade jag in ett smidesståd, som jag har haft stor nytta av. Ganska snart efter det vi kommit hem till Stockholm i augusti skulle min kusin Maja-Lisa Almgren (född von Sneidern) från Alingsås komma på besök. Jag hade tidigare träffat henne bara två gånger; 1952 på hennes broders Arne von Sneidern 50-årsdag och 1956 på Arnes begravning. Han omkom i en bilolycka. Jag hade fått kontakt med Maja-Lisa igen efter Sandras besök hos oss 1980, och nu skulle hon stanna hos oss i några dagar på sin resa hem från sin systerdotter i Björklinge. Hon skulle komma med tåg norrifrån klockan 13.47 den 25 augusti. Jag skulle möta henne på Centralen. Maja-Lisa är gravt synskadad och har svårt att klara sig ”på obekant mark”. Det var något krångel med tåggången så hon kom inte med det avsedda tåget, och hon kom heller inte till den avsedda perrongen. Jag irrade fram och tillbaka på Centralen mellan olika tåg och perronger. Jag kände inte igen henne, och hon var nästan blind och hade svårt att söka mig. Jag stötte ihop med en bekant från Uppsala- Stig Holmqvist- och stod och pratade med honom och beklagade min belägenhet. Helt plötsligt fick han syn på en dam med vit käpp som trevade sig fram bland andra resenärer. Är det hon, undrade Stig. Jag gick fram till damen och sa ”Maja-Lisa” och då svarade hon ”Är det Lars”, och så kramade vi varandra och allt var frid och fröjd. Vi körde hem till Skärholmen, och hade några trevliga dagar med Maja-Lisa. Sedan dess har hon varit hos oss flera gånger. När jag skriver det här 1998, skall Maja-Lisa fylla 90 år i oktober.

Två sorgliga händelser timade under hösten. I september blev Barbros make Kjell sjuk. Han kom så småningom till lasarettet i Lycksele, och därifrån kom han inte levande. Han dog den 20 september vid bara 67 års ålder. När vi var hos dem i juli, kunde vi inte märka att Kjell var så dålig. Han gick varje morgon och köpte färska ”frallor” till morgonmålet. Det här blev svårt för Barbro. De var mitt uppe i byggandet av det nya huset, eftersom det gamla blev exproprierat av kommunen, därför att närmsta grannen, ”lantmanna”, skulle tillåtas att expandera. Kjell var en sådan trivsamt och duktig person, så saknaden blev stor.

Gertrud och jag reste upp till begravningen. Vi åkte tåg över Östersund. Barbro ville, att vi skulle bo hos henne, och det gjorde vi. Kanske var det en hjälp för henne i den stora sorgen, att hon hade så mycket att stå i med det nya huset? Hon har berättat, att hon var så tacksam mot Gerda och Alvar för att de var där och hjälpte henne ibland.

Det andra sorgliga var också ett dödsfall. Det var min kusin Inas man Bosse Hallberg, som den 25 november fick en hjärtinfarkt och dog. Det kom oväntat. Gertrud och jag var med på begravningen i S:t Bodvids kapell i Huddinge.

Som jag nämnt tidigare var jag en tid ofta hemma hos Ina och Bosse i Tullinge under åren 1949-50. Sedan har Gertrud och jag varit hos dem flera gånger. Därför var vi inte bara släkt utan även goda vänner.

Erik hade bestämt sig för att fortsätta med högre studier, och han hade också kommit in på kemistlinjen vid Stockholms Universitet. Han bodde fortfarande hemma, och det verkade som han trivdes med studierna.

En lördag strax före jul var Gertrud och jag bjudna till Sylvia Hedman i Uppsala. Hon hade nu varit änka i tre år, och yngsta barnet var 8 år. Det verkade gå bra för henne. Sylvia har under årens lopp varit vänlig och hjälpt mig med recept, då jag behövt magmedicin. Dagen efter hemkomsten från Uppsala åt Gertrud och jag räkor, och det måste ha varit något i dem, som Gertrud inte tålde. Hon fick stora utslag på hela kroppen. Till slut åkte vi in till Huddinge akuten. Och där drog de igång genast med intensivbehandling. En sådan kraftig allergireaktion kan vara livshotande. Gertrud blev behandlad med antihistamin och Adrenalin, tror jag. Reaktionen var påtaglig. Gertrud fick gång på gång springa på "kisseriet", och den röda uppsvällningen på kroppen försvann undan för undan. Jag kunde bara konstatera: "nu bleknar bruden". Efter några timmar fick vi åka hem igen, med varningen att vara försiktig med räkor.

Till jul kom mormor Greta till Margots familj i Rönninge, och vi träffade dem också. Nyårsafton firade vi med Ulla och Yngve på Hägerstensåsen. Där kunde man se hela fyrverkerispelet över Stockholm.

År 1982 hade jag en inkomst på 129 896:- och betalade 52 933:- i skatt, det vill säga 40,8 %. För Gertrud gällde 127 387:- i inkomst och 52 148:- i skatt, det vill säga 40,9 %.

1983

Det här året började också med en serie "gästabud". Vi var bjudna till Allgurins i Rönninge och de var här hos oss. Robbe och Inger kom från Skåne och var här några dagar. Under januari var vi bjudna till tre fester: Hos Ingrid och Harald, Gudrun och Bengt-Åke, Maud och Loffe.

I februari fyllde Harald Schröder 60 år, och då var vi åter hos dem på en trevlig fest. Senare under månaden fyllde Ulla Norberg 50 år, och då var vi naturligtvis där. Hon hade bjudning hemma i deras stora hus, och vi blev väl undfägnade. Som present fick hon en sak som kanske var litet nostalgiskt för henne.

Vid auktionen i gamla skolan i Lönnhöjden hösten 1968 hade jag ropat in en fotogenlampfot med oljehus. Jag köpte reservdelar och kupa i Gamla stan och reparerade lampan, och så gav vi Ulla den. Vi tror, att hon blev glad.

Den 23 februari fick vi meddelande om att broder Helge avlidit. Han hade någon vecka tidigare drabbats av en svår hjärnblödning från vilken han aldrig vaknade upp. Han dog på lasarettet i Lycksele.

Gertrud och jag reste med tåget upp till begravningen i Vilhelmina, som ägde rum under den veckan vi hade sportlov. Vi fick bo hos Barbro, och nu i det nya huset. Medan vi var kvar i Vilhelmina, meddelade antingen Eva eller Erik, att Gertruds ”kusin” May Hansson hade avlidit. Hon hade ju i många år haft MS och blev bara sämre och sämre. Någon vecka innan vi for till Vilhelmina var Gertrud och jag hos May på Stortorp, och då var hon mycket dålig. Någon gång när vi var hos henne på Stortorp hade jag skridskorna med mig och var och åkte på Dreviken medan Gertrud var hos May. Begravningsakten var i ett kapell på Skogskyrkogården, och vi var där.

Till påsklovet reste Gertrud och jag till Robbe och Inger i Arlöv, men jag kommer inte ihåg om vi körde bil eller om vi åkte tåg. Gertrud och jag var en dag över till Köpenhamn. I Malmö köpte jag de ramar, som sitter på ”kungasamlingen” i nedre hallen.

På valborgsmässoafton var vi bjudna till Vera och Birger i Hässelby och i början av maj hade vi en liten släkträff hemma hos oss. Här kom Maja-Lisa och Ina, Gudrun och Bengt-Åke, så det blev en kusinträff och så min brorsdotter Gudrun.

Under vintern hade mormor Greta i Skellefteå haft en lång period av kraftig förkylning på gränsen till lunginflammation. Margot hade varit uppe i Skellefteå ett tag, och nu var det bestämt att Greta så snart som möjligt skulle flytta hit ner till Rönninge. Hon fick en lägenhet i Salem, som skulle vara inflyttningsklar i juni.

När terminen var slut och Gertrud och jag skulle flytta till Östanbäck, valde vi att ta vägen över Finland. Vi hade inte beställt några övernattningsställen i förväg utan litade på att så här i början av sommaren skulle det vara lätt att få nattlogi.

Skolan slutade den 10 juni och den 11 körde vi ombord på färjan i Kapellskär för överfart till Åbo. Bilen var fullastad. I bakluckan hade jag lastat in en motorgräsklippare, som jag köpt i Sättra och i kupén hade vi också blommor. Vi kom till Åbo på aftonen och fick ett rum på ett studenthotell. Vi hann titta oss omkring något i Åbo. Bland annat gjorde vi ett besök på ett gammalt apotek som nu var museum samt i en gammal hantverksby. Dagen därpå startade vi körningen mot Helsingfors, men dessförinnan lyfte vi ut blomlådorna och vattnade blommorna. På vägen till Helsingfors stannade vi och lagade oss litet mat på ett medhavt metatablettkök. Man kunde faktiskt värma tevattnen eller värma en soppa eller koka kaffe på detta sätt. Vid framkomsten sökte vi upp samma studenthotell, som vi bott på för 11 år sedan. Där sov vi i två nätter. En bra sak med de här studenthotellen är att de ger full tillgång till ett utrustat kök, så att man kan laga mat till sig. Vi åt inte ute någon gång i Helsingfors. Bilen fick stå på parkeringen vid hotellet. Vi använde oss av buss och spårvagn. Vi besökte Uspenskikatedralen. Där blev Gertrud så ”jättetrött”, så hon kunde knappt gå därifrån. Hur det nu var kom vi därifrån och passerade salutorget och Gertrud köpte en banan och åt upp. Då blev hon pigg igen. Men hon hade ont i höften, så vi gick till en ”vårdcentral”, och där fick hon utan vidare en kortisonspruta i höften. Medan Gertrud satt på en bänk och vilade gick jag och tittade på Storkyrkan. I en ganska ny konserthall (Sibeliushuset+) fick vi tillfälle att avlyssna en konsert av musikelever. Stockmans varuhus fick också ett besök av oss.

På studenthotellet lärde vi oss en sak, som vi haft god nytta av sedan. Där fanns nämligen en duschslang på kranen i handfatet, och den nådde fram till toalettstolen, så man kunde använda den som bidé. Vi tänkte; ”den skulle vara bra i Östanbäck”. Och tänk! Den fanns att köpa på Holmboms i Kåge. Så nu har vi haft den i Östanbäck i 15 år, och här hemma har vi en i lilla toaletten.

Från Helsingfors styrde vi färden norrut mot Tammerfors. På vägen dit passerade vi Tavasfehus (Hämeenlinna), och där passade vi på att se Sibeliuss födelsehus, som nu är

museum. Närmare Tammerfors gick vägen förbi vackra sjösystem, och där gjorde vi uppehåll på en vacker plats och kokade kaffe på metaköket.

Vid ankomsten till Tammerfors sökte vi först upp studenthotellet och försäkrade oss om rum för natten. Det här hotellet var ett höghus och vi hamnade på ganska många våningar upp.

Som vanligt var rummet utrustat med kokmöjligheter, eventuellt i ett gemensamt kök. Jag kommer inte ihåg vad nattlogiet kostade, men säkert var det relativt billigt.

Sedan vi installerat oss, körde vi ut på stan för att se oss omkring. Vi körde upp på Pyynikkiåsen, där det var ett utsiktstorn, och där gick vi upp. Man kunde skåda långt ut över den vackra finska neyden. Vad jag speciellt minns var besöket i en helt modern kyrka byggd på ett sätt som bara finnar kan. Det var en ljus byggnad både utanpå och inuti. Ljuset inuti kyrkan kom genom mycket långsmala fönster gjorda som ”springor”. Den var inte vit utanpå men hade beigefärgad rappning.

Från Tammerfors körde vi åt nordväst mot Jakobstad för att ta morgonfärjan dagen därpå till Skelleftehamn. Vi hade alltså planerat att sova en natt till i Finland. Men när vi kom till Vaasa rätt tidigt på dagen körde vi ner till hamnen och hörde oss för om det nu gick någon färja till Holmsund, och det gjorde det. Vi kunde få komma med. Den här tiden på sommaren var det inte så fullbokat. Biljettexpeditionen här i Vaasa ombesörjde avbokningen av vår bokning i Jakobstad. Innan jag lämnar berättelsen om Finland, måste jag påpeka, att det är roligt att köra bil i Finland. Det är så rent och snyggt överallt. Under överfarten till Holmsund åt vi en ordentlig middag för att inte vara utsvultna, när vi kom fram till Östanbäck. Mellan Umeå och Skellefteå stannade vi i Bygdeå för tankning, och vi handlade också med oss det nödvändigaste.

Hos mormor Greta i Skellefteå blev vi överraskade med att hon var mitt uppe i flyttningsbestyr. Flyttbilen skulle gå endera dagen och själv skulle hon flyga ner till Stockholm lördagen den 18 juni. Sedan vi lämnat Greta och kommit till Östanbäck, körde vi som vanligt in hos Ida och Ture.

Den dagen Greta reste skjutsade vi henne till flyget i Falmark tidigt på morgonen, och sedan körde vi till Yttervik, där det var auktion. Där ropade jag in en lampföt i mässing för 20 :- . Här träffade vi Gunnar Brandt och hans hustru. De bjöd oss att följa med hem till Fagerviken på kaffe. Det var roligt att se deras sommarhus. Jag hade tidigare hört talas om Gunnar Brandt för han var barn - och ungdomskamrat till Robbe. När nu mormor Greta hade flyttat, hade vi ingen att gå till och tvätta kläder. Vi började därför undersöka om det inte fanns någon tvättmaskin, som kunde rymmas i vårt lilla badrum. Och vi hade tur. På OBS hittade vi en liten Elektroheliuss som hade sådana mått att den skulle få plats mellan toalettstolen och sittbadkaret. Den köpte vi på stubben. För att få upp den till andra våningen kallade vi på Peter Markstedt. Han kom bums. Och nu blev det verkligen bekvämt för oss. När som helst kunde vi tvätta och hänga på tork ute. Varför hade vi inte köpt tvättmaskinen förr?

På midsommarafton var vi kanske på torgfesten i Byske. Om vi då inte träffade några som följde med oss hem, och om det var kulet väder, gjorde Gertrud laxmackor och risgrynsvälling, och så firade vi midsommar med det.

Den 28 juni hade vi varit gifta i 25 år. Vi firade detta genom att köra till världshuset Disponenten i Ursviken och där äta en middag för 135:-. Sedan for vi till landskyrkan och hörde en konsert med Adolf Fredriks gosskör, som var på turné i Norrland. Gertrud mårde tyvärr inte så bra. Lördagen den 9/7 var vi först på en auktion i Ytterstfors och sedan var vi på hemvändardag i Ostvik. Det var en mycket varm dag (+30,5°C). Därefter körde vi till Sjungande dalen till Hilda och Georg Mitchell. Siv och hennes moatje Harry Johansson var

där då. När det drog ihop sig till den 18 juli körde vi till Vilhelmina för Barbro skulle fylla 60 år. Som jag nämnt tidigare fanns Barbro i nya huset, så hon hade gott om utrymme även för oss. Hon hade fest i omgångar. En dag var det för släktingar och då var vi många syskon där: Tyko, Ragnar, Åke, Gerda, Lars, Bernhard och Barbro (födelsedagsbarnet) och därtill ingifta släktingar. Vi fick förstås god mat och så var det mycket sång och musik. Det var verkligen trevligt. I samband med det här besöket gjorde vi också ett besök på Åsele marknad.

Åter i Östanbäck satte jag igång med ett projekt som jag ångrar, att jag började med. Bilen hade fått många rostskador, och jag hade bestämt mig för att göra något åt det. Vår vän Dennis Strid-verkmästare på Volvoverkstaden i Skellefteå gav mig rådet att renslipa hela bilen. Han hjälpte mig att ta loss stötfångare och lister, och han gav mig instruktion om, hur jag skulle gå tillväga. Han tillhandahöll också slipmaskin och slipmateriel. Det blev ett drygt jobb. Emellanåt kom det regnskurar, och då måste jag vänta till det blev riktigt torrt igen, innan jag kunde preparera rostskadorna. När allt var färdigt, gjorde Volvoverkstaden hellackeringen. Det såg bra ut genast, men efter tre år fick jag reparera angrepp kring listorna igen.

Den 4 augusti fyllde Georg Mitchell 80 år, och då var vi bjudna till värdshuset Disponenten på fest. Nu hade Eva kommit till oss, så hon var med på festen. Först var det välkomstdrink ute på gräsmattan och sedan serverades maten vid sittande bord. Jag fick min forna hyresvärdinna Anna-Lisa Nordin som bordsdam. Det var många gäster. Barnen Mitchell höll tal till sin far, och Eva Mitchell höll ett vackert tal till sin morfar. Jag yttrade mig också något, men det var inte så bra.

Det här året hade jag varit med i IOGT i 50 år, och jag fick inbjudan att komma till Torvsjö för att få det sedvanliga diplommet. Vi körde fram och tillbaka samma dag. Det var många med på den här träffen. Andra som fick diplom var Bror Eriksson, Göte Egeskans och Britt-Louise Borgström (född Winnbäck). Det hela avslutades med att vi åt surströmming. Vi höll till i skolan, och då vi ”utsocknes” anmodades att berätta något från förr, erinrade jag jag om, hur vi sprang runt i skolsalen för att få upp värmen, då det var extra kallt ute (-30°C). Hela träffen var mycket trevlig och minnesvärd. Vi körde hem till Östanbäck på kvällen, och då hade jag med mig en liter Torvsjötjära.

Jag är inte säker, men jag tror, att det var den här hösten som Eva var sista terminen på förskolläraryrket i Södertälje. Hon hade börjat där hösten 1981.

I slutet av augusti hade vi den sedvanliga surströmmingsskivan hemma hos oss. Här var Vera och Birger, Ingrid och Harald, Ulla och Yngve.

I september åkte vi till Tora och Holger Javing i Fjärdhundra. Vi fick med oss vackra äpplen från deras trädgård. Den här hösten påbörjade Gertrud och jag ett abonnemang på Operan. Sådana hade vi flera år framöver. Den 30 oktober fyllde min brorsdotter Gudrun 40 år, och då var vi där.

Till Allhelgonahelgen kom Mary och Erik Ellborg till oss. En gång då de var hos oss och hade spetsen Sirka med sig, fick vi verkligen uppleva en riktig vakthund. Mary och Erik sov i gillestugan och hade också sina ”pinaler” där. En dag då de åkte in till city och lämnade Sirka hos oss, låg hon i gillestugan och vaktade sakerna. Vi kunde inte gå in där, för då reste hon ragg och morrade ilsket.

I slutet av november hade vi en liten bjudning här hemma för våra vänner: Vera och Birger, Mats och Barbro, Maud och Elov.

141

Då Gunnar Grenfors fyllde 50 år i december, gjorde jag ett skaft på en liten handyxa och förärade honom tillsammans med en säck ved. De har nämligen öppen spis.

På annandag jul 26/12 dog Georg Mitchell, Skellefteå, 80 år gammal.

1984

Nu fanns det snö i Stockholm. Jag åkte skidor så ofta jag kunde. Faktum är att jag kunde ställa mig på skidorna alldeles utanför vår dörr och åka förbi Lillholmsskolan och ned genom viadukterna och in på elljusspåret, förbi Skärholmens gård och vidare promenadvägen längs Mälarstranden bort till Mälarhöjdsbadet. Om det var stabilt med snö, brukade fritidsförvaltningen köra upp spåret med spårmaskin. I bordsalmanackan gjorde jag anteckningar om till vilken plats jag åkt. Där står: "Fyren", "Varvet", "Varpaängen" och "MHB". MHB betyder Mälarhöjdsbadet, (12 km fram och tillbaka).

I januari hade vi en bjudning hemma med Ingrid och Harald, Ulla och Yngve och Gunvor och Paul Forsgren, och senare i månaden kom min klass Ke3 hem till oss. Det var vanligt att Gertrud och jag ordnade så att min klass kom till oss en gång per år.

Vi fortsatte med abonnemanget på Operan. Jag brukade på skoj säga, att jag följde med Gertrud bara därför att jag fick kaffe med chokladbisquit i pausen. Vissa operor njöt jag av, men i ett abonnemang blev det alltid blandat av moderna och klassiska operor. Av dessa var ju de senare att föredra.

Jag hade ont i magen, och vår gode vän Ingrid Baltzari ordnade så, att jag fick komma till docent Kollberg på Danderyds sjukhus. Jag var hos honom både i mars och i maj. Han gjorde gastroskopi och fann inget fel. Så småningom blev jag bättre. Efteråt bjöd Ingrid på mat.

Under påsklovet gjorde Gertrud och jag en "lillsemester" på två dagar med bil i Sörmland och Östergötland. Vi hade övernattnig i Vadstena på värdshuset Kungs Starby, där vi fick middag, nattlogi och frukost för 315:- för oss båda. Frukosten serverades som buffé och kostade 20:-.

En grupp tyskar kom in där på morgonen bara för att äta frukost, och de åt verkligen kopiöst. Man kunde inte undgå att se detta. Under den här turen var vi också i Övralid och Medevi. Man kunde gå in i byggnaden på Övralid och se hur Verner von Heidenstam bodde. Han har också fått sin grav där. På gravstenen står: "Här vilar stoftet av en gammal man, tacksamt prisade han det ofattliga att få leva ett liv på jorden såsom människa." Jag har citerat texten som jag minns den. Kanske är den inte helt korrekt. Vi var också i Medevi och tittade på Medevi Brunn. Det var särskilt intressant för mig, eftersom min mamma vistades där en sommar 1927. Vår "lillsemester" var mycket lyckad. På hemvägen besökte Rejmyre glasbruk, och så sökte vi upp slottet Stenhammar, där prins Vilhelm bodde tidvis under sin levnad. Numera disponeras slottet av konung Carl XVI Gustaf, men han är nog inte där så ofta.

I maj var vi bjudna till Vera och Birger i Hässelby. Under sommaren fyllde broder Åke och kusin Ina 70 år. Skolan slutade fredagen den 8 juni och den 10 juni (pingstdagen) reste Gertrud och jag till Frankrike. Vi hade köpt en 14 dagars resa hos Atlasresor. Resan bestod av en veckas bussresa i Provence och sedan en vecka i Nice. Vi flög alltså först till Nice, där vi övernattade på hotell Aston. Dagen därpå startade bussresan. Under den veckan hade vi halvpension. Dagsresan gick västerut mot Arles via den så kallade "Guldcornichen" och

Aix-en-Provence. Här installerade vi oss på hotell Primotel för tre nätter. Tredje dagen började med en rundvandring i Arles-van Goghs stad. Vi såg det ”romerska Arles” med arenan. Färden gick vidare till ”Daudets kvarn”, där författaren Alphonse Daudet inspirerades till sin berömda bok ”Brev från min kvarn”. Den här kvarnen hade den roterade kvarnstenen under den stillastående, vilket är tvärtemot förhållandet i kvarnarna i Torvsjö. Härifrån åkte vi till den ”döda staden” Les Baux, ett örnäste på en platå i den lilla bergskedjan Les Alpilles. Det här är en fantasisk plats, där bebyggelsen är från långt tillbaka i historien. Härifrån härstammar namnet på ett mineral, som heter bauxit, ur vilket man utvinnet aluminium.

Efter lunch i Saint Remy bar det av till Avignon, där vi besökte påvepalatset från 1300-talet. Det byggdes för påvarna, då de lämnat Rom och flyttat hit. Det som kallats påvarnas ”babyloniska fångenskap”. I Avignon kunde man också se det som fanns kvar av den gamla bron ”Le Pont St Bénézet”.

På återfärden till Arles körde vi först västerut och stannade till vid Pont du Gard, , en del av en romersk akvedukt, som förde vatten över floden Gardon. Den är 2000 år gammal. Jag gick över bron, inte på den översta banan men på den lägre. Därefter tillbaka till Arles och samma hotell, som låg litet utanför staden.

Sedan vi ätit middag, gick Gertrud och jag in till staden, men det var jobbigt för henne. Redan nu hade Gertrud svårt för att gå längre sträckor. Vi försökte att få tag i taxi, men lyckades inte.

Tillbaka till hotellet från stan kunde vi dock åka bil.

Fjärde dagen var en tur på 12 mil. Arles-Nimes-Camargue-Arles. Första stoppet var i Nimes (Frankrikes Rom) med dess sevärdheter, sedan bar det söderut mot Camargue. Här kunde vi se detta fantastiska landskap mellan Stora och Lilla Rhone med dess vita hästar, svarta tjurar och rosa flamingos. Här kunde man också se ”les Gardians”, Camargues berömda cowboys. I staden Saintes-Maries de la Mer hade vi lunch, och då fick vi ”en hel hög” med små musslor. Här besåg vi en kyrka, som speciellt besöktes av Europas zigenare, vilka vallfärdar hit för att tillbedja sitt skyddshelgon Svarta Sara. Därifrån tillbaka till hotellet och övernattnig för tredje och sista natten i Arles. När vi lämnade Arles skulle vi åka 30 mil mot de franska alperna till Grenoble. Först kom vi till Orange, där vi såg den världsberömda antika teatern, och så fick vi tillfälle att titta på marknaden, för det var nu torsdag, och då var det stor marknad i Orange. Färden gick vidare efter motorvägen genom Rhonedalen. Vid staden Valence lämnade vi motorvägen och Rhonedalen och åkte mot nordost och de franska alperna. I staden St Nazaire en Royans åt vi lunch på en pittoreskt belägen restaurang med utsikt över en flod med grönt vatten. Jag mådde inte riktigt bra i magen, så för att få något av skonkost beställde jag den fiskrätt som fanns, och den var utsökt god. Framme i Grenoble tog vi in på Hotel `d Angleterre i stadens centrum. Här skulle vi sova två nätter. Det var roligt att komma till de här trakterna, där Toini Gustafsson- Rönnlund skördat så stora segrar i de olympiska vinterspåret 1968.

Dagen därpå hade vi sovmorgon för dagsturen var bara 10 mil. Då vi gav oss iväg bar det av upp mot Chartreusemassivet norr om Grenoble. I Col de Porte stannade vi för lunch. Där hade vi en helt fantastisk utsikt över omgivningen. Efter lunch fortsatte vi till staden Voiron, där man tillverkar den gula och gröna Chartreuse-likören. Det sades att receptet är hemligt och att munkarna, som tillverkar likören, för ”konsten” vidare genom muntlig tradition.

Om en katastrof skulle döda alla nu levande, som kan receptet, skulle det bli slut på Chartreuse-likören. Vi kom relativt tidigt tillbaka till Grenoble och hade möjlighet till shopping.

Nu var det lördag och sista etappen på vår bussresa i Frankrike. Sträckan Grenoble-Nice efter den väg vi skulle ta var 33 mil. Vi åkte över alppass och kom så småningom in på den natursköna Route Napoleon. Gertrud hade åkt den här sträckan tidigare (1953) men det var kanske i andra riktningen. Vi fortsatte genom staden Digne och kunde se den lilafärgade lavendeln och vidare till Grasse, där vi besökte en parfymfabrik. Framme i Nice skildes vi från gruppen och tog in på hotell Chatam för vi skulle stanna kvar en vecka i Nice. Det var inte svårt att konstatera att rundresan var succé.

Vädret var hela tiden vackert och vi var bara 17 personer i bussen, så det blev ingen trängsel. Och mycket hade vi fått se och uppleva. Veckan i Nice använde vi till blandade aktiviteter; kortare utflykter och solbad. Vi hade bestämt oss för att åka till Antibes och se Picasso-museet. Vi åkte tåg dit tisdagen den 19 juni; just den dagen då museet hade stängt. Det var bara att återvända till Nice och gå ner till stranden. De dagar vi var vid stranden, hade vi köpt med oss lunch, som bestod av bröd, kokt skinka och dryck. Den närmsta stranden i Nice är ganska stenig, så det blev ganska kämpigt, då vi hade bara tunna liggunderlägg. Torsdagen den 21 juni gjorde vi ett nytt försök att besöka Picasso-museet, och nu var det öppet. Mycket intressant! När vi passerade ett salutorg med matvaror här i Antibes, köpte vi bröd och skinka till lunch. Vi beställde två skivor skinka, men då handelsman skar med en stor kniv ”skenade” kniven, så att skivorna blev väldigt tjocka på andra sidan av skinkan. Det hade faktiskt ”räckt” med en skiva. Vi satte oss på en bänk och åt vår inköpta lunch. Sedan promenerade vi till Juan-les-Pins och solade vid stranden resten av dagen. Här var det sandstrand.

En halvdag tillbringade vi med besök på Arkeologi-museet, Matisse-museet och Chagall-museet. Och det sistnämnda är ju någonting alldeles fantastiskt. Själva byggnaden är planerad så att ljusinsläppet blir maximalt optimalt för att ge konstverken rättvisa. Konstverken med motiv från bibliska historien var imponerande. Vi var med på en halvdagsutfärd med buss till Cap Ferrat och Eze-Village. På halvön Cap Ferrat hade många av världens mest prominenta personer slagit sig ned; till och med Björn Borg ägde en villa där. Vi kom till Rothschild-museet, där vi såg konstverk, möbler och porslin från Marie Antionettes tid. Härifrån åkte vi till den högt belägna medeltidsbyn Eze-Village. Här fanns konstbodar och gallerier. Prins Wilhelm bodde och skrev sina dikter här på 1930-talet. Vi fick se ett av Rivierans förnämsta hotell, där armaturen i bad-och toalettrum var förgylld.

En dag gjorde Gertrud och jag en egen utfärd till Monaco. Här såg vi den exotiska trädgården och vaktavlösningen vid slottet. Sedan defilerade vi förbi prinsessan Grace grav i kyrkan. På en restaurang i närheten av furstliga palatsen åt vi lunch. Resten av tiden i Nice tillbringade vi på stranden, så vi var ganska bruna, när veckan var slut. Vi åt middag på samma restaurang flera dagar. De hade så god blåbärspaj till efterrätt. Vi satt vid ett fönsterbord och fönstret var öppet. Servetrisen kom och flyttade på Gertruds väska, som hon ställt vid fönstret. Hon tyckte, att den skulle placeras på andra sidan bordet från fönstret räknat. Det fanns tydligen väskryckare på gatan. På varuhuset Lafayette köpte vi en stor, svart tygväska, som rymmer hur mycket som helst. Den har vi haft glädje av många gånger.

Ett besök i ryska kyrkan gjorde vi också. Det är västvärldens största ortodoxa kyrka. Under vår tid i Frankrike pågick EM i fotboll, och om jag inte misstager mig var det Frankrike som vann. I varje fall var det ett jäkla liv på gatorna vår sista natt i Nice. Bilar körde och tutade, folk skrek. Jag hade svårt att sova, men Gertrud påstod att hon sov.

Söndagen den 24 juni bar det av hemåt. Det var dagen efter midsommardagen, så det blev inget sedvanligt besök på torgfesten i Byske. För de här två veckorna hade vi betalat 9030:-

till Atlasresor. Sedan tillkom mat och kostnad för utflykter under veckan i Nice. Vi var i alla fall mycket nöjda med resan, och den har blivit ett minne för livet.

Så snart vi kommit hem till Stockholm, packade vi bara om och körde norrut mot Östanbäck. Jag kommer inte ihåg om vi körde direkt eller om vi sov över någonstans på vägen. Jag vet, att vi ett år körde in till Lökom vid Sollefteå och sov över hos Birgitta och Göran Forsgren. Vi fick sova i en stor husvagn på gården. Det fanns att välja på för Birgitta och Göran hade husvagnsuthyrning.

Vi installerades oss på vanligt sätt i Östanbäck och i mitten av juli kom som vanligt Ragnar till oss och nu hade han Åke med sig. Åke var den ende av mina syskon som inte tidigare hade besökt oss i vårt sommarhus. De stannade närmare en vecka, och vi gjorde väl några utflykter; bland annat var vi på en auktion i Drängsmark, där Åke ropade in en kopparbalja. Men ibland när Ragnar och jag gjorde någonting stannade Åke inne med Gertrud. Han orkade inte så mycket. Det var den här sommaren jag började misstänka att det inte stod rätt till med golven i "lillhuset". När Åke, som var ganska tung, gick på golvet, såg jag att det bågnade. Men inte förrän 1990 gjorde jag något åt det.

Medan Ragnar och Åke var hos oss "pajade" vår TV. Då körde jag in till Thylins i Skellefteå och hyrde TV. Den 7 juli var det auktion efter Ida Grönlund, Östanbäck, moster till vår sommargranne Mary Östman. Hennes man Kalle var auktionist. Vi ropade in en hel del fina saker bland annat en handmålade vas, en gammal karamellskål och en virkad fönsterskärm. Gertrud och jag gjorde som vanligt en tur till Vilhelmina-Åsele. När vi var hos Barbro i Vilhelmina, var vi på en auktion i Svannäs, en by på andra sidan Volgsjön. Där träffade jag några gamla bekanta från ungdomsåren i Torvsjö. Det var Bror Stenbom, som var getare i en gård i Torvsjö i slutet av 1920-talet. Han härstammade från Järvsjöby, och nu var han pensionerad från sin tjänst som polis i Vilhelmina. Det var en kvinna som härstammade från Klingerberg; en ensam gård en mil in på skogen från Torvsjö. Hon hette Persson som flicka och var väl i min ålder. Om jag inte misstar mig, var hon gift med en som hette Vallinder från Rismyrliden. Hela familjen Persson flyttade från Klingerberg till Rismyrliden i början av 1930-talet.

Efter auktionen i Svannäs tog Barbro med oss till stugan på Storholmen, där hon bjöd på kaffe. Då familjen Persson flyttade till Rismyrliden fanns det inte elektrisk ström i byn, och därför satte de upp en "vindmotor" på hustaket, som skulle driva en elektrisk generator och kanske ge lite elektrisk energi. Nu blev det inte riktigt som man tänkt sig. Och pappan-Erik Persson- beklagade sig högljutt. "Då jag kom till Rismyrliden blåste det jämnt, men sedan jag satte upp den här apparaten på taket "jää" det bara. "Jää" betyder väl, att det blåser mycket svagt.

Bara dagarna innan vi skulle köra hem till Stockholm var det auktion "västibyn" hos Albin Lundström. Gertrud följde mig dit, men rätt snart blev hon varse att man plockade svarta vinbär på andra sidan den så kallade vallvägen. Det var Yngve Lundström, som hade "självplock" där. Gertrud lånade en hink och sällade sig till plockarna, sedan dess har vi skaffat oss svarta vinbär på det här sättet varje år. Några år plockade vi hos fru Antonsson i södra Ersmark. Men sedan några år tillbaka har Yngve Lundström ny odling på norra sidan byvägen.

På auktionen träffade jag Karin och Nisse Boman, och de bjöd oss att komma till dem nere vid havet på kaffe. Där var också Ulla-Gull Torgrimsson-en ungdomskamrat till Gertrud. Hon var hemkommen från USA, där hon är gift.

När skolan började den här hösten, började jag också mitt sista läsår som lärare. Vår gode vän Ingrid Baltzari-Schröder led ju sedan flera år av livmodercancer, och hon hade väl tidvis varit bättre. Under våren 1984 hade hon ju ordnat, så att jag fick komma till en läkare på Danderyd, och efter ett sådant besök bjöd hon hem Gertrud och mig på mat.

Under sommaren hade Ingrid blivit sämre, och nu var hon riktigt dålig. Hon låg på Danderyds sjukhus. Gertrud och Eva var där och hälsade på henne. Hon hade mycket ont nu och fick kontinuerligt smärtstillande. Den 3 september dog hon. Ingrid, vår kära, fanns nu inte mera i livet. Denna underbara människa hade varit en av mina bästa vänner sedan 1944, och för Gertrud gällde samma förhållande sedan 1955. Begravningen var i Danderyds kyrka, och då var naturligtvis hela vår familj där. En annan skolkamrat till Ingrid och mig från Vindelntiden-Hillevi Rehn-medverkade vid begravningen.

Vi fick ett erbjudande från ESSO om att få övernatta på ett ESSO-motell en fredagsnatt till nedsatt pris. Detta nappade vi på och beställde rum i Köping till fredagen den 21 september. Vi tänkte oss en tur Mälaren runt. Efter arbetsdagens slut körde vi västerut söder om Mälaren och tittade på olika saker: Strängnäs domkyrka med dess gravmonument över Karl IX och hans dotter Isabella, Sigurdristningen som berättar Sigurd Fafnesbanes saga. Vi tänkte också titta på Jäders kyrka med Axel Oxelstiernas grav men den var stängd. På motellet i Köping fick vi en mysig kväll, och morgonen därpå kunde vi äta en god frukostbuffé som ingick i priset för nattlogi. Efter att ha sett något som skulle föreställa Carl Wilhelm von Scheeles apotek i Köping, körde vi till Västerås, där vi såg domkyrkan med Erik XIV sarkofag och Friluftsmuseet vid Vallby. Sedan for vi till Skultuna och tittade på brukets utställning. Vi köpte några pannor av rostfritt stål. Vi hade också tänkt oss till Ängsö slott, men det blev inte så. Vi fullbordade inte Mälaren runt utan tog vägen från Enköping till Strängnäs och vidare E3 hemåt. Det blev en givande "lillsemester".

Den 9 oktober fyllde vår vän Arne Jansson på Värmdö 60 år, och då åkte Gertrud och jag dit och uppvaktade. Den 26:e i samma månad hade han storslagen fest på Skevik med många gäster. Sonen Thomas höll ett mycket vackert tal till sin fader. Det var dans till långt in på småtimmarna. Jag dansade hambo med Inga-Britt och Arnes dotter Maria.

Den sista oktober hade vi klassfest här hemma med Ke4. En lördag i december fick vi erbjudande av Jane och Gunnar Grenfors (våra grannar) att få komma och se nyrenoverade riksdagshuset. Tyvärr hade vi just den dagen lovat att ta med mormor Greta till Gertruds kusin Irma Anjon i Gamla Stan. Därför fick vi tacka nej till riksdagshuset, synd! Men det var trevligt hos Irma också.

Den här hösten hade vi också abonnemang på operan. Vi såg Falstaff, Tannhäuser och Taverner. Den sista var allt för modern. Det här året kostade bensin mellan 3,80-3,90 kronor/liter.

Under sommaren fick vi meddelande om att vår vän Valborg Lawesson i Aarhus, Danmark hade avlidit. Hon hade i många år kämpat med cancer, som till sist bröt ner henne helt.

1985

Under första månaden på året fyllde Britt-Louise Borgström (född Winnbäck) 40 år och Rosa Westman (född Lindblad) 75 år.

I Stockholm fanns snö. Jag åkte skidor så ofta jag kunde. Totalt blev det 51 mil på hela vintern. Under sportlovet var Bodil Möller med mig, och då åkte vi på Mälarens is. Det var snöföre länge. Så sent som den 12 april åkte jag på skaren ner i dalen vid kolonilotterna.

Erik studerade på universitetets kemistlinje. Sedan förra året bodde han inte hemma. Han hyrde en lägenhet i andra hand på Heleneborgsgatan 9B. Gertrud och jag gick som vanligt på operan ibland. Under våren såg vi något som jag beskrivit med ”Tre koreografer”, ”Wozzeck” och dessutom Boheme.

På påsklovet var jag ensam hemma. Gertrud hade följt med Robbe till Spanien. Då hon kom hem hade hon med sig en trasig videobandspelare, som skulle lagas här i Stockholm. Gertrud hade råkat ha sönder den där nere i Spanien.

I början av maj bjöd vi hem våra vänner Inga-Britta och Arne, Elisabeth och Berndt, Ragnhild och Börje. Till Kristi Himmelfärdshelgen var vi bjudna till Mary och Erik i Mariestad. Vi blev dock inte kvar i Mariestad, för de tog oss med till sitt fritidshus i Strömstad. Det var roligt att få se detta ställe som vi bara hört berättas om. Det låg högt med en vacker utsikt över havet. Jag var ute på sjön med Erik och la ut nät. Vi fick bra med plattfiskar; spätta och skädda. En del av fångsten fick vi med oss i fryst form till Stockholm och vidare till Östanbäck.

På kvällarna gjorde vi promenader i omgivningen, och då kunde man höra morkullor susa genom luften. Gertrud hade besvär med höften och kunde inte gå så långt.

Då vi körde hem till Stockholm passerade vi Håverud och såg den berömda akvedukten som leder Dalslands kanal över en ravin.

På pingstafton var vi bjudna till Vera och Birger. Från och med mars månad var jag ”folkpensionär”, men jag fortsatte som vanligt med arbetet i skolan terminen ut. Det enda som hände genast i och med pensioneringen var, att jag kunde åka med bussar, tunnelbana och tåg på pensionärs biljett. Sorgligt att säga fick jag utnyttja detta på en resa till Skövde. Göran Claesson och jag åkte nämligen dit för att vara med på begravningen av vår gemensamma studiekamrat och vän Sven-Olov Lawesson.

Den 5 mars ringde Sven-Olovs syster Anna-Lisa Sveinås och meddelade den sorgliga nyheten att Sven-Olov hade avlidit. Han hade tagits in på sjukhus för operation av gallsten.

Operationen hade väl gått bra, men dagen efter dog Sven-Olov bara 59 år gammal. Han var vid sin död fortfarande verksam vid universitetet i Aarhus, där han varit sedan början av 1960-talet. Valborg och Sven-Olov har sin grav i Skövde som är Valborgs hemstad. Deras son Jonas höll ett gripande tal vid graven. Många år efteråt fick jag veta, att Jonas skulle vistas med sin forskning i Uppsala, och då skrev jag ett brev till honom på institutionen, men jag har inte fått något svar, kanske har brevet inte nått honom.

Vårterminen slutade den 7 juni, och det blev min sista dag i skolan som ordinarie lektor i kemi och kemiska laborationer. Vid avslutningskollegiet i lärarrummet höll jag ett tal i form av ett kalendarium över mina år på Åsö gymnasium med erinran om när många av mina närmaste arbetskamrater kommit till oss som lärarkandidater och sedan stannat kvar som lärare i skolan. Jag tycker nog, att detta var det bästa jag åstadkommit som ”talare”, men det säger inte så mycket. Men Berit Strandberg berömde mig. Samtidigt gick vår rektor Ingegerd Danieli i pension.

Tisdagen den 11 juni körde Gertrud och jag norrut mot Östanbäck, och jag tror bestämt att vi körde upp under en dag. Jag kan konstatera av bensinräkningar, att vi tankat både i Sundsvall och Umeå samma dag, och vi har aldrig någon gång sovit över söder om Sundsvall.

Vi hann nätt och jämt komma i ordning i Östanbäck förrän det bar iväg igen. Den 13 juni körde vi ännu längre norrut närmare bestämt till Tärendö, där vi skulle närvara vid Lasse Baltzaris 50-års fest. På Jonssons antikaffär i Öjebyn köpte vi en present till Lasse Baltzari. Vi hade tidigare bokat en stuga hos Tärendö Turism, och det var en verkligt fin stuga vi fick. Egna sängkläder hade vi med oss i platsäckar och även några kokkärl, om det inte skulle finnas i övernattningsstugorna. Vi hade nämligen planer på att fortsätta längre norrut på nordkalotten. 50-års festen hölls i samlingsalen på stugområdet, och det bjöds på helstekt ren. Det var en trevlig fest, men vi kände en viss sordin, för vår kära Ingrid Baltzari fanns inte bland oss. Efter festen sov vi gott i vår stuga. Sedan vi packat ihop dagen därpå, åkte vi till kyrkogården och lade en blomma på Ingrids grav. Efter ett besök i Baltzari-gården anträdde färden vidare norrut: Tärendö-Antis-Junosuando-Masugnsbyn-Vittangi- Övre Soppero-Karesuando (20 mil). När vi körde här, tänkte jag mycket på morfar Oscar. Det här var trakter, som han kört både med häst, motorcykel och bil under sina affärsresor under mer än 40 år. Tänk om han hade blivit sjuk eller fått motorhaveri i dessa glesbyggda trakter på den tiden då trafiken på dessa vägar var bara sporadisk.

I Karsuando gjorde vi ett stopp och tittade på kyrkan och Laestadii pörte.

Nu körde vi över älven och in i Finland och till Enontekiö och vidare in i Norge och Kautokeino. Här gjorde vi ett uppehåll och tittade på sameslöjd i bodar och verkstäder. Vid lämplig plats under dagturen intog vi vår medhavda lunch, som brukade bestå av kokt ägg, smörgåsar med köttpålägg, kaviar, mjölk, te och kaffe. De här luncherna har alltid varit det mest mysiga under våra bilfärder.

Från Kautokeino körde vi över fjället och ner mot Alta vid Norska havet. Där vägen gick som högst över havet låg isen kvar på sjöarna och eventuella fjällbjörkar hade ännu inte löv.

I Alta hyrde vi också stuga i en stugby, men den var inte så bra som den i Tärendö. Här i Alta var toaletter och tvättrummen i ett gemensamhets hus, men man kunde laga en enkel måltid på en elektrisk platta i stugan.

Vår färd fortsatte norrut mot Hammerfest genom storslagen natur. Här låg ”Hurtigrutten” i hamn, så vi körde tvärt ner till hamnen, och Gertrud gick ombord och frågade efter vad det skulle kosta att ta med bilen och oss till Tromsø. Det visade sig bli ganska dyrt så vi avstod. Om jag inte minns fel, kunde man inte köra bilen ombord utan den måste lyftas upp med en kran. Efter att ha sett oss omkring i ”byn” och handlat lite mat återvände vi samma väg tillbaka mot Alta. Nu fortsatte vi E6 söderut. Helt plötsligt läste vi på en skylt ”privat hytte”, och eftersom det började lida mot afton tyckte vi att det var dags att ”slå läger”. ”Hyttan” visade sig vara en liten lägenhet i ett litet hus inne på gården vid ett större hus. Här var helmodernt med kök och badrum och TV. Lägenheten hyrdes ut till skolelever under vintern. Jag kommer inte ihåg vad vi betalade för en natt, men det var inte över 200 kronor.

Gertrud lagade middag. Det var lördag kväll, och vi hade det bra.

Dagen därpå tänkte vi oss till Tromsø. För att slippa köra en lång omväg tog vi nu en genare väg, men då måste vi ta färja över två fjordar. Den ena fjorden var ganska bred så det tog en stund att färja över. Det blåste rätt kallt där vi stod på färjan, så kaptenen erbjöd oss att komma in i styrhytten. Han frågade oss varifrån vi kom, och då vi sa Skellefteå, blev han riktigt lyrisk. Han hade under kriget vistats som flykting i Sverige och bott i Ljusvattnet utanför Burträsk. Han tyckte, att han hade haft det så bra där, och han berättade, att när de en gång for in till Skellefteå och bodde på hotell, fick han ”nöjespengar” av helt obekanta människor. Sedan dess hade han med familj semestrat många somrar vid Bottenvikskusten. Det var hugnesamt för Gertrud och mig att höra en sådan berättelse.

Infarten mot Tromsö var helt fantastisk. Man ser snötäckta fjäll i bakgrunden ”bortom byn”. På hitsidan av bron låg en nybyggd vacker kyrka. Den gick vi in i. Det var söndag, så den var öppen.

I Tromsö besökte vi ett hembygdsmuseum, som kunde visa upp massor av saker från same- och fiskarkulturen. Strax efter vi lämnat Tromsö för att fortsätta söderut, stannade vi på en vacker plats och åt vår matsäckslunch. Vi hade en vidunderlig utsikt över fjorden med fjällen i bakgrunden.

Väl inne på E6 igen körde vi söderut mot Narvik. Nästa övernattning hade vi i en liten stugby norr om Narvik, och det var den sämsta vi hade under resan. Jag tyckte synd om Gertrud som skulle behöva ”genomlida” detta. Jag hade ju en viss träning från timmerkojor och militärbivacker. Men så farligt var det inte. Jag överdriver nog en del.

Vi kom till Narvik. Tittade på Malmkajen och såg oss omkring i staden. Sedan körde vi österut mot Sverige på den nya mellanriksvägen. Och det visade sig bli en riktig skönhetsupplevelse. Verkligt vackra vyer. I Tornehamn stannade vi på en stor parkeringsplats. Gertrud blev kvar där vid bilen medan jag gick en markerad stig på 1-2 km upp till den så kallade ”Rallarkyrkogården”. Där fanns ett litet kapell, och där har den för många rallare så betydelsefulla ”kockan”, ”Svarta Björn” sin grav. Jag tycks minnas att även en tidigare generaldirektör för SJ har sin grav där. Axel M Granholm.

Sedan körde vi till Kiruna, där vi först ordnade nattlogi i stugbyn Ripan. Vi fick en verkligt fin bostad, varm och ombonad. Nu var vi och tittade på kyrkan med dess utsmyckning av prins Eugén (altartavlan) och Christian Eriksson (träskulpturer), och så körde vi till Jukkasjärvi och tittade på den gamla kyrkan från 1700-talet med altartavla av Bror Hjorth. Gertrud lagade god middag och sedan hade vi mysigt resten av kvällen.

Det här var femte natten vi sov i stugor. Nästa dag tänkte vi köra hem till Östanbäck.

Det var nu tisdagen den 18 juni och vi startade för att köra hem. Första stopp blev Gällivare-Malmberget, där vi såg oss omkring på bägge orterna. Fram mot lunchdags körde vi upp mot turiststationen på Dundret. Där åt vi en tidig lunch för en billig penning. Därefter hittade vi en väg, som visade sig gå ända upp på den kala högfjällsplatån. Däruppe hade vi en vidunderlig utsikt över trakten. Från Gällivare fortsatte vi vidare mot Porjus, Harpsprånget till Jokkmokk, där konstnären Lars Pirac fick ett besök av oss. Efter att ha sett både gamla och nya kyrkan fortsatte vi väg 343 mot Kåbdalis och vidare mot Bredsel och stannade vid den storslagna Storforsen i Piteåälven. Härifrån körde vi direkt hem till Östanbäck. Jag tycker själv att den här bilturen är den bästa Gertrud och jag gjort.

Jag kommer ihåg, att när vi närmade oss Östanbäck norrifrån blev det vackrare och vackrare väder, och värmen och det vackra vädret stod sig över midsommarhelgen.

Beträffande midsommar 1983 och 1985 kan jag inte riktigt minnas hur det var. Jag vet, att det ena året kom Barbro och Gerda och Alvar och andra året kom Barbro och Elisabeth och en kamrat till henne som heter Astrid. Den gången då flickorna var med var vi i alla fall på Byske havsbad. Kanske var det 1985 som flickorna var med?

Vi blev så imponerade av Storforsen, så en dag i juli tog vi Ida och Ture med oss och for dit på en dagsutflykt. Gertrud hade gjort i ordning en ordentlig lunchmatsäck, så vi kunde sitta där vid forsen och njuta av bruset och maten. Det som var mest intressant var dessa grytor i berget, som svarvats ur av roterande stenar under århundraden. Tyvärr finns det inte så många sådana forsar kvar längre.

På senare tid har man anordnat kulturaktiviteter där vid Storforsen. På hemvägen stannade vi i Bölebyn och tittade på ett garveri. Vi tror, att Ida och Ture tyckte det var en trevlig utflykt.

Den 15 juli fyllde mormor Greta 80 år, men hon bodde ju numera i Salem (Rönninge) så vi kunde inte deltaga i något egentligt firande. Jag satte igång med att måla huset. Det var ju 15 år sedan sist. Även den här gången målade jag med Interlin, köpt hos Lantmännen i Skellefteå. Jag lånade en lätt ”aluminiumstege” av vår granne Erling Jakobsson. Under den här tiden kom Ragnar till oss. En dag körde Arvid Karlsson in på gården. Han ville ha hjälp med korsordet i Norran. Då han backade ut på vägen igen, hjälpte Ragnar till som ”trafikpolis”. Arvid har efteråt påpekat, att det var bussigt av Ragnar.

Erik kom upp till oss den här sommaren. Sommaren 1983 och 1984 hade han stannat kvar i Stockholm och arbetat på Vårbergs sjukhem. Nu följde han med mig på en auktion i Kågemarken, där jag bland annat ropade in en träslöv i säljmasur, som är gjord 1889. Verkligt vacker.

Jag var nu pensionär och behövde följaktligen inte vara tillbaka i Stockholm vid skolstarten. Jag tänkte därför stanna kvar ett tag i Östanbäck. Gertrud åkte den 6 augusti för hon skulle träffa sin gynekolog den 7 augusti. Då fick hon genomgå en skrapning, och fick gå hem direkt. Det var tufft. Hon har gjort anteckningar om detta i almanackan. Tack och lov var Erik hemma och hjälpte henne.

Den 10 augusti var det hemvändardag i Östanbäck. Platsen för aktiviteterna var området kring bönhuset. Där hade man rest ett stort tält, där man kunde köpa ”bryta”, palt och kaffe.

En scen var uppsatt från vilken man kunde höra musik och annan underhållning. Bengt Gunnarsson var konferencier. Det var dragkamp mellan byarna Ostvik och Östanbäck. Även andra lekar förekom.

Det var försäljning av hemslöjd vid olika stånd. Jag köpte en lång kraftig trasmatta, som Ida vävt. Inne i bönhuset visade Mauritz Lundmark en film om byn som han själv gjort. Det var även auktion av skänkta saker. Jag hade bidragit med två fotskrapor av trä, som jag tillverkat och impregnerat. Man kunde också köpa Östanbäcksboken. En studiecirkel av bybor hade arbetat fram den under några år. Ett verkligt fint arbete. Vid förberedelserna till hemvändardagen var jag med en afton och gjorde björkriskvaster. Det var roligt, för jag hade inte hållit på med något sådant sedan min ungdomstid i Torvsjö. För barnen var det också anordnat en ”trollstig”. På kvällen var dans på tennisbanan vid Lermoran till musik från en ”bandspelare” med förstärkning. Ture och jag gick dit. Jag var nog lite ”blyg” och vågade mig inte upp på dansgolvet, men så tyckte Erling Jakobsson att jag kunde dansa med Gunnel (hans hustru) och då gjorde vi det. Sedan blev jag uppbjuden av Hugo Forsmans hustru Tora, och sedan dansade jag med hennes syster Ingrid Holmlund. Den fjärde och sista dansen för mig den kvällen blev en hambo med Martin Lundqvist hustru Rigmor.

Men jag har glömt att berätta, att det under dagen var barndop i bönhuset. Ann-Britt och Dennis Strids tredje son fick namnet Joel David.

Söndagen den 11 augusti körde jag till Barbro i Vilhelmina. Vi skulle nämligen dagen därpå följas till Åsele och uppvakta Tyko på hans 75-års dag. Det blev en trevlig dag hos Tykos. Syskonen samlade. Lilly flink som vanligt. Vi blev väl undfägnade. Bernhard spelade, och det var sång och glam. Jag kommer inte ihåg, om Tyko tog fram dragspelet.

Jag åkte inte tillbaka till Östanbäck omedelbart efter Tykos dag utan for även till Gerda och Alvar i Mårtenslund. Alvar och jag körde ut i skogen efter några skogsbilvägar. Det har vuxit upp så mycket skog på en del ställen och blivit så många kalhyggen på andra ställen, att det var svårt för mig att känna igen mig från min ungdomstid i trakten.

När jag körde hem till Östanbäck, gjorde jag en avstickare till Yxsjö och körde upp på berget till Jonssons gård. Där var tomt, och jag fick veta, att Lennart Jonsson (min tremänning) hade

flyttat till en bostad nere i byn. Jag sökte upp honom, men det var svårt att prata med honom, han hade tydligen haft en ”propp” och var rätt handikappad. Jag fortsatte vidare och körde direkt hem. Resten av augusti månad var jag rätt flitig. Jag målade alla fönsterkarmar och bågar invändigt både på nedre och övre våningen. Rappningen som flagat av muren lagades. I Vilhelmina (Petterssons järnhandel) hade jag köpt ett stuprör, som jag satte upp på lillhusets sydvästra sida. Lördagen den 17 augusti var det auktion hos Evald Vikströms. Efteråt bjöd Ida på surströmming på altanen. Det var även andra gäster där. Om jag inte minns fel, var det en broder till Klas Melin i Ostvik och Thyra Marklund i Frostkåge; en kusin till Ida och Ture.

Då jag var ensam i Östanbäck bjöd Ida ofta på mat. Inte för att jag hade ont om den varan. Gertrud hade lagat upp massor av portioner av olika slag, som jag hade i frysen. Jag hade till och med möjlighet att bjuda Josse, om han kom ut till mig. Jag hade lovat Ylva Pettersson att vikariera för henne mellan den 3 och 6 september, så därför körde jag hem till Stockholm den 31 augusti. I Sundsvall gjorde jag uppehåll hos min brorsson Stefan Westman under ett par timmar. Han fyllde 40 år, och jag hade med mig en liten sak åt honom, nämligen en svarvad träskål tillverkad av Edvin Lidman i Frostkåge. Stefans mamma Margret Norström var där.

Under höstterminen 1985 vikarierade jag 160-tal timmar på Åsö gymnasium och Åsö Vux men även på Sveplans Vux. Födelsedagar under hösten: Gerda och Alvars måg Daniel Israelsson 50 år, min kusin Tora Javing 75 år, Margareta Lindh 50 år, Margareta Jakobsson (född Westman) 50 år, lektor C. du Rietz 80 år, min syster Gerda 70 år, Ingmar Nerdal 60 år, Elisabeth Kinström 40 år.

Redan i december månad fanns det gott om snö, så jag kunde åka skidor. På den här tiden vägde jag 82-83 kilo.

Vi var bjudna till Eva och Nils-Erik Nordengren och till Elisabeth och Berndt Sjöberg. Och så var vi på uppvaktning hos Tora Javing i Fjärdhundra och hos Elisabeth Kinström (”Lilla Mylan”) i Bromma. I oktober var Ulla och Yngve hos oss på surströmming. Den 23 oktober opererades Ulla för bröstcancer.

Gertrud blev under hösten långtidssjukskriven för sin höft. Hon fick med sig från Huddinge sjukhus en apparat, som skulle appliceras på den onda höften och stimulera läkningen av den så kallade ”trochanteriten”. Metoden kallades TNS-behandling. Gertrud var ändå så pass bra att vi ansågs oss kunna göra en resa till Berlin. SJ hade specialresor, som bestod av tre hela dagar i Berlin plus resdagar. Man kunde förlänga vistelsen där med två dagar, och det gjorde vi. Under vistelsen i Berlin de första tre dagarna hade vi halvpension. Vi reste från Stockholm med nattåget den 30 oktober för att ta tåget ”Berlinaren” i Malmö C klockan 07.23 morgonen därpå. Resan gick över Trelleborg Sassnitz till Berlin Bf Zoo 19.09 på kvällen. Där fick vi transfer med buss till Hotel Ambassador. Resan hette ”Berlin Populär” och i den ingick förutom resebiljetter, hotellrum med frukost, lunch en dag och middagar för två dagar. En stadsrundtur i Öst-och Västberlin ingick också i priset. Det hela gick på 5800:- för oss båda. Sedan tillkom övrig mat samt resor inom Berlin och teaterbiljetter. Gertrud hade tidigare skrivit till teatrar och beställt biljetter.

Måndagen den 4 november var vi på Deutsche Oper Berlin och såg en balett Der blaue Engel och tisdagen den 5 november var vi på Theater des Westens och såg musikalen

La Cage aux Folles. Båda föreställningarna var stora upplevelser för oss.

Bussturen genom staden var intressant. Vi åkte till kända platser som Brandenburger Tor och Potsdamer platz, som en gång i tiden var Berlins livligaste platser men som nu var ”helt död”.

Här fanns emellertid ett torn man kunde gå upp i och titta in i Öst-Berlin på andra sidan muren. In i Öst-Berlin kom vi via Checkpoint Charlie. Här körde vi på Unter den Linden och förbi Alexander Platz. Man tyckte att byggnaderna påminde mycket om de avskrämda kaserner, som även finns i Sverige, men såg ut att vara av sämre kvalitet här i Öst-Berlin. När vi körde in i Väst-Berlin igen genom Checkpoint Charlie undersöktes bussen noggrant av DDR-polis; även bagageutrymmet under passagerarrummet genomsöktes. Liknande kontroll var det på tåget, när vi kom genom DDR och skulle in i Väst-Berlin. Man var ute efter personer som eventuellt skulle fly till väst.

Intill muren nära Checkpoint Charlie fanns ett museum, som vi besökte en dag. Där visades en utställning över murens tillkomst, över flyktvägar och olika dramatiska sätt att fly från DDR. När jag skriver det här 1998 har muren varit borta i 8-9 år och de båda tyska staterna är återförenade.

Området kring Kaiser-Wilhelm-gedächtniskirche hade vi som utgångspunkt för våra ”operationer” i Berlin. Vi besökte en del affärer på Kurfürstendamm. På en Rosenthal-affär köpte vi en liten vas som minne. Den förvaras nu i vårt vitrinskåp.

En dag besökte vi Schloss Charlottenburg, som byggdes för konung Friedrich I hustru Sophie Charlotte. I anslutning till detta såg vi egyptiska museet med bysten av drottning Nefertiti. När vi var i museerna i Berlin-Dahlem, gick vi till Gemäldgalerie speciellt för att få se Rembrandt ”Mannen med guldhjälmen”, men den var just borttagen för renovering. Då man är i Berlin, ska man gå till Café Kranzler, och det gjorde vi också. Jag hade en önskan om att få gå till någon loppmarknad, och efter vissa efterforskningar fick jag veta, att det fanns en sådan i närheten av Nollendorfplatz. Gertrud är ju snäll, så hon följde mig dit. Det visade sig vara på rätt och vis unikt ställe. Loppmarknaden (Flomarkt) visade sig vara inrymd i ihopkopplade järnvägsvagnar, och det var intressant. Det serverades också mat där, så vi passade på att äta lunch, men det vi valde att äta då, var inte bra.

En dag tänkte vi oss ut till Spandau för att titta på fängelset där livstidsfången Rudolf Hess satt. Han var ju utsedd till Hitlers efterträdare, och han hoppade i fallskärm ner i England för att erbjuda England fred i ett visst skede av kriget. Det var väl detta som gjorde, att han inte blev dömd till döden i Nürnberg-processen utan fick livstidsdom.

1987 hängde han sig i fängelset 93 år gammal.

På vägen till Spandau gjorde vi uppehåll vid Olympiastadion och tittade på den. Här kändes återigen historiens vingslag, när jag tänkte på att här har Hitler stått och ”skrikit” år 1936. Vi kom till Spandau, men inte såg vi något fängelse. Däremot upptäckte vi ett litet trevligt samhälle. Gertrud köpte värktabletter på ett apotek här.

På kvällen den 6 november anträdde vi hemresan till Stockholm. Vi hade nu sovvagn genom Östtyskland i en tvåbäddsvagn. På färjan mellan Sassnitz och Trelleborg hann vi få ett tidigt morgonfika. Vid 17-tiden den 7 november var vi åter hemma. Och det var inte svårt att medge att resan varit mycket givande. Bara någon dag efter vår hemkomst ringde Nils-Erik Nordengren och berättade att vår gemensamma arbetskamrat Anders Brandrup-Wognsen hade avlidit. Anders hade sedan sommaren 1984 varit sjuk i cancer, och nu hade detta lett till döden. Begravningsakten hölls i Gustav Adolfs-kyrkan på Östermalm och officiant var prostén Vidar Hedin (som var studentfurir och min närmaste överordnad under beredskapen i Pirtinaa, Tornedalen 1942).

Efteråt var det samling i Anders hem. Han hade uttryckt en önskan, att Nils-Erik och jag skulle vara med.

Det här året betalade vi 460: - för sophämtningen. I början av året kostade bensinen 3,90 kr/liter och i slutet av året 4,35 kr/liter. Medan jag var ensam kvar i Östanbäck var jag den 9 augusti på uppvaktning hos faster Hildur (Boström) som fyllde 80 år. Därefter åkte jag till "Kurts", inte så långt från Stigs konditori på Sösböle. Det var en dansk, som hade en liten affär med kuriosa. Jag köpte en "Barnens Dagstombola". Den står på Lövångerskåpet i gäststugan i Östanbäck.

Julen firade vi som vanligt med barnen hemma på julafton, och juldagen, men på annandagen vill de nog "dra till sitt", om vi inte var bortbjudna till Allgurins i Rönninge.

Gertrud blev tyvärr sjuk på juldagen; lunginflammation. Därför blev det nog ingen nyårsfirande hos Ulla och Yngve på Hägerstensåsen.

Block VI

1986

Gertrud var fortfarande sjukskriven för den onda höften, och nu blev det också bestämt att högra knäet skulle opereras. Ett ledband skulle "justeras". Operationen gjordes på Huddinge sjukhus den 29 eller 30 januari. Gertrud fick ganska snart komma hem i gipsat ben, och hon var sedan sjukskriven resten av terminen.

Det fanns gott om snö i Stockholm, och jag åkte skidor så mycket jag kunde. Under januari och februari var jag ute och åkte 40 dagar. Inte på måndagar för då gick jag på silversmidet på kvällarna, och då ville jag inte vara "nyduschad". Totalt blev det 80 mil på skidor under hela vintern, och jag vägde som lägst 79 kg. Den kortaste tiden på 11 kilometerspåret var 66 min, alltså 6 min per kilometer. Inte så fort. Som jämförelse kan nämnas Martin Lundströms 18 km på olympiaden 1948, då han använde 4 min per kilometer.

Jag vikarierade i skolan också. För hela vårterminen blev det totalt 90 timmar. Tyvärr gällde fortfarande en bestämmelse om att pensionärer inte skulle ha full timlön. Nu fick jag "bara" 139 kr per timme. Denna bestämmelse togs sedan bort, och då blev timarvodet över 200 kr.

Jämna födelsedagar under första halvåret 1986: Elisabeth Forsgren 20 år, Maj-Lis Åman 60 år, Björn Hedman 60 år, Ida Karlsson 70 år, Stig Boström 60 år och Erik Ellborg 60 år. Något lite uppvaktade vi dessa "jubilarer". Erik E förärades 6 stycken nätstickor i björk, som jag själv snickrat.

Fredagen den 28 februari hände det hemska att stadsministern Olof Palme blev mördad på öppen gata. Han och hans hustru Lisbeth hade varit på bio och var på hemväg på Sveavägen, då en ensam man dök upp och brutalt sköt honom. Händelsen gav förstämning i hela landet. Hur kunde något sådant hända i Sverige?? Olof Palme var i vissa avseenden inte omtyckt, men detta skulle naturligtvis inte behöva leda till denna tragedi.

Eva hade tagit ett sabbatsår från jobbet och gick på Nyckelviksskolan på Lidingö. Där sysslade hon främst med metallslöjd.

Söndagen den 2 mars var Gertrud och jag där och såg en utställning. Gertrud gick med kryckor.

Min bror Åke hade en längre tid varit sjuk. Till slut kom han till lasarettet i Umeå, och där låg han en tid. Hans lungor var angripna. Jag är inte säker, men förmodligen var det lungcancer.

Åke hade varit rökare under lång tid. Hans liv stod inte att rädda. Han dog den 9 april. Jag åkte hem till begravningen i Åsele, och jag fick bo hos Gerda och Alvar på Norrstrand. Jag åkte tåg, och av någon anledning valde jag dagtåg med kustjärnvägen Gävle-Sundsvall-Härnösand-Sollefteå-Mellansel och sedan buss Mellansel-Åsele. Jag minns, att jag inte mådde bra den här tiden. Det är tråkigt att tala om död och elände, men jag måste också nämna, att Knut Hansson, som var gift med Gertruds tremänning May, dog den 1 april och i mars avled min forne lärare och sedermera arbetskamrat lektor Carl du Rietz 81 år gammal.

Natten mellan den 25 och 26 april inträffade den så kallade Tjernobylyolyckan. En kärnkraftsreaktor i Ukraina havererade. Vindarna hade sådan riktning att även Sverige drabbades av radioaktivt nedfall. Särskilt Gävletrakten och vissa delar av Norrland var utsatta. Det var vindar och nederbörd som var avgörande för var nedfallet kom. Skellefteåtrakten inklusive Östanbäck blev skonat.

I maj var Ulla och Yngve hos oss på paltkalas. Gertrud och jag var bjudna till Vera och Birger. Jag hade stora besvär med min så kallade prostatit. Siv Lundbergs dotter Eva Mitchell, som är läkare, var vänlig nog och skrev ut Vibramycin åt mig. Jag började kuren i slutet av maj.

Gertrud och jag hade köpt en 3 veckors resa till Senigallia i Italien, som ligger vid Adriatiska havet söder om Rimini. Den 7 juni bar det av. Vi flög till Rimini och sedan åkte vi buss till Senigallia. Det är en liten stad och var inte överhopad av turister. Jag kommer inte ihåg vad vårt hotell hette. Det låg ganska nära havet men på samma gång "lite avsides". Vi måste gå en omväg under en järnvägsviadukt för att komma till den bästa stranden, och den var fin. Många serveringar i närheten. Vi kunde inte laga mat på hotellet men ibland åt vi "torrskaffning" på balkongen. Det var mysigt. Vi hade många dagar på stranden, för under dessa tre veckor deltog vi bara i tre guidade utflykter och så gjorde vi utflykter på egen hand. På stranden hyrde vi en omklädningshytt och "strandbäddar". Jag tycks minnas att parasollerna fanns utsatta. Man kunde bara spanna upp dem vid behov. Ibland hade vi med oss något att äta på stranden, men för det mesta gick vi till någon strandservering. Frukosten fick vi alltid på hotellet, och den var visserligen enahanda men den var bra. Första utflykten gjorde vi på egen hand. Vi tog lokalbussen till en bergsby som heter Corinaldo. Det var inget speciellt att titta på här, men själva orten var pittoresk. Här intog vi lunch på en servering, som jag uppfattade som ganska modern. Det var några orsbor som skjutsade oss till restaurangen i sin lilla bil. Nästa utflykt på egen hand var till Urbino. Då åkte man också upp mot bergen men nu med tåg. Jag kommer inte ihåg, om det var till Fano eller Pesaro vi åkte först och sedan bytte till tåget mot Urbino. Det är en gammal stad och dess "backiga läge" gör den mycket intressant och gemytlig. Här föddes den store konstnären Rafael 1483. Vi besökte hans födelseplats och såg också en staty över honom. Vi kunde ha ägnat mycket mera tid åt Urbino, men vi måste passa tåget tillbaka. Det blev dock tid för oss till lunch.

Jag mådde fortfarande inte bra, och Gertrud hade sin höft och opererade knä som bromsade oss något. Det var bra med de här utflykterna för min del, för jag fick inte sitta i solen så länge jag höll på med Vibramycinkuren.

Nästa utflykt vi gjorde var en guidad heldagstur till Assisi; drygt 10 mil från Senigallia. Vi hade en verkligt trevlig guide, och den här dagen var hennes mamma med på turen.

Det första vi såg i Assisi var kupolkyrkan S: t Maria degli Angeli, som ligger nedanför staden. I denna kyrka finns Portiunculakapellet, som på gaveln är smyckad med fresker och oljemålningar. När vi var på väg in i kyrkan, såg jag i folkhavet en person som jag kände igen som guldsmed Hartman i Byske. Då jag sedan under sommaren 1986 såg honom på en auktion i Fällfors, gick jag fram till honom och frågade om han var i Assisi den och den dagen i sommar. Jodå, det stämde bra.

Efter det här kyrkobesöket intog vi lunch på en terrasservering längre upp i staden med en vidunderlig utsikt över trakten. Därefter fick vi tid för att se Basilica di S: t Francesco, som är den heliga Fransiscus gravhelgedom. Både den nedre och den övre kyrkan är prydd med fresker av de mest framstående målare. Det fanns så fantastiskt mycket att se i den här vägen. Det är inte utan att man börjar inse, att vi här i Norden är bara ”nybyggare” än. Men det finns ju mycket fint hos oss också. Vi återvände till Senigallia mycket nöjda med vad vi fått vara med om.

Nu har jag erinrat mig att vårt hotell hette La Vela. Vi hade inte TV på rummet, men i lobbyn kunde man se TV, och det gjorde jag. VM i fotboll pågick för fullt, och om jag inte minns fel var turneringen i Mexiko. Argentina blev världsmästare.

På stranden blev vi bekanta med ett par från Malmö som hette Viking i efternamn. Vi hade middag tillsammans inne i stan på midsommarafton. Några ungdomar från Tanum frågade, om de fick vara med oss, och de fick de.

Senare på hösten läste vi i tidningen, att herr Viking avlidit. Sorgligt!

Gertrud och jag åt middag fyra till fem gånger på en restaurang som ägdes av några ungdomar som var syskon. Vi fick så god mat där, och jag blev förtjust i deras ”tomatosalato”. Flickan som serverade oss var så söt. Vi skojade med henne och sa att hon skulle komma till Sverige och bli vår sonhustru. Som avbrott från livet på stranden deltog vi i en tur till Florens. Bara bussresan över Appennierna var en upplevelse med dess många naturscenerier. Väl framme i Florens stannade vi först på en höjd på södra sidan av floden Arno, och därifrån fick vi en god vy över staden med Domen (S. Maria del Fiore) i ”mitten”. Platsen vi stannade på heter Piazzale Michelangelo och i mitten fanns ett monument som bland annat innehöll en kopia av den store mästarens ”David”. Härifrån körde vi direkt till Piazza Santa Croce, och här lämnade vi bussen för att inte möta den förrän till återfärden. Vid genomgången av den intill liggande kyrkan S:t Croce hade vi guide, som visade oss på märken i kyrkan efter floden Arnos översvämning. Märkena var högt upp på väggen, så det måste ju betyda att stora delar av staden låg under vatten. Här i kyrkan såg vi bland annat Michelangelos grav. Från den här platsen vandrade vi i grupp till Piazza della Signoria, där vi hade uppehåll för lunch. Efter lunchen hade vi dagen fri på egen hand.

Nästa sevärdhet var Uffizierna. Ett konstgalleri som är ett av världens förnämsta. Av namnet framgår att byggnaderna först var avsedda för de offentliga myndigheterna. Nu finns här konst av alla berömda italienska konstnärer; Leonardo da Vinci, Titian etc. Men här finns också verk av nederländska mästare; Rubens, Rembrandt. Ja, det fanns så mycket att se. Man blev alldeles överväldigad. Till sevärdheterna hörde också att promenera över Ponte Vecchio, och det gjorde vi. Här fanns många små juveleraraffärer och souvenirbutiker. Vi köpte en liten sked i silver. Imponerande var statyerna i ”Signorialoggian”. Till sist promenerade vi till den stora Domen och besåg något av dess innandöme. Bussen stod där och väntade på oss för återfärden till Senigallia. Kontentan av dagen: man borde få vara längre tid i Florens. Efter några dagar på stranden var det dags för nästa utflykt med reseledare. Det var till San Marino, som är en egen republik i Italien. San Marino ligger på Monte Titanos sluttning och dess äldsta del når upp på bergskrönet och omges av en mur med portar. Gertrud stannade längre ned, men jag gick upp till högsta toppen. Här köpte Gertrud ett rödaktigt paraply, för det

regnade. En dag åkte Gertrud och jag på egen hand till Rimini. Det var bara en ”affärsresa”, för det var marknad där, och Gertrud köpte en handväska. Då vi nu var så nära, måste vi åka till Ravenna, för att se de berömda mosaiker, som finns där. Vi tog tåget, och åktiden var väl bara någon timme. Vi hade tur, för på tåget träffade vi en nunna, som talade engelska med oss, och hon upplyste oss närmare om, vad vi borde se i Ravenna. Hon tyckte, att vi först skulle stanna till 4-5 km söder om staden och titta på kyrkan Sant Apollinare in Classe och se de fantastiska mosaikerna där. Det gjorde vi. Och valvet i absiden var verkligen sevärt. Hur vi sedan förflyttade oss in till staden kommer jag inte ihåg. Kanske tog vi buss eller åkte taxi. Vi kom i alla fall till kyrkan San Vitale, och där fanns det många fler mosaiker, som beskriver bibliska händelser. Redan nu insåg vi, att det hade varit en stor miss att inte åka till Ravenna. Efter att ha ätit lunch och besökt Dantes grav åkte vi tillbaka till Senigallia. Efter alla utflykter hade vi några soldagar på stranden innan vi åkte hem den 28 juni. Det var en lördag.

Vi packade bara om och gjorde oss beredda att köra norrut mot Östanbäck redan på måndag, men först skulle Gertrud gå till doktorn och få en kortisonspruta i höften. Därför kom vi iväg rätt så sent på måndag. Vi hade inte beställt något rum för övernattnig, så vi körde på vinst och förlust. Då vi kommit till Sundsvall, tyckte vi att det var dags att söka nattlogi, och därför körde vi först till OK-motellet. Inga rum lediga. Det var jag glad för. Det skulle ha kostat 650:-. På Esso-motell fanns heller inga rum. Då ringde jag till Stefan Westman, om vi kunde få ”kinesa” hos honom, och det fick vi. Det var sent. Stefan bjöd på te och mackor av ”självbakat” bröd. Dagen därpå fick vi frukost med samma goda bröd. Vi startade tidigt och var framme i Östanbäck klockan 15.30.

Jag var nu bra till hälsan. Den dagen vi reste från Senigallia blev jag helt plötsligt frisk och kry.

I början av vår tid i Östanbäck kom Ingmar och Britta Nerdal till oss på middag, och en dag kom ”Lill-Britt” helt apropå. Vi var bjudna till Ida och Ture på middag med harstek, och vi gästade också Stig och Vivan Boström på Kattisholmen.

Erik kom och var med oss från den 7 till den 24 juli. Han träffade återigen sin ”gamla flamma” Helén Holmberg. Erik följde med mig till våra auktioner; i Furugrund och Söderbodan. En söndag kom Greta och Josse, Eva och Joakim och Helén till oss på älgkalvsstek middag. Steken hade vi fått av Ida och Ture. Ragnar kom och var med oss 1 vecka. Han följde med Ture och mig till skogen och plockade hjortron. Vi var i ”moraset” i ”Ängesvika”. Lördagen den 26 juli körde vi tidigt till tåget i Bastruträsk och hämtade Eva, som kom med Stockholmståget klockan 05.25. Vi tänkte köra till Vilhelmina men göra några uppehåll på vägen. Jag hade läst i tidningen, att det var auktion i Raggsjö-Torgny Lindgrens födelseby och där gjorde vi första stopp. Gertrud mådde inte bra. Hon satt kvar i bilen, medan Eva och jag deltog i auktionen. Emellanåt fick Gertrud kräkas. Vi blev inte kvar så länge utan fortsatte till Vormsele, där det var hemslöjdsutställning. Vidare körde vi upp efter Vindelälven och till Storuman, där Ragnar bjöd på våfflor. Gertrud mådde fortfarande dåligt. Slutligen kom vi till Vilhelmina och gästade Barbro. Hon hade gått om utrymme till oss. Barbro bjöd på mat- så klart- och fram på kvällskvisten körde vi till Torvsjö för att vara med vid tändningen av tjärdalen. Kulturdagen vid Torvsjö kvarnar skulle vara dagen därpå. Gertrud mådde fortfarande inte bra i magen, hon stannade kvar i Barbros hus. Vi hade trevligt i Torvsjö. Det bjöds på kaffe och rökt fläsk med hembakat bröd; och musik. Bernhard spelade dragspel. Jag träffade många ungdomsbekanta, bland annat Allan Mårtensson, som jag inte sett sedan 1940-talet. Jag tror att Eva tyckte, att det var roligt. Senare på kvällen körde vi tillbaka till Vilhelmina, men nästa dag var vi i Torvsjö igen, och nu var Gertrud bättre. Kulturdagen var som vanligt intressant, och jag träffade ännu flera ungdomsvänner. Som

vanligt bjöd Gerda och Alvar på middag- älgstek och älgköttbullar mm och därefter massor av bär till efterrätt, hjortron, hallon. Barbro var också med oss. Alla nätter sov vi hos henne. På måndagen for vi till Bernhards i Torvsjö. Eva var i smedjan och smidde en krok för upphängning, som hon kallade ”Torvsjökroken”, jag undrar, om hon har den kvar? Jag själv gjorde en kläpp till en koskälla, som jag köpt av Georg Nilsson (skrotis) i Vilhelmina. Bernhard hjälpte mig att svetsa fast klumpen. På återvägen till Vilhelmina körde vi in till Rosa i Idvattnet, och där blev vi bjudna på middag.

Tisdagen den 29 juli for vi direkt till Åsele och hälsade på hos Lilly och Tyko. Hos dem fick vi förstås också middag. Sedan körde vi hem till Östanbäck och var hemma klockan 22.50. Vi hade haft en verkligt trevlig tillvaro i Lappland hos mina syskon. Särskilt sedan Gertrud blev bättre i magen. Eva var med oss till en auktion i Aspliden. Här ropade vi in en röd trasmatta samt sockerskål, gräddkanna och tre kaffekoppar till kaffeservis ”Druva”. På auktionen träffade jag kvarterspolisen i Skärholmen Göran Åkerman. Han var uppe och hälsade på i sin hustrus hem i Båtvik, Byske.

Fredagen den 1 augusti resta Eva hem till Stockholm. Den dagen fyllde också Curt-Göran Forsgren 40 år. Vi hade lämnat en gammal kaffekvarn till Barbro som hon skulle taga med sig till honom. Den hade jag ropat in på en auktion i Söderbodan. Ture och jag var på ”Fotbollens dag” i Ostvik. Då blev Ture avtackad i och med att han slutade sin tjänst som vaktmästare åt Ostviks IK. Ture och Ida kom och åt middag hos oss.

Den 6 augusti for Gertrud hem till Stockholm, och jag blev ensam. Jag slöjdade något, bland annat reparerade jag den ”lilla matspannen”, som Eva har. Josse kom några gånger, och jag var med honom på golfbanan. Ture och jag plockade blåbär och lingon. Jag sålde bär för 1032: -. Ture och jag var på Noliämässan i Piteå. Jag blev bjuden att följa med Ida och Ture till Ingrid och Torsten Holmlund på surströmming i deras stuga vid havet. Jag blev bjuden på middag flera gånger: den 17 augusti hos Ida och Ture, den 20 augusti hos Josse och Greta och den 22/8 hos Marianne Petterson och Ingvar Englund i Kroksjön.

Tisdagen den 2 september körde jag hem till Stockholm. Under höstterminen vikarierade jag ett 40-tal timmar. Alvar Winnbäck och Maja Westman fyllde 70 år i oktober.

En helg i september var Gertrud och jag till Julitagård. Den 11 oktober hade vi gäster hemma: Barbro och Mats, Maud och Elov, Ulla och Yngve.

I november var vi på teater 2 gånger, dels på Oscarsteatern och dels på Orienteatern. Den senare var en teaterlokal inrymd i en gammal verkstadslokal på Katarina Bangata. Här gavs en ovanlig version av Pygmalion. I pjäsen spelades en av rollerna av Gudrun Henriesson. Hon och jag var skolkamrater i Vindeln på 1940-talet. Senare gick hon operaskolan, och hon har mest haft engagemang på Stora Teatern i Göteborg. Hon har också varit med i Animalen.

I slutet av november avled min svägerska Rosa, och jag åkte upp till begravningen i Vilhelmina; tåg till Östersund och rälsbuss till Vilhelmina. Rosa blev 76 år. På rälsbussen fick jag resällskap med ungdomsbekanta från Näversjöberg. Det var systrarna Danielsson (deras flicknamn) som skulle hem till Åsele på begravning. Deras broder Ture var död. Ann-Marie kom från Oslo där hon bodde, och Karin kom från Uppsala. Ture och jag arbetade tillsammans i timmerskogen på Skarpsjöberget 1940. Nu var han död 65 år gammal. Sin hustru Vera hade han ”funnit” i Torvsjö, då hon arbetade hos Bernhard och Ragnar på 1940-talet.

Den 11 och 12 december sålde jag på loppis. Måndagen den 15 december bröt Gertrud vänstra benet en bit ovanför vristen. Hon var på väg från skolan till Vårbergs centrum för att köpa bullar åt sina skolbarn, då hon halkade på en isbit och bröt benet.

Hjälpsamma människor hjälpte henne att få tag i taxi för att åka till Huddinge sjukhus. Därifrån ringde hon till mig, och jag åkte direkt dit. Benet blev gipsat, och Gertrud fick stanna på sjukhuset några dagar. Hon kom hem för att vara hemma under jul. Medan Gertrud låg på sjukhuset, gav hon mig direktiv hur skinkan skulle kokas och hur rostbiffen skulle stekas. Vi flyttade ner en säng, så att Gertrud kunde ligga i vardagsrummet för hon kunde inte gå i trappan till sovrummet. Gertrud hade mycket ont. På sjukhuset hade de gjort någon som kallades ”monsning”, och det var djävulskt för Gertrud.

Vi firade i alla fall jul trots allt. I mellandagarna skulle Gertrud tillbaka till sjukhuset för kontroll, och då skulle jag skjutsa henne dit. Den dagen var det en förskräcklig snöyra. Då jag hämtade bilen i garaget och skulle köra upp till porten, blev jag fast i snödrevet vid Säfvensbergs hus. Ulf S. och sonen Christian var på väg till jobbet, så de hjälpte mig att skjuta på, och då kom jag loss. På något vis kom Gertrud i bilen, och vi tog oss till Huddinge sjukhus, även om det var kritiskt i den långa backen i Vårby.

Sedan Gertrud kommit tillrätta på sjukhuset körde jag hem, men jag lämnade bilen i garaget i Skärholmen och gick hem, för jag var osäker på framkomligheten inom vårt radhusområde. Det hade fallit väldigt mycket snö. Senare på dagen ringde Gertrud och ville bli hämtad, för hon skulle få fara hem med gipset oförändrat. Nu var det snöröjt, så nu gick det bra. Något traditionellt nyårsfirande hos Ulla och Yngve på Hägerstensåsen blev det inte detta år. I oktober ”bytte” vi bil. Vår gamla bil JSZ 276 sålde vi till Sven-Åke Johansson för 22000:-, och så köpte vi en bättre begagnad på Ernst Nilssons i Segeltorp. Det blev en Volvo 244 av 1984-års modell som gått 5500 mil. För den betalade vi 44000:-. Den hade registreringsnummer LSE 099.

Det här året hade jag en inkomst 145700:- och betalade 56800:- i skatt, det vill säga 39 % i skatt.

Under hösten kom min släkting Sandra von Sneidern från Australien. Hon skulle stanna i Sverige i ett helt år och gå på Mora Folkhögskola, där hon mest skulle syssla med textilslöjd.

1987

Gertrud kämpade med sitt onda ben. Värken var svår, och det kliade under gipset. Hon låg för det mesta i sängen i vardagsrummet. Hoppade med hjälp av kryckor till lilla toaletten. Till grovköket skaffade vi en duschslang, så att Gertrud skulle kunna hålla sig ren. Hon täckte gipset med plast och sittande på en stol kunde hon duscha. I golvet fanns en golvbrunn. Sandra var hos oss några dagar efter nyårshelgen, men söndagen den 4 januari reste hon till en kusin i Björklinge. Därefter for hon tillbaka till Folkhögskolan i Mora. För att Gertrud inte skulle behöva hoppa med kryckor hela tiden och att hon skulle kunna arbeta något i köket hyrde vi en rullstol. Då kunde hon förflytta sig lättare i rummet.

Det fanns gott om snö, så jag åkte skidor så ofta jag kunde. Totalt blev det dock inte mer än ett 20-tal mil. Jag var inte i så bra form. Som snabbast åkte jag 11-kilometerspåret på 72 minuter. Jag vikarierade en hel del på skolan (Åsö gymnasium). Totalt blev det 96 timmar under hela terminen. Jag blev också engagerad som ”sakkunnig” vid ombyggnad av kemiinstitutionen vid Tyresö gymnasium. Det var min vän Mats Sjöberg som gett dem tipset att utnyttja mig. Några gånger sålde jag på ”loppis”. En gång sålde jag åt min kusin Ina Hallberg i Tullinge. Hon var sedan 4 år tillbaka änka och hade sålt sitt hus och hade flyttat in i en lägenhet i Tullingeberg. En del saker som hon ville bli av med, hade hon samlat i garaget.

Jag körde dit och hämtade dessa och sålde åt henne. Det gjorde jag gärna. Ina och Bosse hade alltid varit så snälla mot mig.

När jag var borta, lämnade vi ytterdörren öppen, så att brevbäraren skulle kunna gå in och lämna posten till Gertrud. Brevbäraren Janne gjorde gärna så. Som tack fick han ett äpple, en apelsin eller en chokladbit. Nu 1999 går han här ibland. Gertrud kämpade tappert med sitt onda ben. För att stå ut med smärtan måste hon ta värktabletter. Tabletten hette Distalgesic. Den skulle vara både smärtlindrande och inflammationshämmande, men det skulle visa sig att den hade tendens att orsaka depression. Till påsk 18-20 april kom Robbe och Inger på besök. På påskafton kom även Eva och Erik hem och åt påskaftonsmiddag. Eva bodde på Krukmakargatan och Erik på Heleneborgsgatan. Hos Nordin & Ölwing AB i Lugnets industriområde köpte vi ett kylskåp åt Erik för 1245:-. Det var den 20 januari.

Gertrud blev så småningom av med gipset och började gå hos en sjukgymnast i servicehuset mitt emot Vårbergs centrum. Jag skjutsade henne dit. Sjukgymnasten var en japanska som var rätt så hårdhänt.

Den 28 april fyllde Gertrud 60 år, och för att göra dagen så ”uppvaktningsfri” som möjligt, beslöt vi att fly från stan. Vi packade med oss något ätbart, så att vi kunde fika i bilen, och sedan körde vi söderut mot Sörmland och Östergötland. Gertrud hade fortfarande mycket värk i benet. Så småningom hamnade vi hos Irja och Björn Hedman i Mantorp. Vi låtsades inte om, att det var Gertruds födelsedag. Vi var hos dem några timmar och beundrade bland annat alla Björns slipsar, som han applicerat ovanför sänggaveln i sängkammaren. Han hade som ”ploj” att ha olika slips varje dag i jobbet som lärare på tekniska gymnasiet i Linköping. På värdshuset Kung Starby i Vadstena hade vi beställt rum, och dit körde vi. Nu fick vi inte lika bra rum, som då vi var där 1984. Därför klagade vi, och då blev vi anvisade ett trevligt rum i annexet. Sedan vi vilat ett tag, lämnade vi rummet och begav oss ut på stan för att äta en god födelsedagsmiddag. Vi hamnade hos ”Nunnorna på klostret” och åt en verkligt god middag bestående av förrätt, varmrätt och dessert. Gertrud tog vin. Det hela kostade 525: -, och det är den dyraste middagen för två, som jag ätit i hela mitt liv. Alltså har jag inte festat så mycket i mina dar. I alla fall smakade det bra, och vi hade riktigt mysigt. Och vi fick en födelsedagsfest på tu man hand. Det hade vi också, då jag fyllde 60 men då var vi i London. Vi ”svirade” inte länge utan kom tidigt till sängs. Sedan vi på morgonen inmundigat värdshuset rikliga frukost körde vi praktiskt taget raka vägen hem.

På Valborgsmässoafton var vi bjudna till Ulla och Yngve i Hägersten. Och dagen efter, alltså den 1 maj, kom Mary och Erik till oss och sov över. De hade kommit från en resa till Turkiet. Gertrud ordnade med mat åt oss alla, men hon hade mycket ont i benet. Brottet var inte ordentligt läkt.

Den 14 maj fyllde Gertruds broder Robbe 50 år. Vi ”presentade” honom med en vacker skål i nysilver avsedd för strösocker. Den här dagen firade också Åsö gymnasium 25-årsjubileum och då var jag med, och lördagen den 16 maj deltog jag i en 25-årsträff med 1962 års studenter vid Kärrtorps läroverk. Det var roligt att möta sina elever efter så många år. Nu hade de hunnit med sin vidareutbildning, bildat familj och fått sin plats i samhället. Några av dem hade gjort en akademisk karriär.

Måndagen den 18 maj hade vi avslutning i silversmideskursen, och den hade vi hemma hos Eva på Krukmakargatan. Och den 19 maj fyllde Josse M 60 år. Och den 27 maj blev Britta Nerdal 60 år.

Det var dags att lägga om taket på vår radhuslänga. Norra längan hade redan gjort det, och även en del hus i östra längan hade lagt om yttertaket. Rune Axelsson (norra längan) hade hos

Södermalms Trävaru AB förhandlat sig till förmånligt pris på det material som behövdes (papp, läkt, spik etc.). Det blev en kostnad av 1980: - per hus. Senare tillkom det något mera. Den 1 juni satte vi igång med arbetet, med början på södra sidan. Takpannorna flyttades över till motsatta sidan, läkten revs bort, ny takpapp lades på, ny läkt spikades och sedan lades takpannorna tillbaka igen. Allt gjordes under helger och kvällar. Jag, som var ledig under dagarna, försökte också göra något under den tiden; sådant som kunde göras utan hjälp. Det var ett drygt arbete. Curt Strömbeck, den duktige, var vår arbetsledare. Erik kom hem och hjälpte mig ibland, och Björn Grenfors var också med Gunnar G. Dessutom kom Bengt Mårtensson (i östra längan) och hjälpte mig. En kväll, när vi arbetade framåt elvatiden, var jag så trött, att jag måste avbryta arbetet och gå in. För att lätt kunna komma upp på taket hade jag en stege upp till takluckan i badrummet.

Onsdagen den 10 juni var taket klart. Och söndagen den 14 hade vi en liten ”taklagsfest”. Måndagen den 15 juni startade vi relativt tidigt vår bilfärd mot Östanbäck och sommaren där. Vi hade övernattnings i Härnösand. Vi var nu inne i midsommarveckan, så det gällde att komma i ordning till helgen. Gertrud hade ju fortfarande mycket ont i benet, och naturligtvis hade hon stora besvär med att gå i trappan till sovrummet och toaletten.

Vi körde in till lasarettet i Skellefteå och lånade en rullstol. På midsommarafton körde vi till torgfesten i Byske. Jag körde bilen så nära festplatsen som möjligt, och då kunde Gertrud sitta kvar i bilen och se vad som försiggick. Rätt snart återvände vi hem.

Efter helgen var vi inne i Skellefteå och köpte färg, tapeter och korkmatta till sovalkoven. Tidigt varje morgon var jag ute och målade staketet och innertaket i förstukvisten. Sedan målade vi taken i alkov och övre kök, och till sist tapetserade vi alkoven och lade in korkmattan på golvet.

Ture och jag var i Furugrund på en auktion den 27 juni och följande helg var det stor auktion i Östanbäck (Lisa Lundkvist). Jag ropade in en stor, gammal rotkorg för 400: -. Den finns kvar här i vårt Skärholmshem. Ragnar kom till oss, och han skulle vara hos oss över sin 75-årsdag den 13 juli. Gertrud hade fortfarande mycket ont i benet. Hon hade talat med Huddinge sjukhus och fått en tid den 14 juli för återbesök på Ortopediska kliniken. Gertrud åkte tåg till Stockholm, och Eva mötte henne på Centralen och följde henne hem till Skärholmen. Ragnar blev inte så särskilt firad. Hela dagen höll han och jag på med att gallra i trädningen vid Skatavägen.

På kvällen ringde jag Gertrud och hörde då, att något var på tok med henne. Hon var deprimerad och rädd för den följande dagens besök på Ortopeden. Den där ”monsningen” hon gått igenom hade gett henne en oerhörd känsla av skräck. När jag senare på kvällen ringde henne, kunde jag knappt tala med henne. Hon var dock i stånd att ge mig telefonnumret till Peter, där Eva var. Jag fick tag på Eva, och hon åkte fort hem, och fann sin mamma mycket omtöcknad. Hon hade druckit sprit och tagit tabletter. Eva ringde efter ambulans, som tog henne till Akuten på Huddinge sjukhus. Där blev hon omhändertagen och sedan överförd till psyket. Eva ringde mig flera gånger och höll mig underrättad. Det kändes hemskt. Jag svek Gertrud i en svår stund. Jag borde ha följt med henne till Stockholm, och besöket på Ortopeden.

Det blev inte mycket sömn den natten. Eva ringde mig på morgonen och meddelade, att Gertrud var väl omhändertagen. Jag beslöt mig för att resa till Stockholm och beställde biljett med första bästa flyg. Sedan Ragnar och jag ätit en liten frukost, plockade han ihop och körde hem till Storuman. Ture var ute med hunden och kom förbi och då berättade jag för honom vad som hänt. Jag körde ut till flygplatsen i Falmark för vidare färd till Stockholm. Jag åkte direkt till Huddinge sjukhus. Där fann jag Eva hos mamma Gertrud, som var bedrövad men utom fara. Men benet var fortfarande fruktansvärt ont. Sedan vi varit hos Gertrud och pratat

ganska länge, gick Eva och jag över till Flemingsberg och åt en pizza. Vi var båda mycket sorgsna över vad som hänt. Efter att ha besökt Gertrud igen, åkte vi hem till Bullerholmsgränd i Vårberg. Nu gällde det att få tag på Erik. Han hade varit i Grekland med Nina men fanns nu förmodligen hemma i Stockholm, dock inte i sin bostad. Det visade sig, att han var hos Nina i Danderyd. Vi fick tag i honom så småningom, och han åkte genast iväg till sin mamma på Huddinge sjukhus. Gertrud var väl omhändertagen, så efter ett par dagar, närmare bestämt fredagen den 17 juli flög jag tillbaka till Skellefteå och Östanbäck. Dagarna som följde hade jag daglig kontakt med Gertrud genom att hon ringde till mig, och Eva och Erik i Stockholm besökte henne så ofta som möjligt.

Tidigare under sommaren hade vi haft kontakt med Sandra och bestämt med henne att hämta henne i Lycksele och sedan köra till släktingar i Åsele. Trots allt som hänt gjorde jag det tisdagen den 21 juli. Tidigt på morgonen körde jag till Lycksele och hämtade Sandra och hennes son Rowan, som kommit från Australien, och sedan körde vi till Åsele. Vi stannade först hos mina kusiner Maja Westman och Eija Wallin (född Westman) hemma på ”gamla gården”, det vill säga Sandras farmors barndomshem, och min pappas barndomshem. Där blev vi bjudna på kaffe och hade mycket trevligt. Maja tog hand om tvätt som Sandra och Rowan hade (de hade varit någon vecka i fjällen). Därefter körde vi till Torvsjö och tittade på mitt barndomshem, träffade Bernhard, som visade anläggningarna vid Torvsjö kvarnar. Nu var Gerda och Alvar också med. De bjöd sedan på middag. Sandra tog kort som vi har kvar i ett album. Mot aftonen körde vi tillbaka till Åsele och hälsade på hos Tykos. Tyko hade ju sett Sandra som 4-åring, då han arbetade hos hennes pappa Arne von Sneidern i Göteborg 1936. Det hela var mycket trevligt, men jag hade hela tiden tankarna hos Gertrud. Det var ganska långt lidet på kvällen, när vi hämtade tvätten hos Maja och körde hem till Östanbäck. Sandra och Rowan stannade några dagar i Östanbäck. Vi gjorde några utflykter, och en dag var vi på en auktion i Ostvik. Rowan ropade in en yxa, som han skickade till Australien. När de reste, skjutsade jag dem till tåget i Skellefteå. Jag packade ihop (men stängde inte huset helt) och körde hem till Stockholm fredagen den 24 juli. Nu var jag ”nära Gertrud” och kunde hälsa på henne på besökstiderna två gånger per dag. Mellan besökstiderna en dag var jag borta vid Lida-området och plockade blåbär, som jag tog till Gertrud. Så småningom kunde jag ta med Gertrud i rullstol ut i parken vid sjukhuset, och en dag gjorde vi en utflykt till Hågelby vid sjön Aspen. En dag körde vi även hem så att Gertrud skulle få möta hemmiljön. Under tiden på psyket gick Gertrud på undersökningar på Ortopeden, och det bestämdes, att benet skulle opereras så snart som möjligt. Det konstaterades att det hade blivit en ”falsk led” i brottet, det vill säga benet var böjligt vid brottet. Robbe kom från Skåne för att hälsa på sin syster. Då vi hälsade på Gertrud på sjukhuset, kom hon i rullstol till cafeteria, där vi fikade tillsammans. Under samma tid kom Sandra och Rowan till oss på rundresa genom landet. Vi hade alla en god middag tillsammans i vårt hem, ja inte Gertrud, hon var ju kvar på sjukhuset. Det var Erik som lagat maten.

Mot slutet av augusti flög jag upp till Skellefteå för att åka till Östanbäck och stänga huset helt. Ture, den snälle, kom och hämtade mig inne i Skellefteå stad. Jag blev kvar några dagar och utom arbetet med att klippa häcken, tömma blomlådor, bära in utemöblerna, sätta luckor på fönstren och stänga av vattnet, hann jag vara med Ture en dag ute i skogen och plocka hushållslingon. När jag åkte hem igen, skjutsade Ture mig till flygbussen i stan. Jag hade bilen på långtidsparkeringen på Arlanda, så då jag kom dit körde jag direkt till Huddinge sjukhus för att hämta Gertrud. Hon hade nämligen blivit utskriven och skulle vara hemma i väntan på operationen av benet.

Efter en tid kom Gertrud tillbaka till Huddinge sjukhus, Ortopeden. Det var en specialist från Uppsala som utförde operationen, som tydligen var ganska komplicerad. Man tog ben från

höftkammen och transplanterade in i brottet. Dessutom blev en lång skena fastskruvad längs benet. Nu blev benet inte gipsat utan Gertrud fick ett kraftigt stödförband av plast som kunde spännas av och på kring benet. Gertrud var inte kvar så länge på sjukhuset. Hon flyttade över till konvalescenthemmet Stortorp. Där blev hon kvar bortåt tre veckor. Jag körde dit dagligen och hälsade på henne. Där hade hon eget rum, och hon deltog flitigt i terapiarbetet, som mest bestod av vävning. En dag då jag var hos henne körde vi till affärscentret Farsta. Under den här tiden kom Maja-Lisa Almgren (född von Sneidern) och hälsade på. Hon bodde inne i stan hos en väninna. Jag hämtade henne, och sedan bjöd jag henne här hemma på en bacon-sandwich, och sedan körde vi till Stortorp och hälsade på Gertrud.

Medan Gertrud var på Stortorp sålde jag några gånger på "loppis". Ganska snart sedan Gertrud kom hem från konvalescenthemmet hade hon besök hos gynekologen Cavalli-Björkman i Läkarhuset i Skärholmen-19 oktober. Han remitterade henne till Huddinge sjukhus, och senare under november kom hon in där för "skrapning". Denna lyckades inte så bra. Då bestämdes att livmodern skulle opereras bort. Detta utfördes på Huddinge sjukhus trettondagsafton 1988 av en doktor Lagreus.

I oktober fick jag en förfrågan från Astra i Södertälje om ett eventuellt jobb som lärare i en fortbildningskurs i organisk kemi för kemister med lägre utbildning. Man hade vänt sig till organiska kemistationen vid Stockholms Universitet med en förfrågan om en lärare därifrån. Men då ingen där kunde ställa upp, föreslog de mig, för de visste, att jag var pensionerad från tjänsten i gymnasiet. Torsdagen den 22 oktober var jag på Astra och träffade Marianne Jonehed, som skulle organisera det hela. Vi kom överens om, att jag skulle hålla en kurs omfattande 20 x 2 lektionstimmar under tiden november 1987 till april 1988, det vill säga totalt 40 lektionstimmar. Mitt arvode bestämdes till 250:- per lektionstimme plus reseersättning för 5 mil vid varje tillfälle á kronor 7,30 per mil. Kursen började den 3 november. Vi hade en rast vid varje tillfälle, och då bjöd företaget på kaffe med bulle. Antalet kursdeltagare var 16. De fick halva tiden räknad som arbetstid. Det här var för mig en trevlig undervisning.

Gertrud gick med kryckor, och det gick ganska bra. Den 29 oktober fyllde vår vän Elov Persson i Vendelsö 60 år, och då var vi där. Jag kommer ihåg, att vår present var en bok skriven av Christer Pettersson, som var Elovs och min elev i Kärrtorps läroverk 1961-62.

Den 26 november fyllde Birger Ögren 60 år, men jag har inte något minne av att vi var hos dem. Kanske var de i Spanien.

Fortfarande hade jag besvär med min prostatit, och därför besökte jag docent Collste på Urologiska kliniken på Huddinge sjukhus den 8 december, men det ledde inte till något revolutionerande förbättring.

Det här året hade jag en inkomst av 150 332:- och betalade 57 555:- i skatt, det vill säga 38,3 %.

Den här julen firade vi på samma sätt som vi alltid hade gjort, sedan barnen flyttat hemifrån, det vill säga de kom hem på julafton och sov över till juldagen. Julklappar till Eva och Erik bestod delvis av en stor påse med specerier och sådant, som de behövde i köket. Det var Gertruds idé. Vi firade inte nyårsafton hos Ulla och Yngve på Hägerstensåsen det här året för Ulla var inte frisk. Hon hade nyligen genomgått en operation.

1988

Som jag tidigare nämnt skulle Gertrud in på Huddinge sjukhus igen för bortoperation av livmodern. Hon kom in den 4 januari, och operationen utfördes den 5 januari, alltså på trettondagsafton. Samma dag kom Inger och Robbe från Skåne. Ulla Norberg fanns också på Huddinge sjukhus under den här tiden. Hon hade blivit opererad på Radiumhemmet, men sedan blivit överförd till Huddinge sjukhus. Då Gertrud kunde börja röra på sig mera besökte hon Ulla och tvärtom. Inger och Robbe var kvar till 9 januari. Vem som lagade mat åt dem kommer jag inte ihåg, kanske var det Erik. Måndagen den 11 januari kom Gertrud hem. Allt hade gått bra.

Min undervisning på Astra i Södertälje fortsatte. Varje tisdag var jag där mellan klockan 15-17. Ibland hade jag lite snärjigt, när det gällde att komma dit i tid. Det var då jag samma dag hade lovat att vikariera på Åsö gymnasium. Under hela vårterminen vikarierade jag totalt 76 timmar på Åsö gymnasium och Åsö vux.

Gertrud tillfrisknade ganska snabbt efter operationen. Det gick också framåt med benet, men det var ju ganska jobbigt med det där bandaget som skulle tagas på och av. Hon hade det inte på natten.

Den 9 februari var Gertrud tillbaka på Huddinge sjukhus röntgen, och sedan träffade hon en ortoped som hette Törnqvist.

Allt emellanåt sålde jag på ”loppis”. Under hela vårterminen blev det totalt 6 gånger. Det betyder, att jag för hela året sålde för 8957: -, men tyvärr hade jag ”handlat” för nästan lika mycket. Vi hade inte något Operaabonnemang det här året. Dock blev det ett besök på Folkoperan på Hornsgatan, där vi såg Turandot tillsammans med Erik. Det var han som skaffat biljetterna. Där träffade vi Eva Mitchell (född Lundberg) och hennes nya make Tommy Johansson.

Gertrud träffade fortfarande sin psykolog Maria Starrsjö.

Det blev inte mycket skidåkning den här vintern. Endast tre gånger var jag ute, och det blev totalt bara drygt tre mil. Vad vi gjorde i påskhelgen kommer jag inte ihåg, men fredagen den 15 april körde Gertrud och jag till Mariestad för att hälsa på Mary och Erik. Som vanligt blev vi rikligt trakterade med god mat hos dem. De tog oss med till Hornborgasjön, där vi fick beskåda tranor i stora mängder. På ett annat ställe såg vi hur tranorna kalasade på potatis som lämnats på ett fält enkom för tranorna. Det var en magnifik syn.

Den 19 april avslutade jag min undervisning på Astra. Marianne Jonehed-tjänsteman på Astra, som administrerat kursen-var med på kafferasten den här gången. Hon tackade mig, och jag blev särskilt glad, då hon tyckte, att det var ”bingo” att få mig som lärare. Kursdeltagarna ”presentade” mig med en träningsoverall (”Astra”) och en förnämlig bok om antikviteter. De hade kontaktat Erik på universitetet och bett honom om tips på present. Med boken följde ett kort med texten ”Tack för ditt kunniga och personliga sätt att få oss att förstå mer av organisk kemi”, undertecknat med 17 förnamn.

Jämna födelsedagar under vårterminen: Greta Mitchell 60 år, Gunvor Forsgren 60 år, Vera Ögren 60 år, Siv Lundberg 60 år, Lasse Hansson 40 år. Gertrud och jag hade hos Royal Tours köpt en fyra veckors resa till Torrevieja i Spanien. Den här gången tog vi ett boende med kokmöjligheter, och det visade sig, att vi fick en lägenhet, som ägdes av någon i Frankrike och som uthyrdes tidvis till Royal Tours. Söndagen den 24 april bar det iväg. Vi körde bil till Arlanda och lämnade den på långtidsparkeringen. Flyget gick till Alicante. Därifrån var det buss till Torrevieja. Lägenheten låg i ett område som hette El Palmeral ganska nära stranden. Lägenheten bestod av två rum och kök, cirka 2 km norr om centrala Torrevieja. Då vi skulle in till stan tog vi bussen eller taxi. De första dagarna solade vi försiktigt. Efter några dagar

kom Robbe från La Manga. Han var där i sin lägenhet, men körde nu bil till oss. Genom Royal Tours kontor fick han reda på vår adress. Det regnade som spön i backen, när han kom. Han tog oss med till Elche, där vi besökte ett varuhus och köpte videoband och åt lunch. Sedan såg vi en glimt av parken. Det var ännu inte så varmt på stranden, så vi beslöt att följa med Robbe tillbaka till La Manga. Där sov vi ett par nätter. La Manga är en smal landremsa mellan Medelhavet och ett innanhav; Mar Menor. Där är modern bebyggelse något av ett Miami. På Valborgsmässoafton bjöd Robbe oss till ett golfklubbhus, där vi åt god mat och njöt av flamencodans. Om jag inte tar fel hette restaurangen Las Mimosas. Efter någon dag körde Robbe oss tillbaka till Torrevieja och då hade vi med oss en av hans TV-apparater som lån. Tyvärr gjorde jag så att den gick sönder på något vis, genom att jag satte in kontakten i eluttaget, när apparaten stod på ”standby”.

Sedan vi blev ensamma igen började vi vara mera på stranden. Gertrud hade fortfarande plastbandaget på benet, men en vacker dag slängde hon det i en container. Ganska ofta lagade vi mat själva. Det fanns en saluhall i stan, där vi köpte kött och grönsaker, men vi lyckades inte få tag i något mört och gott kött. Ibland åkte vi in till stan och åt på någon restaurang. En dag gjorde vi en bussutflykt som Royal Tours arrangerat. Den ledde oss bland annat till Murcia. Varje fredag var det marknad i Torrevieja. Robbe kom och hämtade oss en gång till. Då sov vi också några nätter hos honom. Vi besökte Murcia, och jag följde Robbe till Cartagena, då han hade bilen på verkstad. Vi åt på några trevliga ställen; Cabo de Palos, Barracas. När Robbe skjutsade oss tillbaka, fortsatte han sedan hemresan till Sverige. Nu hade värmen kommit på riktigt, så vi var på stranden varje dag. Gertrud badade i havet, men det gjorde inte jag. Varje dag träffade vi ett ungt par från Falun. De slog sig alltid ner intill oss. De hade varit här i fem veckor. När pojken fick magsjuka och måste ligga hemma, följde vi med flickan till stan och skaffade magmedicin. Ett par från Skåne, som var i vår ålder träffade vi också dagligen. Vi tänkte hyra en TV, men det visade sig inte vara lätt. Det var tydligen inte så vanligt med uthyrningsaffärer. Till slut fick vi dock tag i en rätt så skruttitg apparat. Vi trodde, att vi skulle kunna se någon engelsk film då och då. Nu visade det sig att alla filmer var dubbade till spanska. Följden blev att, vad vi såg var cykelloppet ”Spanien runt” och tjurfäktning. Väderrapporten kunde vi tillgodogöra oss, men det var ju samma, samma dagligen det vill säga vackert. En verkligt sorglig sak hände oss här i Torrevieja. Vid en promenad i stan kom några kvinnor emot oss med rosor i händerna och ropade ”fiesta, fiesta”. De ville sälja rosen för en pesetas, men villkoret var att de själva skulle ta myntet ur börsen. Jag tog upp ett mynt ur fickan, men det gillades inte. Till slut fick de ta ett mynt ur Gertruds myntfack. Efter några dagar upptäckte Gertrud, att de åtta hundrakronors sedlar, som hon hade i ett ganska svåråtkomligt fack, var borta. Tydligen hade zigenarkvinnan genom stor fingerfärdighet tagit pengarna. Att märka är, att Gertrud höll i börsen hela tiden, som rörde sig bara om ett ögonblick. Så går det, när man är så godtrogna som Gertrud och jag. Fyra veckor gick ganska fort. Den 23 maj reste vi hem. Innan bussen hämtade oss för resan till Alicante, gick vi till en restaurang och åt en god måltid. Våra bekanta från Skåne var snälla och kom och hjälpte oss med att bära väskorna till bussen. Trots att Gertrud nu var ganska bra i benet, orkade hon inte bära väskor. Avgiften för parkering i fyra veckor på Arlanda var 200: -. När vi hade hämtat bilen och börjat köra, kändes det som däcken var ”fyrkantiga”. Det långa stillaståendet och solvärmens hade gjort att däcken ”deformerats”. Efter en stunds körning blev det normalt igen. Vi skulle inte vara hemma så länge. Det skulle ju bära av till vårt sommarhem i Östanbäck. Enligt anteckningarna i almanackan hade Gertrud återbesök på Huddinge sjukhus tisdagen 31 maj. Vi bestämde oss för att köra norrut den 6 juni, och nu var det bestämt, att vi inte skulle ta med oss någon fryst mat, så att vi kunde göra resan under flera dagar. Vi skulle köra den ”inre vägen”, det vill säga över Dalarna, Härjedalen, Jämtland

etc. Jag hade i förväg ringt och beställt övernattning, dels vid "Finnmarksbaren" i Orsa Finnmark och dels i Bakvattnet, Jämtland. Resan gick över Falun, Rättvik, Mora, Orsa första dagen. Det var ett sagolikt vackert väder. Då vi körde in i Falun, såg vi helt plötsligt i en park vid sidan av gatan pojken, som vi träffat i Torrevieja. Vi stannade naturligtvis och talade med honom, och så berättade han för oss hur vi skulle köra för att råka på hans tjej. Hon var vid en plantering längre ner i stan. Båda hade sommarjobb hos parkförvaltningen. Det var lustigt att träffa på dem så här, utan att det var avtalat.

Vi körde vidare, och när vi passerat Orsa stannade vi till vid Tallheds fåbodar. Om jag inte minns fel, hade Erik Ellborgs föräldrar i Stockmora, Orsa fåbodar där. Vid "Finnmarksbaren" övernattade vi i en liten stuga för oss själva. Där fanns det möjlighet för matlagning, så Gertrud lagade middag åt oss. Efter en god nattsömn startade vi med att köra upp till Pilkalampinoppi, och där gick jag upp i tornet som fanns där och som var avsett till utsiktstorn för spanare efter skogseld. Där var en vidunderlig utsikt över milsvida skogar. Nästa stopp gjorde vi strax före gränsen till Härjedalen på en plats, som heter Fågelsjö. Det var en intressant plats. Man fick se en gammal gård, som hade lämnats helt intakt med inventarier och allt, när man flyttade till ett nybyggt hus. Nu fungerade gården som ett museum. På gården fanns också en gevärssmedja. Det hela var mycket sevärt. Färden gick vidare norrut över Sveg, Hede, Vemdalen och vid Vemdalsskalet gjorde vi en liten avstickare från huvudvägen till ett område med fritidshus, och vi inbillade oss, att här fanns nog våra vänner Mats och Barbro Sjöbergs hus. När vi kom till Klövsjö, gick vi in i kyrkan och tittade, och så köpte vi ett vykort, som vi sände till nämnda Mats och Barbro. Klövsjö är Mats hemby. En mycket vacker plats. Det var fortfarande mycket vackert väder, totalt vindstilla. Bergen speglade sig i de blanka sjöarna. Det var helt underbart att äta vår medhavda lunch. Det är stunder, som jag gärna minns. Vi körde vidare till Östersund och över till Frösön, där vi först besökte kyrkan, och sedan gjorde vi ett besök i Vilhelm Pettersson-Bergers "Sommarhagen". Resan fortsatte vidare med färja över till Rödön och förbi Krokomben och till natthärbärgen i Bakvattnet. Där fick vi en utomordentligt fin stuga. Gertrud lagade middag och vi sov gott. När vi fortsatte den 8 juni, stannade vi först i Valsjöbyn och tittade på Rängsfallet, som är ett fall mellan sjöarna Rengen och Valsjön. Från Valsjöbyn kommer skådespelerskan Ann-Margret "Vilddjuret", verksam i USA, och det sägs att författarinnan Kerstin Ekman bor där. För att komma till Gäddede måste vi köra in i Norge över Sörli och Nordli. Vi hade fortfarande mycket varmt och vackert väder. Fjällen speglade sig i fjällsjöarna. Vi var på väg till Vilhelmina över Stekenjåkk. När vi körde genom Jorm, stannade jag och talade med en man som gick på vägen. Jag frågade, om man fortfarande tillverkade koskällor i Jorm. Han svarade "Nä, den siste som gjorde skällor här var min hustrus morfar, och då vi gifte oss, gav han mig en skälla, som jag skulle hänga på min hustru". Varför jag frågade berodde på, att i mina hemtrakter (Åsele) talades det mycket om "Jormsskällor". På Stekenjåkk stannade vi och fikade. Här hittade jag en morakniv. Sedan körde vi vidare förbi Klimpfjäll och Saxnäs och kom till min syster Barbro i Vilhelmina på aftonsidan. Och här blev vi som vanligt undfägnade med god mat och skönt nattläger. I de här dagarna var det skolavslutning i Vilhelmina, och Barbro som arbetat på skolkontoret, skulle bli 65 år och följaktligen skulle hon gå i pension. Ganska tidigt den 10 juni körde vi till Östanbäck. Rolf Berglund kom och kopplade på vattnet åt oss, och vi installerade oss snabbt. En dag före midsommar körde vi till Lövånger, för det var "organiker dagar" där, arrangerade av Umeå Universitet. Erik hade kommit dit från Stockholm, så vi fick ju träffa honom. Vi åt lunch tillsammans. Vid bordet hade vi också min studiekamrat från Uppsala Kjell Ohlsson. Den 28 juni skulle vi fira vår 30-åriga bröllopsdag med att göra en utflykt till Piteå. Vi tänkte oss först till Piteå Havsbud, men vi stannade inte där, för det var så långt mellan parkeringen och stranden, och Gertrud hade fortfarande besvär med att gå långt. Vi fortsatte vidare mot Piteå men tog av på

en väg, som gick ut mot havet. Där hade vi turen att hitta ett litet badställe, som hette Gläntan, och där blev vi kvar några timmar. Det var varmt och skönt. Sedan vi kommit in till Piteå frågade vi i en affär, om de visste av någon restaurang i utkanten av staden med fin utsikt. Det enda man kände till var en ”sportstuga” vid skidbacken. Vi körde dit. Det enda som serverades där var palt, och det tog vi. Två portioner inklusive kaffe och kaka kostade 60 kronor. Palten var mycket god, och vi tyckte, att det var en fin ”bröllopsfest”.

Jag arbetade inte så mycket med underhåll av vårt Östanbäck den här sommaren. Det enda som gjordes var, att jag målade taket i övre köket ett varv till och sedan tapetserade jag väggarna. Vi for till marknaden i Åsele men inte förrän söndagen den 17 juli. Det var nämligen en auktion i Hebbfors som vi ville vara med om. Jag tror, att den hölls i en gård som hade något samband med Greta Mitchells (född Boström) släktingar i Kågedalen (Viklunds). Greta var i varje fall med på auktionen, som hölls lördagen den 16 juli. Under våra dagar i Lappmarken bodde vi hos Barbro i Vilhelmina. Vi körde mellan då vi hälsade på i Torvsjö och Åsele. Den 20/7 körde vi hem till Östanbäck igen. Dessförinnan hade jag köpt både silverlod och flussmedel på Petterssons järnhandel i Vilhelmina. Medan vi var hos Barbro fyllde hon 65 år den 18 juli.

I början på augusti kom Robbe och Inger upp till oss i Östanbäck. Några dagar var de i stan och hälsade på gamla kompisar till Robbe. Han träffade även sina kusiner Dan och Stig Boström. Den 11 augusti körde Robbe och Inger söderut mot Stockholm, och då åkte Gertrud med dem. Vi hade köpt en 14” TV, som Gertrud tog med sig hem. Jag blev kvar ensam i Östanbäck. Ture och jag var på två auktioner på Myran i Skelleftehamn. Vår granne Erling Jakobsson var vänlig nog att hjälpa mig med att byta avgassystem på bilen. Torsdagen den 18/8 hade Gertrud återbesök på Ortopeden på Huddinge sjukhus, och den 26/8 körde jag hem till Stockholm.

I slutet av augusti reste Eva till USA, där hon skulle träffa Claes i Seattle. Flygresan gick via Belgrad. Claes hade tillsammans med andra kompisar varit i flera månader i norra Canadas vildmarker och paddlat. För att överleva fiskade de lax och sköt renar. Sedan de träffats i Seattle reste de söderut i USA och vidare till Mellanamerika. De kom inte hem förrän fram mot jul.

En dag i början av september gjorde Gertrud och jag en biltur över dagen västerut i Sörmland och Västmanland. Vi fick med oss majscolvar från ett majsält med självplock. Under hösten vikarierade jag något på Åsö gymnasium och Åsö vux. Jag sålde också på loppmarknaden några gånger. Den 13 oktober fyllde min kusin Maja-Lisa Almgren (född von Sneidern) 80 år, och den 13 november fyllde vår gode vän Mats Sjöberg 60 år. Över Allhelgonahelgen 5-6 november var vi i Lönnhöjden med Ulla och Yngve Norberg. Nyårsafton firade vi hemma hos dem i Hägerstensåsen. Ullas mamma Märta Falk var också där. Från deras hus hade man en vidunderlig utsikt över hela Stockholm med alla fyrverkerier. Gertrud var under hela året långtidssjukskriven på grund av fortsatta besvär med knä och höfter.

Under 1988 hade jag en inkomst av 156 241:- och betalade 60 950 :- i skatt, det vill säga 39,6%.

1989

Ingenting speciellt inträffade i början av året. Jag var hos distriktsläkaren i Skärholmen de första dagarna på året. Det var det gamla vanliga; inflammation i prostatakörteln (prostatit). På trettondagsafton var vi bjudna till Gudrun och Bengt-Åke Lindstedt i Täby. I början av deras tid i Stockholm bodde de i Årsta. Nu hade de eget hus i Täby. Deras dotter Anna var 19 år och sonen Anders 12 år.

I februari var vi bjudna till Barbro och Mats Sjöberg i Tyresö. Den 9 februari kom min kusin Maja-Lisa till oss. Gertrud hade återbesök hos Ortopeden dr Herrlin på Huddinge sjukhus och hon var även hos gynekologen Cavalli-Björkman på Vårdcentralen i Skärholmen. Jag själv var på Huddinge sjukhus för återbesök den 10 mars och den 21 april var jag hos dr Levay; normal sänka och ”inga fynd” vid gastroskopi.

Claes började sin anställning på Ericsson.

Jämna födelsedagar: Lilly 75 år (7/1), Elsa Åslund, född Westman 60 år (21/2), Yngve Norberg 60 år (27/2).

I början av mars kom Mary och Erik till oss, och då kom även Ulla och Yngve. Erik mådde inte bra i magen. Samtidigt med den här träffen ”uppvaktade vi Yngve” med anledning av hans 60-års dag. Han fick ett gammalt hänglås av Polhemtyp. I april fick vi veta, att Eva och Claes väntade barn; Märten var på väg. Lördagen den 29 april kom Eva, Claes, Erik hem till oss på födelsedags middag med anledning av Gertruds 62-årsdag dagen innan.

Den 19 maj var vi hos Ulla och Yngve på Hägerstensåsen på vårfest. Då var Vera och Birger Ögren också där. I maj hade Gertrud återbesök på Ortopeden på Huddinge sjukhus, docent Blomgren.

I och med maj månad det här året övergick Gertrud från att vara långtidssjukskriven till att få helt sjukbidrag, vilket är lika stort som förtidspension, att hon inte fick förtidspension berodde på att hennes arbetsförmåga inte bedömdes vara varaktigt nedsatt. Sjukbidraget bestod av folkpension 21 902: -/år och ATP 104 792: -/år. Följden blev att Gertrud inte kunde återgå till arbetet igen. Till ovannämnda summor skall adderas tjänstepensionen. I och med att Gertrud fick sjukbidrag blev min folkpension lägre, men då steg tjänstepensionen med motsvarande belopp.

Från mars till maj sålde jag på ”loppis” fyra gånger. Vintern var varm. Det blev ingen skidåkning. Onsdagen den 24 maj körde vi med lastad bil mot vårt sommarhem i Östanbäck. Vi sov över i Härnösand och var framme i Östanbäck kl 14.45 den 25/5. Det var 28° grader varmt. Rolf Berglund hjälpte oss att koppla på vattnet. Dagen därpå hjälpte jag Ture att sätta potatis. Det var alltid så skönt att komma tillbaka till vårt kära Östanbäck och ”Lasses hörna”. Allt var så rent och snyggt och i ordning.

Inga lämningar efter möss. Sådana fanns inte hos oss. Den här första tiden gjorde vi i ordning utomhus, satte ut blomlådorna och krattade något. Vi körde in till stan, och tittade in på Stigs konditori. Besökte mormor Claras och morfar Oscars grav. Det här året städade vi ordentligt. Städade fönster och gardiner. Varje år brukade jag dammsuga och torka alla saker på fönsterhyllorna och i trappan.

Lördagen den 7 juni var det träff i Vindeln för folkhögskoleelever från några år på 40-talet. Jag körde dit själv. Gertrud stannade hemma. Det var mycket roligt att komma till Vindeln och folkhögskolan igen, där jag var elev åren 1942-45. Skolan hade byggts om en hel del. Här träffade jag en hel del kamrater från förr. Först och främst min egen syster Barbro, vidare en speciellt god vän Sven-Eric Åström (SkogVilhelmina). Vidare bröderna Gideon och Filip Gerhardsson, Knut Almér och hans fru Elsa (Julin), Karl-Erik Lindgren, Elsa Lundholm, Birgit Olovsson (dotter till fru Olovsson, där vi bodde). Det var Märta-Lis Nordvall, som hade arrangerat hela träffen. Jag träffade också Hjördis och Gunno Fridolfsson. Dagen slutade med middag och dans. Man kunde stanna över till nästa dag, men jag körde hem till Östanbäck, för Gertrud och jag hade bestämt, att vi dagen därpå skulle starta en resa mot Bodö och sedan till

Vilhelmina-Åsele. Sven-Eric och jag körde omkring i samhället och tänkte nostalgiskt på vår tid här för 45 år sedan.

Jag kom hem sent på natten, men i god tid dagen därpå rustade vi oss för vår tripp till Norge.

Då vi for ut så här tog vi alltid med oss sängtäcke och sänglinne i var sin plastsäck. Och så försåg vi oss med lämpliga kläder. I en termosbox packade vi lämplig mat: köttbullar, rostbiff, smör, ost, ägg. Dessutom hade vi med te, kaffe och kaffebröd mm. Vi körde närmast till Jörn och sedan in på den så kallade Silvervägen förbi Glommersträsk och Arvidsjaur till Arjeplog. Det var söndag men konstigt nog var inte Silvermuseet öppet, så vi kunde inte se det igen. Vi var där 1979. Under resan stannade vi på en vacker plats och åt vår medhavda lunch. Det var varmt och vackert väder. Det var inte så långt lidet på dagen, när vi kom till Vuoggatjålme, men vi stannade ändå där och hyrde en stuga för natten. Vi fick en bra, modern stuga. Jag tror den kostade 250: -. Sedan vi packat upp, monterade vi in den 14" TV, som vi hade med. Gertrud dukade upp middag och efter maten gick vi ut och inandades den friska fjäll luften. Efter en god sömn fortsatte resan nordväst ut över fjället och in i Norge och E6, som vi körde norrut till Fauske. Här gjorde vi en lång avstickare österut upp mot Sulitelma. Den vägen gick i många tunnlar. På en höjd satte vi oss ute i det fria och åt lunch. Det var rätt svalt. Alltid när vi var ute på sådana här "tripp" med bil åt vi lunch på det här sättet; vid en rastplats med bord eller inne i bilen. Förtäringen bestod för det mesta av ägg, smörgås med kaviar, smörgås med pålägg, mjölk, te och kaffe. Efter matrasten körde vi samma väg tillbaka till Fauske och vidare till Bodö. Vägen var ganska smal och krokig. I Bodö hyrde vi en stuga i en stugby. Den var enklare än stugan i Vuoggatjålme. Toalett och tvättrum fanns i ett för alla stugor gemensamt hus. Vi tog in vår TV och ställde in på de stationer som kunde nå oss. Gertrud rustade middag. Sedan körde vi ut på en liten tripp norrut längs kusten. Där gjorde vi en miss. Vi skulle naturligtvis ha kört till en sevärdhet som kallas "Saltströmmen". Att vi missade den berodde på att jag läste broschyrerna för dåligt. Dagen därpå tittade vi oss omkring i Bodö stad. Gertrud köpte ett par skor. Sedan körde vi tillbaka till Fauske och vidare söderut över Saltfjället mot Mo i Rana. Sevärdheten "Saltströmmen" åstadkommes av den kraftiga vattenström som uppstår då vatten pressas genom ett smalt sund i fjorden på grund av ebb och flod. På vägens högsta punkt på Saltfjället stannade vi och åt lunch. Nu satt vi i bilen, för det var mycket svalt. Mo i Rana är en liten fin stad, som är belägen längst in i en djup fjord. Efter att ha sett oss omkring i staden och köpt en souvenirsked fortsatte färden vidare mot Sverige över Umbukta. I Kåtaviken hyrde vi en stuga för natten. Den var väl inredd med toalett och tvättrum och köksavdelning. Vi hade det bekvämt. Tyvärr hade jag förmodligen blivit kall, då vi satt ute och fikade vid Sulitelma, för jag hade fått en ihärdig värk i högra höften och benet. Jag hade svårt att sova. Om jag inte minns fel hette familjen, som hade stugan, Nilsson. Alldeles intill den här gården, hade man rest en sten till minne av den hjälp, som norska flyktingar fick under kriget. På väg mot Tärnaby körde vi in till Laisholm för att söka upp min släkting Jan-Anders Javing, son till Tora (född Westman) och Holger Javing. Vi träffade på en snickare, som visade oss, dels var Jan-Anders bodde och dels vägen till Tora och Holgers stuga vid sjön Laisan. Jan-Anders var på jobbet inne i Tärnaby, och där träffade vi honom senare på turistbyrån. Han tog oss med, så att vi fick se Fjällvindens hus, och en videofilm om Ingemar Stenmark. Det var tur, att vi träffade honom. Då fick vi gå som "VIP". Efter det här besöket körde vi på en väg upp mot Laxfjället, och där åt vi vår vanliga lunch, medan vi blickade ut från en underbar utsikt. Härifrån körde vi direkt till Storuman och gick naturligtvis och hälsade på Ragnar. Så snart vi kom in, sade vi glatt "Vi har varit i Bodö". Genast ställde Ragnar frågan: "Såg ni Saltströmmen?", Vadå? Vi bara gapade. Ragnar förklarade vad vi gått miste om. Synd!

Han bjöd på fika, innan vi körde vidare till Vilhelmina där Barbro väntade oss. Det var nu onsdagen den 21 juni i midsommarveckan. Dagen därpå var vi i Åsele och hälsade på hos Tykos. Och vi var på kyrkogården. Jag kommer inte ihåg, hur det var den här gången, men många, många gånger, då vi varit i Åsele har Erik-Gustav gått med mig till mammas och pappas grav och till mina syskons gravar. Vi återvände till Vilhelmina, för vi sov alla nätter hos Barbro.

Midsommaraftonen firade vi hos Barbro, och då fick vi så klart god mat. På midsommardagen åkte vi alla tre till Torvsjö. Gerda och Alvar bjöd på middag, och på kvällen var vi med på tändningen av tjärdalen, för dagen därpå (alltså söndagen) skulle den årliga kulturdagen hållas. Att vara med på tändningen av tjärdalen är ett ibland det trevligaste man kan få vara med om. Allt är mycket informellt. Mest bara folk med anknytning till Torvsjö by är med. Man blir bjuden på rökt fläsk och tunnbröd och kaffe. Bernhard spelar dragspel, och det sjungs. Och för mig, som varit borta från byn så många år, är det speciellt roligt. Jag får träffa gamla vänner och bekanta. Vi var med på kulturdagen, men mot aftonen körde vi hem till Östanbäck.

Ingvar Englund och Marianne kom och hämtade nyckeln till vårt Stockholms hem. De skulle bo där några dagar under besöket i Stockholm. Nu kom en tid, då vi hade våra barn hos oss. Eva och Claes kom den 27/6 och Erik den 28/6, och den 29/6 kom Eriks tjej Anna Weitman. Det var soligt och varmt väder. En dag var vi alla på auktion i Söderbodan. Jag ropade in en svart-vit TV för 60:- Den står ännu ute i "lillhuset". Efter någon vecka for Eva och Claes till fjälls, och Erik och Anna reste hem till Stockholm. Och ungefär samtidigt kom Ragnar till oss. En dag var han och jag till Holmbodarna. Alltid när Ragnar var hos oss brukade vi ta med oss fika och göra en skogsutflykt. Den här gången följde han med oss till en auktion i Byske. Den sortens förströelse tyckte han inte så mycket om. Medan Ragnar var hos oss, kom Ida och Ture och åt middag hos oss (7/7). Den 12 juli åkte Gertrud och jag till Jörn för att träffa Eva och Claes. De hade kommit från sin fjällvandring och skulle ta nattåget till Stockholm. Vi hann äta middag tillsammans på en barsservering i Jörn.

Under julimånad kom flera och hälsade på oss: Greta och Josse, Ingvar Englund, Tore och Margareta Lindh, Siv Lundberg. Hon stannade hos oss i tre dagar. Söndagen den 23 juli hade vi "klanen Boström" hos oss på middag: Faster Hildur, Dan, Stig, Vivan, Rita.

Ture och jag plockade hjortron tre dagar under månaden. Det var mycket varmt och vackert väder; ofta över 25° varmt.

En dag i början av augusti då jag körde på E4 i stan (Skellefteå) blev jag påkörd bakifrån. Höger baklykta och skärm blev skadade. Följden blev, att jag måste lämna in bilen på Forslunds för lagning. Jag gjorde en del nytta på tomt: fällde två rönnar och en björk samt en gran. Samtliga höggs upp till ved. Jag plockade också blåbär, och mot slutet av augusti även lingon. Ture var inte med mig, för han var inte bra i magen, och han låg också någon vecka på lasarettet. Jag tror, att det blödde något från magen. Jag plockade dels hushållsbär och dels till avsalu. Sammanlagt sålde jag för 2563: -. Under augusti månad hade vi en ganska omfattande samvaro med våra vänner. Signe och Erik Forsman samt Mary och Kalle Östman var hos oss en vanlig tisdag och en söndag kom Björn Hedman och hans son helt apropå. Josse och Greta kom och åt middag med oss en lördag. Men mest var vi bortbjudna. Vi gästade Dan Boström i hans stuga vid Kågefjärden, och hos Ida och Ture var vi på surströmming. Där var även Göta och Herman Viklund och Birgitta Åström och Sven Lundström (från Furugrund). Ida bjöd oss på middag ännu en gång, nämligen dagen innan Gertrud reste till Stockholm (28/8). Då jag blev ensam, åt jag lite då och då hos Ida och Ture. Deras generositet var ju allmänt känd. Hos faster Hildur var vi på hennes 84-års dag den 9

augusti. Vi var även på bjudningar hos Josse och Greta och hos Ingvar Englund och Marianne Pettersson i Kroksjön. Det hände också saker i Stockholm. Eva och Claes flyttade från Krukmakargatan till en tvårumslägenhet i Björkhagen. Det var den 9 augusti, och den 12 augusti flyttade Erik till Krukmakargatan. Jag tog bort färgen från en gustaviansk säng, som jag sedan skickade med ASG till Stockholm. Eva skulle göra om den till sängkammarsäng. Den 8 september körde jag hem till Stockholm. Min kusin Maja-Lisa var hos oss mellan den 18 och 21 september, och den 22/9 gjorde Gertrud och jag en endagstur till Roslagen. Vi hann med mycket den dagen. Första anhalt var Vira bruk, och det var intressant att se. Där verkade nu en klensmed. Sedan körde vi till Norrtälje. Det är en verkligen trevlig stad. I en antikaffär köpte Gertrud ett litet sängbord. I en annan affär, som hade silversaker, såg jag en vacker kompottsced i silver tillverkad av Göte Persson i Vilhelmina. Jag var mycket sugen på att köpa den, men jag tyckte att det var för mycket pengar just då (900: -) Ägaren var inte så angelägen om att sälja den heller. På vägen till Norrtälje stannade vi till i Finsta gård, där Heliga Birgitta föddes. Om jag inte minns fel, finns där "en naturlig grotta" i vilken Birgitta skulle ha fått sina uppenbarelser.

Efter Norrtälje körde vi mot Grisslehamn. Strax före Grisslehamn vandrade jag ut till Albert Engströms målarstuga, som står på en klippa med utsikt över havet. Gertrud stannade kvar i bilen. Nere vid hamnen köpte vi en rökt fisk. En gång tidigare hade jag varit här. Det var 1977, då jag följde med min kollega Nils-Erik Nordengren till hans fritidshus i Lumparland på Åland. Från Grisslehamn fortsatte färden vidare till Öregrund, där vi sökte upp Gertruds arbetskamrat Inger Lundeborg. Hon hade under sommaren gått i pension, och när vi kom till henne var hon i full gång med att måla fönster på sitt ägandes hus här i Öregrund. Inger bjöd på saft. När vi ändå var i Öregrund, tyckte jag, att det skulle vara värt ett försök att söka upp Vera och Yngve Söderqvist, som jag visste hade ett fritidshus i Öregrund. De här två hade jag lärt känna på "loppis" i Skärholmen. Jag slog upp deras adress i telefonkatalogen, och så körde vi dit, och som tur var hittade vi dem där. De hade nyss kommit från Stockholm. Det var verkligen roligt att se deras gamla, fina hus med utsökt läge ganska nära havet. Vera gjorde goda "laxmackor" som hon bjöd på till kaffe. Det var trivsamt hos dem. När jag skriver det här 1999, har de inte kvar det fina stället längre. De sålde det 1998 av åldersskäl. Enligt rykten var priset åtskilligt över miljonen. Vi körde hem till Stockholm via Uppsala. Vi kunde konstatera, att det varit en givande utflykt. Den 7 oktober var vi på fest hos Maud och Elof Persson på Vendelsö, och fredagen den 20 oktober hade vi surströmmingsskiva hemma hos oss. Gäster var Ulla och Yngve Norberg, Vera och Birger Ögren och Ingeborg Magnusson med Bengt Olsson. Vi hade ju haft den här traditionen i många år, men före det här året hade vi haft flera års uppehåll. Den 21 oktober var vi hos Eva och Claes och firade Evas 30-års dag.

Redan dagen efter körde Gertrud och jag söderut, närmare bestämt till Torekov. Ulla och Yngve hade bjudit oss att vara med dem några dagar där. Yngve hade genom sin arbetsgivare Skandia fått låna en stuga vid havet i Torekov. På vägen ner körde vi förbi Mariestad och hälsade på våra vänner Mary och Erik Ellborg. Vi stannade hos dem några timmar, och vi blev bjudna på mat. Erik var bättre nu. Som jag nämnt tidigare hade han inte varit bra i magen, och under sommaren blev han sämre. Han kom in på sjukhus och opererades. Det konstaterades, att det var cancer, och den hade spritt sig. Nu var han bättre, men framtiden var oviss. De förberedde sig på att snart åka till Lund för att vara med på sonen Anders disputation. Vi körde vidare och kom så småningom fram till Torekov och hittade rätt hus, där Ulla och Yngve redan fanns. Det här var en fantastisk plats. Vi fick fina dagar där med utflykter till Båstad, Hovs hallar, Vejbystrand, Ängelholm.

170

En dag körde vi ut till Kullaberg. Därifrån körde Gertrud och jag till Lund för att hälsa på Robbe, som låg på lasarettet för en ögonskada. Han hade kommit med ”sjukskjuts” från Spanien. Det var tydligen fråga om näthinneavlossning. På vägen till Lund gjorde vi uppehåll i Höganäs och köpte vita kaffemuggar åt oss själva och åt Eva och Erik. Efter besöket hos Robbe, då vi även träffade Inger, återvände vi till Torekov. På fjärde dagen körde vi hem till Stockholm. Så vänligt av Ulla och Yngve att taga med oss på den ”lillsemestern”. Redan dagen efter hemkomsten från Torekov åkte vi till Tora och Holger Javing i Fjärdhundra, då körde vi förbi Tullinge och hämtade upp min kusin Ina Hallberg och hennes dotter Karin.

Den 14 november var en stor dag. Då föddes Evas och Claes son Mårten, vårt första barnbarn. Föräldrarna var lyckliga och vi var lyckliga. Redan dagen efter åkte Gertrud och jag till Eva och Mårten på Södersjukhuset. Mårten var 52 cm lång och vägde 3860 gram.

Födelsedagar under terminen: Gertruds kusin Irma Anjon 75 år (17/9), Vivian Boström 60 år (8/11), Bodil Möller 50 år (26/11), Holger Javing 80 år (13/12). Jag var med på Bodils mottagning.

Fem gånger under terminen hade jag försäljning på ”loppis”. Under hela året hade jag köpt ”grejor” för 9088:- och sålt för 12783:-, det vill säga min hobby hade gått med en ”liten” vinst.

På Bodil Möllers 50 års fest var jag med. Den 29 november var Gertrud och jag bjudna till Eva och Nils-Erik Nordengren. Den 20 december var vi på fest hos Vera och Birger Ögren och nyårsaftonen firade vi hos Ulla och Yngve Norberg på Hägerstensåsen. Det var nu tradition.

Det här året hände något stort i världen, nämligen Berlinmurens fall den 9 november. Den hade sedan 13 augusti 1961 delat Berlin i Öst- och Västberlin och hindrat medborgare i DDR (Deutsche Demokratische Republik) att fly till Väst. Följden blev att hela kommunistiska östblocket upplöstes inklusive Sovjetunionen (1991).

1990

Året började med, att vi redan den 4 januari var bjudna till Ulla-Britt och Ruben Lindberg. De bodde rätt nära oss, men förmodligen körde vi bil ändå, för Gertrud kunde ogärna gå mer än ett hundratal meter. Inga och Harry Ledeus var också där.

Under våren gick Gertrud upprepade gånger hos tandläkaren Ann Tiismann vid Odenplan. Det var fråga om reparation av bryggor. Vid de här besöken hos tandläkaren brukade jag skjutsa Gertrud till tunnelbanan i Skärholmen och även hämta henne där. Resan med tåget klarade Gertrud själv. En gång när Gertrud var hos tandläkaren, kom Maj-Lis och Bengt Åman helt apropå. De hade varit i Mariestad hos Mary och Erik Ellborg, och när de nu kom till Stockholm, hade de med sig en gåva till mig på min 70-årsdag i mars. Det var en fantastiskt fin bok, som innehöll värdefulla anvisningar om hur man reparerar och underhåller gamla ting. Maj-Lis och Bengt fick kaffe, men jag hade inte tillstymmelse till kaffebröd. Det blev bara enkla ”limpmackor”. Tråkigt att det blev så ”fattigt”. Vi hade flera gånger gästat dem i Landskrona. Nu 1990 var Maj-Lis och Bengt bosatta i Bryssel. Vår vän Erik Ellborg hade blivit sämre. Han var fortfarande hemma men kände sig svagare och svagare. Han hade

uttalat en önskan att få träffa oss. Helgen 17-18 februari körde Gertrud och jag till Mariestad. Det var svårt att se Erik nu. Han satt uppe med oss och åt, men sedan ville han gå och vila. Jag fick inte veta riktigt, men jag tror, att han fick smärtstillande tabletter. Det kändes underligt för mig. Erik och jag hade varit nära vänner sedan 1945, det vill säga i 45 år. Av oss två så var det jag som var klen. Erik hade alltid varit så frisk och stark. Men nu var det fråga om han skulle överleva.

Vi återvände hem till Stockholm fulla av tankar.

Den 21 februari fyllde Ingeborg Magnusson 60 år, och den 24 februari bjöd hon till kalas på Sättra gård. Där hade vi mycket trevligt. Gertrud höll ett mycket vackert tal till Ingeborg. Jag blev mycket glatt överraskad. Ingeborgs yngre son Ralph höll också ett fint tal till sin mamma. Det var sista gången jag dansade med min hustru.

Vintern var snöfattig, så det blev ingen skidåkning. Då och då vikarierade jag på Åsö gymnasium och Åsö vux. Det blev under vårterminen totalt 74 timmar. Jag sålde också på ”loppis”. Under hela terminen blev det fyra gånger. Men jag besökte loppmarknaden nästan varje dag. Söndagen den 11 mars flög Eva, Claes och Mårten (4 månader) till London, där de skulle vara i tio dagar. Claes föräldrar bodde där, så de kunde få bo gratis.

Min 70-årsdag den 25 mars stod för dörren. Vi tänkte inte fira den här hemma. Därför hade vi köpt en 14 dagars resa till Spanien, närmare bestämt till Marbella. Den 23 mars bar det av med Atlas-resor till Malaga för vidare färd med buss till Marbella på Costa del Sol. Den här gången hade vi också valt att bo i lägenhet, så att vi kunde laga vår egen mat. Födelsedagen började med en halvdags utflykt med buss inåt landet från Marbella. Det var söndag. Vid ett uppehåll skulle vi få vara med om ”en typiskt spansk frukost”. Det började med att vi fick gå in i ett bageri, där man bakade en spansk typ av ”flottmunkar”. De var inte formade som ringar utan hade alla möjliga former, och de kokades i ett stort kar med olja. När vi stod där och tittade, upptäckte jag plötsligt, att den som stod närmast mig var min chef från Åsö gymnasium rektor Nils-Olof Elfman. Det var en glad överraskning. Hans hustru Inga var också med. När vi sedan promenerade över till kaféet, säger Nils-Olof till mig: ”ska du inte fylla 70 år nu?” ”Ja, idag svarade jag”. Det är allmänt känt, att Elfman har ett synnerligen gott minne.

Frukosten bestod av kaffe och de nybakade ”munkarna” samt ett litet glas av en speciell spritsort för den som så önskade. Resan fortsatte, och det visade sig, att paret Elfman satt bara strax framför oss i bussen, men vi hade inte märkt dem.

Efter återkomsten till Marbella vilade vi några timmar för att sedan gå ut och äta födelsedagsmiddag. Vi gick till en restaurang i den gamla, mera pittoreska delen av Marbella. Den hette ”EL BALCON DE LA VIRGEN”. Vi fick en god middag bestående av förrätt, varmrätt och kaffe till ett pris av 5250 pesetas eller 306 kronor. Allmänt kan jag väl säga, att Gertrud och jag har inte festat upp pengar. Vi har hellre lagt dem på annat. Födelsedagsmiddagen var i alla fall trevlig, även om den var billig.

Det var för tidigt på året för att kunna sola på stranden, men på takterassen på vårt hotell fick vi både lä och sol. Där vistades vi så ofta vi kunde.

En dag var vi till en marknad, och där köpte vi en liten stol till Mårten. Gertrud läste en hel del. Inte långt från vårt hotell fanns ett antikvariat, där man kunde köpa ”second hand-böcker”, och när man hade läst dem, kunde man sälja tillbaks dem för halva priset. Och så

köpte man en omgång till, på så sätt blev det en evig kretsång. Det var förstås böcker på engelska. För det mesta åt vi hemma. Tyvärr var det svårt att hitta bra kött, vilket förmodligen berodde på vår okunnighet. Vi hade inte långt till en saluhall. Tre längre utflykter gjorde vi. Den 27 mars en heldagstur till Marocko. Först åkte vi buss sydväst ut mot Gibraltar men inte ända fram till Gibraltar. Sedan gick vi ombord på en båt som tog oss till Ceuta, som är en spansk enklav i Marocko. Därifrån blev det buss igen in i Marocko till en stad som heter Tetuan. Det var intressant att se den här naturen; i stora delar mycket karg. Det gamla Tetuan (Medinan) var någonting alldeles fantastiskt att se. Här bodde och verkade folk, men för oss såg staden ut, som man föreställer sig, att det såg ut på medeltiden. Här blev vi bjudna på en ”arabisk måltid”, och vi satt på låga pallar kring ett lågt bord. Vi skickade vykort därifrån, men de kom aldrig fram till adressaten (Eva och Erik).

På vägen tillbaka åt vi middag på båten för 45 kronor för oss båda. Turen var tröttsam, men den var gott och väl värd mödan.

Nästa långa utflykt var till Granada och Al hambra. Själva resan dit gick genom en natur som var bedårande vacker. Och besöket i Al hambra var ju någonting alldeles fantastiskt. Palatset var ju på sin tid residens för de moriska kaliferna i Spanien till slutet av 1400-talet. Rummen, salarna och pelargångarna är rikt utsmyckade med arabesker och annan ornamentik. När jag tidigare har läst om Al hambra, hade jag fått för mig att ornamenten var gjorda på plats, men nu uppfattade jag det som att de var ”prefabricerade” i form av plattor, som sedan applicerades på ett sätt som man gör med kakelplattor. Jag hoppas, att jag inte har fel. Det var i alla fall enastående vackert, och vittnade om den arabiska storhetstiden i Spanien. Vi köpte en bok om Al hambra. I kostnaden för dagturen ingick lunch, som vi intog i en restaurang strax nedanför höjden där Al hambra är beläget.

Nästa utfärd var en tvådagars tur till Sevilla och Cordoba. På den här resan var också Inga och Nils-Olof Elfman med. Vi hade mycket trevligt tillsammans. Första stopp var i Ronda, där vi fick morgonkaffe. Avståndet mellan Marbella och Sevilla är ungefär 20 mil, så det var inte så jobbigt att sitta i bussen. Vi passerade också mycket vacker natur. Väl framme i Sevilla checkade vi först in på hotell Macarena Sol, och sedan vi fått lunch åkte vi ut på sightseeing. Det första vi besåg var katetradelen; detta mäktiga gotiska byggnadsverk. Här kunde vi också se Colombus grav (en sarkofag). Därefter vandrade vi genom slottet Alcazar, där kungaparet Ferdinand och Isabella en gång bott. Slutligen såg vi de gamla judekvarteren. På kvällen hade vi en förnämlig middag på hotellet, och sedan deltog vi i en kvällstur och såg en föreställning med spanska danser; bolero, fandango. Här lärde vi oss att ropa ”olé”.

Följande dag bar det av mot Cordoba, en resa på 13-14 mil. Färden gick via Carbona, en av Spaniens äldsta städer och Ecija. I Cordoba besökte vi främst moské/katedralen. Moskén byggdes omkring 800 år efter Kristus. När de kristna erövrade Cardoba, vandaliserades moskén och en katedral byggdes inne i moskén. Där finns dock mycket prakt att skåda, bland annat mycket vackra mosaiker. Det var fernicierna som grundade Cordoba långt före Kristi födelse. Färden tillbaka till Marbella (cirka 20 mil) gick också genom vacker natur.

Grundavgiften för de här två dagarna var 1700 kronor.

Vi var glada över, att vi kom med på den här utfärden. Vi hade fått se så mycket.

Nu hade vi bara några dagar kvar i Marbella. Vi solade så mycket som möjligt på takterrassen. Var ute och fikade på apelsintorget, Plaza de los Naranjos, och besökte Puerto Banus, där några av världens rikaste mäns båtar ligger. Vi köpte några presenter: klänningar till Eva, Anna Weitman, Malin Mårtensson. Paellapanna till Claes. Skjortor till Erik och Claes. Elektrisk kaffekvarn till Lars.

Hemresa lördagen den 7 april. Totala kostnaden för resan var 16805 kronor. Jag nämner denna summa, för att det skall bli möjligt att göra jämförelsen i framtiden.

Så snart vi kom hem tog vi kontakt med våra vänner Ellborgs i Mariestad. Erik låg nu på sjukhus och var döende. Den 9 april fick vi meddelande om att vår vän Erik Ellborg avlidit. Stor sorg. Begravningen hölls i familjekretsen.

Det här året kom vårvärmen tidigt i april. Björkarna slog ut redan den 17 april, och den 25 april var gräset så långt på vår gemensamma gräsmatta att det måste slås. Rune Jägerstedt och jag hjälptes åt.

På Valborgsmässoafton var det strålande sol och 23,5° varmt. Första veckan i maj gick temperaturen upp emot 30°. Det blev dags att slå gräset igen.

Vi planerade att flytta upp till Östanbäck i slutet av maj. Tiden dessförinnan var fylld av social samvaro med våra vänner i form av bjudningar. Den 5 maj var vi bjudna till Inga och Nils-Olof Elfman Bastugatan 27 på Söder, och den 12 var vi hos Inga-Britta och Arne Jansson på Värmdö.

Mina forna arbetskamrater ville uppvakta mig med anledning av att jag fyllt 70 år. Det skedde vid en träff hemma hos Ann-Charlotte Sjögren i Tullinge. Gertrud och jag blev undfägnade med god mat och trevlig samvaro och dessutom fick vi ett presentkort till Operan. De visste ju, att vi brukade ha abonnemang där. Den här uppvaktningen ägde rum tisdagen den 15 maj, och det gladdde mig mycket att på det här sättet bli ihågkommen av kemilärarna på Åsö gymnasium. Även hemma hos oss hade vi bjudningar. Den 11 maj kom Ulla-Britt och Ruben Lindberg och Inga och Harry Ledeus, och lördagen den 19:e hade vi stor fest här hemma med de närmsta vännerna: Vera och Birger, Barbro och Mats, Maud och Loffe, Ulla och Yngve.

På Kristi Himmelfärdsdag den 24 maj kom mormor Greta, Erik, Eva och Mårten till oss på middag. Claes var inte med. Förmodligen var han ute på paddling med något gäng. Senare delen av maj var inte särskilt varm.

Måndagen den 28 maj flyttade Gertrud och jag till Östanbäck. Vi låg över i en stuga på Snibbens camping söder om Sandöbron. Knappt hade vi kommit i ordning i Östanbäck förrän vi körde till Barbro i Vilhelmina. Min kusin Maja Westman i Åsele hade avlidit den 15 maj, och det skulle vara begravning den 9 juni. Vi var hos Barbro en dag, och sedan körde vi till Åsele och var med på begravningen. Vid samlingen efteråt pratade jag en del med Stig Westman (hans far Ernst Westman och jag var tremänningar). Stig var gift med Dagmar Näslund från Sörnoret. De hade haft jordbruk i Söråsele. I unga år var Stig W ”trummis” i dansmusikkapellet ”Fyran” i Åsele. Efter begravningen körde Gertrud och jag hem till Östanbäck, för vi skulle dagen därpå få besök av Mary Ellborg och hennes broder Gunno Fridolfsson och hans hustru Hjördis. De kom från Vindeln och stannade bara över dagen. Vi fick en fin liten skål i rotteknik av Mary.

Midsommarafton var Gertrud och jag på torgfesten i Byske, men i övrigt var vi ensamma hemma hela helgen. Redan dagen efter helgen kom Eva, Claes och Mårten från Stockholm. De var hos oss en vecka tills Agneta och Rolf kom. Sedan for alla fyra till fjälls för paddling i Lainio älv och Mårten stannade hos oss. Han var nu åtta månader gammal. Det var ansvarsfullt att ta hand om honom, men det gick bra och vi hade roligt. Mårten var nära att börja krypa under den här tiden. Den 10 juli kom de tillbaka från fjällen. Eva föll i gråt av glädje, då hon träffade sin käre son igen.

Ragnar var hos oss. Han och jag var ute i skogen och gjorde så kallade trimorientering. Det var grannen Göte Andersson som hade satt ut 50 kontroller ute på heden och i närheten av byn. Som namnet anger var det först och främst fråga om att vara ute och motionera. Lördagen den 14 juli var det stor auktion hos Göta Viklund, där jag var engagerad att hjälpa till. Dagen efter körde Claes, Eva och Märten hem till Stockholm. När alla hade rest och vi var ensamma satte jag igång med att bryta upp golvet i ”snickarbo”. Redan 1984 då Ragnar och Åke var hos oss, såg jag att golvet bågnade, när Åke gick på det. Han var rätt så tung, men inte skulle golvet ge vika. Något måste vara fel, och det besannades nu, då jag tog upp golvbräderna. Trossbotten och bjälklagen var starkt angripna av röta. Det hade varit alldeles för dålig luftcirkulation. Allt körde jag bort till soptippen i Byske; även glasullisoleringen. Jag köpte nya golvåsar och virke till trossbotten av sågen i Källdal. Och jag högg upp flera ventilationshål i betongsockeln. Även en del jord på marken under golvet körde jag bort. Av någon fick jag rådet att lägga ett skikt av byggplast på marken. Detta för att fukten från marken inte skulle stiga uppåt. Det visade sig vara helt fel. När vi kom tillbaka året därpå (1991), låg det ”sjöar” av vatten ovanpå plasten, ett resultat av att fukten hade kondenserat mot den kalla marken. Efteråt kunde jag konstatera, att det bästa hade varit, om jag hade låtit golvet vara öppet ett helt år. I stället lade jag in bjälklag, trossbotten med isolering och golvet redan efter någon vecka med påföljd att all kvarvarande fukt kondenserat på plasten. Emellertid nu när golvet fanns på plats, flyttade jag in alla möbler från gäststugan och sedan bröt jag upp golvet där. Där var förruttnelsen inte så svår, men jag körde bort allt till tippen i Byske. Jag högg upp flera ventilationshål i sockeln, lade in bjälklag provisoriskt och lade tillbaka alla golvbräder på högkant. Så fick det förbli över vintern. Vid sidan av det här jobbet med golven var Ture och jag ute och plockade hjortron på ”Mossamyren” vid Nordsjön.

En del social samvaro med våra vänner hade vi också. Annandag pingst (4/6) var vi på kaffe hos Ida och Ture, och då var Göta också där. Hon hade under vintern blivit änka. Den 13 juni var Hilda och Josse hos oss på palt, och strax före midsommar var vi på kaffe hos Vivan och Stig. Samma dag var vi och tittade till på Gertruds föräldrars grav. Söndagen efter midsommar var jag och Ture ute på sjön, bland annat till ”Kungagrundet”. Den 5 juli kom Hilda Mitchell med dotterdotter Eva Mitchell och hennes make Tommy samt Karolina (inte ett år) till oss på kaffe.

Onsdagen 1/8 var Ida, Ture och Göta hos oss på middag. En dag i början av augusti kom Greta och Josse till oss på lax-soppa, och fredagen den 17 augusti hade vi stort hemkom till oss. Det var Greta och Josse, Britta och Ingmar, Marianne och Ingvar. Dagen därpå var vi på surströmmingsskiva hos Ida och Ture. Då var Göta Viklund, Birgitta Åström också där.

Lördagen den 4 augusti var det hemvändardag i Östanbäck, och lördagen den 11/8 körde Gertrud och jag till Vilhelmina för tillsammans med Barbro åka till Tykos 80-årsdag (12/8). Vi hade mycket trevligt. Lilly bjöd på mat och kaffe. Bernhard spelade dragspel. Redan dagen därpå åkte vi hem till Östanbäck.

Söndagen den 19 augusti bjöd Marita och Peter Markstedt på kaffe i sitt nya hus.

Den 21 augusti flög Gertrud hem till Stockholm. Jag blev kvar ensam. Jag plockade både blåbär och lingon och sålde. Ture deltog i älgjakten och onsdagen den 5 september sköt han en älg. Jag sålde bär för 1741:-.

Onsdagen den 12 september körde jag hem till Stockholm.

175

Födelsedagar under sommaren: Barbro Sjöberg 60 år (5/6), Erik-Gustav Westman 50 år (15/6), Maud Persson 60 år (27/6), mormor Greta 85 år (15/7), Nils-Erik Nordengren 70 år (2/8), Hans-Erik Salomonsson 50 år (4/8), Hildur Boström 85 år (9/8), Tyko Westman 80 år (12/8), Erling Jacobsson 40 år (27/8).

Under höstterminen vikarierade jag 39 timmar på Åsö ungdoms och vuxengymnasium. Sex gånger hade jag försäljning på loppmarknaden i Skärholmen. Vi hade vänner hos oss några gånger. Den 22 september kom Vera och Birger, Ulla och Yngve, Ingeborg och Bengt till oss på surströmming, och lördagen den 13 oktober hade vi middagsgäster: Inga-Britta och Arne, Ragnhild och Börje, Elisabeth och Berndt. Lördagen den 17 november bjöd vi Inga och Nils-Olof Elfman och Eva och Nils-Erik Nordengren på middag. Men vi var också bortbjudna. Till Mats och Barbro Sjöberg den 20 oktober och under Allhelgona helgen gästade vi Ulla och Yngve i Lönnhöjden. I november var Mary Ellborg hos oss i fem dagar, och den 23 november sov vår dotterson Mårten Wikström över hos oss. Han var nu 1 år gammal. Den 13 december deltog jag i lucialunch på Åsö gymnasium.

Födelsedagar under hösten: min kusin Tora Javing (född Westman 80 år) (20/10), Irja Hedman 60 år (26/10), Gerda Winnbäck (född Westman) 75 år (4/12).

Julen firade vi hemma som vanligt. I mellandagarna var vi hemma hos Eva och Claes på middag. Claes föräldrar Ulla och Svante Wikström var också där. Claes hade gjort paella. Nyårsafton firade vi hos Ulla och Yngve på Hägerstensåsen.

På auktioner och loppmarknader hade jag köpt för 12891:- och sålt för 17184:-.

Det här året var min inkomst 187 942:- och jag betalade 72 190:- i skatt, d v s 38,4 %.

Under hösten 1990 startade Yngve Norberg och jag tvåmansfirman "Brassamera". Vi satte igång med att hugga ved på Erstaviks fiedikomiss. Yngve hade fått löfte om att ta rätt på viss ved från en hyggesrensning. Vi körde hem veden som "stockved" på en lånad släpkärra. När allt var hemkört, kapade vi veden i 30 cm klabbar och travade upp dem intill Yngves hus på Hägerstensåsen. Så fick veden ligga ett helt år. Då vi hade "bolagsstämma i Brassamera", var både Ulla och Gertrud med. Då åt vi surströmming.

Till Gerdas 75-årsdag gjorde jag en halskedja av silver; en så kallad Steneby-länk. Hon hade fått en sådan tidigare, men den blev stulen, då de hade inbrott.

1991

Året började med att Gudrun och Bengt-Åke Lindstedt kom till oss någon av de första dagarna i januari och på trettondagen var Gertrud och jag bjudna till Ingeborg och Bengt på Hållsättrabacken. Det var ganska kallt men ingen snö. Mälaren hade lagt sig i vikarna.

Den 25 januari fyllde Bengt-Åke Lindstedt 50 år, och då åkte vi till Täby och uppvaktade honom, om jag inte minns fel hade vi med oss blommor i en ganska stor kristallvas.

I februari var vi bjudna till Inga och Harry Ledeus (8/2) och till våra grannar Jägerstedts (14/2). Och på Ulla Norbergs 58-årsdag var vi på kalas hos henne.

Det kom litet snö, så jag kunde vara ute på skidor ett par gånger. På "loppis" sålde jag fyra gånger under våren. Och jag vikarierade också mycket på Åsö gymnasium och Åsö vuxengymnasium. Det blev under hela vårterminen totalt 100 timmar, vilket motsvarar ungefär fem veckors full tjänst. Den jag vikarierade mest för var Kjell Persson (Åsö vux) hans mamma hemma i Sorsele hade avlidit, och då måste han ta ledigt och åka hem.

I mars månad hände mycket. Elisabeth och Berndt Sjöberg var hos oss (8/3) och vi var hos dem söndagen den 17 mars. Lördagen den 9 mars var vi på Bengt-Åkes 50-års kalas i Täby. Det var en mycket trevlig tillställning. Spirituella och trevliga tal, bland annat höll Anders Westman ett fint tal till sin svåger.

Min broder Tyko hade inte varit så frisk. Han hade sin kärklamp, och kom in på Åsele sjukstuga. Det var meningen, att han skulle flyttas till Lycksele lasarett men det hanns icke. Tyko dog den 16 mars 1991. Begravningen skulle vara på skärtorsdagen den 28 mars. Gertrud och jag körde bil upp dagen innan. Vi fick logera hos Gerda och Alvar på Norrstrand. Efter begravningen var det samling i församlingshemmet, och efteråt bjöd Lilly på middag i hemmet för närmaste släkten. Hon var så duktig. Tyko fick sin grav på Åsele kyrkogård närmast Strandgatan ganska nära Lilly och Tykos hem. Påsklördagen körde vi hem till Stockholm. I april (12/4) var vi bjudna till Eva och Nils-Erik Nordengren, och under fem dagar i maj hade vi glädjen att ha Mårten hos oss. Eva och Claes var ute och paddlade. Det var alltså Kristi Himmelfärdshelg.

Födelsedagar: Ingvar Englund 60 år (13/1), Bengt-Åke Lindstedt 50 år (25/1), Ida Karlsson 75 år (15/3), Berndt Sjöberg 60 år (24/5), Birgitta Israelsson 50 år (25/5).

Samma dag (23/5) som Gertrud och jag startade resan upp till Östanbäck åkte Eva och Mårten till Kreta. Claes skulle åka dit en vecka senare. Gertrud och jag låg över i en stuga vid Skoved, Doksta. Det var ett bra nattläger. Kök på nedre botten och sovrum en trappa upp. Priset var 200 kronor. När vi hade passerat Sandö bron, körde vi 1-2 mil uppströms Ångermanälven till Marieberg, där en "antikhandlare" kallad "Finnen" bodde. Av honom köpte jag en skomakarlåda, som finns i Östanbäck. Just när vi kom fram till Östanbäck klockan 12.20 såg vi begravningsföljet till vår granne Erik Forsmans begravning i Byske.

De första dagarna var mycket svala. Jag satte igång med att fälla en del stora björkar på tomten. Ture hjälpte mig. Även stora rönnen framför förstukvisten sågade jag ner. Det mesta av björkarna och rönnen lagade jag upp till ved. Av den grövsta björken lät jag såga plank, som skulle bli snickarvirke (yxskaft och dylikt). Ture hade en del furuvirke att såga, så vi hjälptes åt att köra virket till sågen. Det var Enar Söderströms son som var "sågare". Det gjorde han bra. Mitt björkvirke fick jag mycket glädje av. Av det gjorde jag nytt underrede till en gummihjulsskottkärra, som jag hittat på industritippen i Byske. Vidare reparerade jag den andra skottkärran ("skjuträven"), och så gjorde jag nya ben på soffan i utemöbeln. Och många yxskaft blev det. Jag brukade skämtsamt säga "då jag är nervös, gör jag skaft". I det lilla kistbordet i gäststugan finns många yxor och hammare med nya skaft. Ganska snart satte jag igång med att lägga in golvet i gäststugan. Över vintern hade golvbjälkarna varit bara provisoriskt inlagda, och golvbräderna hade legat på högkant. Förra sommaren hade jag huggit upp ytterligare 3 lufthål i sockeln. Nu lade jag in ny trossbotten med ny glasullisolering. Sedan golvet åter var på plats flyttade jag in möblerna igen. Och det gjorde jag alldeles själv. De två stora högskåpen var jobbigast. Att lyfta upp den övre delen på det så kallade "blåskåpet" krävde teknik och styrka. I god tid före midsommarhelgen var det färdigt. Senare under sommaren lade jag dräneringsslangar längs både östra och västra socklarna. Slangarna täcktes av singel. Eftersom marken på tomten är ganska platt, fick dräneringsslangarna mynna ut i brunnar, som jag fyllde med sten och sedan täckte. En annan åtgärd för att minska fukten kring husgrunden vidtog jag genom att sätta upp hängränna även på östra sidan av huset. Västra sidan var redan försedd med hängränna. Sedan vi köpt plantor och satt ut dem i våra blomlådor kunde vi ha "en liten bjudning". Vivan, Stig och Rita kom den 14 juni och den 16 hade vi Ida och Ture hos oss på kaffe. Josse kom också.

En dag före midsommar var vi inne i stan, besökte graven och besåg också Stigs nya kafé. På midsommarafton var vi med Greta och Josse till Torgfesten i Byske. Sedan blev det laxsoppa hemma hos oss. På midsommardagen var Ida, Ture och Göta hos oss på middag.

Onsdagen den 26 juni kände Gertrud att hjärtat inte var normalt. Det ”skenade”. Hon ringde till vårdcentralen i Byske, där hon fick rådet att åka in till Akuten på Skellefteå lasarett. Där blev hon inlagd. Man applicerade kontinuerlig EKG, som hon fick ligga med hela natten. Dagen efter fick hon komma hem igen, och allt var väl. Den 28 juni åt vi ”bröllopslunch” på badhotellet i Byske. Ragnar kom till oss och stannade 6 dagar. Den sedvanliga skogsutflykten gick det här året till fåbodarna vid Holmviken (Holmbodarna). Den dagen var det 30,5° varmt. Vi gick till Holmvikens östra ände, där vi tog Tures roddbåt och rodde fram till fåbodarna. Vid andra stranden mitt emot fåbodsstugorna betade två älgar ute i vattnet. När de fick vittring av oss, klev de upp ur vattnet och sprang i riktning mot Grönlunds fåbod på hållan (Hållbodarna).

Sedan Ragnar rest, klöv jag veden färdigt och travade upp den på södra gaveln av ”lillhuset”. Jag byggde ett plåttak över. Lördagen den 30 juli var vi på middag hos Josse och Greta. Samma dag som Ragnar for hem kom Margareta och Tore Lindh förbi. De hade varit i Haparanda hos Margaretas föräldrar.

Under senare delen av juli var Ture och jag ute i skogen och plockade hjortron. Måndagen den 29 juli kom Eva, Claes och Märten. Claes skulle bara efter några dagar fara vidare till fjälls. Tidigt på morgonen den 3 augusti, skjutsade jag honom till Jörn, där han tog tåget norrut för att förenas med sina kompisar. Men innan han for hann vi vara ute en dag och plocka hjortron vid Ostrträsket. Ture och jag var också en dag vid Bistenssjön. Det var mycket varmt. Den 10 augusti fick vi meddelande om att vår kära vän Ulla Norberg hade avlidit. Cancern bröt ner henne till slut. En fin människa hade gått ur tiden. Dagen därpå kom Josse, Joakim, Eva, Erik och David. Och den 19 augusti hade vi paltkalas hos oss, Gäster: Ida, Ture, Göta, Signe och Josse.

Lördagen den 17 augusti kom Claes från fjällen, och dagen efter körde de hem till Stockholm. Måndagen den 22 augusti åkte Gertrud hem. Ture och jag hade varit flitiga i blåbärsskogen. Kampanjen var slut redan den dagen Gertrud for. Jag sålde blåbär för 2024 kronor. Samtidigt med bärplockningen tog jag itu med golvet i ”snickarbova”. Jag rev upp golvet så när som på en meter vid östra väggen, där sängarna fick stå. Byggplasten, som jag lagt ovanpå jorden året innan, rev jag bort. Sedan tog jag upp något lufthål till. En del bräder i trossbotten hade på grund av fukten börjat angripas. Det hela lämnades öppet över vintern, så att det skulle torka upp ordentligt.

Auktioner under sommaren: Storselet 8/6, Östanbäck 4/7, Östanbäck 12/7 (Hildegard Lundström), Gagsmark 18/7, Myran i Skelleftehamn 18/8, Hållbergssvedjan 15/6, Byske 21/7.

Den här sommaren gjorde vi ingen tur upp till Lappmarken, (Åsele, Vilhelmina). Sedan Gertrud rest hem till Stockholm, satte jag igång med lingonplockningen. Ture var med. Totalt blev det 366 kg lingon eller 3221:-. Blåbär och lingon tillsammans blev 5245:-.

Jag var bjuden till Ingvar och Marianne i Kroksjön den 31 augusti och den 7 september var det surströmmingskiva hos Göta Viklund.

178

Födelsedagar under sommaren: Alvar Åslund 70 år (4/7), Inga Brodin 50 år (30/7), Arne Persson 60 år (12/8), Elisabeth Sjöberg 60 år (23/8).

Den 11 september körde jag hem till Stockholm. Då hade jag med mig hushållslingon åt oss själva och även något åt grannarna.

Silversmideskursen startade måndagen den 16 september. Jag vikarierade också på skolan 62 timmar under höstterminen, och jag sålde på "loppis" fyra gånger under hösten. Den 18-20 oktober var vi i Mariestad hos Mary Ellborg. Vi var både på Operan och Dramaten. Till Vera och Birger var vi bjudna tillsammans med Yngve Norberg den 25 september. Det är enda gången vi har varit i deras Östermalmsvåning.

Lördagen den 28/9 var vi bjudna till Maud och Elov Persson på Vendelsö. I december tog jag med min kusin Ina Hallberg och for till hennes syster Tora Javing i Fjärdhundra. Gertrud var så förkyld, att hon inte kunde följa med. Hon hade gjort en köttgryta som jag tog med.

Födelsedagar under hösten: Vår son Erik 30 år (15/9), Alvar Winnbäck 75 år (18/10), Torgny Westman 60 år (19/10), Ture Karlsson 70 år (13/11), Bernhard Westman 70 år (17/12).

På auktioner och "loppis" hade jag köpt för 14091: - och sålt för 21776: -. Detta gällde för hela året. Det mest påtagliga som hände under hösten var, att Yngve och jag satte igång med att klyva upp all ved som vi kört hem för ett år sedan. På ett visst ställe vid Norrtull köpte vi nätsäckar för 2:50 kr styck. Den klivna veden stoppades i dessa säckar och det blev 105 stycken. Nu var det bara att starta försäljningen. 35 kronor per säck, 3 säckar för 100 kronor. Vi hade ny "bolagsstämma" och bestämde, att vi inte skulle ha någon annonskampanj utan bara sätta upp "blänkare" på anslagstavlor. Det här jobbet var nyttigt för Yngve, för han var ju så sorgsen och rastlös efter Ullas död. Förstårligt!

Söndagen före jul blev jag sjuk i influensa. Jag fick värk i hela kroppen och flera dygn hade jag feber. Hela julen var jag sjuk, och värken satt i till i slutet av januari.

Bensinpriset låg kring 6,60 kr/liter. Under året 1991 hade jag en inkomst på 225 568 kronor och jag betalade 76 303 kronor i skatt, d v s 33,8 %.

Det här året blev det regimskifte i Sverige. Socialdemokraterna förlorade valet, och det blev en borgerlig fyrtipartiregering med moderaterna, kristdemokraterna, folkpartiet och centern. Men det var fortfarande en minoritetsregering, som måste stödja sig på den nya "missnöjespartiet" ny demokrati. Den nya regeringen blev inte handlingskraftig och kunde inte ta "obehagliga beslut" som hade varit nödvändiga för att reda upp 80-talets socialdemokratiska "flumekonomi". Arbetslösheten steg, och vi hade en stor invandring. Moderaternas partiledare Carl Bildt var statsminister och folkpartiets Ann Wibble var finansminister (Bertil Ohlins dotter). Det blev tre år med starkt ökande statsskuld.

1992

Året började med att jag fortfarande hade mycket värk i kroppen och mårde dåligt. Den 4 januari var vi alla fall på bjudning hos Ulla-Britt och Ruben Lindberg. Jag hade lovat min kollega Berit Strandberg att vikariera 3-4 dagar för henne på Åsö gymnasium vid terminens början. Jag ville gärna fullfölja detta löfte trots min värk. Efter två dagars arbete måste jag ge upp. Om jag inte minns fel var det Ulla Jender som ställde upp och övertog de timmar av vikariatet som var kvar. Glädjande nog blev jag ganska frisk efter 14 dagar. Jag vikarierade totalt 20 timmar under vårterminen. Det var ont om snö, så jag åkte skidor bara en enda gång; en tur till "Varpaängen" bort om "Sätravarvet". Sex gånger sålde jag på "loppis". Den 23

januari fyllde min lärarinna i Torvsjö, Erene Öjhagen, 90 år. När hon fyllde 80 var vi på uppvaktning i Skokloster. Nu fanns hon på ett vårdhem i Enköping. Vi sände en blomsterbukett. Fredagen den 31/1 fyllde vår vän Ragnhild Östman i Enebyberg 60 år, och då var vi där på mottagning. Jag tror mig minnas, att vi hade köpt en present tillsammans med Inga Britta och Arne Jansson. En säck ved från ”Brassamera” hade vi också med.

Övriga födelsedagar under våren: Sandra von Sneidern (Australien) 60 år (5/2), Anders Westman (Åsele) 40 år (16/5).

I februari var min kusin Maja-Lisa Almgren hos oss några dagar. Gertrud och jag var två gånger på Operan; en föreställning var Simon Boccanegra.

Efter pensioneringen brukade min arbetskamrat Nils-Erik Nordengren och jag träffas en gång per termin och äta lunch tillsammans. Som jag berättat om tidigare var Nils-Erik intresserad av mat och matlagning, och han tyckte om att besöka olika matställen. Den här terminen gick vi till restaurang Östergök på Kommendörsgatan. Det var den 24 mars. Den 3 april var Ulla Britt och Ruben och Inga och Harry hos oss på middag. Den 5/4 hade vi vårstädning på gården. Vi boende inom vårt radhusområde hade sedan några år tillbaka övertagit sommarunderhållet för kommunikationstomten. Området blev indelat i 11 gårdar, och för varje gård skulle det finnas en gårdsansvarig. I fem år vid den här tiden var jag gårdsansvarig för vår gård dvs gård 11. För att uppdraget skulle ”verka betydelsefullare” brukade jag säga, att jag var ”gårdsfogde”. Uppdraget bestod i att organisera städdagarna och göra schema för gräsklippning och skötsel under sommaren.

Söndagen den 26 april åkte Gertrud och jag till Kreta. Vi reste tidigt på morgonen. Gertrud hade fått färdtjänst så vi utnyttjade den till Arlanda. En person med färdtjänst hade alltid rätt att ta med en följeslagare. Det var jag. Flyget gick till Heraklion och sedan buss därifrån till Rethymnon där vi skulle bo i 14 dagar. Som vanligt hade vi inte tagit det billigaste men heller inte det dyraste hotellet. Vi tyckte att det var acceptabelt. Det var kallt första nätterna. Vi hade inte kokmöjligheter den här gången. Andra dagen vandrade vi ner till stranden, och det var möjligt att sola ett par timmar. Middagen bestod av lammkotletter. Från den 1 april var Gertrud folkpensionär, och den här dagen (28/4) fyllde hon 65 år. Det skulle uppmärksammas på något sätt. Vi tog en guidad tur med buss till Chania; en fin tur. Bussen gjorde stopp vid ett kloster-AgiaTriada-, där vi fick träffa grekiska munkar. Chania visade sig vara en mysig stad. Vi åt lunch nere vid den venizianska hamnen, som var verkligen vacker. Här gick tankarna speciellt till Erik, som var här för 5 år sedan. Sedan vi kommit hem och vilat ett tag, gick vi ner till stranden och åt födelsedagsmiddag, som bestod av oxfilé med bearnaisesås. Efter en mellandag på stranden (några timmar) med besök i fiskehamnen, där vi såg en fiskebåt landa med fem svärdfiskar, (en var drygt 2 meter lång) for vi på en utflykt till Knossos. Detta fantastiska palats från den minoiska kulturen, utgrävt av bland annat A. Evans. Sedan vi haft lunch i Heraklion, fick vi se det stora arkeologiska museet med skatter från alla palats som utgrävts på Kreta. Återkomna till Rethymnon åt vi middag på vårt ”stamställe” Agrimia. Den 1 maj var det förstas helgdag och det mesta var stängt. Mest hela dagen var vi på stranden, där det fanns varma smörgåsar att köpa för lunch. Några gånger hade vi provat på kaffet, men vi tyckte inte om det. Så därför köpte vi bryggkaffe och lagade själva på rummet i vår elektriska ”kokare”. Alldeles intill vårt hotell låg en ganska stor matvaruaffär, där man kunde köpa tillugg. De följande två dagarna tillbringades på stranden. Samma ritual med varma mackor till lunch och sedan middag på Agrimia, först stor grekisk sallad och sedan ”souvlaki cheskebab eller souvlaki lamb”. Ibland biff. Och nu hade vi kommit på att det var mysigt med kaffe på vår balkong.

Nu hade vi kommit till måndagen den 4 maj. Vi bestämde oss för att ta en lokalbuss till Arkadi och se klostret där. Det var mulet och följaktligen inget strandväder. Vi såg det gamla klostret, själva kyrkorummet var mycket vackert med fina träsnickerier och mässing och silverarbeten. Nästa dag blev en lång stranddag med den vanliga ritualen. Vi började vara riktigt bruna nu. Den 6/5 gjorde vi en heldagsutflykt, som innebar en stor rundtur till Kretas sydkust. Vi åkte sydöst ut genom Amaridalen, passerade många små byar och kom ner till Matala som anses vara en av de första platserna med beboelse på Kreta. Grottor från de första invandrarna finns i rader upp efter bergväggarna.

De har senare använts av 60-talets ”lyckliga blomsterfolk”. I Matala hade vi lunch och därefter bar det av till Phaistos, som näst efter Knossos är det förnämsta minoiska palatset. Färden gick vidare över det imponerande landskapet, Messaraplatån, den bördigaste delen av Kreta, via Heraklion till Rethymnon, där vi var vid 18.30-tiden. I sanning en givande dag. De följande dagarna var det mest ”strandliv”. Något litet tittade vi i affärer och köpte några presenter; en duk till Ida och en dress till Mårten. Medan Gertrud satt kvar på en servering kilade jag upp på berget och tittade på den gamla borgen. Den är numera ruin, men det var en sagolik utsikt däruppe.

I närheten av vårt hotell fanns en kemtvätt som vi utnyttjade flitigt. Vi lät tvätta det mesta, som vi hade med oss. Det var så billigt. Söndagen den 10 maj bar det åter hemåt, och vi kunde konstatera, att vi hade haft en fin tid på Kreta.

Väl hemma fick vi snart veta, att mormor Greta var intagen på Södertälje lasarett för att hon fått lunginflammation. Vi hälsade på henne dagen därpå. Hon såg inte så sjuk ut, men bara dagen efter (12/5) avled hon. I juli skulle hon ha fyllt 87 år. Begravningen skulle äga rum fredagen före pingst, nämligen den 5 juni. Tiden fram till dess var mycket varm, ofta mellan 25 och 30°. Gertrud var inne på Huddinge sjukhus i två dagar. Plåten som var fastskruvad på vänstra skenbenet togs bort. Den hade suttit där i fem år och gjort sin tjänst för läkningen av brottet.

Under Kristi Himmelfärdshelgen hade vi Eva och Mårten hos oss. Claes var upptagen med paddling någonstans i Dalarna. Mormor Gretas begravning var i Salems kyrka. Efteråt var det samling i hemmet hos Margot och Kjell Algurin. Det hade nu gått 34 år sedan vi träffade Greta Jonsson och hennes dotter Margot första gången. Senare blev hon mormor Greta. Tidig pingstaftons morgon startade Gertrud och jag bilfärden mot Östanbäck. Vi hade övernattning vid Sandöbron i en fin stuga hos Stig Sandin. Kostnad 200: -. Det var fortfarande varmt. Vi var framme i Östanbäck på pingstdagen klockan 14. Golvet i sovstugan (”snickarbo”) hade varit öppet över vintern och förhoppningsvis hade marken under golvet torkat upp ordentligt. En del bräder i trossbotten var angripna av svampar, och därför for jag till industritippen i Byske och sökte lämpligt virke. Det fanns gott om sådant som folk kastat. Jag tog upp ytterligare något ventilationshål, och sedan lade jag igen golvet för gott. Till midsommar var det färdigt. Vi hade dock en paus i arbetet. Ida och Ture kom och åt surströmming med oss en dag. Söndagen den 14 juni fick vi ett kärt besök. Inga och Nils-Olof Elfman kom. De hade bilat i Norrland och var nu på väg hem till Stockholm. Nu sov de över hos oss. Nils-Olof blev glad, när han förstod, att även jag ville se fotboll på TV. EM i fotboll gick nämligen i Sverige.

På midsommarafton deltog vi först i firandet på ängen bakom Göte Anderssons uthus, och sedan for vi till torgfesten i Byske. Det var varmt och vackert väder. På midsommardagen kom Josse och Greta. Den 28/6 kom Yngve Norberg och sov över hos oss, och dagen därpå skjutsade vi honom till Haparanda. Han hade med sig cykeln och skulle cykla på Sverigeleden. På hemväg från Haparanda körde Gertrud och jag över Älvsbyn och upp till Nystrand för att hälsa på Eva och Ulrik Eriksson. De hade flyttat upp från Lund. Vi hade inte

träffats sedan Ulriks disputation i Lund 1973. Vi blev bjudna på middag och kom inte hem till Östanbäck förrän klockan 24. Även ett annat par var där. De hade kommit från Värmland. Det var Janne och hans hustru. Jag har glömt hans efternamn, men han läste juridik i Uppsala, då jag var där, och han var mycket tillsammans med Ulrik. Det var så jag lärde känna honom.

I början av juli kom Eva, Claes och Mårten. Jag hämtade dem vid flyget i Falmark. Eva hade stor mage för Maja var på väg. Den här gången skulle Claes inte fara vidare till fjälls. Han och jag var ute i skogen och plockade hjortron, bland annat i "Ängesvika". En dag var Ture med. Den 10 juli kom Ragnar. Han skulle vara hos oss över sin 80-årsdag den 13 juli. Varje sommar när han var hos oss brukade vi köra igång motorn på morfar Oscars VW som stod i garaget. När Eva med familj och Ragnar hade rest hem körde Gertrud och jag till Vilhelmina (17/7). Efter övernattnings hos Barbro åkte vi till marknaden i Åsele. Som vanligt följde Erik Gustaf med mig på den vanliga vandringen på kyrkogården. Vi återvände till Vilhelmina. Barbro hade bjudit hem sina vänner på födelsedagen (18/7), och vi var med. Barbro hade så trevliga vänner. Vi var 9 personer. God mat. Dagen därpå åkte vi till Åsele igen, och nu var Barbro med. På återvägen stannade vi i Mårtenslund hos Gerda och Alvar. Som vanligt blev det stor middag. Massor med bär som efterrätt. Det var nu söndag. Dagen därpå körde vi till marknaden igen. Det var auktion i närheten av busstationen. Där ropade jag in ett par gamla skridskor ("spiskrokar") och några koskällor. Det bästa av allt var, att jag träffade syskonen Andersson från Almsele; Hugo, Thyra och Vera. Thyra hette nu Sjölund, men vad Vera hette som gift vet jag inte. Det här var ungdomsbekanta från 1937. Den här dagen hann vi också med att besöka min kusin Eija Wallin (född Westman). Hon skulle snart fylla 80 år (25/7). Hos Lilly blev vi som vanligt bjudna på middag. Erik Gustaf och Laila var fortfarande hemma. Sedan körde vi hem till Östanbäck, och var hemma klockan 22.30. Nästa dag var det stor auktion hos Brännströms i Drängsmarkskläppen. Ture och jag var där i nio timmar. Fredagen den 24 juli gästade vi Stig och Vivan Boström på Kattisholmen. Stig hämtade oss med båten vid Böviken klockan 15. Det var alltid så mysigt hos dem i deras trevliga fritidshus där på holmen.

Senare under juli kom Hilda, Josse, Greta och Ingvar Englund till oss. Gertrud och jag blev också bjudna till Signe Forsman på kaffe. Ture och jag plockade blåbär, men det blev inte så mycket. Vi fick 8 kronor kilot. Senare blev det lingon (304 kg) eller 1887:-.

Social samvaro under augusti månad: Familjen Erling Jakobsson var hos oss på middag den 3/8, och Ulla och Hans Tjærngren kom den 6/8. Den 9/8 var vi på 87-årskalas hos faster Hildur, och den 10/8 (Lars-dagen) var Ida, Ture, Göta och Signe hos oss på palt. Dagen därpå kom Josse och Greta, och de fick "ozobocco". Den 15 augusti var Gertrud och jag hos Ida och Ture och åt surströmming. Dagen innan kom Margareta och Tore Lindh. Fredagen den 21 augusti var vi bjudna till Josse och Greta. Men det viktigaste som hände den dagen var, att Maja föddes. Hon vägde 3450 gram och var 51 cm lång. Den 24/8 reste Gertrud hem till Stockholm. Jag blev kvar nästan 3 veckor till.

Födelsedagar under sommaren: Martin Öjhagen 90 år (30/6), Ragnar 80 år (13/7), Eija Wallin 80 år (25/7), Gun Brith Kondén (född Westman) 50 år (13/8).

Måndagen den 7 september var jag hos John Ögren i Ostvik och oljesprutade bilen. På aftonen samma dag ringde Gerda och berättade att Bernhard hade avlidit på ålgpasset. Tragiskt!

Medan jag var ensam i Östanbäck var jag hemma hos Josse och Greta på "Perpannsteka".

Fredagen den 11 september körde jag hem till Stockholm. Dagen därpå mötte jag Maja för första gången, då vi var hos Eva och Claes och åt krabba.

Torsdagen den 17 september körde vi upp till Åsele för att vara på Bernhards begravning klockan 14 den 18/9. Vi stannade i Sundsvall och hämtade upp min kusin Ernst Jonsson, som ville vara med. Han bodde hos sin syster Ingrid. Gertrud och jag tog in hos Gerda och Alvar. Begravningen ägde rum mest i kretsen av de närmaste. Men tempelriddarna var med. Bernhard var ju genom sitt engagemang vid Torvsjö kvarnar vida känd. Man tycker, att han dog alldeles för tidigt, knappt 71 år gammal. Det var samling i församlingshemmet. Efteråt bjöd Gerda och Alvar på middag för oss syskon. Dagen efter körde vi hem igen, Ernst åkte med till Sundsvall.

Måndagen den 28/9 startade kursen i silversmide. Jag började nu för fjortonde året. Under hösten sålde jag fem gånger på "loppis". Jag vikarierade bara 11 timmar under hösten. Yngve ville, att jag skulle följa honom till Värmland (Lönnhöjden). Vi for torsdagen den 22 oktober och kom tillbaka efter två dagar.

Den 7 november hade vi Maud och Loffe och Mats och Barbro hos oss, och den 21/11 var Gertrud och jag bjudna till Inga och Nils-Olof Elfman.

Som jag berättat tidigare brukade Nils-Erik Nordengren träffas en gång per termin och äta lunch tillsammans. Den här terminen hände det tisdagen den 10 november på källaren Diana i Gamla Stan.

I december (5/12) var Vera och Birger och Ingeborg och Bengt hemma hos oss. Det här året deltog jag i jullunchen på Åsö gymnasium fredagen den 11/12.

På julafton var Erik hemma hos oss. Eva med familj var hos Claes föräldrar. Men på juldagen var alla hos oss.

På nyårsafton sov Märten hos oss. Vi hade så underbart trevligt med honom.

Det här året hade jag köpt auktionsgods för 13 177:- och sålt för 17 212:-.

Min inkomst under året var 185 700: -. Jag betalade 60 015: - i skatt d v s 32,3 %. Till detta skall läggas 7716: - i fastighetsskatt. Bensinen kostade 6,40 kronor/liter.

Block VII

Minnen från min uppväxt i Torvsjö på 1920 och 1930-talet

Hantverkare

Några egentliga hantverkare, som försörjde sig enbart på sitt "hantverk" fanns inte. Ja, det skulle i så fall vara Henning Andersson- en son till Agata och Ante Persson- som efter en olycka, då han fick ena armen svårt skadad, lärde sig till skräddare. Han var under några år i skrädderilära i Gafsele. Sedan öppnade han skrädderi hemma i byn. Han hade sitt skrädderi på övervåningen hos sin mamma Agata. Han var den första i byn som köpte en radio; en kristallmottagare med hörlurar. Vi betalade 25 öre för att gå dit och lyssna på radion. Det här var nog i skarven mellan 1920 och 1930-talen. Jag tror, att han fortsatte med skrädderiet till in på 1940-talet. Då hade väl konfektionskläderna slagit igenom helt. Jag kommer ihåg, att han sydde lika kostymer åt Märten och mig. Henning hade också en del av sina föräldrars hemman, så han var också "skogsbonde". Tidigare var det vanligt att skräddare från annat håll kom och bodde ett tag i gårdarna, och sydde då vadmalsbyxor och annat som behövdes. Före

min tid brukade skräddare Lindblad från Åsele komma till oss. Honom var vi släkt med genom farmor Kristina Konkordia Lindblad, gift Westman. Det har berättats mig, att han brukade "skrämna" småbarnen. En skräddare, som hette Söderlind, brukade vara hos oss några veckor på hösten. Ja, inte varje höst. Han kom innan vi hade flyttat in från sommarstugan. Då kunde han hålla till i köket i "storbyggningen". Han satt med benen i kors på köksbordet. Hans egenhet var, att han alltid tuggade på en "buss" av trådstumpar. Gårdarna "väst i byn" brukade på liknande sätt anlita en "skräddare", som hette Vallinder och var från Rismyrliden i Vilhelmina. Då jag var getare hos Theodor Johansson 1930, hade de Sigvard Eriksson (Ersmo) hos sig någon vecka som "skräddare". Han kunde sy vadmalsbyxor. På samma sätt hade vi sömmerskor hemma hos oss. En hette Lydia och var från Hacksjö, och från Åsele kom Anna Orädd. Jag minns, att hon brukade roa oss barn med att göra skuggfigurer med händerna. Tygerna till klänningar och dylikt var nog köpta, men vadmalstygena hade säkert mamma vävt. Efter att tyget var vävt skickades det till Nälden i Jämtland för "stampning". Vid denna process blir tyget tjockare och därför varmare. Som skor på fötterna hade vi främst så kallade "blötkängor". Sådana fanns att köpa. De var ofta tillverkade i Bjurholm. Men vi hade mest hemsydda kängor. För att få läder till dessa brukade vi skicka hudar från slakten till ett garveri i Dorotea. Det var hudar från oxar, kor och kalvar. De färdiga hudarna hängde på stänger uppe på bagarstugans vind. Där förvarades också tunnbrödet. Av det läder som fanns sydde vi själva våra arbetshandskar. Det var så kallade tumhandskar. De läderstycken, som behövdes till handskarna, tillskars efter ett "handskmönster" av trä. Sedan sydde vi ihop styckena med becksnören, som vi själva tvinnat av lintråd. Som synål användes en trekantnål, som vi kallade "skärnål". För att få kängskor hade vi "kängkosömmare" hemma hos oss. Jag kommer ihåg, att en som hette Sjödin från Idvattnet var hemma hos oss och sydde skor. Men kan kunde också få skor sydda hos Agustinus Persson i Skovelsjöberg.

Min broder Gustav Adolv var förlovad med en dotter till Sjödin. Hon hette Lovisa. Året innan Gustav Adolv dog fick de sonen Melker. Han bor i Vilhelmina. När blötkängorna började bli slitna pliggade vi på sulor av så kallat sulläder. Det har jag själv gjort åtskilliga gånger. Det gick till på följande sätt: På en läst av trä satte man fast en "sula" av tunt skinn med några få pliggar. Sedan infördes lästen i kängan. Därefter pliggades det tillskurna sullädet fast med två rader pligg längs kanten av sulan. Hålen för pliggarna gjordes med en syl. Pliggarna sattes tätt, tätt. När man sedan tryckte loss lästen, stannade "bindsulen" kvar inne i kängan. Sedan tog man en så kallad "skorasp" och raspade av pliggarna inne i kängan. Detta verkade som en "nitning" av pliggarna. Samma procedur utfördes på den bakre sulan "klacken".

I vårt hem hade vi en skomakarmaskin, det vill säga en typ av symaskin avsedd för lädersömnad. Den torde väl finnas kvar på gården än. En tid under åren 1930-31 var min broder Helge i Åsele hos vår farbror Sten Westman och lärde sig något om skomakerihantverket. Farbror Sten var ju skomakare. Han hade den här tiden en anställd skomakare som hette Nils Jäger. Nils har nu på 1970-talet gjort ett par skor åt både Eva och mig av den så kallade Sten Westmans modellen. Hemma kallades de vanligtvis för "klubbskor". Erik Lindblad, en tremänning till oss, bodde i Åsele. Han var förtennare och båtbyggare. Han var hemma hos oss en vår och förtennade kittlar och byggde en båt.

Timmermän och murare:

När bönderna skulle bygga något, gjorde de det för det mesta själva. Men jag kommer ihåg, att i slutet av 1920-talet var min pappas kusin Rickard Westman från Åsele och hans son Torgny i Torvsjö och byggde två hus. Det var två så kallade födorådsstugor, dels åt Agata och

Ante Persson och dels åt Erik Frans Andersson. Det var gamla hus som flyttades och renoverades. I det förra fallet var det ett hus, som kallades ”gammkörka”. Det stod längre sydväst ut på gården, men ny flyttades det närmare landsvägen. Ante Persson kallade vi ofta ”morbror Ante” därför att mamma sade så. Hans första hustru var nämligen syster till vår mormor. E. F. Anderssons hus avvek något från övriga hus i byn. Det fick nämligen ”mansardtak”. Jag kommer inte ihåg vem som utförde murningsarbetet i de här husen, men förmodligen var det Rickard Westmans brorson Kalle Westman. Han var under många år murare i Åsele. Sedermera kom Kalles son Thor Westman in i yrket. Jag kan nämna, att då vi försåg ladugården hemma med murade innerväggar, var det Kalle W som utförde detta. Då det här gjordes var jag bara 8-10 år. När gårdssmedjan hemma på gården renoverades, utfördes murningsarbetet av en gubbe från Idvattnet, som hette Oskar Mikaelsson. Morbror Jonas Isaksson med sönerna Folke, Gottfrid och Brynolf murade sin egen ladugård själva någon gång på 1930-talet. Den murades enligt den så kallade ”nopsasystemet”. Senare var jag själv med mina bröder Erik och Helge runtom i Åsele, Fredrik och Vilhelmina socknar och murade ladugårdar och husgrunder. Jag var då 19 till 23 år. Erik och särskilt Helge blev duktiga murare. Vid två tillfällen (1965 och 1975) murade han åt oss i Östanbäck. Senare murade jag själv skorstenen på ladugården hemma i Torvsjö. Det var 1943. Theodor Johansson skulle bygga ny ladugård, och då var det en som heter Petter Johansson som tillsammans med Per-Erik Mattsson i Näversjöberg som utförde den byggnationen. Det här var under första delen av 1930-talet. Petter J. bodde hos Agata Persson, och han härstammade liksom hon från Vilhelmina. Jag vet inte om de var släkt på något vis. Ladugårdsbyggnaden var väl ett 30-tal meter lång, och den inrymde förutom själva kreatursutrymmet, garage för två lastbilar och en stor foderlada samt en drängkammare. Petter J. tog sig sedermera namnet Torvén, och gifte sig med Henny Persson från Skovelsjöberg. En tid i början av deras äktenskap hyrde de mormors stuga hos oss. Jag kommer ihåg, att han under den tiden ritade byggnader till så kallade ”småbruk”. Han engagerade Tyko att hjälpa till med renritning av dessa byggnader. Under många år uppförde han många hus till ”småbruk” inom Åsele kommun. Ragnar arbetade åt honom en tid, och en som hette Evert Eriksson från Insjö var anställd hos honom. Petter Torvén var inte bara timmerman, han kunde även snickra möbler. I mitt hem fanns det sex stolar som han snickrat. Sedermera köpte Petter T. den del av Ante Perssons hemman, som dottern Signe (g. Malmgren) ägde, och där byggde han ett eget hus. Huset och hemmansdelen äges nu av Britt-Karin och Svante Vikner. Det var från denna hemmansdel som jag körde timmer åt Petter T vintern 1937. Britt-Karins pappa Theodor Johansson köpte hemmanet och huset av Petter T. , då han med familj flyttade till Örnsköldsvik.

Min tremänning Torgny Westman, som jag tidigare nämnt hade som fotbollsspelare i ÅIK smeknamnet SpurOlle. Han flyttade till Göteborgstrakten. Kalle Westmans son Thor flyttade också söderut. På 1970-talet träffade jag honom i Åsele. Han var då gift med en fransyska, och de brukade ibland vistas i Graz.

Omkring 1960 murade Erik det nya huset åt Theodor J., och på 40-talet murade han huset åt Tyko i Åsele. Helge murade sitt eget hus i Idvattnet.

Smedjor:

Förr i tiden var det vanligt, att det fanns en så kallad ”gårdssmedja” på nästan varje gård. Under min uppväxttid i Torvsjö fanns det tre smedjor i bruk. Först och främst var det ”Åkerbergs smedja” på vår gård, morfar Jonas Erik Åkerberg hade ju flitigt använt den smedjan. Han var en verkligt skicklig smed. Åtskilliga är de ”rullharvar” som han tillverkat.

Han gjorde sina alster smäckra men hållbara. På 1930-talet blev smedjan renoverad. Den försågs med ny gjuten grund och byggdes lite högre, så att blåsbälgen fick plats på vinden. På det viset blev det bättre utrymme i själva smidesrummet. I byggnaden finns också en ”snickarstuga”. Mörka höstdagar och kvällar var vi ofta i smedjan och reparerade körredskap och verktyg. När Bernhard övertagit hemmanet, satte han in en elektrisk fläkt istället för blåsbälgen. Han lärde sig också att svetsa. Och hans specialitet var att med hjälp av huggstansar tillverka så kallade ”brännjärn”. På dessa måste texten huggas in spegelvänd. Det märke, som finns inbränt på souvenirspånen vid Torvsjö kvarnar, och som föreställer en skvaltkvarn, har Bernhard tillverkat. Jag har också fått två brännjärn av honom: LFW och L. Westman. Övriga smedjor, som var i bruk, var A. The Johanssons och Jonas Isakssons. I anslutning till Johanssons smedja fanns också en maskinhyvel, i vilken man kunde hyvla bräder till spontat virke. Theodor J. var kunnig på det mesta. Morbror Jonas J. och min kusin Brynolf Isaksson var också kunniga. De kunde till exempel vässa och härda stenborrar, och det kan inte vem som helst. Jag kommer ihåg, att morbror Jonas ”vällde ihop” en cykelram som gått av. För att kunna göra detta måste han anordna en extra härd längre ut från ässjan och med ett rör leda dit luften från bälgen. Med det arrangemanget kunde det ”trasiga stället” upphettas.

När min bror Erik och morbror Jonas byggde en stentrumma vid Storbergbäcken, gjorde de sig en egen smidesässja på plats. I stället för blåsbälg gjorde de en fläkt av en gammal separator. På det viset kunde de vässa stenborrar på plats. De byggde också en koja där i form av en ”jordkula”. Kojan fick namnet ”Hotel Cramer”.

Det fanns två smedjor till: Till Kristoffer Erikssons gård hörde en smedja, men den var nog inte så mycket i bruk. Och till Ante Perssons hemman hörde en smedja, som var belägen på östra sidan av kvarnbäcken. Den var en tid rätt så förfallen. Nu har den renoverats och ingår i de anläggningar, som tillhör stiftelsen Torvsjö kvarnar. Under kulturdagen varje år brukar denna smedja vara bemannad med en ”bysmed”. När jag var där en sommar under kulturdagen, köpte jag en lyftkrok som tillverkats av det årets ”bysmed”.

I skogen bakom denna smedja fanns en ”rävtana”, som jag såg flera gånger under min barndom. En rävtana är ett fångredskap för räv. En åtel placeras högst upp på en uppåtstående ”bräda”, som skurits till, så att två klykor bildats. Då räven hoppar upp för att nå åteln, fastnar framtassarna i klykorna. ”Ganska grymt”!

Timmerkojor

Under 1930-talet fanns det fortfarande permanenta timmerkojor i skogarna runt Torvsjö. Kojorna med tillhörande stall timrades oftast med rundtimmer. De användes så länge det fanns skogsavverkningar i närheten. Sedan lämnades de att ruttna ner. På Kronans (Domänverkets) marker vid Grankullen på andra sidan Storberget fanns en koja, som höll på att skatta åt förgängelsen. Men den som nått längst till ”ruin” fanns vid Lappuddbäcken några hundra meter från landsvägen. Svanö AB hade en koja i fullgott skick på det hygge, som vi allmänt kallade ”Svennes hakste”.

Kronojägare Mårtensson kallade det där området för ”Vallandet”. Det låg ett par kilometer i nordost från Mårtenslund. I den här kojans bodde Tyko, Åke och Mårten vintern 1934, då de hade avverkning åt B.A. Jonssons söner i Åsele. På södra sidan av ErikJacks-berget bara 1-2 kilometer från byn fanns en koja på Sandvikens AB (nuvarande Graningevecken) skifte. Sista vintern den användes var 1930. Jag tror, att det var Per Valfrid Eriksson i Skovelsjöberg med söner som hade timmerkörning där då. Vi skolbarn gjorde utflykter dit på fettisdagen. Sandviken hade också en timmerkoja vid Bastumyren väster om Nygård. I den bodde mina bröder vintern 1932. Jag följde pappa dit en gång. Vi körde med Blacken, då han bara var

”tämning” och sprang glatt både dit och hem. Det var där jag lärde mig ”skafta” en yxa. På södra sidan Skovelsjön hade Domänverket en koja, som var något mer omsorgsfullt byggd. Den hade benämningen ”kronstuga”. Vid Nölviken hade B.A Jonsson en koja, och i den bodde jag våren 1939. De här permanenta timmerkojornas epok tog slut och på 1940-talet blev det mer och mer allmänt med flyttbara barackbostäder. På Stormyren fanns ”slätterkojor”, och Otto Eriksson hade en ”slätterkoja” på Stenmyren.

”Gårdfarihandlare”

Under den här tiden, som jag talar om, var det mycket vanligt att det kom ”nasare”, agenter av olika slag och så kallade ”strängarbetare” genom vår by. Många av dessa hade på sätt och vis en praktisk uppgift att fylla. Det fanns visserligen affär i byn, men den var inte välsorterad. Särskilt när det gällde möjlighet att köpa underkläder, var gårdfarihandeln en tillgång. Mamma brukade alltid köpa någon skjorta eller kalsonger eller något annat i klädväg som ”nasaren” i fråga hade att sälja. Hon skaffade sig på det här sättet ett litet lager av textilier som kunde tas till vid behov. En gårdfarihandlare som hette Gillblad var bosatt i Idvattnet. Han kom med jämna mellanrum till Torvsjö, och då hade han sin stora kappsäck och det sedvanliga knytet fulla med olika varor. Han färdades på cykel när det var sommar, och under vintern hade han en stor träspark. Och han hade alltid med sig något som vi barn var intresserade av, nämligen ”lyckobrev”. Det var förseglade kuvert, som innehöll något positivt löfte till innehavaren av lyckobrevet. Dessa kostade 5 eller 10 öre. Gillblads sonsonson blev läkare (sid 21). En annan gårdfarihandlare som hette Erik Mattson hade liknande sortiment som Gillblad; underkläder, strumpor, hängslen, synålar, sytråd, glasögon mm. Erik Mattson var från Åsele, och jag hade intryck av att han på något sätt var släkt med folket i Bernhardstorp (Viktors Olle och Martina). Han brukade sova över hos morbror Jonas och moster Eva. Agenterna hade bara prover med sig och tog upp order för senare leverans. Skoagenter var rätt vanliga, och när kronojägare J.L Mårtenssons son Göte var konvalescent efter ett benbrott i timmerskogen, skaffade han sig en skoagentur från Frövi. Sedan cyklade han runt till närliggande byar och tog upp order. Man fick ett par så kallade lågskor för 3,50 kronor.

En som hette Omnell från Åsele åkte runt och servade symaskiner och sålde symaskiner. Och Jonas Gavelin i Åsele for i byarna och tog upp order på livförsäkringar för Svenska Liv. Han brukade kallas ”gossens unga liv”. Han var förresten uppvuxen på vår hemgård som son till Johan Vigilius Gavelin, som morfar köpte hemmanet av.

De så kallade ”strängarbetarna” for runt och sålde sådant som de själva tillverkat. Det var vispar, stryckjärnsunderlägg, pannställ mm. Dessa ting är nu eftertraktade på loppmarknader och auktioner. En ung pojke från Åsele vid namn Ruben Grahn försökte sig också på gårdfarihandel. Hans pappa hade någon form av affärsverksamhet i Åsele. Senare startade Ruben Grahn en matvaruaffär i Åsele tillsammans med en kompanjon, Dan Molin. En som med jämna mellanrum kom och sov över hos oss var ”korg-Andersson” från Umeå. Han körde häst och hade alltid ett jättstort lass med korgar, så kallade ”pärtekorgar” eller som de numera kallas ”spånkorgar”. Lasset var nog inte så tungt men skrymmande. Han sålde väl inte så mycket i byarna utan for mellan marknaderna i t e x Åsele och Vilhelmina med flera ställen. Av honom lärde jag mig hur man spänner repen, som man bundit över en last. ”Man spänner rep mellan repen”. En annan som kom var ”Sill-Lasse”. Det hörs på namnet att han sålde sill. Han hette Larsson och var från Vilhelmina. Han körde lastbil. Vi brukade nog köpa

en hel tunna sill av honom. Det gick åt under en vinter eftersom vi var en stor familj, och vi åt sill praktiskt taget varje frukost. Ibland blev det väl salt strömming. Tack vare sill och strömming fick vi inte rakitis pga. D-vitaminbrist. När "Sill-Lasse" skulle visa vilken fin vara han hade, tog han fram en sill och skar ut en bit ur sidan och gav för provsmakning. Han hade något fel i ett ben, så han måste liksom slänga fram ena benet när han gick. I Åsele fanns det en som började sälja matvaror från en liten skåpbil. Jag har tyvärr glömt vad han hette. Han hade ett "smek- eller öknamn". Handlaren i Torvsjö var inte så glad åt gårdfarihandeln. Han lät trycka följande på tändsticksaskarna "Gårdfarihandeln är en landsplåga, köp hos ortens bofasta handlande". En gårdfarihandlare hette Filling. Innan jag avslutar det här avsnittet, vill jag nämna en nasare till, nämligen en som kallades "Jonken". Jag tror, att han hette Jonas Sjödin och var från Dorotea. Han hade en gång i tiden arbetat som rallare i Norge, så han brukade säga: "Då jag jobbade på Dovrebanan kallade de mig för Sveriges fasa." "Jonken" läspade något. En annan som med jämna mellanrum besökte Torvsjö var homeopat Ohlsson. Han var från Köpmanholmen. Hans hustru var också med. Hon gjorde affärer med kvinnorna. Jag tror, att det var korsetter hon sålde.

Och så var det kohandlarna, som drev korna efter vägen söderut. De hade börjat köpa kreaturen uppe vid fjällen i Vilhelmina och allt eftersom de for mot kusten köpte de fler och fler kor. När de passerade Torvsjö kunde hopen av kor vara uppe i 30-50 djur. De "övernattade" med korna antingen i "Daniel Pers-jäla" eller i "kohandlarjäla", som var intill landsvägen på Isakssons skifte i Kroksundriset. "Jäla" står för gärde.

Luffare, tattare, zigenare

Luffare fanns det ganska gott om. En del av dem som gick efter vägarna var väl sådana som hade svårt att få arbete, en del tyckte nog inte om att arbeta. Att luffa var för dem en livsfilosofi. Sommartid kunde de ligga över i lador, där det fanns hö kvar. Mat för dagen fick de i gårdarna. Vintertid måste de ligga inomhus, och hos oss fick de som regel nattlogi. Mamma hade svårt för att neka dem. Gick det inte på annat vis fick de ligga på golvet. Ett par gamla gubbar gav sig ut för att kunna laga klockor, och de fick bo i bagarstugan i några dagar. Men inte var de några urmakare att tala om. En luffare, som hette Johansson, kom med jämna tidsmellanrum till Torvsjö. Han såg prydlig ut. Flera dagar stannade han hos oss. Han var som en "filosof" och ville gärna diskutera allting. Ofta, ofta använde han uttrycket, "det var väldigt", så vi kallade honom "väldig".

En annan egenhet han hade var, att han då och då sprang ut på "förstubron" och spottade. Då jag vårterminen 1948 var lärare för fortsättningsskolan i Avaträsk, bodde Johansson på samma pensionat som jag; nämligen hos Kunnigunda Sandkvist.

Tattare var inte så vanliga. Jag kommer ihåg, att en gång träffade jag en familj, som körde runt med häst och trilla. De hade stannat vid "Tjurmyrdiket" utanför byn, där de med lie slog gräset i dikeskanten, som de stoppade i säckar för framtida utfodring av hästarna. En del tattare sysslade med hästaffärer. Därför användes epitetet "hästtattare" även för hästhandlare, som inte var av tattarsläkte. Några zigenare såg jag inte i Torvsjö, men öster om Isakssons sommarladugård kunde man se en "tomt", där zigenare haft sitt tält.

Samer

Hemma sade vi aldrig samer utan lappar. Varje år under senhösten kom de "buffrande" med sina renar. Det var lapparna från Marsfjället och Vardofjällen. Tidigare hade lapparna förflyttat sina familjer med så kallade renrajder, det vill säga allt bohag tillsammans med

kvinnor och barn lastades i ackjor, som drogs av renar. Nu på 1930-talet kom familjernas bohag som regel med postbussarna som gick i linjetrafik. I gamla tider bodde lapparna i kåtor även under sina flyttningar ner till skogslandet. Nu hyrde lapparna in sig i de tomma stugor, som på vintern stod obebodda på gårdarna; vanligtvis i bagarstugor. I Torvsjö stannade lapparna flera veckor under vintern. Om de drog längre nedåt landet blev det främst till Mossavattnet (Österstrand) och Överrisjö och Svedja. Familjerna bodde som regel på samma ställe år efter år. I vår bagarstuga hyste vi Hans Klementssons och Jonas Stinnerboms. Båda dessa familjer hade sina fasta bostäder i Kittelfjäll. Hos morbror Jonas Isakssons bodde familjen Axel Larsson, som kom från Grytsjö. Axel Larssons hustru hette Lisa, och de hade barnen Ines, Paul, Gotthard och Margit. Paul och Gotthard var i min ålder, så vi lekte en hel del med varandra. Margit var baby och låg i en liten ackjaliknande vaggga som kallades ”klubben”. Både Ines och Paul dog tyvärr som unga. Margit gifte sig med en norrman som hette Våg. Jag tror, att hon blev ingenjör. Någon gång på 1970-talet stötte jag ihop med henne på Åsö gymnasium i Stockholm. Axel Larsson var en betrodd man i Vilhelmina, där han till exempel var nämndeman. Gotthard var den som tog över renhjorden, men han förblev ogift, så släkten fördes inte vidare. I bagarstugan hos Manfred Andersson bodde lappen Klemet Larsson. Han var ogift. Hos Kristoffer Erikssons bodde familjen Johan Sjulsson. De hade en dotter som gifte sig med min skolkamrat på folkhögskolan i Vindeln, Axel Fjällström från Tärnaby. Dottern hette Stina. Medan karlarna skidade ut i skogen om dagarna för att titta efter sina renar var samekvinnorna hemma och skötte hemmet och slöjdade, till exempel sydde så kallade ”lappskor”. Ibland tog de hem en ren som de slaktade för eget behov. Någon gång var det större slakt, då de sålde köttet. En brorson till den Jonas Stinnerbom, som jag nämnt, etablerade sig som affärsman av renkött. Han hette Tomas Stinnerbom, och han använde vår loge som ”lagerlokal”. Hans hustru var lärarinna, men jag tror, att deras söner blev renskötande same. När lapparna ”buffrade” med sin renhjord, var det en lapp som åkte skidor i täten av hjorden och ledde en skällren i sin lassotöm. Det var den som gjorde vägvalet för hjorden. Efter hjorden skidade flera lappar med sina hundar. Hundarna jagade in renar, som försökte bryta sig ut. Lappen i täten, ”lockade” med en sångliknande ramsa, som lät som: ”Gok, gok, gok tjut- i sang”. En söndag i början av 1930-talet kom de med en stor renhjord genom byn. Jonas Stinnerbom åkte i täten. Det var fest i skolan, och flaggan var hissad. När flaggan fladdrade i vinden, blev renarna rädda och tog i sken, vände tvärt och rusade tillbaka ner genom Lerbäcksdalen och ner på sjön. Lapparna gjorde lappkast och hojtade och skrek, och hundarna skällde. Nere på sjön kunde de få hjorden stillad igen, och därefter fortsatte buffringen längs sjön. En enda renraid har jag sett. Det var vid flyttningen mot fjälls på våren. En lång rad av ackjor dragna av renar kom längs sjön nedanför Torvsjö på väg västerut mot fjällen.

Förr i tiden hade Vilhelmina- lapparna en päls av renskinn som kallades ”maddn”. Den enda jag sett bära denna päls var Jon Klemetsson. Vid den här tiden på 30-talet var han så gammal att han slutade följa med flyttningen på vintern. Han hade en dotter, som hette Anna. Hon gifte sig med Johan Sjulsson, som jag tidigare nämnt. Hans Klemetssons son Paul har fortsatt som renägare. Han gifte sig med en bonnjänta från Idvattnet (Halvar Svenssons dotter), så nu är hon renskötande ”same”. De här samebarnen som vi blev bekanta fanns i Torvsjö bara under jullovet. Under terminerna gick de i sameskolan i Skarvsjöby i Stensele socken. På den här tiden fanns det en speciell tillsatt lappfogde, som hade uppsyn över lapparnas rättigheter och skyldigheter. Lappfogde Lindström var en stor, kraftig karl. Jag tror, att han bodde i Vilhelmina. När lappfogde Lindström var ute på sina inspektionsresor, brukade han ta in hos min mormor Kristina Åkerberg. Mormor tog då alltid fram en speciell kaffe- eller tekopp som Lindström skulle dricka ur.

Av de lapska barnen som vi lekte med, lärde vi oss ”bä, bä vita lamm” på lapska. Så här lät det med reservation för bland annat stavningen:

”Ba, ba vajko lammo, monka sonko villoja, no, no rakko sakko mullä, tikko tämmä, puäle, puäle raksa, sakko tikko tikko väjolej.

Något om utvecklingen i Torvsjö

Omkring år 1930 beboddes Torvsjöby av ett 60-tal personer, vuxna och barn. Om man räknar in alla boende i gårdarna närmast utanför byn, Gunnarsbo, Nygård, Skovelsjöberg, Mårtenslund, Lövås (Nordlanders), Dammvik, tillkommer ytterligare ett 40-tal personer. Alltså fanns vid den här tiden ungefär 100 personer boende i Torvsjö med omnejd. I själva byn fanns 7 gårdar, som ägdes av så kallade självägande bönder, det vill säga att de hade jordbruk och skog. Det var alltså skoghemman. Nygård och Mårtenslund var också mindre skoghemman, medan Skovelsjöberg var en ägostyckning. Gunnarsbo, Lövås och Dammvik var kronotorp.

De sju hemmansägarna i själva Torvsjöby var Johan Kristoffer Eriksson, Erik Laurentius Eriksson, Erik Otto Eriksson, Gustaf Laurentius Westman, Anders Theodor Johansson, Johan Manfred Andersson och Jonas Amandus Isaksson. Mårtenslund ägdes av kronojägare Jakob Levi Mårtensson och Nygård ägdes av Erik Anton Wahlström. Ägare till Skovelsjöberg var Per Valfrid Eriksson. I Gunnarsbo bodde Gunnar Wahlström, i Lövås Olof Petter Nordlander och i Dammvik Martin Flodin.

Hur får man sin försörjning? Till alla lägenheterna, vare sig det var hemman eller kronotorp, hörde ett större eller mindre jordbruk med kor, ungnöt, kalvar, får (getter) och en eller flera hästar. Djurbestandets storlek stod naturligtvis i portion till jordbrukets storlek. Från djuren fick man mjölk, smör, ost, mesost samt kött från slaktdjur och grisar. Alla odlade egen potatis och rotfrukter, och bönderna odlade eget korn, som maldes till kornmjöl. Vi hade alltså på den här tiden en partiell natura-hushållning. Men en betydande del matvaror och andra förnödenheter måste köpas. Vad man köpte i matvaror var främst vetemjöl, socker, salt, sill, strömming, kaffe, gryner, sirap etc. Dessutom måste man köpa kläder och skor, åkerredskap, körredskap, verktyg mm.

Hur fick man då kontanter till allt som skulle betalas med pengar? Ja inte var det genom försäljning av jordbruksprodukter. Någon nämnvärd avyttring av mjölk hade man inte nu, och inte sålde man så ofta slaktdjur heller. I Åsele fanns på den här tiden två små slakterier (Nordins och Skoglunds).

Nej, kontanterna kom främst genom arbete i skogen. Antingen sålde man av egen skog eller också utförde man skogsarbete åt bolagen eller Domänverket. Till skogsarbete hörde huggning och körning av virke men även stämpling, hyggesrensning, skogsdikning och som en följd av skogsavverkningen tillkom flottningen. Även vägarbeten kunde förekomma.

Vägar, trafik, vägarbeten:

Landsvägen mellan Åsele och Vilhelmina var krokig och smal. Inte förrän i slutet av 1920-talet kunde den trafikeras med bil vintertid. Jag kommer mycket väl ihåg, när man plogade upp vägen efter kraftigt snöfall. Man hade kopplat ihop två lastbilar och en buss. Ekipaget hade förplog och bakplog för breddning. På bakplogen satt Per August Norberg i hundskinnspäls och med en ratt reglerade plogens bredd. Tidigare hade man hållit vägen öppen genom ”hästplogning” med träplogar. Bönderna hade olika sträckor av vägen, som de

var ”skyldiga” att ploga. Då kunde vägen befaras endast med häst och släde. Sedan vinterplogningen med bil kommit igång, trafikerades sträckan Åsele-Vilhelmina med en daglig busstur i vardera riktningen hela året om. Vintertid hade bussen ofta en ”skrapa” kopplad under bussen mellan fram- och bakhjulen. Denna höll vägbanan så slät och fin att vägen var bättre på vintern än på sommaren. Busslinjen ägdes av Karlsson och Jakobsson. Men det fanns också en ”turbil”, som gick tidigt på morgonen från Åsele. Det var alltså en vanlig personbil, som skjutsade folk, och den gick efter tidtabell.

Den myndighet som var ansvarig för vägunderhållet var ”Åsele vägkassa”. Ute i bygderna hade man tillsatt personer som kallades ”vägvakter” och i Torvsjö hade min far Gustaf Westman den funktionen. Senare övertogs den av Jonas Isaksson. Vägvakten skulle snarast reparera smärre skador som kunde uppstå på vägen, till exempel om vårfloeden skar av vägbanan på något ställe. Det var naturligtvis grusväg, och sommartid sladdades och hyvlades den med jämna mellanrum. Frid Enare från Åsele körde väghyveln, som hade råoljemotor av tändkuletyp. Han vände vid sockengränsen strax bortom Gunnarsbo, och han brukade sova över hos Isakssons. Vid den här tiden gjorde man vissa förbättringar på vägen. Min bror Erik och morbror Jonas utförde vägarbeten vid Storbergbäcken och vid Nölviken hade Jonas Söderholm från Tensjö och Gösta Eriksson från Torvsele ett större arbete.

Inne i Torvsjö by och en kilometer västerut mot Stensundet utfördes en stor vägförbättring. Vägen fick ny sträckning över det som vi brukade kalla ”stenhuvre”. Hela ”nipan” vid J.K Erikssons schaktades bort och vägen breddades. Många mannar både från Torvsjö och Näversjöberg arbetade där. Jonas Isaksson var bas och organiserade det hela. Allt arbete utfördes med handkraft med hjälp av spett, korp, spade och tippkärria samt häst och kärria. En anseilig mängd schaktmassa forslades också i vagnar på ”dekavillräls”. I början av 30-talet bröts vägen Torvsjö- Näversjöberg, sju kilometer. Tidigare fanns där bara en dålig kärrväg. Sträckan indelades i ”vägskiften”, vilka auktionerades ut till den eller de, som kunde bryta vägen billigast. Det blev en smal väg försedd med omkörningsplatser. Inte så lång tid därefter drogs en telefonlinje till Näversjöberg. Innan de hade fått telefon, kunde det hända att vi barn fick gå till Näversjöberg med ”telefonbud”. Hemma hos oss hade vi haft telefon sedan lång tid tillbaka, eftersom vi var en station på genomgångslinjen mellan Åsele och Vilhelmina. Undan för undan fick vi större växel, för det blev fler och fler abonnenter i byn, Torvsjö 1 (A.The. Johansson), Torvsjö 2 (J.L. Mårtensson), Torvsjö 3 (J.A. Isaksson) och så vidare.

Undan för undan kom det motorfordon till byn. Redan på 20-talet hade Theodor Johansson en motorcykel med sidovagn. Jag tror, att det var en Harley Davidsson. Mina bröder Erik och Tyko hade varsin motorcykel. Theodor Johansson skaffade sig tidigt en lastbil. Jag minns mycket väl, när han kom från Örnsköldsvik med sin första ”bil”. Det var bara ett chassi. Han hade kört den sittande på en trälåda. Hytt och flak byggde han själv. Han fick sedermera trafikköretigheter för lastbil, och hans bilar blev bättre och bättre. Han hade en lastbil med mekanisk tipp, men senare blev det en bil med hydraulisk tipp. Theodor köpte sedan en personbil, Tatraplan.

Den förste som hade personbil i Torvsjö var Martin Mårtensson (Öjhagen). Han köpte först en begagnad Chevrolet, men bara efter något år köpte han en ny Opel Olympia. I slutet av 30-talet hade mina bröder Ragnar och Mårten varsin personbil. Mårtens var en Whippet och Ragnars en Chevrolet.

Petter Torvén köpte en ny Opel kadett. En annan ”turbil”, som gick efter tidtabell, var den som gick mellan Umeå och Vilhelmina. Eftersom bilen, en kombinerad buss och lastbil, var röd till färgen, kallades den allmänt för ”röda faran”, och chauffören gick under namnet

”Rö Erik.” Denna bil passerade också Torvsjö, eftersom det inte fanns någon annan väg mellan Åsele och Vilhelmina. Senare byggdes vägen efter Ångermanälven förbi Almsele, och då avtog trafiken förbi Torvsjö undan för undan. Sedan det byggts mejeri i Åsele (omkr. 1940), köpte Frid Agebro i Näversjöberg en personbil med trafikrättigheter och släpvagn. Med den körde han mjölk dagligen från både Näversjöberg och Torvsjö. Kanske kunde skolbarnen också åka med, men det är jag inte säker på. Andra bilar som på 30-talet gick med jämna mellanrum förbi Torvsjö var ”ölbilen” från Åsele bryggeri på väg mot Vilhelmina och ”Sme-Nisses” bil, som körde bensin från Örnköldsvik till Vilhelmina. Från slutet av 1950-talet blev det vanligare med personbilar i Torvsjö liksom i övriga Sverige. Alvar Winnbäck, Bernhard Westman, Bo-Staffan Westman, Karl Eriksson med flera köpte bil.

Jordbruket

I början av 1900-talet var praktiskt taget all odlingsbar mark i själva Torvsjö by uppodlad. På 30-talet odlade Theodor Johansson upp en väsentlig areal i Stensundet, och så sent som på 40-talet bröt Ragnar och Bernhard Westman ett litet stycke mark i Kroksundriset. Om jag inte minns fel, fick de ett litet bidrag till denna nyodling. Det är anmärkningsvärt, att man så sent som vid den här tiden beviljade bidrag till nyodling, då man vet, hur det sedan har gått med jordbruken i Lappland.

För att utöka jordbruksarealen startade man på 1910-talet uppodling av Stenmyren. Kring 1930 hade fem av byns bönder avsevärda arealer där. Det var J.K Eriksson, E.L Eriksson, Otto Eriksson, G.L Westman och J. A Isaksson. Marken på Stenmyren brukades till in på 60-talet. Manfred Andersson hade en myrodling på Kvarbäckmyren, men det övergavs redan på 30-talet. Theodor Johansson och Otto Eriksson hade ”Lillmyra” strax norr om byn. J.L Mårtensson hade också en liten myrodling. På de här markerna kunde man inte odla korn. När man hade öppen åker, sådde man havre, som skördade som grönfoder. Som höfrö såddes vanligtvis klöver och timotej, men båda gräsorterna gick ut ganska fort, och det gräs som vi kallade ”jegarn” blev förhärskande.

För att utöka mängden stråfoder till djuren hade man sedan lång tid tillbaka tagit till utslätter på ”bäckraningar” och skogsmyrar som ofta var belägna långt bort från byn.

Mot slutet av 30-talet avtog den här typen av slätter mer och mer för att slutligen helt upphöra. Man hade insett, att den här sortens foder var allt för näringsfattig. Vid den här tiden upphörde också bruket att ha djuren på sommarbete i skogen. Nu hade man börjat göra inhägnader i anslutning till inägorna och låta korna få sitt grönbete där och därför var epoken med ”getare” i skogen förbi.

En annan förändring var att hästen successivt ersatts av traktorn i jordbruksarbetet. Den förste som köpte traktor i Torvsjö var Theodor Johansson. Han kom från Örnköldsvik med en Fordson-traktor på lastbilsflaket. Traktorn hade järnhjul. Jag kommer mycket väl ihåg hur det gick till, när den skulle startas för första gången. Eftersom den inte hade startmotor, måste den dragas igång med startvev. Men motorn var tydligen så kärv, att en man inte orkade dra veven. Man kopplade en lina i veven, och två man på vardera sidan drog med all kraft. Nu kom den igång. Theodor J köpte sedan en Ferguson med gummihjul. Senare skaffade sig Otto Eriksson en traktor av märket Case. Den hade järnhjul, och den blev så småningom utbytt mot en Volvo-traktor. Omkring år 1950 köpte Bernhard Westman en Munktell traktor med tändkulemotor. Den körde jag en hel del, då jag var hemma 1952 och hjälpte till med slåttern. Det som var bra med den här traktorn var, att slättermaskinkniven satt mellan fram- och bakhjulen på traktorn, så att den kunde manövreras som på en hästslättermaskin. I och med att mejeriet i Åsele kom till 1941 fick jordbruken i det här området ett uppsving. Nu kunde man

få avkastning från mjölkproduktionen. Ett andelsslakteri kom till Vilhelmina, så dit kunde bönderna leverera slaktdjur. När kriget tog slut 1945, och manfolket inte längre var inkallat under fanorna, kunde man se ljusare på tillvaron i min hembygd. Nu var det inte bara skogsarbete som gav kontanter. Bönderna organiserade sig i Riksförbundet Landsbygdens Folk (RLF). Frid Agebro i Näversjöberg körde mjölk både från Näversjöberg och Torvsjö till mejeriet i Åsele. Den här ordningen pågick några tiotal år, men så inträffade någon form av strukturrationalisering. Undan för undan lades jordbruken ned och folket flyttade i stor utsträckning in till tätorten Åsele. Hela bygden blev till slut i stort sett avfolkad. Till sist var det bara min broder Bernhard Westman, som hade kreaturen kvar, och om han hade velat hade han kunnat skörda grödan på alla gårdar i byn. När hans son Bo-Staffan Westman övertog gården, övergick han helt till köttproduktion, men jag tror att han nu 1998 har upphört även med denna. Just nu bor i Torvsjö Anne och Bo-Staffan Westman och deras tre barn samt Karl Eriksson.

Men bygden är inte så "död" ändå. Genom tillkomsten av stiftelsen Torvsjö kvarnar har det blivit mycket livligt sommartid. Detta startade i slutet av 1960-talet. På initiativ av bland annat min broder Bernhard W startades upprustning av anläggningarna i kvarnbäcken. Man fick 600 000: - i AMS-medel för upprustningen. Min kusin Brynolf Isaksson var arbetsledare. Efter restaureringen har anläggningarna klassats som kulturminne. Byn besöks av åtskilliga hundra varje sommar, turister, pensionärer, skolklasser.

Ändringar i ägarförhållanden i Torvsjö:

På 1930-talet delades Anders (Ante) Perssons hemman in i tre delar, och tre av barnen bekom varsin del. De tre var: Signe (gift Malmgren), Manfred Andersson och Henning Andersson. Signe sålde sin del till Petter Torvén, som byggde ett nytt boningshus och bodde en tid i byn. När han flyttade, sålde han hemmanet till Theodor Johansson. Nu är det Theodor Johanssons dotter och måg Britt-Karin och Svante Vikner som är ägare. Manfred A brukade hemmanet en tid, men sålde sedan till J.A Isaksson och flyttade till Åsele. Henning A ägde sin del till sin död. E. A Wahlströms Nygård övertogs 1934 av sonen Gustav Wahlström, som efter ett tiotal år sålde till Harry Fahlgren från Sunnansjö och flyttade till Åsele. E.L Erikssons hemman övertogs av dottern och mågen Mary och Lennart Lindberg. J.K Erikssons hemman äges nu av sonen Karl Eriksson. Han bor fortfarande kvar på gården.

Otto Erikssons hemman övertogs av sonen Kjell Erik Eriksson. Han bor numera i Åsele.

A.The.Johanssons hemman har övergått till sonen Axel Johansson. När moster Eva Isaksson dog 1953, blev hemmanet Sterbhus, och det är det väl än. Om jag är rätt underrättad, äger Lars-Erik Isaksson tre femtedelar av hemmanet nu.

G.L Westmans hemman övertogs 1941 av sönerna Ragnar och Bernhard Westman. Ragnar överlät sedan sin del till Bernhard, och nu är det hans son Bo-Staffan Westman, som är ägare till hemmanet. År 1948 köpte Gerda och Alvar Winnbäck Mårtenslund av J.L Mårtensson.

Kronotorpet Gunnarsbo är jämnat med marken, och Skovelsjöberg är också ödelagt.

Kronotorpen Lövås och Dammvik finns kvar som fritidsbostäder.

Skogsbruk, skogsarbete, flottning:

Som jag skrivit om tidigare kunde man inte klara sig utan pengar. Vissa matvaror och andra förnödenheter måste köpas. Och så hade man utskylder att betala. Bönderna hade skog att sälja. Andra försörjde sig genom att arbeta i skogen. Skogsägarna tog som regel ut ganska små stämplingar varje år. Det gick så till att man avverkade själv och levererade virket på vattendraget, där det intummades av så kallade distriktstummare, och så fick man betalt med

ledning av tumsedlarna. Virkesmätarna (tummarna) fick inte vara från trakten. Den bestämmelsen kom till efter den så kallade ”tjuvtumningen”. Vid denna satt man inomhus och ”fabricerade” tumsedlar över virkespartier som inte fanns. Tummarna och ”virkesleverantörerna” tjänade pengar på detta bedrägeri. Före Skogsägarföreningens tillkomst sålde man direkt till olika skogsbolag såsom Svanö, Dynäs, Kramfors, Utansjö, Sandviken, Strömnäs etc. Ibland såldes stämplingar på rot. Det vill säga då fick köparen sköta avverkningen själv. Domänverket sålde varje höst stämplingar på rot genom den så kallade ”skogsauktionen”. Jag minns, att pappa brukade följa resultatet av denna auktion för att se var det kunde finnas arbete för vintern. Ett vanligt sätt att försörja sig var att åtaga sig skogsavverkning åt skogsbolagen eller Domänverket (”Kronan”).

I Torvsjö by var det bara min far Gustaf Westman som brukade ta på sig timmerkörning. I början av 1920-talet var mina äldsta bröder Erik och Gustaf Adolf så vuxna, att de kunde delta i skogsarbetet. Pappa hade tidvis två eller tre hästar igång i skogen. Senare ryckte Helge, Tyko, Ragnar och Åke in i arbetet. Och in på 30-talet kom Mårten, jag och Bernhard att fullfölja samma trend. En annan timmerkörare i trakten var Per Valfrid Eriksson i Skovelsjöberg med söner Augustinus, Per-Otto och Jonas. I Näversjöberg var det främst Johan Johansson och Konrad Eriksson som brukade ta på sig timmerkörning. Jag kommer ihåg, att Per-Otto sade en gång, då han skulle titta på en stämpling ”jag ska gå dit och å köx hur då skögg”. ”Jag ska gå dit och se hur det ser ut.” Själv körde jag timmer med häst i fem vintrar mellan åren 1937-1941. Det var i avverkningar, som pappa hade tagit på sig.

Fram till slutet av på 30-talet bodde hela skogsarbetarlaget- huggare, brosslare, körare- ute i skogen i permanenta, timrade timmerkojor. Dessa var inredda med britsar att sova på. I mitten av rummet fanns en stor ”eldpall” det vill säga en rektangulär timrad låda, som var fylld med jord. På denna hade man en öppen eld, som tjänade både för uppvärmning av kojan och för matlagning. Röken gick ut genom ”räppen” – ett enkvadratmeter stort hål i taket. Man lagade maten själv. Stekpannor, järngrytor och kaffepannor – alla med tre ben – användes. Maten bestod mest av smör, bröd, ost, mjölk, stekt fläsk och korv, potatis, kaffe och socker. Ibland gjorde man ”kolbullar”, en tjock pannkaka på vatten och mjöl, stekt i fläskflott. Någon gång kokade man soppa på blandad frukt. I taket runt ”räppen” fanns linor för torkning av kläder. Vid dörren fanns långa träpinnar uppsatta för upphängning av seldonen, så att de kunde torka under natten. Intill kojan fanns ett stall för hästarna. Vid dörren satt också den så kallade ”vattebräa”. På den var namnen på alla i kojlaget uppskrivna och vid namnet fanns ett hål där man kunde sätta in en träpinne, vilket markerade den, som var i tur att bära in vatten och hugga ved. Ofta hade kojorna jordgolv, men en förbättring blev det, när man lade in något slag av trägolv. De som åtog sig skogsavverkning gick under benämningen ”timmerdrivare”. I avtalet ingick att utföra arbetet för ett visst pris per kubikfot, innefattande både huggning och körning. ”Drivaren” hade att själv leja huggare till ett pris, så att ”körningen” skulle bli lönande. Huggarna tog på sig arbetet till ett pris, ”pris per bit”. I det priset kunde även utlastning av virket ingå. Man kunde också ha särskilda ”brosslare” som drog ihop virket till ”stickvägar” och lastade ut. Brosslarens verktyg var yxa, lyftkrok och dragsax samt ev en spak av trä. Innan barkmaskiner hade börjat användas vid bruken, rundbarkades allt virke i skogen. Det innebar ett hårt slit för huggarna, då fällning, kvistning, kapning och barkning skedde helt med handkraft med hjälp av såg (timmersvans), yxa, lyftkrok och barkspade. Den som apterade träden benämndes ”avmätare”. Ofta var huggaren själv också avmätare.

Då pappa hade ”drivningar” brukade han skaffa ett större basförråd av proviant till kojan, bröd, fläsk, korv, socker, kaffe etc. Dessa varor portionerades ut undan för undan till arbetarna och skrevs upp i en bok. Vid sluträkning avräknades dessa matkostnader. När det

var som mest gott om skogsarbete runt Torvsjö, hade B.A Jonssons söner butik i Åsele en filial i byn. Den fanns i bagarstugan hos moster Eva och morbror Jonas Isaksson. Det här var väl omkring 1930. Vid själva körningen av virket, använde man tidigare så kallade ”bogslädar”. En bogslåde var en relativt lång kälke med flera jämnhöga mankar. Hela timmerlasset lastades på släden. Det var bara första varvet av stockar, som drogs längre fram och kedjades fast på en ”framstötting” i vilken skaklarna fästes medelst ”tugen” och ett ”skakelträ”. Det här sättet att köra timmer krävde en mycket jämn basväg. Om basvägen var ojämn kunde till exempel framstöttingen ”lyftas upp” från vägbanan. En annan olägenhet var, att man inte kunde börja lastningen på stickvägar. Allt virke måste ”skotas” (lunnas) fram till basvägen.

Bogslädarnas tid var förbi, då getdoningen togs i bruk. Den bestod av en bakre, längre kälke, som kallades ”geten”, och en kortare främre kälke, kallad ”bocken”. Nu var lasset fördelat på båda kälkarna. Den främre var ”ledande”. Geten hade flera mankar men en högre lastmanke, så därför fungerade den inte som en bogslåde. I mina hemtrakter kom getdoningen i allmänt bruk på 20-talet, men mina äldsta bröder har nog kört timmer på bogslädar.

Mot slutet av 30-talet förändrades mycket, när det gäller skogsavverkning. Man skilde på huggning och körning, vilket innebar att båda kategorierna gjorde upp var för sig med arbetsgivaren (bolaget). Huggarna gjorde också upp om ett pris per kubikfot. Det här kom till genom att skogsarbetarna organiserade sig i Skogs- och flottningsarbetarförbundet. En annan sak som ändrades var, att man nu bodde i flyttbara baracker försedda med särskilda torkrum. Och så blev det vanligt, att man bildade kocklag och fick lagad mat genom att anställa en ”kocka”, ty det var vanligen en kvinna. När vi körde timmer på Skarpsjöberget 1940, hade vi en kock- Kalle Jonsson.

Nu hade också bruken skaffat barkmaskiner, så därför upphörde rundbarkningen i skogen. Mer och mer blev det vanligt att köra timmer med bil, åtminstone då köravståndet var långt. Min broder Tyko Westman körde timmer med bil från Stormyrkälén, och Theodor Johansson hade ibland två bilar i timmerkörning. Och senare hade min bror Mårten sådan körning. Virket tummadades in på vattendraget, och resultatet redovisades i form av tumsedlar. Med ledning av dessa erhöles den slutliga ”kontokuranten” och betalningen.

När våren kom och isarna bröt, vidtog flottningen. Vid den här tiden drogs virket längs Torvsjön i stora ”notar” med hjälp av ”spelflottar”. Detta pågick år efter år tills ett år, då Jonas Isaksson var flottarbas. Han införde då flottning av lösvirke efter sjön, det vill säga virket drevs ner mot utloppet i Torvsjöån av de vårliga nord och västvindarna. Man hade bara lagt bommar över de största vikarna. Den slutliga landsrensningen utfördes med hjälp av en ”speleka”. Erik Johansson i Dammvik var i många år flottarbas.

Sedermera kom undan för undan ytterligare förändringar i sättet att avverka skog. Motorsågarna kom, och det innebar, att en huggare kunde utföra ett mycket större arbete per dag. Skogstraktorerna gjorde sitt intåg. Min broder Bernhard Westman skaffade sig en sådan. Då flottningen lades ner byggde skogsbolagen och Domänverket skogsbilvägar, och då kunde man med bil hämta virket på plats och köra det direkt till förädlingsplatserna främst vid kusten. Nu kunde också timmerhuggarna köras ut till avverkningsplatserna med bil. Och det senaste är det så kallade ”skördarna” som helt mekaniserat skogsavverkningen. Min svåger Alvar Winnbäck, som varit skogsförman åt Graningeverken, har varit med om alla dessa faser i förändringen att avverka skog. Det senaste sättet har gett enorma kalhyggen, som förhoppningsvis så småningom blir bevuxna med skog. Hoppet finns. Kalhyggen som fanns för 65-70 år sedan då jag var getare, är nu helt täckta av skog.

”Mina karriärer”

På skoj brukar jag tala om mina tio ”karriärer”, och nu skall jag närmare beskriva dessa. Det är närmast för att mina barn ska få veta, vad jag sysslat med under mitt liv.

1. Getare
2. Bonddräng
3. Skogsarbetare
4. ”Murare”
5. Gymnasieingenjör
6. Forskare i USA
7. Lärare
8. Bärplockare
9. Vedhandlare
10. Skrothandlare.

1 Getare: I mina hemtrakter kallas en vallpojke för getare. Ordet har förmodligen kommit till, då man vaktade getter. En getare vaktar alltså kreatur (kor, får, getter) i skogen. Denna syssla hade jag i sju somrar från 1929-1935, det vill säga då jag var 9-15 år gammal. Man hade kreaturen i skogen för att de skulle få sommarbete, för den gröda som växte på inägorna skulle skördas till vinterfoder. Korna kunde dra iväg ända till 4-5 km från byn in i djupa skogen, särskilt då det fanns gott om sopp. Kor älskar sopp. Man fick inte beta på myrar och andra slätterängar, för på dem skulle man skörda så kallad ”myrfoder”.

Sommaren 1929 var jag getare hos min äldsta broder Erik i Svartbäcken. Han hade nyligen köpt ett mindre hemman där och skaffat sig ett par kor. Jag skulle vakta dessa. Uppgiften var att varje morgon lösgöra korna i sommarladugården och driva dem ut i skogen, och sedan följa dem hela dagen och driva hem dem på kvällen och sätta fast dem i ladugården igen. Eftersom jag var borta hela dagen, hade jag med mig matsäck i en näverkont, ”getarköntn”. Maten bestod av bröd, smör, ost, rökt fläsk, mjölk. På bältet hade jag slidkniv och en liten flaska med becolja mot myggen. Jag hade ingen klocka. Solens höjd gav tiden. Jag trivdes inte så bra i Svartbäcken, och jag rymde också hem en gång, men Erik kom med sin motorcykel och hämtade mig tillbaka. Det var första gången av två som jag satt på ”bönpallen”. Den här sommaren hade jag tandvärk för första och sista gången.

Från hösten 1929 till hösten 1930, alltså ett år bodde jag hos Theodor Johanssons i Torvsjö. Jag gick i skolan som vanligt under den här vintern. På eftermiddagarna hjälpte jag till med att bära in ved och vatten, och sommaren 1930 vaktade jag min husbondes kreatur. Vi var flera getare i byn, så vi brukade träffas och vara tillsammans i skogen. När vi hade korna på Storberget, där det fanns gott om bete, kunde det hända, att vi låg flera timmar vid sjöstranden och badade. Johanssons hade ett hemman i Näversjöberg. Där var vi med korna några veckor mitt i sommaren. Deras piga, Adele Rylander, skötte mjölkningen. En dag hade jag med mig en hink av bleckplåt, i vilken jag plockade 5-6 liter fullmogna hjortron. Då fick jag beröm av min husmor Dagny Johansson.

Den 15 augusti fick jag ledigt, för då fyllde min mamma 50 år. Theodor lärde mig räknesättet division. Det gjorde han en morgon vid frukostbordet. I julklapp fick jag en stänka av trä och en postsparbanksbok med två kronor insatt.

1931 var jag getare dels i mitt eget hem (Westmans), och dels hon en av våra grannar, E.L. Erikssons. Då jag hade kreatur från två gårdar, hade jag alternerande boende efter det antal kor gårdarna hade. Alltså bodde jag hemma tio dagar och därefter fem dagar hos Erikssons och så vidare hela sommaren. Jag fick god matsäck av E.L. Erikssons hustru Hilda. Några veckor mitt i sommaren var vi med korna i Skarpsjöfäbodarna som ligger så idylliskt vid Skarpsjön ungefär 5 km från byn. Numera finns det skogsbilväg dit. Min syster Gerda och Viola Eriksson var fäbodjantor.

Sommaren 1932 vaktade jag endast våra egna kor, men både 1933 och 1934 var jag hos moster Eva och morbror Jonas Isaksson och hos Manfred Andersson. Boendet dem emellan alternerade på samma sätt, som jag tidigare beskrivit. På sensommaren var vi i den fäbod, som kallades "Gammelgårn". Den var på andra sidan sjön, så för att komma dit med kreaturen, fick jag driva dem runt sjön förbi Dammvik, och det blev 12-14 km. Men en gång "tvingade" jag boskapen att simma över vid Kroksundet, och då blev det mycket kortare väg. Ett av åren var min kusin Greta Isaksson och Manfred Anderssons piga Dagmar Danielsson fäbodjantor där. Min sista sommar som getare var i en by som heter Borgen. Den ligger ungefär 12 km öster om Åsele kyrkby, och där fanns fyra bönder. Jag vaktade korna i tre av gårdarna. Då jag var utan klocka, kunde jag få en viss "koll" på tiden genom att höra ångvisslan på Sågen i Åsele. Lång tid under sommaren var vi i fäbodarna vid Idvattensjöns östra ände. Det var en mycket vacker plats. Fäbodjantor där var: Vera Borgén, Herta Olsson och Vilma Svensson. Min lön för hela sommaren var tio kronor per ko och fem kronor per kviga. Det blev något över 150 kronor, och så hade jag fri mat och bostad.

2. Bonddräng

Hösten 1936 blev jag städslad som dräng hos Verner Enerstedt i Borgen, där jag var getare året innan. Sysslorna där var i stort sett samma som jag var van med i mitt eget hem. Det bestod i, att taga upp potatis, höstplöja, hugga ved, plocka bär etc. Lönen var fri mat och bostad samt 3 kronor per dag. Anställningen tog slut till höstböndagen. Då fick jag bo i Enerstedts kyrkstuga över helgen.

3. Skogsarbetare

Redan hösten 1935 började jag min "karriär" som skogsarbetare. Vi var i Idvattnet och körde timmer åt Domänverket, där vi bodde i ett vindsrum hos en kronotorpare. Min uppgift var att "brossla" åt min broder Mårten, som körde med Blacken. En brosslare hugger upp så kallade stickvägar och drar ihop virket till dessa och sedan hjälper till med lastningen. Jag var bara 15 år, så kroppskrafterna var inte stora, jag fick ibland hjälp av Åke, som var brosslare åt Ragnar. Vi körde alltså med två hästar där. Senare under vintern (1936) hade vi en avverkning på eget skogsskifte. Då provade jag på ett för mig nytt moment inom skogsavverkning. Jag blev timmerhuggare, men det blev både första och sista gången, jag provade på detta gebit. Det var tungt. Att fälla träd, kvista och kapa dem för hand med yxa och timmersåg och dessutom rundbarka allt virke kräver sin man. Hade det inte varit för broder Helge, tolv år äldre än jag, hade kanske den där stämplingen stått kvar än.

Från vintern 1937 och ytterligare fyra vintrar framåt var jag timmerkörare i det Westmanska skogsavverkningsteamet. 1937 hade vi avverkning åt Domänverket på Aspsjökullen i Idvattnet. Vi körde med två hästar där, och min häst var den 23-åriga nordsvenska vallacken Strix., Det var brant, stenigt och oländigt, men min gamla kloka häst klarade av det mesta. Jag var ju bara 17 år. Han var fortfarande stark nog att kunna knäcka en loka i selen, när han skulle dra loss ett lass som skurit fast. Strix hade vi haft som timmerhäst från sitt fjärde år. När vi körde timmer med häst, hade vi alltid "baksele", det vill säga det som egentligen heter

hindertyg. Timmeravlägget var på Idvattensjön. Den här vintern hade vi det bra, när det gällde mathållningen. Vi bodde i ett vindsrum hos en familj som hette Gillblad, och frun i huset – Freja Gillblad - lagade mat åt oss. När vi körde hem till Torvsjö för att fira påsk travade Strix glatt hela vägen (15 km) och följde lätt med Blacken ända hem. Mårten körde med Blacken.

Största delen av vintern 1938 var jag sysselsatt med att ”skota ihop” virket till en skogsbilväg. Med skotning (lunning) menas att man kedjar fast ena änden av stockarna på en framstötting och låter den andra änden släpa. Det här tillämpas alltså då virket skall köras högst ett par hundra meter. Nu hade jag övertagit Blacken som ”min häst”. Det var en 8-årig ”nordfjording”, som kännetecknas av att den är beige till färgen och har en svart rand från manken längs ryggen till svansen. Det var min broder Tyko, som körde virket vidare med lastbil till avlägget på Torvsjön. Mårten var hjälplastare åt honom. Under en del av vintern körde jag en liten stämpling på norra sidan av berget vid Näversjöbergs by. Pappa hade köpt stämplingen av en bonde i byn, och virket levererade vi till Gideå-Husum AB. Vi bodde i en barack. Den hade jag kört dit i flera lass i form av byggelement. Åt Blacken hade pappa och jag byggt ett stall, som såg ut som en ”jordkula”. Vinsten blev inte så stor, för det visade sig att det fanns gott om röta i träden. Avlägget var på Gideåälven. På grund av ihålligheten i de av röta angripna trädstammarna kallade vi skämtsamt det här området för ”fågelholksskogen”.

Vintern 1939 hade vi åter avverkning åt Domänverket. Det var på Renberget ungefär 13 km från Torvsjö by på norra sidan av Gideåälven. För att komma dit körde vi landsvägen till Näversjöberg och fortsatte sedan efter skogsväg fram till en ensam gård, Rosendal, som låg alldeles intill avverkningsplatsen. Gården ägdes av en som hette Robert Andersson. I ett rum på vinden på den gården bodde vi. Blacken fick sin nattvila i ladugården. Det var mina bröder, Åke, Bernhard och jag och övriga timmerhuggare, som var från byarna Dalasjö, Siksjöhöjden och Rismyrliden i Vilhelmina socken. Vi lagade maten själva. Vi var tre körare på stämplingen: Robert Andersson, Persson från Mordsjöberg och jag. Åke var brosslare åt mig. En farbror som bara kallades ”Olle i Renberget” höll basvägen slät och fin. Timmeravlägget var på Gideåälven, faktiskt på samma ställe som vid förra årets körning. Vissa helger körde jag hem till Torvsjö för att hämta furage (hö och havre) till Blacken.

Någon helg åkte jag skidor hem för att träffa Ida Fredriksson, som var min ”käresta”. Hon var syster till vår lärarinna och 19 år som jag. Hon hade kommit från Myrjek i Norrbotten och skulle vara hos sin syster i Torvsjö under ett år.

En dag när jag höll på att lasta av lasset på älven kom förvaltare S.A Bjurberg för att inspektera virket. Jag hade inte träffat honom tidigare. Han tilltalade mig med orden; ”Ni är en Westman ni”? Ja, svarade jag. ”Det syns på rasen” var hans kommentar.

Efter det vi var färdiga med körningen på Renberget och en del av vårsysslorna hemma på gården var slutförda deltog jag i bäckflottningen i Skovelsjöbäcken.

I september det här året (1939) började andra världskriget och förmodligen var det på grund av detta som skogspriserna gick upp. Detta ledde till att bönderna i Torvsjö (inkl pappa) sålde stämplingar på Skarpsjöberget på rot till skogsbolaget Gideå-Husum. Vi tog på oss timmerkörningen där, och vi var där med två hästar under vintern 1940. Vi skaffade dit vår egen manskapsbarack och skogsbolaget tillhandahöll både barackstall och torkrum som vi monterade upp. Allt sattes upp i anslutning till den redan befintliga ”hästgetarkojan”, som inreddes till ”matsal”. Vi hade en kock –Kalle Jonsson. I baracken var vi tio man, så det var ganska trångt. Bernhard körde med vår ”finnhäst”, kallad ”Fiin”, och hade broder Helge som brosslare och jag hade som vanligt Blacken och vår kusin Gottfrid Isaksson var min brosslare.

Vi körde virket norrut utför Skarpsjöberget till avlägget på Gransjön, som har sitt utflöde i Gideåälven. Finska vinterkriget pågick och många var inkallade, bland annat vår broder Mårten. När Finska vinterkriget tog slut den 13 mars kom han hem och övertog Bernhards roll som körare. Det blev emellertid inte så lång tid. En helg i april hade jag varit hem till byn och hämtat hö och havre och var på väg tillbaka till kojan. På sjön Skarpsjön mötte jag Mårten. Han kom på skidor och var på väg hem för att fortsätta vidare till sitt krigsförband. Per radio hade han hört, att hans förband åter skulle inkallas. Hitler hade gått in i Norge den 9 april. Sedan vi var färdiga med avverkningen på Skarpsjöberget, for Gottfrid och jag plus ”Fiin” och hjälpte några ”utsocknes”, som hade timmerkörning på Gammelgårdsberget. Det var nu sent på våren, och vi kunde med svårighet ta oss över sjön, för isen var svag. Det var också mycket brant och oländigt, där vi tog virket. Vi hade mest ”släpkörning”. Kriget pågick och det hade börjat bli bränslebrist i landet. Vid Dalsjöfors hitom Dalasjö hade man byggt kolugnar och där hade man behov av ved för kolning. En tid före jul 1940 bodde vi på Långtjärn och körde ved från Idvattnets skiftet till dessa kolugnar.

Det var 1941, och jag skulle bli 21 år och under våren rycka in till militärtjänstgöring. Den här vintern blev min sista som skogsarbetare. Jag körde timmer åt Graningeverken från Erik Jacksberget och från deras skifte strax norr om Mårtenslund. Bröderna Eriksson från ”väst i byn” var huggare och Åke brosslade åt mig. Vi bodde hemma. Vägen till avverkningsplatsen var bara 2-3 km. Avlägget var vid Lappuddviken på Torvsjön. Som summering kan jag konstatera, att under de här fem åren som timmerkörare hade jag hanterat bortåt femtiotusen stockar två gånger, det vill säga vid lastning och lossning.

Den 21 april bar det iväg till A5: s fältdepåbatteri i Öjebyn utanför Piteå. Eftersom det var krig i världen, fick jag ligga i lumpen i 1,5 år. Då jag tänker tillbaka på de här åren som skogsarbetare, förvånar det mig, att vi så snabbt kom till rätta på alla de ställen vi bodde. Sänglägret var inte så märkvärdigt; en madrass fylld med halm och sedan en fårskinnsfäll att täcka kroppen med. Och mathållningen var i de flesta fall mycket enkel.

4. ”Murare”

Min äldsta broder Erik i Svartbäcken hade startat ett litet cementtegelbruk. På hans eget skifte fanns det rullstensåsar, som innehöll mycket sand, och på ett ställe alldeles intill landsvägen satte han igång med tegelslagning. Det här var ju möjligt att hålla på med bara under sommarmånaderna. Han hade väl varit igång med tegelbruket ett par somrar, då jag kom att vara där både 1939 och 1940. Och efter militärtjänstgöringen var jag också där sommaren 1943. Teglet som tillverkades var så kallade blocktegel, alltså stora stenar med ett avlångt hål i mitten. Jag arbetade inte så mycket i tegelbruket, utan var mest med ute i bygden och hjälpte till med murning. Erik åtog sig nämligen både uppförandet av ladugårdar och husgrunder. Han hade en egen lastbil, som vi fraktade teglet med. Rätt snart blev det omöjligt att få köpa bensin (på grund av kriget) och då lät han montera ett gengasaggregat på bilen.

Under de här somrarna hann vi med att vara på många ställen inom Åsele, Fredrika, Lycksele och Vilhelmina socknar. Helge var också med. Han och Erik var murare, och jag var mest hantlangare. De två blev med tiden bra murare, särskilt Helge. Ibland stod jag också på ställningen och murade. Som hantlangare hade jag ett drygt ”sjå”. Att göra murbruk och bära tegel till två murare är fullt jobb. De där stora tegelstenarna kunde man inte bära mer än två åt gången. Karlarna som arbetade i tegelbruket bodde i Eriks sommarstuga, och där bodde jag också, då vi inte var ute på murarjobb. Elna Nyström lagade mat åt oss. Hon blev sedermera Åkes hustru. Det här var ett trevligt jobb, och jag skulle mycket väl kunna tänka mig ett liv som murare.

5. Gymnasieingenjör

Ett år 1949-50 hade jag anställning som gymnasieingenjör i Stockholm. Men jag måste kanske förklara, hur det gått till att komma dit. Man blir inte helt plötsligt ingenjör efter att för bara 6 år sedan ha haft uteslutande arbete av karaktären grovarbete. Efter militärtjänstgöringen 1942 sökte jag in på Folkhögskolan i Vindeln, och där gick jag alla tre årskurserna. Folkhögskolekurserna hade en längd av cirka fem månader. Man började i slutet av oktober och slutade i början av april. De två första åren utdelades inga betyg, men i tredje årskursen gavs graderade betyg.

Sommaren 1944 gick jag en fyra månaders kurs på Vindelns lantmannaskola. Åren i Vindeln var en helt fantastisk tid. Man hade möjligheten att lära sig en hel del, och så hade vi mycket trevligt där. Där fanns ett hundratal av ungdomar samlade, främst från Västerbotten. Det man inte lärde sig i skolan, fick man möjlighet att lära av kamraterna. När jag kom till Vindeln, hade jag bara gått 6-årig skola av C-form hemma i Torvsjö. Efter folkhögskolan kom jag på idén att söka till tekniskt gymnasium. Jag skickade ansökan både till Härnösand och Skellefteå. Från Skellefteå fick jag inbjudan att komma och göra inträdesprov. Eftersom jag inte hade realexamen, måste jag tentera i alla ämnen. Jag reste dit och gjorde provningarna och blev antagen. Det var 1945. Tre år gick jag där. Tyvärr fick jag under tiden blödande magsår, så därför fick jag göra uppehåll ett år, läsåret 1947-1948. Hösten 1948 återkom jag till Skellefteå, och fullbordade studierna och tog examen som gymnasieingenjör 1949 i kemi och kemiteknik.

Efter att ha varit hemma i Torvsjö över sommaren sökte jag arbete i Stockholm. Först fick jag ett praktikantjobb på Värtagasverket, men den 1 december 1949 började jag en anställning som ingenjör på L.M Eriksson-företaget Rifa i Ulvsunda. Jag arbetade på laboratoriet för utveckling av förbättrade tillverkningsmetoder för elektrolytkondensatorer. Mitt jobb var att analysera innehållet i kondensatorer av andra fabrikat. Vår laboratoriechef hette Hans-Olof Hansson, och han var fil.kand med kemi som huvudämne. Hans hobby var att bygga fioler. Lönen var 570: - per månad plus fri lunch, som beräknades till 30: - per månad. Jag slutade på Rifa den 31 augusti 1950 för att gå till Uppsala universitet. Under somrarna 1951, 1952 och 1953 hade jag arbete som ingenjör på AB Defibrator i Bromma.

6 Forskare i USA

Två av mina arbetskamrater på Rifa hade sökt och kommit in på KTH. Det var min gode vän Erik Ellborg och Åke Klingberg. De fick mig att börja tänka på fortsatta studier. För studerande vid universitetet fanns något som kallades "naturastipendiet", vilket innebar fri mat och bostad i tre år. Jag skickade in ansökan om ett sådant. Kravet att få det var, att man skulle vara medellös och dessutom ha ganska bra betyg. Förmodligen ansågs jag uppfylla dessa fodringar för jag fick stipendiet. Jag sade upp min anställning på Rifa och flyttade till Uppsala. För att få skriva in mig vid universitetet måste jag först komplettera mitt gymnasiebetyg med tyska och dessutom ta betyg i franska motsvarande realexamen. Detta satte jag igång med, och i november kunde jag skriva in mig vid Uppsala Universitet för studier i naturvetenskapliga ämnen. I januari 1951 började jag på kemiska institutionens oorganiska avdelning. Stipendienämnden betalade mitt inackorderingsrum, och jag fick matkuponger till Dagnys matsalar. Studierna fortsatte undan för undan år efter år. Tyvärr blev jag återigen sjuk. Den här gången fick jag reumatisk feber och låg hela sommaren 1954 på Akademiska sjukhuset. Inte förrän hösten 1955 kunde jag återgå helt till studierna igen. Ännu ett år var borta på grund av sjukdom. Men i april 1956 fick jag ut min fil.mag-examen med

ämnena kemi, fysik och pedagogik. Nu hade jag redan gjort så mycket på mitt specialarbete i organisk kemi, så jag beslöt mig för att fortsätta studierna till en högre examen. Med ämnena analytisk kemi, biokemi och med organisk kemi som huvudämne blev jag färdig med fil.lic-examen i januari 1959.

Vägen från mitt liv från skogsarbetare fram till den här akademiska examen hade varit lång och knagglig och fylld med vedermödor, inte minst ekonomiska. Men jag var naturligtvis ändå glad över, att det blev något resultat av all strävan.

Och nu kommer jag till det stora som rubriken antydde: Forskare i USA. En av mina kamrater på kemikum Sven-Olov Lawesson hade varit över ett år i USA, och på en kemikongress där hade han träffat en professor K.L Rinehart jr vid University of Illinois, som gärna kunde tänka sig att ta in en svensk i sin forskningsgrupp. Jag skickade en ansökan till honom och fick ett positivt svar. För ett år som "research associate" skulle jag få en lön av 5640 dollar. I detta ingick också ett resebidrag. Vid den här tiden var en dollar värd ungefär 5 kronor. Sedan juni 1958 var Gertrud och jag gifta, och då var det naturligt att hon skulle följa med. Min lön garanterade för hennes uppehälle, så hon fick emigrationsvisum. Gertrud skulle då kunna söka arbete där. I slutet av februari 1959 gick vi ombord på ett SAS-plan på Bromma flygplats med destination New York, och det "stora äventyret" började. Vi flög vidare med TWA till Chicago och sedan med Orzak Airlines till Urbana-Champaign. Efter att ha sovit 13 timmar i sträck på hotell Tilden Hall var det dags att söka upp professor Rinehart på Noyes lab vid University of Illinois. Det kändes onekligen pirrigt. Tänka sig, jag från Torvsjö här vid detta berömda universitet för att syssla med forskning i en stor forskningsgrupp. Professor Rinehart visade sig vara en vänlig man, inte så lång och i en ålder 30-35 år. Redan nu fick jag en första information om vad jag skulle arbeta med. Det gällde forskning kring en ny metallorganisk förening, som heter "Ferrocen", en så kallad sandwich-förening. Den hade först framställts i England av en kemist, som hette Wilkinson och en ryss vid namn Nesmeyanov arbetade inom samma område. Professor Rinehart hade fått pengar från The Air Force för forskning kring detta ämne för att se, om det kunde få någon praktisk användning.

Sedan vi skaffat en bostad och installerat oss, började mitt dagliga arbete på laboratoriet. Första tiden bedrev jag litteraturstudier. En del av Nesmeyanovs arbeten var översatta till engelska. Redan efter någon vecka startade jag praktiska försök på laboratoriet. Vi var många i gruppen. Övervägande delen av oss forskade på "tetracykliner", som hade beröring med vissa typer av antibiotika. Några av oss arbetade med ferrocen och dess derivat. I gruppen fanns två européer till, nämligen Heinrich Grubert och Klaus Strigler från Tyskland. Det var tyska doktorer. Här i USA blev jag också titulerad "doktor", men jag hade ju ingen svensk doktorsgrad.

Det blev inget arbete för Gertrud. Rätt snart visade det sig, att hon var "pregnant". Hon skötte om vårt lilla hem. Jag arbetade på laboratoriet till långt in på kvällstimmarna. Mitt i sommaren gjorde Gertrud och jag en tågresä västerut: Urbana, Chicago, Grand Canyon, Los Angeles, San Fransisco, Seattle, Minneapolis, Chicago, Urbana. En fantastisk resa.

Den 21 oktober föddes vår dotter Eva. Hon hade klara öppna ögon. Vi var mycket lyckliga. Jag arbetade intensivt på laboratoriet, ibland med framgång, ibland med besvikelse som det är vid forskning. Julen firade vi hos svenska vänner Karin och Ingemar Forsblad i Kalamzo, Michigan. De är fortfarande kvar där (1998). När mitt avtalade år gått förlängde jag vårt uppehåll med ytterligare fyra månader. En del av mitt arbete ledde till en publikation i Acta Chemica Scandinavica, som ingick i en festskrift till min lärare i Uppsala professor Arne Fredgas 60-års dag 1962.

I slutet av juni 1960 reste vi via Washington och New York hem till Sverige. En händelse- och lärorik tid i USA var till ända. Av Statens Naturvetenskaplig Forskningsråd fick jag 3000 kronor till hemresan. Vi flög med Loftleidir.

7 Lärare

Då jag började studierna vid Uppsala universitet, fanns i bakgrunden tanken att en dag bli läroverkslärare. Under vårterminen 1948 då jag på grund av sjukdom blivit tvungen att göra uppehåll i studierna vid Tekniska gymnasiet i Skellefteå, tog jag lärartjänst vid fortsättningsskolan inom Dorotea socken. Jag trivdes mycket bra med denna tjänst. Under studietiden i Uppsala hade jag också undervisning i en kurs för latinstudenter som ville komplettera med betyg i kemi. På det viset tjänade jag lite pengar till mina egna studier. Detsamma gällde för mina förordnanden som amanuens och assistent vid organisk-kemiska institutionen. Men då jag under två dagar vikarierade för min gode vän George Mitchell vid realskolan i Enköping, började jag tvivla på, hur jag skulle klara av jobbet som lärare. Medan vi var kvar i USA sökte jag arbete i Sverige, dels en tjänst som analytiker vid FOA och dels en tjänst som gymnasielärare i Stockholm. Tjänsten vid FOA gick till en sökande med bättre meriter i analytisk kemi. Eftersom Gertrud var lärare, var jag mycket tilltalad av att själv bli lärare. Vi skulle då kunna utnyttja ledigheterna samtidigt. Jag fick en tjänst som lärare i kemi och fysik vid Kärrtorps försöksgymnasium. Innebörden av epitetet försöksgymnasium kom sig av att gymnasieeleverna rekryterades från den så kallade enhetsskolan, som ersatt realskolan. Jag antogs som extra adjunkt med en lön av 1738 kronor per månad. Det här var 1960. Vi fick lägenhet i Hagsätra. För att få full tjänst hade jag undervisning i många klasser från högsta ring i realgymnasiet (RIII) till sista klassen (9g) i enhetsskolan. Jag var definitivt novis, men jag föresatte mig att jobba hårt för att komma in i arbetet. Att undervisa är inte lätt. När läsåret närmade sig sitt slut, skulle jag för första gången gå upp i studentexamen med en klass. Det var spännande. För att kunna söka ordinarie lärartjänst måste man på den här tiden ha genomgått ett så kallat provår (på en termin). Jag ansökte om ett sådant och blev antagen. Höstterminen 1961 fullgjorde jag mitt provår på Norra Real i Stockholm. Jag fick bra betyg. Vårterminen 1962 var jag tillbaka på Kärrtorps läroverk. Där ledigförklarades en ordinarie lektorstjänst i kemi och fysik, vilken jag sökte och fick. Från 1 juli 1962 var jag alltså ordinarie lektor i svenska skolväsendet.

Jag trivdes med lärarjobbet, men ändå var det något i industrin som lockade, kanske var det lönen? Genom min tidigare lärare i analytisk kemi i Uppsala Lars-Henrik Andersson fick jag erbjudande om arbete på FOA. Och min vän docenten Berndt Sjöberg på Astra i Södertälje hade en plats som organisk kemist ledig för mig. Jag funderade mycket på de här möjligheterna, men till slut bestämde jag mig för att stanna kvar som lärare. På den här tiden kunde man höja lönen betydligt genom att ta så kallade övertimmar. Och fortfarande var man ännu rätt så självständig och fri som lärare.

På Kärrtorps läroverk blev jag kvar till 1964. Då en lektorstjänst i kemi och kemiska laborationer ledigförklarades vid Tekniska Gymnasiet I i Stockholm, sökte jag den, och jag fick den. Fördelen med denna tjänst var, att varje elev hade så många veckotimmar i varje ämne, att jag behövde bara undervisa i två klasser (högst 60 elever) för att få full tjänst. Resvägen till skolan vid Thorildsplan var kanske något längre. Skollokalerna var äldre och tråkigare, men kemiavdelningen var relativt väl utrustad. Här stannade jag i tre år (till 1967).

Det fanns ett tekniskt gymnasium till i Stockholm, Tekniska gymnasiet II, som var provisoriskt inrymt i lokaler vid Kristineberg. För detta gymnasium byggdes nya lokaler på Södermalm, vilka togs i bruk 1966, och skolans namn ändrades till Åsö gymnasium. Skolans rektor var Nils-Olof Elfman. Av honom fick jag förfrågan, om jag ville flytta över till hans

skola, och det tackade jag ja till. Restiden till Åsö blev mycket kortare. Här fick jag som institutionsföreståndare och huvudlärare utmaningen att bygga upp en stor kemiinstitution från början. Det kändes stimulerande. Från 1966 fanns en ny ordning för gymnasierna. Studentexamen togs bort. Tekniska gymnasierna övergick till att kallas gymnasiets tekniska linje och utbildningen till gymnasieingenjör blev 4-årig. Åsö hade fyra grenar inom teknisk linje: bygg, el, kemi, maskin. Det blev Stockholms största och bäst utrustade gymnasieskola. Här stannade jag till min pensionering 1985, det vill säga i 18 år. Mellan åren 1980 och 1985 hade jag delpension. Jag arbetade ungefär 63 %.

Åsö gymnasium var förresten Sveriges största tekniska gymnasium. Under mina år där var jag också handledare i lärarutbildningen och en kort tid metodiklektor i kemitekniska ämnen. I samma lokaler fanns även Åsö vuxengymnasium, och där hade jag också undervisning (övertimmar), och jag var studiehandledare i kemi i 15 år. Under mina år i den tekniska utbildningen hann jag nog med att utbilda 400-500 gymnasieingenjörer i kemi och kemiteknik.

8. Bärplockare

Varje sommar sedan 1963 har vi bott i vårt fritidshus i Östanbäck. Omkring den 15-20 augusti har vi åkt hem till Stockholm. Efter pensioneringen 1985 har jag stannat kvar längre på sensommaren. Medan Gertrud jobbade åkte hon hem till Stockholm till skolstarten, men även sedan hon på grund av sjukdom blev förtidspensionerad åkte hon före mig till Stockholm. För det mesta brukade jag stanna kvar tre veckor längre. Första sommaren satte jag igång med att måla fönstren invändigt både på övre och nedre våningen. Men när vår granne och gode vän Ture Karlsson gick i pension 1986, satte han och jag igång med att plocka bär för avsalu. Vi brukade ändå av rent nöje vara ute i skogen så mycket som möjligt, och då tyckte vi, att vi lika gärna kunde passa på att "tjäna en slant". Under juli månad varje sommar brukade vi plocka hjortron för eget bruk. Vi plockade och sålde både blåbär och lingon. Priset per kilogram varierade från år till år, men även under samma säsong ändrades priset. Tillgång och efterfrågan gällde. Lägsta pris var 6 kronor per kilogram, och det högsta 12.50 kronor per kilogram. Vi hade ofta mycket behagligt i naturen. Det blev inga långa dagar. Vid halv tio tiden åkte vi ut, och ofta var vi hemma före tre. Vi åkte med Tures bil ner mot havet till olika hyggen: Hasse Lundströms skifte, Långnäsudden, Hugo Lundkvists skifte, John Petterssons hygge, Tures eget skifte vid Holmviken, Lappviksudden. Till Lappviksudden körde vi ibland med Tures motorbåt. Vi hade alltid kaffe och smörgåsar med oss. Ofta var det Tures syster Ida, som skickat med "fikat", men ibland var det jag som stod för förtäringen.

Sedan vi plockat bär ett par timmar, tog vi en rast på en dryg timme. Många gånger hade vi "fekarasten" i Tures barack vid havet (vid Edet). Bären sålde vi till "Pe-Be bär" i Byske. Inkomsten varierade från år till år, från 700-800 kronor till ett par tusen kronor, men år 1991 sålde jag bär för 5265:- och 1995 blev det drygt 3000:-. Sista året jag plockade bär var 1996. Som sammanfattning kan jag säga, att vi hade mycket trevligt i denna sysselsättning. Ett utmärkt exempel på hur man kan förena nytta med nöje. Min egen fysiska styrka blev inte sämre av de här övningarna. Med till Stockholm hade jag årsbehovet av lingonsylt till oss själva och 10-15 kg grovrensade bär till grannarna.

9. "Vedhandlare"

Våra vänner Ulla och Yngve Norberg bodde i ett stort hus på Hägerstensåsen. I det stora vardagsrummet fanns en öppen spis i vilken de lät sätta in en braskamin. Både för uppvärmning och trevnad eldade man ofta i den. Yngve hade av någon anledning fått löfte att taga rätt på ved efter hyggesrensningar på Erstavik fideikommiss i Nacka, och hade i några år tagit ved där för eget bruk.

När Yngve tog sin pension vid 60-års ålder, kom han med idén, att han och jag skulle etablera oss som ”vedhandlare”. Vi bildade tvåmansfirman ”Brassamera”. Hösten 1990 satte vi igång med att där ute på Erstavik laga upp toppar av tall, gran och kvista fällda björkar och alar. Det här var samtidigt ett legitimt sätt att komma ut i naturen. (Redan före 20-års åldern var jag med om att hugga mycket ved hemma på gården i Torvsjö). Vi jobbade var för sig, och sedan hjälptes vi åt att bära fram veden till bilvägen. Yngve kunde genom en god vän låna släpkärra, och med den kopplad till bilen kördes veden hem som stockved. Medan jag jobbade i skogen, körde Yngve lass på lass till deras tomt. Sedan vi var färdiga med grovgörat att skaffa hem stockveden, gjorde vi ett uppehåll i arbetet. Då passade vi på att hålla ”bolagsstämma i Brassamera”, och då var även våra hustrur Ulla och Gertrud med. Förtäringen då var surströmming.

Med en elektrisk kedjesåg av märket Partner kapade vi upp veden i 30 cm långa ”klabbar”, som vi travade upp vid väggen bakom deras hus. Där blev den liggande under en presenning i ett år. Tyvärr inträffade det sorliga, att Yngves hustru Ulla dog i augusti 1991. Hon hade i många år varit sjuk i cancer, och nu orkade hon inte mer. Bara några månader innan – vid pingsten – bjöd hon hem oss. Gertruds broder Robert var också med. Hösten 1991 satte vi igång med veden igen, Yngve var så sorgsen och rastlös, att det vara bara nyttigt för honom med kroppsarbete. På ett ställe vid Norra Station köpte vi säckar av nät för 2,50 kronor per styck. De var nog avsedda till potatissäckar, men vi tyckte, att de kunde duga till vedsäckar. Att stå där bakom husväggen och klyva ”klabbarna” till lämpliga vedträn var riktigt roligt. (Jag fick en påminnelse om hur det var i mitt hem varje vår, då vi stod i ett par veckor och klöv en avsevärd mängd ved). Att klyva Yngves och mitt vedparti tog väl ett par dagar i anspråk. Vi stoppade veden i säckarna och knöt till. Det blev 105 säckar fin ”blandved”. Innan vi startade försäljningen, hade vi ny ”bolagsstämma i Brassamera”. Beslutet blev, att vi inte skulle ha någon annonskampanj. Det fick räcka med ”blänkare” på vissa anslagstavlor. Vi bestämde priset till 35 kronor per säck. Tre säckar för 100 kronor. En viss otur hade vi. Vintern 1992 var mild och snöfattig. Det var ingen stor efterfrågan på brasved. Den största leveransen var 21 säckar till en SAS-anställd norrman i Danderyd. Jag lastade bilen full (i bagageluckan, på taket, i baksätet) och körde dit och lastade in säckarna i hans garage och fick en check på 700 kronor som betalning. Yngve hade också en ”större” leverans till Saltsjöbaden. Försäljningen gick trögt, men vi lyckades mångla ut 40 säckar. Då var det alltså 65 kvar. Vi hade haft roligt med det här projektet, men vi ville ju inte ha vedförrådet liggande där vid Yngves husvägg hur länge som helst. Därför var vi beredda att realisera hela lagret. På loppmarknaden i Skärholmen träffade jag en smålänning vid namn Leonardsson – numera boende på Svartlösavägen i Älvsjö – och till honom sålde vi alla kvarvarande säckar för 1300 kronor. Allt var slut. ”Brassamera” upplöstes. Men på skoj brukade vi säga, att tack vare vedkampanjen blev det möjligt för Yngve att kosta på djupborrning efter vatten vid fritidshuset i Lönnhöjden, Värmland, och för Gertrud och mig blev det möjligt att åka på viloresa till Kreta.

10. ”Skrothandlare”

Redan medan jag studerade i Uppsala på 1950-talet började jag intressera mig för gamla ting ”kuriosa och dylikt”. Jag brukade då och då gå i antikaffärer och titta. Det fanns inte så många sådana på den tiden. Jag köpte ingenting, för det hade jag inte pengar till. Det som mest intresserade mig var ting från bondelivet, så kallade allmoge. Intresset hade jag kanske på grund av att det fanns gott om sådana saker i mitt eget hem. Även om jag haft råd att köpa något, hade jag inte haft möjlighet att ”härbärgera” tingen, eftersom jag var inneboende. Sedan Gertrud och jag gift oss 1958, for vi till USA, där vi var i nästan 1,5 år, och därför började vi inte etablera något fast boende förrän vid hemkomsten till Sverige 1960.

Fortfarande hade jag inga pengar över till något samlande. Det började först 1963, då vi hade köpt vårt fritidshus i Östanbäck. Då började jag gå på auktioner i Skelleftetrakten, för det mesta så kallade bondauktioner, men till en början blev det mest anskaffning till möbleringen av vårt hus däruppe. Undan för undan ropade jag in många olika föremål. Ofta var det gamla verktyg och andra saker, som användes på landet förr i tiden. Även mycket kuriosa. Sedermera började jag köpa föremål i antikbodas och loppmarknader, när dessa kom i ropet. Då vi varit utomlands har jag alltid köpt någon sak. På Portobello road i London köpte jag en silversked av "lappmodell" som var tillverkad i Piteå. I Rom köpte jag ett stort lås, förmodligen från en kyrka. Från Paris har jag en så kallad vinprovare i silver. Det är en liten skopa, som servitörer hade på bältet och som gästerna fick provsmaka vinet ur. I Köpenhamn köpte jag en kaffekvarn, och från Aten har jag en bytta i trä. Det har blivit många saker under 30 års samlande. Men jag har inte lagt ner så mycket pengar på det. Även mycket "skräp" har kommit med. Jag är ingen riktig samlare. Därtill är jag alltför "plåttrig". En riktig samlare väljer ett relativt smalt område att samla inom och blir inom detta område verklig expert. Mina första auktionsinrop till Östanbäck var en kökssoffa för 13 kronor och en så kallad halmstol för 46 kronor. Det var på en auktion vid Storbäcken invid E4 i slutet av juni 1963. De första åren av vår vistelse där hade vi ingen bil. För att komma ut på auktionerna fick jag åka med andra; Gertruds pappa Oscar Boström, John Brännström med flera. Ture Karlsson och jag har ofta följts åt till auktioner. Då hade vi med oss "fika" i form av smörgåsar och kaffe. Vi hade för det mesta mycket trevligt. Och nu till den egentliga "skrothandeln". Omkring år 1980 öppnade Stockholms loppmarknad i Skärholmen. Det var två kompanjoner som kom på denna för dem lysande affärsidé. De har under åren tjänat mycket pengar på den. De startade i det så kallade Gula huset, men bara efter något år flyttades loppmarknaden till den nedersta delen av det stora bilgaraget i anslutning till Skärholmens centrum. Idén var, att privatpersoner skulle kunna hyra bord (försäljningsplats) och där sälja sina egna prylar, som man ville bli av med. Fasta montrar uthyrdes också, och i dem bedrevs en form av permanent affärsverksamhet.

Efter pensioneringen 1985 fick jag av naturliga skäl mycket ledig tid. Jag vikarierade en hel del på skolan. Ett par gånger en hel månad i sträck. Det höll jag på med ända till 1993. En del tid ägnade jag också åt min hobby "silversmide". Och då det var möjligt åkte jag mycket skidor. Men det fanns ändå tid till annat. (På tal om skidor kan jag berätta att en vinter på 80-talet åkte jag sammanlagt 85 mil).

Det var nu jag bestämde mig för att pröva på det här med försäljning på loppmarknaden ("loppis"). Under åren från 1986 till 1996 hade jag försäljning på loppis ungefär fyra gånger per termin. Jag sålde en hel del från det jag ropat in på auktioner, men jag köpte också under tiden en del ting som jag ibland reparerade och sålde. Vid reparationerna fick jag användning av det jag lärt mig i silversmidet till exempel hårdlödning. Jag hjälpte också andra med försäljning. Då min kusin Ina Hallberg flyttade från villan till lägenhet, sålde jag åt henne en del saker, som hon ville bli av med. Jag hade också försäljning åt mina vänner Ruben Lindberg och Yngve Norberg. För mig var det bara en hobby, men det gav också en liten vinst, faktiskt bättre än "vår vedkampanj". Vinsten finansierade mitt eget samlande.

På loppmarknaden lärde jag känna andra norrlänningar: Yngve Söderqvist från Bjurholm med hans hustru Vera född Borglund, från Åsele, Ingegerd och Rune Nilsson från Norrbotten och Birger Molin från Nordmaling och hans hustru Ingrid från Nykvarn. Ingrid och Birger har jag fortfarande nära kontakt med.

Min vistelse på loppmarknaden har dokumenterats av vår gode vän Ulla Norberg. Till min 70-års dag hade hon sammanställt ett helt album med foton från våra familjers samvaro under 33 år. Det är foton från våra utflykter med barnen i naturen, från våra respektive fritidshus och

från fester hos varandra. En fantastisk gåva jag fick av Ulla och Yngve. Som slutkläm i albumet finns en sekvens av foton av mig i aktion på Skärholmens loppmarknad. Och under har Ulla skrivit: "Skärholmens Mekka och loppmarknadens kung".

Epilog: Som det kanske framgår av min redovisning har jag hållit med en del olika saker under min levnad. Jag tror, att uppväxten på en bondgård har varit till stor nytta, när det gäller praktiska ting. Att jag kunde bygga ett hus i Östanbäck (det så kallade lillhuset) tillskriver jag, vad jag lärt mig i unga år. Även det praktiska handlaget vid kemiska laborationer klarade jag av ganska bra. Många olika människor har jag mött; folk av olika "samhällsklasser". Jag har en känsla av, att det där med samhällsklasser är senare tiders påfund. Hemma i Torvsjö talade vi aldrig om sådana. Nu ger man ibland i TV program där man presenterar folk, som har gjort den så kallade "klassresan".

I mina två sista "karriärer" kunde jag kanske märka på människors attityd och arrogans, att det jag höll på med hörde till någon typ av "lägre jobb". Det rörde mig inte så mycket. Jag har alltid haft med mig en viss trygghet från min barndom. Och förresten har jag ibland kunnat travestera Fridolin, som "talade med bönder på böndernas sätt men med lärde män på latin". Men man kan inte alltid veta vem man talar med. Jag lärde känna en riktig skrothandlare i Örby. Han hette Nordin och härstammade från Sundsvall. Tillsammans med sin hustru och två söner arbetade han dagligen med att rensa och sortera skrot. Jag pratade mycket med honom, och det visade sig, att han hade stora kunskaper i atomfysik.

I den här sammanfattningen över vad jag sysslat med har det blivit väldigt många "jag", men det får tillskrivas min oförmåga att skriva på annat sätt. Det har blivit ett subjektivt referat. Det har gått rätt bra att lära saker och ting (kanske fränsett matematik) och det har gett mig ett visst "ego". Men då jag försökt att uppriktigt bedöma mitt eget arbete, så tycker jag, att det sällan blivit riktigt bra. Jag bara konstaterar, att det är så, och det är ingenting som tynger mig. (Gertrud brukar ogilla, att jag tänker så).

Jag har i alla fall gjort en sak, som jag själv bedömer som en "bravad". Det var när jag 1973 en måndag morgon i värsta rusningstrafiken körde bil rakt genom London från Hampstead i norr på väg ut mot Canterbury.

På tal om att lära sig så har jag ångrat, att jag inte lärde mig att "steppa". Jag hade vissa anlag för det.

Vid ett antal tillfällen har Gertrud och jag varit på skilda håll, och då har jag skrivit vykort till henne.

Här återger jag ett antal sådana vykort:

Efter vårterminens slut 1956 reste Gertrud upp till Skellefteå till sin mor och far. Jag blev kvar i Uppsala. Jag gick och väntade på, hur det skulle bli med en av Sveriges Yngre Naturvetares Förenings (SYNF) planerade resa till Sovjet. Det skulle ske under sommaren, men så blev det inte. Ryssarna hade föreslagit oktober. Följande kort sände jag till Gertrud:

Fröken Gertrud Boström
Nygatan 34
Skellefteå

U-a 20.6.56
Kära du!

206

Skriver i all hast och meddelar, att ryssarna föreslagit, att vi skall resa först i oktober. Detta går vi inte med på. Begär definitivt besked fredag. Få se vad det blir. Meddelar senare: Hälsa alla! Kära hälsningar Lars

Det blev ingen SYNf-resa till Sovjet. Istället blev det en till USA året därpå. Jag reste sedan upp till Skellefteå och firade midsommar med Gertruds familj. Under helgen blev Gertruds mamma sjuk, och hon blev aldrig mera frisk. Hon dog den 6 augusti. I mitten av augusti var jag tillbaka i Uppsala och arbetade på organisk-kemiska institutionen. Från den 21 augusti och en vecka framåt skulle det hållas Nordiska kemikongressen i Århus, Danmark. Jag och några till från vår kemiavdelning hade fått ett anslag för att delta i denna kongress. Medan jag var i Århus skulle Gertrud åka ner till våra vänner Maj-Lis och Bengt Åman i Landskrona, och sedan skulle hon åka över till Köpenhamn och möta mig där. Sven-Olof Lawesson och jag reste tillsammans.

Tre vykort sände jag till Gertruds adress i Älvsjö:
Fröken Gertrud Boström
Bivägen 8
Älvsjö, Sverige

G-borg 18.8.56 kl 08.10
Kära Gertrud!

Vi har nu anlänt hit (för 1,5 timme sedan). Just nu sitter vi och väntar på att stan ska få liv, så att vi kan gå ut och titta ett slag. Vid 12-tiden åker vi till Lawes syster och svåger i Kungsbacka. Måndag morgon kl 07.10 går vi över med båten. Nattåget den här vägen var besvärligt. Först persontåg till Hallsberg och så väntan där i 2,5 timme. Det kanske är bättre att du tar dagtåg den här sträckan och nattåg Göteborg-Landskrona. Ja, du ser ju i kommunikationerna. Lawe hälsar! Hjärtliga hälsningar Lars.

Onboard 20.8.56

Kära du! Det blåser och gungar. Du skulle ha varit med. Om vi bara tänkt på det skulle det kunnat ordnas, men allt blev så hastigt. Jag känner mig som en bov, som inte ordnat det! Du kan nå mig under adress: 9:de Nordiska kemistmötet, Universitet, Århus. Ha det så bra, tills vi ses i Köpenhamn! Kära hälsningar. Din Lars.
Har sett i tidtabellen att du kan åka från Enköping kl 5 på morgonen och vara i Landskrona 20.30 med byte i Billesholm. Uppehåll i Göteborg i drygt 2 timmar.

Århus 20.8.56

Kära Gertrud! Resan hit gick fint. Vi har installerat oss och är nu ute och tittar på staden. Den är stor (hundratusen). Du skulle ha varit med. Imorgon öppnar kongressen, så då blir det spring på föreläsningar i ett. Torsdag kväll är vi inbjudna till danska familjer. Jag skall till en civilingenjörs familj. Lawe hälsar. Vi ska åka runt med spårvagn, så vi får se stan fort. Enligt vad jag nu vet kommer jag till Köpenhamn H kl 13.00 på lördag. Skall meddela dig senare i Landskrona.
Hjärtliga hälsningar Lars.

Fröken Gertrud Boström
c/o Åman
Viktoriagatan 4
Landskrona, Sverige

22.8.56

Hej! Här är en hälsning från ”Den gamle By”. Mycket roligt att se. Vi har gått igenom Lawe och jag, och kom då i sällskap med en grupp tanter från US. De hade guide, så vi fick också höra en del om sevärigheterna. Vi ses lördag kl 13.00 på Köpenhamn H. Hjärtliga hälsningar Lars.

Vi hade verkligen trevligt i Århus. En kväll var Lawe och jag ute på en dansrestaurang, som hette Varna. Sven-Olof (Lawe) visste inte nu, att just Århus skulle bli den stad, där han arbetade från 1961 till sin död 1985. Han var nämligen universitetslektor vid Århus universitet under dessa år. Två gånger hälsade vi på honom och hans familj, nämligen 1965 och 1977.

År 1957 deltog jag i en stor kemikongress i Paris. Gertrud var också med. Vi var där i 14 dagar. När vi skildes åt den 13 juli, reste jag med tåg norrut till Köpenhamn, och Gertrud reste söderut till Nice. I Köpenhamn skulle jag möta övriga SYNFM-medlemmar och antråda studieresan till USA. Jag sov en natt på hotell i Köpenhamn, och den 31 juli mötte jag övriga på Rådhusplatsen. Vi flög med Loftleidir.

Åtta vykort sände jag till Gertrud i Nice, det första från Köpenhamn den 31 juli.

Madame Gertrud Boström
Hotel Menblé Wilson
39, Rue de l'Hotel des Postes
Nice France

Kära Gertrud!

Jag har sovit gott och känner mig pigg. Klockan är 9 så om en halvtimme ska vi samlas. Vädret är inte så bra idag, gråmulet. Landskrona svarade inte så förmodligen har de semester. Ha det så bra och sköt väl om dig. Hälsa de andra.
De käraste hälsningar med kram från Din Lars.

Stavanger 31.7.57

Kära Du!

Vi har nu flugit i två timmar och gör mellanlandning här. Det var mycket grant över Västnorge. Om en halvtimme går vi vidare till Island. Vädret är prima, och jag mår bra. Klockan är 14.40 och klockan 19.00 skall vi vara där. Hjärtliga hälsningar från Din Lars.

Reykjavik 31.7.57

Kära Gertrud!

Som du ser har vi nu kommit så långt. Bra resa. Här är 12°. Vi sitter vid ett dukat middagsbord. Går vidare om en timme. Adress i New York,
Hotel Park Crescent
Riverside Drive & 87 th Street
New York
De käraste hälsningar Din Lars.

N.Y 3.8.57

Min kära Gertrud!

208

Idag och imorgon är vi lediga och jag skall gå ut och handla litet. Jag mår bra. Hoppas att du också gör det och har det bra. Värmen är olidlig, 35° varmt idag. Har varit ute och tittat på stan några kvällar. Bland annat har jag varit uppe i Empire State Building, allt är fantastiskt, men Paris går många gånger före allt detta. Adress 10/8: c/o SYNFF National Academy of Sciences Washington, USA

De käraste hälsningar Din Lars.

N. Y. 4.8.57

Kära Gertrud!

Här är olidligt varmt. Jag sitter stilla inne och ändå rinner svetten. Man kan helt enkelt inte vara ute på sightseeing. Vi bor på 16: e våningen. Igår satt jag på taket och solade mig i 2,5 timmar, sedan duschade jag skönt. Jag och en annan kille var inviterade till ett party hos två holländare. Mycket trevligt. Jag mår bra och hoppas att du också gör det. Mjölken är god här. All my love, Din Lars.

Wilmington, Delaware 9.8.57

Kära Du! Vi har nu varit i Delaware i två dagar. Vi har sett mycket bland annat ett trevligt museum och svenska kyrkan samt Delawaremonumentet. Idag har vi sett American Viscose CORP. I Marcus Hook. Sedan vi ätit en representationsmiddag far vi vidare till Washington. Vädret är bra och jag är frisk. Vi har det mycket trevligt och blir alltid väl mottagna. Ha det så bra! Det käraste hälsningar från Din egen Lars.

Washington 10.8.57

Kära Gertrud! Nu har vi varit här en dag. Härligt med sightseeing och swimmingparty hos en familj. Mycket vacker stad. Jag trodde, att jag skulle ha brev från dig här, men det har tydligen blivit något trubbel med postgången. Det är helt enkelt fantastiskt allt detta. De käraste hälsningar, Din Lars.

Washington 11.8.57

Kära Gertrud! Just nu är jag i National Gallery of Art och tittar. Det finns mycket att se. Vi har det härligt och jag hoppas att du också har det så. Idag har jag badat i en swimmingpool i 3,5 timme. Jag mår utmärkt och allt är bra som en dröm. Igår kväll var jag och en annan ute med några Washingtonbor. Det var mycket trevligt. Skall skriva brev snart. Käraste hälsningar Din Lars.

Från och med den 14 augusti och den tid, som vi hade kvar i USA sände jag 11 vykort till Gertrud under adress:

Fröken Gertrud Boström

Pukslagargatan 63

Älvsjö, Sweden

Pittsburg 14.8.57

Kära Du! Tack för ditt andra brev! Vi har nyss anlänt efter sju timmars bussresa i en icke luftkonditionerad buss. Det var hemskt. Jag skrev brev till dig igår, men du hinner nog inte få det i Nice. Jag mår bra och är glad över att du också gör det. Kära hälsningar Din Lars.

Pittsburgh 15.8.57

209

Hej Älskling! Just nu sitter jag ensam på en restaurang och äter middag för 1,5 dollar. Jag har varit till frisören och det kostade också 1,5 dollar. Jag mår bra och hoppas, att du också gör det. Idag har jag skrivit kort till Ulrik. Min kompis Rolf Hesse är inne ikväll för han ska hålla föredrag imorgon. På lördag får vi till Niagara. Käraste hälsningar Din Lars.

Niagara Falls 18.8.57

Hej My Dear!

Nu är jag i Canada. Har gått över bron och är ute och tittar på fallen. Det är fantastiskt storslaget. Det är massor av turister här. Staden vi bor i är inte så särskild. Massor av souvenirbutiker som bara har smörja. Det är fortfarande härligt väder. Kanske kan jag komma någonstans och bada idag. Ha det så bra Gertrud. De käraste hälsningar Lars. På onsdag åker vi genom Canada till Detroit.

Buffalo 20.8.57

Hej Älskling! Vi har nu lämnat Niagara Falls och är på väg till Rochester. Just nu gör vi en timmes uppehåll här. Allt är väl och vi har fortfarande mycket trevligt. De hjärtligaste hälsningar från Din Lars.

Rochester 20.8.57

Hej igen! Vi har nu varit och besökt Eastman Kodak. Det var ett kort och ganska onödigt besök. Vi har fått inkvartering i gymnastiksal på KFUM. Möjligen struntar vi i det och åker istället till Detroit inatt. I övrigt är allt väl. Ha det så bra min vän! De hjärtligaste hälsningar Din Lars.

Talbotville, Ontario 21.8.57

Hej Älskling!

Vi reser nu genom Canada med omstående buss. Klockan är 7.45. Vi har gjort ett uppehåll här och ätit. Hälsningar Lars.

Detroit 23.8.57

Kära Gertrud! Vi har nu kommit hit. Tyvärr har jag inget kort av staden, men jag sänder ett sådant senare. Jag har det bra. Som du förstår har jag köpt en penna nu. På lördag flyger vi till Boston. Idag har vi sett General Motors Technical Center. Det var en storartad anläggning. Helt i modern stil. Käraste hälsningar Lars.

Detroit 23.8.57

Hej My Dear!

Nu har vi gjort alla studiebesök här och reser imorgon kl 11. 20. Vi flyger till Boston. Det här är en bra stad. Man hinner visserligen inte se så mycket, men det jag sett verkar bra. Allt är väl. Jag skickar ett kort från Boston också, men sedan får du vänta tills jag kommer själv. Hjärtliga hälsningar Lars.

Detroit Airport 24.8.57

Kära Gertrud! Vi är nu här och lämnar snart med plan mot Boston. Det regnar kraftigt idag. Det första vi haft på hela resan. Allt väl. Käraste hälsningar Din Lars.

Boston 25.8.57

210

Hej Älskling! Det är nu söndag och det regnar. Vi har nyss ätit en frukostmiddag för 2 dollar. Igår var vi ute och tittade på nattlivet. Det verkade vara ett livligt sådant här. Skall försöka få se en negershow ikväll. I afton skall jag ta mig till konstmuseet, Hjärtliga hälsningar Din Lars.

Boston 26.8.57

Kära Gertrud! Vi har idag varit och besökt Massachusetts Institute of Technology. Byggnaden på omstående sida var tjugig. Ritad av Saarinen. För övrigt är allt väl. Nu är det bara en dagsvisning kvar. Det blir Harvard University. I morgon natt reser vi med buss till New York. Hjärtliga hälsningar Din Lars.

Under senare delen av augusti 1962 hölls Nordiska kemistmötet i Åbo, Finland. Sven-Olof Lawesson, som nu var verksam i Århus, Danmark, skulle dit och jag beslöt mig för att följa med. Han tänkte köra bil. Vi for över med en liten färja från Norrtälje till Pargas. Vi åkte ett par dagar före mötet för att kunna köra till Helsingfors och träffa Tapaile, som en tid varit med oss på Kemikum i Uppsala. Jag skrev två vykort till Gertrud:

Fru Gertrud Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Sverige

Helsingfors 19.8.62

Hej!

Här har vi nu sovit skönt en natt. Klockan är 8.30, och vi skall ut och köra för att se staden. Klockan 11 ska vi träffa Tapaile. Vi kom hit igår kväll vid 19.30-tiden och efter en timmes vila gick vi ut och åt på havsrestaurangen. Allt verkar bra, men kaffet är enormt dyrt. Puss och kram! Kära hälsningar till Dig, Eva och Erik / Lars.

Åbo 22.8.62

Kära Gertrud!

Synd att du inte var hemma när jag ringde. Jag hoppas att du och Eva hade trevligt ute. Vi har det bra här i Åbo. Det är en verkligt vacker stad, och de sista dagarna har vädret varit bra. Igår var vi och badade i en tempererad swimmingpool, och sedan på kvällen besökte vi ett bryggeri. Ikväll står teater på programmet. Det är verkligen tråkigt, att du inte är med här. Vill du vara snäll att ha pengar hemma på lördag, så att jag kan göra upp med Lawe. Käraste hälsningar till dig, Eva och Erik / Lars.

1963 deltog jag i en av SYN F anordnad studieresa till Göteborg och Oslo. Vi var så få deltagare att resan företogs med bil.

Följande två vykort skickade jag hem.

Eva och Erik Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Sverige

Oslo den 21/8 1963

Hej på Er! Nu är pappa i Oslo och här har vi fått husrum för en natt på studenthem. Det verkar så bra. Hälsa så hjärtligt till mamma och säg att hon skall vara rädd om sig! På fredag kväll kommer jag hem igen, men det blir nog sent, så ni ligger nog och sover då. Kära hälsningar till Er båda och mamma från pappa.

Fru Gertrud Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Sverige

Oslo, Fra Vigelansanlegget 22/8 1963

Kära Gertrud! Studiebesöket blev så kort idag, att vi fått tillfälle till sightseeing, och just nu är vi i Frognerparken. Imponerande! Gossen på kortet påminner mig om Erik. Innan vi åker till Karlstad skall vi åka och titta på vikingaskeppen. Allt är väl, och det har varit mycket trevligt hittills. Nu ska jag väl vara hemma snart om det går friktionsfritt. Kära hälsningar till Er alla.
Lars.

I början på år 1966 var jag sjukskriven efter magsårsoperation i december 1965. För att få omväxling åkte jag upp till Oscar och mormor Greta i Skellefteå, där jag var en vecka. Följande vykort sände jag till Erik.

Erik Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Sverige

Kära Erik!

Här kommer en hälsning från pappa i Skellefteå. Morfar och mormor – Greta hälsar så mycket till dig och Eva samt mamma. Åker du skidor varje dag? På måndag kommer pappa hem.

Kära hälsningar Pappa.

Under påsklovet 1968 tänkte vi åka till Tyskland och hälsa på våra vänner från tiden i USA, Klaus Strigler och Heinrich Grubert. Tyvärr fick Eva och Erik mässling, så vi kunde inte åka med hela familjen. Det beslöts, att jag skulle åka ensam. Färdsättet var tåg. Klaus bodde i Frankfurt och Heinrich i Ludwigskafen. Jag skrev fyra vykort till hemmet i Hagsätra.

Fru Gertrud Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Schweden

Loreley 8/4 -68

Kära Gertrud!

Så synd att ni inte är med här. Klaus och jag har haft en härlig dag med biltur genom underbart vacker natur. Vi har varit i Wiesbaden, Schlangenbaden och Schwalback. Sedan efter Rhein till St Goarhausen där vi var uppe på Loreleyklippan. Underbar utsikt. Just nu sitter vi på ett litet värdshus i Lorch och äter lunch. Kära hälsningar till barnen och Dig från Lars och Klaus.

Eva och Erik Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Schweden

Frankfurt 9/4 -68

212

Kära Eva och Erik!

Jag längtar efter er båda och mamma. Så tråkigt att du Eva har blivit så sjuk. Vi får hoppas att du blir bättre snart. Här är soligt men inte så varmt. Pappa har köpt ett litet fat av Meissenporcelain till hemmet. Kära hälsningar till Er alla från pappa Lars

Fru Gertrud Westman
Glanshammarsgatan 45
Bandhagen 4, Schweden

Heidelberg 10/4 -68

Kära Gertrud!

Klockan är nu 10.45 och jag har nyligen anlänt hit. Sedan jag fått någon i mig skall jag gå till Philosophenweg och titta på utsikten. Så långt verkar det fint här. Stationshuset är nytt. Klockan 17 skall jag möte Heiner här. Glad Påsk på Er alla tre! Hälsa också Ingrid och A-L. De käraste hälsningar från Lars.

Philosophenweg, Heidelberg 10/4 -68 kl 13.30

Kära Gertrud!

Jag har nu ätit lunch (omelett, fylld med kalv och höns) och har sedan vandrat genom den gamla delen av Heidelberg och nu är jag här uppe på Philosophenweg och blickar ut över denna underbart vackra stad som ligger djupt ner i dalen vid floden Neckar. Jag kan gråta, när jag tänker på, att du och barnen inte fick komma med. Här ser jag många unga människor (förmodligen studenter) som vandrar hand i hand och ser romantiska ut. Och jag förstår dem. Den här vägen och utsikten inbjuder till sådant.

Kära hälsningar Lars.

P.S. Jag såg ett apoteksmuseum, som verkligen imponerade. D.S

Block VIII

1993

Det fanns inte mycket snö. Bara ett par gånger var jag ute på skidor. Jag var en stadig besökare på loppmarknaden i Skärholmen. Under hela vårterminen sålde jag på "loppis" sju gånger med relativt gott resultat. Som vanligt deltog jag i silversmidet varje måndag. Den 19 februari var vi bjudna till Inga och Harry. I mars var min kusin Maja-Lisa hos oss i två dagar. Gertrud och jag körde bil till Mariestad och hälsade på Mary Ellborg. Den 18 mars var Nils-Erik Nordengren och jag på Zum Fransiskaner i Gamla Stan och åt vår sedvanliga lunch. Efteråt besökte vi ett säregat hantverksmuseum på Skeppsbron. Många fina, gamla verktyg. Det här visade sig bli sista gången vi träffades för att äta lunch. Nils-Erik avled i september. Den 22 mars hände något betydelsefullt. Vi löste vårt sista lån på huset och blev skuldfria. Sämre avdragsmöjligheter för avdragsräntor och relativt låg sparränta gjorde, att det var "ogynnsamt" med lån. Vår skuld på bottenlånet (Spintab) var nu 86 448: -. Med räntan 2210: - och kompensationsräntan 1047: - (för tidigt löst lån) blev den totala utbetalningen 89 705: -. Det kändes onekligen lite underligt att vara helt fri från lån. Första lånet tog jag 1945, då jag började på Tekniska gymnasiet i Skellefteå.

Den här terminen vikarierade jag 82 timmar på Åsö vuxengymnasium. Det blev min sista insats som lärare. På långfredagen (9/4) fyllde Hilda Mitchell 90 år. Tiden kring Valborgsmässoafton var mycket varm. Före den 10 maj hade jag klippt gräset på gården två

gänger. Den 11 maj bjöd Yngve Norberg på surströmming. Han hade nu flyttat till en lägenhet i Bergshamra i Solna. När vi irrade runt där och sökte hans adress, vevade jag ner sidorutan och frågade någon om gatan. Sedan kunde jag inte veva upp rutan igen; den hade fastnat. Med öppen sidoruta fick vi köra hem på kvällen. Tursamt nog var det ganska varmt. Dagen därpå lagades felet på Volvos ”5 direkt” i Segeltorp. Eva och Claes köpte radhus i Sättra, Sättragårdsvägen 73. Under Kristi Himmelfärdshelgen var jag där och hjälpte Claes att ta bort en vägg mellan rummet och köket. Claes gode vän Bertrand var också där. Den 22 maj flyttade de in.

Den 20/5 dog min kusin Ina Hallberg. Bara för någon dryg månad tidigare hade jag besökt henne i hemmet. Då följde jag med henne till affären. Ina skulle under sommaren ha fyllt 79 år. Tisdagen den 25 maj flyttade Gertrud och jag till Östanbäck. Vi låg över i Klockestrand i Stig Sandins stuga. Vädret var svalt. Mitt omedelbara projekt i Östanbäck var att fälla den stora björken vid Sjulsviksvägen. Den var mycket grov och hade grova grenar nertill. Jag förberedde det hela med att såga av en del av de nedersta grenarna. Sedan kom Ture med kedjesågen och fällde björken. Han kapade den också i en-metersbitar. Därefter kunde jag kvista den själv och sedan kärra ”klabbarna” till ”vedbacken”. Sedan hjälpte jag Ture att sätta potatis (6/6). För att delta i Inas begravning den 8 juni flög jag till Stockholm dagen innan. Jag sov hemma på Bullerholmsgränd. På morgonen gick jag till Sättragårdsvägen för att låna Claes bil. Med den skulle jag lätt ta mig till begravningen i Tullinge kyrka. Det här var andra gången jag var på begravning i den här kyrkan. Förra gången var det en kollega på Åsö gymnasium, som var död. Efter samlingen i det närbelägna församlingshemmet körde jag hem till Bullerholmsgränd, bytte kläder och lastade en sittsoffa på biltaket. Vi hade lånat soffan av Eva, och nu skulle jag frakta hem den. När jag kom ut på gatan, Vårholmsbackarna, gick avgasröret på bilen av långt fram. Det blev ett fruktansvärt ”dunder”. Jag körde i alla fall vidare till Sättragårdsvägen, för körtiden var bara fem minuter, så jag kunde stå ut med bullret. Trots att jag så att säga ”sabbat” bilen, blev jag bjuden på middag, innan jag flög upp till Skellefteå på kvällen.

Tiden fram till midsommar ägnade vi åt olika aktiviteter. Vi klädde om vita möbelen i storstugan. Det var ett bra, randigt tyg, som Eva färgat blått. Tyvärr blev färgen för djup, så vi fick tvätta ur den flera gånger. När det var färdigt, var det ganska bra. Emellanåt klöv jag ved. Vädret var relativt bra, inte så varmt och inte regn förrän strax före midsommar. Vi var i stan och gick på graven, hälsade på hos Stigs och åt lunch på pizzeria Monaco på Nygatan (nästan mitt emot Nygatan 34, där Gertrud bott med sina föräldrar då hon var ung). Samma dag besökte vi Hilda Mitchell. En dag bjöd våra sommargrannar Mary och Kalle Östman på kaffe. Josse kom och hälsade på. Vi skickade en present till ”Lill-Britt” i Umeå, som fyllde 50 år den 26 juni. Strax innan vi åkte från Stockholm var vi i Rönninge och uppvaktade Margot i förväg. Hon fyllde 50 år den 27 juni.

På midsommarafton var vi som vanligt på torgfesten i Byske. Josse kom ut med oss och åt med oss. Det hade blivit något av en tradition att vi skulle åka till Piteå på vår bröllopsdag den 28 juni. Så blev det även det här året. Men nu åt vi inte palt utan en god köttmiddag på en restaurang som hette Montparnasse. Vi gick också i affärer. Jag köpte ett par snygga svarta byxor. Men jag köpte också kläder i Skellefteå. Vi skulle ju fara till Vilhelmina och fira Barbros 70-årsdag, och då ville jag ha en ny sommarkostym. Jag köpte en på Lundkvists i Skellefteå för 1400: -. Det är den dyraste kostym jag köpt. Men när jag skriver det här 1999, får priset anses vara ganska lågt. Ragnar kom och var hos oss en vecka. Under den tiden kom Ida och Ture och åt middag med oss, och dagen innan Ragnar for, var vi alla på stort fika hos Ida. Ragnar och jag hade inte någon skogsutflykt den här gången. Det var ganska regnigt. Men en solig dag, var Mary, Kalle och Signe hos oss på kaffe. Gertrud och jag gästade också

Marianne och Ingvar i Kroksjön. De bor verkligen fint där; ett bra hus på en udde i sjön. Lördagen den 17 juli körde vi till Vilhelmina för att vara med på Barbros 70-årsdag den 18. Jag mådde inte bra; hade mycket värk i magen. Före festligheternas början gjorde Gertrud och jag en sväng till Torvsjö. Där köpte vi några ”konstböcker från skolans värld”, som Anna-Lisa Grundström skapat. Fina böcker. Barbro bjöd som vanligt på god mat. Vi var många vid det långa bordet; Barbros barn med familjer, vi syskon och Barbros närmsta vänner. Vi syskon var nu bara fyra. Tre hade avlidit sedan vi träffades för tio år sedan, då Barbro fyllde 60. Som present till Barbro hade jag gjort i ordning en liten pingla av mässing, att ha ”när man kallar på betjänten”. På hemväg dagen därpå körde vi förbi Åsele och besökte Lilly, och som vanligt var jag på kyrkogården. I Lycksele körde vi in på Statoils bensinstation för att Gertrud skulle köpa en påse engelsk konfekt. Där råkade jag backa på en skåpbil, så att dess högra sidodörr blev skadad och bakluckan på vår bil blev också skadad. Det sistnämnda fixade Dennis Strid för åttahundra kronor. Skadan på den andra bilen bestreds av min försäkring, men då förlorade jag bonus på den. Av allt det där blev inte magen bättre. Det brände och sved, och jag kände mig som ”inverterad”.

Fredagen den 23 juli kom Margareta och Tore Lindh förbi. Antingen kom de från Haparanda eller också var de på väg dit. Samma dag hade vi hela klanen Boström hos oss: Vivan, Stig, Dan, Ulla och Rita. Det var alltid så trevligt, när vi träffade dem. Glatt och gemytligt. Eva, Claes och barnen kom till oss. De skulle stanna i nästan tre veckor. Claes skulle dock fara en tur till fjälls. Innan han for hann vi vara ute och plocka hjortron ett par dagar bland annat i ”Ängesvika”. Det var ett säkert bärställe. Den 3 augusti skjutsade jag Claes till Jörn, där han tog tåget vidare norrut. Medan han var borta, var Eva och jag i blåbärsskogen. Vi kunde inte dra iväg så långt för Mårten och Maja var också med. Vid den här tiden var jag till Läkarestationen i Byske och sökte för min onda mage. Jag fick Losec och en remiss till lasarettet i Skellefteå för gastroskopi. Det fanns inte tid för denna undersökning förrän i slutet av september, och då skulle jag vara i Stockholm. Därför skickades remissen till Huddinge sjukhus. Jag fick tid för gastroskopi där den 6 september.

Fredagen den 13/8 var Eva och jag och barnen till Skellefteå och tittade på antikmässan på Expolaris. Det regnade hela dagen. Innan vi körde hem till Östanbäck, hämtade vi Claes vid bussen från Bastuträsk. Efter ett par dagar reste de hem till Stockholm. Jag skjutsade dem till flygplatsen. Gertrud och jag var i Södra Ersmark hos fru Antonsson och plockade svarta vinbär. Den 22/8 flög Gertrud hem till Stockholm. Jag blev kvar en vecka till. Plockade lingon med Ture och sålde för 780:-. Sommaren 1993 var regnig. Totalt föll 244 mm under juni, juli och augusti. Sex auktioner besökte jag under sommaren. Fredagen den 3 september körde jag hem till Stockholm. Jag startade tidigt. Innan jag passerade Sandöbron, gjorde jag en avstickare upp efter älven till Marieberg, där jag hos ”finnen” Parkkila köpte en del gamla saker. Jag gjorde stopp i samma syfte i Sundsvall, ”Hudik” och Tönsäter. Måndagen den 6/9 gjordes gastroskopiundersökningen på KBC på Huddinge sjukhus. Det enda svar jag har från den undersökningen är vad jag hörde läkaren säga till en närvarande läkarkandidat: ”I can't see any wrong here.” Han talade engelska, för läkarkandidaten var tydligen från Afrika. Han var neger. Ganska omedelbart efter den här undersökningen blev jag bra i magen. Man kan fundera över, om det är psykiskt.

Kursen i silversmide startade den 20 september, men redan dessförinnan hade jag haft försäljning på ”loppis”. Jag brukade ta två dagar i följd. Under hösten blev det totalt fem gånger. Min arbetskamrat Nils-Erik Nordengren var svårt sjuk. Han vistades i hemmet, och en dag körde jag till Solna och besökte honom. Han var mycket dålig, och bara några dagar efter mitt besök kom han in på sjukhus igen. Den 17 september ringde dottern Maria och

meddelade, att hennes pappa avlidit samma dag. Begravningen var den 12 oktober i Bromma kyrka, och då var jag närvarande.

Fyra dagar under september var jag med Yngve i Värmland. Det var meningen att vi skulle plocka lingon, men det var ont av bär i trakten av Lönnhöjden. Vi besökte en slöjdare, som bodde i en till synes ensam gård på vägen mot Vansbro. Av honom köpte jag en förnämlig kniv med slida av horn och skaft av horn och säljmasur. Slidan är signerad ASH 92. Priset var 400 :- . Jag har gett den till dottersonen Mårten.

Den 13 oktober fyllde min kusin Maja- Lisa Almgren i Alingsås 85 år, och den 30/10 var vi i Täby på 50-års fest. Det var min brorsdotter Gudrun Lindstedt som fyllde. Vi ”presentade” henne ett silverhalsband, som jag själv gjort. Vi hade mycket trevligt där. Många glada människor närvarande, bland annat några ungdomsvänner till Gudrun från Åsele.

I oktober var vi också på kalas hos Ulla-Britt och Ruben. Varje höst brukade min syster Barbro och hennes väninna Göta Karlsson åka till Kanarieöarna. Ofta stannade de till hos oss. Så även det här året. Gertrud och jag körde ut till Arlanda den 12/11 och hämtade dem. De var så bruna efter tre veckor i ”värmen”. Det var sent på kvällen så ”bjudet” blev nog bara te. Med dagen därpå (lördag) blev desto bättre. Gertrud och jag hade skaffat biljetter till Operans matiné klockan 15. Det blev ju lite ovanligare för våra gäster. De tyckte, att det var roligt. Efter operabesöket hade vi god middag här hemma. Gertrud kunde ju konsten att laga god mat. Innan jag skjutsade dem till Centralen för tågresa hem till Vilhelmina, gjorde vi ett besök hos Eva och Claes i Sättra. Operan vi såg var Verdis La Traviata.

Min arbetskamrat Monica Arve hade gått i pension, och då bjöd hon hem sina forna arbetskamrater på middag. Hon och hennes make Ragnar Arve bodde nu i Kista. Gertrud och jag kom närmare en halvtimme för sent till middagen, för vi hade stora svårigheter att hitta rätt adress. När vi väl hade hittat rätt, hade vi tur med parkeringen. Det fanns en ledig plats alldeles intill porten. Det var mycket roligt att träffa de forna arbetskamraterna. Vi blev väl undfägnade med god mat och dryck.

I november var vi också på Dramaten en gång, men jag har glömt vilken pjäs vi såg. På Luciadagen var pensionerade lärare bjudna till Åsö gymnasium på jullunch, och då var jag där. Roligt att träffa gamla kollegor.

Födelsedagar: Anna-Lisa Sjöberg (född Baltzari) 60 år den 9/12. Margret Norström (Stefan W mamma) 70 år den 10/12.

Julen firade vi hemma. I mellandagarna var Stella och Gabriel Cizinsky (grannar) hos oss på kaffe. På nyårsnatten sov Mårten och Maja över hos oss. Mårten somnade i vanlig tid, men Maja var så aktiv, så hon kunde inte sova. Vi var i TV-rummet, och hon var så engagerad i att flytta saker fram och tillbaka, främst videoband. Hon blev inte lugn förrän Barbara Hendricks började sjunga i TV. Då blev hon andäktig.

Min ”affärsverksamhet” med auktionsgods gav under året en vinst på 8177: -. Inte så mycket pengar men ett visst nöje. Bensinen kostade omkring 7,70kr/liter.

1993 var min inkomst 205 885: - och skatten 70 737: -, det vill säga 34,4 %. Där till kommer fastighetsskatt 9645: - samt förmögenhetsskatt 2699: -. De här sista uppgifterna har jag tagit med för att barn och barnbarn ska kunna jämföra med kommande förhållanden.

1994

Trettondagshelgen hade vi nära, kära sovandes hos oss, nämligen Mårten och Maja. Maja brukade sova hos mormor i dubbelsängen i sovrummet. Mårten sov i mormors ordinarie säng. När han vaknade på natten, kom han tassande över hallgolvet in till mitt rum och ”puffade” mig i ryggen. Denna handling var så kär. Jag faktiskt önskade, att han skulle vakna och komma och krypa ner hos mig. Sen på morgonen följde han med mig till köket, och vi gjorde i ordning frukosten. Tre gånger till under våren sov de hos oss.

Den här vintern hade vi snö och moderat låga temperaturer. Elva gånger var jag ute på skidor. Ofta åkte jag till Mälärhöjdsbadet. Det blev en tur på 11 km. Det gick inte fort, snabbaste tiden var 75 minuter. Sex gånger sålde jag på ”loppis” under våren. Ett par gånger med verkligt gott resultat till exempel en lördag till söndag i januari blev kassan 3745 :- och en fredag, lördag, söndag i mars

4848 :-.

Fredagen den 7 januari fyllde min svägerska Lilly 80 år. Gertrud och jag var också litet kulturella. Vi var på Dramaten och såg Blodsbröllop och på Operan såg vi La Bohème. Mellan den 3 och 5 maj gjorde vi en ”lillsemesterresa” till Öland. Varken Gertrud eller jag hade tidigare varit där. Jag hade länge sett fram emot att få köra över Ölandsbron. Vi hade i förväg beställt rum på ett pensionat vid Hornsjön. Priset var 198:- per person och dygn. Vi startade tidigt och körde raka vägen till Kalmar, där vi fyllde bensen. Sedan vidare över bron, och det var verkligen spektakulärt. Europas längsta bro. Det blåste inte mycket, så man kände inget ”skak” i bilen. Väl över på Öland körde vi direkt till Borgholm och ner till hamnen. Där satt vi i bilen och intog vår lunch, för som vanligt hade vi med oss smörgåsar, ägg, mjölk och kaffe eller te. Nästa stopp var vid Borgholms slottsruin, som jag vandrade omsorgsfullt igenom. Kanske hade det varit ännu mera att se, om det inte hade härjats av eld i början av 1800-talet. Efter det här besöket körde vi över Alvaret till Solliden, så nära man kunde komma, för ”sommervillan” är ordentligt inhägnad. Man kan förstå att kungafamiljen har det fint här sommartid. Nu sökte vi oss norrut mot vårt nattläger vid Hornsjön, men vi körde inte stora vägen hela tiden utan avvek och körde nära havet på västra sidan av ön.

Den här ”stugbyn” låg inte vid någon allfarväg precis. För att komma dit fick man köra en del på slingriga byvägar. Vi fick inkvartering i en stuga, som såg ut att vara en renoverad ”torpstuga”. Den låg på en öppen gård. Man kunde köra bilen ända intill. I en huvudbyggnad fanns reception och matsal. I priset ingick frukost. Om jag inte minns fel, åt vi åtminstone en middag där. Vi stannade två nätter.

Efter en skön sömn och frukost körde vi norrut på ön i riktning mot Byxelkrok. Jag visste, att det i de här trakterna skulle finnas en antikhandel, som ägdes av ett par Jensen, vilka jag lärt känna på Skärholmens loppmarknad. Den här handeln hade de öppen bara sommartid, och nu hade de nyss öppnat för året. Vi hittade dem hemma, och vi fick beskåda hela varulagret i den stora uthuslängan. Gertrud köpte 12 stycken vackra små djuptallrikar, tillverkade i Norge, EGERSTUND. Jensen var ursprungligen från Danmark men hade bott åtskilliga år i Stockholm. Vi såg Neptuni åkrar och körde till Ölands norra udde och tittade på fyren Långe Erik. Man kunde inte köra ända fram till fyren. Gertrud satt kvar i bilen medan jag gick och tittade. Sedan sökte vi oss till en plats, där vi hade en fin utsikt över havet, och där intog vi vår lunch. Det här var ljuvliga stunder på våra utflykter. Innan vi sökte oss ”hemåt”, var vi Trollskogen och Böda kronopark. Nästa dag skulle vi köra hem till Stockholm. Dessförinnan ville vi också se Ölands södra udde. I det syftet körde vi söderut, en sträcka på ungefär 12 mil. Vi gjorde stopp vid Eketorps borg, och vi såg Karl X:s mur.

I närheten av Långe Jan åt vi lunch. Därefter körde vi raka vägen till Stockholm mycket nöjda med resan.

Den 10 april fyllde min skolkamrat Sven-Erik Åström 70 år. Han hade efter studierna varit verksam som lärare i Östersund. Sommaren 1953 bodde vi tillsammans i Stockholm. Av honom lärde jag mig en lustig ”dikt” för 55 år sedan.

”Till kyrkan varje söndag gick en gumma som med tårfylld blick satte ut i första bänken. Varje söndag satt hon där i sina slitna gamla klär. Hon var en riktig hedersgumma, ty ingen gudstjänst hon försumma. En dag sa prästen, kära mor, jag ser er rörelse är stor, ni säkert utav själsnöd lider. Ack nej, sa gumman. En get jag ägde i min ensamhet, jag geten ömt mot hjärtat tryckte. När döden den ifrån mig hastigt ryckte. Och nu när jag hör prästen predika inför menigheta, då tycks jag precis höra geta”.

Varifrån ”dikten” kommer vet jag ej, kanske skrev han den själv. När vi bodde tillsammans läste Sven-Erik sociologi. För mig relaterade han följande: ” Professor Eino Kaila säger, Barnets första leende som alltid är en följd av social kontakt, är ett vittnesbörd om cortex nyanserande verkan i ett i sig subcortikalt skeende”.

Onsdagen den 25 maj startade vi resan mot sommaren i Östanbäck med övernattnig i Klockestrand. Vi hade ordnat med eftersändning av post till ett pris av 300: -. Vår snälla granne Ingrid Johansson skulle vattna våra blommor. En del blommor hade vi med oss, främst paulor och streptokarpus.

Samma dag vi kom fick vi vattnet inkopplat med hjälp av Rolf Berglund. Så snart vi installerat oss satte jag igång med ”avverkning” på tomten. Ture hjälpte mig att såga ner björken på ”hörnet”. Som en gentjänst deltog jag i ”potatissättningen”. Gertrud hade föresatt sig, att vi inte skulle vänta till slutet av sommaren med att ha gäster och därför ordnade vi kalas redan söndagen den 5 juni. Våra gäster var Josse och Greta, Ingmar och Britta, Ingvar och Marianne. Vi hade alltid mycket trevligt tillsammans med dem. En vanlig torsdag kom Ida och Ture och åt våfflor med oss.

Jag sysslade med en del underhållningsarbete. Lagade skottkärran (”drillebören”), vilket bestod i att jag satte in nya delar på skalmarna istället för de som ruttnat. Nästa syssla var att klyva ved av björken som vi sågat ner. Och så målade jag plåttaket på ”lillhuset”. Gertrud sydde lakan.

På midsommarafton var vi med Josse på torgfesten i Byske. Åt sedan middag hemma. Bröllopsdagen (28/6) firade vi återigen i Piteå med mat på Montparnasse. I Piteå kan man parkera två timmar gratis. Stor skillnad mot Skellefteå där man verkligen ”skinnar” bilisterna.

Ragnar kom och var hos oss en vecka. Under den tiden var vi på en skogsutflykt med rodd på Holmviken. Vi fick också ett oväntat besök av min ungdomskamrat Märten Mårtensson och hans hustru Eva. De var på väg till Luleå. Deras fasta bostad var Rödön, Östersund.

En lördag då det var fint väder var jag med Ture till Klovaskäret i hans motorbåt. Ida och Ture bjöd på kaffe.

När Ragnar satt på utesoffan, brakade den plötsligt ihop. Det visade sig att benen var helt uppruttnade, men det syntes inte, för målarfärgen täckte. Jag satte igång med att göra nya ben. Jag hade de tvåtums tjocka björkplankor att ta ur. Bitarna av de gamla benen pusslades ihop och användes som ritmall. När soffan var lagad, målade jag hela möbelen vit.

Fredagen den 15 juli var vi bjudna till Gertruds kusin Dan Boström i hans sommarhus vid Bjässviken. Dagen därpå for Gertrud och jag till Åsele marknad, en av Sveriges största marknader. Vi gick naturligtvis in till Lilly, och där träffade vi också Erik Gustaf. Han berättade, att han köpt en nyutgiven bok om släkten i Åsele. Den fanns att köpa på slöjdställningen på hembygdsområdet. Innan vi körde upp till Barbro i Vilhelmina åkte jag upp till utställningen och köpte böckerna; Två volymer för 500: -. Den som sammanställt

böckerna heter Karl-Erik Gavelin. Där finns alla släkter mellan 1674 och 1920, följaktligen finns jag med men inte mina yngre syskon Bernhard (född 1921) och Barbro (född 1923). Hos Barbro sov vi tre nätter, men vi gjorde ytterligare besök på marknaden, och så var vi i Torvsjö.

Den 18 juli var vi med på Barbros födelsedagsfest.

På "Prima pryglar" i Vilhelmina köpte jag några fina kuriosa saker, bland annat en hemmagjord "tolk", det vill säga en typ av Cornus vackla som användes då man skränker en såg. Den finns numera på spiskransen i Östanbäck.

Efter hemkomsten var jag ute med Ture och plockade hjortron i "Ängesvika" och "Norsjöstranna". Ett par gånger var jag själv och plockade hjortron på ett ställe som jag kallade "Granälgtornet", det vill säga där familjen Gran i Björkhammar byggt ett magnifikt älgtoorn. Det här var åt samma håll som "Mossamyra" och "Norrsjöstranna", men nu utgick jag från Vallvägen ungefär 300 meter från E4. Jag gick bara någon dryg km från Vallvägen efter en traktorväg.

Vid den här tiden var det varmt och vackert väder. En dag var Ture och jag ute med motorbåten i tre timmar. Gertrud och jag körde också till Gagsmark och hälsade på Ingmar och Britta Nerdal.

I Östanbäck fanns det här året en ny "attraktion". Byföreningen hade startat ett "sommarkafé", som kallades "Kafé Roten". Lokalen var bönhuset. Man hade servering inomhus och vid vackert väder även utomhus. Nere vid bäcken hade man byggt en brygga med skyddsräcken, där man kunde sitta och "fika". Vissa av byborna turades om att vara serveringspersonal, och brödbaket skedde också på frivillighetens väg, medan ingredienserna "hölls av rörelsen". Man hade en viss inkomst av "rörelsen", men det var billigt att fika där. Vissa kvällar var det underhållning av lokala förmågor. Hela projektet var ett berömvärt initiativ av icke arbetskygga bybor. Namnet "Kafé Roten" tror jag härrör från, att i det här området fanns ett rotetorp under indelningsverkets tidevarv.

Lördagen den 23 juli var Gertrud och jag till den genuina, gamla bondgården, som heter Pismyrliden. Det var kulturdag där, och Ingmar Nerdal skulle bland annat visa ådringsmålning. På vägen dit stannade vi till på en auktion i Lund.

Torsdagen den 28 juli var mycket varm. Den dagen var det inspelning av filmen "Ostvikskriget". Inspelningen gjordes vid fäboden Kvarnmoran och fäboden Holmviksbodarna. De agerande var amatörer från Ostvik och Östanbäck. Ture och jag deltog bland många andra som statister. Ja, Ture hade faktiskt en replik. Han sa: "Nu komma dem." Vi var klädda som almogefolk. Jag hade fått låna vadmalsbyxor och bussarong av Kalle Vikström. Både Ture och jag hade slokhattar, som vi genom Barbro fått låna av Vilhelmina teateramatörer. På fötterna hade jag kängskor, tyvärr något för små. De hänger i garaget i Östanbäck. Utstyrseln var olämplig denna varma dag, men vad gör man inte för "konsten". Hela dagen höll vi på (11 timmar). Vi hade med oss ordentligt med mat, så vi fikade mellan varje omtagning, och det var många. Hästar, get och höns var också med. Inslaget skulle ingå i en film om Skellefteås historia till 150-års jubileet år 1995. "Ostvikskriget" var någonting som i verkligheten hände under svagåren på 1860-talet. Allmogen gjorde "uppror" och drog in till stan för att komma åt spannmålslagren, som "borgarna" gömde. Vår inspelning blev bara 3-4 minuter i den slutliga filmen.

Dagen efter filminspelningen kom Eva, Mårten och Maja. Jag hämtade dem vid flyget. De stannade hos oss en vecka, under den tiden var vi alla på Lilleputtlandet i Stämmingsgården. En kväll besökte vi också kafé Roten. Där hade Gertrud och jag varit tidigare tillsammans med Ida och Ture Karlsson, Göta Viklund, Signe Forsman och Anna Brännström. Den kvällen var det "musikkafé".

Medan Eva var hos oss var det hela tiden varmt och vackert väder; omkring 25°. Eva var med barnen hos Ann-Marie Markstedt vid havet. Vi var alla i stan en dag och till Hållhäggen i Byske.

När jag inte var engagerad som chaufför, gjorde jag yxskaft eller deltog i trimorienteringen. Under augustimånad var Gertrud och jag bortbjudna flera gånger: den 7/8 middag hos Gunnel och Erling Jakobsson, den 8/8 hos Ulla och Hans Tjerngren i Långsjöleden, den 11/8 middag hos Stig och Vivian på Kattisholmen, , den 14/8 middag (hare) hos Ida och Ture, den 20/8 surströmming hos Göta Viklund. Vi hade också några ”bjudningar”. Onsdagen den 10/8 (Lars-dagen) kom Ida och Ture och åt fisk med oss, och en dag var Mary, Kalle och Signe hos oss på våfflor.

Den 21 augusti (Majas födelsedag) åkte Gertrud hem till Stockholm. Alla somrar, som jag stannade kvar längre än Gertrud, fick jag ofta äta mat hos Ida. Hon var så ”goaktig”, som vi sa hemma i Åsele om dem som var givmilda. Det här året plockade jag inte så mycket lingon, mest bara hushållsbär. Men jag plockade svarta vinbär för att ta med hem. Den 23/8 följde jag med Ture och hans kompis Sven Lundgren på en heldagsutflykt. Sven körde med sin bil. Först åkte vi till Orrliden och tittade på en stor traktoraffär, och därefter körde vi mot Boliden, där vi såg en instruktiv utställning om gruvdrift. Under vägen dit stannade vi på en lämplig plats och åt vår medhavda lunch. Efter Boliden körde vi över Skellefteå stad och ned till Stackgrönnan för att se båtmuseet där. Det blev en intressant dag.

Lördagen den 27 augusti blev jag bjuden av Ture att följa med till SPF-s surströmmingsfest i Byske. Det var massor med folk där. En stor del av industriföretaget Futurums personalmatsal var belagd. Ture och jag kom att sitta med några bekanta från Ostvik. Efter inmundigandet av den läckra strömmingen blev det dans. Jag var inte så dansant. Om jag inte minns fel, så blev det bara en vals med Britt Larsson från Östanbäck. Söndagen efter var Ture och jag på antikmässan i Skellefteå och sedan på auktion på Myran i Skelleftehamn. Första söndagen i september var jag på middag hos Josse och Greta.

När huset skulle stängas varje år, hade jag mycket att bestyra om. Gräset skulle klippas en sista gång, häcken skulle klippas, fönsterluckorna sättas in, skorsten täckas, vattnet stängas, blomlådorna tömmas, utemöblen bäras in etc. Jag tog upp potatis hos Ture och fick 10 kg med mig. Jag var endast på fem auktioner under sommaren, var inte riktigt pigg. Prostatiten besvärade mig.

Gertrud och jag var också oroliga för Erik. Vi hade svårt att få kontakt med honom, där han bodde på Krukmakargatan.

Födelsedagar under sommaren: Sylvia Hedman 60 år (13/7), min kusin Ernst Jonsson, Sundsvall 85 år (23/8), Nils-Olof Elfman 75 år (24/8).

Onsdagen den 7 september körde jag hem till Stockholm. Silverkursen började den 19 september. Den 21 var vi bjudna till Eva Nordengren på Infanterivägen i Solna. Inga och Nils-Olof Elfman var också där samt Bodil Möller. Tre dagar i slutet av månaden hade vi Mårten och Maja hos oss. Den här hösten satte vi igång med att byta panel på vårt radhus södra fasad. Vår granne Kurt Strömbeck var ledare av det hela. Han skaffade allt virke, spik, målarfärg etc. och dessutom var han den som kunde mest. Vi skulle alla hjälpas åt med hela längan. Jag mådde inte bra och gruvade mig mycket för det förestående arbetet. Man hade tänkt börja med vårt hus, men jag föreslog att det skulle lämnas så länge, tills jag hade blivit bättre. Det var ingen som lyssnade på mitt förslag. Vi började med att måla bräderna, och då höll vi till på vår gemensamma gräsmatta så länge det var fint väder. Sedan höll vi till i garaget. Jag började så smått att delta, och då blev jag bättre till hälsan. Verkligheten blev

att jag var med fullt ut och gjorde långa dagar tillsammans med Kurt. Då vi rev bort den gamla panelen, var jag till och med högst upp på ställningen och arbetade. Jag var ju ledig på dagarna, och det var Kurt också, så vi jobbade mycket med panelen även då. Vi till och med lyfte upp en sektion av ställningen högst upp på två man hand. De andra arbetade på kvällar och helger. Emellertid gick jag till husläkaren och sökte för mina tilltagande prostatabesvär. Jag var på ultraljudsundersökning och blev också remitterad till Huddinge. Där konstaterades, att det var mycket resturin, och då satte man in kateter. Jag fick gå hem för att ha det så och vänta på tid för operation. Det var nu den 27 oktober. Nu kunde jag inte vara med och jobba på panelen längre. Tack och lov hade vi hunnit så mycket, att det var bara sista huset kvar. Att gå med kateter gick faktiskt bättre än jag hade trott.

I oktober var Gertrud på Huddinge sjukhus och gjorde artroskopi på båda knäna. Det tog fyra dagar. Men den 3 november var det värre ändå. Gertrud blev så svag. Hon låg och var alldeles borta. Jag blev mycket orolig och ringde efter ambulans, som kom och tog med Gertrud till akuten på Huddinge sjukhus. Jag körde efter med bilen. Efter viss undersökning kom Gertrud in på hjärtkliniken. Där kvicknade hon till och ville gärna åka hem genast. Men det där med att hon tidvis hade varit helt borta gjorde, att det skulle göras en ordentlig utredning. Hon blev kvar där i 2,5 veckor. Man gjorde skullröntgen och fann en ”tumör” på höger sida, tydligen ofarlig, för vid kontroll har den visat sig att inte bli större. Man gjorde också en annan undersökning. Gick in med en sond från ljumsken och in mot hjärtat. Gertrud fick medicin. Varje år efteråt har hon fått ha 24-timmars EKG med bandspelare åtminstone en gång om året.

Den 23 november gick jag in på Huddinge sjukhus för operation av prostatan. Man ”karvade bort 45 gram.

Efteråt blödde det mycket, så jag fick flera påsar blod. Vid sköljningsproceduren efter operationen blev det stopp i utflödet, vilket ledde till att blodtrycket sjönk abrupt. Läkarna stod handfallna men en sköterska grejade det hela.

Då jag kunde fick jag vara uppe så mycket som möjligt. Så småningom började ”kisseriet” fungera. Jag fick besök av bland annat Erik och Birger Molin. Våningen ovanpå urologen var BB. Där föddes vår sonson Alexander den 28 november. Dagen efter gick jag upp och hälsade på Alexander och mamman Ulrika Lindell. Hon tyckte att sonen liknade Hiawatha; svart i håret.

Den 30 november fick jag gå hem. Gertrud tog färdtjänst och kom ut och hämtade mig. Väl hemma fick jag ta det lugnt en tid. Det blödde något, men helt plötsligt slutade det. Jag hade försett mig med en extra ordination av antibiotika (Lexinor), vis om vad som hände 1974. Jag var lite darrig men jag tog bilen och körde ner till Skärholmen och köpte mat och blomstercheckar till Tore Lindhs 60-års dag.

Medan jag gick hemma och väntade på operation hade jag besök av Barbro och Göta, som kom från Kanarieöarna. Jag hämtade dem på Arlanda. Nu var inte Gertrud hemma och lagade mat. Det fick jag göra. Gästerna svalt inte, men de tyckte, att jag hade ett väldigt ”oväsen” i köket. De följde med mig till Huddinge sjukhus och hälsade på Gertrud.

Julen firade vi som vanligt. På nyårsafton hade vi Maja och Mårten hos oss.

Födelsedagar under hösten: Irma Anjon 80 år (17/9), Paul Forsgren 70 år (8/10), Arne Jansson 70 år (9/10), Tore Lindh 60 år (11/12), Ulla Jägerstedt 70 år (22/12), Bengt Åman 70 år (25/12).

Det var valår. Borgarna förlorade valet. Regeringen Bildt avgick, och socialdemokraterna med Ingvar Karlsson som statsminister bildade minoritetsregering. Partiet ”Ny Demokrati”

221

fick inte 4 % och kom alltså inte in i riksdagen. Det gjorde däremot Miljöpartiet, som varit utanför i tre år.

För sanering av statens ekonomi fick regeringen stöd av centerpartiet (Olof Johansson), men det var senare under mandatperioden. Göran Persson var finansminister men blev efter två år statsminister, då Ingvar Karlsson avgick. Under hösten hände en stor katastrof.. Passagerarfärjan Estonia, som trafikerade Estland-Sverige, förliste, och största delen av passagerarna (cirka 800) följde med i djupet. Tragiskt!! Efteråt har det varit eviga utredningar huruvida vraket skulle täckas eller om de omkomnas kroppar skulle bärgas.

1995

På nyårsdagen fyllde min systerdotter Britt-Louise Borgström 50 år. Om jag inte minns fel uppvaktade vi henne med en bok om Carl Larsson.

Under januari och februari hade vi Mårten och Maja hos oss flera gånger. Det var så roligt. Vi var också så glada, att vi kunde hjälpa Eva och Claes ibland. I januari hade jag spenderbyxorna på, för då köpte jag både en TV och en dator åt Erik. Sju gånger sålde jag på ”loppis” med en bruttoinkomst på 10522:-.

Födelsedagar: Britt-Louise Borgström 50 år (1/1), Dan Boström 70 år (20/2), Inga-Lisa Westman 60 år (1/3), Lars Westman 75 år (25/3).

Gertrud och jag hade bestämt, att vi skulle ”fira” min födelsedag på annan ort. Vi fastnade för en tripp till Gotland, och därför kontaktade vi en turistbyrå i Visby och hyrde en lägenhet där för två dygn. Vi skulle ha bilen med. Klockan 23.30 den 24 mars gick vi med Gotlandsbåten från Nynäshamn. Vi hade naturligtvis sovhytt. Färjan lade till tidigt i Visby, men vi fick ligga kvar ett tag i sängarna på morgonen, och vi hade också möjlighet att äta frukost, innan vi gick iland. Det var nu min 75-årsdag (25/3). Första uppgiften var att uppsöka Gotlands turistservice och få tag i nycklarna till vår lägenhet, som visade sig ligga i ett pittoreskt område med smala gator strax innanför stadsmuren på nordöstra sidan. Lägenheten var trevlig med rum, sovrum och kök. TV fanns. Bara 50-75 meter från lägenheten fanns en liten parkeringsplats, och vi hade oftast turen att hitta en ledig ruta där. På väggarna i rummet fanns en del trevliga tavlor bland annat en säregen, som bestod av fragment av virkade spetsar arrangerade under glas och ram.

Första dagen tog vi det ganska lugnt. Tittade oss omkring i staden och förberedde oss för ”födelsedagsfesten”. Den bestod i, att Gertrud lagade en god middag, som vi intog i ”vår egen lägenhet”. Dagen därpå söndag, var det ett strålande fint väder. Vi rustade den sedvanliga lunchen och körde norrut mot Fårösund, en sträcka på cirka fem mil. Där tog vi färjan över till Fårö och körde runt på ön och beundrade landskapet. Vädret var fortfarande mycket vackert. Som vanligt sökte vi oss en fin plats med utsikt över havet, och där hade vi lunch. Den smakar alltid så bra på det här sättet. På återvägen körde vi inte direkt till Visby utan tog omvägen över Slite och Roma. Vid Slite kunde man beskåda dessa väldiga kalkbrott och hamnen, där AB Skånska Cement skeppar ut så mycket cement. I Roma såg vi Roma klosterruin och kungsgård. Även den här dagen hade vi middag hemma i lägenheten. Gertrud lagade den. Sedan blev det bara att titta på TV. Sängarna var relativt bra, så vi sov gott. Nästa dag skulle vi åka hem till Stockholm med båten klockan 17. Eftersom hemfärden inte var förrän på aftonen, tänkte vi tar en tur med bilen mot Klintehamn. Den här dagen var det förskräckligt väder. Det blåste hårt och snön yrde i luften. På grund av det dåliga vädret gjorde vi oss ingen brådska att lämna lägenheten, men före klockan 12 måste vi vara ute ur den. Då skulle den också vara städad. Det bar i alla fall av söderut, och vi körde upp på Högklint för att se

utsikten där. Och den hade nog varit magnifik, om det varit fint väder. Nu såg vi inte långt. Emellertid intog vi vår lunch där, men vi fick förstås sitta i bilen. Det blåste kallt. Vi körde ner till Klintehamn och vände direkt tillbaka. En sorts antikaffär i en uthuslänga fick besök av oss, och jag köpte vissa grejor för 140 kronor. Som jag nämnt skulle båten lämna klockan 17, och vi skulle vara ombord senast 16. På grund av det bedrövliga vädret körde vi ombord så tidigt som möjligt. Rätt snart utropades i högtalarna, att avgången skulle skjutas upp till klockan 19, men då vi närmade oss denna tidpunkt ändrades avgången till klockan 21. Då det här med ändrad avgångstid började, gick vi till receptionen och hyrde en hytt, och det visade sig vara klokt, för till slut ändrades avgångstiden till klockan 5 morgonen därpå, tisdag 28 mars. Med Estoniakatastrofen i gott minne tog man inga risker, och det var väl bra. På morgonen kom vi iväg, och på grund av dröjsmålet bjöd rederiet på frukost. Vid middagstid (cirka klockan 12) var vi hemma i Skärholmen.

Under påsken hände inget speciellt. Jag sålde på ”loppis” både lördag och söndag. Lördagen den 22 april var Gertrud och jag bjudna till Mats och Barbro Sjöberg på Tyresö. Maud och Elov Persson var också där. Båda familjerna uppvaktade mig med anledning av min 75-årsdag för en månad sedan. Som present fick jag en trevlig bordsflagga.

Den 7 maj slog björkarna ut, men en vecka därefter kom det snö två dagar. Lördagen den 27 maj hjälpte vi Erik att flytta från lägenheten på Krukmakargatan 32. Den hade Eva haft från 1980 till 1989 och därefter Erik till 1995. Nu skulle ägaren ha tillbaka lägenheten. Eriks möbler och övriga pinaler flyttades hem till vår gillestuga. Jag hyrde en täckt släpkärra på OK, men jag körde inte själv. Eriks kompisar hjälpte till, och kanske var det Peter Bittar som var chaufför.

Måndagen den 29 maj körde Gertrud och jag norrut till Östanbäck. Vi fick inte övernattnig i Klockestrand den här gången men lyckades få logi i Mjällom. Vi tog bilfärjan över Ångermanälven vid Veda, just där nya bron nu finns. I Mjällom fick vi disponera en hel lägenhet på övervåningen i ett bostadshus. Verkligt bra nattläge till ett pris av 250: -. Det här är en mycket vacker trakt; den så kallade höga kusten. Då vi fortsatte norrut dagen därpå, gjorde jag misstaget att köra vägen över Salsåker på väg ut mot E4. Det visade sig vara en grusväg, som var nyligen vattnad och saltad. Bilen blev alldeles smetig under och på sidorna. Varför jag ville ta den vägen var, därför jag ville se den plats (Salsåker), som den store skidlöparen Elis Viklund tillhörde i min ungdom. Han tävlade en tid för föreningen Salsåker-Ullånger.

Mitt på dagen var vi framme i Östanbäck. Det var varmt. Det sedvanliga arbetet blev att få ordning kring sommarhuset. Utemöbeln sattes på plats. De gamla vagnshjulen placerades på norra gaveln av ”lillhuset”. ”Tidningsröret” för ”Norrän” och DN sattes upp, och jag gödslade syrenerna.

Vi var i stan och åt lunch på pizzerian Monaco på Nygatan och vi var på lasarettet och hälsade på vår sommargranne Arne Lundkvist, som höll på att bli frisk från en svår sjukdom, nämligen blodådersbristning.

Irja och Björn Hedman kom och bodde hos oss några nätter. Björn skulle delta i studentklassens 50-årsfirande. Medan Björn deltog i firandet var Irja med Gertrud och mig på utflykt till Byske och Söderboden, där vi träffade familjen Fungdahl.

Måndagen den 12 juni kom Viola och Lasse Baltzari och sonen Henrik oväntat förbi. De hade varit i Umeå och konsulterat en ortoped för sonens fotbollsskada. Det var nu exakt 10 år sedan vi var i Tärendö och firade Lasses 50-års dag. Han hade för ett år sedan opererats för

cancer i magen. Gertrud bjöd på middag som bestod av stekt sik. Senare har vi fått veta att Lasse Baltzari dog 1996.

En söndag före midsommar kom Eva och Börje Svensson förbi, och Greta och Josse kom. Den här midsommaraftonen var vi inte på torgfesten i Byske. Vi hade ”picknick” med Ida och Ture på deras altan. Det var strålande sol och varmt. Hela helgen var varm. Efter helgen kom Signe och åt fisk med oss, och vi var på fika hos henne. Den 28 juni- vår bröllopsdag- körde vi som vanligt till Piteå, men det blev ingen middag där den här gången. Dagen slutade med att vi åt i Byske på hemvägen, och sedan drack vi kaffe hemma.

Lördagen den 1 juli var det marknad i Bonnstan. Gertrud och jag var där. Den här marknaden var alltid värd ett besök. Mycket fin hemslöjd att beskåda; vävnader i form av mattor, dukar mm och träslöjd. Även en del konst. Vissa år var Lars Pirac där.

Ture och jag besökte ”Sågens dag” i Drängsmark. Måndagen den 3 juli kom Erik, Ulrika och Alexander till oss. De stannade en vecka. Alexander var nu sju månader, och då Erik och Ulrika for till stan, skötte vi om Alex.

Ragnar kom den 7 juli, och under den tiden han var hos oss kom Ida och Ture och åt middag med oss. En dag var Ragnar och jag till ”ruinen” av bröderna Forslunds tjärdal. Sedan körde vi ner till havet vid Lappviken; förresten till Gunnar Brännströms fiskeläge. Där satt vi på trappan till en av hans stugor och fikade.

En dag i juli var vi bjudna till Carina och Jan-Ulf Mitchell på palt. Det var i deras stuga nere vid havet (Skatudden). Carina hade tydligen lärt sig att göra god palt av sin svärmor Hilda Mitchell. Josse var också där. Vi åkte till Åsele marknad. Tre dagar var vi borta. Bodde hos Barbro i Vilhelmina och körde emellan till Åsele och Torvsjö. Förutom måltider vi fick hos Barbro åt vi också hos Gerda och Alvar i Mårtenslund och hos Lilly i Åsele. Barbro var med oss till Åsele, då vi deltog i högmässan på Kyrkkläppen.

Måndagen den 17 juli var vi på auktion i Åsele. Då träffade jag Märta Eriksson (gift Edman) från Torvsjö, numera boende i Lomsjö.

Under senare delen av juli var Ture och jag ute och plockade hjortron inte mindre än sju gånger. Det fanns gott om hjortron det här året. Vi var på ett ställe som vi brukade kalla ”SCA”, dessutom norr om Lidbacken, Brännskogen med flera ställen; till exempel Hjortmyren.

En söndag var Josse och Greta och hennes syster Britt hos oss på middag. Signe, Mary och Kalle kom på kaffe, och samma dag kom Micke Kritikos och hans tjej Elisabeth och hennes far från Lövånger. Gertrud och jag var med Ida och Ture på kafé Roten. Det var mest fint väder den här tiden.

Två dagar efter varandra var Ture och jag ute med båten. En tur gick runt Klovaskäret.

På en auktion i Ostvik (Tjärn) ropade jag in en kista. Den står numera i gäststugan. När jag inte höll på med annat höll jag på med slöjd. Gjorde skaft och även en spade av trä (furu). Allt emellanåt sysslade jag också med metallslöjd. Då jag höll på med hårdlödning höll jag till ute på gården framför ”lillhuset”.

I början av augusti kom Gertruds ungdomsvän Eva Sundelin (gift Andersson) och hälsade på oss. Jag körde in till stan och hämtade henne och skjutsade även hem henne.

Varje år brukade vi träffa Gertruds kusiner (klanen Boström) antingen hos dem eller hos oss. Det här året skulle de komma till oss, och det blev fredagen den 4 augusti. Det var Stig och Vivan, Dan och Ulla (Dans sambo) men Rita kom inte. Vi hade trevligt med dem. Den här gången kunde vi visa videofilmen, som kommit till med anledning av Skellefteå stads 150-års jubileum. I den filmen ingick några minuter av ”Ostvikskriget”.

Eva, Claus, Mårten och Maja kom och stannade en vecka. De kom med flyget. Under den veckan ordnade Gertrud till ett grillparty. Hon gjorde massor av hamburgare i förväg. Den 8 augusti ägde detta party rum. Inbjudna var Josse och Greta, Joakim med sönerna Erik och David. Joakims hustru Eva jobbade, så hon kunde inte komma. Det var soligt med svalt. Vi värmdes hamburgarna på utegrillen och åt på stående fot. Vi var 11 personer. Sedan lekte vi ”burken”. Mårten och David fann varandra.

På min namnsdag den 10/8 bjöd jag på lunch på pizzerian Monaco i stan; Gertrud och jag, Eva och Claus med Mårten och Maja (202 kr). När Eva och Claus reste hem till Stockholm, stannade Mårten kvar hos oss. Han skulle vara med oss en vecka och följa med Gertrud hem söndagen den 20 augusti. Mårten tyckte nog, att det var lite kymigt i början, men ganska snart trivdes han med oss. Han och jag var ute på ”vedbacken” och gjorde en ”segelbåt”. Vi for till leksakshuset i Byske för att köpa någon sak åt Mårten, men han var inte så intresserad.

En dag under veckan kom Josse till oss och åt ”sikmiddag”. Han hade med sig en gammal yxa, som jag fick av honom. Den har jag gjort skaft till. Josse hade alltid med sig Svenskan med fina kryss; Kors och Tvärs, Profilen, Lilla flätan, Söndagsflätan.

Varje sommar sedan 1980 brukade jag starta motorn på morfars Oscars Volkvagn. Batteriet förvarade jag i golvkällaren, och innan jag satte in det i bilen, brukade jag ladda upp det ordentligt. Det här gjorde jag oftast, när Ragnar var hos oss. I början startade den bra, men på senare år har jag fått nöja mig med att dra motorn runt med självstarten. Så blev det också det här året. Innan jag satte in batteriet för förvaring igen, laddade jag det ordentligt.

Söndagen den 20 augusti skjutsade jag Gertrud och Mårten till flyget i Falmark. Därefter var jag och plockade svarta vinbär på Yngve Lundströms odling, där han hade självplock. På kvällen var Ture och jag på auktion på Myran i Skelleftehamn.

Sedan jag blev ensam, plockade jag en del blåbär och lingon, dels till husbehov och dels till avsalu. Lite blåbär fick Yngve Norberg. Jag sålde bär för totalt 3153:-.

Jag hjälpte Ture att köra hem timmer, som huggits ur hans traktorväg i närheten av ”Kräkarn”. Vi lånade bilsläpen av Erling Jakobsson och körde hem kyl och frysskåp från stan. Ture bytte ut det som fanns i köket, och Ida var till en början inte glad åt det.

Josse och jag var i stan och tittade på Antikmässan. Där köpte jag en silverpokal för 225 kronor, som jag skickade till Stefan Westman på hans 50-års dag den 30 augusti. Josse var snäll och hjälpte mig att göra en snygg adress på sin dator.

Medan jag var ensam i Östanbäck var jag bjuden både till Ingvar och Marianne i Kroksjön och till Josse och Greta. I Kroksjön såg vi ”Borta med vinden” på TV tillsammans. Som bekant är det en lång film. Under ett skede i filmen somnade jag. Den kvällen jag var hos Josses hade jag inte hunnit mer än till Solbacken, då jag upptäckte, att jag inte hade någon portmonnä. Jag kunde inte vända, för jag förstod att porten till deras trappuppgång var stängd. När jag kom hem ringde jag och fick veta, att börsen låg i fåtöljen, där jag suttit. Josse och jag hade suttit och tittat på fotboll i TV eller var det kanske ”finnkampen”. Den tiden jag hade kvar i Östanbäck ägnades mest åt bärplockning och skötsel av gården. Flera gånger fick jag mat hos Ida; en gång med Bingolotto. Sista söndagen (10/9) var jag bjuden till Göta Viklund på surströmming. För att ha någonting med mig dit åkte jag ner mot havet och plockade lite blåbär, som jag rensade. Det var tyvärr ganska regnigt.

Jag var med och tog upp potatis, och då fick jag en 10-12 kg att ta med hem till Stockholm. Jag hade mycket att packa; lingonsylt för eget bruk och grovrensade lingon till grannarna. Gertrud tog med sig en termosbox med ”frysta hjortron”, men det fanns många ”mjölkpaket” för mig att ta med och dessutom frysta svarta vinbär. Och en del auktionsgoods tog jag med för att sälja på ”loppis”. Jag for till Kåge och köpte tunnbröd, som skulle vara till

surströmmingsfest under hösten. Tunnbrödsbageriet i Kåge var välkänt sedan Thord Karlsson gjort reklam för det i radioprogrammet ”Ring så spelar vi”. Han berättade, att han brukade gå in där, när han passerade från och till Piteå.

Tisdagen den 12 september körde jag hem till Stockholm. Startade klockan 04.30 och var hemma 18.15. Som vanligt stannade jag ungefär varannan timme och åt eller fikade och vilade. Jag fyllde bensin både i Ö-vik och i Uppsala. Jag åt ingenting innan jag startade utan körde till en rastplats vid en liten sjö (tjärn) ungefär 3-4 mil söder om Umeå. Där hade jag frukost. En annan plats jag alltid stannade vid var en båthamn vid Njutånger. Vila blev det också, då jag gick in i någon antikbod. På det här viset blev resan mycket lättsam. Det var alltid roligt att komma hem. Jag blev väl mottagen av Gertrud med en god middag. Bilen packades ur, och allt kom på plats. Alla hjortronpaket (25 st) placerades i en liten frys i källaren. Det var en frys som Erik lämnat hemma.

Silverkursen började den 18/9. Jag var den som fortfarande var ”nyckelhållare”. Fem gånger under hösten sålde jag på ”loppis”. För hela året gav min ”business” ett netto på 7184:-. Inte mycket pengar men det hela var ju bara en hobby. Under den här hösten var det många jämna födelsedagar. Min vän från Uppsalatiden Ulrik Eriksson fyllde 70 år den 18 september. Jag ringde många gånger till honom i Nystrand, Älvsbyn men fick inte svar. Förmodligen var han och Eva bortresta.

Daniel Israelsson 60 år (6/10), Tora Javing 85 år (20/10), Margareta Lindh 60 år (11/11), Margareta Westman (gift Jakobsson) 60 år (24/11), Gerda Winnbäck 80 år (4/12), Ingmar Nerdal 70 år (5/12), Elisabeth Kindström 50 år (7/12).

I november hände något mycket tråkigt. Gertrud skulle gå till sin tandläkare Ann Tiismann den 22 november, och då ville hon ta med sig ett paket djupfrysta hjortron till henne. Jag gick ner i källaren för att hämta hjortronen, men vad fick jag se, från frysskåpet kom en gul ”saft”. Då anade jag vad som hänt. Strömmen till frysen hade varit bruten och tyvärr en längre tid. Alla hjortronen var förstörda. Vi fick slänga dem i soptunnan; 25 paket eller 20 kg. Sorgligt! Jag hade för någon månad sedan använt ena uttaget i vägguttaget och tydligen då rubbat kontakten till frysen. Jag var den skyldige. Claes kommenterade det skedda med orden: ”Vilken lycka att det var du Lars, som var det skyldige.” Han förmodade, att det annars hade blivit ett dj-a liv.

Den 16 november hade Skärholmens SPF-avdelning månadsmöte, och jag hade bestämt mig för att vara med på detta, för den som skulle gästföreläsa var Widar Hedin. Honom kände jag sedan beredskapstiden i Övertorneå 1942. Han var då studentfurir och min närmaste chef på signalavdelningen. Han blev präst, och jag tror att han tjänstgjort mest i Stockholmstrakten. Tyvärr blev jag så förkyld, att jag inte kunde gå till månadsmötet. Det hade varit roligt att träffa honom igen. Det var tio år sedan sist, då han var officiant på min kollega Anders Brandrup-Wognsens begravning.

I november gick jag till Skärholmens Vårdcentral och fick träffa en läkare Jonas Persson. Anledningen var, att jag hade fått ett rött märke i huden på bröstet. Det togs prov, och den 11 december var jag på återbesök och fick veta, att det var någon form av cellförändring i märket. Jag blev remitterad till Kirurgen i Skärholmen Håkan Wallberg, och två dagar före julafton var jag där, och han tog bort en bit av huden. Årret läkte snabbt. Vår granne Stella Cizinsky, som är läkare, kom hem till oss och tog bort stygnen på trettondagsafton. Det var vänligt.

Till Gerdas 80-års dag gjorde jag ett lock av silver till en liten kristallskål, att användas till karameller eller socker. Erik hade sedan han flyttat från Krukmakargatan 32 delvis bott hemma och delvis hos Ulrika i Östberga. Han arbetade fortfarande på Bäckahagens skola i

226

Bandhagen. Nu hade han fått en ny lägenhet på Gamla Huddingevägen 436 i Örby, och den 12 november flyttade han in där.

Jag hyrde en släpvagn på OK, och han fick hjälp av kompisar att köra möblerna från vår gillestuga till nya lägenheten. Datorn och TV-apparaten, som Erik fick, hade jag köpt på så kallat hyrköp, men i december betalade jag in allt som var kvar. Det här året kostade bensinen 7,60 till 7,80 kr/liter. 1995 var min pension 183 200:- och jag betalade 68671:- i A-skatt, det vill säga 37,5 %.

1996

Som jag nämnt tog Stella Cizinsky bort stygnen från operationsärret den 5/1 och måndagen den 8 januari var jag på återbesök hos dr Håkan Wallberg. Allt var ok, och han sade, att det inte behövde följas upp ytterligare.

Ett par gånger under hösten hade jag varit på Bilia (Ernst Nilsson) i Segeltorp och tittat på bilar. Vår bil hade vissa rostangrepp, som jag visserligen hade åtgärdat, men jag kändes inte ha lust att jobba med detta lika mycket som jag gjorde med förra bilen 1983. På Bilia hade jag sett en blå Volvo 240, som jag var sugen på. Den 24 januari följde Gertrud med mig dit för att titta på bilen ännu en gång. Och nu blev det något allvarigare. Bilen var alltså en Volvo 240 GL Sedan, 4-dörrar, servostyrning, centrallås, nackskyddskuddar fram/bak, manuell 5-växlad, mellanblå solidlack.

Årsmodell: 1993. Mätarställning: 3500 mil. Pris: 119 800:-.

Då jag såg den första gången var priset 122 300: -. Nu slog vi till. För vår gamla bil; 1984-års modell Volvo 244 DL som gått 15752 mil fick vi 21000: -. Den 1/2 var vi där och hämtade bilen och betalade mellanskillnaden 98800: - kontant med en postväxel. Jag hade sparat på ett allemansparkonto i Nordbanken. Vår ”nya” bil hade kraftigare motor; 116 h/85 kw, 4-cyl, katalysator. Det kändes att motorn var starkare. Men det bästa var servostyrningen. Nämnas bör, att det här var sista årsmodellen som tillverkades av denna typ.

Det här året åsattes fastigheterna nya taxeringsvärden. Radhuset; markvärde 250 000: -, byggnadsvärde 399 000: -, det vill säga hela taxeringsvärdet 649 000: -. Östanbäck; markvärde 60000:-, byggnadsvärde 50000:-, det vill säga hela taxeringsvärdet 110 000:-.

Den 26 januari fyllde Maj-Lis Åman 70 år och på något sätt ville vi uppmärksamma detta. Vid den här tiden bodde hon och hennes make Bengt Å. i Frankrike, närmare bestämt i Antibes. Maj-Lis, som var min skolkamrat på folkhögskolan i Vindeln, var från Vindeln och hade flicknamnet Fridolfsson. Jag kommer ihåg från den tiden, att hon utantill kunde deklamera Zacharias Topelius långa dikt Vintergatan. Det imponerade mycket på mig. Nu hade jag på loppmarknaden hittat en ganska väl bibehållen bok, som innehöll denna dikt, och det blev denna bok med erinran om hennes prestation i unga år som vi uppvaktade med. När jag skriver det här 1999, bor Maj-Lis och Bengt i Monaco.

Andra födelsedagar under vårterminen var Björn Hedman 70 år den 21/2 och Ida Karlsson 80 år den 15/3. Jag kommer faktiskt inte ihåg hur vi uppvaktade dem.

Under hela året sålde jag på ”loppis” vid tio tillfällen med ett netto av 7104:-.

Tisdagen den 28 maj, det vill säga dagen efter pingsthelgen, flyttade vi till Östanbäck. Vi låg över i stugan hos Stig Sandin i Klockestrand. Vi var tidigt framme i Östanbäck. Redan klockan 16 hade vi fått vattnet inkopplat. Övernattningen i Klockestrand kostade 250:- och eftersändning av posten för hela sommaren gick på 300:-.

Varje gång vi kom till Östanbäck körde vi direkt in hos Ida och Ture. Ofta bjöd hon då på kaffe. Sedan vi installerat oss, brukade jag köra ner till Söderbodan och köpa mandelpotatis av Bertil Lundström, varefter Gertrud och jag åt surströmming på tu man hand.

Lördagen den 1 juni var Gertrud i stan och träffade barndomsvänner. Det var Eva Andersson (född Sundelin), Gerd Hultqvist (född Vikner) och Inga-Britta Jansson (född Rybäck). Inga-Britta kom sedan och sov hos oss en natt, och sedan skjutsade vi henne till flyget. Hon hade varit uppe i Skellefteå och haft 50-årsträff efter studentexamen. Jag hade för avsikt att utföra en del underhållningsarbeten. Först gjorde jag en ny takstege, det vill säga en sådan som ligger på taket. Jag gjorde den av trä och impregnerade den. Och så upptäckte jag att båda trapporna ("broarna") till "lillhuset" hade ruttnat. Jag rev bort allt gammalt underrede och byggde nytt. Virket köpte jag på brädgård på "Spisen", Kåge. Det gamla ruttnade kördes till industritippen i Byske. En del av den gamla "trallen" kunde jag använda igen. Det här höll jag på med på lediga stunder, men till midsommar var det nog färdigt. Nästa projekt var att måla yttertak på huset, Jan-Ulf Mitchell hade låtit måla sitt yttertak på huset nere vid havet. Han hade fått färg (svart) över, och den köpte jag. Först gjorde jag i ordning en lätt takstege, som var lätt att flytta. Och så lånade jag lättmetallstegen av Erling Jakobsson. Själva målningen gjorde jag bara på två dagar. Det blev bra.

Senare under sommaren målade jag också förstukvistens innertak och ytterdörren.

I juni hade jag flera besök hos tandläkare Barkemo i Skellefteå. Först var jag där bara för en årlig kontroll. Det var som det oftast brukar vara bara tandsten. Men så en dag mitt i månaden måste jag dit för att laga en gammal lagning. Även ett tredje och fjärde besök blev det, för en av mina två jacketkronor hade gått sönder.

Tidigt på morgonen den 28 juni (vår bröllopsdag) var jag där och fick min nya tand. (takfärgen kostade 850: -.

Lördagen den 8/6 var vi bjudna till Ingvar och Marianne i Kroksjön. Samma dag fyllde Gertruds kusin Stig Boström 70 år. Vi var inte där då, men den 16 juli var vi hos Stig och Vivian på Kattisholmen. Som present fick Stig en så kallad "bromatta", som jag tillverkat i trä. Den placerades framför trappan till deras fina fritidshus köksingång.

På midsommarafton besökte vi "torgfesten" i Byske. Det var svalt och regnigt. Josse följde med oss hem. Midsommardagens middagsgäster var Ida och Ture, och dagen därpå kom Signe, Mary och Kalle och åt våfflor med oss. Veckan därpå bjöd vi Siv och Dennis Strid på våffelfika. Dennis hade vänligt nog monterat "dragkrok" på vår "nya" bil.

Som vanligt åkte vi till Piteå på vår bröllopsdag (28/6). Nu åt vi palt på "Palterian" i Öjebyn, men den var inte god. Det var i stort sett en "mjölpalt", och då blir den kladdig. Vi fick i alla fall med oss en kasse med kapsyler, som Mårten skulle få till sin samling. Hemfärden tog vi över Hortlax, Blåsmark, Hemmingsmark, Holmfors, Ålund, Fällfors, Drängsmark. Det var inte så lyckat.

En dag i slutet av juni var Gertrud i stan och träffade ungdomsvännerna Gerd, Eva och "UllaGull".

En lördag var det auktion i Ostvik. Där träffade jag Ingmar och Britta Nerdal, som följde med mig hem.

Ragnar kom, han var hos oss i en vecka. Bakre ljuddämparen på hans Amazon hade "pajat", så vi for till stan en dag och köpte en ny med tillhörande avgasrör. Sedan hjälptes vi åt att montera fast detaljerna. Som "belöning" för att vi varit duktiga bjöd Gertrud på surströmming. Då var Ida och Ture och Josse med.

Dagen därpå bjöd Ida på kaffe med dopp, som oftast vart stort.

Onsdagen den 10 juli åkte jag med Ture på en ”affärsresa” till Skellefteå. Han köpte en kraftig sladdlös elborrmaskin i en affär på Anderstorp, och sedan var vi i en ICA-affär med billiga priser och köpte bland annat jordgubbar. När vi kom hem, visade det sig att vi hade fått oväntat besök av Vera och Birger Ögren. De hade sovit över hos några vänner i Furugrund. Hos oss fick de en enkel lunch och jordgubbar. Samma dag var Gertrud och jag på kaffe hos Signe Forsman.

Under den här sommaren var jag på sex auktioner bland annat i Brattliden; en stor auktion i två dagar. Brattliden ligger i området mellan Kusmark och Drängsmark. Redan tidigt hade jag hört talas om den här platsen genom morfars Oscars berättelse om ”Brattli-Jonk”. Han var en så kallad ”ledslitare”, det vill säga han kunde ”återställa” låsningar i leder. Oscar hade en gång drabbats av svår ”nackspärr”, så han for till Brattliden för att söka ”Brattli-Jonk”. Då han kom där och förklarade sin belägenhet, skickade Jonk någon efter drängen, som arbetade ute på åkern. Drängen kom, och han beordrades att ”hålla i”. Frun var också med. Jonk tog i huvudet och knyckte till och sa: ”Nu jer han där.” ”Nä sa gumman int jer han där.” Då knyckte Jonk till en gång till och sa: ”Jo men si, nu jer han där.” Oscar betalade för ”behandlingen” och ”låsnigen” i halsen var borta.

Fredagen den 19 juli körde vi till Vilhelmina, där vi som vanligt gästade Barbro, som nu sedan två år tillbaka bodde i en trerumslägenhet på Storgatan 14H. Elisabeth och Torbjörn hade övertagit huset på Industrivägen 6. Innan vi stack iväg for vi på morgonen till Byske, där det var den årliga marknaden. En klädesaffär skulle upphöra och hade därför utförsäljning. Jag köpte en täckjacka och en keps i vinröd färg för 321: -. Billigt! Hos Barbro gjorde vi som vanligt utflykter till Åsele och Torvsjö. Där köpte jag nu boken om Torvsjö, som under året blivit färdig. En kommitté bestående av bybor hade skrivit den. Jag hade också bidragit med en liten berättelse om ”valborgsmässofirandet” under min uppväxt.

Hela tiden i Lappland hade vi fint väder. Utom att vi gästade hos Barbro, fick vi som vanligt middag hos Gerda och Alvar och hos Lilly. En dag på återväg till Vilhelmina körde vi in till Idvattnet för att hälsa på Torgny Westman. Där var ingen hemma. Förmodligen hade de farit till marknaden i Åsele. Vi kunde dock skåda den inglasade loggian, som Torgny byggt.

Hos Sjödens gjorde vi ett stopp, och där var min brorson Melker Sjödin med familj hemma. De satt och tittade på simningar i TV. Kuriöst var, att de hade en tonårig flicka hos sig, som var från Skärholmen. Hem till Vilhelmina tog vi den smala vägen från Idvattnet över Lillkullen till Dorotea-Vilhelminavägen. Sent på kvällen den 22/7 var vi åter hemma i Östanbäck. Vi hade haft fint väder hela tiden. Den 23/7 körde vi till flygplatsen i Falmark och hämtade Erik och Alexander, och den 29 juli kom Eva, Mårten och Maja. Claes var inte med den här gången. Han arbetade hemma i Stockholm. En hel del aktiviteter hade vi medan barnen var hos oss. Vi var med Ida och Ture till kafé Roten, där det var musikkafé. Den 26/7 hade vi lunch i stan på pizzeria Monaco (220:-), så och den 1 augusti (275:-). Det var varmt och vackert väder.

Onsdagen den 31 juli hade vi stort ”gardenparty” med många personer. Josse, Eva, Joakim, Erik och David; Eva, Mårten, Maja; Erik och Alexander; Gertrud och Lars. Gertrud hade gjort massor av hamburgare, som vi värmdes på utegrillen. Det hade blivit som en tradition, och det var Gertruds förtjänst.

Måndagen den 5/8 flög barn och barnbarn hem till Stockholm. Men jag skall inte glömma bort att berätta, att varje morgon gick Erik med Alexander till Birger Westermarks ladugård och tittade på mjölkningen. Alexander var så ”thrilled about the animals in the cowhouse”. En dag stannade Birger W till och gav oss ett paket nybakat tunnbröd.

Göran Forsgren fyllde 50 år den 1 augusti. När vi var hos Barbro, lämnade vi en svarvad träskål (Edvin Lidmans) med tunnbröd från Kåge. Barbro skulle ta med sig den till Sollefteå. I slutet av juli var Ture och jag ute och plockade hjortron några gånger. När jag skriver det här 21/6 1999 har vi fortfarande ett paket hjortron kvar i frysen. Gertrud flög hem till Stockholm den 19 augusti. Hon ville vara hemma på Majas 4-års dag den 21/8.

Men dessförinnan hade vi en hel del social gemenskap. Familjen Jakobsson var hos oss på middag, och en dag kom Gertruds ungdomsvänner och åt lunch med oss. Ida hade i mars fyllt 80 år. Nu den 11/8 bjöd hon på en stor lunch på hotellet i Byske. Det var en varm och vacker dag. Vi var 8 personer. Idas syskon Göta, Erry, Ture, Vera; systersonen Gunnar Brännström, Gertrud och jag. Efteråt bjöd Ida på kaffe på altanen hemma i Östanbäck. Fortfarande fint väder. Vi har ett foto från detta tillfälle.

På Lars-dagen (10/8) kom Ture med jordgubbar. Tore Lindh ringde från Umeå.

Den 13 augusti kom Greta och Josse. Gertrud bjöd på fisksoppa, och när Josse kom med Svenskan till oss hade vi fläskkotletter att bjuda på. Förmodligen var det grönmögelost på dem.

Dagen innan Gertrud reste bjöd Ida på stort fika. Torsdagen den 15/8 var vi bjudna till Dan Boström i Bjässviken. Det var en vacker dag. Vi satt länge på uteplatsen och pratade. Föga anade vi då, att det skulle bli sista gången vi träffade Dan. Han blev senare svårt sjuk i cancer och avled den 2 maj 1997. Sedan Gertrud rest, inriktade jag mig mest på att plocka bär, men Ture hade ett annat beting, innan han kunde vara med mig i skogen. Han hade nämligen bestämt sig för att reparera räcket på balkongen. Jag hjälpte honom med detta. Ida bjöd på laxsoppa. Sammanlagt var vi ute i skogen 10 dagar, men det var inte så långa dagar; ungefär 5 timmar inklusive lunch. Vi hade fint väder. Totalt plockade jag 100 kg blåbär. Till att börja med var priset 7 kr/kg, men sedan sänktes det till 6 kr/kg. För lingon betalades 8 kr/kg. Jag plockade 140 kg lingon. Hela ”bärkampanjen” inbringade 1774: -.

Under den här tiden var jag också bortbjuden flera gånger; den 24/8 surströmming hos Åströms i Furugrund och den 13/8 surströmming hos Göta Viklund. Vid båda tillfällena var Ida och Ture med. Två gånger gästade jag Josse och Greta. Då såg vi alltid något på TV3, som jag inte kunde se hemma i Östanbäck.

En annan sak som jag gjorde var att sätta in nytt lås i gäststugan. Och så slöjdade jag en del; både metall och träslöjd (yxskaft). En dag plockade jag svarta vinbär på Yngve Lundströms självplock. Under den här tiden var Ture och jag på två auktioner i Tåme. Där träffade vi en kvinna, som var antikhandlare i Fauske, Norge. Hon hade kört ända hit för att inhandla varor till sin affär. Rolf Berglund hjälpte mig att stänga vattnet. Fredagen den 13 september körde jag hem till Stockholm. Jag startade klockan 04.40 och var hemma klockan 17.20. Som vanligt gjorde jag uppehåll med jämna mellanrum, men det blev inga inköp i antikbodan den här gången. Den 15 september fyllde Erik 35 år. Jag har ett minne av att Gertrud och jag körde över till honom i Örby. Gertrud hade gjort en maträtt av något slag; en gryta. Lördagen den 21 september hände en ”olycka” med vår bil. Jag hade varit till loppmarknaden på morgonen, och när jag kom tillbaka lämnade jag bilen på vår parkering, jag skulle använda den mera samma dag. När jag kom ut vid 13.30-tiden, fann jag en lapp på vindrutan med ett telefonnummer. Någon hade vid ”utbackning” av sin bil skadat vår bil bakom vänstra bakhjulet. Telefonnumret var till våra grannar, som bodde i Haglunds hus (Bullerholmsgränd 121). Det var ju vänligt att ge sig till känna. Bilen lagades på Ernst Nilssons plåtverkstad i Segeltorp och kostnaden bestreds av den andra bilens försäkring.

Under hösten fyllde min svåger Alvar Winnbäck 80 år (18/10) och den 30 november fyllde Ture 75 år. Onsdagen den 28/11 fyllde Alexander 2 år och lördagen efter var det kalas hos oss med hela klanen Westman.

Eva och Claes hade några helger åkt runt i Sörmland och tittat på fritidshus. Till sist hittade de ett i Brevensbruk som de köpte. Stället heter Bysta kvarn. På Allahelgonsdag dag den 2/11 körde Gertrud och jag dit. Som ”förning” hade vi med oss en rätt så stor spånkorg med lock fylld med diverse husgeråd och en verktygslåda av plåt innehållande inte nya men användbara verktyg. Efter att ha skådat huset och uthusen och ätit en smörgåslunch i salen återvände Gertrud och jag hemåt. Vi konstaterade att avståndet var exakt 17 mil. De är så kära i sitt fritidshus. Sommaren 1997 lade Claes nytt yttertak på huset, och efter vad vi har berättats har de röjt och odlat en hel del.

Under hela hösten mådde jag inte bra. Den allmänna värken var påtaglig. Måndagen den 9/12 var jag hos doktor Häggmark på Skärholmens Vårdcentral. Det blev prover och röntgen av lungor och bihålor, men något påtagligt fel var ej att finna. Närmare jul blev jag ”yrslig” i huvudet. Så småningom blev det något bättre men värken var kvar.

Hur vi firade julen kommer jag inte ihåg. På nyårsafton sov Alex hos oss.

Till kännedom för Eva och Erik skall jag här nedan berätta något om mina föräldrar och syskon.

Farfar: Anders Gustaf Westman, poststationsföreståndare, föddes den 24/7 1842 och dog den 21/9 1888.

Farmor: Christina Konkordia Westman, född Lindblad, barnmorska, föddes den 18/2 1843 och dog den 17/2 1919.

Farfar och farmor gifte sig 1/3 1870. De bodde på ett torp inom Åsele kyrkby, torpet tillhörde prästbordet.

Pappa: Gustaf Laurentius Westman, föddes 18/1 1871 som den äldsta i en syskonskara av 10 barn. Tre av syskonen dog som barn. Pappa dog den 21/5 1949.

Morfar: Jonas Erik Åkerberg, föddes 1/6 1850 i Åkerberget och dog i Torvsjö 11/6 1923. Han hette ursprungligen Mårtensson, men tog sig namnet Åkerberg efter sin hemby.

Mormor: Kristina Karolina Åkerberg, född Ersdotter, föddes i Björksele 18/8 1855 och dog i Torvsjö 1931. Morfar och mormor gifte sig 25/12 1877. Det bodde första åren i Åkerberget. Flyttade till Torvsjö 1882.

Mamma: Karolina Lovisa Westman, född Åkerberg, föddes 15/8 1880 och dog i Torvsjö 26/1 1937.

Mamma var tydligen bara 2 år gammal, då morfar och mormor flyttade till Torvsjö, där de köpte ett hemman av Johan Vigilius Gavelin.

Mamma och pappa gifte sig 25/9 1898. Första åren efter giftermålet bodde de på torpet i Åsele tillsammans med min farmor. 1904 flyttade de till Torvsjö och övertog morfars

hemman. I och med att mina föräldrar övertog morfars hemman blev morfar och mormor födorådstagare, det vill säga att de skulle av de nya ägarna (mamma och pappa) erhålla full försörjning. Detta i ett skede då de bara var i 50-års ålder och förmodligen hade goda krafter kvar. Därför drev de någon form av "gästgiveri" i anslutning till en så kallad skjutsstation, där resande kunde "byta en trött häst mot en utvilad häst". Det fanns ju inga bilar och bussar på den här tiden. Morfar tillbringade också mycket tid i smedjan. Han var en skicklig bysmed.

På torpet i Åsele bodde farmor kvar tillsammans med hemmavarande barn, och när farbror Sten Westman bildade familj 1910, bodde han där med sin familj. Pappa hade friköpt torpet från prästbordet, så han var nu ägare till det. Inte förrän 1941 köpte farbror Sten det av pappa. Mamma och pappa levde av det hemmanet gav, grödan från jorden och avkastning från skogen. Pappa åtog sig varje vinter timmerkörning åt skogsbolagen och Domänverket, ibland med flera hästar. Allteftersom sönerna växte upp deltog de i detta skogsarbete. Gården förkovrades och den odlade marken utökades bland annat genom uppodling av Stenmyren.

I början 1920-talet köpte pappa ett hemman i Idvattnet, en by inom Vilhelmina socken 15 km från Torvsjö. Det var väl tänkt till någon av sönerna, så blev det också så småningom. Mellan 1899 och 1923 föddes 13 barn i det Westmanska hemmet, varav 11 nådde vuxen ålder. Alla barnen stannade hemma till över 20-års åldern, där de arbetade med gårdens gängse göromål och timmerkörning vintertid.

Barnen:

Lovisa Kristina, född 4/1 1899, död 27/4 1901.

Erik Valter: född 5/4 1901, död 28/10 1974

Erik gifte sig 1928 med Signhild Kristoffersson från Tällmo, Anundsjö. De fick fem döttrar: Elsa, Britta, Anita, Kerstin och Karin. Vid tiden för giftermålet köpte Erik ett hemman i Svartbäcken, 3 km från Åsele kyrkby. Första åren arbetade han huvudsakligen med skogskörning, men så småningom startade han ett tegelslageri för cementtegel. Han åtog sig murning av ladugårdar och husgrunder, främst inom Åsele och närliggande socknar. Sedermera startade han lastbilsåkeri, som han drev till sin pensionering. År 1958 blev han änkeman. Erik dog 1974. Dottern Elsa med maken Alvar Åslund övertog gården i Svartbäcken. Signhild var född den 25 september 1901 och dog 8/8 1958.

Gustaf Adolf: född 8/2 1904, död den 20/4 1932

Omkring 1930 bodde Gustaf Adolf i Idvattnet och brukade hemmanet där. Han var förlovad med Lovisa Sjödin från Idvattnet och 1931 fick de sonen Melker. Det var väl meningen att han skulle överta gården. Under skogsarbete vintern 1932 blev Gustaf Adolf sjuk, var hemma i Torvsjö för vila, men blev inte bättre. Kom till sjukstugan i Åsele och vidare till lasarettet i Umeå. Där konstaterade man cancer i magen. Gustaf Adolf dog på lasarettet den 20/4 1932. Melker bor i Vilhelmina. Han har efternamnet Sjödin.

Karl Ivar, född 26/3 1906, död genom drunkning 28/6 1909.

Helge Leopold, född 1/8 1908, död 23/2 1983.

Liksom alla bröder arbetade Helge hemma i jordbruket och i skogsarbetet fram till militärtjänstgöringen, som han fullgjorde på I19 i Boden där han var pionjär, det vill säga soldat utbildad i ingenjörteknisk tjänst. Vid 22 års ålder gifte sig Helge med Rosa Lindblad från Hacksjö, Vilhelmina. De träffades i Torvsjö, då Rosa var piga (det hette så på den tiden) hos Ebba och Manfred Andersson. Genom Gustaf Adolf frånfalle 1932 föll det sig ganska naturligt att Helge och Rosa skulle flytta till Idvattnet för att sköta hemmanet där. Jag kommer mycket väl ihåg, när de sommaren 1932 flyttade dit. Med Stella förspänd mellan skaklarna och med sina personliga ägodelar och sig själva uppsatta på flakvagnen (som hade hjul med järnskenor) lämnade de Torvsjö med Idvattnet som mål, där de blev kvar livet ut. Helge och Rosa fick fyra barn: Torgny, Blanche, Margareta och Ingabritt. Sorgligt nog dog Ingabritt före skolåldern i en komplicerad blindtarmsinflammation. År 1941 övertog de Idvattnethemmanet som sitt eget genom att köpa ut oss övriga syskon.

Helge var en flyhänt arbetare och därtill mycket händig. Vid sidan av jordbruks- och skogsarbete utövade han muraryrket. Då han byggde nytt hus på gården, murade han det själv. Födorådstugan på gården är bevarad som ett "gårdsmuseum" med oförändrad inredning från 1930-talet. Rosa föddes 25/1 1910 och dog den 13/11 1986. Sonen Torgny äger nu gården.

Axel Tyko, född 12/8 1910, död 16/3 1991.

Alla söner i Westmanshemmet fick börja "förvärvsarbete" vid 9-10 års ålder genom att vara getare, det vill säga valla kor, getter och får ute på skogsbete, och Tyko var i det värvet inget undantag. Man kunde även bli skickad till någon bonde i en annan by inom socknen för att ha denna syssla en sommar eller flera somrar. Omedelbart efter avslutad skolgång kom Tyko, som det var vanligt, ut i skogsarbete och i arbete med jordbruket. När Tyko var i 19-års ålder, hade han oturen, att få en timmerstock över högra benet med ett brott på lårbenet. På lasarettet i Umeå kunde man inte laga brottet så bra. Benet växte ihop "krokigt" och blev för Tyko ett besvär av och till livet ut.

Tyko arbetade i "team Westman" med några korta avbrott fram till 25-års ålder. En kort tid var han anställd hos vår kusin Arne von Sneiden i Göteborg. Tyko kunde spela dragspel, och på 1930-talet anlätades han som dansmusiker på logedanser inom Åsele, Vilhelmina och Dorotea socknar. Han körde då med sin Rex-motorcykel med dragspelet på pakethållaren. 1936 började Tyko köra taxibil i Åsele, och 1937 köpte han en lastbil med trafikrättigheter av Einar Gavelin i Åsele. Men bara efter ett par år sålde han lastbilen och köpte en taxibil i Åsele, som han innehade ett 20-tal år. I Torvsjö träffade han Lilly Jakobsson från Tåsjö, som arbetade hos sin moster och morbror Dagny och Theodor Johansson. Lilly och Tyko gifte sig 1940. De fick tre barn: Erik-Gustaf, Gudrun och Anders. År 1945 byggde de ett eget hus bakom "körkberget" i Åsele. Lilly, född 7/1 1914, bor fortfarande, 87 år gammal (2001) kvar i huset. Erik-Gustaf bor i Umeå, Gudrun i Täby och Anders i Åsele.

Ragnar Mauritz, född 13/7 1912, död 11/10 1997.

Ragnar var först getare hemma men även senare ett par somrar hos några bönder i Avasjö, en by inom Åsele socken 5-6 mil från Torvsjö. Om jag inte minns alldeles fel var han där även över vintern och gick i skola där. Ragnar gick även i skola i Idvattnet. Där hade han en kvinnlig lärare (Dagny Edin), som drev hårt med huvudräkning, så Ragnar blev duktig på det. I början av 1930-talet var det fred i Europa, och därför uttogs inte vissa årsklasser till militärtjänst. Ragnar var ibland dem som blev frikallade i fredstid. De kallades "Per-Albins pojkar", syftande på statsminister Per-Albin Hansson. Han blev dock inkallad under kriget på 1940-talet. Kom till kavalleriet K4 i Umeå och fick där handskas med hästar, något som han var van vid hemifrån. Vi hade flera. Ragnar var en duktig timmerkörare i "Westmans team". Han stannade hemma och verkade i den rollen till 25 års ålder. 1937 köpte han en lastbil

(Bedford) och tänkte sig få trafikrättigheter på den, men det blev inte så bra. År 1941 övertog han tillsammans med Bernhard Torvsjöhemmanet (hemgården), och de drev detta tillsammans i 7-8 år, då Ragnar överlät sin del på Bernhard och blev bussförare åt postverket med bostadsort Storuman.

Ragnar var förlovad med Asta Salomonsson från Älgjöås, Åsele, och 1940 fick de sonen Hans-Erik. Förlovningen bröts, och Hans-Erik växte upp hos modern i Lycksele och fick hennes flicknamn Salomonsson. Hans-Erik bor i Lycksele, där han driver ett lastbilsåkeri. Ragnar dog 1997 och är gravsatt i familjegraven i Åsele. Far och son hade god kontakt med varandra de sista 30 åren, och naturligtvis var det Hans-Erik som ärvde Ragnar. En sondotter fick Ragnars svarta Volvo Amazon (1965-års modell), och sonhustrun fick den andra bilen Volvo PV 444 (1953-års modell).

Åke Birger, född 12/6 1914, död 9/4 1986.

Åke gick sista skolåret i Idvattnet, och då fick han sällskap av vår kusin Berta Isaksson. Det arrangerades som ”byte av barn”. Mårten fick bo hos moster Eva och morbror Jonas här hemma i Torvsjö medan Berta bodde i vårt hem i Idvattnet och gick i skola där. Skolan där ansågs bättre, för där undervisade en folkskolelärare. Efter avslutad skolgång stannade Åke hemma och arbetade i jordbruket och skogsarbetet till 1941, det vill säga till han var 27 år. Han var händig och kunde göra lite av varje. Åke gifte sig 1941 med Elna Nyström från Nyttjärn, Anundsjö. De fick två barn: Gunbritt född 1942 och Kerstin född 1944. Elna och Åke bodde först i Hemtorp, Anundsjö och sedan i Sörnoret i Åsele.

Första åren efter äktenskapets ingående arbetade Åke som diversearbetare men började så småningom köra taxi och lastbil (bland annat åt broder Mårten). Så småningom blev Åke fast anställd som bussförare vid postverket, och i många år körde han de gula diligenserna mellan Åsele och Umeå.

Under 1950-talet slog sig Elna och Åke ner i byn Långvattnet, Åsele, där Åke så småningom byggde ett eget hus alldeles själv. Elna dog 1982 i en svår hjärnblödning, och Åke dog i lungcancer på Umeå lasarett den 9 april 1986.

Gun-Britt och hennes make Anders Kondén bor i Åsele men har huset i Långvattnet kvar som fritidshus.

Gerda Karolina, född 4/12 1915.

När mamma dog i januari 1937 hade Gerda nyss fyllt 21 år. Hon hade efter avslutad skolgång varit hemma och hjälpt till med skötseln av det stora hushållet. Skött ladugårdsarbetet och deltagit i allt slätterarbete sommartid. Gerda var aldrig getare, fattas bara, då det fanns så många pojkar på gården. I och med mammas bortgång föll det på Gerdas lott att ta ansvar för all skötsel av hemmet. Fortfarande var vi fem söner, kvar hemma. Barbro var nu 14 år och trädde in i det gängse arbetet. Från och med nu hade vi inga pigor.

År 1940 träffade Gerda sin blivande man, Alvar Mikaelsson från Ullsjöberg, Dorotea, då han var på skogsarbete i trakten av Torvsjö. De gifte sig 1941 och inredde sig ett hem på övre våningen i ”mormors stuga” där pappa nu bodde. Sedermera tog de sig namnet Winnbäck. Gerda och Alvar fick två barn: Birgitta och Britt-Louise. År 1948 köpte familjen Winnbäck hemmanet Mårtenslund av kronojägare J. L. Mårtensson. Alvar var från början av 1950-talet och fram till sin pension 1981 skogsförman åt Graningevarken. Gerda var hela tiden hemma och skötte ladugård och hushållet. Flera somrar deltog hon som guide vid Torvsjökvarnar. I början av 1980-talet köpte de ett hus på Norrstrand, Åsele, där Gerda fortfarande bor ensam, sedan Alvar gick bort i februari år 2000.

Mårtenslund är numera fritidsbostad för Gerda och döttrarna med familjer. Både Birgitta och Britt-Louise tog realexamen i Åsele, och Britt-Louise fortsatte till studentexamen i Vilhelmina (1965). Birgitta bor i Vännäsby och Britt-Louise i Norrmjöle, Umeå.

Alvar Mårten, född 16/3 1918, död i en drunkningsolycka 28/6 1953.

Mårten gick också sista skolåret i Idvattnet. Han var getarpojke inte bara i egna hemmanet utan även några somrar i två andra byar inom socknen, nämligen i Avasjö och i Borgen. Sista sommaren i Borgen vallade han korna åt hela byn. Han var nu 16 år, en ”hög” ålder för en getare. Mårten var storväxt och kraftig och han var ”tidig” i mycket. Han var endast 15 år gammal, och han bodde i en timmerkoja med stort skogsavverkningsgång och körde timmer med Blacken hela vintern. Mårten tyckte om att köra med häst. Redan vid 11-12 års ålder började han utföra körslor, som förekommer på en gård, såsom att köra höskrindor och slädar med gödsel. Bara som pojke tämjde han en ox, som vi senare kunde använda för vissa körslor.

I vårt hem var det så, att vissa av oss pojkar var ”utsedda” att sköta stallet och köra med hästarna. Det var Gustaf-Adolf, Ragnar, Mårten och till sist jag Lars. Mårten var självskriven timmerkörare med Blacken även åren 1935-1937. Vintern 1939 hade han samma syssla hos en timmerdrivare i Tallsjö, Fredrika, där han var tilltänkt som måg i huset, men det blev inte så.

Sedan kom kriget och inkallelserna. Mårten började köra lastbil och hade ett par år tjänst som chaufför åt Sågbolaget i Åsele. Om jag inte tar fel på året, var det 1943 som Mårten köpte en gammal lastbil (Bedford) med trafikrättigheter av Karl Togo Persson i Åsele. Bilen var försedd med gengasaggregat (det var ju krig i världen). Han hade tur och fick bra med körning på vägbygge vid Tegelträsk. Han hade ju lånat pengar till bilköpet. År 1945 gifte sig Mårten med Margret Andersson från Älgsjöås, från Åsele. Åkeriet utvidgades till två bilar. Så småningom köpte Mårten en grävmaskin tillsammans med en kompanjon Ejnar Eriksson. Och det blev en grävmaskin till.

Mårten var duktig. Företaget blev stort, och han hade många anställda. Mårten och Margret fick två barn, Stefan och Monica. Allt verkade gå familjen väl i händer, då det ousägligt sorgliga hände söndagen den 28/6 1953. Mårten dog i ett drunkningstillbud. (Något speciellt måste ha hänt, Mårten var duktig simmare och det var bara ett 10-tal meter från stranden). Ejnar Eriksson övertog grävmaskinerna och Margret drev lastbilsåkeriet vidare något år, då hon sålde hela firman. Hon gifte om sig och Stefan och Monica fick styvfar och en halvsystem Erika. Båda två tog realexamen i Åsele och Stefan tog studentexamen i Vilhelmina 1965 och sedan fil.mag, vid Umeå universitet. Stefan bor i Sundsvall och Monica i Karlstad. Än idag, snart 50 år efter Mårtens död, drömmer jag om att han kommer tillbaka. Men har då inget åkeri. Vi var i livet så nära varandra.

Lars Fredrik, född 25/3 1920

Min egen utveckling har jag beskrivit i mina ”memoarer”, men kanske har jag inte i koncentrerad form berättat om, hur det kom sig, att jag gick ”läsvägen”. Fram till 22 års ålder var mitt liv mycket likt mina bröders. Efter avslutad skolgång var det bara naturligt, att man skulle ut i skogsarbete och dessemellan arbeta hemma med jordbruket. I Åsele fanns på den här tiden ingen realskola, ej heller någon yrkesskola, och lärlingssystemet var på stark tillbakagång. Nej, endast grovarbete gällde. Och inte fanns det någon starkare lust just då till vidare skolgång. Men jag minns en episod från då jag var 19 år. Ida Fredriksson (från Murjek och syster till lärarinnan i Torvsjö) och jag var ute och åkte spark. Hon var 19 år som jag, och vi hade väl ”hållit ihop” ett halvår eller så. Jag kommer inte ihåg vad vi pratade om, men det framgick att hon nog inte kunde förlika sig med, att jag var bondpojke och till synes utan

framtid, och då sade jag något om, att jag nog inte för evigt skulle bli grovarbetare. Mitt aktiva handlande blev, att jag beställde en kurs i aritmetik från NKI (Noréns korrespondensinstitut).

Vid sida av arbetet läste jag på den här kursen. Det hjälpte nu inte. Ida övergav mig i alla fall och flyttade till Umeå. Idén att söka till folkhögskolan fick jag av min syster Barbro. Hon själv hade inspirerats av vår tremänning Inga Sörlin, och det ledde till att Barbro gick första årskursen på Vindelns folkhögskola läsåret 1941-42, samma tid som jag fullgjorde min militärtjänst. En annan sak, som hade betydelse i mitt beslut, var, att Ragnar och Bernhard hade tagit över gården, så jag kände inga förpliktelser att vara hemma och arbeta. Så kom jag till Vindelns folkhögskola 1942, och hur det gick sedan är allmänt känt. Så småningom blev jag gymnasielärare, och med den erfarenheten har jag lärt mig att bedöma begåvning hos människor, som jag lärt känna. Mot den bakgrunden skulle jag vilja påstå, att alla mina syskon hade intelligens nog för att gå "läsvägen" som jag. Det var bara det, att möjligheten till studier var så otillgänglig, då vi växte upp, och traditionen åt det hållet saknades helt. Sedan är det väl så, att den bana jag fick inte nödvändigtvis behövde bli den bästa för mig. Jag har anledning att tro, att mina syskon har känt tillfredsställelse i sina värv som idoga, duktiga och hederliga medborgare.

Bernhard Ferdinand, född 17/12 1921, död 7/9 1992

Trots att Bernhard var den yngste av oss bröder, blev han den som stannade kvar på hemgården. Han var bara 19 år gammal, då han år 1941 tillsammans med Ragnar övertog hemmanet, som de drev gemensamt i 7-8 år. Försörjningen bestod nog främst av timmerkörning åt olika skogsbolag, främst Graningeverken. Jag tror inte, att de sålde någon skog från egna hemmanet vid den här tiden. Till skötsel av hushållet och ladugården hade de anställda pigor (kanske hette de hembiträden nu?). Genom att man i början av 1940-talet hade byggt mejeri Åsele, kunde man numera leverera mjölk från gårdarna, och det gav inte så stor men stadig inkomst. År 1949 gifte sig Bernhard med Elsy Edmark från Sörnoret, Åsele. De fick två pojkar: Bo-Staffan och Svante. I samband med Bernhards giftermål övertog han även Ragnars del av hemmanet och blev nu ensam ägare. Och en ny husmor kom till Westmansgården. Vid den här tiden blev det stora förändringar i skogsarbetet. Motorsågarna kom, och hästens tid var förbi. Bernhard köpte en skogstraktor med "lastkran", som han körde med i många år. För jordbruket införskaffades också en jordbrukstraktor. Så småningom lade grannarna i byn ned sina jordbruk undan för undan, och till sist var Bernhard ensam bonde kvar. Bernhard var mycket musikalisk. Han var bara ung, då han köpte sitt första dragspel. Han kunde "hantera" vilket instrument som helst, men det blev först och främst dragspel. Han blev anlitaad att spela på logedanser, bjudningsdanser och även andra tillställningar. I ungdomens år kunde vi spontant samla ihop ungdomarna i Torvsjö och dra upp till skyttepaviljongen för att dansa till musik av Bernhard. På äldre dar spelade han tillsammans med vår svåger Alvar Winnbäck på GDV (Gamla Dansens Vänner) och motionsdanser. På 1980-talet deltog han i TV-programmet "Café Umeå" och spelade då en egen komponerad swinglåt, "Rönasfantasi", som kommit till under beredskapstjänst i Tärnafjällen. Bernhard deltog som centerpartist i kommunalpolitiken. Hans stora och allra främst gärning var som initiativtagare till upprustningen av anläggningarna i Kvarnbäcken, som nu klassats som byggnadsminne. Han var ordförande i stiftelsens Torvsjökvarnar, och i ett 20-tal år var han en mycket uppskattad guide vid visningar av denna unika anläggning.

Bernhard var också ordförande i Torvsjö bys jaktlag. Ett år under 1980-talet fällde han själv 19 älgar. Och det var också under en älgjakt han dog. Den 7/9 1992 fann man honom död på älgpasset. Någon timme innan hade han skjutit sin sista älg. Sonen Bo-Staffan äger nu och bebor med sin familj gården i Torvsjö. Den har nu funnits i slakten i 120 år. Bo-Staffan var i

unga år en god idrottsman. Deltog i två landskamper på 3000-meters hinderlöpning. Svante bor i trakten av Östersund.

Barbro Frideborg, född 18/7 1923

Som jag tidigare berättat gick mamma bort i januari 1937. Barbro hade då inte fyllt 14 år. Året innan hade hon gått ut skolan, så hon fick nu fullt ut börja arbeta i hushållet, sköta ladugården och deltaga i jordbruksarbetet. Vi hade numera inga pigor. Det var Gerda och Barbro som skötte hemmet. Från och med 1935 hade fortsättningsskola införts i Åsele kommun. Det var en kurs på 5 veckor, och det ordnades så, att barnen från Torvsjö fick inackorderas i Almsele och gå i skola där. Bernhard var där våren 1935 och Barbro 1937. Jag, Lars, gick aldrig i fortsättningsskola.

Barbro var hemma på gården till hon var 18 år. Då kom hon, som jag tidigare nämnt, till folkhögskolan i Vindeln. Där gick hon två årskurser: 1941-42 och 1943-44. Året mellan hade hon skilda arbeten, bland annat var hon en tid växeltelefonist i Kyrktåsjö.

1944 träffade Barbro Kjell Forsgren från Vilhelmina. Han var slöjdlärare där. Kärlek uppstod och i september samma år, då Barbro nyss fyllt 21 år, (myndighetsålder då) gifte de sig i Åsele kyrka. Barbro och Kjell bosatte sig i Vilhelmina.

Hon var i många år hemmafru. De fick tre barn: Curt-Göran (1946), Bengt (1951) och Elisabeth (1966). Så småningom gick Barbro kontorsutbildning och arbetade sedan fram till pensioneringen som kanslist på skolkontoret. Barbro och Kjell hade eget hus i Vilhelmina och dessutom fina fritidshus i Storholmen och Hällfors. Barbro var hängiven deltagare i damkören. Sorgligt nog blev Kjell sjuk och dog 1982, endast 67 år gammal, just när de höll på att bygga ett nytt hus. Mitt i den stora sorgen fick Barbro överta hela ansvaret för färdigställandet av husbygget. Det skötte hon med den äran. Alla tre barnen tog studentexamen följt av vidare studier. Curt-Göran är hälsovårdsinspektör i Sollefteå, Bengt är lärare i Umeå och Elisabeth är lärare i Söderhamn.

Barbro bor i lägenhet i Vilhelmina.

Det här har jag, Lars Fredrik Westman, år 2001 skrivit om min familj i Torvsjö. Jag vill framhålla, att det var roligt att ha många syskon. Vi hade lätt för att hålla sams och vi har varit mycket lojala mot varandra och när vi arbetade tillsammans hemma hade vi ofta ganska roligt. Men det är med vemod jag tänker på att av denna stora, stolta och respekterade familj i Torvsjö är det nu bara tre åldriga syskon kvar: Gerda, (86), Lars (81), Barbro (78). Alla var personligheter i hembygden. Och Bernhard blev ju en riktig profil inom socknen.

Funderingar och berättelser utan sammanhang:

Under min tid i Uppsala på 1950-talet fanns där också ett antal studenter som sedan skulle visa sig bli "rikskändisar". Den främste var den begåvade Tage Danielsson. Tyvärr gick han ur tiden alldeles för tidigt. Han kunde väl ha fått leva och fortsätta att roa och säga välbehövliga sanningar på sitt underfundiga sätt. Mitt matställe, Dagnys matsalar, frekventerades också av studenter, som sedermera blev professorer i nationalekonomi. Jag tänker på Assar Lindbäck och Bo Södersten. Det var väl också allmänt känt, att de på den här tiden var hängivna socialister. Inom parentes kan jag nämna, att jag en kort tid gav privatlektioner i kemi till Lindbäckts fästmö. Jag tror, att hon var latinstudent men tänkte "sadla om" och bli apotekare och därför behövde betyg i kemi.

På Norrlands Nation hade vi Kjell-Olof Feldt (student i Skellefteå) och Piteåsonen Thord Karlsson. Den senare blev genom radioprogrammet "Ring så spelar vi" känd i hela Sverige.

Idag verkar det som att de här nämnda socialisterna har övergivit sin tro. Det ligger kanske något i uttrycket: ”Då fan blir gammal, blir han religiös”.

Som finansminister insåg Feldt redan 1990 att 80-talets ”flumekonomi” var förödande, och kanske hade statens lånekarusell under ”borgarnas regering” 1991-1994 kunnat undvikas eller i alla fall mildras något om Feldt fått använda sin ”dundermedicin”, som bestod av lönestopp och strejkstopp. I stället ledde det till att han själv avgick. Och numera fungerar han väl som någon sorts ”kvasisocialdemokratisk” guru.

När jag nu ändå har nuddat vid ämnet politik, kan jag inte undgå att tänka på vilken lätt uppgift Gunnar Sträng hade under sin tid som finansminister. På den tiden hade vi år efter år en stadig tillväxt på flera procent som följd av att vi hade bara att producera och sälja till övriga Europa som skulle återuppbyggas efter kriget. Men lika väl kunde han inte presentera en budget i balans utan måste ta lån.

Den som var förste kurator på Norrlands Nation under mina senare år där, Stig Strömholm, blev ju både professor och senare universitetsrektor och dessutom författare. Andra kurator, Gunilla Forslund från Skellefteå blev hans hustru. Det var genom henne jag hyrde mitt enkla rum högst upp i Nationshuset till det facila priset av 600 kr per år.

Gunilla Forslunds far och farbröder härstammar förresten från Ostvik, som är tvillingby till vår by Östanbäck. Dessa bröder Forslund blev industrimän i Skellefteå och ”skapade” bland annat den hydrauliska tippen för lastbilar. Innan den kom dit fanns endast en typ av mekanisk tipp med kugghjul och kuggstång. Första lastbilen i Torvsjö hade en sådan tipp. Vid tipping höjdes flaket med vev. Bröderna Forslund började sin framgångsrika bana med att bränna tjära i skogarna kring deras hemby Ostvik. Detta var efter första världskriget. Ännu kan man se ”ruiner” efter deras tjärdalar. (Inom parentes kan jag nämna att, när våra barn började läsa engelska i skolan, döpte de vår by Östanbäck och tvillingbyn Ostvik till East Creek och Cheese Bay respektive).

Min svärfar Oscar Boström har berättat för mig att bröderna Forslund en tid körde malm med lastbil åt Bolidens gruvaktiebolag.

Då jag nu kom att nämna skogarna kring vår by, kan jag inte undgå att tala om de stenåldersgravar som finns där. Åtminstone tre stycken har jag sett. De är belägna på små höjder kring den lilla sjön Själaboträsket. Åtskilliga gånger har min broder Ragnar och jag gjort utflykter dit. Första gången vi var där gick vi en stig från Ostviks fäbodan vid E4. Några gånger senare har vi utgått från vägen, som går till odlingarna vid Norjön. Gravarna är belägna ungefär 2 km in i skogen från havet, men då det är ”lågland” hela vägen fram till havet, kan man förstå, att det en gång i historien var öppet vatten ända in till det som nu är Själaboträsket. Landhöjningen är ju stor i Norrland. Stenarna till de här gravrösen kanske skaffades dit med båt. Sent en kväll när vår måg Claes Wikström och jag hade vandrat ut till träsket kom en hel älgfamilj simmande rakt mot oss. Vi slängde oss ner på marken och var alldeles tysta, men förmodligen fick älgarna vittring av oss, för helt plötsligt vände de och simmade mot andra stranden. Där klev de upp ur vattnet och sprang majestätiskt längs stranden bort från oss. Det var en tjur, ko och en kalv.

Intill den bäst bevarade stenåldersgravan fanns en iordningställd plats för ”grilleldning”. Där gjorde vi upp eld och kokade kaffe. Det var en skön kväll, för det var få myggor i farten.

Under vandringen hemåt fann vi lite hjortron i trakten kring Hjortmyren. Tidigt på morgonen dagen därpå skjutsade jag Claes till Jörn, där han skulle sammanstråla med några kompisar från Stockholm och tillsammans med dem fara västerut för fjällvandring.

Trots att jag bott 50 år på de här ”sydligare breddgraderna” har jag behållit mitt ”Åseleidiom”. Jag var ju 29 år gammal då jag flyttade från Norrland, och då var jag redan för gammal för att

lätt kunna anamma en ny dialekt. Och inte har jag gjort några större ansträngningar för det heller. Och dessutom är jag kanske för omusikalisk för att ha gott språköra. Men helt omusikalisk kan jag inte vara, för flera av mina syskon trakterade instrument. Jag försökte som barn att lära mig spela "Närmare Gud till Dig" på orgel med hjälp av så kallade "Aladdinnoter", men det gick inte, därför gav jag upp.

Ibland har jag på ett skämtsamt sätt blivit påmind om mitt idiom. Mariana påpekade, att jag sade "smöör och gööra", och på mitt jobb på Åsö gymnasium tyckte man att jag "liknade Lasse Widding och talade som Penty Varg". Det senare kan väl förklaras av att Bert-Åke Varg, som gjorde rollen som "Penty" härstammar från samma län (AC) som jag. Den här avvikelserna i språket har i varje fall inte lett till några komplex. Då Lasse Widding på 70-talet uppträdde i ett "kaféprogram" i TV tillsammans med Karin Falck hade han ofta polotröja som var vanlig då. Jag hade också polotröja i jobbet då och då, och det var kanske därför som likheten blev påtaglig. Ett par gånger har helt okända personer tyckt sig se denna likhet. En gång när jag köpte en hatt och ville ha den märkt med initialerna LW, blev expediten helt plötsligt mycket konfunderad och frågade Gertrud som var med: "Är det Lasse Widding" varpå Gertrud svarade: "Så mycket kan jag säga, att det är i varje fall min egen Lasse".

En annan gång på ett flygplan från Spanien satt en dam på min vänstra sida, och hon kunde inte stilla sin nyfikenhet, så hon frågade: "Är det författaren?" jag blev så paff, så jag svarade bara: "Nä, jag kan inte skriva en rad".

Det här med polotröja i lärarjobbet kom mig att tänka på hur sättet att vara klädd förändrades under mina 25 år som gymnasielärare. De första åren hade jag alltid kostym och slips, inte nödvändigtvis vit skjorta. Så småningom blev det blazer men fortfarande slips, som senare byttes ut mot polotröja. Mot slutet gick det an med manchesterjeans och sportskjorta.

En annan förändring i skolan var Du-reformen. Den var bra, och det var inte den som bidrog till den "stora upplösningen" i skolan. Personligen har jag ingenting att klaga på, för mina elever var 18-20 år gamla, så det var för det mesta god ordning under lektionerna. Men någon gång fick jag påminna om, att en viss formalitet rådde. En elev, Britt-Marie, tilltalade mig en gång med ordet "majen", men då sade jag "myndigt" med glimten i ögat: "Hör du, du Britt-Marie, nu får du skärpa dig". Jag tilltalas antingen "magistern" eller "Lars". Efter den "betan" sade hon alltid "magister Lars" och såg road ut. Hon blev själv lärare, och även hennes klasskamrat och "kille", Peter, blev lärare. Det var de nog lämpade för.

Nästan varje år hade jag undervisning i organisk kemi på gymnasiet tekniska linjes kemitekniska gren. I det ämnet hade eleverna förutom teoritimmarna 2,5 timme laborationer i veckan. Det betydde för mig 5 timmar lab varje vecka med halvklass i ett enda pass. Under det här passet kunde eleverna, när helst det var lämpligt för dem, ta en "fikarast" i kafeterian. Men en gång per läsår brukade jag bjuda på kaffe och bullar, och då trängde vi ihop oss i lab-expeditionen. Vid ett sådant tillfälle fick jag ett oväntat och glädjande besök. Man ringde från växeln nere vid huvudingången och meddelade, att någon sökte mig. Jag sprang ned, och döm om min förvåning, när jag fick se, att det var rektor Ejnar Lunell. Han var rektor vid tekniska gymnasiet i Skellefteå (TGS), när jag var elev där i slutet av 1940-talet. Det var förresten han som var initiativtagare till den skolan 1944. Han var då lektor vid Allmänna läroverket i Skellefteå. Nu var det i början av 1970-talet, och han var pensionär. Vi hade inte setts sedan jag gick ut TGS den 8/6 1949. (När jag skriver det här den 23/5 1999, är det bra precis 50 år sedan).

Hur visste han, att jag arbetade på Åsö gymnasium, och varför sökte han upp mig? Sedan vi hälsat, föreslog jag, att han skulle följa med mig upp till laboratoriet på fjärde våningen och

dricka kaffe med oss. Jag ringde till vår rektor Nils-Olof Elfman och talade om vem som besökte oss, och han kom genast upp och var med oss på kafferasten. De kände varandra sedan tidigare. Lunell hade efter Skellefteåtiden varit rektor i Uppsala fram till pensioneringen. Eleverna och jag avslutade "fika-rasten" och satte igång med laborationen igen, men båda rektorerna satt kvar och pratade allmänt om den tekniska gymnasieutbildningens övergång från 3-årig till 4-årig. Rektor Lunell berättade också om, hur det var, när TGS startade och om elevintagningen i början. Jag hörde honom yttra: "Jag trodde på de västerbottniska bondpojkar." Då kände jag mig träffad, för jag tillhörde ju den kategorin. Något egentligt ärende hade rektor Lunell inte. Han tyckte nog bara, att det var intressant att se, hur en AC-bondpojke hade klarat sig vidare i livet. Lunell var fil.dr. och docent i matematik. Hans doktorsavhandling har jag i min ägo, inköpt på Rönells antikvariat. På TGS var han min lärare både i matematik och mekanik. Det här besöket blev för mig en mycket speciell händelse.

Barnaktiviteter i Torvsjö

På min hemgård i Torvsjö ligger gårdssmedjan på en liten höjd på norra sidan av landsvägen. En liten bit norr om den rinner en liten bäck, som vi brukade kalla "Kallbäcken". Den var väldigt liten, ibland var den helt torr. Den fick sitt vatten från det lite längre bort befintliga "kron diket". Väster om den här bäcken fanns den så kallade "Nedre gårdan" ("nederjala") och en bit bort "övre gårdan" ("överjala"). Det var alltså odlade områden där vi allt emellanåt hade kornåkrar och vallar. Området mellan gårderna kallade vi "mella jalen". (Vid uttalet på bondska ska L-ljudet vara "tjockt").

Väster om nedre gårdan låg sommarladugården. Den var byggd i två våningar. Den nedre för korna och den övre för korrredskap; timmerdoningar, lastvagnar, slädar, kärror, skaklar mm. Byggnaden låg i en sluttning, så bryggan till övre våningen hade praktiskt taget ingen lutning. Vid den östra kanten av nedre gårdan fanns en liten lada, som vi benämnde "lill-laern" ("lilla ladan"). Intill denna växte en grov tall. Om jag inte minns fel, var den förgrenad i två stammar, och den hade grova grenar långt ner på stammen. I den tallen byggde vi av skräpvirke tre "plattformar" på olika nivåer. Jag tror, att det var mest Åke, som var "byggmästare". Han residerade på den översta våningen, Mårten på den mittersta och Bernhard och jag på den nedersta. I den lilla bäcken invid den här tallen hade vi vissa "vattenanläggningar". Vi byggde en damm av sten och tätade med mossa. Från dammen leddes vattnet i en ränna av trä till ett litet vattenhjul, som benämndes "kall". Därav namnet "Kallbäcken". På vattenhjulets ("kallns") axel fanns en "kam", som kunde lyfta en "hammare" på ett sådant sätt, att den för varje varv slog ner på en tom plåtburk och gav ett "pickande" ljud. Hammaren var inte så märkvärdig. Det utgjordes av en spik på en "vipparm". Spikens huvud slog mot plåtburken. Då kammen på vattenhjulets axel vidrörde vipparmen lyftes hammaren upp, och sedan föll den ner av sin egen tyngd. När det här aggregatet var igång, kunde man höra pickandet mot plåtburken ända hem på gården. Ibland hade vi det igång kontinuerligt både natt och dag. Det var en rolig lek. Om vi hade en slant, köpte vi en burk "tomtebrus" och ett paket kex, och sedan drog vi bort till "Kallbäcken" och hade picknick. Vi gjorde också saft genom att pressa kråkbär.

På höstarna när det hade regnat och sedan blivit kallt, kunde det bildas svallis ("sväis") här vid "Kallbäcken". Isen spred sig ut i skogen bland träden, och det gick utmärkt att åka skridskor på den. Man kryssade mellan träden i utförsbacken, för isen lutade ner mot dalgången ("stenhuvre"). Skridskorna var naturligtvis så kallade "spiskrokar". En annan kreativ aktivitet var att bygga bilar av trä. Det var enkla fordon. De bestod i stort sett bara av ett litet flak av bräder försett med fyra hjul. Hjulen var ingenting annat än utsågade skivor av något så när cirkulär furu- eller björkstockar. Hjulen försågs med ett grovt hål i centrum för

axeln. Då använde vi en så kallad timmernavare. Axlarna var förstås också av trä, och som smörjmedel användes tjära. Framhjulen gjordes vridbara, så att man med hjälp av remmar kunde styra fordonet i kurvor. Oftast åkte vi nedför den så kallade uppkörsbryggan till ladugårdsvinden. Där uppe på vinden hade vi också andra aktiviteter. Vi hängde kättingar över en ås och använde dem som slänggungor. Och när mamma hade satt upp ”revträet” där på ladugårdsvinden för att reva varpen till en väv, använde vi det som en ”karusell”.

I getarskogen hände det någon gång att vi gjorde en sorts ”karusell”. Ett cirka fyra tums träd fälldes på ett sådant sätt, att stubben blev ungefär en meter hög. Stubben formades upptill till en trubbig spets. Ett par meter av det fällda trädet kvistades, och på mitten gröper man ur en grop (hål), som passar in i stubbens tillyxade spets. Nu kan två getarpojkar ”hänga” på varsin sidan av ”karusellstången” och sparka sig runt. Ett tidsfördriv. Men det krävdes, att vi hade yxa med oss. Vi getarpojkar fördrev också tiden med ett säreget spel, som vi själva snickrade ihop. Av en smal björk (vidja) med många kvistar skar man till en 70-80 cm lång bit (pinne). Alla kvistar skars av så att det blev ett par cm kvar av varje kvist. Pinnen stacks fast i marken i lodrät ställning. Sedan skar vi till små hakar, som kunde hängas fast på de kvarvarande kvistarna på den lodräta pinnen. Varje spelare hade en hake var. Alla började förstås på samma kvist. En sorts ”tärning” tillverkades. En cirka en dm lång bit av en entums björk klövs på längden längs mörgen. Man lade ihop de kluvna bitarna, rullade dem mellan händerna och släppte dem sedan till marken. Om båda kluvna sidorna kom upp, fick man flytta haken två steg. En av de kluvna sidorna upp gav ett stegs förflyttning. Om båda näversidorna kom upp fick man stå kvar. Den som först nått översta kvisten hade vunnit.

Hade vi inte annat för oss i skogen, ristade vi in våra namn (initialer) på vinfällan, stubbar, björkgrenar etc. som bevis på att vi varit där. Exempelvis:

LF Wm (Lars Fredrik Westman), AMWm (Alvar Mårten Westman), EBJs (Ernst Brynolf Isaksson), NHJs (Nils Hugo Jonsson), BMEs (Bror Magnus Eriksson).

Vintertid lekte vi småpojkar ”timmerkörare”. Det låg nära till hands, för pappa och våra äldre bröder hade ju detta arbete. Vi hade små hemmagjorda kälkar (framstötting och bakstötting) med skaklar.

Vi lastade små ”timmerlass”, som vi drog, och vi höll till i området kring smedjan. Särskilt Mårten engagerades mycket i denna lek. Några av mina äldre bröder hade nog som små försökt att använda ”getabocken” som dragare.

Vi hade en liten sele, som passade till en bock. Den enda köpta leksak vi hade var ett fortunaspel. När jag skriver det här i juni 1999, är vår gillestuga bara ett förråd. Här finns undanställda möbler och kartonger, vilka delvis är våra barns och delvis är mina kvarvarande från ”loppistiden”. Tidigare hade vi rummet trevligt möblerat med soffgrupp-bestående av en tresitssoffa, tvåsitssoffa, fåtölj i läder och ett soffbord med glasskiva - och ett förlängbart matbord för tolv gäster.

Under 70 och 80-talen använde vi rummet ganska frekvent, när vi hade våra vänner hos oss. Vi har haft en umgängeskrets på ungefär 10 familjer: Ulla och Yngve Norberg, Ingrid och Harald Schröder, Vera och Birger Ögren, Ingeborg och Per-Lennart Magnusson, Barbro och Mats Sjöberg, Maud och Elov Persson, Elisabeth och Berndt Sjöberg, Inga-Britta och Arne Jansson, Ragnhild och Börje Östman, Gunvor och Paul Forsgren.

Ungefär hälften av familjerna träffade vi oftare än övriga. De fyra förstnämnda familjerna ingick i vår årliga surströmmingsfest. De var i huvudsak norrlänningar i försakingringen. Strax efter skolstarten varje höst samlades vi hemma hos oss och avnjöt denna läckerhet. Detta höll vi på med i 20 års tid, men det hela avtonade, när gruppen uttunnades genom att tre av medlemmarna avled. Det här var roliga träffar efter sommarens semestrar och upplevelser.

Alla hade något intressant att berätta. I gillestugan hade både Gertrud och jag våra 50-års fester. När jag fyllde reste vi till Rom, så det var meningen, att det inte skulle bli något kalas. Men våra vänner ”propsade” på att få komma, och då blev det så. Vi var nog ett 30-tal personer. Då fick vi hyra bord från Westmans catering i Midsommarkransen. Gertrud lagade maten. Det var också några tal. Vår vän Yngve Norberg framhöll speciellt, att jag kunde sticka strumpor och dylikt; något som jag lärt i småskolan. Det är en avsevärd skillnad mellan våra bjudningar och våra barns. Vi hade allting färdigt tipptopp, när gästerna kom. Det var välkomstdrink, bordet vackert dukat med kristall och silverbestick (ja inte till surströmming) och förut bestämd bordsplacering. Inga barn var med, och så hade vi dans till grammofonmusik. (Det var när det var modernt med La Bostella och fågeldansen.). När våra barn har sina vänner hos sig, går det till på helt annat vis. Maten är nog färdig, men man hjälps åt att duka. Inga särskilda placeringar. Man har ibland ”gående bord”. Oftast är barnen med. Och kaffe dricker man i muggar. De är 60-talister och har så trevligt. Vårt gäng var 20-talister, vilken skillnad ??

Valet till EU-parlamentet var den 13/6 1999 i praktiskt taget alla EU-stater. I Sverige skulle 22 av alla 626 alla ledamöter utses. Det blev emellertid ett parodiskt val hos oss. Endast 38 % av valmanskåren deltog, där ibland en stor del som var negativa till EU och som därför genom personalval röstade på nej-sägare. Folkpartiet hade satsat på en kändis (en icke politiker), nämligen Marit Paulsen, och det visade sig vara ett smart drag. Hon fick så många röster, att även två andra FP-ledamöter kom med. Det är kanske framtidens melodi att ta med icke politiker men annars kända personer. I Finland har detta praktiserats länge. Där blir idrottsmän (kvinnor) och artister valda till riksdagsledamöter. De som är emot EU är främst rädda för att det skall bli något av Europas Förenta Stater med ett gemensamt försvar. Jag har svårt att förstå, vad det skulle vara för nackdelar med det. Det ska ju vara bra med samarbete, och har man gemensamt försvar ska man väl inte kriga mot varandra. Har det inte varit nog med krig i Europa? Kanske har jag inte förstånd nog att inse konsekvenserna av ett utvidgat EU? Men i den pågående Kosovokrisen hade det väl varit bra med större enighet. NATO är ett rätt skynke för många i Sverige. Man tycker, att USA har för stort inflytande. Över huvudtaget kritiserar USA ofta. Man glömmer, att amerikanarna i två världskrig har räddat oss. (Bland annat genom invasionen i Frankrike 1944). Ett US-engagemang, som jag inte förstår, är Vietnam-kriget. Var det rädslan för kommunismens utbredning? Detta vansinne med etnisk rensning, som mer eller mindre pågått i snart tio år i forna Jugoslavien, är ett flagrant exempel på människans intolerans och ondska. På Balkan tycks ju denna intolerans vara särskilt påtaglig. Gertrud har i sitt jobb som lärare upplevt detta på nära håll bland flyktingar här. I den så kallade hemspråksundervisningen kunde till exempel föräldrar till ett kroatiskt barn inte tolerera en serbisk lärare och vise versa. Att det ska vara så svårt att förstå, att om man lever i tolerans med varandra så skapas de bästa förutsättningarna för att livet ska bli så bra som möjligt. Ett krigiskt helvete kan väl inte leda till någons lycka. Hur kan man vara säker på vilken etnisk grupp man tillhör? Är det kultur, tradition och språk som avgör? Enligt detta är jag väl svensk, men eftersom jag kommer från övre Norrland, kan jag ju ha samiskt blod i ådrorna. Professor Lars Beckman (Gertruds klasskamrat i realskolan) säger att samer har en speciell gen.

När jag var fem år gammal (1925) fanns det bara fyra personer i Torvsjö som var mer än 70 år gamla. Det vara Anna-Lena Gavelin född 1833, Daniel Petter Johansson, Nygård, född 1847,

Anders Johan Pehrsson ("morbror Ante") född 1849 och min mormor Kristina Karolina Åkerberg född 1855.

Vid den här tiden var dessa fyra födorådstagare, det vill säga de hade frånträtt (sålt) sina gårdar till barn eller andra ägare mot att de skulle få mat och husrum under resten av sin levnad. De hade fått "förmaarnen". Mormor Kristina (Stina) Åkerberg bodde i den vita stugan på vår gård. Om jag förstått saken rätt, hade morfar (Jonas Erik Åkerberg) och mormor haft födoråd sedan 1904, då min far och mor övertog hemmanet. Morfar var då bara 54 år och hade förmodligen goda krafter kvar. Det har berättats mig, att han var mycket verksam som födorådstagare. Han var en skicklig smed och tillbringade mycken tid i smedjan. Han var också med om att gräva kärrvägen till myrodlingen Stenmyren, och så höll han på med tjärbränning för eget bruk. Min kusin Brynolf Isaksson berättade för mig följande: En gång när morfar kom hem från sin tjärbränning och var på misshumör, för att det inte gått så bra, frågade mormor: "Hörrä gåä?" "Rinnä na?", var på morfar replikerade irriterat: "Ja, hörrä gåä". Mina äldre bröder har också berättat, att morfar alltid hade lakritsstänger i smedjan, och han bjöd barnen gärna. Om de solkade ner sina nytvättade kläder med lakrits, tyckte han att det var särskilt "roligt". Men mamma var inte glad, för tvättmaskinen var inte uppfunnen, och vid den här tiden fanns det inte elektrisk ström i Torvsjö. Men 1918 byggde byborna i Torvsjö ett litet kraftverk vid Kvarnbäcken. Det var morfar, som smidde järnbanden till den cirka 15 tum grova "vattentuben", vilken ledde vattnet fram till turbinen. Tuben byggdes i trä. I boken över Åseleborna 1674-1920 står morfar angiven som "gästgivare". På den här tiden förflyttade man sig mellan kyrkbyarna antingen genom att gå till fots och per roddbåt på vattendragen eller också genom hästskjuts. På vissa ställen mellan de större platserna fanns så kallade "skjutsstationer". Åkerbergs i Torvsjö hade en sådan. Här kunde man "byta" trötta hästar mot en ny, och här kunde man också ligga över. I vår ladugårdsbyggnad fanns förutom stallet för våra egna hästar även ett så kallat "farsstall", det vill säga ett stall där skjutshästarna fick vila. Jag förmodar att posten till byn också kom med hästskjutsarna. När busstrafiken kom till (omkring 1930), upphörde det här sättet att färdas. Även sedan mormor blev änka (1923) fortsatte hon att hysa folk som behövde logi. Det var skogsinspektorer, distriktstummare etc. Jag minns, att inspektör Bror Olsson från Dorotea och lappfogde Lindström brukade bo hos mormor. Som en del av födorådet hade mormor egna kor. Jag tror, att det var två. Även till dessa skulle bärgas foder årligen. En ko hette "Kruse". Jag kommer så väl ihåg att, när den slaktades så befanns nätmagen innehålla massor av spik. Vi barn brukade bära in ved till mormor i hopp om att få en bullskiva. Hon bakade så goda bullar. Då sa hon alltid: "Int träng du göra det", det vill säga inte behövde vi bära in ved åt henne. Mormor minns jag väl. Jag var ju elva år, då hon dog 1931. Hon lärde mig sticka aviga maskor på ett speciellt sätt, genom att "kasta över". Mormor gjorde fantastiskt goda pannkakor ("lövtunna"). Julkalasen hos henne har jag i gott minne. Då var vi många där, alla från moster Evas familj (7 personer) och från vår familj (13 personer). Förutom kaffe och rikligt med kakor bjöds på vattenlingon med grädde. Mina äldre bröder och kusiner skämtade mycket med mormor, och det tyckte hon om. Jag minns inte morfar, för jag var bara tre år, när han dog. Men jag kommer ihåg, att man hemma i byn alltid nämnde morfar som Åkerberg. Namnet finns numera inte kvar inom Åsele socken. Morfar hade tre döttrar, som fick andra namn genom gifte, och hans broder Mårten Åkerberg i Yxsjö hade visserligen en son, men han gifte sig inte. Händelsen kring mormors död har jag beskrivit i häfte nummer 1 (1931). Vad jag nu upptäckt är att mormors födelsedag var den 18 augusti, det vill säga tre dagar efter min mammas födelsedag. Det betyder, att när mamma fyllde 50 år den 15/8 1930, var det bara tre dygn kvar till mormors 75-årsdag.

Morfar och mormor gifte sig år 1877. Hon var från Björksele, en by i södra delen av Åsele socken, och hette Ersdotter före giftet. Morfar hette från början Mårtensson, men eftersom

han var från Åkerberget tog han tillsammans med sina bröder namnet Åkerberg. År 1882 köpte de hemmanet i Torvsjö av Johan Vigilius Gavelin och flyttade dit. Mormor hade redan en syster i Torvsjö. Det var Anna Brita Ersdotter, som 1874 gifte sig med Anders Johan Pehrsson, och därför blev han av mamma och moster Eva kallad ”morbror Ante”. Kanske var det för att Anna Brita redan fanns i Torvsjö som mormor och morfar flyttade dit?

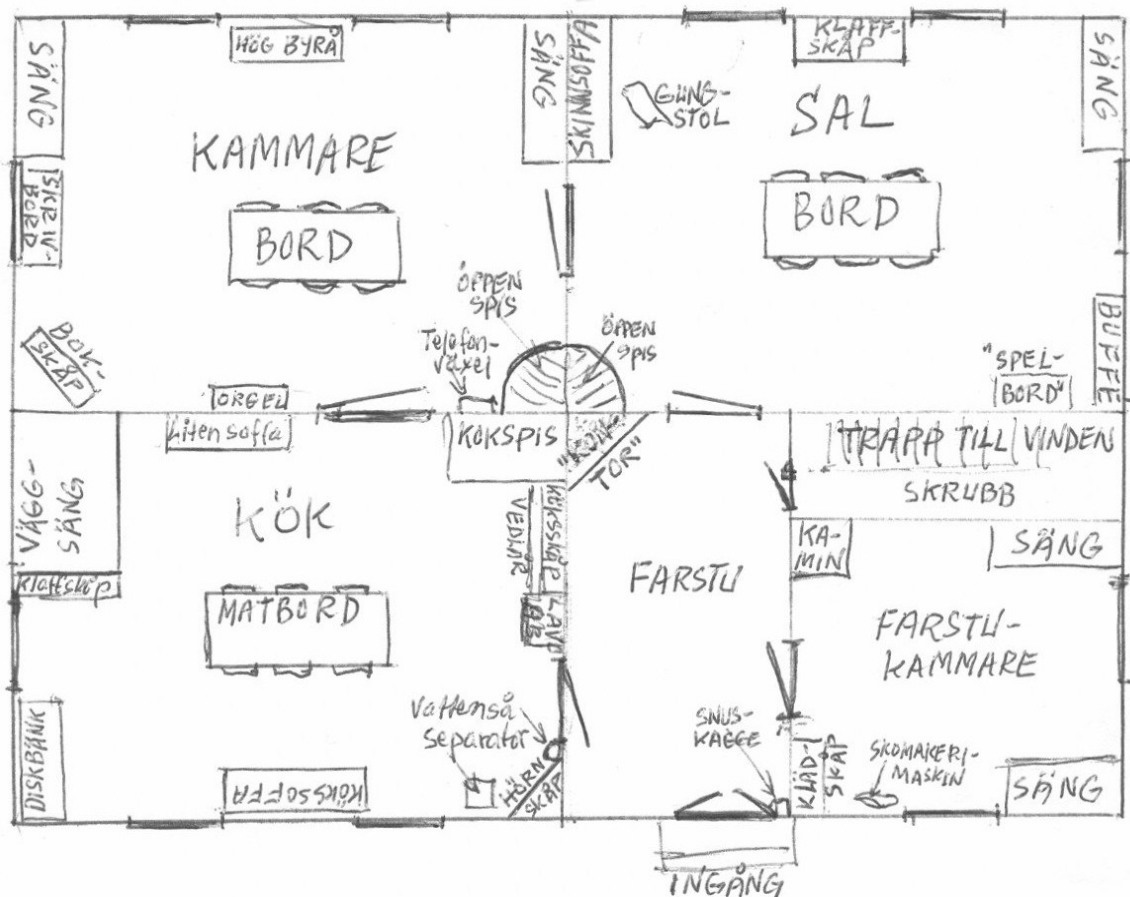
Mormor och hennes syster Anna Britas broder Salomon Ersson hade också anknytning till Torvsjö genom sin hustru Stina Karolina Johansson, som kom från byn. De gifte sig 1875. ”Morbror Ante” blev änkeman år 1898, då Anna Brita dog, men året därpå gifte han om sig med Agata Eliasdatter från Vilhelmina. Hon var 23 år yngre. Mamma kände tydligen ett visst ”släktskap” med ”morbror Ante”, för jag minns, att hon vakade en natt vid hans dödsbädd omkring 1930. Jag själv kom i beröring med den här grenen av vår släkt sommaren 1935, då jag var getare i Borgen bland annat hos J.O. Borgén. Hans hustru Alma var nämligen dotter till Anna Brita och Ante Persson, det vill säga hon var mammas kusin. Anna-Lena Gavelin, född 1833 kallades i moster Evas och i vår familj för ”farmor”. Att hon kallades så var en ”kvarleva” från den tiden då hon hade barnbarn på gården. ”Farmor” bodde på moster Evas och morbror Jonas Isakssons gård längst ”ystibyn”. Hon och hennes man Nils Petter Gavelin hade ägt den gården. Sedan de flesta tillhörande skogsskiften var sålda till SKOGBOLAGET, var det bara gården med tillhörande odlad jord samt så kallad ägostyckning skog kvar. Det var i det skicket som min morfar köpte gården för moster Evas räkning. ”Farmor” hade födoråd från gården. Och eftersom den skog som tillhörde ägostyckningen delades mellan mamma och moster Eva, blev vår gård också delaktig i födorådet till Anna-Lena. Jag har i häfte nummer 1 på sidan 11 och 12 berättat om händelserna kring Anna-Lenas död. Hon härstammade från Junsele och hade följaktligen en annan dialekt än vår. Hon dog i slutet av 1920-talet vid 95 års ålder. Det berättas, att då hon låg på sin dödsbädd och yrade, så sade hon saker, som kanske inte var sanna. Det var alltså utsagor om min moster Eva, min mamma (Lina) och min pappa (Gustav). Hon påstod, att ”a Eva ä sä högföli”. Och då man frågade: ”Men a Lina då”, då svarade hon ”dä vell no följ vaa, men ”n Gustav Westman då”, nä, aldri dä slaage”, blev hennes svar.

Anna-Lenas make Nils Petter Gavelin var son till Nils Johan (”Nils-Jan”) Gavelin, som ägde vår gård. ”Nils-Jan” var nämndeman, och det sägs, att han var onormalt stark. Vid en viloplats vid Stormyren, där vi hade våra raster vid slåttern på Stormyren, fanns en sten, som kallades ”Nils-Jans sten”. Den var så tung, att mina äldre bröder kunde nätt och jämnt lätta den från marken, och de var ganska kraftiga. Det berättas, att Nils-Jan under en vilopaus i slätterarbetet gick till den närliggande bäcken för att hämta en flaska med mjölk, som stod på kylning i vattnet. Han tog flaskan i ena handen och stenen under den andra armen och gick till rastplatsen. Han skulle ha stenen att sitta på. Nils-Jan ”placerade” sina söner på stora hemman. Till Nils Petters gård hörde stora skogsområden, som numera ägs av Graningeverken. Johan Vigilius fick hemgården, den gård som min morfar köpte år 1882 och sedermera delades mellan mamma och moster Eva (det vill säga skogsskiftena). Erik Fredrik övertog ett hemman, Skovelsjöberg, som också numera tillhör Graningeverken. Nils-Jans söner hade tydligen svårigheter att behålla sina stora hemman, men man måste komma ihåg, att skog var inte så värdefull på den här tiden. Nils Petter och Anna-Lena fick fem barn. Två dog som små. Deras dotter Inga Maria Helena föddes den 28/1 1871, och det var min farmor - Christina Konkordia Westman, född Lindblad- som kom från Åsele till Torvsjö och ”biträdde” vid förlossningen, hon var nämligen barnmorska. Vid detta tillfälle hade hon min pappa med sig; född den 18/1 1871, alltså tio dagar gammal. Det var definitivt första visiten i den by som skulle bli hans hemort i femtio års tid. Inga Maria Helena Gavelin gifte sig med Per Valfrid Eriksson från Näversjöberg. Hon kallades ”Pelles Maria”. De flyttade till

Skovelsjöberg och levde där till sin död. Ett av deras barn- Jonas Persson- övertog gården, och när han flyttade fanns det ingen av släkten Gavelin kvar i Torvsjö. Marias farfars far kom till Torvsjö år 1816. Tidigare släktled hade bott i Gavsele och Söråsele. Ursprungligen kom nog släkten Gavelin från Ångermanland. Det var nog vanligt, att de tidiga bosättarna i Ångermanälvens ådal i Lappland kom från Ångermanland. I min ungdom berättade man, att en nybyggare i Gavsele hade sett ett stycke trä som liknade en flisa, som bildas vid täljning av trä, kom flytande längs Ångermanälven. Nybyggaren bestämde sig för att vandra längs Älvdalen uppåt för att se var ”inkräktaren” fanns. Han fick vandra så långt som till en plats, som numera heter Råsele, det vill säga en sträcka på sju mil, innan han träffade på sin nya ”granne”. Han tyckte, att ”grannen” var så pass långt ifrån, att han fick bo kvar.

Daniel Petter Johansson, född 1847, bodde på gården Nygård, tre kilometer från själva Torvsjö by på vägen mot Vilhelmina. Hans hustru Märta var 22 år yngre. De hade inga egna barn men ett fosterbarn. När jag var getare hos Theodor Johansson 1930, hörde jag ofta Daniel Petter (DP) nämnas som ”farbror Daniel”. Han var egentligen farbror till Theodors pappa Johan Theodor Andersson. DP var ganska kortväxt. Vad jag speciellt minns av honom är, att han nästan varje år brukade skörda gräset på allmanningen längs Kvarnbäcken. Den slåttern auktionerades bort varje år. Det var ren lieslåtter kring buskar och stenar, och han utförde denna med beundransvärd stor skicklighet. Efteråt såg det ut som om ängen var ”rakad”. Jag minns också, att DP alltid hade kniv på bältet. Slidan var dekorerad med ett mässingbeslag. DP dog vid bortåt 90-års ålder. Vid auktionen efteråt ropades bältet och kniven med slidan in av min broder Tyko.

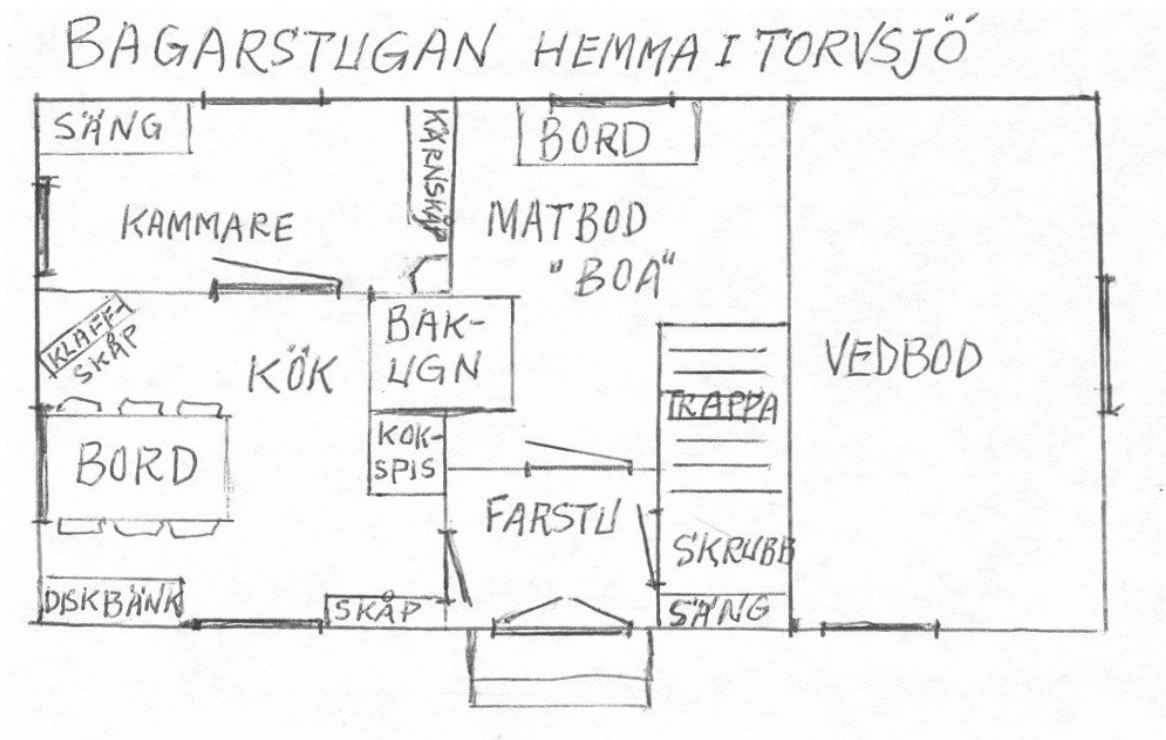
"STORBÖNNINGA" HEMMA I TORVSKJÖ

Om jag har förstått saken rätt är "STORBÖNNINGA" en så kallad "åtta-knuta bönnig". VÄGGSÄNGEN i köket hade ett klaffskåp på kortändan. Under fanns en så kallad "sköttsäng", som drogs ut till natten. Här låg de yngsta pojkarna. Jag låg där i flera år. Mamma och pappa låg i väggsängen. I lilla soffan intill väggsängen låg förmodligen Barbro. I KÖKSSOFFAN låg pigan och kanske Gerda. I FARSTUKÄMMAREN sov de äldsta bröderna, två i varje säng. Så småningom utnyttjades även bagarstugan som sovrum under vintern för de äldre pojkarna. När Barbro och Gerda var vuxna, sov de i ett vindsrum – det så kallade moster Evelinas rummet – i mormors stuga.

SÄNGARNA i kammaren och salen var "uppbäddade" Gustavianska sängar, som användes bara till främmande. SALEN var för det mesta helt stängd. Men till jul eldade vi även i den spisen. Och om vi fick från längre bort kommande främmande, brukade vi "äta på SALEN". I BUFFÉN förvarades det fina porslinet, en fullständig SVALAN – service samt bästa bordsbesticken. Måltiderna under julen dukades alltid på KÄMMAREN, om vi bara var familjen. Till vardags åt vi naturligtvis i köket. Besticken var inte rostfria, så de måste med jämna mellanrum skuras med fin sand. Två tråklossar var sammanfogade med gångjärn och klädda med tyg på de sidor, som skulle klämmas ihop. Man öppnade gångjärnet, strödde på sand, la dit en kniv och la ihop klossarna. Sedan drog man kniven fram och tillbaka, tills rosten var borta. VEDLÅREN var under köksskåpet. Dess lock sköt fram en bit, så man kunde sitta på det. I KÖKSSKÅPET förvarades pannor, grytor och stekpannor med mera. Ovanpå fanns en uppsättning burkar av porslin för kryddor och specier. Mellan köksskåpet och dörren var TVÄTTLAVOAREN. Under uppfällbara locket fanns ett tvättfat i koppar, och

under detta stod byttan för slasken ("slaskbytta"). Handdukarna hängde bakom en paradhandduk. Mellan dörren och hörnskåpet stod "vattensån", en stor av koppar. HÖRNSKÅPET hade under och överskåp. I "gapet mellan de båda skåpen förvarades kaffebrickan med sockerskål och gräddkanna. Den, som kom på besök skulle bjudas på kaffe. Då bjöd man inte till bords utan serverade från kaffebrickan. DISKBÄNKEN stod längst bort från spisen. Det var en flyttbar "möbel". Vi flyttade den till bagarstugan under sommaren. Den var försedd med zinkplåt, och den hade ett lock. I skåpet under förvarades "diskbyttan". Dess innehåll fick grisen. Vinden var helt oinredd. Det, som hängdes upp där, var fårskinnsfällar och pälsar; hellånga hundskinnspälsar (en grå för allmänt bruk och pappas svarta), mammas vita getskinnspäls samt så kallad promenadpälsar med fårskinn inåt och tyg utåt. Till pälsarna hörde magnifika breda läderbälten med broderier på utsidan. På vinden hängde även avlagda kläder från seklets början. De togs till ibland, då det skulle vara någon form av "kostymfest". De hellånga pälsarna användes, då man åkte hästskjuts i rissla eller åkskrinda. När dessa slädar skulle användas, lade man först in hö och ovanpå detta en slädhud ("släahua"), som var gjord av älghud med håret kvar. Klövarna hängde dekorativt på baksidan av ryggstödet på släden. Sedan man satt sig till rätta täcktes nedre delen av kroppen med en fårskinnsfäll. Risslorna användes då man körde på större vägar. Den är försedd med fimmelstänger och följer därför strikt i "hästens spår". Åkskrindan har vanliga skaklar, men dessa är fästa på två punkter i skrindan, och därför följer den också "hästens spår" ganska bra. Man använder åkskrindan då man kör på något sämre vägar ("skogsvägar"). En gång, då jag var 8-9 år gammal, fick jag följa med broder Helge till Idvattnet. Det här var innan landsvägen till byn var bruten. Vi körde häst. Först landsvägen en mil och sedan vintervägen över myrar och sjöar fram till byn. Det var på kvällen. Det var mörkt men stjärnklart. Månen lyste, och då hästen travade, såg det ut som om månen "sprang" på himlen bakom träden. Helge sjöng ljudligt: "Du gamle måne, kom och visa mig vägen." Det är kanske lämpligt att här påminna om, att vi hade ett hemman i Idvattnet. Helge kom att flytta dit för att sköta detta 1932, och 1941 blev han ägare till hemmanet. En annan färd med hästskjuts, som kunde ha slutet illa: Mamma hade varit i Idvattnet och skulle köra hem till Torvsjö. Mamma var inte ovan att köra häst. Barbro var med. Hon var väl 6-7 år gammal. De körde med Stella och tog vintervägen över sjön. Det var kväll och mörkt. I östligaste änden av Idvattensjön mynnar en bäck. Förmodligen var vägen "buskad" för nära bäckmynningen, för när mamma kom körande där brast plötsligt isen, och Stella kom i vattnet. Jag vet inte, om hon "hängde kvar" i fimmelstängerna eller om det var så grunt, att hon stod på sjöbotten. Hon höll sig emellertid lugn. Mamma ropade på hjälp, och turligt nog var det två bröder, som hörde ropen, trots att det var ganska långt över till byn. Det var Erhard och Alvar Mikaelsson. De kom och hjälpte mamma. Risslan hade tydligen inte hamnat i vattnet, så de kunde fortsätta vidare hem till Torvsjö.

Det hörs på namnet att BAGARSTUGAN var till för bakning. Varje höst och vår bakades det så kallade tunnbröd i 3-4 dagar. Det blev ganska mycket bröd, för det var minst 2 bagerskor ("bakerskor"), ibland 3. Brödet innehöll mycket korn; kornmjöl som vi malt själva på skvaltkvarnen i bäcken. Man stöpte i en stor träså ("stöpsån"). Degen kavldes ut med en "spårkavel" och naggades sedan med en "trerullad trådnagg". Den sista naggningen gjordes på "bakufjöla", och sedan sköts kakan in i ugnen för gräddning. Ugnen eldades med ved; björkved eller helst tallved, ej gran. Av en liten del deg bakades så kallade äkta tunnbröd. Det var naggat med fjäderagg och var lövtunt. Vi brukade ta detta bröd till julens "dopp i grytan". Den gräddade kakan som var rund, hade en diameter på omkring 50 cm. Medan den var varm veks den ihop två gånger till en "cirkelkvadrant", och sedan lades kakorna på halm på golvet, där det fick "torka". Brödet förvarades sedan på en hylla på bagarstugans vind. Några "bakerskor" som vi lejde: Gertrud Eriksson från Näversjöberg, Agnes Flodin från Dammvik, Frida Persson från Skovelsjöberg, Anna Danielsson från Sjöberg, Idvattnet med flera. Senare trädde Gerda och Barbro till. Jag var också med en gång som "gräddare".

BAGARSTUGAN var också SOMMARSTUGA. Varje vår flyttade vi ut från "STORBÖNNINGA". Före inflyttningen blev bagarstugan ordentligt storstädad och kanske blev golvet i köket målat med "gullockra". Diskbänken flyttades med, men i övrigt hade bagarstugan egna möbler. Bordet i köket var stort. Det hade ett underrede, som vi kallade "burnen", och det hade en stor utdragbar låda, där vi hade bröd och mesost. Under riktigt varma somrardagar blev det för varmt att äta i köket, och då brukade vi duka i matboden, där fönstret vette mot väster. Där var det svalt och skönt. Väggarna i matboden var tapetserade med stora bilder av "omslagsflickor". Det var nämligen så här: Mårten var kommissionär för veckotidningar. Varje vecka fick han en bunt tidningar (Vårt hem, Hela världen), som han skulle sälja. Dessa hade kända skådespelerskor (Karin Ekelund, Birgit Rosengren, Birgit Tengroth med flera) som "omslagsflickor". Tidningsbuntarna var ofta emballerade i stora sjok av dessa bilder. Det var dessa som blev tapeter i matboden. Ganska festligt! En ganska stor yta i matboden upptogs av "omstönna", det vill säga murningen kring bakugnen. På södra väggen fanns långa hyllor, och där låg stora ostar och mesostar. Sommartid hade vi också

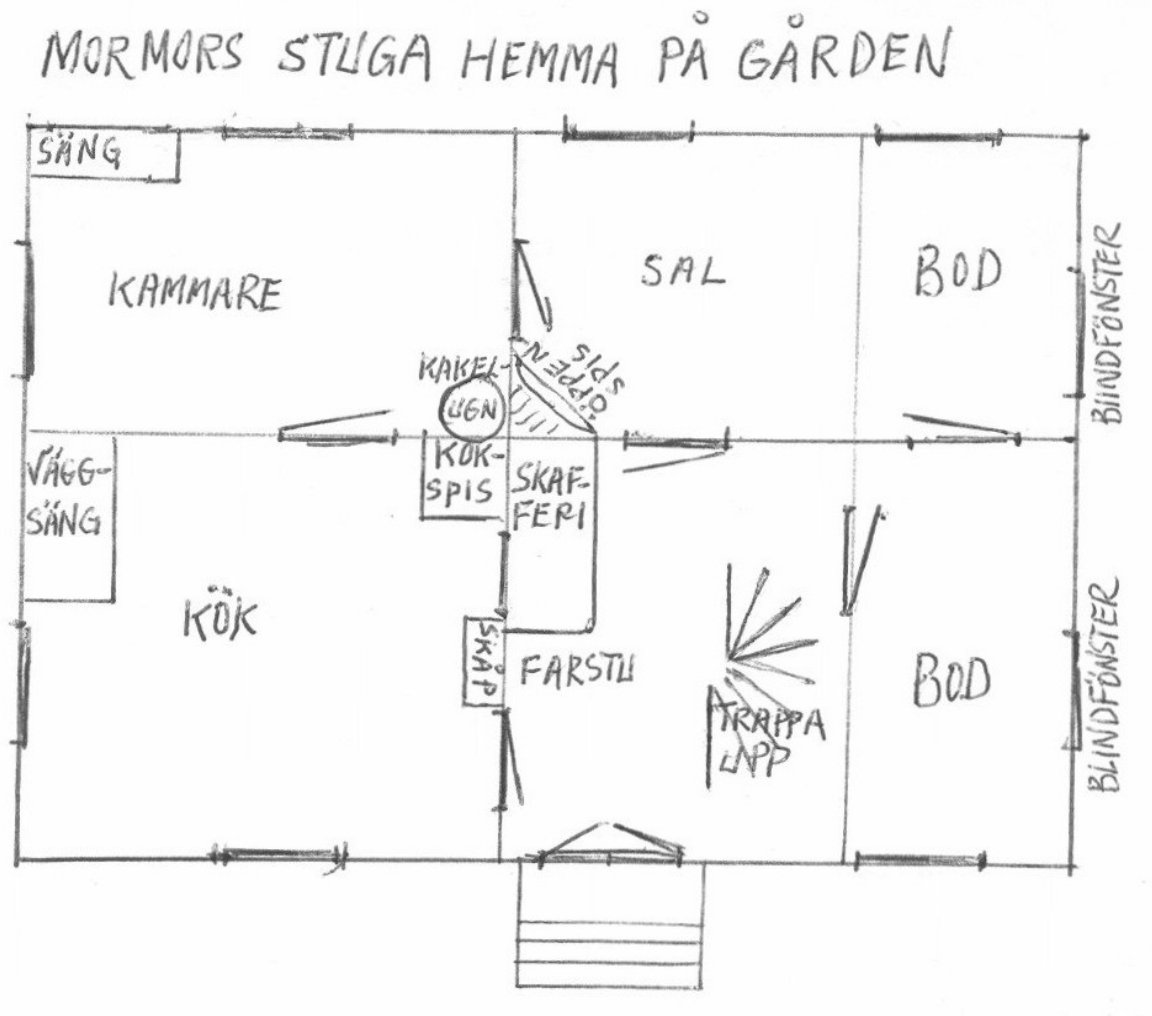
separatorn i matboden. Här förvarades också strösocker, bitsocker, en tunna med salt sill och en annan tunna med lingonsylt. Vi köpte bitsocker i en låda av trä och strösocker i en säck på 100 kilo. Under vintern förvarades också fruset kött i den här matboden. Jag kan nämna, att vid den här tiden kostade strösocker 37 öre kilot. SKRUBBEN i bagarstugan hade varken fönster eller belysning. I sängen som fanns där, låg jag många somrar, definitivt 1931 och 1932 då jag var getare hemma. Som regel låg vi nog två i sängen; ibland Mårten ibland Bernhard. Jag har minne av, att jag där varje kväll läste "Gud som haver.....". Jag minns en speciell händelse i anslutning till sängen i skrubben. Det var i slutet av 1920-talet. Som jag har berättat på annat ställe, hade vi hästarna ute på sommarbete på skogen tillsammans med närliggande byar. En "hästgetare" hade tillsyn över dem. Han bodde i en koja högst upp på Skarpsjöberget. Vid den här tiden var det Frans Oskar Eriksson från Näversjöberg som var hästgetare. Han var bortåt 60 år gammal. Förmodligen hade han vistats så länge i sin ensamhet, att han börjat bli folkskygg. Då man gick till kojans för att lämna mat åt honom, hittade man honom aldrig hemma. Det verkade som han inte låg i kojans på nätterna heller. Bönderna förstod, att man måste börja söka honom. Man gick skallgång i dagar, men han "höll sig undan". Men så till sist fann man honom vid ett ställe, som heter "Kalkällsforet". Det var min broder Tyko som såg honom gömd i björkriset. Han betedde sig som om han var rädd. Man tog honom med hem till byn och hem till oss. Sedan han fått mat, fick han sova ut i sängen i SKRUBBEN. Dörrlåset hade ett vanligt vred på insidan, men på utsidan en "hasp". Jag minns, att pappa hängde ett 20 kilos besman på haspen, så att Frans Oskar inte skulle kunna "smita ut", om han kom på den idén. Sedan kom han till ålderdomshemmet i Åsele, där han levde till sin död. Pappa var hans förmyndare. När han for hem till Näversjöberg för att hälsa på, kom han alltid in till oss. Och ibland sov han hos oss också. Han kallades allmänt för "Hästgetar Frans".

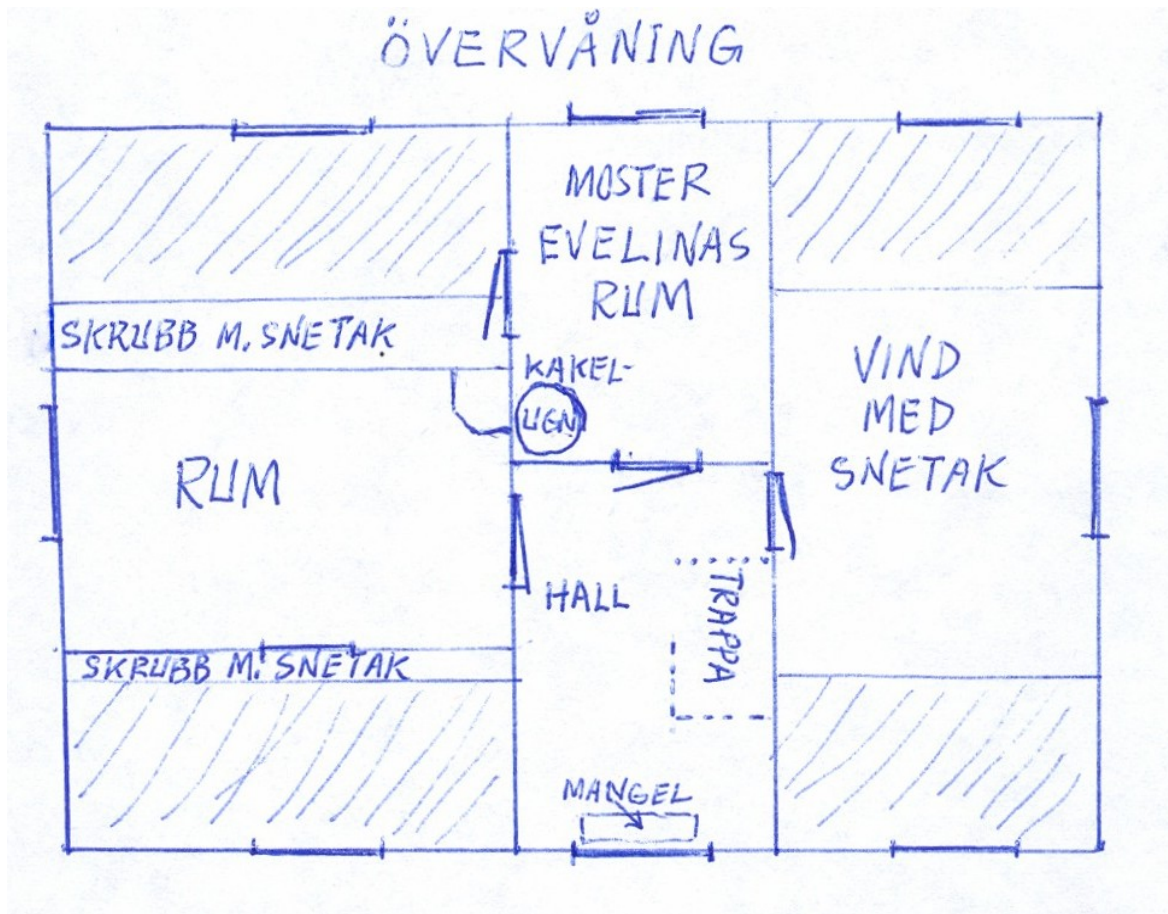
Från skrubben gick en trappa upp till vinden. Förutom bröd förvarades där mjöl i bingar, och på stänger hängde läderhudar. Vi skickade oxhudar, kohudar, kalv och gethudar till garvare Samuelsson i Dorotea. Även det som hörde till "köksutrustningen" i timmerkojorna förvarades på vinden under sommarsäsongen. Här fanns också sådana verktyg som timmersågar, lyftkrokar, barkspadar, dragsaxar med mera. Här hade vi också en slipsten. En såningsmaskin för höfrö hängde på en krok här uppe på vinden. Det ansågs som ett bevis på att man var vuxen ("garv"), då man orkade bära en 100-kilos mjölsäck upp för trappan till vinden. Speciellt som man halvvägs upp måste böja på knäna för att komma undan en ås, som fanns där. Varje vår lagade vi upp en anseilig mängd ved, som vi staplade in i vedboden. En stor mängd ved fick också ligga i en hög utanför vedboden ("veliret") under ett provisoriskt tak. Vi hade vissa "hyss" för oss, då vi höll på med vedklyvningen. Ett år hade vi hittat på, att vi alla 3-4 pojkar skulle bära slips under arbetet. För att ha någonting att "stoppa i oss" under vilopauserna hämtade vi bröd på vinden och bredde på lite sirap, och sedan åt vi det. Vi hade ganska trevligt. Det var vår, och solen började värma.

Vissa vintrar tog vi in snickarbänken i bagarstugan och använde den som snickarbod. I taket fanns så kallade torkåsar i form av järnstänger. På dessa kunde man lägga virke för torkning. Många vintrar bodde lapparna i bagarstugan. Det var främst familjerna Stinnerbom och Klemetsson. Då vi ungdomar hade varit ute på dans i någon grannby eller annars varit ute på kvällen, hände det inte sällan, att vi tog med oss kamrater hem för att äta något. I matboden i bagarstugan hittade vi alltid något ätbart; smör, bröd, ost, rökt fläsk, mjölk mm.

Vi brukade också koka kaffe. Det hände också att vi gick till häbbret ("hebärge"), där det fanns rökt färbog. Vintertid gick vi in i köket i "störböninga", där mamma och pappa låg. Aldrig någon gång hörde jag dem säga något negativt om, att vi kom och "stimmade" mitt i

natten. Över huvudtaget var det ofta fullt upp med ungdomar i vårt hem. Våra föräldrar tyckte om det.

Det var trivsamt hos mormor. Hon eldade ordentligt i spisen, så det var varmt och skönt hos henne. Skåpet i köket var magnifikt. Det var ett under – och överskåp, som stod mellan skafferidörren och dörren till farstun. Om jag inte tar fel, hade morfar själv snickrat skåpet. Han kunde ju göra litet av varje. Skåpet var tillverkat av björk, men dessutom utsmyckat med säljmazur. Jag tror, att skåpet har varit undanställt en tid, men Anne och Bo-Staffan Westman har visst tagit det i användning igen. Vägsängen inne hos mormor var ”vackrare” än den inne hos oss. I kammaren hos mormor fanns åtminstone en säng. Stommen var av järn och den hade knoppar och tvärgående gavelstänger av blänkande mässing. Sängdynan var tjock och innehöll spiralfjädrar. En verkligt skön säng, så mormors övernattningsgäster kunde säkert sova gott.

På övre våningen i huset fanns två rum inredda. Morfar var nog den förste i Torvsjö, som hade rum på andra våningen. Det var inte vanligt. Sedermera blev det så även hos andra: Johan Theodor Andersson, Erik Frans Andersson, Anders (Ante) Persson och J.L Mårtensson, Mårtenslund. Ett av rummen på andra våningen kallades alltid ”moster Evelinas rummet”. Förmodligen brukade hon sova där, medan hon var hemma och ogift. Hon gifte sig år 1909 vid 24 års ålder. Moster Eva gifte sig 1908. Efter mormors död 1931 stod stugan tom av och till i många år. En tid under 1930-talet bodde Petter och Henny Johansson (sedermera Torvén) med barn där. Det var innan de själva byggde ett hus åt sig på den hemmansdel de köpt av Ante Perssons hemman.

Sommaren 1937 hyrdes mormors stuga av en jägmästare Bertil Haglund med familj. Han arbetade med skogstaxering under hela sommaren i Torvsjö, och hans hustru, som var

tandläkare, hade tagit ledigt för att följa sin make till ”landet”. De hade en barnsköterska vid namn Inga Axelsson. Hon var från södra Sverige.

Mot slutet av 30-talet började vi använda mormors stuga som sovstuga. Jag kommer ihåg att jag vintern 1937 sov i väggsängen. Det var nämligen där jag fick veta att mamma hade dött. Åke kom och väckte mig tidigt på morgonen den 26 januari 1937 och berättade det sorgliga. Gerda och Barbro började också använda ”moster Evelinas rum”.

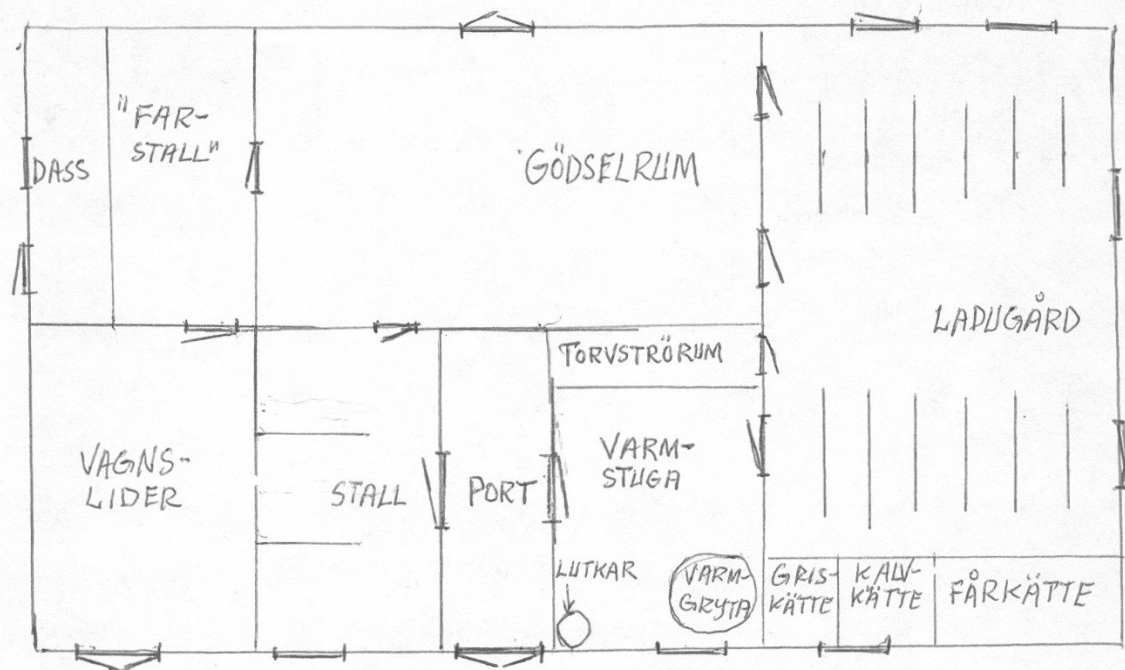
Sedan Ragnar och Bernhard övertagit hemmanet år 1941, flyttade pappa in i mormors stuga, och då jag var hemma på ferier bodde jag hos honom. Jag låg då i den förnämliga sängen i kammaren. Som födorådstagare låg pappa och läste till långt in på nätterna. Han var med i bokklubben Svalan. Det var under den här tiden som jag läste en del romaner något som jag egentligen inte gjort så mycket. Fem somrar (1945-49) var jag hemma i Torvsjö ganska mycket. Den 19 september 1949 flyttade jag definitivt därifrån. Den dagen föddes Svante Westman. När Gerda och Alvar gifte sig 1941 inredde de ett hem åt sig på övre våningen i mormors stuga. Man tog upp en dörr från rummet till östra skrubben, som inreddes till sovalkov. I rummet satte man in en kokspis, så det blev kök. ”Moster Evelinas rum” blev deras finrum. I den här lägenheten bodde de till 1948, då de köpte Mårtenslund och flyttade dit. När Bernhard och Elsy gift sig och övertagit även Ragnars del av hemmanet renoverade de mormors stuga och flyttade dit. Bland annat förlängde de salen fullt ut åt söder, det vill säga de tog bort väggen mot boden och förlängde rummet.

På gården hemma fanns två så kallade jordkällare; en inne på gården, som allmänt kallades ”mormors-källarn”, och en snett bakom ”storbönninga”, som egentligen var vår källare. De här byggnaderna bestod av tre delar; källarboden, mellanrummet och innersta rummet, som var den egentligen källaren. Källarboden (”källarboa”) var timrad och hade spåntak. Den var rödmålad och hade svartmålad dörr. Från källarboden var det en dörr in till mellanrummet, och därifrån ännu en dörr in till källarrummet. Både mellanrummet och källarrummet hade valvat stentak, och de var täckta med jord till en liten kulle; ”källarbacken”.

I källaren var det jämn temperatur; några plusgrader året om. Det betydde, att man under vintern kunde lagra potatis och rotfrukter frostfritt och sommartid svalt. I mellanrummet förvarades konserverat kött i burkar och vinflaskor (blåbärsvin) med mera. Jag har ett speciellt minne av hur mamma lagrade ost i källaren. Ostarna, som kunde vara 25 cm i diameter och 7-8 cm tjocka, hade först lagrats torrt i matboden i bagarstugan. Sedan lade mamma dem i saltlake, och därefter packade hon in dem i halm i en trälåda, som placerades i källaren. Efter en tid kunde man ta fram en nära på ”rinnande gammelost”. En verklig delikatess. I källarboden förvarades sådant som hade med hantering av potatis att göra; ”pärräv”, jutesäckar, korgar och byttor med mera. Stenkällaren var en förstklassig lagerlokal för potatis. Mandelpotatisen var lika fin på våren som när den lades in på hösten.

LADUGÅRDSBYGGNADEN HEMMA I TORVJSJÖ

LADUGÅRDSBYGGNADEN HEMMA I TORV SJÖ

Hela ladugårdsbyggnaden hade en överbyggnad; en vind, som vi kallade "lagårsvind". Mitt på främre långsidan fanns en "uppkörsbrygga", på vilken man kunde köra upp med häst och lass, främst skrinendor med foder. Varje höst fylldes större delen av "östra vinden" med så kallad myrfoder; alltså sådant som bärgats på skogsmyrar och "bäckraningar". Hö från myrodlingen, Stenmyren, kördes hem undan för undan vid behov. Hö från ägor "hemomkring" förvarades i mindre lador (sju stycken) som kördes hem vid behov. Både till ladugården och stallet fanns en lucka genom vilken stråfodret kunde släppas ned inför varje utfodring. Även till torvströrrummet fanns en lucka. På Mossamyren ("masamyra") tog vi upp torv, som hängdes upp i hässjor för torkning. Efter torkningen kördes torven hem och revs på en motordriven rivare. Den rivna torven fick rinna ned genom luckan till torvströrrummet.

Liksom i boningshusen hade vi elektrisk ström i ladugårdsbyggnaden. Sedan 1918 hade vi ju byns egna lilla kraftverk. Det gav ström för belysning och kraft. I ladugården, "varmstugan" och stallet hade vi så kallad springvatten. Pappa hade 1918 låtit gräva vattenledning bort till Kvarnbäcken, och sedan fortsatt med att lägga ut rör upp utefter bäcken, tills det blev självtryck. Därför kallade vi det för "springvatten". Tyvärr var ledningen lagd på för grunt djup, och därför hände det, att vattnet frös, om vintern var snöfattig. Då fick vi köra vatten från bäcken i ett stort kar. I "varmstugan" hade vi en stor, inmurad järngryta som man kunde elda under. I den ystade vi ost och kokade mesost. Den användes också som uppvärmning av "sörpa" till korna och skällvatten vid grisslakt. I "varmstugan" fanns också ett "lutkar". Det var ett kar av trä försett med ett hål med träplugg nära botten. På insidan var karet klätt med jutesäckväv, som fungerade som ett filter. I karet hälldes träaska. Eftersom vi eldade med ved i flera spisar blev det gott om den varan. Över askan hälldes vatten, varvid de i askan befintliga oxiderna och salterna lakades ut och bildade lut. Det lutaktiga vattnet var naturligtvis något missfärgat, det vill säga gulbrunt. Luten kunde användas till exempel då man diskade mjölkkräml, men noggrann sköljning var nödvändig.

Vintertid tvättade man kläder i "varmstugan" ("varmstuggen"). Det vill säga, det var kvinnorna, som gjorde det. Sommartid tvättades det nere vid sjön. Men den mest fantastiska användningen av luten från karet var, när mamma kokade tvål (såpa). Fett och talg från tarmar, som togs till vara vid slakt, placerades i den stora järngrytan och sedan hällde man på lut från karet. Vid kokning spjälkades fett, så att salter av fettsyror (tvål, såpa) bildades och glycerol frigjordes. (Fetter är nämligen estrar bildade av glycerol och fettsyror. Kokning med lut hydrolyserar estern och tvål och såpa bildas. Reaktionen brukar kallas "förtvålning". Vad mamma egentligen gjorde, förstod jag inte, förrän jag började läsa kemi). Den här något orena tvålen (såpan) användes vid tvättning av något grövre kläder.

I ladugården var det betonggol. Båsen var försedda med pallar av trä, så korna behövde inte stå direkt på betongen. Utgödslingen skedde med hjälp av en skottkärra med hjul av järn. Det var "slipprigt" på plankorna på gödselhögen, så kärran gled av då och då. Då ladugården byggdes (1910?) var det timrade väggar, men i slutet på 1920-talet försågs själva ladugårdsrummet med innerväggar av tegel. I stallet var det trägolv. Därför måste utgödslingen ske med en skovel av trä. En spade av metall skulle "hugga fast" i trägolvet. Varje vår, när korna flyttats till sommarladugården, blev ladugården ordentligt skurad och kalkad. Det var jag med om flera år.

När jag på äldre dagar har drömt "mardrömmar", har det antingen rört sig om, att jag backat med bilen och bromsen inte har tagit, eller att jag har glömt att ge hästarna hö och vatten under flera, flera dagar.

I april 1936 var vi på Sjöberg, Idvattnet, och körde en del virke åt Domänverket (Kronan). Det var bara sommarhuggen massaved, som var lagd i triangelres. Sådant virke skulle helst tagas tillvara på hösten, då det är lite snö. Nu låg resen under meterdjup snö och därtill var det skare, som det är på våren. Vi var där med två hästar. Mårten körde med Blacken och Hugo Palmkvist körde med Fiin. Hugo Palmkvist var från Tåsjö, han hade efter vintern 1935, då han tillsammans med andra Tåsjöbor arbetat på en avverkning i Idvattnet, stannat kvar på trakten. Och han blev kvar i många år. Ibland var han hos Helge i Idvattnet och ibland hemma hos oss i Torvsjö, och dess emellan arbetade han på andra ställen. Åke och en som hette Elov Persson från Dalasjö var brosslare. Jag var med och skottade snö. Det blev mycket av den sortens arbete. Dels skulle vägar skottas upp och dels måste man skotta fram resen. Virket fanns på norra sidan av Sjöberget, och kördes ned på Torvsjöån. Inte så lång körväg. Vi bodde i bagarstugan hos Alfred Danielsson på Sjöberg, ja, inte Elov Persson. Han cyklade hem till Dalasjö. Han var stor och stark. Trots att det var vår och inte så stark kyla, hade vi ganska dragigt i vår bostad. Det var nog mycket dålig isolering i golvet. Pappa (65 år) deltog aldrig numera i själva skogsarbetet. Han brukade komma och titta till någon gång. När han kom till oss på det här stället, passade han på att laga lite mat åt oss. Han gjorde något, som han kallade "orielsa". Det var kokt fläskkött, som reddes till en stuvning. Denna stuvning tillsammans med mandelpotatis blev bra mat för hungriga skogsarbetare. Själva gården Sjöberg var ett kronotorp. Här bodde Alfred och Anna Danielsson med sina barn; Greger, Valter och jag tror att dottern hette Dagmar. Jag har på annat ställe berättat, att Anna D brukade komma hem till oss i Torvsjö och baka tunnbröd. De bodde i en inte så liten röd stuga. På torpet fanns, förmodligen den ursprungliga lilla torpstugan kvar. Den var timrad och omålad. Där bodde Alfred D: s pappa. Han kallades bara "nDanke på Sjöberg". Förmodligen hette han Daniel men jag vet inte efternamnet. Han var en kortväxt men ganska satt gubbe. Han hade valmalsbyxor och kängskor med skoband av läder. Jag var in till honom i stugan en gång. Det var mysigt därinne. Jag minns, att muren inte var murad av tegel utan av

skiffersten. Pappa har berättat, att ”nDanke” kom en gång och ville låna en häst. Han hade ingen men behövde ändå köra någonting. Nog fick han väl låna en häst, vi hade flera. Men den här gången var det visst bara en yngre och något ystrare häst, som var ledig. Då lär ”Danke” ha sagt: ”int får du lårn mä nan häst som kut på taka (taken) int”.

I mitt barndomshem i Torvsjö var det inte så vanligt att fira ”vanliga” födelsedagar. Eftersom vi var många i familjen skulle det ha blivit firande lite då och då. Pappa 18/1, Gustav Adolf 8/2, Mårten 16/3, Lars 25/3, Erik 5/4, Åke 12/6, Ragnar 13/7, Barbro 18/7, Helge 1/8, Tyko 12/8, Mamma 15/8, Gerda 3/12, Bernhard 17/12.

Men min födelsedag blev lite speciell, därför att den inföll på den så kallade våffeldagen (25/3). Under hela min uppväxttid var det helgdag den dagen, alltså en röd dag. Av den anledningen var den ju arbetsfri och därför kunde man ”fira mig”. Jag har i gott minne, hur jag fick stå och grädda avsevärda mängder våfflor till vår stora familj, 13 personer. Det var i ett gammalt våffeljärn avsett för vedspis. Varje lagg bestod av fem hjärtformade våfflor. Järnet kunde lätt vändas genom ett tryck med spiskroken på dess periferi. På så sätt gräddades våfflan på båda sidor. Järnet smordes med smör inlindat i en klut av tyg. Från mitt 20:e år (1940) var min födelsedag inte längre helgdag. Man tog bort den och gjorde istället första maj till en verkligt röd dag. Detta för att folk skulle vara fria från arbete och kunna gå ut på gator och torg och demonstrera och sjunga ”Arbetets söner” och ”Internationalen”. Men det blir nog nödvändigt att revidera texten till den senare. De, som innehaft regeringsmakten i 70 av de senaste 80 åren, kan inte med trovärdighet sjunga ”båd stat och lagar oss förtrycka, vi under skatter dignar ner”.

Idag är det tisdag den 7 september 1999. Det är ovanligt varmt för årstiden (25°), och så har det varit de senaste 10 dagarna. Sommaren har förresten varit mycket varm och regnfattig. I juli var det som mest 32,7°C här i Stockholm. Detta lindrar värken i kroppen. Jag har återigen tagit upp mitt tidsfördriv att ”slöjda” något (efter att det legat nere i ett par års tid). Jag har gjort skaft på några yxor, men det finns fler yxor utan skaft. Dem har jag bekommit på auktioner och loppmarknader. Ja, även på ”skroten”. Om jag ger bort en yxa till någon, måste det ändå arrangeras som ett köp. Enligt gammal folketro skall man inte ge bort vassa föremål, för då avbryts vänskapen. Som ung lärde jag mig: ”Saxen klipper, kniven skär, vänskapsbanden brister.” Faran kan elimineras genom, att jag i gengäld får en krona, och då blir det ett köp. Nu är jag tyvärr utan yxskäftämnen. I Östanbäck har jag sågat björkplank att ta ur, men det är där det. Jag önskade, att jag fått komma till mitt barndomshem i Torvsjö och ”botanisera” litet. Där finns det säkert ämnen av olika slag. När vi högg ved i skogen och såg någon björk, som kunde duga till något lämpligt ämne, så gick den inte till ved utan barkades och lades på tork. Det kunde vara fråga om ämnen till stöttingsmedar, getdoningsmedar, skaklar, lokor, yxskäft, räfskammar mm. Pappa brukade benämna dessa ämnen som ”ämbetsved”. Till yxskäft och räfskammar tog vi det som kallades ”svall”. Om man på en björk gör en lång bläcka, och den sedan får stå och växa ett antal år, växer det fram kring bläckan som ett ”svall” av hård ved. Denna ved är särskilt stark i till exempel yxskäft och räfskammar. I Östanbäck har jag suttit åtskilliga timmar på vedbacken och gjort skaft. Inte är jag så nervös, men jag brukar säga: ”Då jag är nervös, gör jag skaft.” Det har blivit skaft till hammare, yxor, spadar, hackor etc. Så det tyder väl på ”höggradig nervositet”.

Pappa var särskilt duktig på att göra räfsor. Vi sa inte räfsa utan ”harva”. Själva ”harvskammen” gjordes till exempel av ett ”svall”. Pinnarna var av rönn. Vi brukade barka smala rönnar och bunta ihop dem i ett knippe och låta dem torka. Sedan hålen för pinnarna borrats upp, vidgades de något genom att bränna med ett brännjärn underifrån. På det sättet

blev hålen lite koniska, det vill säga något mindre på översidan än på undersidan. Själva skaftet på räfsan gjordes av gran. Vi kallade det ”ty” (”harvty”).

Hos oss hade vi två slags ”harvor”, en kraftigare, som användes vid hässjning (”hässjeharva”), och en lättare, som man räfsade med.

Hösten 1934 fick jag vara med om att utnyttja ämnen till medar. Vi gjorde nämligen en ny timmerdoning. Det kom en vandrande smed som hette Lindfors. Han stannade hos oss några veckor och gjorde allt smide på nämnda timmerdoning. Jag var med honom i smedjan som ”smehalv”. Under den här tiden lärde jag mig att göra bultar, nitar och annat.

Funderingar kring ett fotografi

I mitt hem i Torvsjö fanns ett gammalt fotografi, som föreställde mamma, pappa och morfar. Kortet var taget i Stockholm år 1897. Det var en stor utställning i Stockholm då, och mina föräldrar och morfar hade rest den långa vägen från Torvsjö till huvudstaden.

De är så fina på fotot. Mamma sitter och håller ett paraply i knät och karlarna står bakom med hatt på huvudet, morfar har kubb. Jag vet inte vilken tid på året de var i Stockholm. Om det var under sommaren före den 15 augusti, var ju mamma faktiskt inte fyllda 17 år. Jag tror, att mamma och pappa var förlovade då.

Mina funderingar har kretsat kring, hur det var möjligt för morfar att lämna ”bonderiet” för en sådan resa under sommaren, då det är bråda tider. Kanske var det tiden före midsommar, som brukar vara något ledigare. Jag har beundrat deras företagsamhet mycket. På den här tiden var det inte så lätt att göra en sådan resa. Dåliga vägar, och från Torvsjö till närmaste järnvägsstation Anundsjö – cirka 15 mil – måste man åka med häst och trilla. Bara, den sträckan måste väl ta ett par dagar i anspråk och tåget vidare till Stockholm gick väl inte så fort.

Då Gertrud i början av vårt äktenskap fick se det här fotot, tog hon det till Newens fotoateljé i Skellefteå och lät göra kopior, som hon distribuerade till alla mina syskon. Vårt exemplar sitter i en ram av silver, som vi köpte på Portobello Road i London 1980. Fotot finns också som bild i Torvsjöboken. (I den boken bidrog jag med en kort berättelse om hur vi firade Valborgsmässoafton hemma i Torvsjö på 1920- och 30-talet).

Jag har tidigare nämnt, att vi hemma på gården tillbringade en hel del ”ledig tid” i smedjan. Hösten 1934 fick jag vara flera veckor i smedjan tillsammans med en kringvandrande smed, som hette Lindfors. Han gjorde då allt smide på en ny timmerdoning. Det blev ett grovt och starkt smide, men både framstöttingen och getdoningen blev väldigt tunga. Under de här veckorna lärde jag mig allehanda ting, till exempel att göra bult i olika dimensioner. På den här tiden angavs bultarnas grovlek i tum; en halv, tre åttondelar, fem sextondelar.

Först gjordes bultens huvud genom att ämnet upphettades och stukades och sedan hamrades i ett ”nagelto”, som vi benämnde det. Om bulten skulle gå genom järn fick den ett litet huvud. Om huvudet skulle ligga mot trä, gjordes det stort, så kallad vagnbult. Gängningen gjorde vi med en ”gängskiva” (gängkloppa) och ”gängbackar” (gängsnitt).

Sexkantmuttrar köptes från Pallins järnhandel i Åsele. (Morfar J.E Åkerberg gjorde själv muttrarna, men de blev fyrkantiga).

En gång när jag var så där 13-14 år gammal var jag med pappa i smedjan och hjälpte till att lägga järnskenor på kärrhjul. Pappa hade gjort smala (2,5 tums) hjul bredare genom att på båda sidor av hjulet lägga på nya löt. På det viset blev bredden ungefär 4,5 tum. Sådana hjul var bättre på dåliga kärrvägar. Vem, som hade fogat ihop (”vällt”) de nya, bredare

järnskenorna kommer jag inte ihåg. Det var inte pappa, för han kunde inte ”välla”. De nya skenorna skulle krympas fast. För det ändamålet gjorde vi en ordentlig eld i form av en ring utanför smedjan, på vilken skenorna placerades och upphettades. Då banden hade vidgats genom upphettningen, krängde vi dem på hjulen med hjälp av bandhakar, varefter vi kylde snabbt med kallt vatten. Kylningen måste ske snabbt, för trävirket började brinna, när de glödgheta järnskenorna kom på. Det var intressant att höra hur järnbandet ”drogs fast” genom krympningen. De här hjulen hade vi på så kallade tippkärror som vi använde, då vi körde jord, sand, grus och gödsel. Kärrorna hade två hjul. En del av lasten ”bars” av hästen, som var kopplad till skaklarna. Men balanseringen var sådan, att lastens tyngd på hästen var minimal. Men hästen måste ju dra förstås. Då vi körde kogödsel till vår odling i ”Riset”; en dryg kilometer från gården, ville vi gärna köra i trav på tillbakavägen. Men då kärran var nedsmetad med kogödsel, kunde man inte sitta i den. Följaktligen fick man stå i kärran och hålla balansen, trots att det gick duktigt i trav. Att det var möjligt berodde på att man hade ett ”stöd” genom att hålla i tömmarna. Det kanske bör nämnas att de här beskrivna kärrhjulen hade en diameter på 1,1 till 1,2 meter, vilket var bra på gropiga vägar.

Ett annat speciellt minne jag har från smedjan är från slutet av 1920-talet. Det var medan min äldste broder Erik var hemma. Jag tror, att han flyttade till Svartbäcken i början av år 1929. Det jag tänker på hände innan smedjan blev renoverad. Dörrnyckeln till smedjan brukade förvaras i en hålighet i väggen intill dörrposten. Nu var det så, att här hade getingar byggt ett bo, så det var förenat med ett stort obehag att sticka in handen efter nyckeln. Det gällde att oskadliggöra inkräktarna. Så här gick det till: Erik och morbror Jonas Isaksson var där och höll på med något arbete. Morbror Jonas tog en hammare och slog på väggen på insidan där getingarna fanns. Dessa flydde men där stod Erik med en så kallad flitspruta och sprutade för fullt. Getingarna föll döda till marken. Det här var nog alldeles i början av insekticider. Ett av de första medlen hette ”flit”, och därför fick sprutan benämningen ”flitspruta”. Senare kom sprutor med andra namn till exempel ”flytox”. Och för närvarande finns det massor av olika spray-tuber för liknande ändamål.

Då jag var i 16-års ålder anordnades en endagskurs i hovslageri hemma i Torvsjö. Vi höll till intill vår smedja, för det var nödvändigt att ha tillgång till ässja och städ, om hovbeslagen (hästkorna) skulle justeras något. Jag tror, att det var hushållningssällskapet, som anordnade det hela. En hovslagare från K4 i Umeå var instruktör, och jag kommer ihåg, att Bror Mårtensson var också med. Han var från byn, men var vid den här tiden stamanställd på K4 (furir).

Bönderna från byn kom med sina hästar. Tidigare hade vi alltid själva skott våra hästar enligt ett sätt, som vi lärt från far till son, från äldre till yngre. Självt var jag nog inte mer än 14 år, då jag skodde en häst för första gången. Pappa sa: ”Gå och sko hästen, Strix.” Jag hade ju sett hur mina äldre bröder hade gjort.

Vad vi främst lärde oss den här dagen var nog sättet att ”verka” på hoven med hjälp av klinga och klubba. Vi brukade annars använda kniv. När jag skodde Blacken, lade jag ofta hoven på en huggkubbe och ”täljde” på hoven med en liten handyxa. Inte att rekommendera med andra hästar. Den här speciella dagen gjorde jag som jag alltid gjort, det vill säga höll fast hästens bakben mellan mina ben. Då instruktören såg det sade han: ”Tur att du har en snäll häst.” En yster häst kunde bara sparka iväg en. Man skall nämligen lägga hästens ben ovanpå på egna ena benet, inte mellan benen. Viktigt! Vänd sömmen rätt!

På sidan 37 i häfte nummer 1 har jag beskrivit hur vi bodde hos kronotorparen Valdemar Persson (1935). Vindsrummet hade mycket dåligt isolerade väggar och golv. Trots att vi

eldade ordentligt i den vedspis som fanns där, blev det så utkylt under natten, att hinken med vatten frös, när det var ordentligt kallt ute. Turligt nog var det inte alltid under minus 30° C. Vad jag minns är, att Valdemar P hade kraftigt böjd rygg. Om det var på grund av hårt arbete eller något skada vet jag inte. Hans hustru hette Anna. De hade ganska många barn: Ingvald, Ingrid och Holger var vuxna. Margit och Helge var nog i konfirmationsåldern. Men jag tror, att det fanns några i skolåldern också. De gick inte i skolan i Idvattnet utan i Vilhelmina, där de bodde på skolhemmet, som jag tror benämndes ”arbetsstugan”. Deras kronotorp kunde inte ge bärgning åt många kor, så man förstår, att de tidvis hade haft ganska knapert. Nu var det nog bättre, då pojkarna kunde vara ute i skogsarbete, och sådant arbete fanns det gott om på den här tiden.

Ingrid var en tid piga hos Theodor Johansson i Torvsjö. Senare i livet stötte jag ihop med Margit i Stockholm en gång. Jag tror, att hon blev skicklig sömmerska. Kronotorpet blev sedermera nedlagt.

Inte så långt därifrån nere vid sjön, bodde en broder till Valdemar P. Han hette Bror Persson. Hans gård var nog brödernas hemgård. Det var en så kallad ägostyckning eller ett mindre hemman. Bror Persson arbetade ofta som timmerhuggare hos min far, och var som sådan känd för att vara duktig. Han ”slet” för sin familj. De äldre barnen kände jag väl. Birgit dog i unga år. Jag tror, att det var ”lungsoten” som tog hennes liv. Pojkarna hette Henry, Åke, Axel och Hilding. Men det fanns också några yngre pojkar som jag inte minns namnen på. Henry och Åke tog sig namnet Östemark, vilket var ett passande namn, eftersom deras hem låg vid östersta änden av Idvattensjön. Hilding och kanske något broder till tog namnet Hagebrand.

När jag var hemma i Torvsjö sommaren 1995, råkade jag träffa en dotter till Henry Östemark och hans hustru Elin (född Selin). Hon var med ett följe från Frankrike, vilket hon ”guidade” i anläggningarna kring Kvarnbäcken. Det visade sig, att hon arbetade som gymnasielärare i Lycksele, tydligen som språklärare. Denna vetskap gjorde mig mycket glad, eftersom jag förmodade, att hon hade ett mycket drägligare liv än hennes farfar (Bror Persson) hade haft med slitet i timmerskogen. Hon var tydligen en person med så kallad läshuvud, som fångats upp genom den obligatoriska, nioåriga grundskolan.

På senare tid har jag sett namnet Östemark i TV. Det är tydligen någon i släkten som är anställd vid TV i Sundsvall.

Funderingar kring uttrycket ”begåvningsreserven”.

Det där uttrycket hör man mycket sällan numera, för det finns väl ingen sådan reserv. Genom den obligatoriska, nioåriga grundskolan slussas nu alla barn och ungdomar in på en utbildning som bäst passar varje enskild individ. Men det är inte bara frid och fröjd med direkt övergång från grundskola till gymnasium. Många elever är skoltrötta och skulle behöva göra uppehåll med studierna några år för att få ny motivation. Det finns ju goda möjligheter att få komma tillbaka via vuxenskolan. Men tyvärr är det mycket svårt att få jobb utan gymnasieutbildning och vidare studier. Många arbeten kräver hög kompetens nuförtiden.

Annat var det i min ungdom (1930-talet). Då fanns det inte stora möjligheter till vidareutbildning för dem som bodde i glesbygd, där det varken fanns realskolor eller yrkesskolor. För min personliga del var förhållanden sådana, att då jag slutade skolan år 1933 var det inte alls fråga om någon fortsatt skolgång. Och inte hade jag någon lust för det heller. Vad som hägrade mest var att få komma ut i skogsarbete tillsammans med mina äldre bröder. Och i Åsele (2,7 mil från Torvsjö) fanns det inte ens realskola på den här tiden. Det enda, som var på tal för min del, var min konfirmationspräst Vilhelm Edströms idé om att jag skulle

söka till Fjellstedtska skolan i Uppsala. Han talade med mamma om detta, dock inte så allvarligt. Förmodligen hade jag utmärkt mig i konfirmationsskolan. Jag var rätt så receptiv på den här tiden. I konfirmationsskolan hade fyra-fem lektioner varje dag under en hel månad. Jag bodde då hos farbror Stens i Åsele.

När sedan den vidare skolgången började för min del, var det genom att jag kom till Folkhögskolan i Vindeln vid 22 års ålder. Och det ledde ju slutligen till en akademisk examen. Jag är inget unikum i det fallet. Många i min generation, som räknades till den så kallade begåvningsreserven, fångades upp genom folkhögskolorna i ett senare skede i livet, kanske i 20-25 årsåldern. Åtskilliga små- och folkskolelärare, sjuksköterskor, ingenjörer etc. har startat med folkhögskola. Och det är känt, att många har nått höga akademiska befattningar. I det är resonemanget ingår ordet ”begåvning”. Jag har funderat en del på detta. Jag har aldrig känt mig eller trott mig vara särskilt begåvad. Men så har jag emellanåt tänkt: ”Kanske är jag ändå något litet över normalbegåvad, eftersom jag klarade av akademiska studier.” Osökt kommer jag då att tänka på mina skolkamrater hemma i Torvsjö. Jag var ju inte duktigare än de, så det skulle betyda att vi alla hade kunnat gå samma väg som jag. Att det blev bara jag måste bero på omständigheterna.

Pojkarna från en familj i byn hade svårt för sig, när det gällde läsning. Senare i livet har jag förstått, att de led av dyslexi, som inte var ”uppfunnet” då. I matematik var pojkarna mycket klipska. De tillhör släkten som bött i Torvsjö från byns grundande på 1700-talet. Och efter vad jag förstår är de speciellt duktiga i matematik. Vi som genom morfar Jonas Erik Åkerberg är ”inflyttingar” i byn hade mindre av den gåvan. (Mina funderingar genom egen erfarenhet).

Jag var dock inte den första i Torvsjö som gick ”läsvägen”. Vid Skovelsjön fanns ett ”enstakaställe”, som hette Skovelsjöberg. För att komma dit fick man ro över Torvsjön och sedan gå en skogsväg över Skovelsjöberget. Där bodde Maria och Per Valfrid Eriksson och deras tio barn. Två döttrar, Hildur (född 1898) och Hanna (född 1906), blev lärarinnor. Vilken skolgång de hade före seminariet vet jag inte. Kanske tenterade man in direkt från folkskolan. Hildur hade sin lärartjänst i Almsele (Åsele socken) och Hanna arbetade i Kittelfjäll (Vilhelmina socken). På en gård (Mårtenslund) 3 km från själva Torvsjö by mot Åselehället bodde kronojägare J.L Mårtensson och hans hustru Lina. De hade också 10 barn, fem pojkar och fem flickor. Två av flickorna utbildade sig efter folkskolan, Anna (född 1904) blev lärarinna och Inger (född 1909) blev sjuksköterska. Anna var verskam som lärare i Siksjöhöjden, Vilhelmina och Inger arbetade på lasarettet i Umeå. I slutet av 1930-talet startades en högre folkskola i Åsele. Den hade inte examensrätt, så man fick åka till annan ort (Örnsköldsvik?) för att avlägga realexamen. Sedermera under 1940-talet fick man realskola i Åsele, så nu kunde även ungdomar från byarna runt omkring få fortsatt skolgång. Först blev man nog tvungna att bo inkvarterade på skolorten, men så småningom tillkom skolskjutsar (i anslutning till mjölkkörning till mejeriet). Våra närmsta grannar i Torvsjö Dagny och Theodor Johanssons tre barn läste vidare: Axel (född 1927) gick i Ö-vik på Örnsköldsviks Tekniska skola, Håkan (född 1930) tog realexamen i Åsele och studentexamen i Ö-vik och sedan civilingenjörsexamen på KTH, Britt-Carin (född 1935?) tog realen och blev sjuksköterska. Anna och Otto Erikssons son Kjell (född 1935) tog realexamen och fortsatte sedan som skogsbonde på sin hemgård. Min syster Gerda och hennes make Alvar Winnbäcks döttrar Birgitta (född 1941) och Britt-Louise (född 1945) tog båda realexamen i Åsele. Britt-Louise tog sedan studentexamen i Vilhelmina år 1965. Gymnasiet där var vid den här tiden ganska nytt. Det här blev alltså en liten redovisning kring utbildningsförhållandena i min hemby. Övriga ungdomar blev kvar som jordbruks- och skogsarbetare, chaufförer, träarbetare, diversearbetare etc. Bland dessa fanns säkert många begåvningar.

259

Numera är bygdens nästan utdöd. (Korr. läst sista gången 2010-02-08. LW)